

9ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
**ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ**

6–9 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2025
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

Περιεχόμενα

Πέμπτη 6.11.2025	4
Εργαστήριο 1	4
Εργαστήριο 2	5
Εργαστήριο 13	6
Εργαστήριο 4	7
Εργαστήριο 5	8
Εργαστήριο 6	9
Εργαστήριο 7	10
Εργαστήριο 8	11
Εργαστήριο 10	12
Εργαστήριο 11	13
Συμπόσιο 1	14
Συμπόσιο 2	16
Συνεδρία 1	18
Συνεδρία 2	20
Κεντρική Ομιλία 1	22
Παρασκευή 7.11.2025	23
Εργαστήριο 3	23
Εργαστήριο 14	24
Εργαστήριο 15	25
Εργαστήριο 16	26
Συνεδρία Αναρτημένων Ανακοινώσεων 1	27
Συμπόσιο 3	31
Εργαστήριο 12	33
Συνεδρία 3	34
Συνεδρία 4	36
Συνεδρία 5	38
Συμπόσιο 4	40
Συμπόσιο 5	41
Συμπόσιο 6	43
Συνεδρία 6	45
Συνεδρία 7	47
Κεντρική Ομιλία 2	49
Συμπόσιο 7	50

Συμπόσιο 9.....	52
Συμπόσιο 8.....	54
Συνεδρία 8.....	56
Συνεδρία 9.....	58
Σάββατο 8.11.2025.....	60
Συμπόσιο 10	60
Συμπόσιο 11	62
Συμπόσιο 12	64
Συμπόσιο 13	66
Συνεδρία 10.....	68
Συνεδρία 11.....	70
Συνεδρία Αναρτημένων Ανακοινώσεων 2.....	72
Κεντρική Ομιλία 3	76
Συμπόσιο 14	77
Συμπόσιο 15	79
Συμπόσιο 16	81
Συμπόσιο 17	83
Συνεδρία 12.....	85
Συνεδρία 13.....	87
Συμπόσιο 18	89
Συμπόσιο 19	91
Συμπόσιο 20	93
Συμπόσιο 21	95
Συνεδρία 14.....	97
Συνεδρία 15.....	99
Συνεδρία 16.....	101
Συμπόσιο 22	103
Συμπόσιο 23	105
Συμπόσιο 24	107
Συμπόσιο 25	109
Συμπόσιο 26	111
Συνεδρία 17.....	113
Συνεδρία 18.....	115
Κυριακή 9.11.2025.....	117
Συμπόσιο 27	117
Συμπόσιο 28	119
Συμπόσιο 29	121

Συμπόσιο 30	123
Συνεδρία 19.....	125
Συνεδρία 20.....	127
Συμπόσιο 31	129
Συμπόσιο 32	131
Συμπόσιο 33	133
Συμπόσιο 34	135
Συνεδρία 21.....	137
Συμπόσιο 35	139
Συμπόσιο 36	141
Συμπόσιο 37	143
Συμπόσιο 38	145

Πέμπτη 6.11.2025

Εργαστήριο 1

«Δημιουργώντας Θεραπευτικά Πεδία»: Συμβουλευτικές παρεμβάσεις για Εκπαιδευτικούς και Σχολικούς Ψυχολόγους με στόχο τη Διαχείριση Μαθητών με Συμπεριφορικές/Συναισθηματικές Διαταραχές και Βιώματα Τραύματος

Ηλίας Κουρκούτας¹, Βασιλική Γιωτσίδη²

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης; ²Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι διασπαστικές και προκλητικές συμπεριφορές, οι συναισθηματικές διαταραχές, οι σοβαρές δυσκολίες ψυχοκοινωνικής/σχολικής προσαρμογής μαθητών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που σχετίζονται με διάφορους ενδοψυχικούς, οικογενειακούς ή σχολικούς παράγοντες καθώς και ο ενδοσχολικός εκφοβισμός, συνιστούν φαινόμενα που προκαλούν υπερβολικό άγχος στους εκπαιδευτικούς. Οι τελευταίοι, συχνά, αδυνατούν να τα διαχειριστούν με αποτελεσματικό τρόπο γεγονός που οδηγεί σε αντικρουόμενες ή/και ακατάλληλες στρατηγικές αντιμετώπισης. Αυτός ο φαύλος κύκλος αρνητικών και αναποτελεσματικών αντιδράσεων θέτει σε σοβαρό κίνδυνο τη σχέση εκπαιδευτικού-μαθητή, στο βαθμό που και η εμπλοκή των σχολικών ψυχολόγων είναι αποσπασματική ή ανεπαρκής (Kourkoutas & Giovazolias, 2015).

Στο παρόν εργαστήριο, στο θεωρητικό μέρος, παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά και οι βασικές παράμετροι παρεμβάσεων που στοχεύουν στην ενίσχυση της «κλινικής» γνώσης των εκπαιδευτικών και των σχολικών ψυχολόγων, στο πλαίσιο ενός τριετούς προγράμματος «συμβουλευτικής πλαισίωσης/υποστήριξης και εποπτείας» (Κουρκούτας & συν. 2019).

Στο πρακτικό μέρος, η έμφαση θα δοθεί στη μελέτη περιπτώσεων «προβληματικών» μαθητών, με βάση τα ατομικά κλινικά χαρακτηριστικά, την οικογενειακή και σχολική δυναμική, το ιστορικό τραύματος, καθώς και στις δυνατότητες «συμβουλευτικής παρέμβασης» εντός του σχολικού πλαισίου.

Το εργαστήριο εστιάζει σε μια ψυχοδυναμική-συστημική οπτική ως προς τη μεθοδολογία της προσέγγισης, ενσωματώνοντας επιλεκτικά και στοιχεία art-therapy.

Με βάση ερευνητικά δεδομένα από διάφορα προγράμματα και βιωματικές αφηγήσεις εκπαιδευτικών και σχολικών ψυχολόγων, υποστηρίζεται, και θα αναλυθεί μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα, η αναγκαιότητα δημιουργίας ενδιάμεσων/μεταβατικών πεδίων (transitional spaces) «συμβουλευτικού και θεραπευτικού χαρακτήρα» στο σχολικό περιβάλλον.

Εργαστήριο 2

Κάνοντας Χώρο Για Λίγη Ελπίδα: Η Εστιασμένη σε Λύσεις Συμβουλευτική ως Πράξη Αντίστασης, Αναζήτησης Νοήματος και Αυθεντικής Παρουσίας

Ευγενία Σαββίδου

Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας "Αέλια Ψυχής"

Στο παρόν βιωματικό εργαστήριο θα εξετάσουμε πώς ο θεραπευτής, ως άνθρωπος με προσωπικά νοήματα, αξίες και υπαρξιακές θέσεις, φέρει τη δική του παρουσία στη συμβουλευτική πράξη και επηρεάζει βαθιά τη θεραπευτική σχέση. Με επίκεντρο την ανθρώπινη εμπειρία σε έναν κόσμο που συχνά χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα, κοινωνικές προκλήσεις και εσωτερικές συγκρούσεις, προσεγγίζουμε τη συμβουλευτική ως πράξη αντίστασης απέναντι στην απώλεια νοήματος και την αποξένωση. Παντρεύοντας τη φιλοσοφία και τις τεχνικές της Εστιασμένης σε Λύσεις Συμβουλευτικής με τον κλάδο της Θετικής Ψυχολογίας, διερευνούμε πώς έννοιες όπως η ελπίδα, το νόημα ζωής, η αυθεντικότητα, η αυτοφροντίδα και η αυτοσυμπόνια, το απολαμβάνει και η επίγνωση των προσωπικών δυνατών στοιχείων λειτουργούν ταυτόχρονα ως εργαλεία και ως στάση ζωής. Οι συμμετέχοντες θα κληθούν να σταθούν με ειλικρίνεια και περιέργεια απέναντι σε ερωτήματα όπως: Σε τι ελπίζω σήμερα ως θεραπευτής; Πώς βιώνω τη δική μου καθημερινότητα; Τι νόημα έχει για εμένα η πρακτική μου; Ποιες αξίες και ποιους στόχους επιδιώκω να ενσωματώω στη συμβουλευτική μου στάση; Πώς μπορώ να αναγνωρίζω και να ενισχύω τα δυνατά μου σημεία, ώστε να συνοδεύω καλύτερα και αυθεντικότερα τους θεραπευόμενούς μου στην ανακάλυψη των δικών τους; Το εργαστήριο συνδυάζει θεωρητική παρουσίαση της Εστιασμένης σε Λύσεις προσέγγισης με βιωματικές τεχνικές, επιδιώκοντας να ενεργοποιήσει τη συμμετοχή και την αυτοπαράτηρηση, ενώ παράλληλα ενισχύει την ικανότητα δημιουργίας ενός ασφαλούς και γόνιμου χώρου για τον κάθε συμμετέχοντα. Φιλοδοχεί να αποτελέσει έναν τόπο στοχασμού, έμπνευσης και επανασύνδεσης με το «γιατί» του επαγγέλματός μας και να προσφέρει μια ριζοσπαστική αλλά ταυτόχρονα προσιτή προσέγγιση στην πρακτική της συμβουλευτικής. Απευθύνεται σε επαγγελματίες και φοιτητές στον χώρο της ψυχικής υγείας, που επιθυμούν να εμβαθύνουν στον ρόλο τους όχι μόνο ως τεχνίτες της αλλαγής, αλλά και ως φορείς ανθρώπινης παρουσίας, αυθεντικότητας και βαθύτερης υπαρξιακής προσφοράς, όπου η δύναμη της ελπίδας και του νοήματος αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις αλλαγής.

Εργαστήριο 13

Ηχητικά Τοπία της Ψυχής: Εξερευνώντας την Επίδραση Ήχου και Δόνησης στην Ψυχοσυναισθηματική Ανάπτυξη

Ανδριάννα Σαμαρίδου¹, Χριστίνα Ράπτης²

¹Σαμαρίδου Ανδριάννα; ²Ράπτης Χριστίνα

Το εργαστήριο αυτό προσκαλεί τους συμμετέχοντες σε ένα βιωματικό ταξίδι εξερεύνησης της βαθιάς επίδρασης του ήχου και των δονήσεων στην ψυχοσυναισθηματική μας ανάπτυξη. Βασιζόμενοι στις αρχές της μεθόδου Peter Hess, θα ανακαλύψουμε πώς οι ηχητικές συχνότητες αλληλεπιδρούν με τον εσωτερικό μας κόσμο, επηρεάζοντας τα συναισθήματα, τις σκέψεις και την εν γένει ευεξία μας. Μέσα από μια σειρά διαδραστικών δραστηριοτήτων, οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να βιώσουν άμεσα τη θεραπευτική δύναμη του ήχου, να αναπτύξουν επίγνωση των δικών τους ηχητικών τοπίων και να εμβαθύνουν στην κατανόηση της ψυχοφυσιολογίας του ήχου. Το εργαστήριο στοχεύει στην ενεργό εμπλοκή, ενθαρρύνοντας τον πειραματισμό και την προσωπική ανακάλυψη. Θα χρησιμοποιηθούν διάφορα ηχοθεραπευτικά όργανα, όπως θιβετιανές ηχογαβάθες, γκονγκ και άλλα κρουστά, για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και χαλαρωτικού περιβάλλοντος. Η κορύφωση του εργαστηρίου θα είναι ένα καθοδηγούμενο ηχόλουτρο (soundbath), το οποίο θα προσφέρει μια βαθιά εμπειρία χαλάρωσης και αναζωογόνησης, ενισχύοντας την εσωτερική ισορροπία και ηρεμία. Σκοπός είναι οι συμμετέχοντες να αποκτήσουν πρακτικά εργαλεία και γνώσεις που μπορούν να ενσωματώσουν στην προσωπική τους και επαγγελματική τους ζωή, συμβάλλοντας στην αυτογνωσία και την ενίσχυση της ψυχοσυναισθηματικής τους ανθεκτικότητας.

Εργαστήριο 4

Σχέσεις που Θρέφουν: Επανεγγράφοντας την Οικογένεια στη Θεραπεία των Διαταραχών Πρόσληψης Τροφής

Μαρία Τσιάκα¹, Μίνα Χιώνη²

¹Ελληνικό Κέντρο Διατροφικών Διαταραχών, Ελλάδα; ²Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης (ΕΚ.Ι.ΣΥ.Π.)

Η οικογένεια, ιστορικά αντιλαμβανόμενη είτε ως αιτία είτε ως πεδίο σύγκρουσης στις Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής (ΔΠΤ), μετασχηματίζεται σήμερα σε βασικό πυλώνα υποστήριξης και ανάρρωσης. Από τις πρώιμες θεωρίες του 19ου αιώνα, όπου η ευθύνη εναποτίθετο στους γονείς, μέχρι το ψυχοσωματικό μοντέλο του Minuchin (1970), η επιστημονική κοινότητα έχει μετακινηθεί από την ενοχοποίηση στη σύνθετη κατανόηση των οικογενειακών σχέσεων και των πολυπαραγοντικών αιτιών των ΔΠΤ. Στη σύγχρονη προσέγγιση, η εμπλοκή της οικογένειας στη θεραπεία θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι της φροντίδας, αναγνωρίζοντας το άγχος, την κοινωνική απομόνωση και τη συναισθηματική επιβάρυνση των φροντιστών, καθώς και την ανάγκη για ενδυνάμωση και υποστήριξη του οικογενειακού συστήματος. Το Συνεργατικό Μοντέλο New Maudsley εστιασμένο στον γονέα-φροντιστή, προσφέρει ένα δομημένο πλαίσιο ψυχοεκπαίδευσης με στόχο τη μείωση του εκφραζόμενου συναισθήματος, την ενίσχυση της οικογενειακής ανθεκτικότητας και την προώθηση της ενσυνειδητότητας στις αλληλεπιδράσεις. Παράλληλα, η ένταξη της σχεσιακής ομαδικής θεραπείας επιτρέπει στα μέλη της οικογένειας να επεξεργαστούν τους ρόλους που φέρουν στο σύστημα, να αναγνωρίσουν τις δυναμικές τους και να συνδημιουργήσουν νέους, πιο λειτουργικούς τρόπους σύνδεσης και επικοινωνίας. Το εργαστήριο περιλαμβάνει προσημείωση και παρουσίαση τεχνικών όπως η κυκλική επικοινωνία, η εξωτερίκευση της διαταραχής και η συναισθηματική καθοδήγηση, με στόχο την ενίσχυση της θεραπευτικής συμμαχίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται, για πρώτη φορά, στην εισαγωγή της ομαδικής σχεσιακής παρουσίας σε ομάδες οικογενειών εντός πλαισίων διατροφικών διαταραχών, ως εργαλείο αναπλαισίωσης του πόνου, της ευθύνης και της σχέσης, ενισχύοντας την αίσθηση του ανήκειν και της κοινής πορείας προς την ανάρρωση. Εν κατακλείδι, η ενσωμάτωση της οικογένειας στη θεραπεία των Διαταραχών Πρόσληψης Τροφής αποτελεί κρίσιμο βήμα για την επιτυχή ανάρρωση. Μέσω της συνεργασίας, της εκπαίδευσης και της ομαδικής υποστήριξης, δημιουργούνται νέες δυναμικές που ενισχύουν την ανθεκτικότητα, προάγουν τη μακροχρόνια ευεξία και ενδυναμώνουν το οικογενειακό δίκτυο, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ολοκληρωμένη φροντίδα και υποστήριξη.

Εργαστήριο 5

Προγράμματα Συμβουλευτικής Ομοτίμων: Εφαρμογή Βήμα Βήμα σε όλα τα Πλαίσια

Μαρία Τσαπάρη, Σοφία Λιθοξοΐδου, Φωτεινή Λοΐζου, Άννυ Μπενέτου

Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων

Η Συμβουλευτική Ομηλίκων/ Ομοτίμων (Σ.Ο) είναι η παροχή υποστήριξης από εκπαιδευμένους σε βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής εθελοντές, μη επαγγελματίες, προς ανθρώπους που διάγουν την ίδια φάση ζωής ή/και έχουν παρόμοια προβλήματα ψυχικής ή σωματικής υγείας. Η βιβλιογραφία και η πράξη δείχνουν ότι τα οφέλη από μία τέτοια υπηρεσία είναι πολλαπλά για έναν οργανισμό. Τόσο οι εθελοντές σύμβουλοι όσο και οι συμβουλευόμενοι, ενδυναμώνονται σε πολλά επίπεδα: αυτοεκτίμηση, ψυχική ανθεκτικότητα, επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες κ.α. Το εργαστήριο απευθύνεται σε επαγγελματίες κοινωνικούς επιστήμονες σε ποικίλα πλαίσια: εκπαιδευτικούς σε σχολεία, ψυχολόγους ή κοινωνικούς λειτουργούς σε οργανισμούς/σωματεία που ασχολούνται με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Στο πρώτο μέρος θα παρουσιαστούν εφαρμοσμένα παραδείγματα Συμβουλευτικής Ομοτίμων στην Ελλάδα και το εξωτερικό για διαφορετικές ομάδες στόχους (νοσούντες από διάφορες ασθένειες όπως καρκίνο, διαβήτη, καρδιά – προβλήματα ψυχικής υγείας, ΛΟΑΤΚΙ κ.α). Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες, μέσα από βιωματικές ασκήσεις, ομάδες εργασίας και αλληλεπίδραση, θα ευαισθητοποιηθούν και θα εκπαιδευτούν στα διαδοχικά βήματα που χρειάζεται να γίνουν για να «στηθεί» μία υπηρεσία Συμβουλευτικής Ομοτίμων σε ένα πλαίσιο.

Εργαστήριο 6

Δουλεύοντας Με Τα Συναισθήματα Στη Συμβουλευτική

Αγάθη Λακιώτη

Ελληνικό Ινστιτούτο Θεραπείας Εστιασμένης στο Συναισθήμα

Τα συναισθήματα διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο τόσο στην ψυχική υγεία όσο και στην ψυχική δυσλειτουργία. Ως εκ τούτου, η κατανόηση και η επεξεργασία τους αποτελούν θεμελιώδη στόχο κάθε συμβουλευτικής διαδικασίας. Η εργασία με τα συναισθήματα δεν είναι πάντοτε εύκολη, καθώς προϋποθέτει την αναγνώριση και κατανόηση πολλαπλών διαστάσεων της συναισθηματικής εμπειρίας. Ο σύμβουλος καλείται κατά την ώρα της συμβουλευτικής διαδικασίας να απαντήσει ερωτήματα όπως: Ο πελάτης απλώς μιλά για τα συναισθήματά του ή τα βιώνει; Είναι θεραπευτικά χρήσιμο να εκφράσει ή να βιώσει περαιτέρω ένα συγκεκριμένο συναίσθημα; Ο τρόπος έκφρασης συντελεί στην πρόοδο ή ενισχύει τη δυσφορία; Το συναίσθημα αυτό αποτελεί ένδειξη ψυχικής δυσλειτουργίας ή ένα βήμα προς την επεξεργασία της; Το παρόν βιωματικό εργαστήριο αποσκοπεί στην ενίσχυση της δεξιότητας των συμβούλων να εργάζονται με τα συναισθήματα με τρόπους θεραπευτικά αποτελεσματικούς. Οι συμμετέχοντες θα εισαχθούν στην έννοια των συναισθηματικών σχημάτων, στις βασικές τους διαστάσεις και στις μεθόδους μετασχηματισμού δυσπροσαρμοστικών συναισθηματικών σχημάτων σε προσαρμοστικά. Επιπλέον, θα διερευνηθούν οι βασικές κατηγορίες συναισθημάτων και θα αναλυθεί η σημασία της διάκρισης μεταξύ πρωτογενών και δευτερογενών συναισθημάτων, ώστε οι επαγγελματίες να κατανοούν καλύτερα τη λειτουργία τους στο θεραπευτικό πλαίσιο. Το εργαστήριο φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν τόπο συνάντησης θεωρίας και πράξης, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της συμβουλευτικής πρακτικής. Επιπλέον, ευθυγραμμίζεται με τους στόχους του συνεδρίου, εστιάζοντας στις σύγχρονες ανάγκες των επαγγελματιών και των πελατών τους, σε έναν κόσμο συναισθηματικά απαιτητικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο.

Εργαστήριο 7

"να είμαι ή να ανήκω;" Χαρισματικοί: Υπαρξιακά Δίπολα, Κοινωνικές και Διαγνωστικές Κατασκευές, και το Τίμημα της 'Κανονικότητας'

Βάσω Ανδρούτσου^{1,2,3}, Ειρήνη Ράγκου^{1,2}, Στέφανος Βασιλόπουλος³

¹Gifted Hellas; ²Ανήκειν ΚοινΣΕπ; ³Πανεπιστήμιο Πατρών

Το εργαστήριο εστιάζει στην κατανόηση των αναπτυξιακών διαστάσεων της χαρισματικότητας και φωτίζει τις περιοριστικές κανονιστικές νόρμες που προσδιορίζουν την διαφορετικότητα ως απόκλιση. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις προβληματικές διαδικασίες ταυτοποίησης και αξιολόγησης, όπου επικρατούν εργαλειοκρατικά, μονοδιάστατα ή ελλιπώς επικαιροποιημένα διαγνωστικά εργαλεία, που αδυνατούν να συλλάβουν την πολυπλοκότητα της χαρισματικής εμπειρίας. Οι κοινωνικές και διαγνωστικές κατασκευές συχνά επιβάλλουν ερμηνείες που στιγματίζουν τους χαρισματικούς ως "προβληματικούς", "εκκεντρικούς", "ιδιόρρυθμους" ή "αλλόκοτους", ορίζοντας ως παθολογικές, απολύτως υγιείς, εγγενείς, και δημιουργικές εκφράσεις της προσωπικότητάς τους.

Μέσα από σύντομη θεωρητική εισήγηση, παρουσίαση εμπειρικών δεδομένων, δομημένο διάλογο, και βιωματικές ασκήσεις, οι συμμετέχοντες καλούνται να αναστοχαστούν πάνω στις αναπτυξιακές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χαρισματικοί, τις πολύπλευρες και αντιφατικές εμπειρίες τους, όπως αυτές διαμορφώνονται εντός κανονιστικών πλαισίων —οικογένεια, σχολείο, κοινότητα, ακόμη και το θεραπευτικό δωμάτιο—, που συχνά απαιτούν ή και επιβάλλουν συμμόρφωση και εξομοίωση, αντί κατανόησης και αποδοχής της ετερότητας. Παράλληλα, εισάγονται βασικές έννοιες όπως η νευροβιολογική βάση της χαρισματικότητας και η δεξιά και αριστερή ημισφαιρική επεξεργασία, οι υπερευαισθησίες Dąbrowski, οι πρώιμες μεταγνωστικές ικανότητες, οι διαγνωστικοί και κοινωνικοί αποκλεισμοί, και η γενικότερη πολυπλοκότητα της χαρισματικότητας και των χαρισματικών.

Στόχος τού εργαστηρίου είναι η ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων στις πολύπλοκες εσωτερικές και εξωτερικές εντάσεις που βιώνουν τα χαρισματικά άτομα και οι οικογένειές τους, καθώς και η κατανόηση των ιδιαίτερων ψυχοσυναισθηματικών και υπαρξιακών τους αναγκών. Οι συμμετέχοντες καλούνται να διερευνήσουν κριτικά το τίμημα της προσαρμογής στην κανονικότητα, έναντι της αναζήτησης αυτογνωσίας, δημιουργικότητας και υπαρξιακής πληρότητας που συνοδεύει την αποδοχή και ενσωμάτωση της χαρισματικής ταυτότητας.

Εργαστήριο 8

Οι Σχεσιακές ψυχαναλυτικές συνεδρίες ως “θεραπεία μεγάλου γκρουπ” με δύο εκπροσώπους: Η ομαδική στροφή ως απάντηση στον θεσμικό αναλφαριθμητισμό του ενδοψυχικού

Σταύρος Χαραλαμπίδης, Αλκινόη Λάλα, Σεβαστή Γκιόκα, Φωτεινή Δούμουρα, Σταματίνα Μπαρμπαγιάννη

Ινστιτούτο Σχεσιακής & Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Σε αυτό το εργαστήριο θα παρουσιαστεί αναπαράσταση 45 λεπτών ατομικής συνεδρίας σχεσιακής ψυχαναλυτικής κατεύθυνσης με ‘εικονικό’ ασθενή. Θα ακολουθήσει ανοιχτή συζήτηση στο πλαίσιο συν-εποπτείας από πέντε ψυχαναλυτές, αναλύοντας το φαινόμενο της συνεδρίας ως εμπειρία «μεγάλης ομάδας» με δύο εκπροσώπους –τον θεραπευτή και τον θεραπευόμενο. Θα εστιάσουμε στην ανάδυση τραυμάτων κοινωνικού αποκλεισμού

Εργαστήριο 10

Μια Διαλογική Προσέγγιση στη Θεραπεία Σχημάτων: Από τις Καταστάσεις του Τρόπου Λειτουργίας στην Εσωτερική Πολυφωνία

Πανωραία Ανδριοπούλου, Γεωργία Γκαντώνα

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Το παρόν βιωματικό εργαστήριο εστιάζει στον εμπλουτισμό τεχνικών που θεμελιώνονται θεωρητικά στη Θεραπεία Σχημάτων (Schema Therapy) με ιδέες που εκκινούν από τη Θεωρία του Διαλογικού Εαυτού (Dialogical Self Theory), προτείνοντας έναν εκλεκτικό τρόπο κατανόησης και αξιοποίησης των καταστάσεων του τρόπου λειτουργίας (modes) στη θεραπευτική πρακτική μέσα από το πρίσμα της εσωτερικής πολυφωνίας. Έτσι, οι καταστάσεις του τρόπου λειτουργίας αντί να προσεγγίζονται ως μεμονωμένες ή δυσλειτουργικές, εξετάζονται ως θέσεις του εαυτού, που εμπεριέχουν ανάγκες, συναισθήματα, αφηγήσεις και ενσώματα βιώματα. Οι εκφωνούμενες αυτές θέσεις συνθέτουν εσωτερικούς διαλόγους, οι οποίοι μέσα από τις διαλογικές ακολουθίες τους διαμορφώνουν εσωτερικά φαινόμενα συμφωνίας, διαφωνίας, αντιπαράθεσης. Στο πλαίσιο αυτό, τα συμμετέχοντα στο εργαστήριο άτομα θα έχουν την ευκαιρία αρχικά να εξοικειωθούν με τη θεωρητική θεμελίωση των μεθόδων συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας που θα παρουσιαστούν και στη συνέχεια με την εφαρμογή των μεθόδων αυτών. Ειδικότερα, θα έχουν την ευκαιρία να διερευνήσουν μέσα από βιωματικές ασκήσεις κυρίαρχες εσωτερικές φωνές τους, αξιοποιώντας τις τεχνικές της «εργασίας με καρέκλες» (chairwork) και της αναπλαισίωσης νοερών εικόνων (imagery rescripting). Στόχος του εργαστηρίου είναι η εξοικείωση των επαγγελματιών ψυχικής υγείας με τεχνικές διερεύνησης των επιμέρους διαστάσεων των καταστάσεων του τρόπου λειτουργίας, συμβάλλοντας έτσι στην προαγωγή της εσωτερικής πολυφωνίας και στην ενίσχυση της συνοχής του εαυτού του θεραπευόμενου/συμβουλευόμενου ατόμου. Τέλος, θα επικεντρωθούμε στις δυνατότητες εφαρμογής των τεχνικών αυτών σε διάφορα συμβουλευτικά και θεραπευτικά πλαίσια κατά την κλινική πρακτική με άτομα, ζευγάρια και οικογένειες.

Εργαστήριο 11

Συνηγορία Εντός και Εκτός του Σχολικού Συστήματος για την Προαγωγή της Κοινωνικής Δικαιοσύνης: Ένα Βιωματικό Εργαστήριο Ανάπτυξης Δεξιοτήτων

Μαριλένα Βλασταρά, Ιωάννης Ξυπάκης, Βικτώρια Οικονόμου, Λητώ Ελένη Μιχαλοπούλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η συνηγορία αποτελεί βασική διάσταση του ρόλου των ψυχολόγων και άλλων επαγγελματιών ψυχικής υγείας που εργάζονται με παιδιά και εφήβους. Η συνηγορία περιλαμβάνει διαφορετικές δραστηριότητες, από την ενασχόληση και την υποστήριξη ατόμων και ομάδων έως την επικοινωνία και την εμπλοκή με συστήματα, με στόχο πάντα την κοινωνική αλλαγή και κατ' επέκταση την ευζωία των ατόμων. Όμως, η αβεβαιότητα, η αδιαφορία και κυρίως η άγνοια αναφορικά με τους τρόπους εμπλοκής λειτουργούν αναχαιτιστικά στην εξάσκηση αυτής της διάστασης του ρόλου των ψυχολόγων. Το παρόν βιωματικό εργαστήριο αποσκοπεί στην καλλιέργεια δεξιοτήτων συνηγορίας σε ψυχολόγους και άλλους επαγγελματίες ψυχικής υγείας που εργάζονται με παιδιά και εφήβους εντός και εκτός του σχολικού συστήματος. Οι συμμετέχοντες/ουσες αναμένεται (α) να συζητήσουν τις θεμελιώδεις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και της συνηγορίας και της σύνδεσης αυτών με την ψυχολογική θεωρία, έρευνα και σχολική πράξη, (β) να αναστοχαστούν για τη δική τους θέση μέσα στα συστήματα στα οποία υπεισέρχεται η επαγγελματική τους ταυτότητα, και (γ) να δημιουργήσουν προτάσεις για εφαρμογή του ρόλου της συνηγορίας σε μικρο-, μέσο- και μακρο-επίπεδο, με κέντρο την καλλιέργεια ενσυναισθητικής κατανόησης και σεβασμού των παιδιών, των εφήβων και των οικογενειών τους. Στις βασικές επιδιώξεις του εργαστηρίου συγκαταλέγεται και η ενδυνάμωση των επαγγελματιών ως συνήγοροι, οι οποίοι με τη σειρά τους μέσω της διαλεκτικής συμβουλευτικής θα προάγουν ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης και εν τέλει την ευζωία μαθητών/τριών από ευάλωτες και μειονοτικές ομάδες. Το συγκεκριμένο εργαστήριο στηρίζεται σε βιωματικές μεθόδους, με τα κύρια εργαλεία να αποτελούν το παιχνίδι ρόλων, οι αναστοχαστικές ασκήσεις και η μελέτη περίπτωσης.

Συμπόσιο 1

Ψυχολογία σε live μετάδοση: Ναρκισσισμός, εικόνα και τεχνητή εγγύτητα στη θεραπευτική εποχή των social

Προεδρείο/α: **Ιωάννης Δρίτσουλας** (Ψυχόπλευση)
Συζητητές/τριες: **Κωνσταντίνος Δρίτσουλας** (Ψυχόπλευση)

Η εκλαΐκευση της ψυχολογίας μέσω των social media αναδεικνύει μια νέα εποχή, όπου η επιστημονική εγκυρότητα συχνά υποχωρεί απέναντι στην εικόνα και τη δημοφιλία. Οι θεραπευτές εκτίθενται μαζικά, συχνά επιλέγοντας έναν ρόλο «influencer» που αντανάκλα ναρκισσιστικές πλευρές και τροφοδοτεί ένα κοινό που δεν αναζητά απαραίτητα θεραπεία, αλλά ψευδο-παρηγοριά ή ταύτιση. Οι ασθενείς σαγηνεύονται από την επιμελημένη εικόνα και καθοδηγούνται από φαντασιώσεις, παρά από επιστημονικά ή θεραπευτικά κριτήρια. Παράλληλα, η Τεχνητή Νοημοσύνη εισέρχεται στον χώρο της ψυχικής υγείας, εντείνοντας το φαινόμενο της τεχνητής σχέσης και μεταθέτοντας τη μεταβίβαση σε άψυχα μέσα. Από το πάνελ αυτό θα ακουστούν φωνές που σκύβουν κριτικά επάνω στις παραπάνω μετατοπίσεις: θα αναδειχθεί η ναρκισσιστική παγίδα του θεραπευτή που επιθυμεί να γίνει ορατός – και όχι απλώς παρών – θα συζητηθεί η δυναμική της εικονικής μεταβίβασης, όταν ο θεραπευτής επιλέγεται όχι για τη στάση του, αλλά για την ψηφιακή του περσόνα· θα αναλυθεί η ψευδής εγγύτητα που προσφέρουν τα ψηφιακά συστήματα συνομιλίας και το πώς η ανάγκη για σχέση εκτονώνεται σε μία βολική, αλλά άψυχη και μονόπλευρη αλληλεπίδραση. Τέλος, θα τεθεί το ερώτημα της δεοντολογίας και της επαγγελματικής ευθύνης: ποια πρέπει να είναι η ηθική στάση του επαγγελματία ψυχικής υγείας στο νέο τοπίο, ποιο είναι το όριο ανάμεσα στη διάχυση και τη διαφθορά του θεραπευτικού ρόλου, πώς ο θεραπευτής παραμένει παρών χωρίς να καθίσταται προϊόν. Το πάνελ εστιάζει στη σύνθετη ψυχοκοινωνική συνθήκη που καλούνται να διαχειριστούν οι σύγχρονοι θεραπευτές και ανοίγει χώρο για θεωρητική σκέψη, κλινική μαρτυρία και αναστοχασμό.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Μεταξύ φαντασίωσης και θεραπείας: Όταν ο θεραπευτής θέλει να τον δουν

Ιωάννης Δρίτσουλας
Ψυχόπλευση

Στην εποχή των social media, ο ψυχολόγος δεν αρκείται πια στον ρόλο του ακροατή – προβάλλεται, επενδύει στην εικόνα, γίνεται "περσόνα". Η ανάγκη να ασκήσει σαγήνη – όχι μόνο στον θεραπευόμενο, αλλά και στο ευρύτερο κοινό – αναδεικνύει ναρκισσιστικά στοιχεία που συχνά παραμένουν ασυνείδητα. Ο θεραπευτής έλκεται από τη δημοσιότητα όσο και ο θεραπευόμενος από τη φαντασίωση σχέσης. Η σχέση διαμορφώνεται σε ένα φαντασιωσικό πλαίσιο αμοιβαίας προβολής: αυτός που «φαίνεται πολύ επαρκής» συναντά εκείνον που «ψάχνει να σωθεί». Παρουσιάζεται βινιέτα όπου η επιθυμία του θεραπευτή να είναι "ιδιαιτέρως" και να επιβεβαιώνεται μέσα από την εικόνα του καθόρισε τη θεραπευτική δυναμική, επηρεάζοντας μεταβίβαση, αντιμεταβίβαση και όρια. Τίθεται το ερώτημα: μπορεί να υπάρξει πραγματική θεραπευτική σχέση όταν ξεκινά από τον ναρκισσισμό και των δύο;

O influencer ως μεταβιβαστικό αντικείμενο: Σαγήνη, ταύτιση και κοινωνικό ασυνείδητο

Κωνσταντίνος Δρίτσουλας, Ιωάννης Δρίτσουλας
Ψυχόπλευση

Η σχέση του θεραπευόμενου με τον θεραπευτή προϋποθέτει εμπιστοσύνη και ασφάλεια. Όταν όμως η επιλογή βασίζεται στην online παρουσία του θεραπευτή, η σχέση ξεκινά από φαντασίωση και σαγήνη. Η εισήγηση αναλύει τις ψυχοδυναμικές διαστάσεις της εικονικής μεταβίβασης, όπως αυτή διαμορφώνεται από την ψηφιακή εικόνα του ψυχολόγου. Το κοινωνικό ασυνείδητο γύρω από τον ψυχολόγο-influencer συγκροτεί έναν ρόλο προβολής και κατοπτισμού, ενισχύοντας απρόσωπες προσδοκίες και ναρκισσιστική ταύτιση. Ο θεραπευτής λειτουργεί πλέον κάτω από νέα αντιμεταβιβαστική πίεση, καθώς καλείται να εκπληρώσει έναν ψηφιακά προδιαγεγραμμένο ρόλο. Παρουσιάζεται βινιέτα με θεραπευόμενο που επέλεξε τον θεραπευτή αποκλειστικά με βάση την εικόνα του στα social media.

Ψευδής εγγύτητα: Η Τεχνητή Νοημοσύνη ως υποκατάστατο της θεραπευτικής σχέσης

Αγγέλα Κρασά, Ιωάννης Δρίτσουλας
Ψυχόπλευση

Η ραγδαία εξάπλωση των ψηφιακών συνομιλητών στον χώρο της ψυχικής υγείας δημιουργεί ένα νέο τοπίο, όπου η σχέση αντικαθίσταται από έναν αλγόριθμο. Ασθενείς που βιώνουν μοναχία, κοινωνικό άγχος ή ντροπή απέναντι στην ανθρώπινη επαφή στρέφονται σε τεχνητές "παρουσίες", αναζητώντας άμεση, ανέξοδη και φαινομενικά ασφαλή υποστήριξη. Η αποφυγή της έκθεσης γίνεται πρωταρχικό κίνητρο, και η ανάγκη για εγγύτητα εκτονώνεται σε μία μονόπλευρη και προκαθορισμένη ψηφιακή αλληλεπίδραση. Η εισήγηση εστιάζει σε όσους επιλέγουν την Τεχνητή Νοημοσύνη αντί της ανθρώπινης θεραπείας, αναλύοντας όχι μόνο τις ψυχοδυναμικές πλευρές αυτής της επιλογής αλλά και τις κοινωνικές φαντασιώσεις που ενισχύουν την ψευδαίσθηση σχέσης. Παρουσιάζεται βινιέτα με νεαρό ενήλικα που στράφηκε σε chatbot για να αποφύγει την κριτική και τη διαπροσωπική έκθεση, οδηγούμενος ωστόσο σε μεγαλύτερη απομόνωση και συναισθηματική εξάρτηση. Μέσα από τη διερεύνηση αυτής της συνθήκης, τίθεται το κρίσιμο ερώτημα: μπορεί η Τεχνητή Νοημοσύνη να αντικαταστήσει ουσιαστικά τη θεραπευτική σχέση ή ενισχύει τελικά την αποσύνδεση, καλύπτοντας με ευκολία αυτό που απαιτεί ανθρώπινη συνάντηση;

Όταν ο θεραπευτής γίνεται δημόσιο πρόσωπο: Αναστοχασμός, ήθος και ευθύνη

Μικέλλα Λαιμού, Ιωάννης Δρίτσουλας
Ψυχόπλευση

Η εποχή μας καλεί τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας να σταθούν σε ένα σύνθετο σταυροδρόμι, ανάμεσα στην πίεση για προβολή, σύνδεση και επικοινωνιακή επιτυχία και στην ανάγκη για εσωτερική επεξεργασία, υπευθυνότητα και θεραπευτική ενσυναίσθηση. Η εισήγηση αναστοχάζεται πάνω στις θεματικές που προηγήθηκαν, όπως η σαγήνη της εικόνας, η φαντασίωση σχέσης, η εικονική μεταβίβαση και η χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης, και φέρνει στο προσκήνιο τα ηθικά διλήμματα που αναδύονται από αυτές τις μετατοπίσεις. Πότε η παρουσία του θεραπευτή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης υπηρετεί πραγματικά το κοινό και πότε εξυπηρετεί ασυνείδητα τον ίδιο; Τι σημαίνει υπεύθυνη ορατότητα και πώς μπορούμε να είμαστε διαθέσιμοι χωρίς να είμαστε εκθεισμένοι; Η εισήγηση υπερασπίζεται την ανάγκη για μια νέα δεοντολογική ηθική, που δεν εξαντλείται στους κανόνες αλλά

ενσωματώνει την αυτοπαράτηρηση, τον αναστοχασμό και την επαγγελματική ταπείνωση ως θεμέλια της ψυχοθεραπευτικής στάσης. Το ζητούμενο δεν είναι η σιωπή του επαγγελματία, αλλά η επίγνωση του γιατί, του πώς και για ποιον επιλέγει να μιλήσει.

Συμπόσιο 2

Στην σχέση γεννιέται ο Λόγος: Σχεσιακή Ψυχανάλυση στην Ειδική Αγωγή και τη Συμβουλευτική Πράξη.

Προεδρείο/α: **Μαρία Γαριφαλιά (Μαριλού) Κούντρια** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας, Greece)

Συζητητές/τριες: **Μαρία Γαριφαλιά (Μαριλού) Κούντρια** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Τι γεννιέται όταν κάποιος παραμένει δίπλα μας, ακόμα κι όταν δεν μπορούμε να μιλήσουμε; Όταν η σιωπή, ο θυμός ή το τραύμα δεν φοβίζουν, αλλά προσκαλούν τον άλλον να μείνει, να δει, να νιώσει, να ακούσει; Σε αυτό το πάνελ, τέσσερις διαφορετικές θεραπευτικές διαδρομές φωτίζουν πώς η αυθεντική παρουσία του θεραπευτή και η ανθεκτική συνύπαρξη μπορούν να λειτουργήσουν ως γέφυρες προς τον εαυτό και τους άλλους. Η εμπειρία ενός παιδιού με ΔΕΠ-Υ δείχνει πώς η λογοθεραπεία, όταν εμπλουτίζεται από τη σχεσιακή προοπτική, μετατρέπεται σε έναν ζωντανό διάλογο που αναγνωρίζει την αντίσταση ως μορφή επικοινωνίας. Στην περίπτωση εφήβου με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας, η θεραπευτική πορεία ανέδειξε τη συμβολή της σχεσιακής ψυχανάλυσης σε έναν τομέα όπου κυριαρχούν οι γνωστικές και συμπεριφορικές παρεμβάσεις. Η αυθεντική παρουσία του θεραπευτή και η διατήρηση της σχέσης ακόμη και μέσα από στιγμές απόσυρσης και απορρύθμισης, άνοιξαν νέες δυνατότητες για συναισθηματική εμπλοκή και σύνδεση. Σε ομάδα δύο εφήβων με πρόσφατη ανακοίνωση διάγνωσης αυτισμού, η δυναμική της ομάδας και η στήριξη των γονέων επέτρεψαν τη σταδιακή μετακίνηση από την άρνηση στην αποδοχή, με τη φωνή να αποκτά συναισθηματική βαρύτητα. Τέλος, σε περίπτωση νεαρού ενήλικα με τραυλισμό, η μετάβαση από τη λογοθεραπεία στη σχεσιακή ψυχοθεραπεία φανέρωσε ότι το σύμπτωμα δεν είναι τεχνική δυσκολία, αλλά έκφραση ενός κατακερματισμένου ψυχισμού· η επεξεργασία αυτών ενίσχυσε την ενσωμάτωση της φωνής και της ομιλίας, οδηγώντας σε μείωση των συμπτωμάτων και ψυχική ανασυνγκρότηση. Μέσα από τις ιστορίες αυτές, η ταυτότητα και η δυνατότητα σύνδεσης δεν επιβάλλονται, αλλά γεννιούνται μέσα σε έναν ασφαλή, σχεσιακό χώρο. Η θεραπευτική πράξη παρουσιάζεται ως τόπος αμοιβαίας μεταμόρφωσης, όπου ο λόγος αποκτά νόημα μέσα από τη συνάντηση, και η συμβουλευτική επαναπροσδιορίζεται ως σχέση αναγνώρισης και αμοιβαίας παρουσίας.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Δύο διαδρομές, Ένα παιδί: Η Σχέση ως Γέφυρα μεταξύ Λογοθεραπείας και Σχεσιακής Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας στη ΔΕΠ-Υ.

Ειρηλένα Παντελοπούλου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Μια θεμελιώδης παραδοχή της σχεσιακής ψυχανάλυσης είναι πως η ψυχολογική αλλαγή προκύπτει μέσα από τη σχέση. Στην περίπτωση παιδιών με ΔΕΠΥ και εναντιωματική διαταραχή, όπου η συνεργασία δεν είναι δεδομένη και οι «παραδοσιακές» λογοθεραπευτικές τεχνικές συχνά αποτυγχάνουν, η ποιότητα της θεραπευτικής σχέσης καθίσταται καθοριστική. Η διπλή ιδιότητα λογοθεραπεύτριας και σχεσιακής ψυχοθεραπεύτριας επιτρέπει μια σύνθετη θεραπευτική προσέγγιση, όπου η λογοθεραπευτική πράξη εμπλουτίζεται από τη συναισθηματική νοηματοδότηση της σχέσης. Η λογοθεραπευτική παρέμβαση δεν ξεκινά με αυστηρή στοχοθεσία, αλλά με την αναγνώριση του εσωτερικού κόσμου του παιδιού και τη σύνδεση μέσω μιας ζωντανής, αυθεντικής αλληλεπίδρασης. Στην περίπτωση παιδιών με νευροαναπτυξιακές διαταραχές, τα οποία βρίσκονται σε μια κρίσιμη ηλικία διαμόρφωσης της ταυτότητας, η σχέση προσφέρει έναν «μεταβατικό χώρο», εντός του οποίου το παιδί μαθαίνει πώς να σχετίζεται, πώς η συμπεριφορά του επηρεάζει τους άλλους και πώς μπορεί να αναπτύξει ενσυναίσθηση. Η θεραπεία έτσι γίνεται ένας χώρος αναγνώρισης και απόδοσης νοήματος σε μη λεκτικές εκφράσεις, συμπεριφορές και αντιστάσεις. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μια κλινική περίπτωση, όπου η συμπεριφορά του παιδιού ερμηνεύεται όχι ως αντίσταση, αλλά ως μορφή επικοινωνίας. Αυτό μεταμορφώνει τη συνεδρία από μια σειρά τεχνικών ασκήσεων σε έναν διάλογο συναισθηματικής σημασίας, μέσα από τον οποίο αναδύονται η συνεργασία, η επεξεργασία των δυσκολιών, η ρύθμιση του συναισθήματος και, τελικά, η επίτευξη των λογοθεραπευτικών στόχων. Για τον θεραπευτή, αυτή η διαδικασία αποτελεί πρόκληση, καθώς καλείται να μεταφράσει την «αντιδραστική» συμπεριφορά του παιδιού ως προσπάθεια επικοινωνίας, διατήρησης ελέγχου και προστασίας του εαυτού. Η προσέγγιση φωτίζει πώς οι λογοθεραπευτικοί στόχοι μπορούν να επιτευχθούν όταν προηγείται η αναγνώριση και η αποδοχή του εσωτερικού κόσμου του παιδιού μέσα από μια ζωντανή, σχεσιακή αλληλεπίδραση. Η διεπιστημονική αυτή προσέγγιση προτείνει ένα θεραπευτικό μοντέλο όπου ο λόγος δεν διδάσκεται· γεννιέται μέσα στη σχέση.

Σχέση, αναγνώριση και ψυχική μετακίνηση-Σχεσιακή ψυχαναλυτική πρακτική με έφηβο στο φάσμα του αυτισμού υψηλής λειτουργικότητας.

Αθηνά Μαστραντωνάκη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Στην παρούσα εργασία θα αναδειχθεί η μελέτη περίπτωσης ενός εφήβου με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας, στο πλαίσιο της θεραπευτικής διαδικασίας βασισμένης στην σχεσιακή ψυχαναλυτική προσέγγιση. Τον κεντρικό άξονα της εργασίας αποτελεί η έννοια της θεραπευτικής σχέσης ως δυναμικού και συνδιαμορφούμενου πεδίου, μέσα στο οποίο αναδύονται βιώματα, ασυνείδητες επικοινωνίες και ψυχικές μετακινήσεις. Σύμφωνα με την σχεσιακή θεωρία —η οποία εστιάζει στην ψυχική ανάπτυξη ως αποτέλεσμα σχέσεων και όχι μόνο ενδοψυχικών διεργασιών— αναδεικνύεται ο ρόλος του θεραπευτή ως «σημαντικού άλλου», ικανού να προσφέρει εμπειρίες αναγνώρισης και συγκινησιακής εμπλοκής. Η θεραπευτική σχέση λειτουργεί ως «ενδιάμεσος χώρος», όπου ο έφηβος κατάφερε να επεξεργαστεί εσωτερικές συγκρούσεις, να αναγνωρίσει συναισθήματα και να πειραματιστεί με νέους τρόπους σύνδεσης. Η διαδικασία αυτή ενίσχυσε σταδιακά την ικανότητά του να νοηματοδοτεί τις εμπειρίες του και να αποκτά αίσθηση εαυτού. Η έννοια της διυποκειμενικότητας ανέδειξε τη θεραπευτική σχέση ως διαδικασία αμφίδρομης ψυχικής εμπλοκής, κατά την οποία οι υποκειμενικές εμπειρίες τόσο του θεραπευόμενου όσο και του θεραπευτή αλληλοεπηρεάζονται και συνδιαμορφώνονται. Η κλινική πρακτική ανέδειξε το μέγεθος της σημασίας της αυθεντικής παρουσίας, της συναισθηματικής διαθεσιμότητας και της ικανότητας του θεραπευτή να παραμένει σε σχέση ακόμα και ενώπιον της απόσυρσης ή την απορρύθμισης του εφήβου. Αυτές οι πρακτικές αποδείχθηκαν καθοριστικές για τη σταδιακή οικοδόμηση της εμπιστοσύνης και της εσωτερικής συνοχής. Η έννοια της αναγνώρισης αποτέλεσε κομβικό σημείο στη διαμόρφωση ενός βιώματος υποκειμενικότητας και συμμετοχής. Η εργασία αυτή συμβάλλει στην ανάδειξη της σημασίας των σχεσιακών ψυχοθεραπευτικών εργαλείων στην ειδική αγωγή και τη συμβουλευτική. Τονίζει την ανάγκη ενσωμάτωσής τους στις παρεμβάσεις με άτομα στο φάσμα του αυτισμού, ιδιαίτερα στην εφηβεία, αναπτυξιακή περίοδο κατά την οποία ενεργοποιούνται σε έντονο βαθμό οι ανάγκες για ταυτότητα, επαφή, αποδοχή και αυτονομία.

Από τη Διάγνωση στη Σχέση: Ο Αυτισμός στην Εφηβική Ομάδα και η Αναζήτηση Αναγνώρισης μέσα από τη Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Προσέγγιση.

Μαρία Γαριφαλιά (Μαριλού) Κούντρια

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Πότε είναι η κατάλληλη χρονική στιγμή άραγε για να ανακοινωθεί σε ένα παιδί η διάγνωση του και να μπορέσει να την επεξεργαστεί θεραπευτικά; Τι μπορεί να σκέφτεται και να νιώθει ένας έφηβος που του επικοινωνείται πως υπάρχει μια διάγνωση για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει; Ποιος ο ρόλος της οικογένειας και πόσο υποστηρικτικούς νιώθουν τους γονείς οι έφηβοι όταν τους ανακοινώνουν κάτι τόσο σημαντικό; Μέσα σε μια μικρή ομάδα δύο εφήβων αγοριών, οι αναζητήσεις για τις δυσκολίες στην επικοινωνία και τη σύνδεση με άλλους πήραν διαφορετική διάσταση όταν τους ανακοινώθηκε, ατομικά στον καθένα, πως έχουν διαγνωστεί με διαταραχή του αυτιστικού φάσματος. Η αρχική άρνηση και η δυσκολία να βρεθούν οι κατάλληλες λέξεις έδωσε τη θέση της στον θυμό και την απόρριψη, προκειμένου το πένθος να μεταβολιστεί σε αποδοχή για επεξεργασία. Η στήριξη της οικογένειας μέσα στο θεραπευτικό ταξίδι βοήθησε στο να ακουστεί η ειλικρινής φωνή του καθενός, αναδεικνύοντας τη σημασία της μη επικριτικής αποδοχής. Η ύπαρξη του ασφαλούς πλαισίου της ομάδας –ενός «αρκετά καλού» περιβάλλοντος κατά Winnicott– έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη διεργασία κατανόησης και αποδοχής της διάγνωσης, απελευθερώνοντάς τους από στερεότυπα και προκαταλήψεις. Η ομάδα είχε πολύδιάστατο χαρακτήρα: ο ανοιχτός διάλογος, τα βιωματικά παιχνίδια και οι καλλιτεχνικές αναφορές βοήθησαν να προσεγγιστούν πιο επίπονες θεματικές, όπως η αίσθηση αποκλεισμού και το συναίσθημα της μοναξιάς. Το μοίρασμα της κοινής εμπειρίας εντός της ομάδας δημιούργησε έναν «καθρέφτη», μέσα από τον οποίο οι δύο έφηβοι αναγνώρισαν και συνδιαμόρφωσαν τον δικό τους «αληθινό εαυτό» μιλώντας ανοιχτά για τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους.

Όταν η Φωνή Ζητά Σχέση: Μια Μετάβαση από τη Λογοθεραπεία στη Σχεσιακή Θεραπευτική Συνάντηση.

Ειρήνη Γερμανά

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει μία μελέτη περίπτωσης άνδρα 21 ετών, ο οποίος προσήλθε αρχικά για λογοθεραπεία λόγω τραυλισμού. Παρά την εφαρμογή σύγχρονων λογοθεραπευτικών τεχνικών, η συμπτωματολογία παρουσίασε στασιμότητα, γεγονός που ανέδειξε την ανάγκη διερεύνησης των υποκειμενικών και ψυχικών παραμέτρων του τραυλισμού. Στο πλαίσιο αυτό, η θεραπευτική εργασία επεκτάθηκε στη σχεσιακή ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία, καθώς κρίθηκε πως η φαινομενικά «τεχνική» δυσκολία συνδεόταν με βαθύτερες ασυνείδητες συγκρούσεις και τραύματα. Ο τραυλισμός, στην παρούσα περίπτωση, δεν εκδηλωνόταν ως απλή νευρολογική ή μηχανική διαταραχή λόγου, αλλά ως σωματοποιημένη έκφραση ενός ασυνείδητου, διαπροσωπικού και ιστορικά προσδιορισμένου τραύματος. Ο θεραπευόμενος εμφάνιζε έντονο, απωθημένο θυμό, ο οποίος σχετιζόταν με πρώιμες εμπειρίες συναισθηματικής εγκατάλειψης, ντροπής και απορρύθμισης εντός πρωταρχικών σχέσεων. Η φωνή και το στόμα βιώνονταν ως «ξένα αντικείμενα», γεγονός που αντανάκλασε έναν κατακερματισμένο ψυχισμό και την αδυναμία οικειοποίησης της φωνής ως φορέα επιθυμίας και ταυτότητας. Η ομιλία δεν εκλαμβάνονταν ως εγώ-συνδεδεμένη πράξη, αλλά ως μια απειλητική έκθεση σε άλλους, που επανενεργοποιούσε παλιές σχέσεις ματαίωσης και απόρριψης. Η σχεσιακή ψυχοθεραπευτική προσέγγιση, εμπνευσμένη από τις θεωρίες των Winnicott, Benjamin και Bromberg, μέσα από τη δημιουργία μιας σταθερής, ασφαλούς και αναστοχαστικής θεραπευτικής σχέσης, επέτρεψε την αναγνώριση και έκφραση του θυμού, την επεξεργασία του τραύματος και την αποκατάσταση της ενοποίησης του εαυτού. Μέσω του θεραπευτικού διαλόγου, ο ασθενής μπόρεσε σταδιακά να αποκτήσει αίσθηση ελέγχου του λόγου του και να ενσωματώσει τη φωνή του ως αυθεντική πτυχή του υποκειμένου. Αναδύθηκε η δυνατότητα για νέους τρόπους συνδιαλλαγής με τον εαυτό και τους άλλους, με λιγότερο άγχος, ντροπή και εσωτερική ρήξη. Συμπερασματικά, προτείνεται πως σε περιπτώσεις επίμονου τραυλισμού με ισχυρό ψυχοδυναμικό υπόβαθρο, η σχεσιακή ψυχοθεραπεία συνιστά όχι απλώς συμπληρωματική προσέγγιση, αλλά δυνητικά το βασικό θεραπευτικό εργαλείο, επιτρέποντας την προσέγγιση του τραύματος εκεί όπου η τεχνική δεν αρκεί.

Συνεδρία 1

Ομαδική Συμβουλευτική μέσω τέχνης σε άτομα με νοητική αναπηρία και αναπτυξιακές διαταραχές: Οι ομάδες των Σ.Υ.Δ. «Βαμβακάριο».

Μαρία Σουλακέλλη

Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης «Βαμβακάριο» Κ.Α.Μ.Ε.Α. Δήμου Αχαρνών

Οι δύο Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης «Βαμβακάριο» που λειτουργούν στο Δήμο Αχαρνών φιλοξενούν συνολικά δεκαοχτώ ενήλικες με νοητική αναπηρία και αναπτυξιακές διαταραχές. Μέσω της παρουσίας εστιάζουμε στον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουμε την ομαδική συμβουλευτική συνδιάζοντάς τη με τη χρήση ζωγραφικής και θεάτρου για την υποστήριξη των νοητικών Στεγών. Πραγματοποιούνται τέσσερις ομάδες με συχνότητα μία φορά την εβδομάδα. Δύο ομάδες εννέα ατόμων με χρήση ζωγραφικής και δύο ομάδες εννέα ατόμων με χρήση θεάτρου. Στόχος των ομάδων συμβουλευτικής μέσω τέχνης είναι η δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου έκφρασης, όπου οι ένοικοι επικοινωνούν μέσα από δημιουργικές διαδικασίες, ξεπερνώντας τις γλωσσικές και γνωστικές δυσκολίες που συχνά αποτελούν αιτίες δυσκολίας έκφρασης και απομόνωσης. Η ζωγραφική μέσα από τις επιλογές που προσφέρει σε χρώματα και σχήματα λειτουργεί ως εργαλείο υποστήριξης της έκφρασης των συναισθημάτων. Οι θεατρικοί ρόλοι παρέχουν χώρο εξάσκησης κοινωνικών δεξιοτήτων, προσομοίωσης καταστάσεων της καθημερινότητας και ανάπτυξης της ενσυναίσθησης. Οι συμμετέχοντες στις ομάδες αντλούν ικανοποίηση από τη διαδικασία της δημιουργίας των έργων τους, ενώ παράλληλα εξασκούν την αλληλεπίδραση και τη συνύπαρξη με άλλους ανθρώπους. Οι άνθρωποι με Αναπηρία ζουν μέσα σε έναν κόσμο που σχεδόν πάντα λειτουργεί σε διαφορετικούς ρυθμούς από τους ίδιους και πολύ συχνά παρατηρείται ότι η προσαρμογή στον κόσμο γίνεται με άγχος. Ο ρόλος της συμβουλευτικής εδώ εστιάζει στη διατήρηση και ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων για μια ζωή καλύτερης ποιότητας με περισσότερες ευκαιρίες και μεγαλύτερο έλεγχο των επιλογών, την ενδυνάμωση, τις ψυχο-εκπαιδευτικές παρεμβάσεις και τη διαχείριση των συναισθημάτων που μπορεί να βιώνονται ως δυσφορικά και αποτρεπτικά για την ένταξη στο κοινωνικό περιβάλλον.

Πρόσβαση ατόμων με αναπηρία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και Αυτοσυνηγορία

Αρχοντία Νασιρίδου, Λευκοθέα Καρτασίδου

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό σταθμό για τα άτομα με αναπηρία, αλλά η πρόσβασή τους αποτελεί πρόκληση, λόγω των χαμηλών ποσοστών φοίτησης. Συγχρόνως, οι δεξιότητες αυτοσυνηγορίας αποτελούν ένα σημαντικό εφόδιο, ώστε να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες της φοίτησής τους. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθεί: (1) τις ανάγκες των φοιτητών/φοιτητριών με αναπηρία σχετικά με την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και (2) τα προγράμματα παρέμβασης ενίσχυσης της αυτοσυνηγορίας. Για τη μελέτη των παραπάνω πραγματοποιήθηκε αφηγηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση. Η συλλογή των δεδομένων διήρκεσε από τον Αύγουστο έως τον Σεπτέμβριο του 2024. Από τη μελέτη της διεθνούς βιβλιογραφίας αναδείχθηκαν οι εξής ανάγκες για τη φοίτηση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία: αποδοχή και ενημέρωση, παροχή υπηρεσιών υποστήριξης, ενίσχυση δεξιοτήτων αυτοσυνηγορίας, αυτοπροσδιορισμού και ανεξαρτησίας, ενίσχυση της σχέσης με το εκπαιδευτικό προσωπικό, διασφάλιση της πρόσβασης και εμπλοκή της οικογένειας ειδικά κατά τη διαδικασία της μετάβασης. Περαιτέρω μελετήθηκαν έξι προγράμματα παρέμβασης που στοχεύουν στην ενίσχυση της αυτοσυνηγορίας εστιάζοντας στη γνώση δικαιωμάτων, στην ενίσχυση του αυτοπροσδιορισμού και στη διεκδίκηση ακαδημαϊκών διευκολύνσεων. Μέσα από την παρούσα βιβλιογραφική έρευνα, παρέχονται πολύτιμα δεδομένα για τη βελτίωση πολιτικών συμπερίληψης και υποστήριξης φοιτητών/φοιτητριών με αναπηρία, συμβάλλοντας στον σχεδιασμό εκπαιδευτικών και διοικητικών παρεμβάσεων από πανεπιστημιακούς φορείς, υπηρεσίες και διδακτικό προσωπικό. Αποτελεί, επίσης, υλικό για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων προγραμμάτων παρέμβασης αυτοσυνηγορίας, και για τον τομέα της Συμβουλευτικής στην Ειδική Αγωγή.

Διερεύνηση του Αναπτυξιακού Σταδίου της Αναδυόμενης Ενηλικίωσης (18-29 ετών) στα Άτομα με Οπτική Αναπηρία: Μια Συγκριτική Μελέτη

Καλλιόπη Σφακιανάκη, Μαρία Μαροδημητράκη

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μία ποσοτική, συγκριτική, συγχρονική έρευνα με σκοπό τη διερεύνηση των διαφορών μεταξύ ατόμων με και χωρίς οπτική αναπηρία αναφορικά με τις διαστάσεις της αναδυόμενης ενηλικίωσης στην Ελλάδα. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 140 άτομα ηλικίας 18-29 ετών, εκ των οποίων 70 άτομα με πιστοποιημένη οπτική αναπηρία και 70 άτομα χωρίς οπτική αναπηρία. Στους συμμετέχοντες χορηγήθηκε το σταθμισμένο εργαλείο IDEA που αξιολογεί τις αναπτυξιακές διαστάσεις της αναδυόμενης ενηλικίωσης, όπως ορίστηκαν από τον Arnett, καθώς και μία σειρά από δημογραφικές ερωτήσεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα με οπτική αναπηρία εμφανίζουν υψηλότερα επίπεδα πειρατισμού και εστίασης στον εαυτό, ενώ τα άτομα χωρίς οπτική αναπηρία ανέφεραν υψηλότερα επίπεδα αρνητισμού/αστάθειας. Επιπλέον, βρέθηκε ότι για τις υποκλίμακες Πειρατισμός – Δυνατότητες και Αρνητισμός – Αστάθεια, του εργαλείου IDEA, ο δημογραφικός παράγοντας φύλο είναι στατιστικά σημαντικός. Φαίνεται να επιβεβαιώνονται οι κοινωνικές προκαταλήψεις προς τα άτομα με οπτική αναπηρία καθώς και η ανάγκη τους για προσαρμοστικότητα και αποδοχή. Χρειάζεται να καταβάλουν περισσότερη προσπάθεια ώστε να αποδείξουν ότι είναι ικανά και αυτόνομα. Σχετικά με την υποκλίμακα Αρνητισμός/ Αστάθεια όπου τα επίπεδα είναι πιο αυξημένα στα άτομα χωρίς αναπηρίες, ενδεχομένως το αίσθημα αυτό να προξενείται από τις κοινωνικές πιέσεις που δέχονται οι νέοι για σταθερότητα από τη στέγαση μέχρι την εργασία όπου στην περίπτωση των ατόμων με οπτική αναπηρία, οι κοινωνικές απαιτήσεις δεν είναι τόσο έντονες. Επιπλέον, στα αποτελέσματα της έρευνας, οι γυναίκες φαίνεται να επωμίζονται ακόμα πιέσεις για ανάληψη παραδοσιακών ρόλων σε σύγκριση με τους άνδρες. Στην έρευνα, αναδεικνύεται η ανάγκη χάραξης κοινωνικής πολιτικής και προσαρμοστικότητας για τους νέους και τις νέες συνολικά, με ιδιαίτερη έμφαση στις ανάγκες των ατόμων με οπτική αναπηρία για εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ευκαιρίες.

Η επίδραση της ψυχολογίας στην αποκατάσταση ατόμων με τεχνητά μέλη: Ο ρόλος της συμβουλευτικής παρέμβασης.

Ευφροσύνη Μίτση, Φιλία Ίσαρη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τα δεδομένα ποιοτικής έρευνας σχετικά με την εμπειρία της αποκατάστασης ανθρώπων που χρησιμοποιούν τεχνητά μέλη. Στο αρχικό στάδιο, ο ρόλος της Συμβουλευτικής είναι να βοηθήσει το άτομο να επεξεργαστεί την απώλεια και να διαχειριστεί συναισθήματα άγχους και θλίψης που συχνά φαίνεται να παρουσιάζονται (Schefer, 2010). Παράλληλα, ενισχύεται η ψυχική ανθεκτικότητα και καλλιεργείται μια στάση αποδοχής απέναντι στη νέα σωματική εικόνα. Η συμβουλευτική λειτουργεί ενισχυτικά στην ενσωμάτωση της πρόθεσης χρήσης τεχνητού μέλους, στην ενθάρρυνση της συμμετοχής στο πρόγραμμα αποκατάστασης και στη στη διαδικασία αποκατάστασης και επανένταξης στη ζωή (Hiranaka, 2023•Gallagher & MacLachlan, 2013). Σκοπός της μελέτης είναι να κατανοήσει τη φαινομενολογική εμπειρία της χρήσης προθετικών, και να προταθούν χρήσιμες πρακτικές για τη συμβουλευτική κατά την αποκατάσταση. Η παρούσα έρευνα διεξήχθη μέσω ποιοτικής μεθοδολογίας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω 12 ημι-δομημένων συνεντεύξεων, με συμμετέχοντες άνδρες (29 ως 65 ετών) που χρησιμοποιούν πρόθετο πόδι. Ως μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε η Ερμηνευτική Φαινομενολογική Ανάλυση (Smith, Flowers, Larkin & Tindall, 2009). Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην εμπειρία του ακρωτηριασμού και της χρήσης πρόθεσης, στην εικόνα του σώματος, καθώς και στις δυσκολίες, τα εμπόδια, τους υποστηρικτικούς παράγοντες και τη διαδικασία αυτογνωσίας και ανάπτυξης. Στο πλαίσιο των ευρημάτων συζητείται η επίδραση της ψυχολογίας των ασθενών στην αποκατάσταση και ο ρόλος της Συμβουλευτικής στην προετοιμασία του ασθενούς για το νέο μέλος και την αποκατάσταση, τη διαχείριση της νέας εικόνας σώματος, την ενημέρωση του κοινωνικού δικτύου τους και την άρση του κοινωνικού στίγματος.

Συμβουλευτική Σε Παιδιά Με Μη Τυπική Ανάπτυξη Με Τη Χρήση Της Ψυχοκινητικότητας Και Της Ρυθμικής, Γλωσσικής Και Κοινωνικοσυναισθηματικής Παρέμβασης.

Δημήτριος Σαρρής¹, Φωτεινή Χριστοπούλου¹, Παναγούλα Παπαδημητροπούλου², Δημήτριος Παπαδόπουλος¹

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων; ²ΑΣΠΑΙΤΕ Πατρών

Η παρούσα εργασία διερευνά τον ρόλο της συμβουλευτικής σε παιδιά με μη τυπική ανάπτυξη, με έμφαση στη χρήση ψυχοκινητικών δραστηριοτήτων, ρυθμικής, γλωσσικής και κοινωνικοσυναισθηματικής παρέμβασης. Σκοπός είναι να αναδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο η ολιστική και πολυαισθητηριακή προσέγγιση μπορεί να ενισχύσει τη συναισθηματική ρύθμιση, τη γλωσσική έκφραση και τη σωματική επίγνωση παιδιών με αναπτυξιακές δυσκολίες στο πλαίσιο της ειδικής αγωγής. Η μεθοδολογία βασίστηκε σε συνδυασμό ποιοτικής και ποσοτικής ανάλυσης. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή έξι παιδιών ηλικίας 4–6 ετών. Η παρέμβαση διήρκεσε δώδεκα εβδομάδες και περιλάμβανε οργανωμένες συνεδρίες με ψυχοκινητικές δραστηριότητες, ρυθμικά παιχνίδια με χρήση ήχου και λόγου, καθώς και τεχνικές συναισθηματικής αναγνώρισης και ενίσχυσης κοινωνικών δεξιοτήτων. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη δημιουργία ενός ασφαλούς πλαισίου, στο οποίο τα παιδιά ένιωθαν αποδοχή και ελευθερία έκφρασης, στοιχείο που ενίσχυσε την ενεργή συμμετοχή και το αίσθημα συναισθηματικής σύνδεσης. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω παρατήρησης, ερωτηματολογίων προς τους γονείς και ημι-δομημένων συνεντεύξεων. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν θετική επίδραση στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, στη γλωσσική πρωτοβουλία και στον κινητικό συντονισμό των παιδιών. Παρατηρήθηκε επίσης ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της συναισθηματικής έκφρασης, ενώ οι γονείς ανέφεραν βελτίωση στη συμπεριφορά και τη συνεργατικότητα των παιδιών στο σπίτι. Συμπερασματικά, η συμβουλευτική μέσω ψυχοκινητικών και πολυαισθητηριακών προσεγγίσεων αποτελεί αποτελεσματικό εργαλείο υποστήριξης της ολόπλευρης ανάπτυξης παιδιών με μη τυπική ανάπτυξη. Πρακτικές εφαρμογές περιλαμβάνουν τη διεπιστημονική συνεργασία, την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και την ενσωμάτωση παρόμοιων παρεμβάσεων στο σχολικό πρόγραμμα ειδικής αγωγής.

Συνεδρία 2

Η Ενσωμάτωση των Νέων Τεχνολογιών στη Συμβουλευτική Ψυχολογία: Από την Ψηφιακή Καινοτομία στην Ανθρώπινη Σχέση

Δανάη Αγγέλου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Οι ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα των ψηφιακών τεχνολογιών μετασχηματίζουν τη συμβουλευτική ψυχολογία, αναδιαμορφώνοντας τόσο τις μορφές παροχής υπηρεσιών όσο και την ίδια τη θεραπευτική σχέση. Η χρήση ψηφιακών εφαρμογών ψυχικής υγείας, πλατφορμών τηλεσυμβουλευτικής, εργαλείων βασισμένων στην τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και τεχνολογιών παρακολούθησης δεδομένων συμπεριφοράς, προσφέρει νέες δυνατότητες στον σύμβουλο-ψυχολόγο για πιο άμεση, ευέλικτη και εξατομικευμένη υποστήριξη του συμβουλευόμενου. Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ως ενισχυτικών εργαλείων της θεραπευτικής διαδικασίας και όχι ως ανταγωνιστικών προς τη θεραπευτική παρουσία. Ο σύμβουλος μπορεί να αξιοποιήσει την τεχνολογία για τη συστηματική παρακολούθηση ψυχοσυναισθηματικών δεδομένων (μέσω wearables), τη χρήση εφαρμογών για ψηφιακά ημερολόγια και ερωτηματολόγια αυτοπαράτηρησης, καθώς και για την απομακρυσμένη υποστήριξη πελατών σε γεωγραφικά ή κοινωνικά αποκλεισμένες περιοχές. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία μπορεί να ενισχύσει την ψυχοθεραπευτική συμμαχία μέσω εργαλείων που ενδυναμώνουν τον θεραπευόμενο και προάγουν την ενεργό συμμετοχή του. Παράλληλα, επισημαίνονται προκλήσεις που αφορούν την προστασία της ιδιωτικότητας, την ασφαλή αποθήκευση δεδομένων, τον κίνδυνο αποπροσωποποίησης της παρέμβασης και την ανάγκη ψηφιακής επάρκειας των επαγγελματιών. Τέλος, προτείνεται ένα θεωρητικό και πρακτικό πλαίσιο για την υπεύθυνη και δεοντολογικά τεκμηριωμένη ενσωμάτωση των τεχνολογιών στην κλινική πράξη, που να στηρίζεται στις αρχές της ενσυναίσθησης, της παρουσίας και της ασφάλειας, καθιστώντας την τεχνολογία σύμμαχο στην ανθρώπινη επαφή – και όχι υποκατάστατό της.

Επαναπροσδιορίζοντας την Ψυχική Υγεία στην Ψηφιακή Εποχή: Η Πρωτοβουλία SafeSocial

Αρετή-Μαρία Μακρυνώστα, Ελπίδα-Μαρία Μπάρδακα, Στέφανος Αρμακόλας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Η παρούσα εργασία, που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού μαθήματος “Οι σύγχρονες προκλήσεις των εξαρτήσεων με τη χρήση των νέων τεχνολογιών” μέσω της δημιουργίας της ιστοσελίδας SafeSocial, παρουσιάζει μια ψηφιακή πλατφόρμα με σκοπό την ενημέρωση, την υποστήριξη και την παροχή υπηρεσιών για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την ψυχοκοινωνική υποστήριξη των χρηστών. Σκοπός της εργασίας είναι η αναδείξη της ανάγκης για επαναπροσδιορισμό του ρόλου των επαγγελματιών ψυχικής υγείας, οι οποίοι καλούνται πλέον να εστιάζουν και σε προβλήματα που απορρέουν από την ψηφιακή ζωή, όπως η παραβίαση προσωπικών δεδομένων, η διαδικτυακή κακοποίηση, οι εθιστικές συμπεριφορές και η επιβάρυνση της ψυχικής υγείας λόγω έκθεσης σε ψηφιακούς κινδύνους. Η πρωτοβουλία SafeSocial απευθύνεται σε μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες που έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με τις προκλήσεις του ψηφιακού κόσμου. Αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για κάθε φορέα που επιθυμεί να ενισχύσει την ψηφιακή παιδεία και προστασία των νέων και να παρέχει υποστήριξη και καθοδήγηση σε όσους αντιμετωπίζουν ζητήματα σχετικά με το ψηφιακό περιβάλλον. Οι δράσεις περιλαμβάνουν ατομική υποστήριξη, ψηφιακή εκπαίδευση στα σχολεία, επιμορφώσεις γονέων και καθηγητών, αξιολόγηση προφίλ, και πρακτικούς οδηγούς για την ασφαλή χρήση των social media. Η σύνδεση της προστασίας δεδομένων με την ψυχική υγεία απαιτεί μια προσέγγιση που συνδυάζει την εκπαίδευση, την ενδυνάμωση και την εξατομικευμένη συμβουλευτική παρέμβαση.

Στάσεις των Ειδικών Ψυχικής Υγείας και Συμβουλευτικής για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στη Συμβουλευτική Διαδικασία (AI Coaching)

Αικατερίνη Γκικοπούλου, Ραφαήλ Ηλίας – Μιχαήλ, Ευσταθίου Ιπποκράτης

ΑμΚΕ ΙΑΣΙΣ

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τις στάσεις και τις αντιλήψεις των Ειδικών Ψυχικής Υγείας και Συμβουλευτικής αναφορικά με την εφαρμογή της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) στη Συμβουλευτική Διαδικασία (AI Coaching), στο πλαίσιο των σύγχρονων ανθρωπολογικών εξελίξεων. Μέσα από μία μικτή μεθοδολογική προσέγγιση, συνδυάστηκε η ποσοτική ανάλυση ερωτηματολογίων Επαγγελματιών Συμβουλευτικής (N=353) με την ποιοτική διερεύνηση μέσω τριών ομάδων εστίασης σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Τα ευρήματα δείχνουν ότι, παρά τη σχετική έλλειψη εκπαίδευσης στο αντικείμενο (μόλις 27,5% έχει παρακολουθήσει σχετικό σεμινάριο), οι επαγγελματίες δείχνουν ενδιαφέρον (90,6%) για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της εποχής της AI. Ενώ πολλοί δηλώνουν εξοικειωμένοι με τη γενική χρήση της AI, μόνο ένας στους δύο γνωρίζει ή έχει χρησιμοποιήσει εργαλεία AI-Coaching. Οι στάσεις απέναντι στη χρήση της AI είναι κυρίως αναστοχαστικές και κριτικές, με το 74,2% να θεωρεί ότι τα αποτελέσματα των εργαλείων AI πρέπει να ενσωματώνονται με ευθύνη και επαγγελματική κρίση. Παράλληλα, μέσω των ομάδων εστίασης καταγράφηκαν μεν σημαντικοί προβληματισμοί για ζητήματα απορρήτου, απώλειας ανθρωπίνης σύνδεσης, στερεοτυπικών παρεμβάσεων και ηθικών διλημάτων, φανερώθηκαν όμως και σημεία, όπου η χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης μπορεί να φανεί ιδιαίτερα ωφέλιμη ως εργαλείο τόσο για τον Σύμβουλο όσο και για την ίδια τη Συμβουλευτική Διαδικασία. Τονίζεται η ανάγκη για εκπαίδευση σε δεοντολογικά θέματα, τεχνική κατανόηση, πλαίσιωση των αποτελεσμάτων και ενίσχυση των οριζόντιων δεξιοτήτων ανθρωπινότητας. Η έρευνα αναδεικνύει την απαίτηση για ολιστική και ισόρροπη ενσωμάτωση της AI, όπου η τεχνολογία λειτουργεί υποστηρικτικά και όχι αντικαταστατικά προς τον ανθρώπινο παράγοντα και επιδιώκει να συμβάλει στη σύγχρονη διεθνή έρευνα.

Προφίλ χρήσης μέσων κοινωνικής δικτύωσης φοιτητών: Επιπτώσεις στην ακαδημαϊκή επίδοση και την ευζωία

Ναυσικά Αντωνιάδου^{1,2}

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων; ²Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι σημαντικά για τη διατήρηση κοινωνικών σχέσεων και υποστήριξης, ειδικά για φοιτητές που σπουδάζουν μακριά από το σπίτι τους και αντιμετωπίζουν αυξημένες απαιτήσεις προσαρμογής. Σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να ενισχύσει τη σύσφιξη σχέσεων με ήδη υπάρχοντες δεσμούς

και τη δημιουργία νέων κοινωνικών δικτύων. Ωστόσο, η υπερβολική ή μη προσαρμοστική χρήση τους ενδέχεται να συνδέεται με ακαδημαϊκές δυσκολίες και μειωμένη ευζωία. Η παρούσα μελέτη χρησιμοποίησε Ανάλυση Λανθανόντων Προφίλ (Latent Profile Analysis) για να ανιχνεύσει υποομάδες φοιτητών, αποτυπώνοντας την ετερογένεια στην χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης και κινητών τηλεφώνων, καθώς και τις ακαδημαϊκές και ψυχοκοινωνικές τους συνέπειες. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 275 προπτυχιακούς φοιτητές διαφόρων πανεπιστημίων της Ελλάδας με τη χορήγηση ερωτηματολογίων αυτοαναφοράς. Η Ανάλυση Λανθανόντων Προφίλ ανέδειξε τέσσερα προφίλ χρήσης κοινωνικών δικτύων. Προφίλ 1 (Αποσυνδεδεμένοι-Ευάλωτοι): χαμηλή χρήση, χαμηλή κοινωνική υποστήριξη, χαμηλή ευζωία, Προφίλ 2 (Ενεργοί-Υποστηριζόμενοι): μέτρια έως υψηλή χρήση, υψηλή χρήση κοινωνικών δικτύων για διατήρηση κοινωνικών επαφών και υποστήριξη, καλή ευζωία και ακαδημαϊκή επίδοση, Προφίλ 3 (Χρήστες Υψηλού Κινδύνου): πολύ υψηλή χρήση, υψηλός φόβος απώλειας, φόβος στέρησης κινητού τηλεφώνου, προβλήματα αγνόησης άλλων για χάρη του κινητού τηλεφώνου και αυτοαπομόνωσης, χαμηλή ευζωία και χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση και Προφίλ 4 (Μικρή Χρήση-Υψηλή Υποστήριξη): χαμηλή χρήση, πολύ υψηλή υποστήριξη, χαμηλός φόβος απώλειας και αγνόηση άλλων για χάρη του κινητού, υψηλή ευζωία και μέση ακαδημαϊκή επίδοση. Στο Προφίλ 4 ανήκαν περισσότεροι άνδρες και στα Προφίλ 1, 2 και 3 περισσότερες γυναίκες, χωρίς διαφορές ως προς το αν σπούδαζαν μακριά από το σπίτι τους. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι δεν επηρεάζονται όλοι οι φοιτητές το ίδιο από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, συνεπώς οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι στοχευμένες ανά προφίλ ώστε να ενισχύουν την υγιή χρήση και να προάγουν την ακαδημαϊκή προσαρμογή και την ευζωία.

Κεντρική Ομιλία 1

Νευροσυμβουλευτική: Η εναρμόνιση των λειτουργιών του εγκεφάλου με τη συμβουλευτική

Φίλιππος Βλάχος

Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Κοσμήτορας Σχολής Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών, Δ/ντής Εργαστηρίου Εκπαιδευτικής Νευροεπιστήμης & Αναπτυξιακών Διαταραχών

Ο τομέας των υπηρεσιών ψυχικής υγείας, συμπεριλαμβανομένης της συμβουλευτικής, εξελίσσεται ραγδαία τα τελευταία χρόνια. Μία από τις σημαντικότερες αναδυόμενες τάσεις στον τομέα είναι η ενσωμάτωση της νευροεπιστημονικής έρευνας και γνώσης στην πρακτική της παροχής συμβουλών. Αυτή η σύγχρονη συμβουλευτική προσέγγιση έχει ονομαστεί Νευροσυμβουλευτική (neurocounseling).

Η νευροσυμβουλευτική έχει οριστεί ως η ενσωμάτωση της νευροεπιστήμης στην πρακτική της παροχής συμβουλών, μέσα από την εκπαίδευση των συμβούλων σε θέματα τυπικής και άτυπης ανάπτυξης του εγκεφάλου και των λειτουργιών του, ώστε να μπορούν να κατανοούν καλύτερα τα προβλήματα ψυχικής υγείας και να παρεμβαίνουν ανάλογα.

Σκοπός της ομιλίας είναι να εισαγάγει τους συνέδρους σε αυτή τη νέα συνεργατική προσέγγιση στη συμβουλευτική. Θα παρουσιαστούν βασικές έννοιες της Νευροεπιστήμης οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν στην πρακτική της παροχής συμβουλών, αλλά και μέθοδοι για την ενσωμάτωση της νευροεπιστήμης στο επάγγελμα του συμβούλου.

Η νευροσυμβουλευτική στην πράξη γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ των παραδοσιακών τεχνικών συμβουλευτικής και ευρημάτων των νευροεπιστημών. Λειτουργεί με βάση την παραδοχή ότι η κατανόηση της λειτουργίας του εγκεφάλου μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τη θεραπευτική διαδικασία, προσφέροντας προσαρμοσμένες συμβουλευτικές παρεμβάσεις που ευθυγραμμίζονται με τον τρόπο με τον οποίο ο εγκέφαλος επεξεργάζεται πληροφορίες, συναισθήματα και εμπειρίες. Η συμβουλευτική με βάση τη νευροεπιστήμη στην πράξη χρησιμοποιεί αυτή τη γνώση για να δημιουργήσει συμβουλευτικές παρεμβάσεις με βάση τον εγκέφαλο για την αντιμετώπιση ενός ευρέος φάσματος θεμάτων ψυχικής υγείας, από το άγχος και την κατάθλιψη έως το τραύμα, παρέχοντας ένα πιο ενημερωμένο και αποτελεσματικό σχέδιο θεραπείας. Η νευροσυμβουλευτική επιτρέπει μια πραγματικά ολιστική προσέγγιση στη θεραπεία, καθώς διασφαλίζει ότι πολλαπλές περιοχές του εγκεφάλου εμπλέκονται κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή της θεραπευτικής διαδικασίας.

Παρασκευή 7.11.2025

Εργαστήριο 3

**Από Το Ξύλο Στην Ψυχή - Το Ταξίδι Προς Το Αληθινό: Ταυτότητα Και Επαναδιεκδίκηση Του Εαυτού
Μέσα Από Το Σχεσιακό Ψυχοδράμα**

Ασημίνα Χιώνη, Νικηφόρος Γαλούσης, Αντωνία Αράπογλου, Τερέζα Παπαθεοχάρη

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Το βιωματικό εργαστήριο αντλεί έμπνευση από τη μεταφορά του Πινόκιο ως υποκειμένου που επιθυμεί να γίνει «αληθινό», εστιάζοντας στην επαναδιεκδίκηση της ταυτότητας μέσα από το Σχεσιακό Ψυχοδράμα. Η σκηνή γίνεται χώρος ενεργοποίησης ενσώματων εμπειριών, αμυντικών σχηματισμών και διαγενεακών αποτυπωμάτων, που συγκροτούν τον «ξύλινο» εαυτό. Το «ξύλινο σώμα» συμβολίζει την περσόνα που υιοθετήθηκε ως στρατηγική ψυχικής επιβίωσης, σε συνθήκες τραυματικής ή μη αναγνωρισμένης σχέσης. Μέσα από τη σκηνική αναπαράσταση, οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να αγγίξουν με δημιουργικό και ασφαλή τρόπο τις περιοχές του εαυτού που παρέμειναν παγωμένες, παραμορφωμένες ή κατακερματισμένες. Η ανάδυση της εσωτερικής φωνής, της επιθυμίας και της αλήθειας, διεκδικεί χώρο μέσα από την επανεγγραφή των σχέσεων και τη δυνατότητα νέας νοηματοδότησης. Η συνάντηση με σημαντικές μορφές του ψυχικού μας θεάτρου – όπως ο Τζεπέττο, η Νεράιδα ή ο Πειρασμός – αποτελεί την ψυχοδραματική πύλη για την επαφή με την εσωτερική σύγκρουση, την επιθυμία για αυθεντικότητα και την ανάγκη για ριζική επανασύνδεση με τον εαυτό. Στη σκηνική πράξη, ο ψευδο-εαυτός καλείται να συναντήσει την επιθυμία για αυθεντικότητα, φροντίδα και δημιουργική επανεπένδυση στη σχέση με τον Άλλον. Η μέθοδος, βασισμένη στις αρχές του Moreno, ενσωματώνει ψυχαναλυτικές θεωρήσεις της σχεσιακής ψυχοδυναμικής, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της σκηνής ως μεταβατικού χώρου και της δημιουργίας του εαυτού μέσα στη διαπροσωπική εμπειρία. Η σκηνή επιτρέπει την ανάδυση και την ανακατασκευή της υποκειμενικότητας, ως απάντηση στο ερώτημα: «Μπορώ να ξαναχτίσω τον εαυτό μου;» Καθ' όλη τη διαδικασία, αναδύονται υπαρξιακά ερωτήματα: τι σημαίνει να είμαι αληθινός; Ποιο είναι το τίμημα της ελευθερίας; Τι μορφή παίρνει η επιστροφή στο «σπίτι»; Η σκηνή γίνεται ο καθρέφτης όπου αντανακλάται η ανάγκη για αποδοχή, ευθύνη, συνείδηση και ανήκειν.

Εργαστήριο 14

«Όταν με βλέπεις, υπάρχω»: Βιωματικό εργαστήριο για τη συναισθηματική σύνδεση στη σχέση γονέα-παιδιού, μέσα από την προσωποκεντρική προσέγγιση

Πηνελόπη Τσοπουρίδου

Αέλια Ψυχής Κέντρο συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας

Το εργαστήριο εστιάζει στη δυναμική της σχέσης γονέα-παιδιού, όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από τη συναισθηματική ανταπόκριση, τη συντονισμένη παρουσία και τη γνησιότητα του ενήλικα.

Αντλώντας θεωρητικά από την προσωποκεντρική προσέγγιση και την εφαρμογή της σε ομάδες γονέων προτείνει ένα πλαίσιο ενσυναισθητικής στάσης απέναντι στο παιδί, όπου η αποδοχή και η παρουσία γίνονται βασικά εργαλεία καθοδήγησης. Μέσα από μια σειρά βιωματικών ασκήσεων – αναστοχασμού, φανταστικής αναδρομής, συμβολικής έκφρασης και καθοδηγούμενης γραφής – οι συμμετέχοντες καλούνται να διερευνήσουν πώς τα δικά τους παιδικά βιώματα, οι εσωτερικευμένοι κανόνες και οι πρώιμες εμπειρίες αποδοχής ή απόρριψης επηρεάζουν τον τρόπο που σχετίζονται με τα συναισθήματα των παιδιών. Αναδεικνύεται η σημασία της ενσυναίσθησης όχι ως τεχνική, αλλά ως στάση σχέσης, που επιτρέπει στο παιδί να νιώθει «ορατό», ασφαλές και αυθεντικό.

Το εργαστήριο δίνει χώρο για προσωπική επεξεργασία, χωρίς κηδεμονεύσεις ή έτοιμες λύσεις, προσκαλώντας τους συμμετέχοντες να βιώσουν εκ των έσω τη συνθήκη στην οποία η ψυχική ανάπτυξη του παιδιού ευδοκίμει: την αυθεντική σύνδεση.

Απευθύνεται σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας, παιδαγωγούς και φοιτητές συναφών κλάδων που επιθυμούν να εμβαθύνουν σε μια προσέγγιση που ενώνει το βάθος της ψυχοθεραπευτικής ματιάς με την πράξη της καθημερινής σχέσης με το παιδί.

Εργαστήριο 15

Ο Μύθος της Περσεφόνης στις Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής: Από την Κάθοδο στην Αναγέννηση μέσω Ομαδικής Ψυχοεκπαίδευσης με Υποστηριζόμενη Σίτιση σε Νεαρούς Ενήλικες

Μαρία Τσιάκα, Ειρήνη Λυκουρέση

Ελληνικό Κέντρο Διατροφικών Διαταραχών

Ο μύθος της Περσεφόνης προσφέρει ένα πλούσιο μεταφορικό πεδίο για την κατανόηση των ψυχοσυναισθηματικών διεργασιών που σχετίζονται με τις Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής, όπως η νευρική ανορεξία, βουλιμία και η επεισοδική υπερφαγία. Η κάθοδός της στον Κάτω Κόσμο συμβολίζει την απομόνωση, την απώλεια ελέγχου και τη ρήξη με τη ζωή και τη θρέψη, ενώ η μερική της επιστροφή στον κόσμο των ζωντανών αντικατοπτρίζει τη μη γραμμική πορεία της θεραπείας, την αμφιθυμία της ανάρρωσης και τον αγώνα για ανασύσταση της ταυτότητας έξω από τη νόσο. Μέσα από τη συμβολική γλώσσα του μύθου και τη βιωματική επανερμηνεία του, τα μέλη της θεραπευτικής ομάδας καλούνται να επεξεργαστούν θέματα ελέγχου, σχέσης με το σώμα και τη ταυτότητα της νόσου, να αναγνωρίσουν τα πρότυπα που διέπουν τις σχέσεις τους και να αποδαιμονοποιήσουν τα ιδιοσυγκρασιακά τους χαρακτηριστικά. Το εργαστήριο λειτουργεί ως θεραπευτική σκηνή, όπου η Περσεφόνη γίνεται φωνή, σύμβολο και καθοδηγητής στη διαδρομή από την εσωστρέφεια και την απόσυρση προς την επανασύνδεση με τη ζωή, τη θρέψη και τη δυνατότητα του ανήκειν. Η παρέμβαση βασίζεται στα πρωτόκολλα Temperament-Based Treatment with Support (TBT-S) και το Maudsley Model of Anorexia Nervosa Treatment for Adults (MANTRA) για Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής, ενσωματώνοντας τη δομή της ομαδικής ψυχοθεραπείας. Μικρές ομάδες με βιωματικό χαρακτήρα αξιοποιούν την ιδιοσυγκρασία και τις γραμματολογικές τεχνικές, όπως επιστολές από και προς τη «φωνή» της διαταραχής, ενισχύοντας τη διαφοροποίηση από τη συμπτωματολογία και προάγοντας τη συναισθηματική επεξεργασία, την ενσυναίσθηση και την ελπίδα για ίαση και μεταμόρφωση.

Εργαστήριο 16

Με αφορμή ένα παραμύθι: Η επεξεργασία της εμπειρίας του σχολικού εκφοβισμού μέσω της τέχνης

Βασιλική Μακρυδάκη¹, Χριστίνα Ρούση-Βέργου¹, Ελένη Ανδρέου¹, Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή²

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας; ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Με αφορμή το παιδικό παραμύθι «Ο Νεραϊδένιος στη χώρα των Ξωτικών Γιγάντων» η εμπειρία του σχολικού εκφοβισμού, η διαφορετικότητα, η σημασία του «μαζί» και η ψυχική ανθεκτικότητα γίνονται αντικείμενα επεξεργασίας του παρόντος βιωματικού εργαστηρίου. Η περιπέτεια του Νεραϊδένιου στο σχολείο, την «Αυλή των Ξωτικών Γιγάντων», ξεκινά, όταν συναντά τον γίγαντα Ανικητοανελέητο και τα γιγαντένια ξωτικά. Τον θεωρούν διαφορετικό. Πώς θα συνυπάρξουν; Θα γίνει αποδεκτός; Σύμμαχος του Νεραϊδένιου η καινούργια μαθήτριά, η Βοηθηντίνη και ο αδερφός του Χυματοτσουβαλατοτσεκουράτος Σταρατοντομπρογίγαντας ή Χύμας. Τι θα συμβεί τελικά; Θα καταφέρουν οι εκπαιδευτικοί, Τίνα και Τάκης, να τους βοηθήσουν να μαγειρέψουν την ομαδόςσουπα; Πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι του παρόντος εργαστηρίου είναι η διάκριση της εμπειρίας του εκφοβισμού από άλλα περιστατικά βίας ή/και επιθετικότητας και η ενδυνάμωση των συμμετεχόντων/ουσών, η σύνδεσή τους με τα προσωπικά τους αποθέματα εν όψει της διαχείρισης περιστατικών εκφοβισμού. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων αξιοποιείται η βιωματική μέθοδος, ιδιαίτερα το story-play, γνωσιακές-συμπεριφορικές τεχνικές, παχνίδι ρόλων και ασκήσεις ενσυνειδητότητας, συστημικές και αφηγηματικές πρακτικές. Οι συμμετέχοντες/ουσες του εργαστηρίου θα προσκληθούν να μπουν στα παπούτσια των ηρώων/ίδων του παραμυθιού και να επεξεργαστούν τρόπους διαχείρισης συνθηκών σχολικού εκφοβισμού.

Αριθμός συμμετεχόντων/ουσών: από 8 έως 30.

Συνεδρία Αναρτημένων Ανακοινώσεων 1

ΑΑΠ_1 | Η Πνευματική Διάσταση στη Συμβουλευτική Ψυχικής Υγείας: Σύγχρονες Προσεγγίσεις και Πεδία Εφαρμογής

Ελένη Σπίνου, Μαρία Μπολάκη

ΕΚ.Ι.ΣΥ.Π (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Η πνευματικότητα αποτελεί ένα εγγενές χαρακτηριστικό όλων των ανθρώπων, θρησκευόμενων και μη, καθώς επεκτείνεται στην αναζήτηση νοήματος μέσα από τη σύνδεση με τον εαυτό και τους άλλους. Διαχρονικά συνδέεται με τη συμβουλευτική ψυχικής υγείας, έχοντας ενσωματωθεί τόσο σε υπαρξιακές θεωρίες που απαλύνουν το άγχος θανάτου, όσο και σε προσωποκεντρικές προσεγγίσεις που τονίζουν τη σημασία της ολικής αποδοχής του προσώπου και αναγνωρίζουν την έμφυτη εσωτερική του σοφία και καλοσύνη. Ένα πεδίο εφαρμογής, του οποίου η πνευματικότητα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος, είναι η συμβουλευτική σε θέματα εξαρτήσεων, ιδιαίτερα το μοντέλο των 12 βημάτων των Ανώνυμων Αλκοολικών, στο οποίο η πνευματική οδός, η καλλιέργεια του πνεύματος και η σύνδεση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μπορούν να βοηθήσουν το άτομο να οδηγηθεί στη νηφαλιότητα. Επιπλέον, η πνευματικότητα έχει καίριο ρόλο στην παρηγορητική συμβουλευτική και στη συμβουλευτική τρίτης ηλικίας, τομείς όπου η πνευματική φροντίδα μπορεί να φέρει εσωτερική γαλήνη. Στη σύγχρονη εποχή, προσεγγίσεις όπως η ενσυνειδητότητα/ mindfulness ενσωματώνουν στοιχεία πνευματικότητας όπως η επίγνωση και αποδοχή συναισθημάτων στο εδώ-και-τώρα με συμπόνια και όχι επίκριση. Η ανάγκη για επαφή με την πνευματικότητα διαφαίνεται και σε νεότερες συμβουλευτικές προσεγγίσεις, όπως η ψυχοπνευματική, που υποστηρίζει το άτομο σφαιρικά, συνδέοντας την αυτεπίγνωση με την εσωτερική σοφία και το νόημα της ζωής, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο αισθήματα άγχους και ενισχύοντας παράλληλα την ψυχική ανθεκτικότητα. Η αυξανόμενη αποδοχή και εμπειρία της πνευματικότητας στη συμβουλευτική φαίνεται να κερδίζει συνεχώς έδαφος, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό ώστε οι σύγχρονες προσεγγίσεις συμβουλευτικής ψυχικής υγείας να μπορέσουν να στηρίξουν τον άνθρωπο ολιστικά, σε νοο, καρδιά και ψυχή.

ΑΑΠ_2 | Στάσεις και παράγοντες που επηρεάζουν τη χρήση υπηρεσιών ψυχικής υγείας από τους μουσουλμάνους της Θράκης

Εμινέ Δεριά Αχμέτ, Ανδρέας Μπρούζος

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι οι μουσουλμάνοι που ζουν σε δυτικές χώρες και στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν αξιοποιούν επαρκώς τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας. Τα τελευταία χρόνια, η έρευνα για την ψυχική υγεία των μουσουλμάνων έχει επικεντρωθεί στη διερεύνηση παραγόντων που επηρεάζουν αρνητικά τη στάση τους απέναντι στη χρήση αυτών των υπηρεσιών. Η κατανόηση αυτών των παραγόντων είναι κρίσιμη, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε βελτιώσεις στις παρεχόμενες υπηρεσίες και να υποστηρίξει την ανάπτυξη πολιτισμικά ευαίσθητων πλαισίων ψυχολογικής υποστήριξης. Πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι παράγοντες όπως οι πολιτισμικές πεποιθήσεις, το αντιλαμβανόμενο κοινωνικό στίγμα, ο αυτο-στιγματισμός και η έλλειψη γνώσης για ζητήματα και υπηρεσίες ψυχικής υγείας, συνδέονται με μη ευνοϊκές στάσεις απέναντι στη χρήση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα έρευνα στοχεύει να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τις στάσεις των μουσουλμάνων της Θράκης, συμβάλλοντας τόσο στη βελτίωση των τοπικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας όσο και στη διεύρυνση της γνώσης για τη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα. Στην έρευνα συμμετείχαν 217 άτομα (Μ.Ο. ηλικίας = 38,33, Τ.Α. = 12,43), τα οποία κλήθηκαν να απαντήσουν διαδραστικά δύο ερωτηματολόγια: α) την Κλίμακα Αντιλήψεων και Στάσεων των Μουσουλμάνων προς τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας (M-PAMH) και β) την Κλίμακα Προσωπικού Στίγματος σχετικά με την Αναζήτηση Ψυχολογικής Βοήθειας (SSOSH). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι αυξημένες πολιτισμικές πεποιθήσεις, το αντιλαμβανόμενο κοινωνικό στίγμα, ο αυτο-στιγματισμός και η χαμηλή εξοικείωση με ζητήματα ψυχικής υγείας αποτελούν σημαντικούς προβλεπτικούς παράγοντες μη ευνοϊκής στάσης απέναντι στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας ευθυγραμμίζονται με τα αποτελέσματα παρόμοιων διεθνών μελετών.

ΑΑΠ_3 | Η Αποτελεσματικότητα Των Ψυχολογικών Παρεμβάσεων Για Γονείς Παιδιών Σχολικής Ηλικίας Με Τυπική Ανάπτυξη: Ανασκόπηση Των Σύγχρονων Ερευνητικών Δεδομένων

Αικατερίνη Λιναρδάτου, Ελένη Ανδρέου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το γονεϊκό στρες επηρεάζει αρνητικά την ψυχολογική ευημερία τόσο των γονέων όσο και των παιδιών. Η παρούσα συστηματική ανασκόπηση και μετα-ανάλυση εξετάζει 15 παρεμβάσεις που δημοσιεύθηκαν την περίοδο 2000–2025, αξιολογώντας την αποτελεσματικότητά τους στη μείωση του γονεϊκού στρες και τη βελτίωση της ψυχικής ευημερίας σε γονείς με παιδιά τυπικής ανάπτυξης ηλικίας 6 έως 12 ετών. Η ποιότητα των παρεμβάσεων αξιολογήθηκε μέσω του ερωτηματολογίου Delphi. Η μετα-ανάλυση τυχαίων επιδράσεων από 15 μελέτες ανέδειξε σημαντική μείωση του γονεϊκού στρες (Hedges' $g = 0.363$, 95% CI [0.226, 0.499], $p < 0.001$), με σημαντικά αποτελέσματα για τις 6 μελέτες που περιλάμβαναν παρακολούθηση (follow-up) ($g = 0.866$). Επιπλέον, τα επιμέρους χαρακτηριστικά των παρεμβάσεων επηρέασαν σημαντικά την αποτελεσματικότητά τους ($Q_m = 50.880$, $p < 0.001$). Πιο συγκεκριμένα, τα προγράμματα που συνδύαζαν συμπεριφορικές τεχνικές με τη Γνωσιακή-Συμπεριφορική Θεραπεία (ΓΣΘ) ($\beta = -2.038$, $p < 0.001$), καθώς και εκείνα που ενσωμάτωναν στοιχεία από τη θεωρία των διαπροσωπικών σχέσεων με Γνωσιακή-Συμπεριφορική Θεραπεία ($\beta = -2.999$, $p < 0.001$), εμφάνισαν τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Η ανάλυση ευαισθησίας τύπου leave-one-out επιβεβαίωσε τη σταθερότητα των ευρημάτων. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν χαμηλά επίπεδα συμμόρφωσης στις παρεμβάσεις, ιδιαίτερα μεταξύ πατέρων και γονέων με υψηλά επίπεδα στρες, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη για περισσότερο ευέλικτα και συμπεριληπτικά πρωτόκολλα εφαρμογής. Παρότι ένα ευρύ φάσμα παρεμβάσεων θεωρήθηκε αποτελεσματικό, το είδος και η συνοχή των επιμέρους στοιχείων φάνηκε περισσότερο καθοριστικό από τον συνολικό αριθμό τεχνικών ή συνεδριών. Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να εστιάσει στους μηχανισμούς αλλαγής, την ενίσχυση συμμετοχής των πατέρων, τα ποσοστά συμμόρφωσης, και τη διερεύνηση της δυναμικής του ζεύγους ως παράγοντα επιρροής στην αποτελεσματικότητα και διατήρηση των αποτελεσμάτων. Οι παρεμβάσεις που στοχεύουν στη μείωση του γονεϊκού στρες προσφέρουν σημαντικά οφέλη, ενδυναμώνουν τον γονεϊκό ρόλο, ενισχύουν τη σχέση γονέα-παιδιού και προάγουν τη μακροπρόθεσμη ευημερία της οικογένειας.

ΑΑΠ_4 | Λόγοι Επιλογής Φοίτησης στην Επαγγελματική Εκπαίδευση από τους Εφήβους Μαθητές της Ελλάδας

Βικτώρια Οικονόμου, Κωνσταντίνος Βουγιούκας

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σε μια διαρκώς εναλλασσόμενη αγορά εργασίας, η επαγγελματική εκπαίδευση κατέχει εξέχουσα θέση στις επιλογές των μαθητών πολλών ευρωπαϊκών χωρών. Ωστόσο στην Ελλάδα τα ποσοστά επιλογής της επαγγελματικής εκπαίδευσης από τους εφήβους παραμένουν αρκετά χαμηλά, καθώς η συγκεκριμένη σχολική πορεία συνδέεται με «κοπιώδη» και «κατώτερη» χειρωνακτική εργασία, άλλα και με το κοινωνικό στίγμα με το οποίο έρχονται αντιμέτωποι οι μαθητές/τριες. Σκοπός της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η κατανόηση των λόγων επιλογής των επαγγελματικών λυκείων από τους εφήβους, θέτοντας ως θεωρητική βάση το Μοντέλο Εργασιακών Απαιτήσεων και Πόρων, της Δεμερούτη και συνεργατών του 2001. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο μοντέλο, οι απαιτήσεις συνδέονται με σωματική ή/και ψυχολογική προσπάθεια και κόστος, ενώ οι πόροι (εξωγενείς ή ενδογενείς) αποτελούν πηγές επίτευξης στόχων, μείωσης του κόστους των απαιτήσεων και προσωπικής ανάπτυξης. Μεταφέροντας αυτό το μοντέλο στο σχολικό πλαίσιο, ως απαιτήσεις λαμβάνονται οι προκλήσεις σχετικά με τους μαθησιακούς στόχους, ενώ ως πόροι θεωρούνται οι λειτουργικές πτυχές που συμβάλλουν στην επίτευξη αυτών των στόχων. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε ως μέρος ευρύτερης έρευνας, με την χορήγηση ανοικτού τύπου ερώτησης σε 111 εφήβους μαθητές/τριες, δύο επαγγελματικών λυκείων του νομού Αττικής. Όσον αφορά την ανάλυση των δεδομένων, αξιοποιήθηκε η ανάλυση περιεχομένου, κωδικοποιώντας τις απαντήσεις των μαθητών/τριών με βάση το Μοντέλο Εργασιακών Απαιτήσεων και Πόρων. Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών που απάντησαν, με εξαίρεση έναν, φαίνεται να αντιλαμβάνεται την επαγγελματική εκπαίδευση ως μια πηγή εργασιακών, επιστημονικών, εκπαιδευτικών, κοινωνικών ή οικονομικών πόρων. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα στο πλαίσιο της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και παρέχονται προτάσεις εφαρμογής για συμβούλους σταδιοδρομίας και επαγγελματικής συμβουλευτικής.

ΑΑΠ_5 | Ευαισθητοποίηση των φοιτητών των ελληνικών πανεπιστημίων για την υγεία του εγκεφάλου

Ευτέρπη-Ελπίδα Κυριαζή, Γεωργία Κωνσταντοπούλου

Πανεπιστήμιο Πατρών

Ο όρος «υγεία του εγκεφάλου» χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη φυσιολογία του εγκεφάλου, τη γνωστική λειτουργία, τη ψυχική και συνολική υγεία. Στο πλαίσιο της έρευνας για τις αντιλήψεις των ανθρώπων για την υγεία του εγκεφάλου πραγματοποιήθηκε και η έρευνα της Lifebrain «Global Brain Health Survey» που αποτελεί αφιερώσει της παρούσας εργασίας. Σκοπός της εργασίας είναι η ευαισθητοποίηση του φοιτητικού πληθυσμού των ελληνικών πανεπιστημίων για την υγεία του εγκεφάλου και η σύνδεσή της με την αίσθηση νοήματος στη ζωή. Με τη χρήση μη-πιθανοθεωρητικής δειγματοληψίας χιονοστιβάδας χορηγήθηκαν: το ερωτηματολόγιο Global Brain Health Survey, η κλίμακα Purpose-in-Life Scale και ερωτηματολόγιο Δημογραφικών Δεδομένων. Οι απαραίτητοι έλεγχοι αξιοπιστίας, καθώς και οι στατιστικές αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν με το SPSSv.29.0.2.0. Συγκεντρώθηκε δείγμα 320 ατόμων. Παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των φοιτητών/φοιτητριών ασχολείται περιστασιακά (38,1%) με τη υγεία του εγκεφάλου, ενώ ταυτόχρονα εμφανίζει ισχυρή αίσθηση νοήματος (55,3% συμφωνεί εντελώς ότι η ζωή του/της έχει νόημα). Φαίνεται ότι οι φοιτητές/φοιτήτριες είναι πρόθυμοι να αλλάξουν πράγματα στη ζωή τους προκειμένου να προωθήσουν την υγεία του εγκεφάλου, ενώ ήδη ασχολούνται με δραστηριότητες και αποφεύγουν άλλες που σχετίζονται με τον σκοπό αυτό. Η υγεία του εγκεφάλου απασχολεί τους φοιτητές και φαίνεται ότι ακολουθούν έναν υγιεινό τρόπο ζωής. Ταυτόχρονα είναι πρόθυμοι να κάνουν αλλαγές που θα ενισχύσουν περαιτέρω την υγεία τους, ενώ παρουσιάζουν ισχυρή αίσθηση νοήματος στη ζωή.

ΑΑΠ_6 | Πρώιμο Τραύμα, Συναισθηματική Αντιδραστικότητα και Άγχος: Μελέτη Φλοιικής Δραστηριότητας με fNIRS

Στήβεν Παπαγορήστου^{1,2}, Katherine Lee¹, Gayathri Kanchibotla¹

¹UCL Institute of Education; ²Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης (ΕΚ.Ι.ΣΥ.Π.)

Αν και το πρώιμο τραύμα αναγνωρίζεται ως παράγοντας που επηρεάζει σημαντικά τη λειτουργία του εγκεφάλου, οι επιδράσεις του στη φλοιική επεξεργασία συναισθημάτων παραμένουν ελλιπώς κατανοητές. Η συναισθηματική αντιδραστικότητα, δηλαδή η αυξημένη ευαισθησία σε συναισθηματικά ερεθίσματα, αποτελεί βασική διεργασία που σχετίζεται με το άγχος. Η παρούσα μελέτη διερεύνησε εάν το παιδικό τραύμα σχετίζεται με διαφορές στη συγγένωση οξυγονωμένης αιμοσφαιρίνης (HbO₂) στον ραχιαίο-πλάγιο και κοιλιακό-μέσο προμετωπιαίο φλοιό κατά τη διάρκεια συναισθηματικής πρόκλησης. Η HbO₂ μετρήθηκε μέσω λειτουργικής φασματοσκοπίας εγγύς υπερύθρου (fNIRS), μιας μη επεμβατικής τεχνολογίας καταγραφής αιμοδυναμικών μεταβολών. Συμμετείχαν 34 ενήλικες που παρακολούθησαν 60 αντισταθμισμένες εικόνες διαφορετικής συναισθηματικής απόχρωσης και διέγερσης (OASIS). Τα συμπτώματα άγχους αξιολογήθηκαν με την GAD-7 και οι τραυματικές εμπειρίες με το ACE-10. Το σεξουαλικό τραύμα σχετίστηκε με μειωμένη ενεργοποίηση (b = -0.51×10^{-7} , p = .001) στον δεξιό ραχιαίο-πλάγιο προμετωπιαίο φλοιό (r-DLPFC) για δυσάρεστες έναντι ευχάριστων εικόνων. Η συγκατοίκηση με άτομο με ψυχική ασθένεια σχετίστηκε με αυξημένη ενεργοποίηση (b = 0.44×10^{-7} , p = .003) στον αριστερό κοιλιακό-μέσο φλοιό (l-VMPCF) για δυσάρεστες έναντι ήρεμων εικόνων. Και οι δύο συσχετισμοί παρέμειναν σημαντικοί μετά από έλεγχο για ηλικία, φύλο, κοινωνικοοικονομική κατάσταση, εθνικότητα και ιστορικό θεραπείας. Επίσης, η ενεργοποίηση του r-DLPFC συσχετίστηκε αρνητικά με τα συμπτώματα άγχους (r = -0.34 , p = .03). Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι το τραύμα μπορεί να επηρεάζει τη ρύθμιση του συναισθήματος μέσω επιδράσεων σε περιοχές του εγκεφάλου που συσχετίζονται με μειωμένο γνωστικό έλεγχο (DLPFC) και τροποποιημένη συναισθηματική αξιολόγηση (VMPCF). Η fNIRS αναδεικνύεται ως χρήσιμο εργαλείο για την ανίχνευση νευροβιολογικών μοτίβων που σχετίζονται με το τραύμα και το άγχος, εφόσον τα ευρήματα επαναληφθούν σε μεγαλύτερα και πιο αντιπροσωπευτικά δείγματα.

ΑΑΠ_7 | Το Παρόν Αποκαλύπτει: Ενσυνειδητότητα και η Τέχνη της Ισορροπίας

Ευθυμία Λάμπρου, Άννα Μαρία Σαρρή, Ελένη Κονσολάκη

Τμήμα Ψυχολογίας, Deree-The American College of Greece

Κατά την τελευταία δεκαετία, ο αριθμός των μελετών που διερευνούν τις επιδράσεις της ενσυνειδητότητας έχει αυξηθεί, καθώς οι σχετικές πρακτικές φαίνεται να παρουσιάζουν υποσχόμενα αποτελέσματα. Αν και υπάρχουν αρκετές έρευνες που δείχνουν ότι η μακροχρόνια εφαρμογή της ενσυνειδητότητας συνδέεται με βελτίωση της ψυχικής υγείας, οι μελέτες για σύντομες ασκήσεις ενσυνειδητότητας είναι ακόμη περιορισμένες. Η παρούσα μελέτη είχε ως στόχο να διερευνήσει τις επιδράσεις μιας σύντομης πρακτικής ενσυνειδητότητας στην αντιλαμβανόμενη ένταση, στην αντίληψη του χρόνου και στην επίγνωση των νοητικών και σωματικών καταστάσεων. Συμμετείχαν 109 φοιτητές, οι οποίοι κατανεμήθηκαν τυχαία είτε σε ομάδα που άκουσε μία

καθοδηγούμενη ενσυνείδητη σάρωση του σώματος είτε σε ομάδα που παρακολούθησε ηχητικό απόσπασμα με οδηγίες μαγειρικής, στο πλαίσιο ενός μικτού πειραματικού σχεδιασμού. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αναφέρουν τα επίπεδα άγχους που βίωσαν τον τελευταίο μήνα, την αντίληψή τους για τον χρόνο και τη ροή του, καθώς και την επίγνωσή τους για τις σωματικές αισθήσεις και τις σκέψεις τους. Τα αποτελέσματα δεν ανέδειξαν σημαντικές επιδράσεις της ενσυνειδητότητας στο άγχος ή την αντίληψη του χρόνου. Ωστόσο, διαπιστώθηκε σημαντική διαφορά στην επίγνωση του σώματος υπέρ της ομάδας ενσυνειδητότητας. Σημαντική μεταβολή παρατηρήθηκε και στα επίπεδα άγχους προ και μετά την παρέμβαση, χωρίς ωστόσο να σχετίζεται άμεσα με τη φύση της παρέμβασης. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα στις σύντομες ασκήσεις ενσυνειδητότητας.

ΑΑΠ_8 | Άγχος θανάτου ψυχοθεραπευτών: Μια ποιοτική μελέτη

Γεωργία Βλάχου, Νέλλυ Γεωργίου, Δώρα Διακοφωτάκη, Κωνσταντίνη Κόλλια, Εύα Μενεξέ, Μαρίζα Χουρδάκη

Λόγω Ψυχής-Ινστιτούτο Εκπαίδευσης και Έρευνας στη Σύστημική Ψυχοθεραπεία

Το 'άγχος θανάτου' είναι δυνατόν να επηρεάσει τόσο τις επαγγελματικές επιλογές των ψυχοθεραπευτών όσο και τη θεραπευτική τους πρακτική. Οι παράγοντες που σχετίζονται θετικά με τη μείωση του 'άγχους θανάτου' σε επαγγελματίες υγείας, και ψυχικής υγείας είναι η εκπαίδευση σε σχέση με αντίστοιχα ζητήματα. Στόχος της παρούσας ποιοτικής έρευνας ήταν η διερεύνηση του άγχους θανάτου των ψυχοθεραπευτών, καθώς και του τρόπου με τον οποίο τον διαχειρίζονται. Διεξήχθησαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με 8 ψυχοθεραπευτές διαφόρων θεραπευτικών προσεγγίσεων με επαγγελματική εμπειρία μεγαλύτερη των 10 ετών. Οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν και έγινε θεματική ανάλυση. Ανέκυψαν πέντε θεματικές κατηγορίες που περιγράφουν την εμπειρία των θεραπευτών: 1. Νοηματοδότηση του θανάτου ως 'πυξίδα ζωής', 2. Επεξεργασία προσωπικών εμπειριών πένθους/απώλειας 3. Διαχείριση δυσφορίας με αιτήματα πένθους/απώλειας, 4. Σεβασμός σε διαφορετικές αξίες και κουλτούρα 5. Ενίσχυση μέσω της εμπειρίας/επιοπτείας. Η μελέτη ανέδειξε τη βαθιά πολυπλοκότητα και την αλληλεπίδραση του 'άγχους θανάτου' με την προσωπική και επαγγελματική ζωή των ψυχοθεραπευτών. Η διεργασία διαχείρισης προσφέρει ευκαιρίες για βαθύτερη αυτογνωσία και αυθεντική παρουσία στη θεραπευτική σχέση. Η σημασία της επιοπτείας, της προσωπικής θεραπείας και της επαγγελματικής εμπειρίας αναδείχθηκε ως καθοριστική για τη στήριξη του θεραπευτή. Τα ευρήματα προέκυψαν ανεξαρτήτως της θεραπευτικής προσέγγισης του δείγματος που συμμετείχε. Ενίσχυση των κλινικών ειδικεύσεων στην ψυχοθεραπεία με σχετικές θεματικές ενότητες προτείνεται ως προέκταση της έρευνας.

ΑΑΠ_9 | Η Χρήση της Τέχνης στη Συμβουλευτική Διαδικασία με Παιδιά και Εφήβους: Μια Ανασκόπηση Ομαδικών Παρεμβάσεων από το Πεδίο

Ηλίας Μεραμβελιωτάκης¹, Φανή Πέγιοι², Νικόλαος Ζουμπεράκης², Μαρία Μουδάτσου¹

¹ΣΕΥ, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο; ²Κοινωνική λειτουργός

Η τέχνη είναι ένα από τα μέσα που βοηθούν τον άνθρωπο να εκφράσει απόψεις, σκέψεις, συναισθήματα, προβάλλοντας τη διάθεση του μέσα από σκίτσα, μουσική ή θέατρο. Έρευνες έχουν δείξει πως μπορεί να αξιοποιηθεί άμεσα από τη συμβουλευτική, ατομικά ή ομαδικά, με εξίσου καλά αποτελέσματα, ενώ άλλες φορές αξιοποιείται έμμεσα με στόχο να διαμορφώσει τη δυναμική των μελών. Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση της χρήσης της τέχνης στη συμβουλευτική διαδικασία και η ανάλυση της αποτελεσματικότητας που έχει η χρήση, σε ψυχοδικές παρεμβάσεις που συμμετέχουν παιδιά και έφηβοι. Για τις ανάγκες της έρευνας πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση, όπου μελετήθηκαν αναλυτικά οι συμβουλευτικές παρεμβάσεις σε παιδιά και εφήβους, σε επιστημονικά άρθρα από έγκριτες βάσεις δεδομένων (π.χ. Scopus, Google Scholar, PubMed). Τα άρθρα αυτά ήταν στην αγγλική γλώσσα, με λέξεις-κλειδιά όπως «children», «adolescence», «groups», «art» και συνδυασμούς αυτών, ενώ προστέθηκαν επιπλέον κριτήρια, όπως π.χ. το έτος δημοσίευσης. Η διαδικασία επιλογής παρουσιάζεται σε διάγραμμα ροής υπό τη μορφή του PRISMA, όπου παρουσιάζονται τα κριτήρια επιλογής των άρθρων, ενώ τα αποτελέσματα εμφανίζονται σε πίνακα, ο οποίος περιλαμβάνει αναλυτικά τα άρθρα που μελετήθηκαν και αναλύθηκαν στην έρευνα. Από τη μελέτη αυτών βρέθηκε πως η τέχνη χρησιμοποιείται συχνά στη συμβουλευτική διαδικασία με παιδιά και εφήβους, καθώς δύναται να πραγματοποιεί μεγάλο εύρος των εμπειριών ζωής. Συγκεκριμένα, η τέχνη, μέσω των υλικών της, είναι σε θέση να βοηθήσει την έκφραση σε περιπτώσεις δυσκολιών του λόγου, τραυματικές εμπειρίες, καταστάσεις άγχους αλλά και απώλειες, ανακουφίζοντας τα δύσκολα συναισθήματα. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η τέχνη αποτελεί μια συνήθως πρακτική στο πεδίο από διάφορους επαγγελματίες όπως π.χ. εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, οι οποίοι μέσω αυτής έρχονται σε επαφή με το ψυχισμό του παιδιού/ έφηβου, στην προσπάθειά τους να κατανοήσουν τα συναισθήματα και τις πηγές ώθησης της συμπεριφοράς τους.

ΑΑΠ_10 | Ο Ρόλος του Συμβουλευτικού Ψυχολόγου στην Ψυχική Υγεία των Ασυνόδευτων Ανήλικων Προσφύγων

Σταυρούλα, Λίλα Βασιλικονιγάνκη¹, Ευανθία Γκανέτσου²

¹Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ); ²American College of Greece

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης του ρόλου του συμβουλευτικού ψυχολόγου στην αντιμετώπιση προβλημάτων ψυχικής υγείας των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων που βιώνουν τραυματικές και στρεσογόνες προκλήσεις, όπως η σεξουαλική κακοποίηση, η εμπορία και εκμετάλλευση ανθρώπων, η παιδική εργασία, η φτώχεια, η αστεγία, η φυλετική και κοινωνική διάκριση, η κοινωνική απομόνωση, ο αποχωρισμός και η απώλεια οικογενειακών προσώπων. Ο αριθμός των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων στην Ελλάδα έχει αυξηθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια και αποτελεί ένα πολυπαραγοντικό ζήτημα που χρήζει στοχευμένης παρέμβασης και εμπειρίας των επαγγελματιών ψυχικής υγείας. Η τραυματική εμπειρία της μεταναστευτικής διαδρομής και υποδοχής από συστήματα φιλοξενίας περιορισμένης εμβέλειας υπογραμμίζει τους κινδύνους για την εμφάνιση ψυχολογικών διαταραχών. Οι συναισθηματικές επιπτώσεις που υπονομεύουν την ψυχική ευημερία των παιδιών περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την διαταραχή μετατραυματικού στρες, την γενικευμένη αγχώδη διαταραχή, την μειζάνια καταθλιπτική διαταραχή, και την συναισθηματική απουσία. Η επιθετικότητα, η αντικοινωνική συμπεριφορά, η χρήση ουσιών, η υπερκινητικότητα και ο αυτοκτονικός ιδεασμός συνοδεύονται συχνά από κοινωνικές διαταραχές, όπως η κοινωνική απομόνωση, το άγχος αποχωρισμού, η έλλειψη εμπιστοσύνης, και αγοραφοβία. Μεταξύ των γνωστικών επιπτώσεων συγκαταλέγονται η διαταραχή μνήμης, η διάσπαση προσοχής, η δυσκολία στην λήψη αποφάσεων, η περιορισμένη λεκτική ικανότητα, η χαμηλή σχολική απόδοση, και ο συγκριτικά χαμηλότερος δείκτης νοημοσύνης. Σημαντικός για την ομαλή ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των ασυνόδευτων ανήλικων, καθώς και την βελτίωση της αντιλαμβανόμενης κοινωνικής στήριξης και των αρνητικών γνώσιων είναι ο ρόλος του κλινικού ψυχολόγου και της συμβουλευτικής διαδικασίας, με κύριο στόχο την έκφραση

του τραύματος του παρελθόντος, την ανάπτυξη συναισθηματικής εμπλοκής και σύνδεσης, με έμφαση στο συναίσθημα του «ανήκειν», και την ανθεκτικότητα.

ΑΑΠ_11 | Η συμβολή του αθλητισμού και της τέχνης στην επεξεργασία της αναπηρίας μετά από ακρωτηριασμό

Ευφροσύνη Μήση, Φιλία Ίσαρη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τα δεδομένα ποιοτικής έρευνας σχετικά με την εμπειρία και την εικόνα σώματος ανθρώπων που χρησιμοποιούν τεχνητά μέλη, όπου ο αθλητισμός και η τέχνη αναδείχθηκαν ως σημαντικοί βοηθητικοί παράγοντες στην αποκατάσταση. Ο αθλητισμός βελτιώνει την εικόνα σώματος και την ποιότητα ζωής των ανθρώπων με ακρωτηριασμό (Hudson, Sanzo, Zerpa & Klarner, 2024), ενισχύει την ισορροπία, μειώνει τον πόνο μέλους- φάντασμα, βοηθάει στην κοινωνική επανένταξη (Tinney, Caldwell, Lamberg, 2024) και μειώνει τα συμπτώματα άγχους (van Oorschot, Keijsers, & van Ee, 2023). Αντίστοιχα, μέσα από την τέχνη, οι άνθρωποι δύνανται να επεξεργαστούν την αναπηρία και παρατηρείται εξίσου

μείωση των συμπτωμάτων άγχους (Glinzak, Palmer, Portz, Dixon-Anderson, Campbell, Youngwerth & Kwok, 2024), αν και η έρευνα στο πεδίο της τέχνης είναι πιο περιορισμένη. Σκοπός της μελέτης είναι να κατανοήσει τη φαινομενολογική εμπειρία της χρήσης προθετικών, και να προταθούν χρήσιμες πρακτικές για τη συμβουλευτική κατά την αποκατάσταση. Η παρούσα έρευνα διεξήχθη μέσω ποιοτικής μεθοδολογίας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω 12 ημι-δομημένων συνεντεύξεων, με συμμετέχοντες άνδρες (29 ως 65ετών) που χρησιμοποιούν πρόθετο πόδι. Ως μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η Ερμηνευτική Φαινομενολογική Ανάλυση (Smith, Flowers, Larkin & Tindall, 2009). Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στον αθλητισμό ως μέσο ενδυνάμωσης του σώματος για να δεχτεί την πρόθεση, αποδοχής της αναπηρίας, κοινωνικής ένταξης, επαγγελματικής αποκατάστασης, αλλά και διαυλο νέας ταυτότητας και κίνητρο δέσμευσης στην αποκατάσταση. Η τέχνη παράλληλα αναφέρεται ως μέσο επεξεργασίας συναισθημάτων όπως ο φόβος και το άγχος και χώρος ορατότητας των αναπήρων και κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Στο πλαίσιο των

ευρημάτων συζητείται η επίδραση του αθλητισμού και της τέχνης στην αποκατάσταση και η πρόταση αξιοποίησή τους από τη Συμβουλευτική κατά την αποκατάσταση στα πλαίσια ενδυνάμωσης των ανθρώπων και της κοινωνικής συμπερίληψης.

ΑΑΠ_12 | Η Επίδραση Της Οικογένειας Στην Ψυχική Υγεία Των Εφήβων

Κυβέλη Βλαδίκ, Κωνσταντίνος Δημητρίου

Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η παρούσα έρευνα αφορά στη διερεύνηση της επίδρασης που έχει το οικογενειακό περιβάλλον στην ψυχική υγεία των εφήβων. Πιο συγκεκριμένα, στόχος ήταν να διερευνηθεί η επίδραση της λειτουργικότητας της οικογένειας στις συμπεριφορικές και συναισθηματικές τάσεις των εφήβων. Στην έρευνα συμμετείχαν 221 έφηβοι ($n = 86$ αγόρια), ηλικίας 12-14 ετών (Μ.Ο. ηλικίας = 12.90 έτη, Τ.Α. = 0.65 έτη). Για την αξιολόγηση των μεταβλητών χορηγήθηκαν στους εφήβους ερωτηματολόγια που μετρούν τη λειτουργικότητα της οικογένειας (Κλίμακα Συνοχής και Προσαρμοστικότητας της Οικογένειας FACES-V), και την ψυχική υγεία των εφήβων (Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών) αντίστοιχα. Τα ευρήματα έδειξαν την ύπαρξη σημαντικών αρνητικών συσχετίσεων ανάμεσα στους παράγοντες προσαρμοστικότητα ($r = -.16, p = .02$), επικοινωνία στην οικογένεια ($r = .16, p = .02$), ικανοποίηση από την οικογένεια ($r = .16, p = .01$) με τις περισσότερες συμπεριφορικές και συναισθηματικές τάσεις. Ακόμα, βρέθηκε ότι οι έφηβοι που παρουσίαζαν μεγαλύτερο ρίσκο για να αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, είχαν χαμηλότερη βαθμολογία στην ικανοποίηση από την οικογένεια ($\chi^2(2) = 8.947, p = .011$) και στην επικοινωνία ($\chi^2(2) = 7.876, p = .019$). Φάνηκε, επίσης, ότι τα κορίτσια στα συναισθηματικά συμπτώματα ($U = 2857.000, p < .001$) και την προκοινωνική συμπεριφορά ($U = 4037.500, p < .001$). Αναφορικά με τον τόπο διαμονής, φάνηκε να επιδρά μόνο στους παράγοντες των συναισθηματικών συμπτωμάτων ($\chi^2(2) = 5.963, p < .001$) και στα προβλήματα με τους συνομηλίκους ($H = -23.50, p = .31$), ενώ η οικογενειακή δομή των εφήβων δεν φάνηκε να επιδρά σημαντικά στην ψυχική τους υγεία. Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν τον ρόλο των ποιοτικών χαρακτηριστικών της οικογένειας και τον τρόπο που επιδρούν στην ψυχική υγεία των εφήβων καθώς και τη σημασία ενίσχυσης ή και δημιουργίας παρεμβάσεων πρόληψης και ψυχοκοινωνικής ενίσχυσης.

Συμπόσιο 3

Υποστηρίζοντας τη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση Μαθητών με Αναπηρία: Συμβουλευτική Παρέμβαση και Εκπαιδευτικές Διαδρομές.

Προεδρείο/α: **Ηλίας Βασιλειάδης** (Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης)

Συζητητές/τριες: **Ιωάννα Δημητριάδου** (Τμήμα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσής Α.Π.Θ.)

Η ομαλή εκπαιδευτική μετάβαση και η ανάπτυξη αποτελεσματικών πρακτικών συμβουλευτικής στο πλαίσιο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, αποτελούν πεδία αυξανόμενου επιστημονικού ενδιαφέροντος, ιδίως σε σχέση με μαθητές με αναπηρία. Τα επιστημονικά δεδομένα που σχετίζονται με τις μεταβάσεις εκπαιδευτικών βαθμίδων και την υποστήριξη της συμπεριληπτικής έχουν αναδείξει τη σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας, της ενεργούς εμπλοκής γονέων και εκπαιδευτικών, καθώς και της ανάπτυξης και εφαρμογής στρατηγικών ενδυνάμωσης. Οι εργασίες του παρόντος συμποσίου συνθέτουν ένα ενιαίο ερευνητικό και πρακτικό πλαίσιο για την κατανόηση και τη βελτίωση αυτών των διαδικασιών. Η **πρώτη εργασία** αναδεικνύει τη μετάβαση παιδιών με αναπηρίες από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό ως κρίσιμη αναπτυξιακή φάση, παρουσιάζοντας ένα πολυεπίπεδο πρόγραμμα παρέμβασης που βασίζεται στο οικοσυστημικό μοντέλο και επικεντρώνεται στη συμβουλευτική υποστήριξη γονέων και εκπαιδευτικών. Η **δεύτερη εργασία** δίνει έμφαση στην αποτίμηση της συμβουλευτικής διαδικασίας που εφαρμόζεται εντός του σχολικού πλαισίου για τη στήριξη μαθητών με ήπια νοητική αναπηρία. Αναδεικνύονται οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ του ρόλου του νηπιαγωγού και του δασκάλου, με έμφαση στις πρακτικές συνεργασίας, στις στρατηγικές παρέμβασης και στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στο καθημερινό σχολικό πλαίσιο. Η **τρίτη εργασία** εξετάζει τον ρόλο της συμβουλευτικής παρέμβασης στην ενίσχυση της συμπεριληπτικής μαθητών με αναπηρία στο σχολικό πλαίσιο. Παρά τη διαπίστωση αντιφατικών ευρημάτων ως προς τη συνολική μεταβολή στάσεων, αναδεικνύεται η ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις που ενισχύουν την ενσυναίσθηση, την κοινωνική αποδοχή και την ψυχοσυναισθηματική ενδυνάμωση των μαθητών. Η **τέταρτη εργασία** εμπλουτίζει το πλαίσιο του συμποσίου διερευνώντας τις στάσεις μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στη συμπεριληπτική συνομηλικών τους με ήπια νοητική αναπηρία. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη συμβολή των σχολικών συμβουλευτικών πρακτικών στη διαμόρφωση θετικών στάσεων, προτείνοντας εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που ενισχύουν την ενσυναίσθηση και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Συνολικά, ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην ενεργή συμμετοχή της σχολικής κοινότητας, ώστε η συμπεριληπτική να μετασχηματιστεί σε μια βιωματική και θεμελιώδη εμπειρία για όλα τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η μετάβαση παιδιών με αναπηρίες από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο: Συμβουλευτική εκπαιδευτικών και γονέων

Αγγελική Πομπιέρη, Ιωάννα Δημητριάδου

Τμήμα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσής Α.Π.Θ.

Η μετάβαση παιδιών με αναπηρίες από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο αποτελεί μια κρίσιμη και ιδιαίτερα απαιτητική φάση της σχολικής τους ζωής, με άμεσες επιπτώσεις στην συναισθηματική τους σταθερότητα και την αποτελεσματική σχολική προσαρμογή. Η απουσία συστηματικών διαδικασιών προετοιμασίας και συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών βαθμίδων συχνά οδηγεί σε δυσκολίες προσαρμογής, κοινωνική απομόνωση και αρνητικές σχολικές εμπειρίες. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση ενός καινοτόμου, πολυεπίπεδου συμβουλευτικού προγράμματος υποστήριξης της μετάβασης, με έμφαση στην ενδυνάμωση γονέων, εκπαιδευτικών και παιδιών. Το προτεινόμενο πρόγραμμα αντλεί θεωρητική βάση από το οικοσυστημικό μοντέλο του Bronfenbrenner και τη θεωρία της μετάβασης της Schlossberg, υπογραμμίζοντας τη σημασία των αλληλεπιδράσεων μεταξύ μικροσυστημάτων (οικογένεια, σχολείο, κοινότητα) και την ανάγκη ψυχοεκπαιδευτικής υποστήριξης κατά τη διάρκεια σημαντικών αλλαγών. Η παρέμβαση αναπτύσσεται σε τρεις άξονες: (α) προληπτική συμβουλευτική γονέων μέσω ομαδικών συναντήσεων, (β) βιωματική επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε πρακτικές διαφοροποίησης και υποστήριξης μετάβασης, (γ) εφαρμογή εξατομικευμένων εργαλείων για την προετοιμασία των παιδιών, όπως κοινωνικές ιστορίες, οπτικά προγράμματα και σχέδια μετάβασης. Η πιλοτική φάση της έρευνας βρίσκεται σε εξέλιξη σε συνεργασία με νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία γενικής και ειδικής αγωγής. Η ενίσχυση της επαγγελματικής επάρκειας των εκπαιδευτικών μέσα από διαμορφωτική επιμόρφωση και η θεσμοθέτηση κοινών πρακτικών συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών βαθμίδων κρίνονται ερευνητικά ως σημαντικές για την επιτυχία του προγράμματος. Το προτεινόμενο πρόγραμμα μπορεί να αξιοποιηθεί από σχολικούς ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς ειδικής και γενικής αγωγής, συμβούλους εκπαίδευσης και στελέχη της Ειδικής Διαγνώστικής Υποστήριξης (ΕΔΥ). Οι παρεμβάσεις προάγουν τη συμπεριληπτική, ενισχύουν την εμπιστοσύνη μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων και μειώνουν τον κίνδυνο εκπαιδευτικού αποκλεισμού.

Αποτιμώντας τη συμβουλευτική διαδικασία στο συμπεριληπτικό σχολείο για μαθητές με ήπια νοητική αναπηρία: Συγκριτική διερεύνηση του ρόλου του νηπιαγωγού και του δασκάλου

Ηλίας Βασιλειάδης¹, Ιωάννα Δημητριάδου², Σπύρος Κούτρας¹, Ευμορφία Κηπουροπούλου¹

¹Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, ²Τμήμα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσής Α.Π.Θ.

Η ενίσχυση της συμβουλευτικής διάστασης του ρόλου των εκπαιδευτικών συνιστά θεμελιώδη προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή της συμπεριληπτικής σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην αποτίμηση της συμβουλευτικής διαδικασίας που αναπτύσσεται εντός του σχολικού πλαισίου για τη στήριξη μαθητών με ήπια νοητική αναπηρία, με στόχο τη διερεύνηση ομοιοτήτων και διαφορών μεταξύ του ρόλου του νηπιαγωγού και του δασκάλου της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ακολουθώντας ποιοτική ερευνητική προσέγγιση, πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με δώδεκα εκπαιδευτικούς (έξι νηπιαγωγούς και έξι δασκάλους) που εργάζονται σε δημόσια σχολεία με εμπειρία στη διαχείριση περιπτώσεων ήπιας νοητικής αναπηρίας. Η ανάλυση περιεχομένου ανέδειξε τέσσερις βασικούς άξονες: (α) αντίληψη του ρόλου τους ως συμβούλων, (β) στρατηγικές συνεργασίας με τις οικογένειες και τις διεπιστημονικές ομάδες, (γ) αξιοποίηση της ενδοσχολικής συμβουλευτικής και (δ) προκλήσεις και περιορισμοί του πλαισίου παρέμβασης. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι νηπιαγωγοί υιοθετούν συχνότερα ολιστικές και προληπτικές συμβουλευτικές πρακτικές με έμφαση στη συνεργασία με τους γονείς, ενώ οι δάσκαλοι εστιάζουν περισσότερο σε οργανωτικές και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις εντός της τάξης. Επιπλέον, καταγράφηκαν διαφοροποιήσεις ως προς την αξιοποίηση της υποστήριξης από τα μέλη της Ε.Δ.Υ. και τη διαχείριση των συναισθηματικών αναγκών των μαθητών.

Ο Ρόλος της Συμβουλευτικής Παρέμβασης στην Ενίσχυση της Συμπερίληψης Μαθητών με Αναπηρία στο Σχολικό Πλαίσιο

Βαΐα Γουρνούλη¹, Ηλίας Βασιλειάδης²

¹Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Ψυχολογίας, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Η συμπερίληψη μαθητών με αναπηρία στα γενικά σχολεία συνιστά πρόκληση για σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα και παράλληλα βασική επιδίωξη της συμβουλευτικής ψυχολογίας στον χώρο της εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα εργασία διερευνά τις αντιλήψεις μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τη συμπερίληψη ατόμων με αναπηρία και αξιολογεί την αποτελεσματικότητα συμβουλευτικού-εκπαιδευτικού προγράμματος ευαισθητοποίησης, εστιάζοντας στη συμβολή του στη διαμόρφωση θετικών στάσεων. Η μελέτη βασίζεται σε ποσοτική ερευνητική προσέγγιση με πειραματικό σχεδιασμό. Συνολικά συμμετείχαν 38 μαθητές/τριες έκτης τάξης δημοτικού σχολείου της Φλώρινας. Η πειραματική ομάδα (n=18) συμμετείχε σε δεκάωρο πρόγραμμα παρέμβασης βασισμένο στο υλικό του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής με τίτλο «Το σχολείο της συμπερίληψης: η αναπηρία ως αφορμή», το οποίο εντάσσεται σε στρατηγικές συμβουλευτικής υποστήριξης και ψυχοεκπαιδευτικής ενδυνάμωσης. Η ομάδα ελέγχου (n=20) δεν συμμετείχε στην παρέμβαση. Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε μέσω του προσαρμοσμένου στα ελληνικά ερωτηματολογίου του Gash, το οποίο μετρά τις αντιλήψεις παιδιών τυπικής ανάπτυξης απέναντι στη συμπερίληψη συνομηλίκων με αναπηρία. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν μια παράδοξη εικόνα: η ομάδα ελέγχου ανέφερε συνολικά θετικότερες στάσεις έναντι της πειραματικής, γεγονός που πιθανώς οφείλεται σε συγκυριακούς ή κοινωνικούς παράγοντες. Ωστόσο, σε επιμέρους ερωτήματα σχετιζόμενα με τις κοινωνικές σχέσεις, η πειραματική ομάδα επέδειξε σαφέστερα βελτιωμένες στάσεις. Παράλληλα, παρατηρήθηκαν τάσεις (χωρίς στατιστική σημαντικότητα) για θετικότερες αντιλήψεις διαδύων μαθητριών και όσων μαθητών είχαν προσωπική επαφή με άτομα με αναπηρία. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη για στοχευμένες συμβουλευτικές παρεμβάσεις σε επίπεδο τάξης και σχολικής κοινότητας, με έμφαση στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης και της κοινωνικής αποδοχής.

Στάσεις Μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι στη Συμπερίληψη Συνομηλίκων με Ήπια Νοητική Αναπηρία: Συμβουλευτικές Προσεγγίσεις και Εκπαιδευτικές Προεκτάσεις

Μαρία Ελένη Μιχαηλίδου¹, Ηλίας Βασιλειάδης²

¹Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Ψυχολογίας, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Η σχολική συμπερίληψη μαθητών με ήπια νοητική αναπηρία αποτελεί πυρήνα των σύγχρονων παιδαγωγικών και συμβουλευτικών προσεγγίσεων στην ειδική αγωγή. Η προσέγγιση της συμπερίληψης στηρίζεται στην ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών στη σχολική ζωή, με σεβασμό στη διαφορετικότητα και την ψυχοκοινωνική τους προσαρμογή. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στη διερεύνηση των στάσεων μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στη φοίτηση συνομηλίκων τους με ήπια νοητική αναπηρία σε τάξεις γενικής εκπαίδευσης, με έμφαση σε μεταβλητές όπως το φύλο και η ηλικία. Η έρευνα βασίστηκε σε ποσοτική μεθοδολογία και διεξήχθη σε δείγμα 120 μαθητών από την Πέλλα και τη Φλώρινα, ηλικίας 13 έως 17 ετών. Χρησιμοποιήθηκε η προσαρμοσμένη ελληνική εκδοχή της κλίμακας "Attitude Scale" (Gash, 1998), η οποία εμφάνισε ικανοποιητική αξιοπιστία (Cronbach's $\alpha = .720$). Τα ευρήματα ανέδειξαν γενικά θετικές στάσεις των μαθητών απέναντι στη συμπερίληψη, ανεξαρτήτως ηλικίας και φύλου, ενώ ιδιαίτερα υψηλές ήταν οι μέσες τιμές της συνολικής στάσης ($M = 48.80$, $SD = 7.38$). Τα αποτελέσματα τονίζουν την αναγκαιότητα υποστήριξης των συμβουλευτικών πρακτικών στα σχολεία για την καλλιέργεια ενσυναίσθησης και αποδοχής της ετερογένειας, αναδεικνύοντας παράλληλα τον ρόλο της σχολικής ψυχολογικής υποστήριξης και των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στη διαμόρφωση θετικών κοινωνικών στάσεων. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για συστηματικές δράσεις συμβουλευτικής υποστήριξης από σχολικούς ψυχολόγους, με στόχο τη διαμόρφωση θετικών στάσεων απέναντι στη διαφορετικότητα και την προώθηση της ουσιαστικής συμπερίληψης.

Εργαστήριο 12

Δημιουργικοί Διαλογισμοί Ενσυνειδητότητας: Μέσα Στη Βοή Της Πόλης – Τοπόσημα Ως Έμπνευση

Ιωάννης Βλαχάκης, Σταματίνα Μανιάτη, Βασίλειος Βαρδάκας, Εμμανουέλα Κοκκινίδη

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η βοή της πόλης δεν σιωπάει ποτέ...Αγγίζει το δέρμα μας, διαπερνά τη σκέψη, στροβιλίζεται εντός μας. Κι όμως, ακόμη και μέσα σε αυτή την ακατάπαυστη ηχητική ροή, μπορεί να γεννηθεί η σιωπή. Μια σιωπή ενσυνειδητή, παρατηρητική και παρούσα! Μέσα σε αυτήν την σιωπηρή παρουσία, συνυπάρχουν στο παρόν ο εαυτός και ο κόσμος. Μια σιωπή που επιτυγχάνεται μέσω της ενσυνειδητότητας. Αυτήν τη σιωπή καλούμαστε να βιώσουμε δημιουργικά, εκεί ακριβώς που κανείς δεν περιμένει: μέσα στη βοή της πόλης. Το εργαστήριο αυτό προτείνει καινοτόμες, βιωματικές πρακτικές ενσυνειδητότητας, εμπνευσμένες από πολύβουα αστικά τοπόσημα των Αθηνών που συχνά προσπερνάμε βιαστικά και που σιωπηρά μάς καλούν να σταθούμε και να (τα) αφουγκραστούμε. Οι πρωτοποριακοί διαλογισμοί ενσυνειδητότητας που θα παρουσιαστούν - βιωθούν, έχουν σχεδιαστεί από τρεις ειδικευμένους Συμβούλους Ψυχικής Υγείας, υπό τον συντονισμό του καθηγητή ενσυνειδητότητας του ΕΚΙΣΥΠ. Το κοινό του εργαστηρίου θα προσκληθεί σε μια εναλλακτική περιήγηση σε γνωστά σημεία της Αθήνας, με σκοπό να αναδυθούν οι υπαρξιακές και ψυχοσυναισθηματικές διαστάσεις του καθημερινού distress που βιώνεται στην καθημερινότητα μιας μητρόπολης. Μέσα από την παραπάνω διαδικασία είναι επιθυμητό οι συμμετέχοντες να παρατηρήσουν φιλοπερίεργα, πόσες σημαντικές πληροφορίες χάνουμε για τον εαυτό μας, μέσα στη βιασύνη που απαιτεί η σύγχρονη καθημερινότητά και έτσι, σκόπιμα να επιλέξουν τις ωφέλιμες παρατηρητικές σύντομες παύσεις. Το εργαστήριο θα ξεκινήσει με την πρακτική «Ο Χορός του Νερού», εμπνευσμένη από το Σιντριβάνι του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, η οποία αναδεικνύει τη ροή ως στάση ζωής. Ακολουθεί «Το Παγκάκι της Ενσυνειδητότητας», όπου, με επίκεντρο την παιδική χαρά στο Ζάππειο, οι ωφελοόμενοι εστιάζουν στην επανασύνδεση με τη χαρά της παρατήρησης. Στη συνέχεια η πρακτική «Επόμενος Σταθμός: Ανάσα», με αφετηρία το Αττικό Μετρό, προσκαλεί στη ρύθμιση της αναπνοής εν μέσω μετακίνησης. Τέλος, η πρακτική με τίτλο «Παρατηρώντας την «εν κινήσει» διαφάνεια της ακινησίας», με έμπνευση το Γυάλινο Άγαλμα του Δρομέα, μας προσκαλεί να ανακαλύψουμε την ηρεμία μέσα στην ταχύτητα.

Συνεδρία 3

Η Σχέση Μεταξύ Ψυχικής Ανθεκτικότητας, Αυτοεκτίμησης, και Αυτοαποτελεσματικότητας των φοιτητών

Μαρία Τουμπουλίδη, Ιωάννης Κ. Δημάκος

Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ ψυχολογικής ανθεκτικότητας, αυτοεκτίμησης και αυτοαποτελεσματικότητας σε δείγμα φοιτητών. Και οι τρεις ιδιότητες είναι συναφείς και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ψυχική υγεία και ευεξία των φοιτητών. Η Ψυχική Ανθεκτικότητα αφορά την ικανότητα των ατόμων να προσαρμόζονται και ανταπεξέρχονται σε εμπόδια και αντιξοότητες που συναντούν στη ζωή τους (Luthar et al., 2000). Οι φοιτητές συχνά αντιμετωπίζουν ποικίλες προκλήσεις στη ζωή τους ως αναδυόμενοι ενήλικες (Arnett, 2000) προσπαθώντας να ισορροπήσουν ακαδημαϊκές, προσωπικές, οικογενειακές και συχνά επαγγελματικές υποχρεώσεις. Σχετικές έρευνες έχουν δείξει πως όταν οι φοιτητές έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και στις ικανότητές τους, τότε μπορούν να ξεπεράσουν ευκολότερα τα όποια εμπόδια ορθώνονται και να θέσουν ρεαλιστικούς στόχους για την επίτευξη των στόχων τους (Pigeon et al. 2014). Στην έρευνα συμμετείχαν 106 φοιτητές και φοιτήτριες που φοιτούσαν σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών. Οι συμμετέχοντες της έρευνας απάντησαν στις κλίμακες Connor-Davidson για την Ψυχική Ανθεκτικότητα, το Big-Five Inventory των πέντε παραγόντων προσωπικότητας, την κλίμακα Ευγνωμοσύνης GQ6, την κλίμακα αυτοεκτίμησης του Rosenberg (1995) και την κλίμακα Γενικευμένης Αυτοαποτελεσματικότητας (GSE). Οι αναλύσεις έδειξαν πως η ψυχική ανθεκτικότητα είχε θετικές και στατιστικά σημαντικές συνάφεια με την αυτοεκτίμηση, την αυτοαποτελεσματικότητα, την εξωστρέφεια και την ευσυνειδησία. Τα αποτελέσματα αυτά ερμηνεύονται στο πλαίσιο της ενίσχυσης της ψυχικής ανθεκτικότητας και της ενίσχυσης της γενικότερης ψυχικής υγείας των φοιτητών.

Η Ψυχική Ανθεκτικότητα Και Η Αυτοεκτίμηση Ως Παράγοντες Υποκειμενικής Ευημερίας Στην Αναδυόμενη Ενηλικίωση Και Στην Ενήλικη Ζωή

Ευδοκία Βάλλη, Δημήτριος Θεοδοσάκης

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα ερευνητική εργασία εξετάζει τους παράγοντες της ψυχικής ανθεκτικότητας και της αυτοεκτίμησης σε σχέση με την ψυχολογική ευημερία, εστιάζοντας στις ηλικιακές ομάδες της αναδυόμενης ενηλικίωσης και της ενήλικης ζωής. Σκοπός της μελέτης είναι να διερευνήσει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μεταβλητών και να εντοπίσει πιθανές διαφοροποιήσεις ανάλογα με την ηλικία, συμβάλλοντας στην καλύτερη κατανόηση των παραγόντων που προάγουν την ψυχολογική ευημερία. Το δείγμα αποτέλεσαν 155 ενήλικες ηλικίας 18 έως 69 ετών (N=155), οι οποίοι συμμετείχαν στην έρευνα. Χρησιμοποιήθηκαν σταθμισμένα ψυχομετρικά εργαλεία, τα οποία κρίθηκαν κατάλληλα λόγω της αυξημένης αξιοπιστίας τους: το PERMA Profiler για τη μέτρηση της υποκειμενικής ευημερίας (PERMA-23, δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's α για γενικό δείκτη ευημερίας: $\alpha=0.91$), η Κλίμακα Αυτοεκτίμησης Rosenberg (RSES-10, $\alpha = 0.85$) και η Κλίμακα Ψυχικής Ανθεκτικότητας Connor-Davidson (CD-RISC-25, $\alpha = 0.89$). Τα αποτελέσματα ανέδειξαν ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ ευημερίας, αυτοεκτίμησης και ψυχικής ανθεκτικότητας. Η ψυχική ανθεκτικότητα αναδείχθηκε ως ο σημαντικότερος προβλεπτικός παράγοντας της ευημερίας, επιβεβαιώνοντας ευρήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας, ενώ σημαντική καταγράφηκε και η επίδραση της αυτοεκτίμησης. Επιπλέον, βρέθηκε ότι οι νεότεροι συμμετέχοντες, εμφάνισαν χαμηλότερη ψυχική ανθεκτικότητα και αυτοεκτίμηση σε σχέση με τους συμμετέχοντες μεγαλύτερων ηλικιακών ομάδων, εύρημα που ενισχύει την αντίληψη ότι η ψυχική ανθεκτικότητα και η αυτοεκτίμηση ενισχύονται με το πέρασμα στην ενήλικη ζωή. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας και της αυτοεκτίμησης στα νεότερα άτομα, μέσω του σχεδιασμού στοχευμένων παρεμβάσεων στη συμβουλευτική διαδικασία.

Η σχέση της μοναξιάς με την ψυχολογική ευημερία σε ένα δείγμα φοιτητών/τριών: Ο ρόλος της αυτοσυμπόνιας

Αικατερίνη Ιωαννίδου¹, Ευφροσύνη Μητσοπούλου², Θεόδωρος Γιοβαζολιάς³

¹Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών; ²Swansea University; ³Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η μοναξιά αποτελεί ένα ολόένα και συχνότερο φαινόμενο για τα νέα άτομα και ιδίως για τον φοιτητικό πληθυσμό, που αντιμετωπίζει πλήθος προκλήσεων, επηρεάζοντας αρνητικά την ψυχολογική ευημερία του. Έτσι, συχνά τα άτομα αναπτύσσουν μηχανισμούς διαχείρισης, όπως η αυτοσυμπόνια, η οποία φαίνεται να φέρει ευεργετικό ρόλο. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση των διαφορών βάσει φύλου του φοιτητικού πληθυσμού ως προς τα επίπεδα της μοναξιάς, της ψυχολογικής ευημερίας και της αυτοσυμπόνιας. Επίσης, διερευνήθηκε η επιρροή της μοναξιάς στην ψυχολογική ευημερία των φοιτητών/τριών και ο ρυθμιστικός ρόλος της αυτοσυμπόνιας σε αυτή τη σχέση. Πραγματοποιήθηκε ποσοτική, συγχρονική έρευνα μέσω διαδικτυακού ερωτηματολογίου αυτοαναφοράς, που εξέταζε τη μοναξιά, την ψυχολογική ευημερία – μέσω των συμπτωμάτων κατάθλιψης, άγχους, στρες – και την αυτοσυμπόνια. Το δείγμα αποτελούνταν από 443 Έλληνες φοιτητές/τριες 18–25 ετών. Δεν βρέθηκαν σημαντικές διαφορές με βάση το φύλο ως προς τη μοναξιά, την κατάθλιψη και την αυτοσυμπόνια, όμως οι γυναίκες του δείγματος παρουσίασαν υψηλότερα επίπεδα άγχους και στρες. Η μοναξιά και η αυτοσυμπόνια αναδείχθηκαν σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες των συμπτωμάτων κατάθλιψης, άγχους και στρες, όμως η αυτοσυμπόνια βρέθηκε να μη ρυθμίζει τη σχέση της μοναξιάς με τα εν λόγω συμπτώματα. Επομένως, από την έρευνα φάνηκε ότι οι φοιτήτριες εμφανίζουν μεγαλύτερη ευαλωτότητα, ότι η μοναξιά των νέων επιδεινώνει την ψυχολογική ευημερία τους, ενώ η αυτοσυμπόνια τη βελτιώνει και ότι η σχέση της μοναξιάς με την κατάθλιψη, το άγχος και το στρες δεν αλλάζει με βάση τα επίπεδα αυτοσυμπόνιας. Τα ευρήματα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν για τον σχεδιασμό παρεμβάσεων στοχεύοντας στην ενίσχυση της ψυχολογικής ευημερίας...

Συμβουλευτική στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Η Εμπειρία του ΚεΣυΨΥ του ΕΑΠ

Μάνια Παππά, Θεοδώρα Σπυροπούλου, Βασίλειος Βερύκιος

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η συμβουλευτική ψυχολογία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση καλείται να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες ανάγκες ενός διαφοροποιημένου φοιτητικού πληθυσμού, ο οποίος σε πολλές περιπτώσεις συμμετέχει στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η παρουσίαση αυτή εστιάζει στην εμπειρία του Κέντρου Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, το οποίο λειτουργεί από το 2014 και προσφέρει τις υπηρεσίες του κυρίως διαδικτυακά. Η συγκεκριμένη περίπτωση αναδεικνύει τις μοναδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το ΚεΣυΨΥ λόγω της ποικιλίας του φοιτητικού σώματος,

της μεγαλύτερης ηλικίας των φοιτητών-ριών καθώς και των απαιτήσεων της εξ αποστάσεως συμβουλευτικής. Αξιοποιούνται εμπειρικά δεδομένα και παραδείγματα από την υλοποίηση διαδικτυακών δράσεων υποστήριξης. Η παρουσίαση εξετάζει τις βασικές προκλήσεις που προκύπτουν από την ανάγκη για εξατομικευμένη υποστήριξη, την αποστασιοποίηση που προκαλεί η διαδικτυακή εκπαίδευση και τους πολλαπλούς ρόλους που έχει η πλειοψηφία των φοιτητών-ριών. Παράλληλα, θα παρουσιαστούν οι στρατηγικές και οι καλές πρακτικές που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του ΚεΣυΨΥ για την αποτελεσματική υποστήριξη αυτών των φοιτητών-ριών, συμπεριλαμβανομένων εργαλείων διαδικτυακής υποστήριξης, την πραγματοποίηση webinars με θεματικές ενδιαφέροντος (π.χ. αναβλητικότητα, αποτελεσματική επικοινωνία) και τη διασύνδεση με άλλους φορείς ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Η παρουσίαση στοχεύει να συμβάλει στη συζήτηση για την εφαρμογή της συμβουλευτικής ψυχολογίας στις σύγχρονες ανάγκες της εξ αποστάσεως και της δια βίου εκπαίδευσης, η οποία αναπτύσσεται ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες και υπαγορεύει την ανάγκη για προσαρμογή των προσφερόμενων υπηρεσιών από τα κέντρα συμβουλευτικής υποστήριξης των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων.

Μοναξιά και ψυχολογική ευημερία σε φοιτητές/τριες: Ο ρόλος της ευαισθησίας στην απόρριψη

Ειρήνη Προζυμά¹, Ευφροσύνη Μητσοπούλου², Θεόδωρος Γιοβαζολιάς³

¹Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών; ²Swansea University; ³Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ο φοιτητικός πληθυσμός, αντιμέτωπος με τις προκλήσεις της αναδυόμενης ενηλικίωσης και της φοιτητικής ζωής, βιώνει συχνά αισθήματα μοναξιάς. Παράλληλα, άτομα με μεγαλύτερη ευαισθησία στην απόρριψη τείνουν να εμφανίζουν υψηλότερη ευαλωτότητα σε τέτοιου είδους αισθήματα. Κατά τα χρόνια των σπουδών, τα οποία χαρακτηρίζονται από βήματα ανεξαρτητοποίησης και σύνδεσης με συνομηλίκους, η ψυχολογική ευημερία των φοιτητών/τριών δείχνει να επηρεάζεται από αισθήματα μοναξιάς, ιδιαίτερα σε άτομα με μεγαλύτερη ευαισθησία στην απόρριψη. Στόχος της έρευνας είναι να μελετήσει τη σχέση μοναξιάς, ευαισθησίας στην απόρριψη και ψυχολογικής ευημερίας, όπως εκφράζεται μέσω συμπτωμάτων κατάθλιψης, άγχους και στρες. Είχε υποτεθεί πως η μοναξιά και η ευαισθησία στην απόρριψη προβλέπουν την κατάθλιψη, το άγχος και το στρες, πως η μοναξιά διαμεσολαβεί τη σχέση ευαισθησίας στην απόρριψη με την κατάθλιψη, ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ των φύλων σε όλες τις μεταβλητές και ότι το φύλο ρυθμίζει τη σχέση της μοναξιάς με την ψυχολογική ευημερία και της ευαισθησίας στην απόρριψη με το άγχος. Τα 443 συμμετέχοντα άτομα (Μ.Ο. ηλικίας = 22, 69,1% γυναίκες) συμπλήρωσαν σε ηλεκτρονική μορφή ερωτηματολόγιο κοινωνικο-δημογραφικών στοιχείων, την Κλίμακα Μοναξιάς De Jong Gierveld 6 στοιχείων, το DASS-21 (κατάθλιψη, άγχος, στρες) και το A-RSQ (ευαισθησία στην απόρριψη). Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με το SPSS-29 και την επέκταση Process. Η μοναξιά και η ευαισθησία στην απόρριψη βρέθηκαν να προβλέπουν την ψυχολογική ευημερία και η μοναξιά να ασκεί έμμεση επίδραση στη σχέση ευαισθησίας στην απόρριψη και κατάθλιψης. Οι γυναίκες εμφάνισαν υψηλότερο άγχος και στρες, αλλά όχι κατάθλιψη, ενώ δεν βρέθηκε ρυθμιστικός ρόλος του φύλου. Τα αποτελέσματα συζητούνται στη βάση των...

Συνεδρία 4

Συμβουλευτική προσέγγιση για την ενίσχυση της γονεϊκής επάρκειας σε οικογένειες παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ): Πιλοτικό πρόγραμμα παρέμβασης

Χρήστος Χαρμπάτσας¹, Δημήτριος Σαρρής¹, Ελένη Θάνου¹, Παναγούλα Παπαδημητροπούλου²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων; ²Πανεπιστήμιο Πατρών

Η παρούσα μελέτη διερευνά την αποτελεσματικότητα μιας ομαδικής συμβουλευτικής παρέμβασης σε γονείς παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), με σκοπό την ενίσχυση της γονεϊκής επάρκειας, την ψυχολογική τους ενδυνάμωση και τη βελτίωση της επικοινωνίας με τα παιδιά τους. Η μεθοδολογία βασίστηκε σε ποιοτική και ποσοτική προσέγγιση με χρήση μικτής μεθόδου. Η ερευνητική ομάδα υλοποίησε ένα πρόγραμμα οκτώ (8) εβδομαδιαίων ομαδικών συνεδριών (διάρκειας 90 λεπτών η καθεμία) βασισμένο σε αρχές της προσωποκεντρικής και συστημικής συμβουλευτικής. Το δείγμα περιλάμβανε 12 γονείς (9 μητέρες και 3 πατέρες) παιδιών με διαγνωσμένο αυτισμό, ηλικίας 4–10 ετών, οι οποίοι παραπέμφθηκαν από δημόσια ΚΕΔΑΣΥ και παιδοψυχολόγους. Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντική αύξηση στα επίπεδα γονεϊκής επάρκειας ($p < 0.01$) και μείωση των επιπέδων άγχους ($p < 0.05$) μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης. Οι γονείς ανέφεραν, μέσω των ποιοτικών δεδομένων, μεγαλύτερη κατανόηση των δυσκολιών του παιδιού, βελτίωση στην καθημερινή επικοινωνία και αυξημένη συναισθηματική διαθεσιμότητα. Η συμβουλευτική παρέμβαση ανέδειξε τη σημασία της υποστήριξης των γονέων ως βασικών φροντιστών παιδιών με ΔΑΦ.

Συμβουλευτική προσέγγιση για τη βελτίωση της γονεϊκής αντιμετώπισης παιδιών με ΔΕΠ-Υ: Πιλοτικό πρόγραμμα παρέμβασης

Χρήστος Χαρμπάτσας¹, Δημήτριος Σαρρής¹, Ελένη Θάνου¹, Παναγούλα Παπαδημητροπούλου²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων; ²Πανεπιστήμιο Πατρών

Η παρούσα μελέτη εξετάζει την επίδραση μιας συμβουλευτικής παρέμβασης σε γονείς παιδιών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ), με στόχο την ενίσχυση των στρατηγικών θετικής διαχείρισης της συμπεριφοράς, τη μείωση του γονεϊκού άγχους και την ενδυνάμωση της σχέσης γονέα-παιδιού. Το πρόγραμμα διήρκεσε οκτώ (8) εβδομάδες και περιλάμβανε ομαδικές συνεδρίες διάρκειας 2 ωρών, βασισμένες στη γνωστικοσυμπεριφορική προσέγγιση και σε αρχές της ψυχοεκπαίδευσης. Στην έρευνα συμμετείχαν 14 γονείς (8 μητέρες και 6 πατέρες) παιδιών με διαγνωσμένη ΔΕΠ-Υ (ηλικίας 6–11 ετών), οι οποίοι είχαν παραπεμφθεί από δημόσια ΚΕΔΑΣΥ και ιδιώτες ψυχολόγους. Μετά το πέρας του προγράμματος, καταγράφηκε στατιστικά σημαντική μείωση στο γονεϊκό άγχος ($p < 0.01$), καθώς και στη συχνότητα των αναφερόμενων προβληματικών συμπεριφορών των παιδιών ($p < 0.05$). Οι γονείς ανέφεραν ότι εφαρμόζαν πιο αποτελεσματικές, θετικές και κατάλληλες στρατηγικές διαχείρισης της συμπεριφοράς των παιδιών τους, είχαν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση ως προς τη δυσκολία του παιδιού στη συγκέντρωση και καλύτερη συνεργασία με το σχολείο. Η συγκεκριμένη συμβουλευτική παρέμβαση αποδείχθηκε αποτελεσματική στη βελτίωση της σχέσης γονέα-παιδιού και στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη των φροντιστών παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Η ενσωμάτωση τέτοιων προγραμμάτων σε σχολικές μονάδες και κοινότητες αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για την πρόληψη της επιβάρυνσης των οικογενειών και την ενίσχυση της ένταξης των παιδιών στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Αυτοεικόνα Γονέων Προσχολικής Ηλικίας Παιδιών Με Διάγνωση Αυτιστικού Φάσματος

Γεωργία Βορίση

Λόγος και Πράξη, Διεπιστημονικό Κέντρο Παιδιού και Εφήβου Ε.Ε.

Αυτή η μελέτη διερευνά τις σημαντικές διαφορές φύλου στην αυτοεκτίμηση των γονέων παιδιών με Αυτιστική Διαταραχή του Φάσματος (ΑΔΦ), αποκαλύπτοντας μέσω περιγραφικών και επαγωγικών στατιστικών μεθόδων ότι οι πατέρες γενικά αναφέρουν υψηλότερα επίπεδα αυτοεκτίμησης σε σχέση με τις μητέρες. Η έρευνα υπογραμμίζει την ανάγκη για μηχανισμούς υποστήριξης και παρεμβάσεις που να λαμβάνουν υπόψη το φύλο, ιδιαίτερα μέσα στο ελληνικό πολιτιστικό πλαίσιο, όπου οι κοινωνικές νόρμες και προσδοκίες επηρεάζουν σημαντικά την ευημερία των γονέων. Μεθοδολογικά, η μελέτη χρησιμοποίησε την Κλίμακα Αυτοεκτίμησης Rosenberg, εξασφαλίζοντας αξιόπιστα και έγκυρα ευρήματα παρά τους περιορισμούς του διατομικού σχεδιασμού και των δεδομένων αυτοαναφοράς. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι πολιτιστικά ευαίσθητες στρατηγικές υποστήριξης είναι ουσιώδεις για να αντιμετωπιστούν οι μοναδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γονείς, ενισχύοντας την ευημερία τόσο των γονέων όσο και των παιδιών με ΑΔΦ. Συστάσεις για μελλοντική έρευνα περιλαμβάνουν τις διαχρονικές μελέτες και την ενσωμάτωση επιπλέον δημογραφικών παραμέτρων για την εις βάθος κατανόηση των παραμέτρων που καθορίζουν την αυτοεκτίμηση των γονέων. Συνολικά, η παρούσα εργασία υποστηρίζει τη δημιουργία πιο συμπεριληπτικών και στοχευμένων προγραμμάτων υποστήριξης για την ενίσχυση των αποτελεσμάτων για τις οικογένειες που επηρεάζονται από την ΑΔΦ.

Η συναισθηματική κατάσταση και η ποιότητα των αλληλεπιδράσεων γονέων παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος με τα παιδιά τους πριν και μετά την εφαρμογή του προγράμματος ψυχοεκπαίδευσης Cygnet

Ευσταθία Λευκαδίτη, Κατερίνα Μανιαδάκη

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Στόχος της έρευνας ήταν η διερεύνηση της συναισθηματικής κατάστασης των γονέων παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) και της ποιότητας των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε αυτούς και τα παιδιά τους πριν και μετά την εφαρμογή του ψυχοεκπαιδευτικού προγράμματος Cygnet. Το δείγμα της έρευνας αποτελούν 20 ζεύγη γονέων παιδιών με ΔΑΦ ηλικίας 4–8 ετών και 10 ζεύγη γονέων παιδιών με ΔΑΦ ίδιας ηλικίας, οι οποίοι αποτελούν την ομάδα ελέγχου και δεν παρακολούθησαν το αντάρωτο πρόγραμμα. Για τη συλλογή δεδομένων, χορηγήθηκαν τα παρακάτω εργαλεία πριν και μετά την παρέμβαση: α) General Health Questionnaire, β) Parental Stress Index/Short Form, γ) BDI, δ) Symptom Checklist-90, ε) Parental Self Efficacy Scale, ε) Parenting Self-Agency Measure, στ) Barrett-Lennard Relationship Inventory - Form OS-40), ζ) Self-Expressiveness in the Family Questionnaire), και η) Ημιδομημένη συνέντευξη. Η παρέμβαση για κάθε ομάδα αποτελούνταν από 6 συνεδρίες, διάρκειας 2 ωρών για διάστημα 6 μηνών. Πραγματοποιήθηκε 1 συνάντηση follow-up, για κάθε ομάδα, μετά από 1,5 χρόνο, προκειμένου να διερευνηθεί η διατήρηση των αποτελεσμάτων. Με βάση τα αποτελέσματα, σημειώνεται στατιστικά σημαντική θετική επίδραση του προγράμματος στη μείωση του άγχους, της κατάθλιψης και του γονεϊκού στρες των γονέων παιδιών με ΔΑΦ. Επιπροσθέτως, θετικά είναι τα αποτελέσματα στην βελτίωση της συναισθηματικής αυτοέκφρασης και στην αυτοαποτελεσματικότητα των γονέων.

Διαπιστώνεται διατήρηση των αποτελεσμάτων και μετά τη λήξη του προγράμματος. Συζητείται η εφαρμογή του προγράμματος Cynet στον σχεδιασμό προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης στις οικογένειες των παιδιών με ΔΑΦ.

Διερεύνηση της Επίδρασης του Διαδικτυακού Εθισμού στην Ψυχοσωματική Ανάπτυξη Εφήβων με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος Υψηλής Λειτουργικότητας (ΔΑΦ-ΥΛ)»

Παναγιώτα Κλώνη, Ιγνατία Φαρμακοπούλου, Μαρία-Γεωργία Γκούτσουλα

Πανεπιστήμιο Πατρών

Ο διαδικτυακός εθισμός αποτελεί μια σύγχρονη μορφή συμπεριφορικής εξάρτησης που επηρεάζει ολοένα και περισσότερους εφήβους, με ιδιαίτερη ένταση στους εφήβους με ΔΑΦ-ΥΛ λόγω των σοβαρών ελλειμμάτων στην κοινωνικές τους δεξιότητες. Η παρούσα ερευνητική μελέτη βασίζεται σε μια διδακτορική διατριβή η οποία διερευνά το εν λόγω κοινωνικό φαινόμενο, καταγράφει το Προφίλ αυτών των εφήβων, και εξετάζει συσχετιζόμενους οικογενειακούς και κοινωνικούς παράγοντες. Η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας είναι μικτή. Η ποσοτική φάση περιλαμβάνει τη χρήση των εργαλείων ΙΑΤ και ΡCΙΑΤ σε 100 εφήβους ηλικίας 12–17 ετών με ΔΑΦ-ΥΛ και ισάριθμους γονείς από 2 Δήμους (Πάτρας και Αιγίου). Παράλληλα, η ποιοτική φάση περιλαμβάνει ημι-δομημένες συνεντεύξεις με 15 μαθητές και 15 γονείς, ώστε να εξεταστεί εις βάθος το υπό μελέτη φαινόμενο σε εφήβους με ΔΑΦ-ΥΛ. Τα προκαταρκτικά ευρήματα καταδεικνύουν αυξημένα ποσοστά διαδικτυακής εξάρτησης, όπου τα αγόρια υπερέρχουν όχι μόνο αριθμητικά αλλά και ως προς την ένταση της ενασχόλησης, ενώ παρατηρούνται διαφοροποιήσεις ανά φύλο, ως προς τα μέσα και τους σκοπούς χρήσης. Το συγκεκριμένο ζήτημα μελετάται για πρώτη φορά για το συγκεκριμένο υπό μελέτη πληθυσμό στην Ελλάδα και για αυτό απώτερος στόχος είναι η εκπόνηση Κατευθυντήριων οδηγιών για τη μείωση αυτού, έχοντας ως στόχο την Προαγωγή της ψυχικής τους υγείας.

Διερεύνηση των Επιμορφωτικών Αναγκών των Εκπαιδευτικών στην Εκπαίδευση Μαθητών με Διαταραχή του Φάσματος του Αυτισμού και η Συμβουλευτική τους Υποστήριξη

Έλλη Κουτσοκέρα¹, Ήλιος Κουρκούτσας²

¹Εκπαιδευτικός, MSc Ειδικής Αγωγής Πανεπιστημίου Κρήτης; ²Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις των εκπαιδευτικών που έχουν μαθητές με Διαταραχή του Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) είναι να υποστηρίξουν την ενίσχυση της αυτονομίας και των ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων τους. Απαραίτητη προϋπόθεση γι' αυτό αποτελεί η επαρκής γνώση των χαρακτηριστικών της διαταραχής και η κατάρτιση στην εφαρμογή κατάλληλων παρεμβάσεων, με στόχο την ουσιαστική ένταξη των μαθητών στο σχολικό πλαίσιο. Οι παρεμβάσεις διακρίνονται σε τεκμηριωμένες και μη υποστηριζόμενες πρακτικές (Paynter et al., 2017). Οι τεκμηριωμένες πρακτικές έχουν συνδεθεί με βελτιωμένα αποτελέσματα στην κοινωνική, επικοινωνιακή και ακαδημαϊκή λειτουργικότητα των μαθητών με ΔΑΦ (Wong et al., 2015• Steinbrenner et al., 2020). Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στη Δυτική Ελλάδα αναφορικά με την εκπαίδευση μαθητών με ΔΑΦ. Χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Γνώσεων για τη ΔΑΦ (Clement, 2012) και η Κλίμακα Πρακτικών Πρώιμης Παρέμβασης (Paynter & Keen, 2015), προκειμένου να διαπιστωθεί ο βαθμός γνώσης και εφαρμογής τεκμηριωμένων παρεμβάσεων. Τα ευρήματα συζητούνται υπό το πρίσμα της διεθνούς βιβλιογραφίας, της σχέσης εκπαιδευτικού-μαθητή (Pianta, 2001) και του σχολικού κλίματος (Johnson et al., 2007). Με βάση τα δεδομένα, προτείνονται στοχευμένες «ψυχοεκπαιδευτικές/επιμορφωτικές και συμβουλευτικές» παρεμβάσεις για την ενίσχυση του ρόλου του εκπαιδευτικού ως «προσώπου αναφοράς» για τους μαθητές με ΔΑΦ.

Συνεδρία 5

Η Επαγγελματική Συμβουλευτική στη Δευτεροβάθμια και Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Απόψεις Σπουδαστών των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΑΕΚ)

Ευανθία Σίμου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα που ταλανίζουν τη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα αποτυπώνονται με πολλές μορφές στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας, κυρίως όμως με την ανησυχία των νέων και των γονιών τους για το επαγγελματικό μέλλον. Με βάση έρευνες, η συμβουλευτική επαγγελματικού προσανατολισμού και σταδιοδρομίας στις εκπαιδευτικές δομές συμβάλλει στον περιορισμό της ανεργίας ενώ παράλληλα υποστηρίζει τους νέους στην επιλογή των καταλληλότερων σπουδών για εκείνους εξασφαλίζοντας την εμπλοκή ενδογενών κινήτρων στην απόκτηση της επαγγελματικής τους ταυτότητας. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί μέσα από τις απόψεις και τις προσδοκίες των συνεντευξαζόμενων η αντίληψή τους : α) για την αποτελεσματικότητα της ύπαρξης συμβουλευτικής σταδιοδρομίας στη δευτεροβάθμια/ μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση και β) για την επάρκεια των γνώσεων/δεξιοτήτων τους ώστε να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Το μεθοδολογικό εργαλείο ήταν οι ημι δομημένες συνεντεύξεις οι οποίες υλοποιήθηκαν από τον Σεπτέμβριο μέχρι το Δεκέμβριο 2024. Πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση περιεχομένου και εφαρμόστηκε επαγωγική προσέγγιση για την εξαγωγή αποτελεσμάτων. Το δείγμα αποτελούνταν από 20 σπουδαστές/ τριες των δημοσίων Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης – ΣΑΕΚ (πρώην ΙΕΚ) της περιοχής των Ιωαννίνων. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι οι συμμετέχοντες αν και θεωρούν πολύ σημαντική την ύπαρξη συμβουλευτικής επαγγελματικού προσανατολισμού, υποστηρίζουν ότι αυτή ήταν περιορισμένη για όσους φοιτούσαν σε Γενικά Λύκεια σε αντίθεση με εκείνους που φοιτούσαν στα ΕΠΑΛ. Επίσης, συμπεραίνεται ότι στις ΣΑΕΚ η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί την συμβουλευτική σταδιοδρομίας ανεπαρκή ενώ φαίνεται να συνδέεται με ανασφάλεια για την έξοδο στην αγορά εργασίας. Τα ευρήματα αναμένεται να συμβάλλουν στη βελτίωση της επαγγελματικής συμβουλευτικής τόσο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση όσο και στις ΣΑΕΚ.

Ψυχική Ανθεκτικότητα και Επαγγελματική Προσαρμοστικότητα Αναπληρωτών/τριών Κοινωνικών Λειτουργών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Μαρία Μπαγιώκη¹, Αργυρώ Χαροκοπάκη²

¹Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου; ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Στο ελληνικό δημόσιο σχολείο, οι αναπληρωτές/τριες Κοινωνικοί/ές Λειτουργοί (ΚΛ) έχουν να διαχειριστούν πολυεπίπεδα κοινωνικο-συναισθηματικά ζητήματα και προκλήσεις που απορρέουν από την ευμετάβλητη κοινωνική πραγματικότητα. Κατά την άσκηση του έργου τους στα σχολεία, οι ΚΛ προσπαθούν να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες και να παρέχουν ποιοτικές υπηρεσίες κοινωνικο-συναισθηματικής υποστήριξης σε μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς. Συνεπώς η διερεύνηση της εκδήλωσης ψυχικής ανθεκτικότητας και επαγγελματικής προσαρμοστικότητας αποτελούν ουσιαστικές παράγοντες για την αποτελεσματική άσκηση του επαγγελματικού του/της κοινωνικού/ής λειτουργού, δεδομένων των σύνθετων και απαιτητικών συνθηκών που χαρακτηρίζουν το επαγγελματικό τους πλαίσιο. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με ποιοτική μεθοδολογία και ακολούθησε την ερμηνευτική θεωρητική προσέγγιση. Μέσω της θεματικής ανάλυσης διερευνήθηκε η ψυχική ανθεκτικότητα και η επαγγελματική προσαρμοστικότητα 12 αναπληρωτών/τριών ΚΛ πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Από την θεματική ανάλυση προέκυψε ότι οι συμμετέχοντες/ουσες, παρά τα αρνητικά συναισθήματα που βίωσαν κατά την άσκηση του έργου τους, κατάφεραν να αντισταθμίσουν τις δυσκολίες με θετικές εμπειρίες και συγχρόνως, παρά τη διαρκή εναλλαγή του εργασιακού τους πλαισίου, αντιμετώπισαν τις αλλαγές ως ευκαιρίες μάθησης, επιδεικνύοντας υψηλά επίπεδα επαγγελματικής προσαρμοστικότητας. Αναδείχθηκε, επίσης, η ικανότητά τους να αναζητούν και να αξιοποιούν πηγές βοήθειας, να θέτουν και να επιτυγχάνουν επαγγελματικούς στόχους, μέσω των οποίων εξελίσσονται τόσο επαγγελματικά όσο και προσωπικά. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας μπορούν να αξιοποιηθούν για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή προτάσεων και προγραμμάτων επαγγελματικής συμβουλευτικής και ενδυνάμωσης των ΚΛ καθώς και για τη δημιουργία προτάσεων εμπλουτισμού της εκπαίδευσής τους, ώστε να νιώθουν επαρκώς προετοιμασμένοι και όσο το δυνατόν πιο έτοιμοι να ανταποκριθούν στον πολυδιάστατο και συνεχώς μεταβαλλόμενο ρόλο τους στον τομέα της εκπαίδευσης.

“Advisor”: Ανάπτυξη σύγχρονου εργαλείου αξιολόγησης επαγγελματικών ενδιαφερόντων για τη συμβουλευτική σταδιοδρομίας των νέων

Ανδρόνικος Καλίρης¹, Χρήστος Ταουσάνης², Γεωργία Σταυροπούλου³

¹Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου; ²Εταιρεία Συμβούλων Εκπαίδευσης και Σταδιοδρομίας EmployEdu; ³Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η διερεύνηση των επαγγελματικών ενδιαφερόντων αποτελεί κεντρικό πυλώνα στις παρεμβάσεις συμβουλευτικής σταδιοδρομίας, ανεξαρτήτως ηλικίας και υπόβαθρου των πελατών. Παρουσιάζεται η ανάπτυξη του online τεστ “Advisor”, βασισμένου στην τυπολογική θεωρία του J. Holland, η οποία διατηρεί διαχρονική επιστημονική ισχύ και εφαρμογή. Το εργαλείο είναι φιλικό προς τον χρήστη και ενσωματώνει σύγχρονους επαγγελματικούς τομείς, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η πληροφορική, ευθυγραμμιζόμενο με τις προβλέψεις για επαγγέλματα και δεξιότητες υψηλής ζήτησης στο άμεσο μέλλον. Σύμφωνα με τη θεωρία του Holland, οι επαγγελματικές επιλογές βασίζονται στη συνάφεια μεταξύ προσωπικών ενδιαφερόντων και εργασιακού περιβάλλοντος (Leon et al., 2025), γεγονός που ενισχύει την επαγγελματική ικανοποίηση. Το Advisor παρέχει εξατομικευμένο προφίλ βασισμένο στους πρώτους δύο κυρίαρχους τύπους του ατόμου στο εξάγωνο RIASEC και βαθμολογίες σε 18 επαγγελματικές ομάδες. Η στάθμιση πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 650 νέων (16–24 ετών). Μέσω διερευνητικής ανάλυσης παραγόντων (EFA) και Ανάλυση Λανθανουσών Τάξεων (Latent Class Analysis) προέκυψαν έξι λανθάνοντα προφίλ, συμβατά με το καθιερωμένο εξάγωνο. Ο Επιχειρηματικός τύπος επικράτησε, εμφανίζοντας τον υψηλότερο μέσο βαθμό προτίμησης, ενώ ο Πρακτικός τον χαμηλότερο. Εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές φύλου και επιπέδου εκπαίδευσης, ενισχύοντας την εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής του εργαλείου. Οι δείκτες αξιοπιστίας Cronbach’s α ήταν υψηλοί (0,78–0,90) στήριζοντας περαιτέρω τη συνοχή του εργαλείου. Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι το Advisor αποτελεί έγκυρο και αξιόπιστο εργαλείο για τη συμβουλευτική σταδιοδρομίας σε νέους (μαθητές/ φοιτητές), υποστηρίζοντας με ασφάλεια τόσο την επιβεβαίωση όσο και την εξερεύνηση εναλλακτικών εκπαιδευτικών και επαγγελματικών επιλογών σε αυτή την πληθυσμιακή ομάδα.

Αφηγήσεις, τεστ ή και τα δύο; Αξιολόγηση σύντομων εξ αποστάσεως παρεμβάσεων συμβουλευτικής σταδιοδρομίας σε φοιτήτριες/-ές ελληνικών πανεπιστημίων

Ανδρόνικος Καλίρης, Ίσαρη Φιλία

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ελάχιστες εμπειρικές μελέτες διεθνώς έχουν διερευνήσει τον αντίκτυπο σύντομων ομαδικών εξ αποστάσεως παρεμβάσεων συμβουλευτικής σταδιοδρομίας, που βασίζονται σε διαφορετικά επιστημολογικά παραδείγματα. Στην παρούσα έρευνα αξιολογείται μια «ψυχομετρική» (βασισμένη σε τεστ), μια αφηγηματική και μια μεικτή προσέγγιση σε φοιτητές/-τριες ελληνικών πανεπιστημίων. Ως προς το ποσοτικότροπο σκέλος της αξιολόγησης, επαναλαμβανόμενες μετρήσεις μέσω αυτοσχέδιας κλίμακας μέτρησης θετικών αποτελεσμάτων, έδειξαν στατιστικώς σημαντικές θετικές αλλαγές κατά τη διάρκεια κάθε παρέμβασης δημιουργώντας μη στάσιμες χρονοσειρές (βλ. δείκτες ADF, PACF). Συγκεκριμένα, κατά την διάρκεια της «ψυχομετρικής» προσέγγισης, αυξήθηκαν οι βαθμολογίες που σχετίζονται με τον αναστοχασμό για σημαντικούς ρόλους ζωής και σταδιοδρομίας και την αντιμετώπιση δυσκολιών στη λήψη αποφάσεων σταδιοδρομίας. Πληθώρα θετικών αλλαγών προέκυψαν κατά την διάρκεια της αφηγηματικής προσέγγισης (αποσαφήνιση στόχων, νοηματοδότηση, διερεύνηση εναλλακτικών επιλογών, επίγνωση για «δυνατά» και «αδύναμα» στοιχεία προσωπικότητας, αντιμετώπιση δυσκολιών στην λήψη απόφασης). Στη μεικτή παρέμβαση προέκυψαν αλλαγές μόνο ως προς τις αντιλήψεις των συμμετεχουσών/ων για την ικανότητα αντιμετώπισης δυσκολιών στη λήψη εκπαιδευτικών-επαγγελματικών αποφάσεων. Η ποιοτικότερη διάσταση της αξιολόγησης, μέσω ομάδων εστίασης δύο εβδομάδες μετά από κάθε παρέμβαση, ανέδειξε πολλαπλά κοινά οφέλη, όπως η ενίσχυση του αναστοχασμού και της αυτοπεποίθησης στη συγκρότηση προσωπικών και επαγγελματικών σχεδίων και η αναγνώριση της σημασίας της ισορροπίας μεταξύ διαφορετικών ρόλων ζωής και σταδιοδρομίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συμβολή της αφηγηματικής παρέμβασης στην συνειδητοποίηση ύπαρξης ποικίλων εκδοχών για την επιτυχία. Παράλληλα, φάνηκε ευεργετική η αλληλεπίδραση στην ομάδα, συμβάλλοντας στην θεώρηση των σχετικών ζητημάτων από ποικίλες οπτικές γωνίες. Τα ευρήματα προσφέρουν άμεσες πρακτικές εφαρμογές για την συμβουλευτική σε φοιτητές/-τριες των πανεπιστημίων μας, μέσα από την ανάδειξη συγκεκριμένων διαστάσεων αποτελεσματικότητας.

Μετάβαση από την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στον Κόσμο της Εργασίας: Η Εμπειρία και οι Ανάγκες Αποφοίτων για Υπηρεσίες Επαγγελματικής Συμβουλευτικής

Αλίκη Καραβαλάση, Αργυρώ Χαροκοπάκη

Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η σύγχρονη αγορά εργασίας έχει πλέον χαρακτήρα ρευστό και απρόβλεπτο, με τους νέους να δυσκολεύονται να διαχειριστούν την είσοδό τους στον επαγγελματικό χώρο. Η έρευνα εξετάζει τη μεταβατική εμπειρία αναδυόμενων ενηλίκων με δυσκολίες εύρεσης εργασίας από την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην εργασία. Διερευνά τους βοηθητικούς παράγοντες κατά τη μετάβαση αυτή και αναδεικνύει τις ανάγκες των αποφοίτων για επαγγελματική συμβουλευτική. Η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας ήταν η ποιοτική και έγινε χρήση στρατηγικών σκόπιμης δειγματοληψίας. Τα δεδομένα προήλθαν από 16 ημιδομημένες συνεντεύξεις, οι οποίες έγιναν αντικείμενο επεξεργασίας μέσω θεματικής ανάλυσης. Τα ευρήματα εμπλούτισαν τη σχετική βιβλιογραφία αναφορικά με τα γνωστικά αντικείμενα που προκάλεσαν στους/στις απόφοιτους/-ες σημαντικά διλήμματα και προβληματισμούς. Ακόμα, διεύρυναν την κατανόηση των ανάμεικτων συναισθημάτων και της δυσχερούς κατάστασης στην οποία περιήλθαν οι απόφοιτοι/-ες τμημάτων Βιολογίας, Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πολιτικών Επιστημών και Θεολογίας. Επίσης, ανέδειξαν τα βασικά εκπαιδευτικά και επαγγελματικά ζητήματα που τους/τις απασχολούν και τη σημασία ατομικών και κυρίως κοινωνικών προστατευτικών πόρων όπως η οικογένεια. Καταληκτικά, έριξαν φως στις απόψεις των αποφοίτων για την επαγγελματική συμβουλευτική και στις ανάγκες τους για τη λήψη τέτοιων υπηρεσιών κατά τη μετάβαση. Τα βασικότερα συμπεράσματα αφορούσαν την άμυνα των αποφοίτων απέναντι στη λήψη μελλοντικών επαγγελματικών αποφάσεων, την εμπειρία της μετάβασης ως απαιτητική, την περίπλοκη συναισθηματική τους κατάσταση και την αναγκαιότητα των υπηρεσιών επαγγελματικής συμβουλευτικής. Η έρευνα μπορεί να αξιοποιηθεί για τον σχεδιασμό Προγραμμάτων Επαγγελματικής Συμβουλευτικής τελειόφοιτων και αποφοίτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εύρεση εργασίας με κύριους άξονες την ανάπτυξη της αυτοδιερεύνησης και την ενημέρωση για την καλύτερη διαχείριση των μεταβάσεων της ομάδας αναφοράς.

Συμπόσιο 4

Διασταυρούμενες ταυτότητες στον θεσμό και συμβουλευτική ψυχολογία: Φαντασιώσεις, εξουσία και ηθική εμπλοκή στην εκπαίδευση και θεραπεία

Προεδρείο/α: **Σταύρος Χαραλαμπίδης** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Συζητητές/τριες: **Σταύρος Χαραλαμπίδης** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Το παρόν συμπόσιο διερευνά τις πολλαπλές διασταυρούμενες ταυτότητες των θεραπευτών, εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων εντός ψυχαναλυτικών θεσμών, με έμφαση στη σχεσιακή και ομαδοαναλυτική οπτική. Οι εισηγήσεις αναλύουν την ένταση ανάμεσα σε κάθετους (ιεραρχικούς) και οριζόντιους (αδελφικούς) άξονες εξουσίας, εξετάζοντας πώς η φαντασίωση της ισότητας, η θεσμική μεταβίβαση, η προβολή τιμωρητικών φαντασιώσεων και η αβεβαιότητα του ρόλου του θεραπευτή συνιστούν όχι παρεκκλίσεις, αλλά δομικά χαρακτηριστικά του σύγχρονου θεσμικού πεδίου. Κεντρική θέση κατέχει η έννοια της «θεσμικής αντοχής» στο δεοντολογικό πεδίο, ως προϋπόθεση για τη βιώσιμη εμπλοκή μέσα στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και της θεραπείας. Το συμπόσιο συγκροτεί έναν διάλογο μεταξύ κλινικών παραδειγμάτων και θεωρητικών προβληματισμών, αναδεικνύοντας τη σημασία της αναγνώρισης της πολλαπλότητας των ρόλων, της συν-υποκειμενικότητας και της θεσμικής σκιάς για την εξέλιξη της σχεσιακής ψυχαναλυτικής σκέψης και πρακτικής. Θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο που ο κλάδος της συμβουλευτικής ψυχολογίας καθορίζεται από τη σχεσιακή ψυχαναλυτική οπτική.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Ασκήσεις Ηθικής Αντοχής: Ο εκπαιδευτής, η ομάδα και το διχασμένο βλέμμα της εξουσίας

Σταύρος Χαραλαμπίδης

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η εισήγηση εστιάζει στα ηθικά και δεοντολογικά διλήμματα που αναδύονται όταν ο εκπαιδευτής καλείται να διαχειριστεί τη θέση του ανάμεσα στη θεσμική εξουσία και τη σχεσιακή εμπλοκή. Μέσα από παραδείγματα από την εποπτική και εκπαιδευτική πράξη, διερευνάται η ένταση μεταξύ του κάθετου (ιεραρχικού) και του οριζόντιου (αδελφικού) άξονα εντός των ψυχαναλυτικών θεσμών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη φαντασίωση της ισότητας που χαρακτηρίζει τη σχεσιακή ψυχαναλυτική στροφή, καθώς και στον κίνδυνο εκτροπής της σε συγκαλυμμένη αυθαιρεσία ή αθέατη τιμωρητικότητα. Προτείνεται η έννοια της «θεσμικής αντοχής» στο δεοντολογικό πεδίο, ως συνθήκη βιώσιμης θέσης του εκπαιδευτή και επόπτη σε ομάδες όπου τα όρια, η εξουσία και η ευαλωτότητα συγκλίνουν.

Η δεοντολογία του βλέμματος στην ομάδα: Παρατήρηση, εμπλοκή και η αβεβαιότητα του ρόλου

Κωνσταντίνος Μούχαλας

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Σε ένα θεσμικό περιβάλλον όπου η ομαδική συμμετοχή γίνεται ολόένα και πιο κεντρική, ο ρόλος του θεραπευτή μετατοπίζεται από τη σταθερότητα της παρατήρησης προς τη ρευστότητα της εμπλοκής. Η παρούσα εισήγηση στοχάζεται πάνω στα δεοντολογικά διλήμματα που προκύπτουν όταν ο θεραπευτής είναι ταυτόχρονα μέλος και παρατηρητής μιας ομάδας – ιδιαίτερα σε συνθήκες βιωματικής εκπαίδευσης. Θέματα όπως η ασάφεια ρόλων, η συν-υποκειμενικότητα, η έκθεση και η αμοιβαιότητα εξετάζονται όχι ως προβλήματα προς επίλυση, αλλά ως παραγωγικά όρια που προϋποθέτουν μια εναλλακτική ηθική της παρουσίας και της ταπεινότητας.

Ο θεσμός ως αντικείμενο φαντασιακής τιμωρίας: Η θεσμική μεταβίβαση και το μίσος προς το εκπαιδευτικό πλαίσιο

Γιάννης Δρίτσουλας

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η εργασία διερευνά την ασυνείδητη λειτουργία της θεσμικής μεταβίβασης, με έμφαση στην προβολή οργής και τιμωρητικών φαντασιώσεων προς τον εκπαιδευτικό θεσμό. Υποστηρίζεται ότι οι ψυχαναλυτικοί θεσμοί λειτουργούν συχνά ως φορείς συμβολοποίησης πρώιμων εμπειριών εξουσίας, εγκατάλειψης ή και ταπείνωσης, που ενεργοποιούνται εντός του πλαισίου της εκπαίδευσης. Ο θεσμός γίνεται τότε όχι μόνο αντικείμενο υποταγής ή προσδοκίας, αλλά και υποκείμενο τιμωρίας. Παρουσιάζονται κλινικά και εκπαιδευτικά παραδείγματα που αναδεικνύουν πώς η μη αναγνώριση αυτής της μεταβίβασης ενισχύει την αναπαραγωγή της παθητικής επιθετικότητας και τη φθορά της εκπαιδευτικής σχέσης.

Η κουλτούρα και το ασυνείδητο του θεσμού ως παράγοντες διαμόρφωσης της ταυτότητας του εκπαιδευόμενου: Μεταβιβάσεις, προβολές και θεσμική σκιά

Κωνσταντίνος Δρίτσουλας

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Όταν ο θεραπευτής συμμετέχει σε πολλαπλές δομές –ως θεραπευτής, εκπαιδευτής, εποπτευόμενος ή συντονιστής– καλείται να ισορροπήσει ανάμεσα σε ρόλους που ενδέχεται να συγκρούονται ή να αλληλοεπικαλύπτονται. Η εισήγηση αναλύει τη θεσμική κουλτούρα ως μηχανισμό διαμόρφωσης της επαγγελματικής ταυτότητας του εκπαιδευόμενου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην «θεσμική σκιά», δηλαδή στις ασυνείδητες παραδόχες και φαντασιώσεις που αναπαράγονται μέσω ρόλων και αναθέσεων. Οι μεταβιβατικές και προβολικές κινήσεις του υποκειμένου προς τον θεσμό και αντιστρόφως παρουσιάζονται ως βασικοί μηχανισμοί ταύτισης, επιρροής και ενσωμάτωσης. Τονίζεται η ανάγκη ανάδυσης της σκιάς για να επιτευχθεί μια αυθεντική και πολυφωνική ταυτότητα του εκπαιδευόμενου.

Συμπόσιο 5

Τραύμα ανήκατε μάχαν Η επιβίωση του Εαυτού μέσα από την πάλη με το τραύμα

Προεδρεία/α: **Γαβριέλα Μαρία Γκουσίτσα** (Γραφείο Ψυχολογού, Greece), **Στέλλα Μαλλή** (Εν Ψυχῇ'Ν), **Άγγελος Φίλης** (Εν Ψυχῇ'Ν)

Συζητητές/τριες: **Γαβριέλα Μαρία Γκουσίτσα** (Γραφείο Ψ)

Η ποιότητα της ζωής είναι ή θα έπρεπε να είναι δικαίωμα και σκοπός, όμως πολλοί από εμάς αν όχι οι περισσότεροι, αγωνιζόμαστε για την **επιβίωση ενός Εαυτού** που προσπαθεί να βρει τη μορφή του τόσο πολύ, που καταλήγει εγκλωβισμένος από τον αγώνα με τα τραύματά του, σε ένα σώμα καταπονημένο από τον πόνο και το φόβο.

Η πάλη με τα τραύματά μας, είτε σε ατομικό είτε σε συλλογικό επίπεδο, είτε αυτά είναι διαγενεαλογικά, είτε ανήκουν στο παρόν, μας καταναλώνει στο βαθμό που ο ψυχισμός μας κατακερματίζεται και βασανίζεται χάνοντας τις λειτουργίες της ζωής και ενισχύοντας αμυντικούς μηχανισμούς που κάνουν **τη σχέση μας με τους «νέους» άλλους, σχεδόν αδύνατες και γεμάτες συγκρούσεις. Η ανάγκη μιας ψυχικής ταυτότητας γίνεται σκοπός ζωής.**

Σε αυτό το πλαίσιο το συμπόσιο μας θα προσπαθήσει να προσεγγίσει **διάφορες μορφές του τραύματος** μέσα από την πράξη του θεραπευτικού έργου, σε δυαδικό και ομαδικό επίπεδο και της διυποκειμενικότητας θεραπευτή-θεραπευόμενου. Η ψυχοθεραπεία διαμεσολαβεί στην επεξεργασία του τραύματος και δημιουργεί ένα νέο ψυχικό περιβάλλον που ενισχύει τον Εαυτό και του δίνει τα εργαλεία που χρειάζεται, για να σταματήσει τη μάχη για την επιβίωση και να καλλιεργήσει ζωή και ταυτότητα.

Η συνάντηση με το σώμα αλλά και η αναγνώριση και η αποδοχή του πραγματικού Εαυτού μέσα από τη σεξουαλικότητα και τις σχέσεις μας με τον κόσμο, αποτελούν στοιχεία κλειδί για τις παρουσιάσεις του συμποσίου μας και μέσα από συγκεκριμένα περιστατικά και ποιοτικά στοιχεία της θεωρίας της σχεσιακής ψυχανάλυσης, προσπαθώντας να υπογραμμίσουμε ψυχικές διεργασίες και καταστάσεις Εαυτού που φανερώνουν το τραύμα αλλά και τους τρόπους διαχείρισής του, με σκοπό την αλλαγή, την ψυχική υγεία και μια ποιότητα ζωής. **(265)**

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Ο ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΟΣ ΕΡΗΜΟΣ ΤΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΥΑΔΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ. Ο ΔΥΪΣΜΟΣ ΨΥΧΗΣ-ΣΩΜΑΤΟΣ, Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΤΑΤΕΜΑΧΙΣΜΟΣ, ΤΟ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ Η ΨΥΧΙΚΗ ΘΩΡΑΚΙΣΗ ΜΙΑΣ ΤΡΑΝΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Στέλλα Μαλλή

Εν Ψυχῇ'Ν

Αναμφισβήτητα, το Πένθος και Μελαγχολία του Freud, παραμένει το πρωταρχικό κείμενο στην καθιέρωση ενός δυαδικού παραδείγματος, για τη θεωρητική σύλληψη των ψυχικών αποκρίσεων την απώλεια.

Ποιός όμως θεωρείται κατάλληλος για να θρηνησει αυτή την απώλεια; [Peskin, 2019]), Όταν άνθρωποι αισθάνονται τρομοκρατημένοι, κατατεμαχισμένοι, άδαιοι, μόνιοι, υποφέροντας μέσα σε μια έρημο συντριπτικής απώλειας και καταστροφής: εγκλωβισμένοι σε ψυχικές καταστάσεις που ξεπερνούν το συναισθηματικό μητρώο της συνηθισμένης θλίψης που ενυπάρχει, όπως η «βαθιά οδυνηρή αποκαρδίωση», η «αναστολή όλης της δραστηριότητας», η «απώλεια της ικανότητας για αγάπη» ή η «μείωση του αυτοσεβασμού» (Freud, 1917).

Η Β. είναι μια τρανσέξουαλ γυναίκα που ένιωσε ότι οι γονείς της δεν μπόρεσαν ποτέ να την συγχωρήσουν που “ντρόπιασε την οικογένεια”. “Με θεωρούσαν αποκρουστική και περιττή...Δεν εκτιμούσαν ποτέ την προσφορά μου, τις ικανότητές μου. Ο πατέρας μου ήταν εξουσιαστικός και κακοποιητικός. Τις περισσότερες μέρες ήταν πτωμένος και γυρίζοντας στίπτι ασκούσε βία, θρυμματίζοντας μέσα μου κάθε προσπάθεια να εξοικειωθώ και να σχετιστώ με το αρσενικό φύλο. Μισούσα το είδος της αντρικής του κυριαρχίας και δεσποτείας.”

“Η δυαδικότητα που ενυπάρχει στον όρο καταστροφή, συμφωνεί με την ψυχανalyτική οπτική του τραύματος που έθεσαν οι Levy και Lemma (2004), οι οποίοι διατυπώνουν θεωρητικά την πολυπλοκότητα του τραύματος όσον αφορά μια «διαλεκτική μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών διεργασιών»

Ο στιγματισμός του σώματός της, εξυπηρετούσε δυνητικά τη διπλή λειτουργία της αποκάλυψης και της συγκάλυψης...Ήταν μία ασυνείδητη προσπάθεια της, να απορρίψει ένα φανταστικό κοινό δέρμα, το οποίο αντί να ενθυλακώνει τον εαυτό με αγάπη, γινόταν αισθητό να τον φυλακίζει. Το σώμα ήταν πράγματι, ένας θύλακας ψυχικού πόνου. “Η φυλομετάβαση δίνει την οριστική λύση της δικής μου αυτοδημιουργίας, την γέννηση ενός νέου σωματικού εγώ.” (266)

Οι φυλακές του τραύματος και το καταφύγιο της θεραπείας

Γαβριέλα Μαρία Γκουσίτσα

Γραφείο Ψ

Η εργασία μου θα προσπαθήσει να φωτίσει τον αγώνα «διαφυγής» μιας κόρης από τα «πλοκάμια» μιας καταβρωχθιστικής και κακοποιητικής μητέρας. Η Αλίνα είναι μια νεαρή γυναίκα που κακοποιήθηκε σεξουαλικά επανειλημμένα στην παιδική της ηλικία και έτσι ως ενήλικη είναι αιχμάλωτη της ευαλωτότητας των τραυμάτων της, αλλά πάνω από όλα της μητέρας της, από την οποία εξαρτάται οικονομικά.

Μπορεί κανείς να μιλήσει για μια ποιότητα ζωής όταν το τραύμα έχει τον έλεγχο; όταν η λειτουργικότητα και η σχέση με το περιβάλλον απαιτούνται σε κάθε βήμα από το κάθε ερέθισμα που ο ψυχισμός δεν μπορεί να διαχειριστεί.

Ερχόμενη στη θεραπεία η Αλίνα προσπαθεί να συνδεθεί μαζί μου και όντως για λίγο βρίσκει «καταφύγιο» (Γκουσίτσα, 2025) και μικρά θαύματα συμβαίνουν, όποτε μου λέει: «κάθε φορά που σας εκμυστηρεύομαι κάτι, μετά εξαφανίζεται» λες και η αποκάλυψη των κρυφών μυστικών της ψυχής της, τα κάνει αόρατα τα βάσανα της.

Είμαι γυναίκα όμως και εγώ όπως και η μητέρα της και φοβάται, μου λέει «νομίζω θα κάνω κακό στις γυναίκες», πιστεύει ότι μόνο με τους άντρες μπορεί να έχει σχέσεις. Διατηρεί περιστασιακά σεξουαλικές σχέσεις με άγνωστους άντρες και μετά εξαφανίζεται. «Ο πόνος που συνοδεύει την υποταγή είναι προτιμότερος από τον πόνο που φέρει η ελευθερία» (J. Benjamin). Υποτάσσεται σε μένα και στη θεραπεία όπως και στην μητέρα της, αλλά όχι για πολύ. Είμαι το μεταβατικό αντικείμενο που θα της δώσει το κλειδί της ελευθερίας, αλλά θα είμαι πάντα το γυναικείο σύμβολο της γυναικός που την τραυμάτισε ανεπανόρθωτα είτε επειδή δεν την προστάτησε είτε επειδή την «φυλάκισε». Αντιμεταβιβαστικά φοβάμαι ότι θα την χάσω και όντως μόλις βρήκει

λίγη δύναμη και λειτουργικότητα εξαφανίζεται. Ούτε εγώ τα κατάφερα. Η ίσως να ήμουν εγώ αυτή που θα της επέτρεπε τη φυγή. Η πάλι της ψυχής της με το τραύμα συνεχίζεται. (290)

Όταν η ομαδική θεραπεία γίνεται μονοπάτι: Από τον τραυματισμένο Εαυτό στον θεραπευτικό ρόλο

Άγγελος Φίλης
Εν Ψυχῇ Ν

Η εργασία αυτή επιχειρεί να σκιαγραφήσει τη μετάβαση μου από τη θέση του θεραπευόμενου στη σταδιακή ανάληψη της θεραπευτικής ταυτότητας, μέσα από τη μακροχρόνια συμμετοχή σε ομαδική ψυχοθεραπεία. Η αφετηρία αυτής της πορείας εντοπίζεται σε πρώιμες τραυματικές εμπειρίες, εκδηλώσεις έντονου συναισθηματικού απορρυθμισμού όπως κρίσεις πανικού και επεισόδια ανεπεξέργαστου θυμού, καθώς και σε δυσλειτουργικά πρότυπα σχέσεων, τα οποία ανέδειξαν την ανάγκη για ψυχοθεραπευτική παρέμβαση. Το τραύμα, ως ψυχική ρωγμή που διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο σχετιζόμαστε με τον εαυτό και τον άλλον, αποτέλεσε τον άξονα αυτής της πορείας. Στην ομαδική θεραπεία, το τραύμα αναδύεται, επαναλαμβάνεται, αλλά και μετασχηματίζεται εντός μιας δυναμικής σχέσης με τους άλλους συμμετέχοντες. Το βίωμα του να φέρεις το τραύμα σου στον κύκλο και να το μοιραστείς, κατέστη καταλύτης για την ανάπτυξη ενός νέου ψυχικού χώρου, μέσα στον οποίο η επιθυμία να θεραπεύεις γεννήθηκε από την ίδια την ανάγκη να θεραπευτείς. Η θεωρία της σχεσιακής ψυχανάλυσης (Mitchell, Benjamin) προσφέρει το πλαίσιο για την κατανόηση του τραύματος ως σχέσης, και όχι ως μεμονωμένου γεγονότος. Η θεραπευτική σχέση, οι μηχανισμοί μεταβίβασης και αντιμεταβίβασης και η έννοια του μεταβατικού αντικειμένου (Winnicott) αναδεικνύουν τη δυνατότητα του τραυματισμένου υποκειμένου να ανασυγκροτηθεί μέσα από την ενσυναίσθηση και την αναγνώριση. Ο Irvin Yalom (2005) τονίζει πως, στην ομαδική διεργασία, η αυθεντική έκθεση του πόνου μπορεί να γίνει πεδίο καθολικής σύνδεσης και ίασης. Στο πνεύμα αυτό, η παρούσα εργασία εξετάζει πώς το τραύμα έγινε όχι μόνο το υλικό της θεραπείας, αλλά και ο θεμέλιος λίθος της θεραπευτικής επιλογής. (243)

Συμπόσιο 6

Φωνές Από Το Περιθώριο: Από Το Άρρητο Στη Σχέση- Η Συμβουλευτική Πράξη Ως Πράξη Συμπερίληψης

Προεδρείο/α: **Μαρία Φανουράκη** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης), **Μαρία Οικονόμου** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης), **Αντιγόνη Φούτση** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης), **Αικατερίνα Γιαννημάρα** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Συζητητές/τριες: **Βασιλική Υψηλάντη** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελεί μια σύνθετη κοινωνική διαδικασία, μια αόρατη βαθιά πραγματικότητα που βιώνουν άτομα και ομάδες, που δεν τους δίνεται η δυνατότητα για ισότητα στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Το θέμα ως πολυπαραγοντικό δεν αφορά μόνο την απουσία πόρων αλλά την απουσία φωνής, τον στιγματισμό, την αίσθηση του «ανήκειν», την απομόνωση ακόμα και μέσα στο θεραπευτικό δωμάτιο. Η συμβουλευτική ψυχολογία αναγνωρίζει ότι ο ψυχικός πόνος συχνά έχει ρίζες στον ρατσισμό, την ομοφοβία και τον ικανοτισμό. Σε κάθε γωνιά της κοινωνίας, υπάρχουν «φωνές» που δεν ακούστηκαν ποτέ με την βαρύτητα που τους αναλογεί, μέσω του κοινωνικού αποκλεισμού τους. Φωνές πολυπολιτισμικών ανθρώπων που κουβαλούν ιστορίες εκτοπισμού και αντοχής, «άλλοι» που έγιναν «ξένοι», που περιορίζονται από σύνορα γεωγραφικά, πολιτισμικά, γλωσσικά και ψυχολογικά. Άτομα ΛΟΑΤΚΙ+ που πάλεψαν για να χωρέσουν σε γλώσσες που δεν τους περιέγραφαν. Η δική τους ρευστή ταυτότητα λειτούργησε ως ανασταλτικός παράγοντας, παραγκωνίζοντας- ή καθιστώντας περιττή την ανθρώπινη ανάγκη για αγκίστρωση σε μια κοινωνική πραγματικότητα. Νευροδιαφορετικά άτομα που αντί να ακουστούν αγνοήθηκαν ή διαγνώστηκαν και αποκλείστηκαν, μέσω μιας νευροτυπικής κανονικότητας που επιβάλλεται αντί να μετασχηματίζεται. Η παρούσα εισήγηση αποτελεί μια πρόκληση για ακρόαση. Μια ακρόαση ενεργή, μεταμορφωτική, η οποία μέσω της συμβουλευτικής, ως πράξη συμπερίληψης, η διαφορετικότητα δεν γίνεται εξαίρεση αλλά κανόνας. Ευελπιστούμε σε ένα συνδιαμορφωμένο πεδίο με πρωτοστάτη τον θεραπευτικό διάλογο, που καμία φωνή δεν περισσεύει αλλά ακούγεται, που δεν βρίσκεται στο περιθώριο αλλά στον πυρήνα. Παράλληλα, αναλύεται η ανοιχτότητα του πλαισίου, ο ρόλος του συμβούλου, η ψυχολογική του ευλυσία, και πώς η κριτική σκέψη, η πολιτισμική ταπεινότητα και η διάθεση για αναστοχασμό, προτείνονται ως βασικά εργαλεία για μια θεραπευτικά ουσιαστική προσέγγιση. Αυτή η πρόκληση ορίζεται ως στροφή προς τον εαυτό, καθώς χωρίς αυτογνωσία και εσωτερική αλήθεια η ενσυναίσθηση μένει σε ένα επιφανειακό πλαίσιο αποδοχής. Υπάρχουν αποκλεισμοί που φαίνονται και άλλοι που κρύβονται πίσω από το βλέμμα μας. Τους βλέπουμε στ' αλήθεια;

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Ο Εαυτός Σε Ροή: Πολυχρωμία, Ρευστότητα Και Η Τέχνη Του Θεραπευτικού Διαλόγου

Μαρία Φανουράκη

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Σε μια κοινωνία που εξακολουθεί να θεμελιώνεται η ετεροκανονικότητα και στα έμφυλα στερεότυπα, η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα βιώνει τον κοινωνικό αποκλεισμό, όχι ως μεμονωμένο γεγονός, αλλά ως μια διαρκή εμπειρία που συμπεριλαμβάνει στιγματισμό, αορατότητα, και θεσμικές ανισότητες που διαμορφώνουν την πραγματικότητα πολλών ανθρώπων. Τι σημαίνει να είσαι αόρατος από τις κυρίαρχες νόρμες της κοινωνίας; Η Judith Butler ανέφερε «Το φύλο δεν είναι κάτι που είμαστε. Η ταυτότητα δεν είναι φυλακή αλλά διαδικασία». Με αυτό τον τρόπο ανάγνωσης της πραγματικότητας, ο εαυτός βρίσκεται σε συνεχή ροή, σε επαναπροσδιορισμό, σε αντίσταση υπό το βλέμμα μιας κοινωνίας που απαιτεί συμμόρφωση. Μέσα από αυτό το δυναμικό πλαίσιο, αναλύεται η συμβουλευτική, που λειτουργεί ως καταλύτης για την αποδοχή, την ενδυνάμωση και την ψυχική ανασυγκρότηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Ο θεραπευτικός διάλογος δημιουργεί έναν ασφαλή χώρο, στον οποίο οι άνθρωποι μπορούν να έχουν «φωνή», να αφηγηθούν την εμπειρία τους, να επωλώσουν τα τραύματα του αποκλεισμού και να διαμορφώσουν την δική τους ταυτότητα. Μέσα από αυτή την εισήγηση, έρχεται να ακουστεί και μια φωνή που δεν ακούστηκε, η περίπτωση της Δήμητρας από την Λέσβο, μιας τρανς γυναίκας, που περιθωριοποιήθηκε, μια ψυχή που επιβίωσε στην αφωνία και έγινε σύμβολο θεσμικής αδιαφορίας. Η υπόθεση αυτή φωτίζει τα όρια της ψυχικής φροντίδας και την έλλειψη ενός συστήματος που σέβεται την έμφυλη και σεξουαλική ποικιλομορφία αλλά από την εσωτερική ψυχολογία της περιθωριοποίησης, εκεί που η σιωπή γίνεται το βαθύτερο τραύμα. Πως γεννιέται η φωνή μέσα από την σιωπή; Από ποια ρωγμή περνά το άρρητο για να γίνει λόγος; Η συμβουλευτική ως φάρος στον σκοταδισμό, όχι για να σώσει αλλά για να συνοδεύσει, να φωτίσει τον δρόμο προς την αυτοαποδοχή και το ανήκειν. Πόσο έτοιμη είναι η συμβουλευτική να αγκαλιάσει ολόκληρους ανθρώπους και όχι μόνο πλευρές που «χωράνε»; Είναι επαρκώς προετοιμασμένη να δεχτεί την πολυπλοκότητα της ανθρώπινης ύπαρξης, χωρίς να προσαρμόζει σε προϋπάρχοντα πρότυπα;

Το Άρρητο Ως Παρουσία: Μια Σχέση Χωρίς Ταμπέλες

Μαρία Οικονόμου

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Σε μια εποχή αυξανόμενων ανισοτήτων, η συμβουλευτική ψυχολογία καλείται να επαναπροσδιορίσει το ρόλο της όχι μόνο ως ατομικής πρακτικής, αλλά και ως κοινωνικής παρέμβασης. Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στη θεωρία της νευροδιαφορετικότητας ως χώρο ενδυνάμωσης και αυτεπίγνωσης. Παρουσιάζεται η πορεία μιας θεραπευτικής σχέσης με έναν ενήλικο θεραπευόμενο, χωρίς διάγνωση. Η υιοθέτηση της προσέγγισης της νευροδιαφορετικότητας στο θεραπευτικό πλαίσιο, τόνισε την ανάγκη μετατόπισης της θεραπευτικής από μια τυποποιημένη προσέγγιση σε μια στάση περισσότερο ευαίσθητη και προσαρμοσμένη στον ιδιαίτερο τρόπο αντίληψης, επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης των νευροαποκλινόντων ατόμων. Η περίπτωση αυτή ανέδειξε τις προκλήσεις αλλά και τις δυνατότητες της συμβουλευτικής πρακτικής όταν η νευροδιαφορετικότητα δεν είναι ρητά παρούσα μέσω διάγνωσης, αλλά υπονοείται μέσα από τη σχέση, τη γλώσσα, τη σιωπή και τις λεπτές αποκλίσεις στην επικοινωνία. Διερευνώνται οι τρόποι με τους οποίους η παραδοσιακή συμβουλευτική μπορεί –συνειδητά ή ασυνειδητά– να αναπαράγει μορφές αποκλεισμού μέσω της κανονιστικής κατανόησης της συμπεριφοράς και της σχέσης. Φανερώνεται η διαφορά ανάμεσα σε μια συμβουλευτική προσέγγιση που βασίζεται στην κανονιστικότητα και σε μια νευροδιαφορετικά-επιβεβαιωτική (neurodiversity-affirming) πρακτική. Το πρώτο μοντέλο οδηγεί το άτομο στην εσωτερίκευση της απόρριψης. Το δεύτερο δημιουργεί χώρο ασφάλειας, αυθεντικής έκφρασης και αυτενέργειας, τιμώντας τη διαφορετικότητα ως φυσικό μέρος της ανθρώπινης ποικιλομορφίας. Παρουσιάζονται βασικές ιδιότητες συμβούλου που υποστηρίζουν μια επιβεβαιωτική στάση. Η παρουσίαση εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο χτίζεται η θεραπευτική σχέση, στη διαφοροποίηση της στάσης της θεραπευτικής από το "τυπικό" πλαίσιο δουλειάς και στις εσωτερικές μετακινήσεις που προκλήθηκαν μέσα από τη διαρκή προσπάθεια κατανόησης ενός διαφορετικού τρόπου ύπαρξης. Η συμβουλευτική, σε αυτό το πλαίσιο, μετασχηματίζεται σε μια πράξη αποδοχής και αναγνώρισης του άρρητου· μια διαδικασία που απαιτεί επαγρύπνηση, ευαισθησία και αναστοχαστική επάρκεια. Η

παρουσίαση πλαισιώνεται θεωρητικά από τις έννοιες της νευροδιαφορετικότητας, της αόρατης αναπηρίας, καθώς και των σύγχρονων προσεγγίσεων στη συμπεριληπτική συμβουλευτική ως ηθική πράξη αναγνώρισης της ετερότητας.

Πέρα Από Τα Σύνορα: Η Πολυφωνία Του Άλλου Και Η Ανοιχτότητα Του Πλαισίου

Αντιγόνη Φούτση

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Σε μια εποχή εντεινόμενων πληθυσμιακών μετακινήσεων που συχνά επιφέρουν ποικίλες μορφές περιθωριοποίησης, απομόνωσης και κοινωνικών ανισοτήτων, το αίτημα για έναν ουσιαστικό και αυθεντικό διάλογο με τον «Άλλο» ή τον «Ξένο» καθίσταται πιο επιτακτικό από ποτέ. Προς την ίδια κατεύθυνση, η συμβουλευτική πρακτική, καλείται να διαμορφώσει ένα πλαίσιο, ικανό να εγκολπώσει τόσο την κοινωνική ετερότητα όσο και την ταυτοτική πολυφωνία καθώς και την υποκειμενική αντίληψη και εμπειρία των ατόμων που υπόκεινται σε διακρίσεις, ρατσισμό και κοινωνικό αποκλεισμό λόγω της διαφορετικότητάς τους. Η παρούσα εισήγηση αποσκοπεί, μέσα από τη ματιά και την φωνή και των δύο μερών της συμβουλευτικής σχέσης, να αναδείξει την ανάγκη μετάβασης από έναν πιο παραδοσιακό, κανονιστικό και άκαμπτο τρόπο άσκησης της συμβουλευτικής προς ένα πιο ευέλικτο, διαλεκτικό και συμπεριληπτικό μοντέλο παρεμβάσεων, κατά το οποίο η πολυφωνία του «Άλλου» δεν επιδιώκεται απλώς να εισακουέται και να χαιρεί αποδοχής, αλλά να αποτελέσει πεδίο συγκατασκευής και συνδιαμόρφωσης του ίδιου του συμβουλευτικού πλαισίου. Υπό το πρίσμα αυτό, εξετάζεται και η έννοια της «ανοιχτότητας του πλαισίου» ως βασική προϋπόθεση για την ανάδειξη και αποδοχή της ετερότητας στη συμβουλευτική σχέση, και, εν τέλει, την αποτελεσματικότητα της συμβουλευτικής διαδικασίας. Μέσα από την σκοπιά της συνθετικής προσέγγισης, της φαινομενολογίας και της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής, θα συζητηθούν οι προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα μέρη της διαδικασίας συμβουλευτικής σχέσης, αλλά και οι δεξιότητες, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και οι πρακτικές που ενθαρρύνουν τη σύνδεση, την εμπιστοσύνη και, εν τέλει, την εδραίωση της θεραπευτικής συμμαχίας. Η αποδοχή της πολυφωνίας, η ενσωμάτωση της κουλτούρας στην άσκηση της συμβουλευτικής, η αναγνώριση και παραδοχή των προσωπικών περιοριστικών πεποιθήσεων, αξιών και αντιλήψεων και η διασφάλιση ενός ανοιχτού, μη κανονιστικού πλαισίου ενδυναμώνουν την παρουσία του «Άλλου» στο συμβουλευτικό δωμάτιο και τον αναδεικνύουν ως φορέα νοήματος, ικανό να συνεισφέρει ενεργά και ουσιαστικά στην εξέλιξη της συμβουλευτικής διαδικασίας, αντί να τον εγκλωβίζουν αποκλειστικά στον ρόλο του «ωφελομένου».

Όταν Ο Θεσμός Μαθαίνει Να Ακούει: Η Γλώσσα Της Συμπερίληψης Ως Θεραπευτική Πράξη

Αικατερίνα Γιαννημάρα

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Οι περισσότερες συζητήσεις που γίνονται στον κλάδο της συμβουλευτικής φωτίζουν τους τρόπους με τους οποίους η διαδικασία της συμβουλευτικής έρχεται ως αρωγός στα άτομα και τις κοινωνικές ομάδες που βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό. Είναι όμως ιδιαίτερα σημαντικό να εστιάσουμε σε ένα κρίσιμο αλλά συχνά αθέατο ζήτημα στον χώρο της συμβουλευτικής: τον ρόλο που διαδραματίζουν οι ίδιοι οι σύμβουλοι και τα θεσμικά πλαίσια στη δημιουργία ή αναπαραγωγή αποκλεισμών καθώς και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί, άθελά τους ή όχι, να καθιστούν τη θεραπευτική διαδικασία δύσκολα προσβάσιμη ή ακόμα και επιθετική προς συγκεκριμένους θεραπευόμενους. Τίθεται λοιπόν μια σειρά ερωτημάτων σχετικά με το αν έχουμε επίγνωση των δικών μας ορίων, προκαταλήψεων, μοτίβων σκέψης, κοινωνικών πεποιθήσεων καθώς και κατά πόσο συνειδητοποιούμε τον αντίκτυπο των ενδοβολών μας καθώς και οι λεπτές μορφές αποκλεισμού που εγγράφονται στο ύφος, στη γλώσσα, στο βλέμμα, στη στάση μας στην θεραπευτική σχέση. Πώς αναγνωρίζουμε αυτή τη βία όταν είμαστε οι ίδιοι μέρος της; Εξετάζεται, παράλληλα, κατά πόσο τα θεσμικά πλαίσια μέσα στα οποία δραστηριοποιούνται οι σύμβουλοι αποτελούν ένα ασφαλές περιβάλλον που καλωσορίζει όλους όσους αναζητούν θεραπεία, αναδεικνύοντας την ανάγκη για πλαίσια που προάγουν ελευθερία έκφρασης, ιδεολογική πολυφωνία, τη συμπερίληψη και την ανοιχτότητα απέναντι στη διαφορετικότητα και την πραγματικά ισότιμη πρόσβαση σε όλους, χωρίς αποκλεισμούς. Τέλος, τίθεται το ερώτημα ποιες κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες προσεγγίζονται με επάρκεια και θεσμική μέριμνα και ποιες παραμένουν στο περιθώριο, λόγω ελλιπούς οργάνωσης, ετοιμότητας ή πρόθεσης του συστήματος. Η εισήγηση επιδιώκει να αφυπνίσει την επαγγελματική κοινότητα και να ενθαρρύνει τον κριτικό αναστοχασμό, με στόχο τη διαμόρφωση ενός πράγματι συμπεριληπτικού και δίκαιου θεραπευτικού πλαισίου. Πρόκειται για ένα κάλεσμα να εντοπίσουμε τα «τυφλά σημεία» του κλάδου και να επανεξετάσουμε τις ηθικές και κοινωνικές ευθύνες που απορρέουν από τον ρόλο μας ως σύμβουλοι, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι η συμπερίληψη δεν είναι μια στατική ιδιότητα αλλά μια συνεχής διαδικασία επανατοποθέτησης και αναστοχασμού.

Συνεδρία 6

Η εμπειρία της εκπαίδευσης στην Προσωποκεντρική Προσέγγιση ως καταλύτης υπαρξιακής αλλαγής σε μη επαγγελματίες ψυχικής υγείας

Βασίλειος Μπλίτσας

Εργαστήρι Ψυχοκοινωνικών Μελετών

Η εκπαίδευση στην Προσωποκεντρική Προσέγγιση έχει αναγνωριστεί ως εμπειρία προσωπικής ανάπτυξης και υπαρξιακής μεταμόρφωσης, κυρίως σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Η παρούσα διατριβή επιχειρεί να διερευνήσει πώς βιώνεται η εκπαίδευση αυτή από άτομα χωρίς επαγγελματικό υπόβαθρο στον χώρο της ψυχικής υγείας, με σκοπό να φωτίσει τον τρόπο που επηρεάζει την αυτοαντίληψη, τη στάση ζωής και τις υπαρξιακές τους επιλογές. Η μελέτη εστιάζει στην εμπειρία έξι ενήλικων συμμετεχόντων, οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει, τουλάχιστον, εκπαίδευση επιπέδου Certificate στην Προσωποκεντρική Προσέγγιση, χωρίς να διαθέτουν σχετική επαγγελματική ιδιότητα πριν την εκπαίδευσή τους. Η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσω ατομικών, ημι-δομημένων, εις βάθος συνεντεύξεων. Η ανάλυση των αφηγήσεων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της Ερμηνευτικής Φαινομενολογικής Ανάλυσης (IPA) (Smith et al., 2009), η οποία επέτρεψε την εννοιολογική ομαδοποίηση και ανάδυση τεσσάρων υπέρ-θεμάτων.

Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι συμμετέχοντες: (α) βίωσαν την εκπαίδευση ως ολοκλήρωση και διεύρυνση του εαυτού, (β) προσέγγισαν τη μαθησιακή διαδικασία ως βαθύ ταξίδι αυτογνωσίας, (γ) ανέπτυξαν μια νέα στάση ζωής ως συνεχιζόμενη υπαρξιακή διεργασία και (δ) είδαν το επάγγελμα του συμβούλου ως πολύτιμο προσωπικό δώρο. Παράλληλα, προέκυψαν δύο νέα ευρήματα: η έννοια της οριοθέτησης ως μέρος της εσωτερικής αλλαγής και το στοιχείο του πάθους για αυτογνωσία και μάθηση μέσα από πολλαπλές διαστάσεις. Η μελέτη καταλήγει με συζήτηση επί των περιορισμών και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Δρόμοι Προαγωγής Της Ψυχικής Υγείας Και Της Οικογενειακής Ζωής Εργαζομένων Στο Δημόσιο Μέσω Συμμετοχής Τους Σε Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης

Μαρία-Γεωργία Γκουτσούλα^{1,2}, Ιγνατία Φαρμακοπούλου^{1,3}, Παναγιώτα Κλωνή^{1,4}

¹Πανεπιστήμιο Πατρών; ²Μόνιμη Διοικητική Υπάλληλος - Δήμος Πατρέων; ³Κοινωνική Λειτουργός-Οικογ. Ψυχοθεραπεύτρια;

⁴Διευθύντρια στο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Κ. Αχαΐας

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής συνδυαστικά με τις ραγδαίες εξελίξεις στον εργασιακό χώρο επιφέρουν συχνά προκλήσεις που επηρεάζουν όλες τις πτυχές ανάπτυξης του εκάστοτε ατόμου, μεταξύ των οποίων την επαγγελματική και ψυχική του υγεία, συνεπώς και την Ποιότητα Ζωής (ΠΖ) του. Το πρώτο μέρος εστιάζει στη διερεύνηση της σχέσης της Προαγωγής της Ψυχικής Υγείας (ΠΨΥ) και της ΠΖ μέσω της συμμετοχής των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα σε Προγράμματα Δια Βίου Μάθησης (ΠΔΒΜ). Παρουσιάζονται το θεωρητικό υπόβαθρο της ΠΨΥ και της ΔΒΜ. Στο δεύτερο μέρος αναδεικνύεται το ερευνητικό μέρος μιας διδακτορικής διατριβής. Αρχικά, εφαρμόζεται ποσοτική έρευνα μέσω μιας σειράς επιλεγμένων σταθμισμένων ερωτηματολογίων και εν συνεχεία, διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας. Αξιοποιείται η Μελέτη Περίπτωσης των Δήμων του Ν. Αχαΐας, όπου διεξάγονται ημι-δομημένες συνεντεύξεις σε διοικητικούς υπαλλήλους και επαγγελματίες υγείας και πρόνοιας. Μέσα από τη διερεύνηση των κινήτρων των εργαζομένων, που επιλέγουν να συμμετάσχουν σε κάποιο ΠΔΒΜ και των πιθανών αλλαγών που έχουν βιώσει στην επαγγελματική και οικογενειακή τους ζωή, εξετάζεται η ΠΨΥ τους, καθώς και η προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξή τους. Η συμμετοχή εργαζομένων του Δημοσίου Τομέα σε ΠΔΒΜ συμβάλλει ουσιαστικά στην ΠΨΥ τους μέσω των δεξιοτήτων και των γνώσεων, που αποκτούν, καθώς και της αύξησης της αυτοπεποίθησής τους, κατέχοντας καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση της ποιότητας της επαγγελματικής και οικογενειακής τους ζωής.

Διερεύνηση των Παραγόντων που Επηρεάζουν την Ποιότητα της Επαγγελματικής Ζωής Επαγγελματιών που Υποστηρίζουν Μαθητές στη Σχολική Κοινότητα στην Ελλάδα

Παναγιώτης Τζουράκης¹, Χάρης Κωστάκης², Γεώργιος Μανομενίδης¹, Θάλεια Μπελλάλη³

¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης; ²Κοινωνική Λειτουργός, MSc; ³Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, Τμήμα Επιστημών Υγείας, Σχολή Θετικών Επιστημών, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία

Εισαγωγή: Οι εργαζόμενοι στην εκπαίδευση, λόγω των αυξημένων απαιτήσεων του ρόλου τους, καλούνται να επιδεικνύουν υψηλό βαθμό ψυχικής ανθεκτικότητας, η οποία συνδέεται άμεσα με την ποιότητα της επαγγελματικής τους ζωής. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν την ποιότητα επαγγελματικής ζωής των Εξειδικευμένων Επαγγελματιών Υγείας (Ε.Ε.Υ.), οι οποίοι υποστηρίζουν μαθητές στο σχολικό πλαίσιο. Μεθοδολογία: Η μελέτη πραγματοποιήθηκε συγχρονικά από τον Νοέμβριο έως τον Δεκέμβριο του 2024, σε όλα τα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης και Υποστήριξης της Ελλάδας, με δείγμα 240 Ε.Ε.Υ. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν ανώνυμα ερωτηματολόγια μέσω Google Forms, τα οποία περιλάμβαναν τις κλίμακες Ψυχικής Ανθεκτικότητας, Αυτο-συμπόνιας, Αυτοφροντίδας, Φυσικής Δραστηριότητας, Επαγγελματικής Ποιότητας Ζωής, καθώς και κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά. Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με το SPSS. Αποτελέσματα: Τα αποτελέσματα έδειξαν υψηλή ανθεκτικότητα, μέτρια αυτο-συμπόνια και υψηλά επίπεδα αυτοφροντίδας. Η ικανοποίηση από τη συμπόνια και η επαγγελματική εξουθένωση βρέθηκαν να προβλέπονται από την ανθεκτικότητα και την αυτοφροντίδα, ενώ η κόπωση συμπόνιας επηρεαζόταν επίσης από την οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο και τη σχέση εργασίας. Βασικά συμπεράσματα: Η ενίσχυση της ψυχικής ευεξίας των Ε.Ε.Υ μέσω στοχευμένων και προσαρμοσμένων στρατηγικών αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη βελτίωση της απόδοσης και την αποτροπή εξουθένωσης τους. Πρακτικές εφαρμογές στο πεδίο: Συνδυάζοντας προληπτικές και υποστηρικτικές δράσεις, μπορούν να επιτευχθούν θετικά αποτελέσματα τόσο για τους Ε.Ε.Υ όσο και για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η Διερεύνηση Των Ψυχολογικών Επιπτώσεων Της Εργασίας Τους, Σε Επαγγελματίες Ψυχικής Υγείας Που Εργάζονται Σε Δομές Κακοποιημένων Γυναικών

Ανθούλα Ερελιάδου, Αικατερίνη Φλωρά

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η παρούσα πτυχιακή εργασία επικεντρώνεται στις ψυχολογικές επιπτώσεις που βιώνουν οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, όταν εργάζονται σε δομές υποστήριξης κακοποιημένων γυναικών, όπως συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας. Μέσα από ποιοτική μελέτη επτά επαγγελματιών, αναδεικνύονται οι μορφές έμφυλης βίας που αντιμετωπίζουν οι ωφελούμενες και ο τρόπος

με τον οποίο αυτές επηρεάζουν την ψυχική υγεία των θεραπειών. Ειδική έμφαση δίνεται στο δευτερογενές τραύμα, στη συναισθηματική εξάντληση και στην επαγγελματική εξουθένωση. Τα ευρήματα καταδεικνύουν, πως οι συνθήκες εργασίας, η διαρκής έκθεση σε τραυματικές ιστορίες και η ελλιπής θεσμική υποστήριξη εντείνουν το ψυχολογικό φορτίο των επαγγελματιών. Ωστόσο, αναγνωρίζονται και προστατευτικοί παράγοντες, όπως η κατάλληλη εποπτεία, η συνεχής εκπαίδευση, η προσωπική ψυχοθεραπεία και η ύπαρξη συναδελφικών σχέσεων, που ενισχύουν την ανθεκτικότητα και την επαγγελματική τους λειτουργικότητα. Παράλληλα, αναδεικνύεται και το αίσθημα προσωπικής ικανοποίησης, που απορρέει από την ενδυνάμωση των ωφελούμενων και την κοινωνική προσφορά. Η μελέτη επισημαίνει την ανάγκη για θεσμική αναγνώριση των επιπτώσεων αυτών, την ανάπτυξη συστημάτων υποστήριξης για τους επαγγελματίες και την υιοθέτηση φεμινιστικής προσέγγισης στη φροντίδα των κακοποιημένων γυναικών, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και η προστασία της ψυχικής υγείας των εργαζομένων.

"Δουλεύοντας Με Χρόνιους Ψυχιατρικούς Ασθενείς: Το Παράδειγμα Δομής και Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης και Φιλοξενίας στη Στερεά Ελλάδα"

Νικολέττα Κοκολόγου

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η παρούσα εργασία εξετάζει ζητήματα που αφορούν στη φροντίδα χρόνιων ψυχιατρικών ασθενών σε εξώ-νοσοκομειακή δομή ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης στη περιοχή της Στερεάς Ελλάδας.

Στόχος της μελέτης είναι η διερεύνηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών φροντίδας μέσα από το πρίσμα των εμπειριών και της συμβολής των επαγγελματιών υγείας που εργάζονται ή έχουν εργαστεί στην εταιρεία κοινωνικής ψυχιατρικής "Π. Σακελλαρόπουλος" στο παράρτημα της Άμφισσας του Ν. Φωκίδας – συγκεκριμένα, των νοσηλευτών (προσώπων αναφοράς), των ψυχολόγων και των ψυχιάτρων της δομής.

Η εργασία επιδιώκει την ανάδειξη των συνθηκών εργασίας, την φιλοσοφία που διέπει τη λειτουργία της δομής αλλά και τη σημασία της κοινοτικής ψυχιατρικής συλλήβδην, στην υποστήριξη ατόμων με ψύχωση. Παράλληλα, επιχειρείται η αποδόμηση κοινωνικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων που σχετίζονται με την ψυχική νόσο, προτάσσοντας μια ολιστική και ανθρωποκεντρική προσέγγιση της ψυχικής υγείας.

Ως ερευνητική μέθοδος επιλέχθηκε η ημί-δομημένη συνέντευξη, με τους συμμετέχοντες να επιλέγονται με τυχαία δειγματοληψία (έως δύο άτομα ανά επαγγελματικό κλάδο). Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν αναλύθηκαν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν μεταξύ άλλων τη θετική επίδραση της προσωπικής σχέσης μεταξύ ασθενών και επαγγελματιών στη θεραπευτική πορεία, τη δέσμευση του προσωπικού στην παροχή ποιοτικής φροντίδας, καθώς και τις προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν στο πλαίσιο ενός απαιτητικού και ευαίσθητου επαγγελματικού πεδίου.

Παράλληλα, η μελέτη συμβάλλει στην κατανόηση του ρόλου των κοινοτικών δομών ψυχικής υγείας ως αναπόσπαστου μέρους ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού συστήματος ψυχιατρικής φροντίδας και προσφέρει εμπειρικά τεκμηριωμένα δεδομένα για τη βελτίωση των πρακτικών υποστήριξης και αποκατάστασης των ψυχικά πασχόντων.

Συνεδρία 7

Πρωθώντας την Ψυχική Ανθεκτικότητα των Εφήβων μέσα από την Εκπαίδευση στη Φύση, την Τέχνη και την Γνωσιακή Συμπεριφορική Ψυχοθεραπεία, ένα Καινοτόμο Ψυχοεκπαιδευτικό Πρόγραμμα.

Βασιλική Τζανέτου, Νικόλαος Τσέργας

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται το ψυχοεκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μαθαίνουμε από τη δύναμη της φύσης γινόμεστε πιο ανθεκτικοί: Το Μυρμήγκι - η Πέτρα». Στόχος του είναι να δημιουργήσει ένα ενδιάμεσο κρίκο, στα πλαίσια του τυπικού προγράμματος, σύνδεσης του σχολείου με φυσικές τοποθεσίες μέσα στις οποίες οι μαθητές/τριες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να έχουν την ευκαιρία να αποφορτιστούν, να ανακαλύψουν την τοπική βιοποικιλότητα, να κατανοήσουν την συνύπαρξη τους με το ευρύτερο περιβάλλον αλλά και να ανακαλύψουν τις προσωπικές τους δυνάμεις χτίζοντας σταδιακά την ψυχική τους ανθεκτικότητα. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα δώδεκα ενοτήτων. Οι δραστηριότητες του αντλούν έμπνευση από την εκπαίδευση στη φύση, ενώ παράλληλα αξιοποιούν την τέχνη ως διαδραστικό παιδαγωγικό εργαλείο και τεχνικές της Γνωσιακής Συμπεριφορικής Ψυχοθεραπείας. Η δημιουργία του προγράμματος πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της διδακτορικής διατριβής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας και εφαρμόστηκε σε 65 μαθητές/τριες σε τρία τμήματα Γυμνασίων της Λαμίας. Με βάση τα πρώτα αποτελέσματα της αξιολόγησης του, οι μαθητές/τριες στη πλειοψηφία τους απάντησαν θετικά αναφορικά με τη συμβολή του στην ενίσχυση της ψυχικής τους ανθεκτικότητας. Μέσα από τις αφηγήσεις τους εξέφρασαν ότι τους βοήθησε να ανακαλύψουν προσωπικά τους χαρακτηριστικά και να γνωρίσουν καλύτερα το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν. Συμπερασματικά, διαφαίνεται ότι το εν λόγω πρόγραμμα μπορεί να βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες να ενισχύσουν τους προστατευτικούς τους παράγοντες και να εκπαιδευτούν σε τεχνικές μέσω των οποίων μπορούν να αισθανθούν πιο ανθεκτικοί. Τέλος, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι μαθητές/τριες ανέφεραν ότι θα ήθελαν να εισαχθούν στα σχολεία αντίστοιχα προγράμματα και να δοθεί η ευκαιρία και σε άλλους μαθητές να συμμετέχουν.

Θετικές ψυχοκοινωνικές δυνάμεις και προσανατολισμοί της εργασίας: θεωρητικό πλαίσιο και ερευνητικός σχεδιασμός για τη μετάβαση των νέων στην αγορά εργασίας

Οδυσσέας Διαμάντης, Αικατερίνη Αργυροπούλου

Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα εργασία προτείνει ένα θεωρητικό και ερευνητικό πλαίσιο για τη διερεύνηση της σχέσης θετικών ψυχοκοινωνικών δυνάμεων με τους προσανατολισμούς της εργασίας, στο κρίσιμο μεταβατικό στάδιο από την τριτοβάθμια εκπαίδευση προς την αγορά εργασίας. Οι θετικές δυνάμεις που εξετάζονται περιλαμβάνουν την ελπίδα, την ψυχική ανθεκτικότητα, την ευγνωμοσύνη, τον οραματισμό μέλλοντος, το θάρρος και το ευ ζην. Οι προσανατολισμοί της εργασίας αναλύονται σύμφωνα με πολυδιάστατο μοντέλο που περιλαμβάνει διαστάσεις όπως η εργασία ως δουλειά, σταδιοδρομία, λειτούργημα, κοινωνική ενσωμάτωση και ένταση. Η θεωρητική προσέγγιση εντάσσεται στο πεδίο της Θετικής Ψυχολογίας σε σύνδεση με τη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας. Η έρευνα υιοθετεί ποσοτική μεθοδολογική προσέγγιση, με διαστρωματικό σχεδιασμό και δείγμα τελειόφοιτων φοιτητών ή/και αποφοίτων ελληνικών πανεπιστημίων που βρίσκονται σε φάση μετάβασης. Η συλλογή δεδομένων θα πραγματοποιηθεί με χρήση σταθμισμένων και διεθνώς αποδεκτών ψυχομετρικών εργαλείων. Η στατιστική ανάλυση θα περιλαμβάνει περιγραφικά στοιχεία, ανάλυση συσχετίσεων και εφαρμογή ιεραρχικών γραμμικών μοντέλων για τη διερεύνηση της συμβολής των ψυχοκοινωνικών μεταβλητών στην πρόβλεψη των επαγγελματικών τύπων επαγγελματικού προσανατολισμού. Η μελέτη φιλοδοξεί να αναδείξει θετικούς πόρους που ενισχύουν τον προσανατολισμό των νέων σε πορείες με προσωπικό νόημα, ανθεκτικότητα και σκοπό σε περιόδους αβεβαιότητας.

Προσωπικές και Επαγγελματικές Φιλοδοξίες Απόδημων Ελλήνων Φοιτητών σε Πανεπιστήμια των ΗΠΑ

Κωνσταντίνα Ασημακοπούλου, Ανδρόνικος Καλίρης

Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Οι φιλοδοξίες των νέων τείνουν να διαμορφώνονται μέσα από έναν σύνθετο συνδυασμό εσωτερικών και εξωτερικών κινήτρων, καθώς και από τον βαθμό ταύτισής τους με το κοινωνικό και ακαδημαϊκό περιβάλλον. Στόχος της έρευνας ήταν να αναδείξει τις προσδοκίες σταδιοδρομίας των απόδημων Ελλήνων προπτυχιακών φοιτητών που σπουδάζουν σε διάφορα πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, διερευνώντας τα μελλοντικά τους σχέδια ζωής και σταδιοδρομίας. Σύμφωνα με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας δεν εμφανίζονται συναφείς μελέτες που εξετάζουν τις προσδοκίες των απόδημων φοιτητών στην Αμερική. Αξιοποιήθηκε ποιοτική μεθοδολογία για τη συλλογή των δεδομένων (N=47, 33 πανεπιστήμια) μέσω του αφηγηματικού εργαλείου «Μελλοντική Επαγγελματική Αυτοβιογραφία». Τα δεδομένα αναλύθηκαν μέσω θεματικής ανάλυσης στοχεύοντας στην ανάδειξη κύριων μοτίβων στις αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τα μελλοντικά σχέδια. Η ανάλυση ανέδειξε 6 θεματικές κατηγορίες που συνδέονται με τις προσωπικές και επαγγελματικές προσδοκίες των νέων: 1) Ακαδημαϊκή εξέλιξη και Εκπαιδευτική κινητικότητα 2) Επαγγελματικές φιλοδοξίες υψηλού επιπέδου και καριέρα στο εξωτερικό 3) Πρόθεση για επιχειρηματικότητα και Οικονομική ανεξαρτησία 4) Εργασιακές αξίες, Ικανοποίηση και Ηθική στην εργασία 5) Δίλημμα Επιστροφής στην Ελλάδα 6) Ισορροπία μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής. Συμπερασματικά, τα ευρήματα αναδεικνύουν τις κεντρικές αξίες, τις προσδοκίες αλλά και την αίσθηση αβεβαιότητας που βιώνουν κάποιοι νέοι απόδημοι Έλληνες φοιτητές στις ΗΠΑ. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έντονη φιλοδοξία για διαρκή εξέλιξη, στη συνάφεια σπουδών και εργασιακού πεδίου, στην επιχειρηματική διάθεση, στην ανάγκη για ανεξαρτησία και ισορροπία ζωής, καθώς και στο δίλημμα επιστροφής στην Ελλάδα. Τα ευρήματα προσφέρουν πολύτιμη κατανόηση των εμπειριών και αναγκών των συμμετεχόντων/-ουσών, ενισχύοντας στοχευμένες παρεμβάσεις συμβουλευτικής σταδιοδρομίας στον συγκεκριμένο πληθυσμό.

Test Εργασιακών Αξιών vs Collage: Σύγκριση Ποσοτικής και Ποιοτικής Διερεύνησης Εργασιακών Αξιών σε Μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες

Ανδρόνικος Καλίρης¹, Μαρία Πουλιτσίδου²

¹Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών; ²Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Οι εργασιακές αξίες αποτελούν καθοριστικό παράγοντα διαμόρφωσης των επαγγελματικών επιλογών, ιδίως την περίοδο της εφηβείας, όπου οι νέοι καλούνται να λάβουν κρίσιμες αποφάσεις για το μέλλον. Στην περίπτωση των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες οι αξίες αυτές αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς συνδέονται με την προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στις

κοινωνικές απαιτήσεις και να διεκδικήσουν μια εργασιακή θέση που τους αρμόζει. Στην παρούσα έρευνα διερευνήθηκαν οι εργασιακές αξίες 10 μαθητών Λυκείου με διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες μέσα από την ποσοτική και την ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση. Αντιστοίχως, χρησιμοποιήθηκαν το Τεστ Εργασιακών αξιών (ΤΕΡΓΑ) και η δημιουργική άσκηση «κολλάζ αξιών», τα δεδομένα της οποίας αναλύθηκαν με θεματική ανάλυση. Βρέθηκε σύγκλιση ανάμεσα στις δύο μεθόδους ως προς τις κυριάρχες αξίες των εφήβων, αναδεικνύοντας ως προτεραιότητες για τους συμμετέχοντες το «περιβάλλον εργασίας», τις «οικονομικές απολαβές» και τον «ελεύθερο χρόνο». Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς το φύλο ή την ηλικία. Αξιοσημείωτο είναι ότι η συμπλήρωση του ΤΕΡΓΑ κατέληξε σε χαμηλές βαθμολογίες προτίμησης στις αξίες «δόξα-φήμη» και «ηγεσία-διοίκηση». Παράλληλα, η ποιοτική έρευνα έδειξε ότι οι αξίες αυτές διαμορφώνονται υπό την επίδραση παραγόντων, όπως η οικογένεια, οι οικονομικές συνθήκες της χώρας και άλλες προσωπικές εμπειρίες. Παρά τη σύγκλιση των δυο εργαλείων, παρατηρήθηκε ότι το κολλάζ ώθησε τους μαθητές στην αποτύπωση αξιών που δεν ήταν ανιχνεύσιμες από το ερωτηματολόγιο, ενώ παράλληλα έφερε στην επιφάνεια ανησυχίες και προβληματισμούς στον «αξιακό» κόσμο των συμμετεχόντων/ ουσών. Τέλος, τονίστηκε η χρησιμότητα υιοθέτησης μεικτών προσεγγίσεων στην αξιολόγηση των εργασιακών αξιών, ενώ αναδύθηκε και η ανάγκη για πιο εκτεταμένη χρήση δημιουργικών εργαλείων στη συμβουλευτική πρακτική.

Ανάπτυξη Δεξιοτήτων, Ικανοτήτων Και Γνώσεων Των Επαγγελματιών Της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (Τέως ΟΑΕΔ) Υπό Τη Θεωρία Του Ανθρώπινου Κεφαλαίου: Ευρήματα Ποιοτικής Έρευνας 2024

Κωνσταντίνα Λάππα

Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.Υ.Π.Α., τέως ΟΑΕΔ)

Κατά τον 21ο αι., οι γνώσεις, οι δεξιότητες, οι ικανότητες και οι πληροφορίες εκλαμβάνονται ως πηγές πλούτου. Παρουσιάζονται ως οι σημαντικότερες επενδύσεις για την ατομική και κοινωνική πρόοδο· συνδέονται· πρώτον, με την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των κρατών σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και δεύτερον, με την επίτευξη κοινωνικής συνοχής διαμεσολαβούμενης από την οικονομική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εργαλειακή σχέση εκπαίδευσης-οικονομίας). Η απόκτηση, η αναβάθμιση και η αντιστοίχιση δεξιοτήτων συνιστούν πολιτικές πράξεις με συγκεκριμένο αξιακό και ιδεολογικό περιεχόμενο. Η παρούσα θεματική επικεντρώνεται στην παρουσίαση των δεξιοτήτων, των ικανοτήτων και των γνώσεων του ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (τέως ΟΑΕΔ) υπό τη θεωρία του Ανθρώπινου Κεφαλαίου. Πρόκειται για ευρήματα πρωτογενούς ποιοτικής έρευνας εντός του νομού Αττικής που διεξήχθη το διάστημα από τις 29 Μαΐου 2024 έως τις 19 Ιουνίου 2024. Η ερευνητική στρατηγική περιλαμβάνει τη λήψη ημι-δομημένων συνεντεύξεων από δύο (2) τακτικούς υπαλλήλους και έξι (6) προϊστάμενους/ες. Το ερωτηματολόγιο δομείται στους εξής τέσσερις άξονες: α) επαγγελματική ταυτότητα, β) ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, γ) εκπαίδευση και δ) οργανωσιακή κουλτούρα-δεξιότητες. Η ομαδοποίηση των απαντήσεων του δείγματος έγινε βάσει ανάλυσης περιεχομένου. Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι οι ερευνώμενοι/ες αναπτύσσουν γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες: α) σε μικρο-επίπεδο, μέσα από την ενασχόληση με τη δια βίου μάθηση κατά τον ελεύθερο χρόνο και β) σε μακρο-επίπεδο, κατά την άσκηση των καθηκόντων, την διατηρητική ή διύπηρεσιακή επικοινωνία καθώς και με τη συμμετοχή σε εκπαιδεύσεις ή/και επιμορφώσεις. Πρόσθετα, αναδεικνύεται ότι συγκροτούν συμπαγή επαγγελματική ταυτότητα με δυναμική και όραμα για εξέλιξη, απομακρυνόμενη από την επιδίωξη αμιγώς οικονομικών αποτελεσμάτων. Το έργο τους δυσχεραίνεται από τη γραφειοκρατία, ενίοτε από τις αποφάσεις της ιεραρχίας και τη διαστρεβλωμένη εικόνα των πολιτών για το δημόσιο τομέα· κατά την άποψή τους, η εν λόγω εικόνα αλλάζει, επισημαίνοντας τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα του οργανισμού.

Κεντρική Ομιλία 2

)

Trauma and Mental Health: From Neurobiological Impact to Therapeutic Horizons

Arun S. Mansukhani

Director of the Emotional Regulation Centre in Málaga, specializing in trauma and attachment, Spain

The impact of adverse life experiences on health in general and mental health in particular is clearly established in the scientific literature. As we now know, trauma is a pervasive issue affecting mental health across diverse populations.

This presentation reviews what neurobiology has to say about traumatic events and the effect they have on an individual's neurodevelopment. After discussing the current concept of what is considered a traumatic event, we will distinguish between different types of traumas, such as commission and omission trauma, and how they can affect, separately or when they occur together in people's lives. We analyse the relationship between trauma and mental health, exploring the profound impact trauma can have on individuals' psychological and social-relational well-being. By examining the various forms and sources of trauma, we uncover the wide-reaching consequences trauma can exert on individuals' emotional, cognitive, and behavioural functioning and the long-term impact on their self-concept and their relationship with significant others.

Furthermore, the presentation explores the need and the scope of trauma-based therapies in addressing the complex needs of trauma survivors. This presentation aims to provide psychologists with a comprehensive understanding of trauma's impact on mental health and equip them with practical insights into trauma-based therapeutic approaches. By fostering dialogue and collaboration within the field, we strive to enhance clinical practice and optimize outcomes for individuals navigating the complex terrain of trauma and mental health.

Συμπόσιο 7

Ψυχοκοινωνικές Διεργασίες στην Εφηβεία και Γονική Συμπεριφορά: Διαγενεακά Πρότυπα και Συμβουλευτικές Κατευθύνσεις

Προεδρεία/α: **Σπυρίδων Τάνταρος** (Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα)

Συζητητές/τριες: **Πήλιος- Δημήτρης Σταύρου** (Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα)

Κατά την εφηβεία, μια περίοδο εντατικής ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης και μεταβαλλόμενων κοινωνικών ρόλων, η οικογένεια και ιδίως η σχέση με τους γονείς διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ταυτότητας, της αυτοεκτίμησης και των προτύπων συναισθηματικής σύνδεσης. Η επίδραση της γονικής συμπεριφοράς δεν περιορίζεται μόνο στο παρόν αλλά φαίνεται να μεταφέρεται και διαγενεακά, επηρεάζοντας βαθιά τον τρόπο με τον οποίο οι έφηβοι αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους, σχετίζονται με τους άλλους και διαχειρίζονται τις προκλήσεις του σύγχρονου κοινωνικού περιβάλλοντος. Η μελέτη αυτών των ψυχοκοινωνικών διεργασιών είναι κρίσιμη για την κατανόηση των μηχανισμών ανάπτυξης και για την ανάπτυξη αποτελεσματικών παρεμβάσεων στήριξης.

Οι μελέτες που παρουσιάζονται σε αυτό το συμπόσιο διερευνούν τη σημασία της οικογενειακής δυναμικής και της γονικής επιρροής στη διαμόρφωση κρίσιμων ψυχοκοινωνικών παραμέτρων κατά την εφηβεία, όπως η ταυτότητα, η αυτοεκτίμηση και οι τύποι προσκόλλησης. Κεντρικό άξονα αποτελεί η διαγενεακή μεταφορά χαρακτηριστικών και στάσεων από τους γονείς προς τους εφήβους, καθώς και η συμβολή της ποιότητας των γονικών σχέσεων στη διαμόρφωση της εφηβικής ψυχολογίας και συμπεριφοράς.

Η πρώτη μελέτη εστιάζει στον ρόλο των γονέων στη διαμόρφωση της ταυτότητας και των κινήτρων χρήσης του Instagram, καταδεικνύοντας τη σύνδεση μεταξύ γονικής συμπεριφοράς (όπως η ζεστασιά, η υπερπροστασία και το άγχος) και των ταυτοτικών διεργασιών των εφήβων στον ψηφιακό κόσμο. Η δεύτερη μελέτη εξετάζει τη διαγενεακή μεταφορά της αυτοεκτίμησης, με έμφαση στην επίδραση της αυτοεκτίμησης της μητέρας στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης των παιδιών, ιδίως των πρωτότοκων κοριτσιών. Η τρίτη εργασία διερευνά τη διαγενεακή μεταφορά της προσκόλλησης, εστιάζοντας σε ρυθμιστικούς παράγοντες όπως η συνολική αυτοεκτίμηση των γονέων, η ποιότητα της σχέσης μεταξύ τους και οι σχέσεις με συνομηλίκους.

Συνολικά, τα ευρήματα των τριών ερευνών υπογραμμίζουν τη στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ οικογενειακού περιβάλλοντος και εφηβικής ανάπτυξης, αναδεικνύοντας την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις υποστήριξης των γονέων, με στόχο την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και της υγιούς ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των εφήβων.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Ο ρόλος των γονέων στη διαμόρφωση της ταυτότητας και των κινήτρων χρήσης του Instagram στη μέση εφηβεία.

Μαρία Βάθη, Σπυρίδων Τάνταρος

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η συμπεριφορά των γονέων παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ταυτότητας των εφήβων, επηρεάζοντας βαθιά τις επιλογές και τη συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου εαυτού. Η παρούσα έρευνα εστιάζει στη σχέση μεταξύ γονικής συμπεριφοράς, χρήσης του Instagram και διαδικασιών ταυτοτικής ανάπτυξης, βασισμένη στο μοντέλο των δύο κύκλων των Crocetti et al. (2008). Συμμετείχαν 183 μαθητές της Β' Λυκείου από την περιοχή του Δήμου Χαλκιδέων, οι οποίοι συμπλήρωσαν τρία ερωτηματολόγια: για την ταυτότητα (U-MICS), για τα κίνητρα χρήσης του Instagram και για τη γονική συμπεριφορά.

Τα ευρήματα καταδεικνύουν ισχυρές συσχετίσεις μεταξύ των διεργασιών ταυτότητας και των κινήτρων χρήσης των κοινωνικών δικτύων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι επιδράσεις συγκεκριμένων γονικών στάσεων, όπως η υπερπροστασία και η αγχώδης ανατροπή από τον πατέρα, καθώς και η ζεστασιά της μητέρας. Αυτά τα στοιχεία συνδέονται με διαφορετικές όψεις της ταυτοτικής ανάπτυξης των εφήβων, επιβεβαιώνοντας τη σημασία της συναισθηματικής ποιότητας της σχέσης γονέα-παιδιού.

Επιπλέον, ο άκριτος γονικός έπαινος φαίνεται να λειτουργεί ως διαμεσολαβητικός παράγοντας στην ενίσχυση της ακαδημαϊκής ταυτότητας, αναδεικνύοντας τη σύνθετη επιρροή των γονέων. Τα αποτελέσματα τονίζουν την ανάγκη συμβουλευτικής καθοδήγησης των γονέων από επαγγελματίες ψυχικής υγείας, ώστε να ενισχυθούν θετικά πρότυπα και να προληφθούν δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές στους νέους, σε μια περίοδο έντονων ψυχοκοινωνικών αλλαγών όπως η εφηβεία.

Διαχρονική μελέτη της αυτοεκτίμησης στην εφηβεία

Ειρήνη Μαστέλλου, Σπυρίδων Τάνταρος

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η αυτοεκτίμηση αναγνωρίζεται συχνά ως ένας καθοριστικός παράγοντας για την ευημερία του ατόμου. Ειδικά κατά την εφηβεία, μια περίοδο συχνών μεταβάσεων, η μελέτη των παραγόντων που συμβάλλουν στη διαμόρφωσή της αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Παράλληλα, η σχέση μεταξύ της αυτοεκτίμησης του τέκνου και εκείνης του γονέα υποδηλώνει μια πιθανή διαδικασία διαγενεακής μεταφοράς, ένα πεδίο, ωστόσο, που παραμένει ερευνητικά ανοιχτό. Στο πλαίσιο μιας ευρύτερης χρηματοδοτούμενης διδακτορικής έρευνας, η παρούσα μελέτη εξετάζει τη διαγενεακή μεταφορά της αυτοεκτίμησης από τη μητέρα στο τέκνο, διερευνώντας τον ρόλο του φύλου και της σειράς γέννησης του τέκνου ως ρυθμιστικών μεταβλητών. Η έρευνα βασίστηκε σε διαχρονικά δεδομένα, με απόκλιση ενός έτους, από 201 δυάδες μητέρων-εφήβων τέκνων, με χρήση της Κλίμακας Αυτοεκτίμησης του Rosenberg. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν σημαντικές διαφορές μεταξύ μητέρας και τέκνου, καθώς και ως προς το φύλο, τη σειρά γέννησης και την αλληλεπίδρασή τους. Παράλληλα, υποστηρίχθηκε η ενδοατομική σταθερότητα της αυτοεκτίμησης και στα δύο μέλη της δυάδας, με σημαντική αύξηση του μέσου όρου μόνο στα τέκνα κατά το διάστημα ενός έτους. Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν την υπόθεση της διαγενεακής μεταφοράς της αυτοεκτίμησης. Συγκεκριμένα, η αυτοεκτίμηση της μητέρας φάνηκε να επιδρά σημαντικά στην αυτοεκτίμηση του τέκνου συγχρονικά, με ισχυρότερη επίδραση ανάμεσα σε μητέρα-κόρη, ιδίως την πρωτότοκη. Επιπλέον, η αυτοεκτίμηση της μητέρας φάνηκε να προβλέπει σημαντικά τη μεταβολή της αυτοεκτίμησης του τέκνου ένα χρόνο αργότερα, χωρίς, ωστόσο, να εντοπίζονται ρυθμιστικά μοτίβα. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τον ρόλο της οικογενειακής δυναμικής στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης στην εφηβεία, προσφέροντας κατευθύνσεις για την ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης για τα άτομα εφηβικής ηλικίας και τις οικογένειές τους. Χρηματοδότηση: Η ερευνητική εργασία υποστηρίχθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της Δράσης «Υποτροφίες ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. Υποψήφιων Διδασκόντων» (Αριθμός Υποτροφίας: 891).

Ρυθμιστικοί παράγοντες διαγενεακής μεταφοράς της προσκόλλησης: Κλινικές προεκτάσεις στη συμβουλευτική

Όλγα Βερυβάκη, Σπυρίδων Τάνταρος
Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εργασία αυτή εξετάζει τη διαγενεακή μεταφορά των τύπων προσκόλλησης και τη δυναμική τους επίδραση στην ανάπτυξη ταυτότητας κατά την εφηβεία. Αντλώντας από την τεκμηριωμένη σχέση μεταξύ των γονικών αναπαραστάσεων προσκόλλησης και της προσκόλλησης των παιδιών, διερευνώνται οι ρυθμιστικοί παράγοντες της διαγενεακής μεταφοράς. Δίνεται έμφαση στη μελέτη των μεταβάσεων ταυτότητας και της επίδρασης παραγόντων όπως η συνολική αυτοεκτίμηση και οι σχέσεις μεταξύ των γονέων, καθώς και στη διερεύνηση παραμέτρων όπως η σχέση πατέρα-παιδιού και η προσκόλληση με τους συνομηλίκους.

Η έρευνα είχε διαχρονικό σχεδιασμό και οι συμμετέχοντες ήταν 150 στο σύνολο, αποτελούμενοι από 50 εφήβους ηλικίας 12-15 ετών και τους δύο γονείς τους. Τα ερευνητικά εργαλεία που κλήθηκαν να συμπληρώσουν οι γονείς περιελάμβαναν το Attachment Style Questionnaire (Feeney et al., 1994), την κλίμακα Experiences in Close Relationships (Fralley et al., 2007), και την κλίμακα Rosenberg Self Esteem (Rosenberg, 1965). Αντίστοιχα, οι έφηβοι συμπλήρωσαν το Attachment Style Questionnaire (Feeney et al., 1994), το Inventory of Parents and Peer Attachment (Gullone & Robinson, 2005) και την κλίμακα Dimensions of Identity Development (Luyckx et al., 2008).

Στην εργασία παρουσιάζονται τα πρώτα συγχρονικά αποτελέσματα, η ανάλυση των οποίων κατατείνει στην ανάδειξη ενός ρυθμιστικού μοντέλου διαγενεακής μεταφοράς της προσκόλλησης. Η ποιότητα των σχέσεων μεταξύ των γονέων, η συνολική τους αυτοεκτίμηση και οι διαφυλικές διαφορές μεταξύ γονέων και εφήβων λειτούργησαν ως ρυθμιστικοί παράγοντες. Αναφορά γίνεται στις συμβουλευτικές προεκτάσεις του μοντέλου και στους τρόπους με τους οποίους ο συνυπολογισμός των παραγόντων αυτών μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο κλινικά.

Συμπόσιο 9

Προσωπικότητα και Ψυχοκοινωνικές Προκλήσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Από το Χιούμορ και τον Ύπνο ως την Ηθική Χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης

Προεδρείο/α: **Κωνσταντίνος Κόκκινος** (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)

Συζητητές/τριες: **Κωνσταντίνος Κόκκινος** (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)

Το συμπόσιο περιλαμβάνει τέσσερις εργασίες που χαρτογραφούν τον τρόπο με τον οποίο τα ατομικά χαρακτηριστικά προσωπικότητας και οι γνωστικο-συναισθηματικοί μηχανισμοί διαμορφώνουν κρίσιμες εκφάνσεις της φοιτητικής εμπειρίας σε φοιτητές ελληνικών ΑΕΙ. Η πρώτη εμπειρική εργασία, μέσω Ανάλυσης Λανθανόντων Προφίλ, αποκαλύπτει πέντε διακριτές «ταυτότητες χιούμορ» και δείχνει ότι το επιθετικό χιούμορ συνδέεται με αυξημένες στρατηγικές συναισθηματικής χειραγώγησης. Η δεύτερη εμπειρική μελέτη ανιχνεύει τρία προφίλ που συνδυάζουν τους Πέντε Μεγάλους παράγοντες της προσωπικότητας, την εχθρική απόδοση αιτιότητας και τη συμμετοχή σε εκφοβισμό-θυματοποίηση, καταδεικνύοντας τον διττό ρόλο της προσωπικότητας ως άμεσου και έμμεσου ρυθμιστή της επιθετικότητας. Η τρίτη μελέτη συνδέει νευρωτισμό, άγχος-κατάθλιψη και αϋπνία, αναδεικνύοντας την ψυχολογική ευαλωτότητα ως κρίσιμο μοχλό αλληλεπίδρασης μεταξύ σταθερών και καταστασιακών παραγόντων υγείας. Η τέταρτη εργασία, παρουσιάζει τη βιβλιογραφική ανασκόπηση 71 ερευνών για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εστιάζοντας σε σκοτεινά χαρακτηριστικά προσωπικότητας, την ηθική αποδέσμευση και την ακαδημαϊκή ακεραιότητα. Συλλογικά, οι εισηγήσεις αναδεικνύουν κοινά ψυχομετρικά θεμέλια (Big Five, HEXACO, Σκοτεινή Τετράδα), γνωστικές μεροληψίες και μηχανισμούς αυτορρύθμισης που λειτουργούν ως προβλεπτικοί παράγοντες τόσο προσαρμοστικών όσο και δυσπροσαρμοστικών συμπεριφορών, όπως η χειραγώγηση, ο εκφοβισμός, τα προβλήματα ύπνου και η ανεπιμέλεια. Τα ευρήματα συνεισφέρουν στη διαμόρφωση στοχευμένων παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων, της ψυχικής ανθεκτικότητας και της υπεύθυνης χρήσης της τεχνολογίας στο πανεπιστημιακό περιβάλλον.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Στρατηγική Χρήση του Χιούμορ στην Αναδυόμενη Ενηλικίωση: Μια Ανάλυση Λανθανόντων Προφίλ

Ιωάννα Βουλγαρίδου¹, Κωνσταντίνος Κόκκινος²

¹Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, ²Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη σχέση ανάμεσα στα στυλ χιούμορ (κοινωνικό, αυτοεπισχυτικό, επιθετικό, αυτουποτιμητικό) και τις στρατηγικές συναισθηματικής χειραγώγησης σε φοιτητικό πληθυσμό, εξετάζοντας έμφυλες διαφορές και προφίλ συμπεριφοράς. Συμμετείχαν 662 φοιτητές (66,3% γυναίκες, Μ.Ο. = 21 έτη) από διάφορους τομείς σπουδών, οι οποίοι συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς. Οι συμμετέχοντες προτιμούσαν ήπιες, κοινωνικά αποδεκτές στρατηγικές χειραγώγησης, με περιορισμένη χρήση επιθετικών τακτικών. Οι άντρες σημείωσαν υψηλότερο αυτοεπισχυτικό χιούμορ, ενώ οι φοιτητές θετικών επιστημών υψηλότερο επιθετικό και αυτουποτιμητικό χιούμορ. Το επιθετικό χιούμορ σχετίστηκε θετικά με όλες τις μορφές χειραγώγησης, ενώ το κοινωνικό και αυτουποτιμητικό χιούμορ εμφάνισαν ασθενέστερες συσχετίσεις. Η Ανάλυση Λανθανόντων Προφίλ ανέδειξε πέντε προφίλ συμμετεχόντων. Οι αιχμηροί χιουμουρίστες χαρακτηρίζονται από χαμηλό κοινωνικό και αυτοεπισχυτικό χιούμορ και μέτρια-υψηλά επίπεδα επιθετικού χιούμορ και χειραγώγησης. Οι θερμοί χιουμουρίστες συνδυάζουν υψηλό κοινωνικό και αυτοεπισχυτικό χιούμορ με χαμηλή διάθεση και ικανότητα χειραγώγησης. Οι ήπιοι χιουμουρίστες εμφανίζουν υψηλό κοινωνικό και αυτοεπισχυτικό χιούμορ αλλά τις χαμηλότερες τιμές σε επιθετικό χιούμορ και στρατηγικές χειραγώγησης. Οι θηρευτές της ατάκας συγκεντρώνουν πολύ υψηλές βαθμολογίες σε όλα τα είδη χιούμορ και παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλή ικανότητα και προθυμία χειραγώγησης. Τέλος, οι στρατηγικοί χιουμουρίστες, που αποτελούν τη μεγαλύτερη ομάδα, συνδυάζουν υψηλό κοινωνικό και αυτοεπισχυτικό, αλλά μέτριο επιθετικό χιούμορ και μετρίως υψηλή ικανότητα και προθυμία για χειραγώγηση. Το χιούμορ, ιδιαίτερα το επιθετικό, αναδεικνύεται κρίσιμο στη χρήση στρατηγικών συναισθηματικής χειραγώγησης, ενώ το κοινωνικό και αυτοεπισχυτικό χιούμορ φαίνεται να περιορίζουν τις επιθετικές πρακτικές. Τα ευρήματα μπορούν να αξιοποιηθούν στην ανάπτυξη προγραμμάτων επικοινωνιακής εκπαίδευσης και ενδυνάμωσης φοιτητών, προωθώντας πιο υγιείς μορφές διαπροσωπικής επιρροής και αποτρέποντας τη χειριστική συμπεριφορά.

Προσωπικότητα, Εχθρική Απόδοση Αιτιότητας και Συμμετοχή σε Περιστατικά Εκφοβισμού-Θυματοποίησης σε Δείγμα Φοιτητών: Ανάλυση Λανθανόντων Προφίλ Φοιτητών

Ναυσικά Αντωνιάδου¹, Κωνσταντίνος Κόκκινος²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις υποδεικνύουν ότι η προσωπικότητα ενδέχεται να επιδρά και έμμεσα στις διαπροσωπικές συμπεριφορές μέσω γνωστικών διεργασιών, όπως η εχθρική απόδοση αιτιότητας, δηλαδή την τάση ερμηνείας αμφίσημων κοινωνικών ερεθισμάτων ως εχθρικών, που ενισχύει τη συμμετοχή σε εκφοβισμό και θυματοποίηση. Καθώς η σχέση αυτή παραμένει ελάχιστα διερευνημένη στους φοιτητές, η παρούσα μελέτη εξέτασε πώς οι πέντε παράγοντες προσωπικότητας και η εχθρική απόδοση αιτιότητας σχετίζονται με την εκδήλωση εκφοβισμού και θυματοποίησης, με την αξιοποίηση της ανάλυσης λανθανόντων προφίλ, η οποία μπορεί να ταυτοποιήσει ομάδες φοιτητών με διακριτά μοτίβα προσωπικότητας, γνωστικής επεξεργασίας και συμπεριφοράς που δεν αναδεικνύονται με παραδοσιακές μεταβλητοκεντρικές προσεγγίσεις. Στην έρευνα συμμετείχαν 730 φοιτήτριες/ήτες ελληνικών πανεπιστημίων (547 γυναίκες). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η θυματοποίηση συσχετίζεται θετικά με την αρνητική συναισθηματικότητα και αρνητικά με τη προσήνεια και την ευσυνειδησία, ενώ ο εκφοβισμός αρνητικά με τη προσήνεια και την ευσυνειδησία. Η ανάλυση λανθανόντων προφίλ ανέδειξε τρία προφίλ συμμετεχόντων: (α) «Ευάλωτο-αποσυρμένο» με χαμηλή εξωστρέφεια, υψηλή αρνητική συναισθηματικότητα, μέτρια εχθρική απόδοση αιτιότητας, μέτρια θυματοποίηση και χαμηλό εκφοβισμό, (β) «Προσαρμοστικό» με υψηλή εξωστρέφεια, προσήνεια και ευσυνειδησία, χαμηλή αρνητική συναισθηματικότητα και τα χαμηλότερα επίπεδα εχθρική απόδοση αιτιότητας, εκφοβισμού και θυματοποίησης, και (γ) ένα μικρότερο προφίλ «Διπλού κινδύνου» με μεσαίες τιμές προσωπικότητας, αυξημένη εχθρική απόδοση αιτιότητας και τα υψηλότερα επίπεδα θυματοποίησης και εκφοβισμού. Έμφυλες συγκρίσεις έδειξαν υψηλότερο εκφοβισμό στους άνδρες και υψηλότερη προσήνεια, ευσυνειδησία και αρνητική συναισθηματικότητα στις γυναίκες, χωρίς στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς την κατανομή στα προφίλ. Συνολικά, η χρήση της ανάλυσης λανθανόντων προφίλ ανέδειξε την ετερογένεια των ψυχοκοινωνικών μοτίβων στον φοιτητικό πληθυσμό, προσφέροντας σε επίπεδο πρόληψης και αντιμετώπισης. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη πρόληψης που συνδυάζει καλλιέργεια κοινωνικο-γνωστικών δεξιοτήτων, αναγνώριση γνωστικών μεροληψιών και ενίσχυση προσαρμοστικών χαρακτηριστικών προσωπικότητας για τη μείωση του εκφοβισμού και τη στήριξη φοιτητών με αυξημένο ψυχοκοινωνικό κίνδυνο.

Αϋπνία, Προσωπικότητα και Ψυχολογική Ευαλωτότητα: Μία Συσχετιστική Μελέτη σε μη Κλινικό Δείγμα

Αθανάσιος Κουτσοσπύρος, Κωνσταντίνος Κόκκινος

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ της αϋπνίας, της προσωπικότητας (Μοντέλο Πέντε Μεγάλων Παραγόντων) και της ψυχολογικής ευαλωτότητας (άγχος, κατάθλιψη) σε ένα μη κλινικό δείγμα 1349 Ελλήνων ενηλίκων (Μ.Ο. = 35.26, Τ.Α. = 16.41, 63,2% γυναίκες), μέσω ενός διαδικτυακού ερωτηματολογίου. Επιπλέον, μελετήθηκε ο πιθανός ρυθμιστικός ρόλος της ψυχολογικής ευαλωτότητας στη σχέση μεταξύ προσωπικότητας και αϋπνίας, καθώς και διαφορές μεταξύ των φύλων και της ηλικίας. Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντική επίδραση του φύλου και της ηλικίας στην αϋπνία, καθώς οι Ελληνίδες γυναίκες τείνουν να αναφέρουν αυξημένη συμπτωματολογία αϋπνίας σε σχέση με τους άνδρες, ενώ οι Έλληνες ηλικιωμένοι αναφέρουν αυξημένη συμπτωματολογία αϋπνίας συγκριτικά με τους νεότερους σε ηλικία. Προέκυψαν θετικές συσχετίσεις μεταξύ της αϋπνίας, του άγχους, της κατάθλιψης, του νευρωτισμού και της δεκτικότητας σε νέες εμπειρίες, ενώ παράγοντες της προσωπικότητας, όπως η ευσυνειδησία, η εξωστρέφεια και η προσήνεια παρουσίασαν αρνητική συσχέτιση τόσο με τη συμπτωματολογία του άγχους και της κατάθλιψης όσο και με τα συμπτώματα της αϋπνίας. Τέλος, η ψυχολογική ευαλωτότητα βρέθηκε να ρυθμίζει τη σχέση νευρωτισμού και αϋπνίας, καθώς σε χαμηλά επίπεδα άγχους ή/και κατάθλιψης, η σχέση νευρωτισμού και αϋπνίας ήταν ισχυρότερη, υποδηλώνοντας ότι τα άτομα με υψηλό νευρωτισμό (συναισθηματική αστάθεια), τα οποία δεν αναφέρουν έντονα συμπτώματα άγχους ή/και κατάθλιψης είναι πιθανότερο να εμφανίσουν προβλήματα αϋπνίας. Η μελέτη προσφέρει πρωτογενή εμπειρικά δεδομένα για τον ελληνικό πληθυσμό, ενισχύοντας τη βιβλιογραφία για τις σχέσεις μεταξύ αϋπνίας, προσωπικότητας και ψυχολογικής ευαλωτότητας. Παρά τους μεθοδολογικούς περιορισμούς για μη αντιπροσωπευτική δειγματοληψία και τη χρήση αυτο-αναφορικών ερευνητικών εργαλείων, αναδεικνύεται η σημασία ενσωμάτωσης της ψυχολογικής αξιολόγησης σταθερών χαρακτηριστικών προσωπικότητας στο πλαίσιο πρόληψης και αντιμετώπισης των συμπτωμάτων αϋπνίας. Η έρευνα προτείνει για μελλοντικές μελέτες πολυπαραγοντικές, διαχρονικές και αντικειμενικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, όπως νευροβιολογικές και ψυχοφυσιολογικές μετρήσεις των εξεταζόμενων μεταβλητών, προκειμένου να ενισχυθεί η κατανόηση των σχέσεων αυτών και να αναπτυχθούν πιο στοχευμένες και αποτελεσματικές ψυχοθεραπευτικές πρακτικές.

Ακαδημαϊκή Ακεραιότητα και Τεχνητή Νοημοσύνη στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση Εμπειρικών Ευρημάτων

Θεανώ-Αθανασία Παπιώτη, Κωνσταντίνος Κόκκινος

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η ενσωμάτωση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης (TN), όπως το ChatGPT, μετασχηματίζει ραγδαία την ανώτατη εκπαίδευση, προσφέροντας νέες δυνατότητες μάθησης αλλά και εγείροντας κρίσιμα ζητήματα ηθικής και ακαδημαϊκής ανεντιμότητας. Η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση εξετάζει τους ψυχολογικούς και προδιαθεσικούς παράγοντες, καθώς και το πλαίσιο χρήσης, που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι φοιτητές χρησιμοποιούν ή καταχρώνται συστήματα TN για ακαδημαϊκούς σκοπούς. Από την αναζήτηση της πολύ πρόσφατης βιβλιογραφίας (2020–2024) προέκυψαν 71 εμπειρικές μελέτες, οι οποίες αναλύθηκαν ως προς το θεωρητικό πλαίσιο, το δείγμα και τα εργαλεία μέτρησης. Τα ευρήματα δείχνουν πως η χαμηλή βαθμολογία στην Ειλικρίνεια-Ταπεινοφροσύνη και στην Ευσυνειδησία, καθώς και υψηλή βαθμολογία στον Μακιαβελισμό και την Ψυχοπάθεια, σχετίζονται με αυξημένη πιθανότητα καταχρηστικής χρήσης της TN. Επιπλέον, η τάση για ακαδημαϊκή αναβλητικότητα και οι περιορισμένες δεξιότητες αυτορρύθμισης καθιστούν πιο πιθανή τη χρήση TN, ιδιαίτερα σε συνθήκες χρονικής πίεσης ή αυξημένων απαιτήσεων. Τα ευρήματα προσεγγίζονται υπό το πρίσμα θεωρητικών μοντέλων όπως η Προσχεδιασμένη Συμπεριφορά, η Αυτορρυθμιζόμενη Μάθηση, η Ηθική Αποδέσμευση και τα μοντέλα προσωπικότητας HEXACO και Σκοτεινής Τετράδας. Η ηθική αποδέσμευση διευκολύνει τη αιτιολόγηση ανέντιμων πρακτικών, ενώ η Θεωρία της Προσχεδιασμένης Συμπεριφοράς αναδεικνύει τον ρόλο των στάσεων, των κοινωνικών προτύπων και του αντιλαμβανόμενου ελέγχου. Παράγοντες πλαισίου, όπως η θεσμική πολιτική και η σαφήνεια των κανονισμών, κρίνονται εξίσου καθοριστικοί.

Η ανασκόπηση αναδεικνύει την ανάγκη για σύνθετες παρεμβάσεις που να λαμβάνουν υπόψη τόσο τις ατομικές διαφορές όσο και το εκπαιδευτικό πλαίσιο, με στόχο την ενίσχυση της ακαδημαϊκής ακεραιότητας και τη δημιουργία συνθηκών υπεύθυνης και δημιουργικής χρήσης της TN στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Συμπόσιο 8

Εφηβεία υπό πίεση: Σωματικές φωνές, γονεϊκές εισβολές και η σχεσιακή ψυχαναλυτική αναζήτηση νοήματος

Προεδρείο/α: **Μανουσία Κυτράιου** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Μανουσία Κυτράιου** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Το παρόν συμπόσιο εστιάζει στη διερεύνηση εφηβικών ψυχικών δυσκολιών που εκφράζονται μέσα από σωματοποίησης, αυτοτραυματισμό και σιγή, σε συνθήκες έντονης και συγχυτικής γονεϊκής εμπλοκής. Η σχεσιακή ψυχαναλυτική προσέγγιση, η οποία δεν εξαντλείται στη διαχείριση του συμπτώματος, αλλά αναζητά το νόημα του μέσα στη θεραπευτική σχέση, προσφέρει ένα κλινικά και θεωρητικά γόνιμο πλαίσιο για την κατανόηση αυτών των φαινομένων. Στο επίκεντρο τίθεται η σχέση, όχι μόνο ως θεραπευτικό εργαλείο, αλλά ως πεδίο όπου το υποκείμενο αναδύεται, συναντάται και ξαναγράφεται. Οι τρεις εισηγήσεις αφορούν περιστατικά εφήβων, αναδεικνύοντας τη θεραπευτική προσπάθεια συγκρότησης ενός μεταβατικού χώρου, μέσα στον οποίο η σιωπή, η εκδραμάτιση και η απόσυρση νοούνται ως μορφές «σχετίζεσθαι», έστω και ακατέργαστες. Πιο αναλυτικά, παρουσιάζεται η ψυχοθεραπευτική πορεία τριών εφήβων κοριτσιών που επέλεξαν την σιωπή είτε μέσω της απόσυρσης είτε μέσω της σωματοποίησης. Παράλληλα, εξετάζονται οι πολλαπλές επιρροές της γονεϊκής παρουσίας, η οποία ενίοτε διαταράσσει τη θεραπευτική συνθήκη μέσω παρεμβατικότητας, άρνησης αποχωρισμού ή επιβολής ελέγχου. Η θεωρητική ανάλυση των περιστατικών αξιοποιεί έννοιες της σχεσιακής ψυχανάλυσης, εστιάζοντας όχι μόνο στην παθολογία, αλλά στη μη λεκτική και συναισθηματική επικοινωνία που συγκροτείται εντός της σχέσης. Το σώμα, ως έκφραση του ανείπωτου, συναντά τον ψυχικό χώρο της θεραπευτικής σχέσης, η οποία δύναται να μεταβολίσει τον πόνο και να λειτουργήσει ως νέος τόπος ψυχικής νοηματοδότησης. Στόχος λοιπόν του συμποσίου είναι η ανάδειξη της σημασίας της σταθερής, ανοιχτής και ανεκτικής θεραπευτικής παρουσίας σε ένα περιβάλλον όπου η σχέση είναι ασταθής. Τίθενται ερωτήματα από τις θεραπεύτριες σχετικά με τα όρια και της προκλήσεις της ψυχοθεραπευτικής προσέγγισης των εφήβων θεραπευόμενων. Αυτά τα ερωτήματα αφορούν την σχέση τόσο με τον/την έφηβο ψυχοθεραπευόμενο, αλλά και την παρεμβατικότητα των γονέων στην θεραπευτική διαδικασία.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Όταν το σώμα μιλάει: Εφηβικός αυτοτραυματισμός ως σιωπηλή κραυγή και οι ψυχοθεραπευτικές δυσκολίες της γονεϊκής εμπλοκής

Μανουσία Κυτράιου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην θεωρητική και κλινική διερεύνηση του αυτοτραυματισμού στην εφηβεία ως έκφραση σιωπηλής κραυγής μέσα σε ένα περιβάλλον έντονα συγκεχυμένης γονεϊκής εμπλοκής. Μέσα από την παρουσίαση της κλινικής περίπτωσης μιας 14χρονης εφήβης, που προσήλθε σε ψυχοθεραπεία με συμπτώματα κοινωνικής απόσυρσης, φοβιών, έντονου άγχους και αυτοτραυματισμού (χαράξεις στα άνω άκρα), αναδεικνύονται οι δυσκολίες της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας σε πλαίσιο γονεϊκής δυσλειτουργίας και παρεμβατικότητας.

Στο πλαίσιο της σχεσιακής ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας, δίνεται έμφαση στον διαπροσωπικό χώρο που δημιουργείται μεταξύ θεραπευτή και θεραπευόμενου ως τόπος δυναμικών αναπαραστάσεων, μεταβιβάσεων και αντιμεταβιβάσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στον ρόλο της μητέρας, μιας παρεμβατικής και ελεγκτικής φιγούρας, που δυσκολεύτηκε να αντέξει τον ψυχικό αποχωρισμό από την κόρη της, εκδηλώνοντας παθητικοεπιθετικές στάσεις προς τη ψυχοθεραπεύτρια και υπονομεύοντας ενεργά τη θεραπευτική διαδικασία. Ο ρόλος του απόντα πατέρα ενίσχυσε το αίσθημα εγκατάλειψης και συναισθηματικής αστάθειας της εφήβης.

Η θεωρητική ανάλυση της περίπτωσης φωτίζεται μέσα από τις έννοιες της Klein (διχοτόμηση του εαυτού), του Winnicott (ανεπάρκεια της «αρκετά καλής μητέρας»), του Bion (απουσία ψυχικού κρατήματος) και του Kohut (ναρκισσιστική ευαλωτότητα λόγω έλλειψης λειτουργικών εαυτο-αντικειμένων). Η αποτυχία της μητέρας να προσφέρει συναισθηματικό καθρέφτισμα και ενσυναίσθηση συνέβαλε στον κατακερματισμό της αίσθησης εαυτού και την εκδραμάτιση μέσω του αυτοτραυματισμού. Επιπλέον, αναλύεται το τραυματικό υπόβαθρο της σχέσης μητέρας-παιδιού και οι εσωτερικευμένες σχέσεις με σημαντικά πρόσωπα, που συνδιαμορφώνουν την ψυχική πραγματικότητα της εφήβης. Τέλος, η παρούσα εργασία στοχεύει να επιφέρει διάλογο γύρω από τις προκλήσεις της ψυχοθεραπευτικής δουλειάς με εφήβους όταν η γονεϊκή εμπλοκή παρεμποδίζει την αυτόνομη, την ψυχική διαφοροποίηση και την ανάπτυξη του εφήβου.

Η έφηβη, ο καθρέφτης και το ρήγμα: Γονεϊκή αυτοκαταστροφή και αποσταθεροποίηση της θεραπευτικής σχέσης

Φραντζέσκα Καραγιάννη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η παρούσα εισήγηση βασίζεται σε πραγματικό κλινικό υλικό από τις συνεδρίες της θεραπεύτριας με την έφηβη Α., 15 ετών, και τους γονείς της. Εξετάζεται η ψυχική δυναμική μιας θεραπευτικής σχέσης που επηρεάζεται βαθιά από την αυτοκαταστροφική και διαταραγμένη πραγματικότητα των γονέων, η οποία εκδηλώνεται βίαια προς τη θεραπεύτρια. Η Α. ξεκίνησε τη θεραπεία με έντονη απόσυρση, εξάρτηση και άρνηση εμπλοκής, ζώντας μέσα σε μια συμβιωτική γονεϊκή παντοδυναμία. Η χρόνια βρεφικοποίησή της από τους γονείς εμπόδιζε κάθε προσπάθεια διαφοροποίησης και συγκρότησης ταυτότητας. Θα αναλυθούν ψυχαναλυτικές έννοιες που φωτίζουν τη δυναμική του συγκεκριμένου περιστατικού και συμβάλλουν στην κατανόηση της έντασης και της διάσπασης που βιώθηκε στο θεραπευτικό πλαίσιο. Η έννοια του εξιδανικευμένου αντικειμένου στη σχεσιακή ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς βιώνουν τη θεραπεύτρια. Θα διερευνηθούν οι ναρκισσιστικές φαντασιώσεις των γονέων, οι οποίες ενεργοποιούνται όταν η πραγματικότητα που αναδύεται στη θεραπεία έρχεται σε σύγκρουση με την εσωτερική τους κατασκευή. Η αδυναμία τους να αντέξουν τη ματαίωση και τη σύγκρουση οδηγεί σε έντονες εκδραμάτισεις, με στόχο την ανατροπή του θεραπευτικού πλαισίου. Ακόμη, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις επιθέσεις στο θεραπευτικό πλαίσιο, οι οποίες εκδηλώνονται όταν η θεραπευτική εργασία απειλεί τις άμυνές τους. Επίσης, εξετάζεται η έννοια του αποδιοπομπαίου τράγου, καθώς η θεραπεύτρια μετατρέπεται σε στόχο έντονων λεκτικών επιθέσεων. Οι γονείς την κατηγορούν και την πιέζουν να παραβιάσει το απόρρητο της θεραπείας με το πρόσχημα της «προσασίας» της κόρης, επιδιώκοντας στην ουσία να «αφανίσουν» το σταθερό θεραπευτικό αντικείμενο που απειλεί τη διαταραγμένη τους ισορροπία. Μέσα από την εισήγηση θέτονται κρίσιμα ερωτήματα: Πότε και αν δικαιολογείται η άρση απορρήτου; Ποια είναι τα όρια της

ψυχαναλυτικής θέσης σε ένα τέτοιο τραυματικό πλαίσιο; Μπορεί η θεραπεύτρια να αντέξει την επίθεση και να διατηρήσει τη θεραπευτική συμμαχία; Πως διασφαλίζεται η σταθερότητα της θεραπευτικής σχέσης ώστε να συνεχιστεί το θεραπευτικό ταξίδι;

Σωματοποίηση και σιγή: Βουλιμία και αυτοτραυματισμός έφηβης ως απάντηση στη διεισδυτική μητρική παρουσία

Ηλέκτρα Βρωώνη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η παρούσα εισήγηση βασίζεται σε μία ψυχοθεραπευτική βινιέτα που αφορά μια έφηβη με συμπτώματα βουλιμίας και αυτοτραυματισμών, τα οποία εμφανίστηκαν και επιδεινώθηκαν κατά την περίοδο των εξετάσεων για πρότυπο σχολείο. Η έφηβη ζει σε ένα οικογενειακό πλαίσιο υψηλών προσδοκιών. Η μητέρα, συχνά διέκοπτε τις θεραπείες, επικοινωνούσε απευθείας με τη θεραπεύτρια και επενέβαινε στο περιεχόμενο των συνεδριών. Η θεραπευτική σχέση με την έφηβη αναπτύχθηκε αργά, σε ένα ναρκοπέδιο γεμάτο αμφιθυμία, σιωπή και υπόγεια ματαίωση. Η σιωπή της δεν εξέφραζε απλώς εσωστρέφεια, αλλά λειτουργούσε ως προστατευτική απόσυρση από την ψυχική εισβολή που βίωνε συχνά. Το σώμα της έγινε ο κύριος τρόπος και τόπος έκφρασης, με τη βουλιμία και τους αυτοτραυματισμούς, να λειτουργούν ως εκφράσεις ψυχικού αδιεξόδου, ανάγκης για έλεγχο και σιωπηρής αντίστασης στη μητρική εισβολή. Η θεραπευτική διαδικασία εστίασε στη σταθερότητα του πλαισίου και στην ανεκτικότητα απέναντι στη μη λεκτική έκφραση, επιτρέποντας τη σταδιακή εμφάνιση ενός ψυχικού χώρου όπου η έφηβη μπορούσε να επεξεργαστεί την εμπειρία της. Ταυτόχρονα, η σχέση της θεραπεύτριας με τη μητέρα έπαιξε καθοριστικό ρόλο καθώς φώτιζε τα αδιέξοδα μιας τριαδικής σχέσης όπου η ίδια η θεραπευτική συνθήκη κινδύνευε να καταστεί αντικείμενο ελέγχου. Η ψυχοθεραπευτική διαδικασία λειτουργεί υπό το πρίσμα της σχεσιακής ψυχαναλυτικής θεωρίας, εστιάζοντας στο σώμα ως χώρο έκφρασης του μη εκφράσιμου, αλλά και της θεραπευτικής σχέσης ως εν δυνάμει χώρο επανεπινόησης του εαυτού. Η παρουσίαση αυτή έχει ως στόχο να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο το σώμα μπορεί να σωματοποιεί την ψυχική οδύνη και να καθίσταται η μοναδική φωνή ενός υποκειμένου σε αδυναμία λόγου. Σκοπός της είναι να συμβάλει στην κατανόηση της σιγής και της σωματικής έκφρασης ως ψυχικών φαινομένων, εστιάζοντας στις δυνατότητες που προσφέρει η σχεσιακή ψυχαναλυτική προσέγγιση για θεραπευτική επεξεργασία.

Συνεδρία 8

Η Επίδραση Της Χρήσης Των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, Των Γονικών Τύπων Δεσμού, Των Στερεοτύπων Φύλου, Της Αυτοεκτίμησης Και Των Συνομηλίκων Στη Διαμόρφωση Της Κοινωνικής Ταυτότητας Των Εφήβων

Μαρία-Παταπία Εξαδάκτυλου, Αντωνία Παπαστυλιανού

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εφηβεία αποτελεί μια κρίσιμη φάση έντονης ψυχολογικής και κοινωνικής εξέλιξης, κατά την οποία οι νέοι καλούνται να συγκροτήσουν την κοινωνική τους ταυτότητα. Η σύγχρονη έρευνα έχει στρέψει το ενδιαφέρον της αφενός στη σύνδεση μεταξύ της χρήσης των κοινωνικών δικτύων και της διαμόρφωσης της ταυτότητας, και αφετέρου στον ρόλο του γονικού δεσμού στην ανάπτυξη της κοινωνικής ταυτότητας, επισημαίνοντας διαφορές ανάλογα με το φύλο του εφήβου. Η ανατροφοδότηση από το διαδικτυακό περιβάλλον μπορεί να ενισχύσει την αυτοεκτίμηση (Shankleman et al., 2021), αλλά και να οδηγήσει σε αρνητικά αποτελέσματα, όπως είναι η διαδικτυακή παρακολούθηση και η εμπλοκή σε επικίνδυνες συμπεριφορές (Poronac & Hadlington, 2020). Όσον αφορά τις σχέσεις με τους γονείς, έρευνες έχουν δείξει ότι τα κορίτσια έχουν πιο θετικές σχέσεις με τους γονείς και υιοθετούν περισσότερο όλους τους τύπους ταυτότητας συγκριτικά με τα αγόρια (Imtiaz & Naqvi, 2012). Η παρούσα μελέτη διερευνά τον ρόλο των κοινωνικών μέσων, των γονικών δεσμών, των στερεοτύπων φύλου, της αυτοεκτίμησης και των σχέσεων με συνομηλίκους στη διαμόρφωση της κοινωνικής ταυτότητας στην εφηβεία. Αναλύονται τόσο οι άμεσες επιδράσεις των ανεξάρτητων μεταβλητών (γονικός δεσμός, χρήση κοινωνικών δικτύων), όσο και οι έμμεσες, μέσω διαμεσολαβητικών παραγόντων (στερεότυπα φύλου, σχέσεις με συνομηλίκους) και ρυθμιστικών (αυτοεκτίμηση). Το δείγμα της έρευνας απαρτίζεται από 383 μαθητές και μαθήτριες από περιοχές της Εύβοιας και της Αττικής, ηλικίας 14 έως 17 ετών. Τα αποτελέσματα συζητούνται σε σχέση με τις προηγούμενες μελέτες που έχουν εξετάσει τους παράγοντες που επιδρούν στη συγκρότηση της κοινωνικής ταυτότητας των εφήβων.

Ο «Φόβος Να Μην Μείνεις Εκτός Από Όσα Συμβαίνουν Γύρω Σου» Και Συμπτώματα Κατάθλιψης Στους Εφήβους

Νικολέττα Δρακούλη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η μελέτη αφορά την συσχέτιση του φόβου να «μην μείνεις εκτός από όσα συμβαίνουν γύρω σου» [Fear of Missing Out (FoMO)] και των συμπτωμάτων κατάθλιψης, ιδιαίτερα στην περίπτωση των εφήβων. Στην έρευνα συμμετείχαν 178 έφηβοι ηλικίας 13 έως 18 ετών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές γυμνασίου και ιδιαίτερα της Γ' Τάξης παρουσίασαν μεγαλύτερες μέσες βαθμολογίες φόβου και κατάθλιψης. Επιπλέον, διαπιστώθηκε μέτριου βαθμού θετική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ φόβου και κατάθλιψης. Τέλος, από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε πως ο φόβος συσχετίζεται θετικά και έντονα με την ανάγκη ενημέρωσης προς και από τους φίλους τους, ενώ ταυτόχρονα διαπιστώθηκε ότι η κατάθλιψη συσχετίζεται θετικά και μέτρια με την ανάγκη για ενημέρωση προς και από άλλα πρόσωπα εκτός από τους φίλους ενώ πολύ σημαντικό ρόλο στη σχέση κατάθλιψης και FoMO διαδραματίζουν τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης.

Ο Ρόλος των Κινήτρων και των Ατομικών Χαρακτηριστικών στην Ακαδημαϊκή Προσαρμογή και Επίδοση Φοιτητών/τριών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Πάτρα Βλαχοπάνου, Laura Maska, Δημήτριος Καλαμάρας

Aegean College/University of Essex

Η παρούσα μελέτη διερευνά τον τρόπο με τον οποίο ατομικά χαρακτηριστικά των φοιτητών, όπως το φύλο, η ηλικία, η επιλογή πρώτης προτίμησης του τμήματος σπουδών και ο τόπος διαμονής, επηρεάζουν την ακαδημαϊκή προσαρμογή και επίδοση φοιτητών/τριών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με ιδιαίτερη έμφαση στον διαμεσολαβητικό ρόλο των ενδογενών και εξωγενών κινήτρων. Δύο μοντέλα ανάλυσης διαδρομών εφαρμόστηκαν, προκειμένου να διερευνηθούν οι άμεσες και έμμεσες συσχετίσεις μεταξύ των κινήτρων των φοιτητών και των ακαδημαϊκών αποτελεσμάτων, καθώς και οι επιδράσεις συγκεκριμένων δημογραφικών παραγόντων στη διαμόρφωση αυτών των συσχετίσεων. Τα ευρήματα ανέδειξαν το ενδογενές κίνητρο ως καθοριστικό παράγοντα θετικής προσαρμογής στο πανεπιστημιακό περιβάλλον και βελτιωμένης επίδοσης, ιδίως σε φοιτήτριες και φοιτητές που φοίτησαν σε τμήματα της πρώτης τους επιλογής. Επιπλέον, η ηλικία διαπιστώθηκε πως σχετίζεται σημαντικά με τις ακαδημαϊκές επιδόσεις, με τους νεότερους φοιτητές να επιτυγχάνουν υψηλότερα επίπεδα προσαρμογής και επίδοσης. Η μελέτη αναδεικνύει την αναγκαιότητα ενίσχυσης των κινήτρων ως σημαντικών παραγόντων ψυχολογικής ενδυνάμωσης και ακαδημαϊκής επιτυχίας στον χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η ενσωμάτωση στοχευμένων συμβουλευτικών παρεμβάσεων στο ακαδημαϊκό πλαίσιο δύναται να συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση της φοιτητικής εμπειρίας και της εκπαιδευτικής πορείας, μέσω εξατομικευμένης υποστήριξης και ενίσχυσης του εσωτερικού κινήτρου.

Η Επίδραση του Sexting στην Ψυχοσύνθεση των Νέων: Ψυχολογικές και Συναισθηματικές Επιπτώσεις. Μια εμπειρική μελέτη

Ευθυμία Μαρίνου, Στέφανος Αρμακόλας, Ανθή Καρατράντου, Νικόλαος Μάνεσης

Πανεπιστήμιο Πατρών

Το sexting αποτελεί ένα σύγχρονο φαινόμενο που συνδέεται άμεσα με την ψυχολογική ευημερία και τις διαπροσωπικές σχέσεις των νέων. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται τόσο βιβλιογραφικά όσο και ερευνητικά η επίδραση του sexting στην ψυχοσύνθεση των νέων, οι διαφορές φύλου, η συσχέτισή του με τις διαπροσωπικές σχέσεις, καθώς και ο ρόλος διάφορων κοινωνικών παραγόντων. Η έρευνα υλοποιήθηκε με ποσοτική μεθοδολογία, μέσω ερωτηματολογίου που απευστάθηκε σε δείγμα 145 νέων ηλικίας 18-26 ετών. Σκοπός ήταν η διερεύνηση της φύσης του sexting, αναδεικνύοντας τις διαφορετικές του επιδράσεις. Χρησιμοποιήθηκαν στατιστικές μέθοδοι για την ανάλυση των δεδομένων, παρέχοντας εμπειρικές γνώσεις για τις διαφορές μεταξύ συναινετικών και μη συναινετικών πρακτικών, καθώς και για τον αντίκτυπο στις συναισθηματικές και ψυχολογικές καταστάσεις των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν τη σημασία της συναίνεσης και της κοινωνικής υποστήριξης στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων, ενώ επιβεβαιώνουν τη συσχέτιση του μη συναινετικού sexting με τη θυματοποίηση και την ψυχολογική δυσφορία. Συνολικά, η εργασία προσφέρει μια προσεκτική και τεκμηριωμένη ανάλυση του φαινομένου του sexting και πως συνδέεται με την ψυχοσύνθεση των νέων.

Δίνοντας Φωνή στην Ψυχική Υγεία: Η δύναμη των webinars στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών του ΚεΣυΨΥ του ΕΑΠ

Θεοδώρα Σπυροπούλου, Μάνια Παππά, Βασίλειος Βερύκιος

Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης (ΚεΣυΨΥ) Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)

Η αξιοποίηση των webinars από το Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης (ΚεΣυΨΥ) του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) αναδεικνύεται σε πολύτιμο και καινοτόμο ψηφιακό μέσο για την υποστήριξη των φοιτητών/τριών του σε θέματα ψυχικής υγείας. Η παρουσίαση διερευνά πώς τα webinars συμβάλλουν στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση, καθώς και στην ενίσχυση της ψυχικής ευεξίας των φοιτητών/τριών, σε πρωτοβάθμια κλίμακα, προσφέροντας ευχέρεια πρόσβασης σε ψυχολογικές υπηρεσίες, ανεξαρτήτως τοποθεσίας. Με την αύξηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι εξ αποστάσεως φοιτητές/τριες, τα webinars δίνουν τη δυνατότητα στο ΚεΣυΨΥ να προσεγγίσει τα θέματα ψυχικής υγείας με έναν πιο προσιτό, σύντομο και λιγότερο στιγματισμένο τρόπο, σε ένα μεγάλο αριθμητικά κοινό, δημιουργώντας έναν ασφαλή ψηφιακό χώρο για ανοιχτό διάλογο. Παράλληλα, επιτρέπουν την εξοικείωση των συμμετεχόντων με πρακτικές στρατηγικές για την αυτοβοήθεια, την ενσυνειδητότητα (mindfulness) και την ενδυνάμωση της ψυχικής ανθεκτικότητας, εστιάζοντας σε θέματα όπως το άγχος, η κατάθλιψη και η διαχείριση του άγχους εξετάσεων. Επιπρόσθετα, συμβάλλουν στην ορατότητα και προβολή του ΚεΣυΨΥ και των υπηρεσιών του με τρόπο άμεσο και βιωματικό. Επιπλέον, αναδεικνύονται οι προκλήσεις της εφαρμογής των webinars, όπως η ανάγκη προσαρμογής του περιεχομένου σε μια ποικιλία αναγκών και η διατήρηση της προσωπικής σύνδεσης με τους φοιτητές σε ένα ψηφιακό περιβάλλον. Στόχος είναι να αναδειχθεί η σημασία αυτών των διαδικτυακών σεμιναρίων στην ενίσχυση της ψυχικής υγείας και της ευημερίας των φοιτητών, που λειτουργούν άρτια και συμπληρωματικά με τις βασικές υπηρεσίες συμβουλευτικής του ΚεΣυΨΥ, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη και καινοτόμο προσέγγιση στην ψυχολογική υποστήριξη των φοιτητών στο πλαίσιο και τη φιλοσοφία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης του ΕΑΠ.

Συνεδρία 9

Η Αποτελεσματικότητα της Προσωποκεντρικής Συμβουλευτικής στη Μείωση του Άγχους και στη Βελτίωση της Ποιότητας Ύπνου μέσω Group Therapy

Κατερίνα Τρίκα

ICPS College

Καθώς η ανάγκη για κατάλληλες και εφαρμόσιμες ψυχοθεραπείες που προσαρμόζονται στην εκάστοτε συμπτωματολογία ή ψυχοπαθολογία αυξάνεται συνεχώς, η Προσωποκεντρική θεραπεία προβάλλει ως μια ανθρωπιστική προσέγγιση που επιδιώκει την ενίσχυση της λειτουργικότητας του ατόμου. Ιδιαίτερα σε περιόδους παγκόσμιων κρίσεων, όπως μια πανδημία, όπου παρατηρείται αύξηση των επιπέδων άγχους και επιδείνωση της ποιότητας ύπνου, η ανάγκη για τέτοιου είδους παρεμβάσεις γίνεται εντονότερη. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει την αποτελεσματικότητα της Προσωποκεντρικής συμβουλευτικής στη μείωση του άγχους και στη βελτίωση του ύπνου. Η έρευνα περιλαμβάνει εβδομαδιαίες ομαδικές συνεδρίες διάρκειας δέκα εβδομάδων με τη συμμετοχή περίπου δέκα ατόμων ανά ομάδα, ενώ παράλληλα προβλέπεται ομάδα ελέγχου σαράντα ατόμων που δεν θα λάβουν καμία θεραπευτική παρέμβαση. Μέσα από αυτή τη μεθοδολογική προσέγγιση εξετάζεται κατά πόσο μειώνονται τα συμπτώματα άγχους και βελτιώνεται η ποιότητα ύπνου, καθώς και αν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ τους. Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να επαναπροσδιορίσουν τον εαυτό τους μέσω της έκθεσης σε ένα αποδεκτικό και χωρίς όρους περιβάλλον. Η πρώτη υπόθεση της μελέτης αφορά στατιστικά σημαντική μείωση των συμπτωμάτων άγχους στην πειραματική ομάδα μετά την Προσωποκεντρική θεραπεία, η δεύτερη στη στατιστικά σημαντική μείωση των συμπτωμάτων κακής ποιότητας ύπνου και η τρίτη στη συσχέτιση μεταξύ των συμπτωμάτων άγχους και της ποιότητας ύπνου.

Ανάπτυξη Δεικτών Ποιότητας για την Βελτίωση της Ποιότητας και Αποτελεσματικότητας των Συμβουλευτικών Παρεμβάσεων στο Σχολείο

Ιωσήφ Φραγκούλης¹, Αιμιλία Μίχαλου²

¹Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, Greece; ²Πανεπιστήμιο Πατρών Τμήμα Επιστημών Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας

Η ποιότητα αποτελεί μια πολυδιάστατη έννοια που ερμηνεύεται διαφορετικά ανάλογα με το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό συγκείμενο. Η αποτίμηση της ποιότητας αποτελεί μια δυναμική διαδικασία, προσαρμόζοντας τους όρους της ανάλογα με το πλαίσιο υλοποίησής της. Οι δείκτες ποιότητας αποτελούν εργαλεία που βοηθούν στη λήψη αποφάσεων για τη βελτίωση των συμβουλευτικών παρεμβάσεων. Τα τελευταία χρόνια, στο πεδίο της συμβουλευτικής αναπτύσσονται δείκτες και κριτήρια για την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των συμβουλευτικών παρεμβάσεων. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται και αναλύονται δείκτες που αφορούν: α) την προετοιμασία και τη σχεδίαση της συμβουλευτικής παρέμβασης, β) το περιεχόμενο της, γ) τις διαδικασίες υλοποίησής της δ) τις μεθόδους, τις τεχνικές και τα μέσα υλοποίησής της, ε) το υλικό υποστήριξής της, στ) την επικοινωνία του συμβούλου με τον/τους συμβουλευόμενο/ους, ζ) την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την υλοποίηση της συμβουλευτικής παρέμβασης. Από την πιλοτική εφαρμογή των δεικτών ποιότητας στο πλαίσιο υλοποίησης συμβουλευτικών συναντήσεων διαπιστώθηκε πως τόσο οι σύμβουλοι όσο και οι συμβουλευόμενοι μαθητές, χαρακτηρίζουν θετική την αξιοποίησή τους, καθώς η εφαρμογή τους στο πλαίσιο υλοποίησης της συμβουλευτικής παρέμβασης διασφαλίζει υψηλή ποιότητα στις παρεχόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες. Παράλληλα αποτυπώνονται σημεία και διαδικασίες οι οποίες χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης. Οι προτεινόμενοι δείκτες μπορούν να αξιοποιηθούν για την αποτίμηση της ποιότητας των συμβουλευτικών παρεμβάσεων που υλοποιούνται τόσο ατομικά όσο και ομαδικά σε όλες τις βαθμίδες και τύπους εκπαίδευσης. Σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν για τον έλεγχο της ποιότητας των συμβουλευτικών διαδικασιών κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη δεικτών μέτρησης καθώς και η ανάπτυξη συστήματος διαχείρισης ολικής ποιότητας. Μέσα από την αξιολόγηση βάσει συγκεκριμένων δεικτών ποιότητας θα εξασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα στις παρεχόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες και θα εντοπιστούν τυχόν αδυναμίες με στόχο την περαιτέρω βελτίωσή τους.

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας ενός Προσωποκεντρικού προγράμματος για την καλλιέργεια Προσωποκεντρικής στάσης σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και τη βελτίωση της αυτοεκτίμησης και της αυτοαποτελεσματικότητάς τους.

Δήμητρα Δημητρακοπούλου¹, Ανδρέας Μπρούζος¹, Στέφανος Φ. Βασιλόπουλος², Βασίλειος Κούτρας¹

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων; ²Πανεπιστήμιο Πατρών

Η αξία της αυτοεκτίμησης και της αυτοαποτελεσματικότητας των δασκάλων για την εκπαίδευση των μαθητών έχει τεκμηριωθεί εκτενώς στην επιστημονική βιβλιογραφία, καθώς συνδέεται με την ανάπτυξη αυτών των χαρακτηριστικών και στους ίδιους τους μαθητές. Παράλληλα, η διεθνής έρευνα υποστηρίζει ότι οι μαθητές που αντιμετωπίζονται από τους εκπαιδευτικούς με βάση τις πυρηνικές συνθήκες της Προσωποκεντρικής Προσέγγισης βιώνουν ευεργετικά αποτελέσματα σε ψυχοκοινωνικό και γνωστικό επίπεδο. Η παρούσα μελέτη εξετάζει την επίδραση ενός Προσωποκεντρικού εκπαιδευτικού προγράμματος διάρκειας 31 ωρών, το οποίο σχεδιάστηκε με στόχο τη διευκόλυνση της εκμάθησης δεξιοτήτων επικοινωνίας και την ενσωμάτωση των πυρηνικών συνθηκών της Προσωποκεντρικής Προσέγγισης στην επαγγελματική ταυτότητα των συμμετεχόντων. Ειδικότερα, διερευνάται η αλλαγή της αυτοαντίληψης των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ως προς την καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης, της αυτοαποτελεσματικότητας, της αυτοαποδοχής, της ενσυναίσθησης και του αισθήματος κοινότητας. Το δείγμα αποτελείται από 281 Έλληνες δασκάλους δημοτικών σχολείων (140 στην ομάδα παρέμβασης και 141 στην ομάδα ελέγχου), οι οποίοι συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια πριν, αμέσως μετά την ολοκλήρωση και τρεις μήνες μετά την παρέμβαση. Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν περιλαμβάνουν την Rosenberg Self-Esteem Scale για την αξιολόγηση της αυτοεκτίμησης, την Generalized Self-Efficacy Scale για την αυτοαποτελεσματικότητα, την Therapeutic Attitudes Scale (με διαστάσεις αυθεντικότητας, άνευ όρων αποδοχής και ενσυναίσθησης) για την υιοθέτηση των διευκολυντικών στάσεων για τη μάθηση, την Unconditional Positive Self-Regard Scale για την αυτοαποδοχή, το Interpersonal Reactivity Index και το Toronto Empathy Questionnaire για την ενσυναίσθηση, καθώς και το Community Questionnaire για το αίσθημα κοινότητας. Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν στατιστικά σημαντικές βελτιώσεις στους συμμετέχοντες της ομάδας παρέμβασης σε όλους τους ερευνητικούς άξονες ...

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της ψυχοεκπαιδευτικής παρέμβασης «Κάνε τη διαφορά» για τη μείωση της επιθετικότητας σε μαθητές προεφηβικής ηλικίας

Ιωάννης Κρομμύδας, Ανδρέας Μπρούζος

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η επιθετικότητα συνιστά ένα πολύπλοκο ψυχοκοινωνικό φαινόμενο, το οποίο μπορεί να λάβει ποικίλες μορφές έκφρασης, όπως η σωματική, η λεκτική και η σχεσιακή επιθετικότητα. Οι μορφές αυτές μπορεί να εκδηλώνονται είτε άμεσα, μέσω φανερών και ευδιάκριτων συμπεριφορών, είτε έμμεσα, μέσω συγκαλυμμένων ενεργειών. Η έγκαιρη εφαρμογή κατάλληλων παρεμβάσεων κρίνεται κρίσιμη για την πρόληψη της παγίωσης επιθετικών συμπεριφορών και των αρνητικών συνεπειών τους στη μετέπειτα ανάπτυξη του ατόμου. Η παρούσα μελέτη διερευνά την αποτελεσματικότητα του ψυχοεκπαιδευτικού προγράμματος «Κάνε τη διαφορά», το οποίο στοχεύει στη μείωση της επιθετικότητας σε μαθητές προεφηβικής ηλικίας μέσω της ενίσχυσης κοινωνικών και γνωστικών δεξιοτήτων. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 12 ασύγχρονες διαδικτυακές συνεδρίες, βασισμένες σε μεθόδους Γνωστικής Συμπεριφορικής Θεραπείας (CBT) και τεχνικές Θετικής Ψυχολογίας. Στην έρευνα συμμετείχαν 321 μαθητές Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης δημοτικών σχολείων, καταναμημένοι σε πειραματική (N=165) και ομάδα ελέγχου (N=156). Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε σε τρεις χρονικές στιγμές (στην έναρξη, στο τέλος, καθώς και 4 μήνες μετά τη λήξη του προγράμματος) με τη χρήση σταθμισμένων εργαλείων αξιολόγησης συνολικής, σχεσιακής και επιμέρους μορφών επιθετικότητας, καθώς και κανονιστικών πεποιθήσεων σχετικά με την αποδοχή της. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν στατιστικά σημαντική μείωση τόσο στην αποδοχή όσο και στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς στην πειραματική ομάδα σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου. Τα ευρήματα τεκμηριώνουν την αποτελεσματικότητα στοχευμένων ψυχοεκπαιδευτικών παρεμβάσεων που αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες στη διαχείριση της επιθετικότητας σε μαθητές προεφηβικής ηλικίας.

Αναδυόμενα Εργαλεία Εξατομίκευσης στη Συμβουλευτική Ψυχολογία: Τεχνολογία και Προσαρμοστικότητα

Θεόδωρος Κυριάζος¹, Ειρήνη Καρακασίδου¹, Μαρία Τσούτσουβα², Μαίρη Πόγκα²

¹Πάντειο Πανεπιστήμιο; ²Ανεξάρτητος Ερευνητής

Η σύγχρονη έρευνα στην ψυχολογία αναδεικνύει την ανάγκη για παρεμβάσεις που μπορούν να προσαρμόζονται δυναμικά στις ατομικές ανάγκες των συμμετεχόντων. Παραδοσιακά μοντέλα παρέμβασης, όπως τα Randomized Controlled Trials (RCTs), συχνά περιορίζονται ως προς την εξατομίκευση, αδυνατώντας να ανταποκριθούν επαρκώς στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ψυχολογικές και συμπεριφορικές ανάγκες. Νεότεροι σχεδιασμοί, όπως ο Sequential Multiple Assignment Randomized Trial (SMART), τα Micro-Randomized Trials (MRTs) και οι Just-in-Time Adaptive Interventions (JITAI), προσφέρουν πιο ευέλικτες και δυναμικές προσεγγίσεις, επιτρέποντας την άμεση προσαρμογή των θεραπευτικών παρεμβάσεων ανάλογα με την απόκριση του κάθε συμμετέχοντα. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση αυτών των καινοτόμων τύπων προσαρμοστικών παρεμβάσεων και η εξέταση της δυναμικής τους στην εξατομίκευση της θεραπείας. Οι συγκεκριμένοι σχεδιασμοί επιτρέπουν τη συνεχή αξιολόγηση και αναπροσαρμογή των παρεμβάσεων, κάτι που μπορεί να βελτιώσει την ψυχολογική ανθεκτικότητα και να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά το άγχος και την κατάθλιψη. Τα καινοτόμα αυτά μοντέλα παρέχουν ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη πιο εξατομικευμένων και ευέλικτων θεραπευτικών παρεμβάσεων, που προσαρμόζονται στις ανάγκες του εκάστοτε πληθυσμού και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ευρέως σε κλινικά και εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Σάββατο 8.11.2025

Συμπόσιο 10

Η Ψυχαναλυτική Σκέψη στη Συμβουλευτική

Προεδρείο/α: **Λήδα Αναγνωστάκη** (Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Συζητητές/τριες: **Θεόδωρος Γιοβαζολιάς** (Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης)

Στόχος του συμποσίου είναι να αναδείξει τη δυνατότητα και τον πλούτο της εφαρμογής της ψυχαναλυτικής σκέψης στη συμβουλευτική διαδικασία. Η ψυχαναλυτική παράδοση προσφέρει ένα σημαντικό θεωρητικό υπόβαθρο που εστιάζει κατά κύριο λόγο στις ασυνείδητες ψυχικές διεργασίες που λειτουργούν (και) κατά τη συμβουλευτική πράξη, στην αναγνώριση πρώιμων ψυχικών αναγκών και αμυνών, και στη σύνδεση παρελθοντικών συγκρούσεων με το «εδώ και τώρα» της συμβουλευτικής/θεραπευτικής εργασίας και την επίλυσή τους. Μέσω αυτού, καθίσταται εφικτή η σε βάθος κατανόηση της δυναμικής της σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ του/της συμβούλου και του/της/των συμβουλευομένου/ης/ων. Υποστηρίζεται, επομένως, ότι η ψυχαναλυτική οπτική μπορεί να εμπλουτίσει τη συμβουλευτική εργασία οδηγώντας σε γόνιμες και δημιουργικές προεκτάσεις. Όπως φαίνεται από τις εισηγήσεις του συμποσίου, η ψυχαναλυτική οπτική στη συμβουλευτική μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορα πλαίσια και με διαφορετικά ζητούμενα: παραδείγματος χάριν, στη συμβουλευτική/θεραπεία ζεύγους, στη συμβουλευτική γονέων, στην εκπαίδευση και σε ομάδες υποστήριξης επαγγελματιών.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Προβλητική ταύτιση και αντιμεταβίβαση στη συμβουλευτική/θεραπεία ζεύγους: Επεξεργασία μέσω του «Τρίτου στην ανάλυση»

Καλλιόπη Κουνενού

Παιδαγωγικό Τμήμα, ΑΣΠΑΙΤΕ

Η ψυχαναλυτική σκέψη προσεγγίζει τη συμβουλευτική/θεραπεία ζεύγους ως το πεδίο συνάντησης των ασυνείδητων, τόσο των συντρόφων όσο και του ίδιου του θεραπευτή, με τον τελευταίο να γίνεται κοινωνός της ασυνείδητης δυναμικής που έχουν αναπτύξει μεταξύ τους οι σύντροφοι και έχει την αφετηρία της στις πρώιμες αντικειμενικότροπες σχέσεις του καθενός. Η εισήγηση διερευνά το ρόλο της προβλητικής ταύτισης και της αντιμεταβίβασης στη συμβουλευτική/θεραπεία ζεύγους, υπό το πρίσμα της θεωρίας του αναλυτικού τρίτου (analytic third). Η προβλητική ταύτιση, ως ασυνείδητος αμυντικός μηχανισμός, έχει κεντρικό ρόλο στη συμβουλευτική/θεραπεία ζεύγους, ιδιαίτερα όπως αυτή εμφανίζεται στο πλαίσιο της μεταβίβασης και της αντιμεταβίβασης. Τα ζευγάρια κατά την αλληλεπίδρασή τους ενεργοποιούν μια ασυνείδητη δυναμική, προβάλλοντας όψεις του εαυτού (εσωτερικευμένων σχέσεων) στο/στη σύντροφο και, αναπόφευκτα, στο θεραπευτή. Αυτές οι προβολές προκαλούν έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις, τόσο ανάμεσα στους συντρόφους όσο και στο θεραπευτή, οι οποίες, αν παραμείνουν ασυνείδητες, ενισχύουν παθολογικά μοτίβα συσχέτισης. Βασισμένη στη θεωρία του αναλυτικού τρίτου, η παρουσίαση επιχειρεί να αναδείξει πώς η αντιμεταβίβαση του θεραπευτή μπορεί να αποτελέσει ένα καίριο διαγνωστικό και θεραπευτικό εργαλείο. Αντί να αποφεύγεται η συναισθηματική εμπλοκή, ο θεραπευτής καλείται να περιέξει και να ερμηνεύσει συμβολικά το κοινό διαπροσωπικό πεδίο. Η αναφορά σε δύο μελέτες περίπτωσης θα δείξει πώς τα συναισθήματα που βιώνει ο θεραπευτής, όπως εκνευρισμός, αδυναμία ή πίεση αποκαλύπτουν την ασυνείδητη δυναμική του ζεύγους που συνήθως δημιουργεί και τα προβλήματα στη μεταξύ τους σχέση. Δίνεται έμφαση στη διατήρηση μιας στοχαστικής στάσης που επιτρέπει τη δημιουργία χώρου στον «τρίτο της ανάλυσης», ώστε το ζεύγος να μπορέσει να ανακτήσει και να επεξεργαστεί ασυνείδητα κομμάτια του εαυτού, προωθώντας την αλλαγή, τη σύνδεση, και τη θεραπεία.

Η συμβουλευτική γονέων μέσα από το ψυχαναλυτικό πρίσμα της κατανόησης των πρωταρχικών σχέσεων

Σοφία Ανασοντζή

Τμήμα Ψυχολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η συμβουλευτική των γονέων ως μέρος του θεραπευτικού πλαισίου της ψυχοθεραπείας του παιδιού αποτελεί μία ιδιόζουσα ψυχοθεραπευτική εργασία καθώς ο λόγος των γονέων θα αναδυθεί ατομικά σε σχέση με τον εαυτό τους και με τις δικές τους σκέψεις, συναισθήματα, άγχη, αλλά ταυτόχρονα και σχεσιακά, δηλαδή στη σχέση τους με το παιδί τους και στη σχέση τους με τον άλλο γονέα – σύντροφο, συνδυάζοντας πολλαπλές θεραπευτικές ανάγκες. Επομένως, η συμβουλευτική των γονέων μπορεί να λειτουργήσει ενισχυτικά στη κατανόηση της ψυχοθεραπευτικής εργασίας που πραγματοποιεί το παιδί, να υποστηρίξει τη γονική λειτουργία και τη σχέση γονέων-παιδιού, να δια φωτίσει την οικογενειακή δυναμική και, όταν οι γονείς αντιμετωπίζουν προσωπικές ψυχολογικές δυσκολίες, θα βοηθήσει να διαμορφωθεί το αίτημα για δική τους ψυχοθεραπευτική εργασία. Μέσα από το ψυχαναλυτικό πρίσμα η συμβουλευτική των γονέων θα δώσει τη δυνατότητα της εμπερίεξης και της απαρτίωσης όλων αυτών των ρόλων, των λειτουργιών και των αναγκών, καθώς θα συμπεριλάβει τις συνειδητές και τις ασυνείδητες πλευρές της ψυχικής λειτουργίας των μελών της οικογένειας και των μεταξύ τους σχέσεων (συγκρούσεις, επιθυμίες/προσδοκίες και ματαιώσεις, προβολές και φαντασιώσεις). Όπως αναφέρει και ο Βιον, η πρωταρχική σχέση του γονέα με το παιδί έχει αυτόν τον εμπεριέχον και μορφοποιητικό χαρακτήρα-αυτό το χαρακτηριστικό της επεκτείνεται και στη ψυχαναλυτική συμβουλευτική των γονέων. Έτσι η ψυχαναλυτική εργασία με τους γονείς έχει μία περιέχουσα λειτουργία καθώς θα εμπεριέξει τα ψυχικά παράγωγα του παιδιού και θα δώσει ψυχικό νόημα στη συμπεριφορά και στη συναισθηματική κατάσταση του. Ταυτόχρονα έχει μία μορφοποιητική λειτουργία καθώς θα ενισχύσει τη ψυχοποίηση και τη συμβολοποίηση όσων διαμείβονται μέσα στο παιδί και στο «σχετίζεσθαι» του με τα πρόσωπα που το περιβάλλουν. Μέσω αυτή της περιέχουσας και μορφοποιητικής λειτουργίας που ενεργοποιείται στη συμβουλευτική των γονέων ενισχύεται πολλαπλά και ταυτόχρονα η κατανόηση της ψυχικής λειτουργίας του παιδιού, της σχέσης

Ψυχανάλυση και εκπαίδευση: μια «αδύνατη» συνύπαρξη;

Παναγιώτης Λιανός

Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ένα εξαιρετικά σημαντικό και πολυσύνθετο ερώτημα αποτελεί το κατά πόσο μπορούν να συνυπάρξουν το σχολείο και η ψυχανάλυση. Η απάντηση δεν είναι απλή ή μονοσήμαντη, καθώς η ψυχανάλυση και το σχολείο έχουν διαφορετικές αφετηρίες, σκοπούς και «λογικές» λειτουργίες, όμως σε ορισμένες προσεγγίσεις συγκλίνουν, συνεργάζονται ή αλληλοσυμπληρώνονται.

Παρά τις διαφορές, η συνάντησή τους είναι αναγκαία και δημιουργική σε πολλές περιπτώσεις. Αρχικά, στην παρουσίαση γίνεται αναφορά σε αυτές τις διαφορές μέσα από μια παράλληλη ιστορική αναδρομή των δύο θεσμών. Στη συνέχεια, δίνεται έμφαση στα σημεία συνάντησης και ιδιαίτερα στην διαπίστωση ότι η σχολική πρακτική έχει πάντοτε ψυχικό υπόβαθρο. Μέσα από σύνθεση ψυχαναλυτικής έρευνας και θεωρίας παρουσιάζονται τα αποτελέσματα και οι πρακτικές εφαρμογές της συνύπαρξης από σχολικούς ψυχολόγους με ψυχαναλυτικό υπόβαθρο, με σκοπό όχι την ανάλυση και θεραπεία των μαθητών, αλλά την καλλιέργεια ενός κλίματος κατανόησης «βάθους» των εσωτερικών συγκρούσεων, αναγκών, αντιστάσεων και επιθυμιών. Συμπερασματικά, συζητείται ο τρόπος που το σχολείο και η ψυχανάλυση μπορούν να επιτευχθεί αυτή η συνάντηση — όχι ως ταυτοσημία των θεσμών, αλλά σε δημιουργική ένταση, καθώς η ψυχανάλυση δεν έρχεται να διορθώσει ή να υποκαταστήσει την παιδαγωγική, αλλά να την εμβαθύνει, να την κάνει πιο ανθρώπινη, πιο ενσυναίσθητη.

Συμβουλευτική ομηλικών εκπαιδευτικών: ομάδες συζήτησης εργασίας με ψυχαναλυτικό προσανατολισμό

Λήδα Αναγνωστάκη, Θεοφανία Αντύπα, Χριστίνα Αρμάου

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στη Προσχολική Ηλικία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι ομάδες συζήτησης εργασίας (work discussion groups) αντλούν από τον πλούτο της ψυχαναλυτικής θεωρίας και παρέχουν ένα πλαίσιο όπου οι επαγγελματίες έχουν τη δυνατότητα να μοιραστούν τις ανησυχίες, δυσκολίες και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στην εργασία τους, υπό το συντονισμό ενός/μίας ψυχαναλυτικού ψυχοθεραπευτή/τριας. Η εστίαση δεν είναι στην επείγουσα εύρεση «έτοιμων» λύσεων, αλλά στην αναγνώριση των συνειδητών και ασυνειδητών συναισθηματικών διεργασιών και συγκρούσεων και στην προαγωγή της αυτοπαρατήρησης και του αναστοχασμού, ώστε οι συμμετέχοντες/ουσες να ενδυναμωθούν στην εύρεση των δικών τους λύσεων. Ομάδες συζήτησης εργασίας με εκπαιδευτικούς έχουν πραγματοποιηθεί σε αρκετές εκπαιδευτικές βαθμίδες με σημαντικά οφέλη, κυρίως στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αναμφίβολα, η συμβολή των εκπαιδευμένων ψυχαναλυτικών ψυχοθεραπευτών/τριών στις ομάδες αυτές είναι πολύτιμη. Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν να εκπαιδευτεί επαρκής αριθμός ψυχαναλυτικών ψυχοθεραπευτών/τριών ώστε να καλύψουν τις ανάγκες όλων των εκπαιδευτικών. Μια λύση θα μπορούσε να περιλαμβάνει την κατάρτιση εκπαιδευτικών ώστε να γίνουν συντονιστές/ίστριες σε τέτοιες ομάδες. Αυτό θα σήμαινε ότι, στη συνέχεια, οι ομάδες συζήτησης εργασίας θα λειτουργούσαν ως «ομάδες ομηλικών» («peer groups») που θα αποτελούνται αλλά και συντονίζονται από άτομα με αντίστοιχη θέση στο εργασιακό πλαίσιο. Στην εισήγηση συζητείται η εμπειρία από τη λειτουργία ομάδων συζήτησης εργασίας ομηλικών στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης που λειτουργούν εδώ και 4 χρόνια στο Συμβουλευτικό Κέντρο Ομηλικών στο Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παρουσιάζονται τα δεδομένα από τη λειτουργία αυτών των ομάδων καθώς και τίθενται θεωρητικοί και πρακτικοί προβληματισμοί για τη συνέχιση αυτού του πρωτοποριακού θεσμού.

Συμπόσιο 11

Επαγγελματική Συμβουλευτική και Επαγγελματική Ένταξη Ατόμων από Κοινωνικά Ευάλωτες Ομάδες: Προκλήσεις για τους Συμβούλους Σταδιοδρομίας

Προεδρείο/α: **Νίκος Δρόσος** (European University Cyprus)

Συζητητές/τριες: **Αργυρώ Χαροκοπάκη** (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής)

Το παρόν συμπόσιο επικεντρώνεται στις πολύπλευρες προκλήσεις και δυνατότητες της συμβουλευτικής σταδιοδρομίας για άτομα που ανήκουν σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες, μέσα από τέσσερις εισηγήσεις με κοινό θεμέλιο την κοινωνική ευαισθησία και την επαγγελματική ενδυνάμωση. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι ανάγκες ατόμων με ιστορικό εξάρτησης, πρώην κρατουμένων, ατόμων με νοητική αναπηρία και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, με επίκεντρο την υποστήριξή τους στη μετάβαση προς την αγορά εργασίας και την κοινωνική συμμετοχή. Το θεωρητικό πλαίσιο του συμποσίου εδράζεται σε σύγχρονες κonstrουκτιβιστικές και κοινωνικο-κonstrουξιονιστικές προσεγγίσεις, στις οποίες η επαγγελματική ταυτότητα δεν θεωρείται προϋπάρχουσα αλλά συν-κατασκευάζεται μέσα από βιωμένες εμπειρίες, σχέσεις και κοινωνικές αφηγήσεις. Η προσωποκεντρική προσέγγιση, σε συνδυασμό με τις θεωρίες κατασκευής σταδιοδρομίας, αναδεικνύει τη σημασία της αυθεντικής σχέσης συμβούλου-συμβουλευομένου, της ενσυναίσθησης και της ενδυνάμωσης, ιδίως όταν ο/η ωφελούμενος/η φέρει βιώματα τραύματος, αποκλεισμού ή στιγματισμού. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη επανανοηματοδότησης της εργασίας όχι απλώς ως επιβίωση, αλλά ως χώρου νοήματος, κοινωνικής δικτύωσης και αυτοπραγμάτωσης. Οι εισηγήσεις φωτίζουν καλές πρακτικές, όπως η αξιοποίηση προσαρμοσμένων εργαλείων αξιολόγησης, οι αφηγηματικές τεχνικές, οι βιωματικές παρεμβάσεις και η διασύνδεση με δομές υποστήριξης και εργοδοτικούς φορείς. Το συμπόσιο φιλοδοξεί να συμβάλει στον θεωρητικό αναστοχασμό, την ανταλλαγή εμπειριών και την ενίσχυση του επαγγελματικού ρόλου των συμβούλων σταδιοδρομίας, προωθώντας ένα μοντέλο συμβουλευτικής κοινωνικά δίκαιο, ευαίσθητο στις διαφορές και ικανό να στηρίζει ουσιαστικά τα πιο περιθωριοποιημένα μέλη της κοινωνίας.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Συμβολή της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας στην Επανένταξη Τοξικοεξαρτημένων Ατόμων: Προκλήσεις και Προοπτικές

Πηνελόπη Βουγιουκλάκη

Εθνικός Οργανισμός Πρόληψης και Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων (Ε.Ο.Π.Α.Ε.)

Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην ολιστική υποστήριξη των ατόμων που έχουν βιώσει τοξικοεξάρτηση, καθώς συμβάλλει όχι μόνο στην ενδυνάμωση και αυτονόμησή τους, αλλά και στην ουσιαστική επανένταξή τους στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας. Η επαγγελματική επανένταξη αποτελεί κομβικό τμήμα της κοινωνικής ένταξης, καθώς η εργασία δομεί την ημέρα μας και προσφέρει νόημα στη ζωή μας. Η εργασιακή αποκατάσταση δεν αποτελεί απλώς ένα μέσο επιβίωσης, αλλά ουσιώδες θεραπευτικό εργαλείο για την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των τοξικοεξαρτημένων ατόμων. Ο επαγγελματικός ρόλος τους δίνει τη δυνατότητα να επανενταχθούν ουσιαστικά στην κοινωνία, να επουλώσουν την ψυχική φθορά της εξάρτησης και να οικοδομήσουν μια νέα, σταθερή ζωή σε νέες βάσεις-αξίες. Ωστόσο, ο σύμβουλος σταδιοδρομίας καλείται να διαχειριστεί σύνθετες προκλήσεις. Ο στιγματισμός, η έλλειψη αυτοεκτίμησης, τα χαμηλά εκπαιδευτικά-επαγγελματικά προσόντα, αλλά και η δυσκολία χάραξης ρεαλιστικών επαγγελματικών στόχων, σε συνδυασμό με αντικειμενικά εμπόδια πρόσβασης στην αγορά εργασίας είναι μερικά από τα πιθανά χαρακτηριστικά των τοξικοεξαρτημένων, τα οποία προσδιορίζουν την ατομική ιστορία κάθε περίπτωσης και τις δυσκολίες ενσωμάτωσής τους στο εργασιακό δυναμικό. Η παρούσα διάλεξη, εστιάζει πώς η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας λειτουργεί ως γέφυρα ανάμεσα στη θεραπεία και την κοινωνική/επαγγελματική αποκατάσταση, ενισχύοντας την αυτονομία, την ελπίδα και τη δυνατότητα μιας νέας αρχής. Μετασχηματίζοντας, έτσι, την έννοια της εργασίας σε μοχλό ζωής με νόημα. Ταυτόχρονα αναδεικνύεται η σημασία της σχέσης εμπιστοσύνης και της προσωποκεντρικής προσέγγισης, ενώ τονίζεται ο ρόλος της αξιολόγησης δεξιοτήτων και ενδιαφερόντων με τη χρήση ψυχομετρικών εργαλείων, της ομαδικής συμβουλευτικής, καθώς και των εξατομικευμένων σχεδίων δράσης. Επιπροσθέτως, κατατίθενται προβλεπόμενοι όσον αφορά την ανάγκη ευαισθητοποίησης και διασύνδεσης με την κοινότητα και τους εργοδοτικούς φορείς, καθώς και την επιμόρφωση των συμβούλων σε θέματα ψυχικής υγείας και εξάρτησης. Τέλος, υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα διεπιστημονικών πλαισίων παρέμβασης και παρεμβάσεις πολιτικής, με στόχο τη δημιουργία υποστηρικτικού πλαισίου μετάβασης από την περιθωριοποίηση στην ενδυνάμωση και στην επανασύνδεση του ατόμου με την κοινότητα.

Επαγγελματικός Προσανατολισμός σε Συνθήκες Εγκλεισμού: Η Ευελιξία ως Καθοριστικός Παράγοντας Συμβουλευτικής Αποτελεσματικότητας

Τριανταφυλλιά Διαμαντή

Σύμβουλος Σταδιοδρομίας

Η επαγγελματική συμβουλευτική με άτομα που βρίσκονται ή βρέθηκαν στο σωφρονιστικό σύστημα είναι μια διαδικασία γεμάτη προκλήσεις, αλλά και ευκαιρίες. Οι πρώην κρατούμενοι, εκτός από την εμπειρία του εγκλεισμού, κουβαλούν μαζί τους ιστορίες κοινωνικού αποκλεισμού, εκπαιδευτικών ελλείψεων και περιόδων επαγγελματικής αδράνειας. Η επαγγελματική τους ταυτότητα είναι συχνά ασαφής ή ανενεργή γεγονός που απαιτεί εξατομικευμένη συμβουλευτική προσέγγιση προσαρμοσμένη στην ενεργοποίηση για κοινωνική και εργασιακή επανένταξη. Ο ρόλος του συμβούλου σταδιοδρομίας δεν είναι απλώς να δώσει πληροφορίες για επαγγέλματα, αλλά να σταθεί δίπλα στον άνθρωπο, να αναγνωρίσει τις δυσκολίες, να ακούσει τις ανάγκες και να συνδιαμορφώσει ένα ρεαλιστικό και ενδυναμωτικό πλάνο ζωής μετά την αποφυλάκιση. Οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας που δραστηριοποιούνται σε αυτό το πλαίσιο καλούνται να λειτουργήσουν με ευαισθησία, ευελιξία και γνώση, αντιμετωπίζοντας στερεότυπα, φόβους και θεσμικά εμπόδια. Η παρούσα εισήγηση, η οποία αντλεί το υλικό της από εμπειρία στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, όπου η επαγγελματική συμβουλευτική εφαρμόζεται σε συνθήκες επανένταξης, αναδεικνύει τις προκλήσεις που καλούνται να διαχειριστούν οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας: την έλλειψη οργανωμένων παρεμβάσεων μέσα στις φυλακές, την περιορισμένη διασύνδεση με την αγορά εργασίας, το αποτρεπτικό βάρος του ποινικού μητρώου, το οποίο συχνά λειτουργεί ως επίμονο φίλτρο κοινωνικού και επαγγελματικού αποκλεισμού καθώς και τις κοινωνικές προκαταλήψεις που συχνά υπονομεύουν την προσπάθεια επανένταξης. Ταυτόχρονα, παρουσιάζονται καλές πρακτικές που μπορούν να κάνουν τη διαφορά: ατομικές συνεντεύξεις σταδιοδρομίας, αφήγηση προσωπικής διαδρομής, αλλά και διασύνδεση με κοινωνικές επιχειρήσεις και δομές στήριξης. Στο επίκεντρο βρίσκεται η ευελιξία: όχι ως τεχνική, αλλά ως στάση. Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας δεν είναι ποτέ

ίδια, αλλάζει ανάλογα με τον άνθρωπο και τις συνθήκες. Κι όταν προσαρμόζεται κατάλληλα, μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην προσωπική ενδυνάμωση και την ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των πρώην κρατουμένων στην κοινωνία.

Επαγγελματικός Προσανατολισμός σε Άτομα με Νοητική Αναπηρία: Προκλήσεις, ανάγκες και προοπτικές

Νεκταρία Σηφάκη

Ίδρυμα Θεοτόκος

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός ατόμων με νοητική αναπηρία αποτελεί πεδίο με ιδιαίτερες προκλήσεις τόσο για τους επαγγελματίες όσο και για τα ίδια τα άτομα που συμμετέχουν στη διαδικασία. Η διερεύνηση των επαγγελματικών ενδιαφερόντων, των δεξιοτήτων και των δυνατοτήτων τους προϋποθέτει προσαρμοσμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, καθώς τα παραδοσιακά εργαλεία αξιολόγησης συχνά αποδεικνύονται ακατάλληλα για την αποτύπωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αναγκών αυτής της πληθυσμιακής ομάδας. Επιπλέον, τα άτομα με νοητική αναπηρία συχνά αντιμετωπίζουν εμπόδια στην ανάπτυξη της αυτοαντίληψης και περιορισμένες εμπειρίες στον πραγματικό κόσμο της εργασίας, γεγονός που καθιστά δύσκολη την ανάπτυξη ρεαλιστικών επαγγελματικών προσδοκιών. Ένα σημαντικό ζήτημα που ανακύπτει είναι και η επίδραση του οικογενειακού περιβάλλοντος, το οποίο άλλοτε ενισχύει και άλλοτε περιορίζει την ελευθερία επιλογής του ατόμου, επηρεάζοντας καθοριστικά την πορεία της επαγγελματικής του εξέλιξης. Παράλληλα, το έλλειμμα προσβασιμότητας σε ευκαιρίες πρακτικής άσκησης, επιτείνει τις δυσκολίες μετάβασης στην αγορά εργασίας. Η παρούσα εργασία βασίζεται στην εμπειρία και την πρακτική εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού στο Ίδρυμα Θεοτόκος, έναν φορέα που ειδικεύεται στην εκπαίδευση και υποστήριξη ατόμων με αναπτυξιακές διαταραχές, και εστιάζει στις βασικές προκλήσεις που αναδεικνύονται κατά την εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων. Παράλληλα, προτείνονται κατευθύνσεις για την ανάπτυξη υποστηρικτικών παρεμβάσεων που λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και δυνατότητες των ατόμων με νοητική αναπηρία, με στόχο την ουσιαστική υποστήριξή τους προς μια όσο το δυνατόν πιο αυτόνομη και ικανοποιητική επαγγελματική ζωή.

Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας και Ένταξη ΛΟΑΤΚΙ+ Ατόμων στην Εργασία: Προκλήσεις και Ευκαιρίες για μια Συμπεριληπτική Πρακτική

Νίκος Δρόσος

European University Cyprus

Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας, ως πρακτική ενδυνάμωσης και κοινωνικής δικαιοσύνης, καλείται να ανταποκριθεί σε πραγματικές διακρίσεις, στιγματισμού και θεσμικών αποκλεισμών που αντιμετωπίζουν συχνά τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την αγορά εργασίας. Ζητήματα όπως η εσωτερικευμένη ομοφοβία/τρανσφοβία, η έλλειψη πρότερων θετικών επαγγελματικών εμπειριών, η απόκρυψη ή μη έκφραση της ταυτότητας φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού στον εργασιακό χώρο, αλλά και η έλλειψη κατάλληλων δομών υποστήριξης, καθιστούν το έργο του/της συμβούλου ιδιαίτερα απαιτητικό. Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας, στο πλαίσιο μιας κονστρουκτιβιστικής και κοινωνικο-κονστρουξιονιστικής προσέγγισης, αποτελεί μια διαδικασία νοηματοδότησης και απόδοσης ταυτότητας, με τον/την σύμβουλο σε ρόλο συν-διαμορφωτή της επαγγελματικής αφήγησης. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα συχνά καλούνται να πλοηγηθούν σε περιβάλλοντα μη αποδοχής, όπου η ανάγκη απόκρυψης της ταυτότητας, η εσωτερικευμένη ομοφοβία/τρανσφοβία και οι εμπειρίες διακρίσεων επηρεάζουν αρνητικά την αυτοαντίληψη και τις επαγγελματικές φιλοδοξίες. Μέσα από τον φακό της θεωρίας κατασκευής της σταδιοδρομίας, η εργασία δεν αποτελεί απλώς μέσο επιβίωσης αλλά ένα πεδίο αφήγησης, δράσης και σύνδεσης με τον εαυτό και την κοινωνία. Η προσωποκεντρική προσέγγιση επιτρέπει στον/στη σύμβουλο να δημιουργήσει ένα κλίμα αυθεντικής αποδοχής, ενίσχυσης και εμπιστοσύνης, απαραίτητο για την αποδόμηση στιγματιστικών βιωμάτων και την υποστήριξη νέων προοπτικών. Η εισήγηση εστιάζει σε συμπεριληπτικές στρατηγικές, όπως η χρήση ασφαλούς και μη στιγματιστικής γλώσσας, καθώς και η συνεργασία με ΛΟΑΤΚΙ+ φορείς και κοινότητες. Παράλληλα, παρουσιάζονται βασικά ερευνητικά ευρήματα που αναδεικνύουν τις ανισότητες πρόσβασης και τις ανάγκες της ομάδας. Τέλος, αναδεικνύεται η ανάγκη επιμόρφωσης των συμβούλων σταδιοδρομίας, η διαμόρφωση πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς και η θεσμική δέσμευση για ένα εργασιακό περιβάλλον που να προάγει την ισότητα, την ασφάλεια και την ορατότητα.

Συμπόσιο 12

Εαυτός, Φύλο Και Η Εύθραυστη Φαντασίωση Της Ταυτότητας Στην Εποχή Της Εικόνας: Συνθετικές Αναγνώσεις Στον Ψηφιακό Χώρο

Προεδρείο/α: **Μελίνα Παπαϊωάννου** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης - ΕΚΙΣΥΠ)

Συζητητές/τριες: **Μελίνα Παπαϊωάννου** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης - ΕΚΙΣΥΠ)

Το συμπόσιο εξετάζει τις πολλαπλές όψεις της κατασκευής της ταυτότητας γυναικών, νέων και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στον σύγχρονο ψηφιακό πολιτισμό και συνδέει τα συμπεράσματα των μελετών με κατευθυντήριες δυνατότητες για τη Συμβουλευτική Ψυχολογία. Εντάσσεται οργανικά στη θεματική «Συμβουλευτική, ζητήματα φύλου, κατασκευή ταυτοτήτων», αναδεικνύοντας τους νέους όρους με τους οποίους το φύλο βιώνεται και εκφράζεται στον ψηφιακό χώρο. Η πρώτη εργασία εξετάζει πώς η γυναικεία υποκειμενικότητα αναδομείται μέσα από τα φίλτρα και τα βλέμματα του ψηφιακού πλήθους, τονίζοντας το πώς η εικόνα κυριαρχεί εις βάρος της φωνής και της βιωμένης εμπειρίας. Με όχημα τη συνθετική συμβουλευτική και τη μεταφορά του πλατωνικού σπηλαίου, αναδεικνύονται οι παγίδες της εξωτερικής επικύρωσης και προτείνονται θεραπευτικοί δρόμοι επανασύνδεσης με την αυθεντική γυναικεία φωνή. Η δεύτερη εργασία εστιάζει στη διαμεσολαβημένη κατασκευή και έκφραση εναλλακτικών ταυτοτήτων εφήβων και νέων, εστιάζοντας στο φύλο. Αναδεικνύεται η σημασία της ψηφιακής επιτελεστικότητας, η ρευστότητα, η πολλαπλότητα των ψηφιακών εαυτών, η χρήση μη δυαδικών όρων και η ένταση μεταξύ αυθεντικότητας και ψηφιακής αναπαράστασης του εαυτού. Αναζητούνται κατάλληλα εργαλεία ενίσχυσης της ψυχικής ανθεκτικότητας και αυθεντικότητας των νέων, στις αφηγηματικές και μεταμοντέρνες προσεγγίσεις. Η τρίτη εργασία συμπληρώνει την εικόνα, εστιάζοντας σε ζητήματα αυτοπροσδιορισμού, ορατότητας, ενδυνάμωσης αλλά και ψηφιακού τραύματος λόγω διαδικτυακού αποκλεισμού, επιτήρησης ή ρητορικής διάχειρισης των πολυφωνικών ταυτοτήτων. Υποστηρίζει την ανάγκη για μια Συμβουλευτική Ψυχολογία με κοιλότητα συμπερίληψης, που συνομιλεί κριτικά με τις συνθήκες της ψηφιακής κοινωνίας, αναγνωρίζοντας τη ρευστότητα και τη διαπραγματευσιμότητα του φύλου και της ταυτότητας, ως κεντρικά πεδία ψυχοκοινωνικής φροντίδας.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

«Πίσω Από Την Εικόνα, Ποια Φωνή;»: Η Γυναικεία Ταυτότητα Στον Ψηφιακό Καθρέφτη Της Επιθυμίας Και Του Βλέμματος.

Σπυριδούλα-Ηρώ Τζαμάκου

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης - ΕΚΙΣΥΠ

Στην εποχή της εικόνας και της αέναης ψηφιακής έκθεσης, η γυναικεία ταυτότητα επαναπροσδιορίζεται διαρκώς μέσα από φίλτρα, βλέμματα και επιθυμίες που συχνά δεν της ανήκουν. Η εργασία εστιάζει στο πώς η σύγχρονη γυναίκα προβάλλεται και αυτοπροσδιορίζεται μέσα στον ψηφιακό χώρο, εστιάζοντας στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Instagram, TikTok), που λειτουργούν ως νέοι «καθρέφτες» ή σπήλαια – κατά την αλληγορία του Πλάτωνα – όπου η εικόνα αντικαθιστά τη φωνή. Το ρητό της εποχής “perception is reality” υποδηλώνει ότι η ψηφιακή αντίληψη γίνεται πραγματικότητα. Μέσα από το πρίσμα της συνθετικής προσέγγισης στην ψυχοθεραπεία, αναλύεται πώς οι σύγχρονες γυναίκες επηρεάζονται από την επιθυμία του Άλλου, το βλέμμα του ψηφιακού κοινού και τις κατασκευασμένες ταυτότητες. Η εργασία εστιάζει στην κατασκευή της γυναικείας υποκειμενικότητας και στην προσπάθεια αυθεντικής φωνής μέσα σε έναν κόσμο πλαστών εικόνων και φίλτρων. Η πλατωνική αλληγορία του σπηλαίου χρησιμοποιείται ως μεταφορά για την ψευδαίσθηση που δημιουργείται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: οι σκίες στην οθόνη αντικαθιστούν ή πείθουν για την εμπειρία και το βίωμα. Η φωνή πίσω από την εικόνα συχνά σιωπά, απορροφημένη σε μια συνεχή προσπάθεια αποδοχής και κατανάλωσης της ίδιας της εικόνας της. Η ψυχοθεραπευτική ανάνηψη αυτού του φαινομένου επιτρέπει να φωτίσει τρόπους ενίσχυσης της εσωτερικής φωνής και αυθεντικότητας, προτείνοντας έναν διάλογο ανάμεσα στην εικόνα και το βίωμα, την επιθυμία και το Είναι, μέσα από τις πολλαπλές οπτικές της συνθετικής προσέγγισης. Η συνθετική ψυχοθεραπεία, ενσωματώνοντας εργαλεία από διαφορετικά θεραπευτικά μοντέλα, προσφέρει έναν δυναμικό χώρο επεξεργασίας του εσωτερικού κατακερματισμού που προκαλεί η επίπλαστη εικόνα. Υποστηρίζει τη γυναικεία υποκειμενικότητα να επανασυνδεθεί με τον εσωτερικό της κόσμο, και την δική της προσωπική αλήθεια. Καλλιεργεί την αυτοπαράτηρή χωρίς ενοχή και ενδυναμώνει τη φωνή που δεχόμαστε να εκφράζεται ελεύθερα, μακριά από φίλτρα. Έτσι, η ψυχοθεραπεία και η συμβουλευτική γίνεται πράξη αντίστασης και επανοικειοποίησης του εαυτού, πράξη υποστήριξης και ενδυνάμωσης για την κάθε γυναίκα ξεχωριστά.

«Εαυτός Σε Pixels, Φύλο, Υπό Διαπραγματεύση» : Το Φύλο Ως Ρευστή Και Διαπραγματεύσιμη Ταυτότητα Στον Ψηφιακό Καθρέφτη Εφήβων Και Νέων.

Γεωργία Φιλίππου

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης - ΕΚΙΣΥΠ

Η παρούσα εργασία εξετάζει το πώς οι διαδικτυακές κοινότητες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαμορφώνουν τη νεανική ταυτότητα, δίνοντας έμφαση στο φύλο ως ρευστή, διαπραγματεύσιμη και πολιτισμικά κατασκευασμένη διάσταση. Συμπερασματικά επιχειρεί να συνδέσει τα ευρήματα με υποδείξεις για το μέλλον της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας. Βασισμένη σε θεματική βιβλιογραφική ανασκόπηση ελληνικών και διεθνών μελετών που αφορούν τη διαμεσολαβημένη ταυτότητα εφήβων και νέων στο ψηφιακό πεδίο, η ανάλυση αναδεικνύει την “ψηφιακή στρόφη” στην κατασκευή της ταυτότητας, την επιτελεστικότητα, τη διαθεματικότητα, τον κατακερματισμό, τη ρευστότητα και την πολλαπλότητα ως θεμελιώδη χαρακτηριστικά του σύγχρονου εαυτού. Οι έφηβοι χρησιμοποιούν τα μέσα για εξερεύνηση πειραματικών ή / και εναλλακτικών αυτο-αφηγήσεων, ενώ το ψηφιακό περιβάλλον αποτελεί πλέον ενεργό θεσμικό παράγοντα κοινωνικοποίησης. Το φύλο παρουσιάζεται ως δυναμική και πολυδιάστατη ταυτότητα, που εκφράζεται συχνά μέσα από μη δυαδικούς όρους και διαφορετικούς αυτοπροσδιορισμούς. Η ύπαρξη πολλαπλών ψηφιακών περσόνων και η διασύνδεση μεταξύ online και offline εαυτού, αυξάνουν την ένταση μεταξύ αυθεντικότητας και ψηφιακής επιτελεστικότητας, υπό την επιρροή της «συλλογικής παρακολούθησης» από peers, followers και κοινωνικά δίκτυα. Η Συμβουλευτική Ψυχολογία καλείται να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της νέας πραγματικότητας, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για πολυφωνικές, συνθετικές, ευέλικτες και ενδυναμωτικές προσεγγίσεις. Ανάμεσα στις μεταμοντέρνες προσεγγίσεις, η αφηγηματική θεραπεία, σε συνδυασμό με τη θεραπεία αποδοχής και δέσμευσης (ACT) και τις εκφραστικές, σωματικές μεθόδους, αναδεικνύονται ως στρατηγικές εκλογής. Τέτοιες παρεμβάσεις ενισχύουν την ψυχική

ανθεκτικότητα, την αυτονομία και την αυθεντικότητα των νέων, επιτρέποντάς τους να οικοδομούν νόημα μέσα από ενδυναμωμένες ψηφιακές αυτο-αφηγήσεις. Παράλληλα, αναδεικνύεται ως καθοριστικής σημασίας η ανάγκη για διαπολιτισμικά ευαίσθητες και ενήμερες συμβουλευτικές πρακτικές, η αποδόμηση της παραδοσιακής "εξουσίας" του θεραπευτή που υπαγορεύει και κατευθύνει σύμφωνα με πρότυπα κανονικότητας, καθώς και η ηθική εγρήγορση απέναντι σε ζητήματα έμφυλης έκθεσης, κοινωνικού ελέγχου και ψηφιακής επιτήρησης στο πολυεπίπεδο τοπίο της ψηφιακής εμπειρίας κοινωνικοποίησης, ώστε η Συμβουλευτική να εναρμονιστεί με της διαρκώς μεταβαλλόμενη σύγχρονη ψηφιακή κουλτούρα.

«Ψηφιακές ΛΟΑΤΚΙ+ Ταυτότητες»: Ορατότητα, Φαντασίωση Και Η Ανάγκη Για Αυθεντικότητα Στη Θεραπευτική Πράξη: Η Επιθυμία Να «Φανώ» - Η Ανάγκη Να Μη «Χαθώ».

Αικατερίνη Δρίτσα

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης - ΕΚΙΣΥΠ

Η συγκεκριμένη εργασία διερευνά το ρόλο των ψηφιακών ταυτοτήτων στα ΛΟΑΤΚΙ+ υποκείμενα, εστιάζοντας στην ένταση ανάμεσα στην επιθυμία για ορατότητα και στην ανάγκη για αυθεντικότητα, όπως αυτή αναδύεται και επεξεργάζεται στη θεραπευτική πράξη. Στο πλαίσιο της ραγδαίας ψηφιοποίησης της κοινωνικής ζωής, τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα βρίσκουν στα ψηφιακά μέσα ένα εν δυνάμει χώρο απελευθέρωσης, επιτέλεσης ταυτότητας, παιχνιδιού με τις εκφράσεις του εαυτού, δοκιμής πολλαπλών ρόλων και αναζήτησης κοινότητας. Παράλληλα, ο συγκεκριμένος χώρος δέχεται νέες πιέσεις για κανονικοποίηση, εμπορευματοποίηση και διαρκή αξιολόγηση, καθιστώντας τη διαδικασία συγκρότησης του εαυτού ψυχικά απαιτητική και συχνά αντιφατική. Η εργασία δομείται βασισόμενη σε δύο θεωρητικές παραδοχές: αφενός, τη θεωρία της επιτελεστικότητας του φύλου της Judith Butler, η οποία αντιλαμβάνεται την ταυτότητα ως αποτέλεσμα κοινωνικών επιτελέσεων και όχι εγγενών χαρακτηριστικών και αφετέρου, την έννοια της φαντασίωσης από την ψυχαναλυτική οπτική, ως μηχανισμό μέσα από το οποίο το υποκείμενο επιχειρεί να οργανώσει τον εσωτερικό του κόσμο και να προσδώσει συνοχή στο βίωμά του. Μέσα από τη διπλή θεωρητική προσέγγιση, αναλύεται η σημασία των ψηφιακών ταυτοτήτων ως κοινωνικών και ψυχικών μορφωμάτων. Η ψυχοθεραπευτική σχέση αναγνωρίζεται ως ένας κρίσιμος χώρος για την επεξεργασία της σύγκρουσης μεταξύ του ψηφιακά επιτελούμενου εαυτού και της ανάγκης για ενδοψυχική συνοχή, ψυχική σταθερότητα, νοηματοδότηση και αποδοχή. Αναδεικνύεται η αναγκαιότητα ο/η θεραπευτής/τρια να μην απορρίπτει τις ψηφιακές επιτελέσεις ως «ψευδείς», αλλά να τις προσεγγίζει ως εκφάνσεις νοήματος, επιθυμίας και ενίοτε τραύματος που αξίζουν ερμηνεία και φροντίδα. Η θεραπεία προσφέρει τη δυνατότητα ενός «ενδιάμεσου χώρου» στον οποίο μπορεί να υπάρξει ο εαυτός χωρίς να εγκλωβίζεται στις επιτελεστικές απαιτήσεις της δημόσιας έκθεσης. Η εργασία καταλήγει στο ότι η επιθυμία να «φανώ» και η ανάγκη να μη «χαθώ» συνιστούν συμπληρωματικές ψυχικές ανάγκες και όχι αντιφάσεις. Έτσι, καλείται η θεραπευτική πράξη να δημιουργήσει ένα ασφαλές πεδίο όπου μπορούν αυτές να συνυπάρξουν, επιτρέποντας στο υποκείμενο να αποκτήσει νοηματοδοτημένη, σχεσιακή και αυθεντική υπόσταση.

Συμπόσιο 13

Ασώματη Παρουσία, Ορατό Σώμα: Σχισιακή Ψυχαναλυτική Επεξεργασία της Επιθυμίας και της Ταυτότητας

Προεδρεύο/α: **Κωνσταντίνα Αδαμοπούλου** (Ινστιτούτο Σχισιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Κωνσταντίνα Αδαμοπούλου** (Ινστιτούτο Σχισιακής Και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Οι εισηγήσεις του παρόντος συμποσίου εστιάζουν στον ρόλο του σώματος, ως βασικού φορέα ψυχικού νοήματος στη σχισιακή ψυχαναλυτική θεραπεία. Το σώμα αναδεικνύεται ως πεδίο στο οποίο εκφράζονται, σε ρόλο πρώτου αφηγητή, η επιθυμία, το τραύμα, η απώλεια και η ταυτότητα, ειδικά σε στιγμές τις οποίες η γλώσσα δεν επαρκεί για να συλλάβει και να αποδώσει την εμπειρία. Απο τη σιωπηλή κραυγή του σώματος που εκδραματίζει την ψυχική αποδιοργάνωση ή αποσύρεται από τη σεξουαλικότητα και το πένθος μέσα από τη νευρογεν ανορεξία έως τη σωματική μετάφραση του ανείπωτου σε πολιτισμικά τραυματισμένου ασθενούς, οι εργασίες συνομιλούν γύρω από τη δυνατότητα της θεραπευτικής σχέσης να ενσαρκώνει εκ νέου το τραύμα. Τα κλινικά περιστατικά που παρουσιάζονται αναδεικνύουν πώς η ενσώματη έκφραση γίνεται φορέας μεταβιβαστικών και αντιμεταβιβαστικών κινήσεων, επιτρέποντας την πρόσβαση σε βαθιά ασυνείδητες εμπειρίες που συχνά αντιστέκονται στη γλωσσική επεξεργασία. Κοινό νήμα αποτελεί η λειτουργία του σώματος ως αναλυτικού τρίτου, ως «σιωπηλού διερμηνέα» που φέρει και αποκαλύπτει το άρρητο. Η ενσώματη παρουσία του θεραπευτή, η αντοχή στην αποδιοργάνωση και η σταδιακή δημιουργία ενός κοινού θεραπευτικού χώρου καθίστανται κρίσιμοι παράγοντες για την ψυχική επεξεργασία. Το σώμα δεν είναι μόνο φορέας του τραύματος αλλά και ενεργός παράγοντας σχέσης, δημιουργίας και επανεπιπόνησης του εαυτού. Μέσα από τη δυναμική του θεραπευτικού δεσμού, αναδεικνύεται η δυνατότητα ανασυγκρότησης της υποκειμενικότητας, πέρα από τις τραυματικές επιγραφές. Η ενότητα αυτή αναδεικνύει την ανάγκη για μια ψυχοθεραπευτική πρακτική που εμπεριέχει και σέβεται την ενσώματη εμπειρία, προσφέροντας χώρο σε ό,τι δεν μπορεί ακόμη να ειπωθεί, αλλά αξίζει να ακουστεί. Η σχισιακή ψυχαναλυτική σκέψη καλείται να ακούσει το σώμα όχι μόνο ως σύμπτωμα, αλλά και ως υποκείμενο και πεδίο συνάντησης του τραύματος προσφέροντας έτσι μια νέα εμπειρία θεραπευτικής ορατότητας. Εκεί όπου η σχέση γεννιέται ξανά όχι για να θεραπεύσει μόνο αλλά και για να υπάρξει αυθεντικά.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Στον Καθρέφτη της Επιθυμίας και της Γενεαλογίας: Η Αναζήτηση Ταυτότητας μιας Γυναίκας

Αλεξία Παπαχρηστοπούλου

Ινστιτούτο Σχισιακής Και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η παρούσα εισήγηση πραγματεύεται τη θεραπευτική πορεία μιας γυναίκας η οποία, έπειτα από έναν γάμο με έναν συναισθηματικά απόλυτα σύζυγο, τερματίζει τη συζυγική σχέση και εμπλέκεται σε έναν ερωτικό δεσμό με γυναίκα. Η μετάβαση αυτή δεν αντιμετωπίζεται ως «αλλαγή» σεξουαλικού προσανατολισμού, αλλά ως επανασύνδεση με μια ρευστή επιθυμία που είχε ιστορικό έρεισμα ήδη από την εφηβεία. Η επιλογή της συνιστά αφύπνιση μιας υποκειμενικότητας που είχε απωθηθεί μέσα σε ένα πλέγμα οικογενειακών και κοινωνικών επιταγών. Η ψυχαναλυτική προσέγγιση της εργασίας εστιάζει στο σχισιακό παράδειγμα, δίνοντας έμφαση στις έννοιες της αναγνώρισης και της «τρίτης θέσης» καθώς και στη μετάβαση από την ψυχική επιβίωση στη βιωμένη, εμπρόθετη ζωή. Η ασθενής, πρωτότοκη σε μια οικογένεια με διαγενεακά τραύματα και ρευστά όρια ταυτότητας, φέρει τον ρόλο της μικρής μητέρας, ενός υποκειμένου καθηλωμένου στη φροντίδα των άλλων. Το οικογενειακό σύστημα χαρακτηρίζεται από απουσίες, βία και σιωπή γύρω από τη σεξουαλικότητα και τη διαφορετικότητα· μια μητέρα που εγκαταλείπει την οικογένεια και ένας ομοφυλόφιλος αδελφός που αυτοεξορίζεται, ενσαρκώνουν το αδύνατο της παραμονής εντός του οικογενειακού πλαισίου. Η θεραπευτική σχέση συγκροτείται ως ενδιάμεσος χώρος, όπου τα τραύματα επανανοηματοδοτούνται με όρους ασφάλειας, αναγνώρισης και σταθερής παρουσίας. Η μεταβίβαση εμπεριέχει την προσδοκία για μια σταθερή, συναισθηματικά παρούσα σχέση, ενώ στην αντιαναλυτική αναδύονται αισθήματα ζεστασιάς, τρυφερότητας και ηθικής ευθύνης, προσφέροντας ένα αντίβαρο στις εμπειρίες εγκατάλειψης και αορατότητας του παρελθόντος. Η εργασία αναδεικνύει τη σύνθετη φύση της ταυτότητας ως προϊόν διαπροσωπικών, διαγενεακών και πολιτισμικών διεργασιών. Παράλληλα, τονίζεται η σημασία της κοινωνικής ευαισθησίας στην ψυχοθεραπευτική πρακτική, ιδίως όταν το υποκείμενο καλείται να αναπλάσει τον εαυτό του μέσα σε ένα πλαίσιο που συχνά δεν χωρά τη διαφορετικότητα.

Το Βλέμμα, το Σώμα και ο Τρίτος: Η Σκηνή της Ορατότητας στη Σχισιακή Ψυχαναλυτική Θεραπεία

Μαρία Γαλίση

Ινστιτούτο Σχισιακής Και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Στη σχισιακή ψυχαναλυτική θεραπεία, το σώμα συχνά προηγείται της γλώσσας ως πρωτογενής φορέας έκφρασης. Ότα απουσιάζει η κοινή γλώσσα - λεκτικά, πολιτισμικά ή συναισθηματικά - το σώμα αναλαμβάνει να μεταφράσει το ανείπωτο, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου η εμπειρία και το τραύμα είναι δύσκολο να εκφραστούν με λόγια. Η παρούσα εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει το σώμα ως έναν ενσώματο «διερμηνέα». Του τραύματος, ο οποίος δεν καλείται απαραίτητως να προσφέρει κατανόηση ή ερμηνεία, αλλά να αντέξει την αβεβαιότητα και την οδύνη που συνοδεύουν τη μη κατανόηση εντός της θεραπευτικής διαδικασίας. Με αφετηρία την κλινική περίπτωση ενός 35χρονου άνδρα από το Πακιστάν, εξετάζεται ο τρόπος που η επιθετικότητα, η απόσυρση και ο φόβος ασθένειας λειτουργούν ως σωματικές αποκρίσεις σε βαθιά τραυματικές εμπειρίες που δύσκολα βρίσκουν λόγια και αντιστέκονται στη συμβολοποίηση: την απώλεια ταυτότητας λόγω του ξεριζωμού, τη ντροπή που εγγράφεται στο σώμα ως αίσθηση ασχίμιας και την εσωτερίκευση μιας ενοχής που γεννιέται από τη βία μέσα στην οικογένεια. Εντός της θεραπευτικής σχέσης, το σώμα δεν λειτουργεί μόνο ως καθρέφτης αλλά αποκτά ενεργό ρόλο στη μεταβίβαση, κουβαλώντας μια ιστορία που αντιστέκεται να ειπωθεί. Η παρούσα εργασία εισηγείται μια πρωτότυπη ανάγνωση του σώματος ως πεδίου μετάφρασης που ενεργοποιείται όταν λείπει η κοινή γλώσσα. Σε αυτές τις στιγμές, μπορεί το σώμα να λειτουργεί ως ένας σιωπηλός διερμηνέας που βοηθά στη σταδιακή επεξεργασία του τραύματος. Αυτή η λειτουργία συνδέεται με τον Αναλυτικό Τρίτο, μια έννοια που στην σχισιακή ψυχαναλυτική θεωρία συνδέεται με έναν κοινό χώρο ανάμεσα σε θεραπευτή και θεραπευόμενο. Μια βαθιά σχισιακή παρουσία που δεν περιορίζεται σε μια διανοητική κατανόηση αλλά εμπεριέχει ένα βλέμμα ικανό να αντέξει το ξένο, χωρίς να το απορρίπτει ή να σπεύδει να το υποτάξει πρόωρα σε οικείες ερμηνείες. Η εισαγωγή της εργασίας διαπραγματεύεται μια επιστολή σε β' ενικό πρόσωπο, που απευθύνεται στο σώμα του θεραπευόμενου, ως μια πειραματική προσπάθεια να συνδυαστεί η θεωρία με την κλινική εμπειρία μέσα από μια ενσώματη, ζωντανή αφήγηση.

Ασώματη Ύπαρξη: Η Νευρογενής Ανορεξία ως Σκηνή Ταυτότητας, Ελέγχου και Αρνητικού Πένθους

Αθηνά Σταυροπούλου

Ινστιτούτο Σχεσιακής Και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η παρούσα εργασία διερευνά τη νευρογενή ανορεξία όχι μόνο ως διατροφική διαταραχή, αλλά ως υπαρξιακή κατασκευή που λειτουργεί ως σκηνή διαμόρφωσης ταυτότητας, ελέγχου και διαχείρισης ενός πένθους – μιας απόπειρας εξάλειψης του σώματος ως φέροντος ψυχικού νοήματος. Μέσα από το κλινικό υλικό μιας γυναίκας 55 ετών, με ιστορικό 40 ετών ανορεξίας, φωτίζεται η ασώματη υποκειμενικότητα ως τρόπος ύπαρξης που επιλέγεται ασυνείδητα από την εφηβεία, σε μια προσπάθεια να αποτραπεί η είσοδος στη θηλυκότητα, η αναγνώριση της απώλειας και η ανάληψη μιας ενσώματης παρουσίας. Μέσα από αυτή τη φαντασιστική αφαίρεση του σώματος και τη στροφή σε καταναγκαστικές τελετουργίες

κάθαρσης, συγκροτείται μια ιδιότυπη μορφή ελέγχου και τάξης, που επιχειρεί να διαφυλάξει μια ταυτότητα εκτός σάρκας. Μεσω της σχεσιακής προσέγγισης ο θεραπευτής καλείται να αντέξει την απουσία, την απόσυρση και την ακραία άρνηση του ενσώματου εαυτού, και να λειτουργήσει ως καθρέφτης ο οποίος προσκαλεί, χωρίς να εισβάλλει. Η ανορεξία αντιμετωπίζεται ως μια αρνητική τελετουργία πένθους – όχι για κάποιον χαμένο άλλο, αλλά για την ίδια την απώλεια της επιθυμίας. Η εργασία υπογραμμίζει τη σημασία κατανόησης της ανορεξίας ως τρόπου διατήρησης της συνοχής μέσα από την άρνηση και την αποσύνδεση από την ενσώματη εμπειρία.

Το Σώμα που Μαρτυρεί και Πράττει: Εκδραματίζοντας το Άρρητο του Τραύματος

Κωνσταντίνα Αδαμοπούλου

Ινστιτούτο Σχεσιακής Και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η παρούσα εισήγηση βασίζεται στην κλινική διερεύνηση της θεραπευτικής πορείας μιας γυναίκας με ιστορικό σοβαρής παιδική κακοποίησης, η οποία, δεκαετίες αργότερα, βίωσε την τραγική απώλεια του ενήλικου γιου της και της συντρόφου του σε τροχαίο δυστύχημα. Κατά την περίοδο της πανδημίας, και ενώ το πένθος της έμενε ουσιαστικά ανέκφραστο και ανεπεξέργαστο για σχεδόν δύο δεκαετίες, παρουσίασε οξεία ψυχωτική αποδιοργάνωση. Το σώμα της, άλλοτε παγωμένο, άλλοτε σπασμωδικά κινητοποιημένο, αποτέλεσε την κύρια σκηνή όπου εκδραματίστηκε το άρρητο τραύμα, αναλαμβάνοντας ρόλο μαρτυρικό αλλά και πράττοντα. Η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε ήταν βασισμένη στη σχεσιακή ψυχαναλυτική θεωρία και πρακτική. Το θεραπευτικό πλαίσιο έγινε ένας ζωντανός χώρος συνάντησης σωμάτων· το δικό της, κατακερματισμένο από την απώλεια, τον τρόπο και την απώλεια νοήματος, κρατώντας πένθη και τραύματα και το δικό μου, ως μάρτυρας και εμπειρηκτής του ψυχικού βάρους. Η εκδραμάτιση λειτούργησε αρχικά ως αδιέξοδος, όμως σταδιακά μετασχηματίστηκε σε γλώσσα σχέσης και υποκειμενοποίησης. Η παρούσα περίπτωση καταδεικνύει ότι το σώμα, όταν η γλώσσα προδίδει, αναλαμβάνει να μιλήσει για την επιθυμία, τον τρόπο και την απώλεια. Παράλληλα, αναδεικνύεται η λειτουργία του θεραπευτικού δεσμού ως δυναμικού πεδίου επανεπένδυσης της υποκειμενικότητας, μέσα από τον από κοινού ψυχικό αγώνα για επεξεργασία, επανανοηματοδότηση και εμπειρία. Στο σχεσιακό πλαίσιο, το τραύμα και το πένθος δεν προσεγγίζονται ως ατομικές εμπειρίες προς “επιδιόρθωση”, αλλά ως ζωντανά πεδία συνάντησης, στα οποία η θεραπευτική σχέση προσφέρει έναν ενδεχομενικό χώρο εμπειρίας, συν-ρύθμισης και επανεπένδυσης στον εαυτό και στον Άλλο. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να καταδείξει τη σημασία της ενσώματης παρουσίας του αναλυτή εντός της θεραπευτικής σχέσης και της ανοχής στην αποδιοργάνωση, ειδικά σε περιπτώσεις ψύχωσης με τραυματικό υπόστρωμα. Το σώμα, ως ενεργός φορέας νοήματος, αποτελεί κρίσιμο εργαλείο όχι μόνο διάγνωσης αλλά και

θεραπευτικής πράξης.

Συνεδρία 10

Διερεύνηση της Νομοφοβίας στον Ελληνόφωνο Πληθυσμό και η Σχέση της με Παράγοντες της Ψυχικής Υγείας

Εριέττα Ευστάθιου Κωνσταντινίδου, Μαριλένα Μουσουλίδου

Πανεπιστήμιο Νεάπολης Πάφου, Κύπρος

Η ραγδαία αύξηση της χρήσης των «έξυπνων τηλεφώνων» οδήγησαν στην υπερβολική εξάρτηση από αυτά, και τη δημιουργία του όρου νομοφοβία. Η νομοφοβία αναφέρεται στην ψυχολογική δυσφορία που βιώνει ένα άτομο όταν δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει ή δεν έχει πρόσβαση στο κινητό του τηλέφωνο. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση του επιπολασμού της νομοφοβίας στον εφηβικό Ελληνόφωνο πληθυσμό, και η σχέση της με δημογραφικά στοιχεία, και παράγοντες της ψυχικής υγείας. Οι συμμετέχοντες συμπεριελάμβαναν 433 άτομα ηλικίας 15-22 ετών, και για τη στρατολόγηση τους χρησιμοποιήθηκαν οι μέθοδοι δειγματοληψίας ευκολίας και χιονοστιβάδας. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη χρήση ενός διαδικτυακού ερωτηματολογίου που αξιολόγησε δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων, το επίπεδο νομοφοβίας, τα επίπεδα της μοναξιάς τους, του εθισμού στα ΜΚΔ, του σύνδρομου FoMO, του άγχους και του φοβικού άγχους. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι (α) η νεαρότερη ηλικία απόκτησης κινητού τηλεφώνου συνδέεται με μεγαλύτερα επίπεδα νομοφοβίας, (β+γ) ο αυξημένος χρόνος της χρήσης κινητού τηλεφώνου και των ΜΚΔ συνδέεται με μεγαλύτερα επίπεδα νομοφοβίας, και (δ) τα άτομα με υψηλότερα επίπεδα νομοφοβίας είναι πιθανότερο να αναφέρουν αυξημένα επίπεδα (1) μοναξιάς, (2) εθισμού στα ΜΚΔ, (3) του συνδρόμου FoMO, (4) άγχους, και (5) φοβικού άγχους. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η ευρεία εμφάνιση της νομοφοβίας σε εφήβους και νεαρούς ενήλικες εγείρει σημαντικές ανησυχίες, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων τα οποία θα απευθύνονται τόσο σε εφήβους όσο και σε γονείς και θα έχουν προληπτικό αλλά και παρεμβατικό χαρακτήρα, ενημερώνοντας για τους κινδύνους στην ψυχική υγεία που επιφέρει η πρώιμη έκθεση σε οθόνες, προωθώντας την ισορροπημένη χρήση των κινητών τηλεφώνων και ενθαρρύνοντας την άμεση κοινωνική αλληλεπίδραση. Στην εφαρμοσμένη ψυχολογία, η νομοφοβία ενδεικνύεται να ενταχθεί σε αξιολογήσεις της ψυχικής υγείας ως δείκτης ψυχολογικής δυσφορίας, ενώ η διαχείριση της εξάρτησης από την τεχνολογία, θα μπορούσε να καθοριστεί ως θεραπευτικός στόχος σε άτομα με έντονο άγχος ή κοινωνική απόσυρση.

Αυτορρύθμιση και Εθισμός στο Διαδίκτυο: Η Επίδραση μιας Διαδικτυακής Παρέμβασης στον Φοιτητικό Πληθυσμό

Δικατερίνη Παπαδοπούλου, Ανδρέας Μπρούζος, Βασιλική Μπαούρδα

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ο εθισμός στο διαδίκτυο συνιστά ένα ψυχοκοινωνικό φαινόμενο που έχει τύχει εκτεταμένης διερεύνησης στη διεθνή βιβλιογραφία. Επιδημιολογικά δεδομένα καταδεικνύουν σημαντική αύξηση της χρήσης του διαδικτύου στον φοιτητικό πληθυσμό τα τελευταία έτη, γεγονός που συχνά συνδέεται με την ανάπτυξη συμπεριφορών εξάρτησης. Η μειωμένη ικανότητα αυτορρύθμισης φαίνεται να λειτουργεί ως προγνωστικός δείκτης για την εμφάνιση εθισμού στο διαδίκτυο, ιδίως σε φοιτητές. Παρά την αναγνώριση των σχετικών κινδύνων, οι προληπτικές παρεμβάσεις που απευθύνονται στον συγκεκριμένο πληθυσμό παραμένουν περιορισμένες. Τεκμηριωμένα ευρήματα υποστηρίζουν την αποτελεσματικότητα των διαδικτυακών παρεμβάσεων στην προαγωγή της ψυχικής υγείας. Ωστόσο, η βιβλιογραφία εμφανίζει ερευνητικά κενά ως προς την αξιολόγηση της επίδρασής τους ειδικά στο πεδίο του εθισμού στο διαδίκτυο. Η παρούσα μελέτη διερευνά την αποτελεσματικότητα μιας διαδικτυακής παρέμβασης πρόληψης και διαχείρισης του εθισμού στο διαδίκτυο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το δείγμα απαρτιζόταν από 47 προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές (N = 47, M.O. ηλικίας = 21 έτη, T.A. = 3), εκ των οποίων οι 24 συμμετείχαν στην πειραματική ομάδα και οι 23 στην ομάδα ελέγχου. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν: α) το Τεστ Εθισμού στο Διαδίκτυο (Internet Addiction Test) και β) το ερωτηματολόγιο Αυτορρύθμισης (Self-Regulation Questionnaire), προκειμένου να αξιολογηθούν τα επίπεδα εθισμού και αυτορρύθμισης, αντίστοιχα. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν στατιστικά σημαντική αύξηση των επιπέδων αυτορρύθμισης και μείωση του εθισμού στο διαδίκτυο στην πειραματική ομάδα. Οι θετικές επιδράσεις διατηρήθηκαν και κατά την επαναξιολόγηση, η οποία πραγματοποιήθηκε 6 εβδομάδες μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη χρησιμότητα των διαδικτυακών παρεμβάσεων ως εργαλείων πρόληψης και αντιμετώπισης του εθισμού στο διαδίκτυο στον φοιτητικό πληθυσμό, αναδεικνύοντας την ανάγκη για περαιτέρω ερευνητική...

Η Επίδραση Της Σωματικής Άσκησης Στην Ψυχική Υγεία Στο Φοιτητικό Πληθυσμό Της Κύπρου

Κωνσταντίνος Καϊκής, Μαριλένα Μουσουλίδου

Πανεπιστήμιο Νεάπολης Πάφου, Κύπρος

Η σωματική δραστηριότητα θεωρείται παγκοσμίως ως ένας πολύ σημαντικός σύμμαχος για την πρόληψη και αντιμετώπιση διαφορετικών ασθενειών ψυχικής υγείας όπως η νομοφοβία. Η νομοφοβία γνωστή και ως σύνδρομο στέρησης κινητού τηλεφώνου, αποτελεί ψυχολογική κατάσταση κατά την οποία το άτομο φοβάται την αποσύνδεση του από το κινητό τηλέφωνο.

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει την επίδραση της σωματικής άσκησης στην ψυχική υγεία εστιάζοντας στον φοιτητικό πληθυσμό της Κύπρου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο χρόνο που αφιερώνεται στην σωματική δραστηριότητα με τα επίπεδα άγχους, αυτοεκτίμησης και τη νομοφοβία. Το δείγμα αποτελείται από 350 άτομα, ελληνόφωνες φοιτήτριες και φοιτητριες ηλικίας από 18 έως 29 ετών, οι οποίοι φοιτούν σε διάφορα πανεπιστήμια της Κύπρου και η συλλογή των δεδομένων έγινε με την μέθοδο δειγματοληψίας χιονοστιβάδας. Επιπλέον, η δειγματοληψία πραγματοποιήθηκε μέσω της διαδικτυακής συμπλήρωσης ερωτηματολογίου, καταγράφοντας τα δημογραφικά στοιχεία των φοιτητών, την συχνότητα και διάρκεια της σωματικής δραστηριότητας, καθώς και τα επίπεδα του άγχους και της αυτοεκτίμησης. Τα ευρήματα αναμένεται να επιβεβαιώσουν προηγούμενες έρευνες που δείχνουν ότι: α) η σωματική δραστηριότητα μειώνει το άγχος, β) συνδέεται θετικά με την αυτοεκτίμηση, και γ) σχετίζεται με χαμηλότερα επίπεδα νομοφοβίας. Η μελέτη επιδιώκει να αναδείξει τη σημασία της σωματικής άσκησης ως παράγοντα ενίσχυσης της ψυχικής ευεξίας και πρόληψης σύγχρονων φαινομένων εξάρτησης, όπως η υπερβολική χρήση κινητών τηλεφώνων.

Εν κατακλείδι, είναι σημαντική η διερεύνηση της σωματικής άσκησης στον πληθυσμό της Κύπρου αφού χαρακτηρίζεται ως παράγοντας βελτίωσης της ψυχικής υγείας και θεωρείται αναγκαία η διερεύνηση του παράγοντα της νομοφοβίας, καθιστώντας αναγκαία τη προσοχή με την υπερβολική χρήση κινητών τηλεφώνων αφού συνδέεται με συμπτώματα άγχους, δυσκολίας ύπνου και με συμπεριφορές εθισμού.

Η Ευγνωμοσύνη στον Φοιτητικό Πληθυσμό: Φύλο, Ψυχική Ευημερία και Καθημερινές Επιδράσεις

Αικατερίνη Κοντοπούλου, Αικατερίνη Φλωρά

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η παρούσα έρευνα εξετάζει την έννοια της ευγνωμοσύνης στο πλαίσιο της Θετικής Ψυχολογίας, καθώς και την θετική επίδραση που η ίδια ασκεί στη ζωή των φοιτητών/φοιτητριών. Στόχος της ήταν να διερευνηθούν οι διαφορές που εντοπίζονται ανάμεσα στα δύο φύλα, αναφορικά με την έκφραση και ένταση της ευγνωμοσύνης, όπως επίσης και ο ρόλος της στην ψυχική ευημερία και την καθημερινότητα τους. Για την πραγματοποίηση της έρευνας αξιοποιήθηκε μικτή μεθοδολογία, με ποσοτικά δεδομένα από τη χορήγηση ενός ερωτηματολογίου και ποιοτικά από την διεξαγωγή ενός συνόλου ημι-δομημένων διαδικτυακών συνεντεύξεων. Τα ποσοτικά ευρήματα ανέδειξαν ότι οι γυναίκες φοιτήτριες εκφράζουν συχνότερα και εντονότερα την ευγνωμοσύνη τους συγκριτικά με τους άνδρες φοιτητές, ενώ η ποιοτική ανάλυση κατέδειξε την καθοριστική συμβολή της ευγνωμοσύνης στην ψυχική ευημερία, τις διαπροσωπικές σχέσεις, την ακαδημαϊκή πορεία και την ανθεκτικότητα του φοιτητικού πληθυσμού, επιβεβαιώνοντας έτσι τη διεθνή βιβλιογραφία. Συμπερασματικά, καθίσταται σαφές ότι η ευγνωμοσύνη αναδεικνύεται ως εξαιρετικά καίριος προστατευτικός παράγοντας για την ψυχική υγεία και τη συνολική προσαρμογή των φοιτητών/φοιτητριών. Βάσει αυτών των ευρημάτων, λοιπόν, κρίνεται σημαντικό να αναπτυχθούν πρακτικές εφαρμογές, που θα ενισχύσουν την καλλιέργεια και την εξωτερίκευση της στη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα. Ειδικότερα, τεχνικές όπως οι «Λίστες Ευγνωμοσύνης» και ο «Στοχασμός Ευγνωμοσύνης», κατά τις οποίες οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες καταγράφουν ή αναλογίζονται σε καθημερινή βάση πράγματα ή γεγονότα που τους προκαλούν το αίσθημα της ευγνωμοσύνης, δύνανται να ενισχύσουν τα θετικά τους συναισθήματα και να περιορίσουν ενδεχόμενα αισθήματα άγχους, κοινωνικής πίεσης ή φόβου αποτυχίας.

Συνεδρία 11

Το σχολείο και ο ρόλος του ενδοσχολικού συντονιστή: Το παράδειγμα του 23ου Δ.Σ. Πατρών

Βασιλική Ρεσβάνη, Γεωργία Ζώντου- Κίκινα

Υπουργείο Παιδείας

Στην εργασία θα παρουσιαστεί ο ρόλος του ενδοσχολικού συντονιστή μέσα από δράσεις που έλαβαν χώρα στο σχολείο τις χρονιές 2024-2026. Το σύγχρονο σχολείο αλλάζει, αναμορφώνεται μέσα στο πλαίσιο ενίσχυσης μιας κουλτούρας συνεργασίας, υποστήριξης και επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών Όπως προβλέπεται από τον Ν. 4823/2021 και τις συναφείς υπουργικές αποφάσεις (Υ.Α. 108906/ΓΔ4/2021), ο ρόλος του ενδοσχολικού συντονιστή αποτελεί κρίσιμο πυλώνα ενίσχυσης της παιδαγωγικής ηγεσίας και βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου. Οι πρακτικές που ακολουθήθηκαν από το σχολείο από την πλευρά της διεύθυνσης αλλά και οι απόψεις των εκπαιδευτικών από τα σχέδια δράσης αποτυπώνουν την συνολική προσέγγιση και δίνουν πολύτιμα στοιχεία για τη σημασία του έργου του στη σχολική μονάδα. Ο ενδοσχολικός συντονιστής λειτουργεί ενισχύει τη συνεργασία στον Σύλλογο Διδασκόντων και ενθαρρύνει την εφαρμογή καινοτόμων και διαφοροποιημένων πρακτικών σύμφωνα με τις νέες τεχνολογίες και όχι μόνο. Παράλληλα, υποστηρίζει τη συμπερίληψη και την ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών, ιδίως των ευάλωτων ομάδων, σε συνεργασία με το ΕΔΥ και την ευρύτερη κοινότητα. Στην πράξη, όπως διαφάνεται και από την εμπειρία του 23ου Δημοτικού Σχολείου Πατρών, ο ενδοσχολικός συντονιστής συμβάλλει ουσιαστικά στην υλοποίηση σχεδίων δράσης, την παιδαγωγική καθοδήγηση και τη σύνδεση του σχολείου με κοινωνικούς φορείς, ενισχύοντας έτσι τον ολιστικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης.

Συνεργασία Σχολείου–Οικογένειας: Θεωρία και Πράξη, το παράδειγμα του 23ου Δημοτικού Σχολείου Πατρών

Βασιλική Ρεσβάνη, Γεωργία Ζώντου- Κίκινα

Υπουργείο Παιδείας

Η συνεργασία του σχολείου με την οικογένεια αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Στην παρούσα εργασία θα παρουσιαστεί ένα πρόγραμμα συνεργασίας του σχολείου και της οικογένειας μέσα από ένα πλαίσιο αλληλοϋποστήριξης και φροντίδας αποτυπώνουν το καλό κλίμα και την συνεργασία που υπάρχει σε ένα σχολείο που νοιάζεται και φροντίζει όλα τα μέλη του. Δράσεις γονεϊκής συμμετοχής (επισκέψεις, εκδηλώσεις), τα σχολικά συμβούλια και τις σχολές γονέων. Παράλληλα, η ενσωμάτωση πολιτισμικά ευαίσθητων στρατηγικών και η αξιοποίηση της τοπικής κοινότητας συμβάλλουν σε ένα πιο συμπεριληπτικό σχολικό περιβάλλον. Στην εργασία θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα ποσοτικά και ποιοτικά από την λειτουργία της σχολής γονέων της σχολικής μονάδας αλλά και το πλαίσιο των δράσεων και καλών πρακτικών που υλοποιούνται στο σχολείο, μια ολιστική προσέγγιση συνεργασίας. Εκπαιδευτικά προγράμματα, εκδηλώσεις φιλοαναγωγίας, πολιτιστικές γιορτές, καθώς και συνεργασίες με φορείς, καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και η κοινότητα συνδιαμορφώνουν ένα ζωντανό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Επιπλέον, η διαμόρφωση σχολικών συμβολαίων, οι ψηφιακές πλατφόρμες και η συμμετοχή των γονέων σε αιμοδοσίες, επιβεβαιώνουν τη δυναμική αυτής της συνεργασίας στην πράξη. Η ενίσχυση της συνεργασίας σχολείου–οικογένειας δεν αποτελεί απλώς υποστηρικτικό εργαλείο, αλλά πυλώνα εκπαιδευτικής δημοκρατίας και πρόληψης ψυχοκοινωνικών δυσκολιών.

Πολυεπίπεδοι Προγνωστικοί Παράγοντες της Μη Συναινετικής Διακίνησης Ηλεκτρονικών Μηνυμάτων Σεξουαλικού Περιεχομένου: Μια Συγκριτική Μελέτη Μεταξύ Εφήβων Χωρίς και Με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες

Δημήτριος Χασάπης, Θάνος Τολουύπης

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρούσα έρευνα μελέτησε συγκριτικά τη μη συναινετική διακίνηση ηλεκτρονικών μηνυμάτων σεξουαλικού περιεχομένου (sexting) μεταξύ εφήβων χωρίς και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ), εξετάζοντας παράλληλα μέσω ενός μοντέλου διαμεσολάβησης τον ρόλο των γονέων, των συνομηλίκων και ενδοατομικών χαρακτηριστικών. Συνολικά, 354 (58% κορίτσια) μαθητές/τριες χωρίς ΕΕΑ και 311 (51% κορίτσια) μαθητές/τριες με ΕΕΑ, που φοιτούσαν στην δευτέρα και τρίτη τάξη τυχαία επιλεγμένων δημόσιων Γυμνασίων γενικής αγωγής, συμπλήρωσαν δια ζώσης κλίμακες αυτοαναφοράς σχετικές με τους γονείς (ενεργή μεσολάβηση / περιορισμοί γονέων ως προς τη χρήση ηλεκτρονικών/ψηφιακών μέσων), τους συνομηλίκους (αποδοχή / πίεση συνομηλίκων) και το άτομο (ενσυναίσθηση, αυτοέλεγχος, μη συναινετικό sexting). Βάσει των αποτελεσμάτων, οι μαθητές/τριες με ΕΕΑ φάνηκε να εμπλέκονται στο μη συναινετικό sexting (ως αποστολές/παραλήπτες) σε στατιστικώς σημαντικά υψηλότερο βαθμό, συγκριτικά με τους/τις μαθητές/τριες χωρίς ΕΕΑ. Επιπροσθέτως, για τους/τις μαθητές/τριες χωρίς ΕΕΑ, βρέθηκε πως η αντιλαμβανόμενη αποδοχή και πίεση των συνομηλίκων συμβάλλει στην εμπλοκή τους στο μη συναινετικό sexting μόνο έμμεσα διαμέσου της πλήρους διαμεσολάβησης της ενσυναίσθησης και του αυτοελέγχου. Αντιθέτως, για τους/τις μαθητές/τριες με ΕΕΑ, βρέθηκε πως οι εμπλεκόμενες μεταβλητές που σχετίζονται τόσο με τους συνομηλίκους όσο και με τους γονείς συμβάλλουν στην εμπλοκή τους στο μη συναινετικό sexting, όχι μόνο έμμεσα, αλλά και άμεσα διαμέσου της μερικής διαμεσολάβησης του αυτοελέγχου. Τέλος, το φύλο των μαθητών/ριών χωρίς και με ΕΕΑ δεν αποτέλεσε στατιστικώς σημαντικό διαφοροποιητικό παράγοντα της εμπλοκής τους στο οικείο φαινόμενο. Τα ευρήματα υποδεικνύουν την αναγκαιότητα σχεδιασμού/εντατικοποίησης σχολικών δράσεων πρόληψης εστιασμένων σε ριψοκίνδυνες διαδικτυακές σεξουαλικές συμπεριφορές στην εφηβεία. Σε αυτό το πλαίσιο, και υιοθετώντας μια ολιστική προσέγγιση, ο ρόλος των γονέων και των συνομηλίκων καθώς και η ενδυνάμωση της ενσυναίσθησης και του αυτοελέγχου των εφήβων θα πρέπει να προτεραιοποιηθούν. Οι παραπάνω προτεινόμενες δράσεις κρίνονται επιτακτικότερες για μαθητές/τριες με ΕΕΑ.

Η καταγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών Α/βάθμιας εκπαίδευσης για την αποτελεσματικότητά τους και τη γονική εμπλοκή- ποιοτική έρευνα

Ευγενία Κορίνα Περδίκη¹, Αικατερίνη Βάσιου²

¹Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας; ²Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η έννοια της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών έχει αντίκτυπο στην πρόοδο των μαθητών, στην ποιότητα της διδασκαλίας, στο εκπαιδευτικό έργο και στη συνολική νοοτροπία για την επαγγελματική σταδιοδρομία τους. Η

αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών είναι δυναμική και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες κατά τη διάρκεια της διδακτικής σταδιοδρομίας τους. Μία από τις σημαντικότερες επιρροές είναι η γονική εμπλοκή καθώς ο ρόλος που διαδραματίζουν οι γονείς στην εκπαίδευση των παιδιών τους έχει αποτελέσει σημαντικό αντικείμενο μελέτης, λόγω του ευρέος φάσματος των θετικών στοιχείων που προσφέρει η γονική εμπλοκή στα κοινωνικά και γνωστικά πλαίσια.

Η παρούσα εργασία έχει επικεντρωθεί στο να μελετήσει και να καταγράψει τις απόψεις των εκπαιδευτικών Α/βάθμιας εκπαίδευσης στη σχέση μεταξύ των εκπαιδευτικών σχετικά με τη συμμετοχή των γονέων και την επίδραση στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού έργου. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι σημαντικά όχι μόνο από θεωρητική αλλά και από πρακτική άποψη, διότι αναδεικνύουν παράγοντες που ενισχύουν την αίσθηση αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών, τους τρόπους γονικής εμπλοκής που επιδιώκουν οι εκπαιδευτικοί στο έργο τους, καθώς και τους τρόπους γονικής εμπλοκής που συμβάλλουν στην αίσθηση της αποτελεσματικότητά τους. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της σχέσης εκπαιδευτικών-γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία

Συνεδρία Αναρτημένων Ανακοινώσεων 2

ΑΑΣ_1 | Επισκόπηση αιτιών και ανάλυση γονικών απόψεων σχετικά με την κινητική και ψυχосоσιαλιστική ανάπτυξη παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές

Ηλίας Κάτσης¹, Δημήτρης Σαρρής¹, Παναγιώτα Παπαδημητροπούλου², Κυριάκος Τσόδουλος¹

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων; ²ΑΣΠΑΙΤΕ Πάτρας

Το παρόν θέμα πραγματεύεται την αναπτυξιακή διαταραχή του αυτισμού και επιχειρεί να διερευνήσει τους αιτιώδεις παράγοντες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, μέσω της βιβλιογραφικής και ερευνητικής προσέγγισης. Σημαντική έμφαση δίνεται στους αιτιώδεις παράγοντες της διαταραχής, μέσα από την παρουσίαση θεωριών που σχετίζονται με γενετικούς, ψυχογενείς, νευρολογικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Παρά τις πολλαπλές ερευνητικές προσπάθειες, δεν έχει διατυπωθεί μια ενιαία θεωρία που να επεξηγεί ακριβώς και πλήρως την εμφάνιση του αυτισμού.

Στο πρώτο μέρος, παρατίθεται εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση αναφορικά με την έννοια του αυτισμού, τις μορφές του (αυτισμός Kanner, σύνδρομο Asperger, σύνδρομο Rett) και ιστορική αναδρομή. Επιπλέον, αναφέρονται οι διαγνωστικές κατηγορίες, όπως προτείνονται από το ICD-10 και DSM-V σχετικά με τις διαφορές φύλου και τα επιδημιολογικά δεδομένα που φανερώνουν τη ραγδαία αύξηση της εμφάνισής του κατά τα τελευταία έτη.

Στο δεύτερο μέρος, παρουσιάζεται μια ποιοτική έρευνα μέσα από ερωτηματολόγια προς γονείς παιδιών με αυτισμό, με σκοπό να αντληθούν δεδομένα αναφορικά με τις παρατηρήσεις, τις εμπειρίες και τις ανάγκες των παιδιών με αυτισμό. Τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων τίθενται σε σύγκριση με επίσημες γνώματεύσεις του ΚΕΔΔΥ, ώστε να γίνουν κατανοητές οι εμπειρίες των γονέων και να διαπιστωθεί η ακρίβεια των διαγνωστικών εργαλείων.

Τα αποτελέσματα της μελέτης φανερώνουν τη σημασία της έγκαιρης και έγκυρης διάγνωσης, της ενίσχυσης του ρόλου των γονέων και την αναγκαιότητα ενός υποστηρικτικού και προβλέψιμου περιβάλλοντος για αυτιστικά παιδιά. Συμπερασματικά, το άρθρο συνδράμει στην κατανόηση της φύσης του αυτισμού και φανερώνει προοπτικές για την καλύτερη υποστήριξη των ίδιων των παιδιών και των οικογενειών τους. Συμπερασματικά, η ερευνητική διαδικασία καταλήγει στο γεγονός ότι η σωστή αναγνώριση και υποστήριξη του ατόμου με αυτισμό συνδέεται άρρηκτα με τον ενεργό ρόλο της οικογένειας και την ανάδειξη της ανάγκης για κοινωνική ευαισθητοποίηση.

ΑΑΣ_2 | Πρόγραμμα Παρέμβασης Συμβουλευτικής Ψυχολογίας σε ενήλικες με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες, λήπτες φαρμακευτικής αγωγής

Γιώργος Κουτσουραδής, Ειρήνη Καρακασίδου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τα προγράμματα κοινωνικοποίησης απευθύνονται σε ενήλικα άτομα με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες και στοχεύουν στην καθημερινή απασχόληση, στη συνεχή θεραπευτική υποστήριξη, στην πρόληψη των υποτροπών, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, στην κοινωνική ένταξη και επαγγελματική αποκατάσταση, καθώς και στην καταπολέμηση του στίγματος και της κοινωνικής απόσυρσης. Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην ενίσχυση της αυτοσυμπόνιας, της ικανότητας για δημιουργία σχέσεων και της ενσυνειδητότητας. Επιπλέον, διερευνά τον ρόλο της συμβουλευτικής ψυχολογίας και των θετικών παρεμβάσεων σε πληθυσμό με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες, μέσω της εφαρμογής συγκεκριμένων ασκήσεων και τεχνικών.

Το πρόγραμμα είχε ψυχοεκπαιδευτικό χαρακτήρα και διήρκεσε οκτώ εβδομάδες, με εβδομαδιαίες συναντήσεις διάρκειας 50 λεπτών. Υλοποιήθηκε σε δύο ομάδες ωφελούμενων (σύνολο 16 άτομα) σε Κέντρο Ημέρας στην Αττική. Οι παρεμβάσεις περιλάμβαναν τεχνικές ενσυνειδητότητας, αυτοσυμπόνιας, ευγνωμοσύνης, απόλαυσης της καθημερινότητας και ενίσχυσης των δυνάμεων χαρακτήρα. Η αξιολόγηση έγινε με τη χρήση τεσσάρων ψυχομετρικών εργαλείων σε τρία στάδια: πριν την παρέμβαση, αμέσως μετά την ολοκλήρωσή της και σε επαναληπτική μέτρηση έξι μήνες αργότερα. Η έρευνα βρίσκεται σε εξέλιξη, με στόχο την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης σε μεταβλητές όπως τα θετικά και αρνητικά συναισθήματα, η ενσυνειδητότητα, η ευγνωμοσύνη και η ποιότητα ζωής των συμμετεχόντων.

ΑΑΣ_3 | Προτάσεις Βελτίωσης Και Ανατροφοδότηση Αναφορικά Με Την Υλοποίηση Σχολικών Προγραμμάτων Επιμόρφωσης Σε Θέματα Συμβουλευτικής Γονέων Εφήβων

Φιλομένη Μανωλοπούλου¹, Δημήτριος Τσολακίδης², Δημήτριος Τσιούκας³

¹Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας MSc, Φιλόλογος Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης; ²Διευθυντής 3ου Γυμνασίου Πολίχνης MSc;

³Σχολικός Νοσηλεύτης

Η έρευνα εξετάζει τις εκτιμήσεις και τις προτάσεις των γονέων για χρήσιμες πρακτικές και αποδοτική μεθοδολογία για αποτελεσματικότερα οφέλη από την επιμόρφωση σε θέματα συμβουλευτικής για την εφηβεία. Οι γονείς μαθητών γυμνασίου της Θεσσαλονίκης μετά την ολοκλήρωση 3 τριώνων επιμορφωτικών συναντήσεων, που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο σχολικών δράσεων, κλήθηκαν να απαντήσουν σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο. Οι 38 συμμετέχοντες, στην πλειοψηφία τους μητέρες, εξέφρασαν σε ποσοστό 65,8% τη μέγιστη ικανοποίησή τους για τις συναντήσεις και αξιολόγησαν τη μεθοδολογία και τις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν ως προς συχνότητα και την αποτελεσματικότητά τους με την προώθηση της ενεργής συμμετοχής με ερωταπαντήσεις να ξεχωρίζει ως προτίμηση (78,9%), ενώ ακολουθούν η χρήση εποπτικών μέσων (63,2%), η ενσωμάτωση πρακτικών παραδειγμάτων και ρεαλιστικών σεναρίων (57,9%) και η εφαρμογή βιωματικών δραστηριοτήτων (31,6%). Οι γονείς δήλωσαν την επιθυμία για δια ζώσης μελλοντικές συναντήσεις (63,2%) με συχνότητα μία φορά το μήνα (68,4%), ενώ θεωρούν πως θα ωφελούσε ιδιαίτερα η από κοινού συμμετοχή και των δύο γονέων (92,1%). Οι προτάσεις που διατύπωσαν για τη βέλτιστη διεξαγωγή επιμορφωτικών συναντήσεων συμβουλευτικής αφορούν την υλοποίηση μεγαλύτερου αριθμού συναντήσεων σε περισσότερες θεματικές (57,9%), την ευρεία χρήση τεχνολογικών μέσων (26,3%), βιωματικές προσεγγίσεις (21,1%), χρόνος για αλληλεπίδραση με τους επιμορφωτές (15,8%), πρόσκληση επαγγελματιών με εξειδίκευση σε συγκεκριμένα θέματα (10,5%), ενώ το 13,2% θεωρεί πως δεν χρειάζονται τροποποιήσεις. Η μελέτη καταδεικνύει την ανάγκη για αυξημένες, καθώς και επικοινωνιακά και τεχνολογικά ενισχυμένες παρεμβάσεις, οι οποίες στοχεύουν στην ενεργή και ποιοτική εμπλοκή των γονέων στην ψυχосоσιαλιστική ανάπτυξη των εφήβων και καθιστούν τις συναντήσεις συμβουλευτικής ουσιαστικό πλαίσιο στήριξης και ενδυνάμωσης της γονεϊκής τους ταυτότητας.

ΑΑΣ_4 | Στάσεις Και Εμπειρίες Γονέων Από Τη Συμμετοχή Τους Σε Επιμορφωτικές Συναντήσεις Σε Θέματα Συμβουλευτικής Εφήβων

Φιλομένη Μανωλοπούλου¹, Δημήτριος Τσολακίδης², Δημήτριος Τσιούκας³

¹Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας MSc, Φιλόλογος Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης; ²Διευθυντής 3ου Γυμνασίου Πολίχνης MSc; ³Σχολικός Νοσηλεύτης

Η εργασία διερευνά τις στάσεις και τις εμπειρίες γονέων από τη συμμετοχή τους σε επιμορφωτικές συναντήσεις συμβουλευτικής, που έλαβαν χώρα σε γυμνάσιο της Θεσσαλονίκης, με σκοπό την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους στην αλληλεπίδραση με τους εφήβους τους. Οι γονείς των μαθητών ενημερώθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την πραγματοποίηση των 3 τρίωρων δια ζώσης συναντήσεων, που περιελάμβαναν εισηγήσεις και βιωματικές δραστηριότητες. Δύο μήνες μετά την ολοκλήρωση του επιμορφωτικού προγράμματος συμπλήρωσαν ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο μέσω Google Forms. 38 γονείς παρευρέθηκαν έστω σε μία συνάντηση, εκ των οποίων 28 ήταν μητέρες. Όσοι δεν παρακολούθησαν όλες τις συναντήσεις ανέφεραν ως λόγους απουσίας τις εργασιακές και οικογενειακές υποχρεώσεις και την έλλειψη χρόνου. Ωστόσο, όλοι εκδήλωσαν την προθυμία για παρακολούθηση επιμορφώσεων στο μέλλον. Αναφορικά με την υποστήριξη του γονεϊκού τους ρόλου, με βαθμό 5 (κλίμακα Likert), ως πάρα πολύ χρήσιμη αξιολογήθηκε η "Ασφαλής πλοήγηση στο διαδίκτυο" με 89,5%, η "Αποτελεσματική επικοινωνία γονέων και εφήβων" με 78,9% και τα "Όρια και εφηβεία" με 76,3%. Το 86,9% των γονέων ανέφερε ότι επηρεάστηκε σημαντικά η ποιότητα της σχέσης με τον/την έφηβο και συγκεκριμένα παρατηρήθηκε βελτίωση στην αποτελεσματική επικοινωνία (42,1%), στην ψηφιακή ασφάλεια (31,6%), στη θέσπιση ορίων, την κατανόηση των χαρακτηριστικών της εφηβείας και τη συνεργασία με το σχολείο με 26,3% αντίστοιχα, ενώ ταυτόχρονα σε όλους τους παραπάνω τομείς 44,7%. Η συμμετοχή γονέων εφήβων σε επιμορφωτικές συναντήσεις συμβουλευτικής κρίνεται ιδιαίτερα ωφέλιμη και προτείνεται η υλοποίηση αντίστοιχων παρεμβάσεων, που ενδυναμώνουν και ενισχύουν τη γονεϊκή επάρκεια με θεωρητικά εφόδια και πρακτικές εφαρμογές που στοχεύουν στη διαχείριση των σύγχρονων προκλήσεων της εφηβείας.

ΑΑΣ_5 | Νηπιαγωγείο και Οικογένεια ως Σύμμαχοι: Ο Συμβουλευτικός Ρόλος στις Διαδρομές Πρώιμης Ψυχοσυναισθηματικής Υποστήριξης

**Αθηνά Δρούμπαλη
ΕΚΙΣΥΠ**

Η παρούσα γραπτή ανακοίνωση επικεντρώνεται στη συμβολή της συνεργασίας μεταξύ νηπιαγωγείου και οικογένειας στην υποστήριξη της πρώιμης ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης του παιδιού. Στόχος είναι να αναδειχθεί η σημασία των κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων, όπως η συναισθηματική αυτορρύθμιση και η κοινωνική σύνδεση, όχι μόνο ως προβλεπτικών παραγόντων για τη μελλοντική σχολική προσαρμογή, αλλά και ως βασικών συνθηκών για την αναπτυξιακή ολότητα του παιδιού στο παρόν. Η μεθοδολογική προσέγγιση συνδυάζει βιωματική παρατήρηση από νηπιαγωγείο ένταξης στο Μόναχο με ερευνητικά δεδομένα που τεκμηριώνουν δυσκολίες γονεϊκής αποδοχής πρώιμων συναισθηματικών και κοινωνικών αναγκών. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν ότι η προτεραιότητα που δίνεται συχνά σε γλωσσικές και γνωστικές δεξιότητες συνοδεύεται από υποτίμηση της σημασίας των κοινωνικοσυναισθηματικών. Επιπλέον, παρατηρείται ότι ακόμη και οι εκπαιδευτικοί δεν διαθέτουν πάντα επαρκή επιμόρφωση ή παιδαγωγική κατεύθυνση ώστε να αναγνωρίσουν, να υποστηρίξουν και να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά αυτές τις ανάγκες προς γονείς. Παράλληλα, εντοπίζεται έλλειψη κοινής γλώσσας μεταξύ σχολείου και οικογένειας για την αναγνώριση και διαχείριση συναισθημάτων του παιδιού, γεγονός που συχνά οδηγεί σε παρερμηνείες ή υποτίμηση της συμπεριφοράς του. Σημαντικό είναι ότι παιδιά που δεν λαμβάνουν επαρκή ενίσχυση στο συναισθηματικό τους ρεπερτόριο είναι πιθανό να εκδηλώνουν δυσκολίες στις σχέσεις με συνομηλίκους, μειωμένη αυτοεκτίμηση ή δυσπροσαρμοστική συμπεριφορά. Συμπερασματικά, αναδεικνύεται η ανάγκη ενίσχυσης του σχολείου ως φορέα ψυχοκοινωνικής πρόληψης, με διεύρυνση της συμβουλευτικής λειτουργίας και θεσμική παρουσία εκπαιδευτικών ψυχολόγων με καθήκοντα που στοχεύουν στην πρόληψη και την ενδυνάμωση. Πρακτικά προτείνονται η δημιουργία προγραμμάτων βιωματικής ευαισθητοποίησης γονέων, η ανάπτυξη παιδοκεντρικών υποστηρικτικών δράσεων και η ουσιαστική επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και συμβουλευτικής πρακτικής.

ΑΑΣ_6 | Φεμινιστική Ψυχολογία: Οι στάσεις φοιτητριών για το κίνημα του Φεμινισμού

**Κωνσταντίνα Κλουκινιώτη, Ζούπη Φιλιά, Κωνσταντοπούλου Γεωργία
Πανεπιστήμιο Πατρών**

Η Φεμινιστική Ψυχολογία αμφισβητεί τις παραδοσιακές προσεγγίσεις της Ψυχολογίας, εστιάζοντας στις έμφυλες ταυτότητες, τις κοινωνικές δυναμικές φύλου και την ενδυνάμωση των γυναικών. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των στάσεων φοιτητριών απέναντι στη φεμινιστική ταυτότητα, με έμφαση στο βαθμό αποδοχής ή απόρριψής της. Η μελέτη βασίστηκε στο μοντέλο των 5 σταδίων της Ανάπτυξης Φεμινιστικής Ταυτότητας, το οποίο περιλαμβάνει: Παθητική Αποδοχή, Ανακάλυψη-Αποκάλυψη, Σταδιακή Ενσωμάτωση, Σύνθεση και Ενεργό Δέσμευση. Με ποσοτική μεθοδολογία και με μη πιθανοθεωρητική δειγματοληψία ευκολίας το ερωτηματολόγιο- κλίμακα: Feminist Identity Development Scale (FIDS), συμπληρώθηκε σε έναν προέλεγχο από 211 φοιτήτριες, ηλικίας 18 και άνω. Τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν μέσω ανώνυμου ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου και αναλύθηκαν με περιγραφική στατιστική ανάλυση μέσω του SPSSv.29. Η πλειοψηφία του δείγματος (58%) εντοπίστηκε στο 4ο στάδιο τη Σύνθεση Φεμινιστικής Ταυτότητας (mean = 46,69, min = 28, max = 58), ενώ το στάδιο με τη χαμηλότερη συμφωνία ήταν το 1ο: Παθητική Αποδοχή. Παράλληλα, το 73,4% των συμμετεχουσών εξέφρασε αποδοχή ως προς τον αυτοπροσδιορισμό τους ως φεμινίστριες, υποδηλώνοντας σε μεγάλο βαθμό θετική στάση απέναντι στο φεμινιστικό κίνημα και υψηλή ενσωμάτωση φεμινιστικών αξιών. Τα ευρήματα της μελέτης αναδεικνύουν ότι οι περισσότερες φοιτήτριες εμφανίζουν προχωρημένο στάδιο φεμινιστικής ταυτότητας και υψηλή αποδοχή του αυτοπροσδιορισμού ως φεμινίστριας. Υπογραμμίζουν, επίσης, τη σημασία ευαισθητοποίησης σε ζητήματα ισότητας φύλων, ενώ μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να εξετάσουν πιο ετερογενή δείγματα για πληρέστερη κατανόηση του φαινομένου. Ταυτόχρονα, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στον σχεδιασμό μαθημάτων ή και προγραμμάτων σπουδών σχετικών με τις γυναικείες σπουδές και τον φεμινισμό καθώς και για την ανάπτυξη συμβουλευτικών παρεμβάσεων ενδυνάμωσης φοιτητριών.

ΑΑΣ_7 | Ο Ρόλος Των Σχολικών Δράσεων Συμβουλευτικής Γονέων Ως Καταλύτης Στην Αποτελεσματική Σύνδεση Και Συνεργασία Με Την Οικογένεια

Δημήτριος Τσολακίδης¹, Φιλομένη Μανωλοπούλου², Δημήτριος Τσιούκας³

¹Διευθυντής 3ου Γυμνασίου Πολίχνης MSc; ²Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας MSc, Φιλολόγος Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης;
³Σχολικός Νοσηλεύτης

Η μελέτη διερευνά πώς οι γονείς αντιλαμβάνονται τη σύνδεση και τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας μετά τη συμμετοχή τους σε τρεις επιμορφωτικές συναντήσεις συμβουλευτικής σε θέματα σχετικά με την εφηβεία. Η έρευνα βασίστηκε σε ανώνυμο ερωτηματολόγιο, το οποίο συμπλήρωσαν γονείς μαθητών Γυμνασίου της Θεσσαλονίκης, καταγράφοντας στάσεις, εμπειρίες και προτάσεις. Συμμετείχαν 38 γονείς, οι οποίοι παρακολούθησαν έστω μία συνάντηση, με πλειοψηφία των μητέρων. Οι γονείς ανέφεραν ως οφέλη από τη συμμετοχή τους την ευαισθητοποίηση και απόκτηση νέων γνώσεων (31,6%), την ενίσχυση της σχέσης και της επικοινωνίας με τον/την έφηβο (31,6%), την αίσθηση στήριξης και ενδυνάμωσης ως γονέα (28,9%), την καλύτερη συνεργασία και σύνδεση με το σχολείο (21,1%), την ανάπτυξη δεξιοτήτων (18,4%), ενώ για όλα συνολικά σε ποσοστό 50%. Το 65,8% αποκόμισε ιδιαίτερα θετική εικόνα για το ρόλο του σχολείου, το 63,2% εκτίμησε τη συνεργασία και τη σύνδεση με το σχολείο ως άριστη και το 84,2% θεωρεί πως το σχολείο προωθεί την αλληλεπίδραση με τους γονείς υλοποιώντας επιμορφωτικές δράσεις. Το 89,5% δήλωσε πως η αποτελεσματικότερη σύμπραξη επιτυγχάνεται με την από κοινού συμμετοχή σε προγράμματα συμβουλευτικής γονέων, εκπαιδευτικών, μαθητών και ειδικού εκπαιδευτικού/επιστημονικού προσωπικού (ψυχολόγος, κοινωνικός λειτουργός, σχολικός νοσηλεύτης). Οι επιμορφωτικές δράσεις αποδεικνύονται ισχυρό εργαλείο οικοδόμησης και ενίσχυσης της σχέσης σχολείου και οικογένειας μέσω της λειτουργικής συνεργασίας των γονέων και όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Επιπλέον, επιβεβαιώνεται ότι η συμβουλευτική κινητοποιώντας, ενισχύοντας και ενδυναμώνοντας τους γονείς, μέσω της απόκτησης γνώσεων, της καλλιέργειας δεξιοτήτων και της προαγωγής του ρόλου τους μπορεί να τους οδηγήσει σε αποτελεσματικότερη αλληλεπίδραση, καθοδήγηση και υποστήριξη των εφήβων.

ΑΑΣ_8 | Διερεύνηση της γονικής ανθεκτικότητας και ανάπτυξη κλίμακας για τη μέτρησή της

Ιωάννα Κολλάρα, Ανδρέας Μπούζος

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η γονικότητα δύναται να συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση του νοήματος ζωής του ατόμου, καθώς και στην αύξηση της συναισθηματικής του ευζωίας μέσω της εμπειρίας θετικών συναισθημάτων. Ωστόσο, στο σύγχρονο κοινωνικό πλαίσιο, με τις ολοένα αυξανόμενες προκλήσεις, η άσκηση του γονικού ρόλου έχει αποδειχθεί μια ιδιαίτερα αγχωτική και σύνθετη διαδικασία. Οι γονείς συχνά έρχονται αντιμέτωποι με καθημερινές δυσκολίες και αντιξοότητες, οι οποίες επιδρούν αρνητικά στην ψυχολογική τους ευζωία. Κατά συνέπεια, η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των γονέων, μέσω της αξιοποίησης ατομικών και κοινωνικών πόρων καθώς και της διατήρησης ισορροπίας μεταξύ παραγόντων επικινδυνότητας και προστατευτικών παραγόντων, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ευέλικτη και προσαρμοστική αντιμετώπιση των καθημερινών προκλήσεων της γονικότητας, συμβάλλοντας παράλληλα στην παροχή ποιοτικής γονικής μέριμνας. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της έννοιας της ψυχικής ανθεκτικότητας στο πλαίσιο της γονικότητας, με την περιγραφή των διαστάσεων της και την κατασκευή ενός αξιόπιστου και έγκυρου ψυχομετρικού εργαλείου για τη μέτρησή της. Η έρευνα απευθύνεται σε γονείς του γενικού πληθυσμού με παιδιά ηλικίας 2 έως 18 ετών και αναμένεται να προσφέρει σημαντικά στοιχεία στην εμβάθυνση της κατανόησης της έννοιας της γονικής ανθεκτικότητας. Η έρευνα βρίσκεται σε εξέλιξη και τα ευρήματα θα παρουσιαστούν στο συνέδριο. Τα αποτελέσματα της μελέτης αναμένεται, αφενός, να συμβάλουν στην ανάδειξη των παραγόντων που ενισχύουν την ανθεκτικότητα στους γονείς και, αφετέρου, να αξιοποιηθούν μελλοντικά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση στοχευμένων παρεμβάσεων, με πιθανές εφαρμογές στον τομέα της συμβουλευτικής υποστήριξης γονέων με αυξημένες ανάγκες.

ΑΑΣ_9 | Ο Ρόλος της Συμβουλευτικής στην Κατανόηση του Σεξουαλικού Προσανατολισμού και του Προσδιορισμού της Ταυτότητας Φύλου των Παιδιών Ομογενεϊκών Οικογενειών: Θεματική Ανάλυση Ελληνικών Αναρτήσεων στην Πλατφόρμα X (πρώην Twitter)

Άνθεια Κωνσταντέλλου, Ευανθία Γκανέτσου

Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος-DEREE

Η νομιμοποίηση του γάμου και της υιοθεσίας από άτομα του ίδιου φύλου στην Ελλάδα το 2024 σηματοδότησε μια κρίσιμη τομή στο κοινωνικό τοπίο. Παρατηρήθηκε ένας έντονος δημόσιος διάλογος γύρω από την ομογενεϊκότητα και τις επιπτώσεις της στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Η παρούσα έρευνα επιδιώκει να διερευνήσει τις πεποιθήσεις που εκφράζουν Έλληνες χρήστες στην πλατφόρμα X (πρώην Twitter), εστιάζοντας στους τομείς του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου παιδιών που μεγαλώνουν με ομόφυλους γονείς. Ακολουθώντας διεπιστημονικές οδούς ποιοτικής έρευνας, πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση 122 αναρτήσεων. Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι η πλειονότητα των φωνών τείνει να αποδομεί τον μύθο ότι η σεξουαλικότητα των γονέων καθορίζει τον σεξουαλικό προσανατολισμό των παιδιών, αναδεικνύοντας μια πρόοδο προς την αποδοχή της διαφορετικότητας. Αντίθετα, ένα μεγάλο ποσοστό προέβαλε τη συνεχιζόμενη παρουσία εδραιωμένων ετεροκανονικών πεποιθήσεων και κοινωνικών φόβων που εστιάζουν σε παραδοσιακές αντιλήψεις για το φύλο και προβάλλουν την ταυτότητα φύλου πλήρως εξαρτώμενη από τα γονεϊκά πρότυπα. Στους μηχανισμούς επίδρασης συμπεριλαμβάνονται οι μέθοδοι διαπαιδαγώγησης, η επιρροή των γονεϊκών προτύπων, η μίμηση και εξοικείωση, καθώς και η περιβαλλοντολογική και γενετική προδιάθεση, με εμφανή απουσία επιστημονικής τεκμηρίωσης γύρω από αυτούς τους κρίσιμους αναπτυξιακούς τομείς. Η έρευνα αναδεικνύει την σημασία της Συμβουλευτικής στην αντιμετώπιση των πολύπλευρων δυσκολιών που βιώνουν τα παιδιά ομογενεϊκών οικογενειών στο να κατανοήσουν την εναλλακτική δομή της οικογένειάς τους και την αρνητική κοινωνική αντιμετώπιση. Παράλληλα, αναδεικνύει την ανάγκη για ενίσχυση της ψυχοεκπαίδευσης, τόσο στο επίπεδο της επαγγελματικής πρακτικής όσο και στη δημόσια ενημέρωση, με βασικό στόχο την προαγωγή γνώσεων γύρω από αυτούς τους δύο αναπτυξιακούς τομείς.

ΑΑΣ_10 | Η Αναπτυξιακή Διαταραχή Κινητικού Συντονισμού ως Προγνωστικός Παράγοντας Χαμηλής Αυτοεκτίμησης σε Παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

Κυριάκος Τσόδουλος

ΥΠΑΙΘΑ

Η Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) αποτελεί ένα πολύπλοκο νευροαναπτυξιακό φάσμα με ποικίλες επιπτώσεις στην κοινωνική, συναισθηματική και κινητική λειτουργία των ατόμων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συχνή συννοσηρότητα με την Αναπτυξιακή Διαταραχή Κινητικού Συντονισμού (ΑΔΣ), η οποία δύναται να επηρεάσει αρνητικά την καθημερινή λειτουργικότητα και την αυτοεκτίμηση. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση της επίδρασης της ΑΔΣ στην αυτοεκτίμηση παιδιών και εφήβων με ΔΑΦ.

Ακολουθώντας μικτή μεθοδολογική προσέγγιση, συλλέχθηκαν δεδομένα μέσω τυποποιημένων εργαλείων (Rosenberg Self-Esteem Scale, Κλίμακες Κινητικού Ελέγχου και Κοινωνικής Συμπεριφοράς) από 153 εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής σε πανελλαδικό δείγμα. Η ανάλυση αξιοπιστίας επιβεβαίωσε τη στατιστική εγκυρότητα των εργαλείων (Cronbach $\alpha > 0,90$ στους περισσότερους δείκτες), ενώ η πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση ανέδειξε τον «τύπο αυτισμού» και την «προτίμηση σε παιχνίδι» ως βασικούς προγνωστικούς παράγοντες για την ένταση των συμπτωμάτων ΑΔΣ. Επίσης, αναδείχθηκε αρνητική συσχέτιση της ΑΔΣ με κοινωνικές συμπεριφορές και θετικούς δείκτες αυτοεκτίμησης.

Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία στοχευμένων παρεμβάσεων που ενισχύουν την κινητικότητα και την κοινωνική ένταξη. Η ένταξη δομημένων σωματικών δραστηριοτήτων και η δημιουργία υποστηρικτικών σχολικών περιβαλλόντων μπορούν να λειτουργήσουν προστατευτικά για την ψυχολογική ευημερία παιδιών με ΔΑΦ. Η μελέτη συνεισφέρει στη διεπιστημονική κατανόηση του πλαισίου της αυτοεκτίμησης, φωτίζοντας το ρόλο της κινητικής ανάπτυξης στη συνολική παιδική ευημερία.

ΑΔΣ_11 | Η Δυναμική Των Συναδελφικών Σχέσεων Ως Επανορθωτική Εμπειρία Στην Παράλληλη Θεραπεία Μελών Της Ίδιας Οικογένειας

Μαρία Αποστολοπούλου, Μαρία Γιαννοπούλου, Δανάη Παπαδοπούλου - Λιασή, Αλεξία Παπαχριστοπούλου
in-between | Κέντρο Ψυχοθεραπείας

Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει στη θεραπευτική πορεία τριών μελών της ίδιας οικογένειας, τα οποία εργάζονται ψυχοθεραπευτικά με διαφορετικές θεραπεύτριες εντός του ίδιου θεραπευτικού θεσμού. Στόχος είναι να αναδειχθεί πώς η ψυχοθεραπεία που εκτυλίσσεται «κάτω από την ίδια στέγη» μπορεί να αποτελέσει επανορθωτική εμπειρία απέναντι σε πρώιμα τραύματα συναισθηματικής εγκατάλειψης και στην απουσία μιας «αρκετά καλής» συμβολικής μητρικής παρουσίας. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η ενδιάμεση θεραπευτική περιοχή – δηλαδή το κοινό θεραπευτικό πλαίσιο – ως πεδίο υποδοχής και επεξεργασίας διαγενεακών και ατομικών ναρκισσιστικών πληγών. Η μεθοδολογία βασίζεται σε αναστοχαστική μελέτη περίπτωσης και στηρίζεται σε βιβλιογραφική ανασκόπηση. Οι ιστορίες του Κώστα, της Κατερίνας και της Μάρθας αναδεικνύουν κοινές ρίζες ψυχικού πόνου, αλλά και διαφορετικές εκφράσεις του τραύματος. Ο Κώστας διχάζεται ανάμεσα στην ανάγκη για σύνδεση και στη ναρκισσιστική ευθύνη διατήρησης της οικογένειας. Η Κατερίνα, στο φάσμα του αυτισμού, βρίσκει για πρώτη φορά χώρο να εκφράσει τη συναισθηματική της ζωή. Η Μάρθα παλινδρομεί ανάμεσα σε αυτοκαταστροφικές τάσεις και σε μια φιλόδοξη, αλλά αποσυνδεδεμένη ταυτότητα. Κοινή εμπειρία και για τους τρεις αποτελεί η σταθεροποιητική και επιδιορθωτική λειτουργία του κοινού θεραπευτικού πλαισίου. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία των ασφαλών σχέσεων, της συνεργασίας μεταξύ θεραπευτριών και της ανάλυσης των αναδυόμενων ομαδικών δυναμικών ως θεμέλιο επανόρθωσης και ψυχικής ανάπτυξης των θεραπευόμενων. Η ενσωμάτωση τέτοιων θεραπευτικών μοντέλων μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο για δομές ψυχικής υγείας που εργάζονται με οικογένειες και με θεραπευμένους που φέρουν πολλαπλούς ρόλους και συσχετίσεις.

Κεντρική Ομιλία 3

Are the Facts Friendly? A Review of Psychotherapy Research Findings and Latest Developments

Mick Cooper

Professor of Counselling Psychology, Department of Psychology, University of Roehampton, UK

This talk will present an overview of the latest evidence for the effectiveness of psychotherapy and the factors that drive therapeutic change. The talk will look at the role of client, therapist, relationship, and technique factors; and go on to ask what difference the psychotherapist's orientation makes. The latest research on outcomes across client characteristics will also be discussed, and recent innovations in the field summarised. By the end of the talk, attendees will have a comprehensive understanding of contemporary research findings in psychotherapy, and a critical awareness of how such data may inform their clinical practice.

Συμπόσιο 14

Αναστοχαστικότητα στη Θεραπευτική Διαδρομή: Από την Ενσυναίσθηση στη Συγκρότηση της Ταυτότητας

Προεδρείο/α: **Βασιλική Υψηλάντη** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Βασιλική Υψηλάντη** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Η αναστοχαστικότητα στη συμβουλευτική και την ψυχοθεραπεία δεν αποτελεί μόνο τεχνικό εργαλείο, αλλά και μια βιωματική στάση που διαμορφώνει τον τρόπο ύπαρξης του θεραπευτή εντός θεραπευτικού πεδίου. Σκοπός του παρόντος πάνελ είναι να προσεγγίσει την αναστοχαστικότητα μέσα από τέσσερις διαφορετικές, αλλά αλληλοσυμπληρούμενες σχεσιακές ψυχαναλυτικές παραμέτρους, τη ζωντανή συσχέτιση στο εδώ και τώρα, μέσω της ευαλωτότητας, την αντίσταση, τον θεσμικό χώρο ως μήτρα ταυτότητας, και το ασυνείδητο *reverie*. Οι εργασίες αποτελούνται πιο συγκεκριμένα από κλινικά παραδείγματα και σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση όσων πραγματεύονται. Ξεκινώντας, η πρώτη εργασία εστιάζει στην έννοια του *reverie*, ως μια ασυνείδητη και ενσώματη μορφή «ακρόασης» που υπερβαίνει τον λόγο, μετατρέπεται σε μια εσωτερική ανταπόκριση και επιτρέπει στη θεραπεύτρια να παραμένει στην αβεβαιότητα. Αυτή η εμπειρία μεταφέρει ίχνη του ασυνείδητου του θεραπευόμενου, ενισχύει τη θεραπευτική σχέση και αναδεικνύεται ως εργαλείο κατανόησης και δημιουργικού αναστοχασμού. Η δεύτερη εργασία διερευνά τη διάκριση μεταξύ αμοιβαιότητας και ταύτισης μεταξύ θεραπευτή-θεραπευόμενου και τις αμυντικές στάσεις νέων θεραπειών απέναντι στην ευαλωτότητά τους. Μέσα από κλινικά παραδείγματα αναδεικνύονται τρόποι που η ευαλωτότητα μπορεί να λειτουργήσει επιδιορθωτικά, ενισχύοντας την αμοιβαιότητα αντί της ταύτισης και συμβάλλοντας στην υπέρβαση θεραπευτικών αδιεξόδων. Η τρίτη εργασία εξετάζει τη σημασία του «ανήκειν» σε έναν θεσμό, όταν οι πρώτες θεραπευτικές εμπειρίες της θεραπεύτριας συναντούν την αρνητική μεταβίβαση. Υπογραμμίζονται οι προκλήσεις που αναδύονται στη θεραπευτική dyάδα όταν απαρτίζεται από δύο θεραπευτές, έναν έμπειρο θεραπευτή στη θέση του θεραπευόμενου και μια ειδικευόμενη θεραπεύτρια. Αναδεικνύεται ο εκπαιδευτικός θεσμός ως ασφαλές πεδίο αναστοχασμού, ζύμωσης και συγκρότησης θεραπευτικής ταυτότητας. Η τέταρτη εργασία αναδεικνύει τη σημασία του αναστοχασμού μέσα από τη βιωμένη εμπειρία των επαγγελματιών ψυχικής υγείας που έχουν καθίσει τόσο στην καρέκλα του θεραπευόμενου όσο και του θεραπευτή. Η διπλή αυτή θέση συμβάλλει στη διαμόρφωση της κλινικής ταυτότητας και ενισχύει τη θεραπευτική λειτουργία. Συνολικά, το πάνελ αναδεικνύει την αναστοχαστικότητα ως διαρκή, ζωντανή πράξη συνάντησης, με τον θεραπευόμενο, με τον εαυτό, με τον θεσμό και το ασυνείδητο.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Ονειρικές Εικόνες και Σιωπηλές Συνδέσεις: Η *Reverie* ως Αναστοχαστικό Βίωμα στη Θεραπευτική Πράξη

Βασιλική Υψηλάντη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η *reverie*, κατά Bion, συνιστά μια ψυχική λειτουργία πρόσληψης και μετατροπής του άρρητου ψυχικού υλικού. Δεν περιορίζεται σε τεχνικές παρατήρησης ή γνωστικές επεξεργασίες, αλλά συγκροτεί μια μορφή ενσώματης, προληπτικής ακρόασης, όπου ο ψυχισμός της θεραπεύτριας γίνεται αγωγός του ασυνείδητου του θεραπευόμενου και της ενδιάμεσης συνθετικής ψυχικής μήτρας. Ως μεταβατικός χώρος, η *reverie* εκφράζεται μέσω αταξινόμητων αισθήσεων, εσωτερικών εικόνων χωρίς εμφανή αιτιακή συνοχή, ασώματων σκέψεων ή σωματοποιημένων εντυπώσεων, οι οποίες δεν ανήκουν στην ψυχοδυναμική κατάσταση της θεραπεύτριας, αλλά ενοικούν στο διυποκειμενικό θεραπευτικό πεδίο ως φορείς ασυνείδητης μεταβίβασης και αντιμεταβίβασης. Η αναστοχαστικότητα επανανοηματοδοτείται όχι ως διαδικασία εννοιολόγησης του βιώματος, αλλά ως ικανότητα παραμονής στον ενδιάμεσο ψυχικό χώρο, όπου κυριαρχεί η ασάφεια, η αμφισβήτηση και η απουσία νοήματος. Είναι η ψυχική δυνατότητα της θεραπεύτριας να ενσαρκώσει την παρουσία εντός του κενού, να συνυπάρξει με το μη-γνώσιμο, χωρίς να επισπεύσει ερμηνείες. Η ενδοψυχική αυτή ονειρική κατάσταση, που μπορεί να παραπέμπει σε δευτερογενή επεξεργασία ή φαντασίωση, φέρει ενδοψυχικά ίχνη του θεραπευόμενου αλλά και αποτυπώματα της θεραπευτικής συνδημιουργίας. Η *reverie* λειτουργεί ως ενδιάμεσος σχηματισμός (*intermediate formation*), ένα ψυχικό παράγωγο του πεδίου, μέσα από το οποίο ενεργοποιείται το δυναμικό για ψυχική κατανόηση και εμβάθυνση στη θεραπευτική σχέση. Όταν η θεραπεύτρια επιτρέπει στον εαυτό της να κινηθεί εντός αυτού του πεδίου, η *reverie* μεταμορφώνεται σε εργαλείο ασυνείδητης επαφής, φωτίζοντας τις σκιές της θεραπευτικής διαδικασίας. Μέσα από κλινικές αναφορές, σκοπός είναι να καταδειχθεί πώς οι αφανείς αυτές εμπειρίες μπορούν να λειτουργήσουν ως ερμηνευτικοί μίτοι στον λαβύρινθο της ψυχικής διεργασίας, αναδεικνύοντας αθέατες διαστάσεις της ενδοψυχικής κατάστασης και της σχεσιακής λειτουργίας. Προτείνεται μια νέα νοηματοδότηση της *reverie*, όχι ως αξιολογικό αναστοχασμό της συνειδήσεως, αλλά ως ενσώματη, δημιουργική ψυχική λειτουργία, ικανή να διαμορφώσει γέφυρες μεταξύ της ασυνείδητης εγγραφής και της συνειδητής ενσυναίσθησης. Ένα εργαλείο κατανόησης που δεν στοχεύει στη απόδοση νοήματος, αλλά στη δυναμική χαρτογράφηση του άδηλου ψυχικού τοπίου.

«Αν είσαι τέλειος θα νιώθω πάντα λίγος»: Η Ευαλωτότητα του Θεραπευτή και η Αμοιβαιότητα ως Διέξοδος από το Θεραπευτικό Αδιέξοδο

Ανδρέας Τζερεμέε

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Στην Σχεσιακή Ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία η έννοια της αμοιβαιότητας εντός της θεραπευτικής dyάδας είναι αντίρροπη από αυτήν της ταύτισης. Ενώ η αμοιβαιότητα αφορά στην συμμετρική αναγνώριση του άλλου ως ξεχωριστή και αυτόνομη οντότητα εντός θεραπευτικού δωματίου, η έννοια της ταύτισης παραπέμπει στην εξάλειψη των ατομικών διαφορών, δημιουργώντας τάσεις συγχώνευσης στην θεραπευτική σχέση. Ένα συχνό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι νέοι θεραπευτές είναι η δυσκολία διαχωρισμού ανάμεσα στην ταύτιση και την αμοιβαιότητα που συχνά οδηγεί σε προσφυγή προς την ασφάλεια της αυθεντίας του ρόλου και οδηγεί τη θεραπευτική σχέση σε αδιέξοδο. Όταν η ευαλωτότητα ενός νέου θεραπευτή βιώνεται ως ευθραυστότητα, τότε ο κίνδυνος αφανισμού μέσω της ταύτισης μεγιστοποιείται και η προσφυγή στην αυθεντία του ρόλου γίνεται δελεαστική. Στην προσπάθεια δηλαδή να αποφευχθεί ο συγχωνευτικός κίνδυνος αφανισμού της ατομικότητας του θεραπευτή παρατηρείται η τάση για αντιδραστική ενίσχυση της διαφοράς του: μέσω της απόστασης που προσφέρει η «καρέκλα του θεραπευτή», της υπεροχής που απορρέει από τον ρόλο και της επιδίωξης αψεγάδιαστων παρεμβάσεων. Μέσα από την παρουσίαση κλινικών παραδειγμάτων η παρούσα εργασία θα επιχειρήσει να διαφωτίσει το πως αντί του καταφυγίου της αυθεντίας, η ίδια η ευαλωτότητα του θεραπευτή μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός διεξόδου από το θεραπευτικό αδιέξοδο χωρίς να γίνει ευθραυστότητα. Το πώς δηλαδή εντός ενός αδιέξοδου διπλού συγχώνευσης και αυθεντίας, η ευαλωτότητα μπορεί να λειτουργήσει ως μεταβατική δίοδος για έναν τρίτο χώρο, αυτόν της αμοιβαίας αναγνώρισης ανάμεσα στη dyάδα. Ταυτόχρονα,

θα παρουσιαστούν διλήμματα και δυσκολίες που προκύπτουν γύρω από την αυτοαποκάλυψη της ευαλωτότητας ενός νέου θεραπευτή στα πρώτα στάδια διαμόρφωσης της θεραπευτικής του ταυτότητας.

Όταν ο Θεραπευόμενος Χτυπά και ο Θεσμός Κρατά: Αρνητική Μεταβίβαση και Αναστοχασμός στα Πρώτα Θεραπευτικά Βήματα

Αικατερίνη Καλαντζοπούλου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η διαμόρφωση θεραπευτικής ταυτότητας δεν ακολουθεί μια γραμμική και σταθερή πορεία, αλλά αποτελεί μια διαδικασία πολυδιάστατη, που απαιτεί συνεχή αναστοχασμό. Τι σημαίνει όμως να συγκροτείται η θεραπευτική ταυτότητα την ίδια στιγμή που διακυβεύεται; Η συνάντηση με την επιθετικότητα και το φθόνο μπορεί να αποβεί τραυματική για μια ειδικευόμενη θεραπεύτρια που διανύει τις πρώτες θεραπευτικές της διαδρομές. Όταν αυτή η συνάντηση λαμβάνει χώρα μέσα σε έναν θεσμό που μπορεί να εμπεριέξει, να «κρατήσει» και να οριοθετήσει, η εμπειρία της αρνητικής μεταβίβασης δύναται να εξελιχθεί σε ένα πολύτιμο εργαλείο, διευρύνοντας το πεδίο για εποπτικό και θεραπευτικό αναστοχασμό, κατανόηση και εξέλιξη. Παρουσιάζεται η περίπτωση του Νικόλα, ενός θεραπευόμενου σε σχεσιακή ψυχαναλυτική θεραπεία με μια ειδικευόμενη θεραπεύτρια, όντας και ο ίδιος θεραπευτής. Συγκεκριμένα, αναλύονται ζητήματα αμφισβήτησης της θεραπεύτριας και ανταγωνισμού στη θεραπευτική δυάδα, ενώ βάσει της θεωρίας του Χαραλαμπίδη, εξετάζεται η παρουσία του φθόνου στη θεραπευτική σχέση και το πώς οι διαστρεβλωμένες αναπαραστάσεις του θεραπευόμενου για τη θεραπεύτρια την ανακινούν ψυχικά. Στο θεραπευτικό δωμάτιο η δυάδα δεν υπάρχει ως «λευκός καμβάς», αλλά φέρει ψυχικά μαζί της την προσωπική ιστορία των μελών που την απαρτίζουν και τις σημαντικές ομάδες στις οποίες κάθε μέλος εντάσσεται. Η εργασία επιχειρεί να αναδείξει το θεσμό, όχι ως ιδανική, αλλά πραγματική κοινότητα που μπορεί να λειτουργήσει ως μεταβατικός χώρος συν-διαμόρφωσης του θεραπευτή προσφέροντάς του ένα πλαίσιο αναστοχαστικότητας, για να ανακτήσει την επιθυμία του για θεραπευτική πρόοδο και εξέλιξη, ακόμη και όταν αυτή δοκιμάζεται σε πολλαπλά επίπεδα. Μπορεί άραγε ένας θεσμός να λειτουργήσει ως μια «περιβάλλουσα μητέρα» που παρέχει στον ειδικευόμενο ένα σταθερό πλαίσιο μέσα στο οποίο του επιτρέπει να αναστοχαστεί, να απορρίψει, να αφομοιώσει και τελικά να ζυμώσει τη θεραπευτική του ταυτότητα, χωρίς να αναστέλλει τη δημιουργικότητά του;

Από την Καρέκλα της Θεραπευόμενης στην Καρέκλα της Θεραπεύτριας: Αναστοχασμός και Συγκρότηση της Κλινικής Ταυτότητας

Χρυσάνθη Βασιλείου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να φωτίσει το πώς η προϋπάρχουσα και ταυτόχρονη εμπειρία ειδικευόμενης ψυχοθεραπεύτριας και ως θεραπευόμενης επαναπροσδιορίζει την κλινική ταυτότητά της. Το πολυετές ταξίδι της συγγραφέως στον κόσμο της ψυχοθεραπείας, ακολουθώντας ποικίλες ψυχοθεραπευτικές προσεγγίσεις ως θεραπευόμενη, οδήγησε τελικά στην Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Ψυχοθεραπεία και την Ομαδική Ψυχοθεραπεία κατά Irvin Yalom. Κατά τη διαδρομή από την Καρέκλα της Θεραπευόμενης στην Καρέκλα της Θεραπεύτριας, ως παράλληλη διαδικασία, μέσω αναστοχαστικής ανάλυσης και επεξεργασίας, αναδύθηκαν προκλήσεις αλλά κυρίως οφέλη. Η αρχική θέση της Αναλυόμενης και έπειτα η μετάβαση στη θέση της ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπεύτριας βοήθησε αλλά και δυσκόλεψε σε διαφορετικούς τομείς. Συγκεκριμένα, στο Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας, όπου έχω εκπαιδευτεί, έχει καταστεί σαφής η σπουδαιότητα της προσωπικής θεραπείας και της εποπτείας ενός ψυχοθεραπευτή αλλά και η συμμετοχή σε ομάδες και η επαφή με ομαδικά δυναμικά. Οι πυλώνες δηλαδή της συγκρότησης της κλινικής ταυτότητας ενός θεραπευτή αποτελούνται από το τρίπτυχο Θεραπεία, Εκπαίδευση και Εποπτεία, το οποίο συμβάλλει ουσιαστικά στη διάκριση των δύο ρόλων, περιορίζοντας τις αρχικές εσωτερικές συγκρούσεις που μπορεί να βιώσει ένας νέος θεραπευτής κατά τους πρώτους μήνες της πρακτικής του άσκησης. Μέσα από σύντομες αναφορές σε κλινικά παραδείγματα από την πρακτική μου άσκηση, έννοιες όπως η εκπραξία (enactment), η αυτοαποκάλυψη, η συνδημιουργία της θεραπευτικής σχέσης, το ασυνείδητο, η μεταβίβαση-αντιμεταβίβαση, η αντίσταση στη θεραπεία, η εξιδανίκευση και η φαντασίωση της παντοδυναμίας του ψυχοθεραπευτή, επανανοηματοδοτούνται αφού βιώνονται και από τις δύο καρέκλες. Η εργασία αυτή ενθαρρύνει τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας για την συνύπαρξη και στις δύο καρέκλες, όπως και τον διαρκή αναστοχασμό, ο οποίος είναι απαραίτητος για την εξελικτική πορεία του επαγγέλματος. Η προϋπάρχουσα και παράλληλη εμπειρία ενός επαγγελματία ψυχικής υγείας ως θεραπευόμενου, μπορεί να μετασχηματιστεί σε κλινικό πλεονέκτημα, εφόσον πλαισιώνεται από συνεχή εποπτεία και εκπαίδευση, ενισχύοντας έτσι την αυθεντικότητα, την ενσυναίσθηση και την οριοθέτηση.

Συμπόσιο 15

Η Σχεσιακή Ομαδική Εποπτεία ως Πεδίο Ρήξης και Επανόρθωσης: Τραύμα, Πλαίσιο και Αναστοχασμός

Προεδρείο/α: **Ανδρέας Σαβράμης** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Ανδρέας Σαβράμης** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Η ομαδική εποπτεία στην σχεσιακή ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία αποτελεί έναν δυναμικό χώρο αναστοχασμού, στον οποίο αναδύονται προσωπικά και διαπροσωπικά τραύματα, ρήξεις στη θεραπευτική σχέση αλλά και δυνατότητες επανόρθωσης. Ο εποπτικός χώρος λειτουργεί ταυτόχρονα ως καθρέφτης και ως πεδίο ενσώματης, σχεσιακής επανεκδραμάτισης, όπου η μεταβίβαση και η αντιμεταβίβαση προσλαμβάνονται όχι απλώς ως ενδείξεις αλλά ως εργαλεία συν-νόησης της θεραπευτικής εμπλοκής. Η σχεσιακή στάση διαφοροποιείται από την ουδετερότητα της κλασικής ψυχανάλυσης, τονίζοντας τη σημασία της ενεργούς συμμετοχής του θεραπευτή στη διεργασία νοηματοδότησης και μετασχηματισμού. Η κατανόηση του θεραπευόμενου προκύπτει μέσα από την αξιοποίηση των συναισθημάτων και των αντιμεταβιβάσεων του εποπτευόμενου. Ο θεραπευτής ναρκισσιστικά οχυρωμένος πίσω από την ασφάλεια του θεραπευτικού συμβολαίου και πλαισίου, ανακαλύπτει τα τυφλά αντιμεταβιβαστικά του σημεία όπου η εποπτική ομάδα «ως όλον» καθρεφτίζει στην μετά-ανάλυση της επικοινωνίας του με τον θεραπευόμενο. Επιπλέον, το εποπτικό γκρουπ δύναται να αναβιώσει τα τραύματα που διαπραγματεύεται η θεραπεία, αναδεικνύοντας όμως ένα νέο επανορθωτικό παράδειγμα, αυτή τη φορά σε έναν χώρο διαθέσιμο για εμπειρία, όχι μόνο του θεραπευόμενου αλλά και του θεραπευτή που μπορεί να αναβιώνει δικές του τραυματικές εμπειρίες καθώς βάλλεται από ισχυρές προβλητικές ταυτίσεις. Η εποπτεία, επομένως, καλείται να αποκαταστήσει τη διαθεσιμότητα του ψυχικού χώρου του θεραπευτή. Η σχεσιακή ψυχαναλυτική εποπτεία αναδεικνύεται όχι μόνο ως αναστοχαστική πρακτική, αλλά ως μια ανοιχτή, βιωματική διεργασία, όπου η αλληλεπίδραση μεταξύ εποπτευόμενου, ομάδας και εποπτών γίνεται ο φορέας ψυχικής μεταβολής. Η διαθεσιμότητα του θεραπευτή δεν θεωρείται δεδομένη αλλά, καλλιεργείται μέσα από την επώδυνη και αναγεννητική συνάντηση με τον Άλλον, εντός και εκτός θεραπευτικής σχέσης. Μέσα από κλινικά παραδείγματα παρουσιάζονται περιπτώσεις όπου το εποπτικό πεδίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη θεραπεία. Λειτουργεί ως χώρος ζωτικής σημασίας για την επιβίωση της θεραπευτικής σχέσης, την πρόοδο της διαδικασίας και την ενίσχυση της αναστοχαστικής ικανότητας του θεραπευτή.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Από την Ναρκισσιστική Οχύρωση στην Ρήξη και Επιδιόρθωση: Η Ομαδική Εποπτεία ως Αναστοχαστικός Τόπος

Λένα Τυλιγάδη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Στην παρούσα εργασία διερευνάται πώς το εποπτικό γκρουπ και οι αναδυόμενες ρήξεις και επανορθώσεις συμβάλλουν στην αναστοχαστική ικανότητα του θεραπευτή στο πλαίσιο της ομαδικής εποπτείας. Η εποπτεία, όπως εφαρμόζεται στα Ψυχαναλυτικά Ινστιτούτα, αποτελεί μια διαδικασία μάθησης και αναγνώρισης των αντιστάσεων του θεραπευτή. Είναι, επίσης, ένας χώρος όπου, μέσα από την πολλαπλότητα των αντανάκλασεων των μελών του εποπτικού γκρουπ, επανεξετάζεται το ψυχικό “δοχείο” του θεραπευτή, δηλαδή η ικανότητά του να υποδέχεται και να μεταβολίζει το υλικό του θεραπευόμενου. Τα θεωρητικά μοντέλα δομημένης ομαδικής εποπτείας των Wilbur, Borders και McAuliffe δίνουν έμφαση στην αναλυτική παρουσίαση περιστατικών και στον σχεδιασμό θεραπευτικού πλάνου. Αντίθετα, η ομαδική εποπτεία βασισμένη στην σχεσιακή ψυχαναλυτική θεώρηση, με επιρροές από αναλυτικά και βιωματικά μοντέλα, επικεντρώνεται στην κατανόηση του θεραπευόμενου, μέσα από την αξιοποίηση των αντιμεταβιβάσεων και των συναισθημάτων του εποπτευόμενου, των μελών του γκρουπ και της “ομάδας ως όλου”. Η σχεσιακή ψυχαναλυτική εποπτεία, βασισμένη στις θεωρίες του Winnicott, του Bion και των αντικειμενοτρόπων σχέσεων, γίνεται πεδίο όπου ο θεραπευτής, ο επόπτης και οι συνεποπτευόμενοι συν-δημιουργούν έναν “αναλυτικό τρίτο”, έναν χώρο συνάντησης και αντανάκλασης της σχέσης θεραπευτή-θεραπευόμενου. Μέσα από αυτήν τη πολύ-υποκειμενική μήτρα διαμορφώνεται ένας πολυπρισματικός τρόπος θέασης της θεραπευτικής εμπλοκής. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται μία βινιέτα ομαδικής εποπτείας, όπου ο έμπειρος θεραπευτής ναρκισσιστικά οχυρωμένος πίσω από την ασφάλεια του θεραπευτικού συμβολαίου και πλαισίου, ανακαλύπτει τα τυφλά αντιμεταβιβαστικά του σημεία που η «ομάδα ως όλον» καθρεφτίζει στην μετά-ανάλυση της επικοινωνίας του με τον θεραπευόμενο. Αναστοχαζόμενος τα δικά του εσωτερικευμένα αντικείμενα έρχεται σε ρήξη με αυτά. Εικόνες, φαντασιώσεις και συναισθήματα που αναδύονται στην εποπτική ομάδα, μαζί με την εμπειρία του θεραπευτή από τη δυάδα γκρουπ-επόπτη/μητέρα, συγκροτούν μια ψυχική μήτρα. Μέσα σε αυτήν φιλοξενείται ο ασφαλής χώρος, στον οποίο ο θεραπευτής μπορεί να επιτύχει την επανόρθωση της εσωτερικευμένης αναπαράστασης της σχέσης του με τον θεραπευόμενο.

Όταν η Εποπτική Ομάδα Αντηχεί τον Μη Εμπειρικό Γονέα: Πρώιμα Τραύματα και Συλλογικό Holding στην Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Ομαδική Εποπτεία ως Αναστοχαστικός Τόπος

Ελισάβετ Αβραμιώτη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η εποπτική ομάδα, ως μικρογραφία της θεραπευτικής σχέσης και ως πεδίο έντονων μεταβιβαστικών κινήσεων, συχνά λειτουργεί ως καθρέφτης εκείνων των εσωτερικευμένων σχέσεων που παραμένουν σιωπηλές, αλλά ενεργές εντός της δυναμικής του θεραπευτικού δεσμού. Από τη σκοπιά της σχεσιακής ψυχαναλυτικής σκέψης, η εποπτική ομάδα δεν αποτελεί απλώς τεχνικό υποστηρίγμα, αλλά χώρο όπου οι ασυνείδητες δυναμικές του θεραπευτή ενεργοποιούνται μέσα από τη σχέση με την ομάδα και τον επόπτη. Ο θεραπευτής δεν προσέρχεται μόνος στην εποπτεία: φέρνει μαζί του εσωτερικευμένα αντικείμενα και φωνές από το δικό του παρελθόν και από το ψυχικό υλικό των θεραπευόμενων του. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην εποπτική διεργασία ως πεδίο ενσώματης αναβίωσης και επανεγγραφής πρώιμων τραυματικών εμπειριών του θεραπευτή ή εποπτευόμενου. Τέτοιες συνθήκες αναδύονται μέσα από φαινόμενα προβλητικής ταύτισης, τα οποία, όταν ιδωθούν όχι ως “παρεκκλίσεις” αλλά ως αναπαράστασης γονεϊκών αντικειμένων, μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες ευκαιρίες για βαθύ αναστοχασμό. Μέσα από την περίπτωση της θεραπεύτριας Άννας, εξετάζεται πώς μια μη διαθέσιμη και αποστασιοποιημένη στάση του επόπτη μπορεί να αγγίξει ένα τραυματικό αποτύπωμα, εκείνο ενός μη εμπειρικού γονέα, που ενυπάρχει στην ιστορία του θεραπευόμενου. Αυτό μεταδίδει σημαντικές πληροφορίες για την εσωτερικευμένη γονεϊκή απουσία και ενεργοποιεί ταυτίσεις με τη μητρική αποστροφή. Παράλληλα, η εποπτική ομάδα μετατρέπεται σε ένα ψυχικό “δοχείο” άμορφων και έντονων συναισθηματικών φορτίων που φιλοξενεί τη ρήξη και εργάζεται μέσα από την επανόρθωση. Το εποπτικό πλαίσιο μετατρέπεται έτσι σε ψυχικό τόπο συλλογικής ρύθμισης, εμπειρικότητας και δημιουργίας νοήματος, προσφέροντας στην ομάδα τη λειτουργία ενός “αρκετά καλού γονέα”. Η σχεσιακή ψυχαναλυτική ομαδική εποπτεία λειτουργεί ως ενδιάμεσος, συν διαμορφούμενος χώρος κατανόησης και επεξεργασίας

του τραύματος. Μέσα σε αυτόν, ο θεραπευτής αναπτύσσει την ικανότητά του για αναστοχαστική και δημιουργική παρουσία, ενώ ενισχύει την επαγρύπνησή του απέναντι στις ασυνείδητες διεργασίες που διαμορφώνουν και συντηρούν τη διαλεκτική σχέση με τον ασθενή.

Μεταβιβαστικά και Αντιμεταβιβαστικά Τοπία: Ο Αναστοχασμός ως Κοινός Τόπος Θεραπείας και Εποπτείας

Ειρήνη Μάτα

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η παρούσα εργασία εξετάζει τις μεταβιβαστικές και αντιμεταβιβαστικές δυναμικές που αναδύονται μέσα από τη μελέτη μιας κλινικής περίπτωσης, στο πλαίσιο της σχεσιακής ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον αναστοχασμό, ως εργαλείο κατανόησης τόσο της θεραπευτικής σχέσης όσο και της εποπτικής διαδικασίας. Η Ελπίδα, μια γυναίκα διχασμένη ανάμεσα σε έναν παιδικό και έναν ενήλικο εαυτό, προσέρχεται στη θεραπεία ζητώντας να κατανοήσει τις δυσκολίες που σχετίζονται με τη συναισθηματική της αυτονόηση και την ικανότητά της να συνάπτει ουσιαστικές σχέσεις. Καθώς προχωρά η θεραπευτική διαδικασία, περιγράφει το βίωμα μιας βαθιάς κοινωνικής ευαλωτότητας και ασυνέχειας στον τρόπο που νιώθει τον εαυτό της. Αναδύεται επίσης μια παιδικότητα που ζητά φροντίδα, ενώ ταυτόχρονα προκαλεί αμηχανία και ταυτοτική ασάφεια. Οι μεταβιβάσεις και αντιμεταβιβάσεις που αναδύονται προσεγγίζονται ως βασικό εργαλείο κατανόησης της διαδικασίας. Το κλινικό υλικό προσεγγίζεται μέσα από τη θεωρία του Steven Mitchell, ο οποίος τονίζει τη θεραπευτική σχέση ως πεδίο αμοιβαίας εμπλοκής και συνδιαμόρφωσης της υποκειμενικότητας. Απομακρύνεται από τη μονόπλευρη ερμηνεία της μεταβίβασης ως αναπαράστασης παρελθόντος, και την κατανοεί ως αποτέλεσμα αλληλεπιδραστικών και παροντικών διεργασιών. Η θεραπεύτρια είναι ενεργά εμπλεκόμενη στη θεραπευτική εμπειρία, σε αντίθεση με την ουδέτερη και αποστασιοποιημένη στάση της κλασικής ψυχανάλυσης. Η ομαδική εποπτεία λειτουργεί ως πολλαπλός καθρέφτης για τον αναστοχασμό, φωτίζοντας τη σημασία της αβεβαιότητας και της ενσώματης συμμετοχής του θεραπευτή, σύμφωνα με τον Thomas Ogden. Παράλληλα, όπως αναφέρει ο Bromberg, αναδύονται απρόσμενες όψεις του εαυτού μέσα από τη διαπροσωπική αλληλεπίδραση. Η εργασία αυτή επιχειρεί να αναδείξει την πολυπλοκότητα της θεραπευτικής εμπειρίας, εστιάζοντας στη δυναμική της σχέσης και στη σημασία του αναστοχασμού ως εργαλείου κατανόησης και μετασχηματισμού.

Παραβίαση Πλαισίου και Τραύμα: Η Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Εποπτεία ως Διέξοδος Αναστοχαστικής Επεξεργασίας

Ανδρέας Σαβράμης

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η ικανότητα του θεραπευτή για αναστοχασμό αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία απέναντι στις προκλήσεις της θεραπευτικής διαδικασίας. Η καθαρή σκέψη και η διαθεσιμότητα ψυχικού χώρου είναι προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότητα της θεραπείας, ιδιαίτερα όταν οι ρόλοι και οι συνθήκες μεταβάλλονται καθώς η σχέση εμβαθύνει, οδηγώντας θεραπευτή και θεραπευόμενο σε ανεξερεύνητα ψυχικά τοπία. Αναπόφευκτα, η προσωπική ιστορία του θεραπευόμενου θα επαναληφθεί εντός θεραπευτικού πλαισίου· παραβιάσεις ορίων και αναβιώσεις τραύματος εμφανίζονται σε μορφές που συχνά παραμένουν ασαφείς ή συγκεχυμένες για τον θεραπευτή. Σε αυτές τις στιγμές, καλείται να εμπεριέξει και να μεταβολίσει το ψυχικό υλικό διατηρώντας μία στοχαστική, αλλά όχι αποστασιοποιημένη, ουδετερότητα. Κεντρικό στοιχείο της σχεσιακής ψυχανάλυσης είναι η δυνατότητα του θεραπευτή να παραμένει ταυτόχρονα σε επαφή με τον εαυτό του και διαθέσιμος ως σχεσιακό υποκείμενο για τον θεραπευόμενο. Ανακύπτει, λοιπόν, το ερώτημα: Πώς μπορεί ο θεραπευτής να διατηρήσει την επαφή με τη δημιουργικότητά του, απέναντι στις ασυνείδητες επιθέσεις, σε προβολές και αντιστάσεις που ενεργοποιούνται στη θεραπευτική σχέση; Η σχεσιακή ψυχαναλυτική εποπτεία προσφέρει μια κρίσιμη διέξοδο. Είτε πραγματοποιείται ατομικά είτε σε πλαίσιο ομάδας, λειτουργεί ως βιωματικός, συμμετοχικός και ενσυναισθητικός χώρος, με στόχο τη βαθύτερη κατανόηση της υποκειμενικής εμπειρίας του θεραπευτή. Σε αντίθεση με παραδοσιακά μοντέλα, η σχεσιακή ψυχαναλυτική εποπτεία δεν αντιλαμβάνεται τη σχέση εποπτευόμενου-επόπτη ως μονόδρομη, αλλά ως πεδίο αμοιβαίας επεξεργασίας και αυθεντικής συνάντησης. Η εποπτεία έτσι λειτουργεί ως ένα «δεύτερο θεραπευτικό πλαίσιο», μέσα στο οποίο ο θεραπευτής έχει τη δυνατότητα να επεξεργαστεί τις συναισθηματικές αντιδράσεις, να αποκαταστήσει νόημα σε εμπειρίες παραβίασης, ασάφειας ή ψυχικής ασυνέχειας, και να ενισχυθεί ως υποκείμενο-σε-σχέση. Μέσα από τη διαδικασία αυτή, ο εποπτευόμενος διαμορφώνει σταδιακά έναν αυθεντικό τρόπο να ασκεί τον θεραπευτικό του ρόλο, μαθαίνει να αναγνωρίζει και να διαχειρίζεται την ευαλωτότητά του, και ενδυναμώνει τη δυνατότητα αναστοχασμού. Καθώς αυξάνεται η ψυχική ανθεκτικότητα, ενισχύεται και η διαθεσιμότητά του να σχετίζεται δημιουργικά και υπεύθυνα με τους θεραπευόμενους.

Συμπόσιο 16

Σχεδιάζοντας το μέλλον: δρόμοι βιώσιμης σταδιοδρομίας μέσα από τα μονοπάτια της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού.

Προεδρείο/α: **Αικατερίνη Αργυροπούλου** (Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Συζητητές/τριες: **Ασπασία (Σίσσυ) Καραβία** (Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Η βιωσιμότητα της σταδιοδρομίας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που πραγματεύεται το επιστημονικό πεδίο της συμβουλευτικής για τη σταδιοδρομία και του επαγγελματικού προσανατολισμού. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία οι βιώσιμες σταδιοδρομίες περιγράφονται ως μια ακολουθία εμπειριών σταδιοδρομίας (θέσεις εργασίας, εργασιακά καθήκοντα, επαγγελματικές επιλογές και αποφάσεις) που αναδεικνύονται μέσα από μια ποικιλία μοτίβων συνέχειας με την πάροδο του χρόνου, διαπερνώντας διάφορους κοινωνικούς χώρους, που χαρακτηρίζονται από ατομική δράση και υποκειμενικές ερμηνείες απέναντι σε ζητήματα και παραμέτρους διαχείρισης της επαγγελματικής πορείας. Μέσω της διαδικασίας αυτής, το άτομο διαχειρίζεται τη σταδιοδρομία του μέσα από την εμπειρία και την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον ανταποκρινόμενο στις ευκαιρίες που του παρουσιάζονται και προσαρμόζόμενο στις συνεχόμενες προκλήσεις, ώστε να καθίσταται απασχολήσιμο. Η συμβουλευτική για τη σταδιοδρομία μπορεί να συμβάλει στην καθιέρωση μιας κουλτούρας βιώσιμης ανάπτυξης ενδυναμώνοντας την προσωπική και επαγγελματική ταυτότητα του υποκειμένου, τους πόρους και τις δυνάμεις, τη στοχοθεσία και τα κίνητρά του, εξατομικεύοντας τα μελλοντικά σχέδια ζωής και σταδιοδρομίας και λαμβάνοντας, ταυτόχρονα υπόψη το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, οι επαγγελματικές διαδρομές των ατόμων επιτρέπουν στο άτομο όχι μόνο «να γνωρίζει πώς να κάνει κάτι», αλλά και «να γνωρίζει πώς να είναι», καθώς και «να γνωρίζει πώς να γίνει». Οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας μπορούν να αξιοποιήσουν την πολυδιάστατη προοπτική της βιώσιμης επαγγελματικής ανάπτυξης, ως πρωτογενή πρόληψη για να βοηθήσουν τους ωφελούμενους να διαμορφώνουν έναν ελπιδοφόρο πυρήνα καινοτόμων συμπεριφορών επιβίωσης και επιτυχίας σε πολλαπλά εργασιακά περιβάλλοντα συνεισφέροντας έτσι ουσιαστικά τόσο στον εαυτό τους όσο και στην κοινωνία.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Οι μαθητές μιλούν για τα πρότυπά τους: Μια ποιοτική ανάλυση σε σχέση με τον εαυτό και τη θεώρησή του ως βιώσιμο σχέδιο σταδιοδρομίας.

Ασπασία (Σίσσυ) Καραβία

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η βιώσιμη επαγγελματική ανάπτυξη, αποτελεί μια συνεχή, αναστοχαστική διαδικασία, η οποία, μεταξύ άλλων, προάγει την αυτογνωσία και περιβαλλοντογνωσία του ατόμου, ενώ ενισχύει την κοινωνική του ευθύνη και τις αυθεντικές του αξίες, τόσο στη διερεύνηση των επαγγελματικών του αναζητήσεων όσο και στον προσανατολισμό που επιθυμεί να έχει στη ζωή του. Η αυτογνωσία και η περιβαλλοντογνωσία συμβάλλουν στην ικανότητα διαχείρισης σύνθετων προβλημάτων και αποφάσεων, με την οποία το άτομο καλείται να ανταποκριθεί στις προσωπικές του ανάγκες, βάσει των προσωπικών και επαγγελματικών του αξιών, του προσωπικού νοήματος και του σκοπού ζωής που έχει προσδιορίσει. Μέσα από το εργαλείο «Η Επαγγελματική μου ιστορία» (Savickas & Hartung, 2022), οι σύμβουλοι Σχεδιασμού Ζωής διερευνούν τα πρότυπα των ωφελουμένων, επειδή αυτά επηρεάζουν την πρώτη επαγγελματική επιλογή. Τα πρότυπα είναι ευφάνταστες πηγές, που χρησιμοποιούν τα άτομα, για να αναπτύξουν τα προσωπικά τους χαρακτηριστικά. Η επιλογή των προτύπων υποδηλώνει αποφάσεις σχετικά με την αυτοεικόνα και τα χαρακτηριστικά, που τα άτομα πιστεύουν ότι πρέπει να αναπτύξουν. Οι απαντήσεις στην ερώτηση για τα πρότυπα περιλαμβάνουν τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες, τα οποία ο ωφελούμενος χρησιμοποιεί ως σχέδιο για την κατασκευή εαυτού. Κατά την όψιμη εφηβεία, τα άτομα ενσωματώνουν αυτά τα χαρακτηριστικά ή κομμάτια ταυτότητάς σε μία αρχική επαγγελματική ταυτότητα. 15 μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε σχολεία της Αττικής συμπλήρωσαν την ενότητα «τα πρότυπά μου» του εργαλείου «Η Επαγγελματική μου ιστορία με στόχο να διερευνηθεί τόσο η επιλογή και η χρήση των προτύπων αυτών για τη δημιουργία μιας πρώτης επαγγελματικής ταυτότητας, όσο και τα στοιχεία βιώσιμης επαγγελματικής ανάπτυξης που αναδεικνύονται ή όχι από τις ταυτότητες αυτές. Η ποιοτική ερμηνευτική ανάλυση, ανέδειξε τις μορφές και τα χαρακτηριστικά της επαγγελματικής ταυτότητας που οι έφηβοι δομούν σε μια πρώτη απόπειρα σύνθεσης, αλλά και πρόσφερε στοιχεία σχετικά με τα πρότυπα που επηρεάζουν αυτή σύνθεση

Κοινωνικές Παρεμβάσεις σε Γεωγραφικά Απομακρυσμένες Περιοχές: Προάγοντας Βιώσιμες Σταδιοδρομίες με Κοινωνικό Αντίκτυπο

Ολυμπία Χαϊδεμενάκη

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Υιοθετώντας ως βασικό άξονα δράσης την ενεργοποίηση των μαθητών και μαθητριών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για ανάληψη δράσης και τη διασφάλιση βιώσιμων σταδιοδρομιών, η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει καινοτόμες παρεμβάσεις επαγγελματικού προσανατολισμού και ενημέρωσης που πραγματοποιήθηκαν σε σχολεία απομακρυσμένων γεωγραφικά περιοχών, όπως η Σύρος, η Σκιάθος, τα Κύθηρα, η Ικαρία, η Ιθάκη, η Κέρκυρα, η Κέα, η Ίος, η Αμοργός, η Σύμη, η Λήμνος και η Τήνος. Οι παρεμβάσεις αυτές είχαν ως στόχο την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των μαθητών/-τριών, την ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης και την προετοιμασία τους για επαγγέλματα που υποστηρίζουν τη βιωσιμότητα του πλανήτη. Εναρμονισμένες με τους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης της UNESCO (United Nations, 2015), οι κοινωνικές αυτές δράσεις προάγουν την ένταξη των «πράσινων» επαγγελμάτων στην επαγγελματική καθοδήγηση προετοιμάζοντάς τους μαθητές/-τριες για βιώσιμες μελλοντικές σταδιοδρομίες. Στο πλαίσιο της δράσης οι ωφελούμενοι ενθαρρύνονται στη λήψη ημεμερών και βιώσιμων επαγγελματικών επιλογών, τη διερεύνηση διαφορετικών επαγγελματικών ευκαιριών που προσφέρει η μη αστική διαβίωση και την ανάπτυξη «πράσινων», «οικολογικών» δεξιοτήτων για τη διαμόρφωση ευέλικτων επαγγελματικών προοπτικών. Η αξιολόγηση της επίδρασης των παρεμβάσεων αυτών πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων και ομαδικών εστιασμένων συναντήσεων (focus groups). Τα αποτελέσματα της ποιοτικής ανάλυσης των δεδομένων, αναδεικνύουν μια ουσιαστική σύνδεση μεταξύ των επαγγελματικών επιλογών των μαθητών και του αειφόρου προτύπου σταδιοδρομίας, ενώ ταυτόχρονα προβάλλουν την ανάγκη καλλιέργειας στάσεων και συμπεριφορών προσανατολισμένων σε βιώσιμες πρακτικές, κοινωνικές αξίες, δημιουργικότητα και το κοινό καλό.

Η Σύνδεση με τη Φύση και η Κοινωνική Δικαιοσύνη ως προγνωστικοί δείκτες βιώσιμης σταδιοδρομίας για προπτυχιακούς φοιτητές: Εφαρμογές στην Επαγγελματική Συμβουλευτική

Αναστασία Βρετού

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η επιλογή βιώσιμης σταδιοδρομίας αποτελεί κεντρικό ζήτημα στη σύγχρονη συμβουλευτική και τον επαγγελματικό προσανατολισμό, καθώς οι αέναες κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές αλλαγές απαιτούν νέες προσεγγίσεις για την επαγγελματική ανάπτυξη (Savickas, 2013). Η επαγγελματική πορεία δεν είναι στατική αλλά χαρακτηρίζεται από προσαρμοστικότητα, ανάπτυξη δεξιοτήτων και ισορροπία εργασιακής και προσωπικής ζωής (De Vos κ.α., 2020). Η παρούσα έρευνα διερευνά τη συμβολή της σύνδεσης με τη φύση και των αξιών κοινωνικής δικαιοσύνης στη διαμόρφωση ανθεκτικών και βιώσιμων επαγγελματικών διαδρομών σε δείγμα προπτυχιακών φοιτητών. Βασισμένη σε ποσοτικά δεδομένα, η έρευνα αξιοποιεί δύο ψυχομετρικά εργαλεία: την Κλίμακα Connectedness to Nature Scale - CNS (Mayer & Frantz, 2004), Ερωτηματολόγιο Συνδεσιμότητας με τη Φύση, (Αργυροπούλου, Καραβία, Μπέλκη & Μουράτογλου, 2023) και την Κλίμακα Κοινωνικής Δικαιοσύνης (Social Justice Scale - SJS) (Torres-Harding et al., 2012). Η πρώτη μετρά τον βαθμό στον οποίο ένα άτομο αισθάνεται συνδεδεμένο με το φυσικό περιβάλλον, ενώ η δεύτερη αξιολογεί τη δέσμευση ενός ατόμου σε θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας. Μέσα από τα αποτελέσματα αυτών των εργαλείων, εξετάζεται ο τρόπος που η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και η κοινωνική δικαιοσύνη επηρεάζουν τις επαγγελματικές επιλογές των ατόμων ικανών να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του μέλλοντος και στην νέα διαμορφωμένη αγορά εργασίας. Η έρευνα εστιάζει στον ρόλο της επαγγελματικής σταδιοδρομίας ως μέσο προώθησης βιώσιμων επαγγελματικών διαδρομών. Οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας μπορούν να ενισχύσουν την προσωπική και επαγγελματική ταυτότητα των ατόμων, παρέχοντας εξατομικευμένες στρατηγικές που ενσωματώνουν την οικολογική και κοινωνική διάσταση στην επαγγελματική ανάπτυξη (Blustein, 2006).

Κάνοντας πράξη τη Βιώσιμη Σταδιοδρομία. Οι μαθητές- τριες ανακαλύπτουν τον τρόπο παίζοντας – σοβαρά - με lego

Πηνελόπη Μπέλκη

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι δεξιότητες είναι το νόμισμα του μέλλοντος της εργασίας τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για τους οργανισμούς. Ωστόσο, μια επισκόπηση των δεξιοτήτων που χρειάζονται οι μαθητές για να αποκτήσουν μια βιώσιμη καριέρα είναι απούσα (Karaca-Atik et al., 2023). Εξάλλου, η ενσωμάτωση θεμάτων αειφορίας σε επίσημα εκπαιδευτικά προγράμματα και η άτυπη κατάρτιση ευθυγραμμίζεται με την εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Abina et al., 2025). Η αειφορία, επιπλέον, αποτελεί ένα διεπιστημονικό πλαίσιο που περιλαμβάνει όλες τις επιστήμες με στόχο την προαγωγή της ανθρώπινης ευημερίας και ποιότητας ζωής (Μουράτογλου κ.α., 2020). Στο πλαίσιο αυτό, η πρόοδος στην καριέρα μπορεί να είναι τόσο δραματική, όσο η απόκτηση μιας νέας εξειδίκευσης και η εκμάθηση μιας εντελώς νέας βιομηχανίας. ή μπορεί να είναι τόσο απλή, όσο η απόκτηση μιας νέας δεξιότητας που κάνει τον τρέχοντα ρόλο του εργαζόμενου πιο παραγωγικό ή ευχάριστο αλλά, κυρίως συμβατό με τις δεδομένα του περιβάλλοντος. Για να γίνει το γεγονός αυτό κατανοητό στην πράξη, αξιοποιήσαμε το μοντέλο Lego Serious Play (LSP) σε 23 μαθητές-τριες της Β' λυκείου στο ιδιωτικό ΓΕΛ «Γεννάδειος Σχολή». Συγκεκριμένα, εφαρμόσαμε τα πέντε πρώτα στάδια του μοντέλου (Α1 έως Α5), τα οποία περιλαμβάνουν: την κατασκευή με στοιχεία lego της εργασίας που επιθυμούν να ασκήσουν στο μέλλον (Α1), την επανακατασκευή της με κομμάτια από μοντέλα άλλων παιδιών για τη βελτιστοποίησή της (Α2), την κατασκευή του περιβάλλοντος χώρου (συνθήκες, δεδομένα εποχής) (Α3), την αναγνώριση των παραγόντων που μπορούν να επιδράσουν στην καριέρα τους και, τέλος, τον μετασχηματισμό της κατασκευής υπό την επίδραση κάποιου-ων παράγοντα-ων απ' αυτούς που υπάρχουν γύρω τους. Με αυτόν τον τρόπο, προσδοκούμε να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές -τριες την ανάγκη συνεχούς διαχείρισης της αλλαγής στις εκάστοτε συνθήκες, την ανθεκτικότητα που οφείλουν να επιδείξουν για να παραμείνουν απασχολήσιμοι και την ανάγκη επιτυχούς μετάβασης από τη μια εργασιακή κατάσταση στην άλλη, στο πλαίσιο μιας βιώσιμης σταδιοδρομίας.

Συμπόσιο 17

Ομαδική και Ατομική Συμβουλευτική Ομοτίμων: Εφαρμοσμένα Παραδείγματα με Διαφορετικές Ομάδες - Στόχο

Προεδρείο/α: **Άννυ Μπενέτου** (Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων)
Συζητητές/τριες: **Δωροθέα Λοΐζου** (Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων)

Η συμβουλευτική ομηλίκων/ομοτίμων (Σ.Ο) είναι ένα σύστημα προσφοράς και αποδοχής βοήθειας μεταξύ ατόμων σε παρόμοια φάση ζωής και με παρόμοια προβλήματα. Στηρίζεται στις βασικές αρχές του αμοιβαίου σεβασμού, της υπευθυνότητας και της κατανόησης. Αποτελεί μια πηγή κοινωνικής στήριξης που συμβάλει στα ήδη διαθέσιμα δίκτυα κοινωνικής στήριξης των ομοτίμων. Σύμβουλοι ομηλίκων/ομοτίμων υπάρχουν και λειτουργούν με όλες τις ομάδες ηλικιών και για ένα ευρύ φάσμα ανθρωπίνων καταστάσεων. Η Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων (Ε.ΣΥ.ΟΜ) στα 10 και πλέον χρόνια της λειτουργίας της, υποστηρίζει τη δημιουργία και λειτουργία προγραμμάτων Συμβουλευτικής Ομοτίμων, ομαδικών και ατομικών, είτε ως αυτοτελείς δράσεις της οργάνωσης είτε σε συνεργασία με άλλους κοινωνικούς φορείς. Στο παρόν συμπόσιο, θα παρουσιαστούν μία σειρά από νέα καινοτόμα προγράμματα Σ.Ο που υλοποιούνται αυτή την περίοδο. Στην πρώτη εισήγηση αναλύεται το πρόγραμμα “We Support our MS” – WSOMS, ένα πρόγραμμα που διοργανώθηκε και υλοποιείται από την Ελληνική Εταιρεία για τη Σκλήρυνση κατά Πλάκας με την εποπτεία της Ε.ΣΥ.ΟΜ και απευθύνεται σε ασθενείς με Πολλαπλή Σκλήρυνση (Π.Σ). Η δεύτερη εισήγηση παρουσιάζει τον τρόπο δουλειάς και τη μεθοδολογία της Ε.ΣΥ.ΟΜ για την βελτίωση και ενδυνάμωση υπαρχόντων προγραμμάτων Σ.Ο σε διάφορους φορείς. Στην τρίτη εισήγηση, γίνεται αναφορά στο παράδειγμα μίας ομάδας ομοτίμων για ψυχοθεραπευτές. Θα παρουσιαστούν τα ερευνητικά δεδομένα από την ποιοτική ανάλυση των βιωματικών καταγραφών των ειδικών ψυχικής υγείας που συμμετείχαν στην ομάδα. Τέλος, θα παρουσιαστεί πώς εφαρμόζεται ατομικά η Συμβουλευτική Ομοτίμων για διαφορετικούς πληθυσμούς στόχο και τα βήματα που χρειάζονται να γίνουν σε διάφορα επίπεδα για να διασφαλιστεί η διαδικασία.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Στήσιμο Προγραμμάτων Συμβουλευτικής Ομοτίμων: Το Παράδειγμα της Συμβουλευτικής Ομοτίμων Ασθενών με πολλαπλή Σκλήρυνση κατά Πλάκας

Ελπίδα Γκουτσέλη¹, Χαρίκλεια Κρούπη², Σοφία Θεοδώρου¹, Δωροθέα Λοΐζου³

¹Ελληνική Εταιρεία για τη Σκλήρυνση κατά Πλάκας & Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων, ²Ελληνική Εταιρεία για τη Σκλήρυνση κατά Πλάκας, ³Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων

Η Πολλαπλή Σκλήρυνση (ΠΣ) αποτελεί μια χρόνια νευρολογική νόσο που επηρεάζει σημαντικά την ψυχοκοινωνική ευημερία των ατόμων που νοσούν. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την ανάπτυξη και πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος συμβουλευτικής ομοτίμων, “We Support our MS” – WSOMS, της Ελληνικής Εταιρείας για τη Σκλήρυνση κατά Πλάκας που δημιουργήθηκε και εφαρμόζεται υπό την εποπτεία της Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας Συμβουλευτικής Ομηλίκων (Ε.ΣΥ.ΟΜ). Το πρόγραμμα βασίζεται στην αξιοποίηση της εμπειρίας ατόμων που ζουν με ΠΣ, με στόχο την ενδυνάμωση ομοτίμων τους μέσω ατομικών συνεδριών. Σχεδιάστηκε δίνοντας έμφαση στην ισότιμη σχέση, τη βιωματική κατανόηση και τις αρχές της αποτελεσματικής επικοινωνίας. Η φιλοσοφία της συμβουλευτικής ομοτίμων βασίζεται στην αρχή ότι τα άτομα που έχουν κοινές εμπειρίες μπορούν να προσφέρουν ουσιαστική υποστήριξη μεταξύ τους, προάγοντας την αποδοχή και την αυτονομία, συμβάλλοντας στη μείωση του αισθήματος απομόνωσης και οδηγώντας κατ’ επέκταση στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Στην εισήγηση παρουσιάζονται αναλυτικά τα βασικά χαρακτηριστικά του προγράμματος, οι αρχές που το διέπουν και η διαδικασία εκπαίδευσης των peer mentors, και θα παρουσιαστούν τα δεδομένα αξιολόγησης της Α’ φάσης, που περιελάμβανε την εκπαίδευση των συμβούλων. Η δράση εντάσσεται σε μια ευρύτερη προσπάθεια ενίσχυσης της συμβουλευτικής ομοτίμων στον χώρο των χρόνιων παθήσεων, αναδεικνύοντας τη σημασία της συμμετοχής των ίδιων των ασθενών στον σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων υποστήριξης, αναλαμβάνοντας ενεργό ρόλο στην αυτοδιαχείριση της νόσου.

Αναδιαμόρφωση Προγραμμάτων Συμβουλευτικής Ομοτίμων: μια Στρατηγική Προσέγγιση για την Ενίσχυση της Συμβουλευτικής Ομοτίμων σε Συνεργασία με Κοινωνικούς Φορείς

Γιώργος Σύρακας, Άννυ Μπενέτου, Δωροθέα Λοΐζου
Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων

Η Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων (Ε.ΣΥ.ΟΜ), με πολυετή εμπειρία στον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων ομοτίμων υποστήριξης, έχει αναπτύξει μια δυναμική μεθοδολογική προσέγγιση για τη συνεργασία με φορείς που δραστηριοποιούνται σε ευάλωτους πληθυσμούς και επιθυμούν να ενδυναμώσουν και να εμπλουτίσουν υπάρχουσες υπηρεσίες Συμβουλευτικής Ομοτίμων στον οργανισμό τους. Με μία σειρά από βήματα, η Ε.ΣΥ.ΟΜ ενισχύει αυτό που ήδη λειτουργεί στον εκάστοτε φορέα, το εμπλουτίζει και το ενδυναμώνει με βάση την επιστημονική τεκμηρίωση. Αφετηρία της συνεργασίας αποτελεί μία αρχική αναλυτική συζήτηση με τους υπευθύνους της υπηρεσίας, όπου αποσαφηνίζονται τα σημεία που χρήζουν επανασχεδιασμό στο προϋπάρχον σχήμα συμβουλευτικής ομοτίμων. Επόμενο βήμα είναι η συγκρότηση μικτής ομάδας διαχείρισης με μέλη του εκάστοτε φορέα και της Ε.ΣΥ.ΟΜ, με αρμοδιότητα τον σχεδιασμό και την παρακολούθηση της διαδικασίας. Στο τελικό στάδιο της καταγραφής αναγκών, αξιοποιείται η μεθοδολογία της Καταξιώτικης Διερεύνησης (Appreciative Inquiry). Μέσα από συμμετοχικές και βιωματικές συναντήσεις με όλους τους εμπλεκόμενους, με εστίαση στο τι λειτουργεί ήδη καλά στον οργανισμό, με έμφαση στα θετικά στοιχεία, διαμορφώνεται εκ νέου το υφιστάμενο πρόγραμμα Συμβουλευτικής Ομοτίμων, με ανανεωμένη κατεύθυνση και ένα συλλογικό όραμα που συνδιαμορφώνεται και από τις δύο οργανώσεις. Στη συνέχεια, με βάση το τι θα προκύψει από την παραπάνω διαδικασία, η Ε.ΣΥ.ΟΜ ενδέχεται να συμβάλει στον εμπλουτισμό και την ανανέωση της εκπαίδευσης των συμβούλων καθώς και στην οργάνωση και την υλοποίηση σταθερής εποπτείας τόσο των συμβούλων όσο και της υπηρεσίας συνολικά. Στην παρουσίαση θα καταδειχθούν τα επιμέρους βήματα που ακολουθούνται με βάση την παραπάνω διαδικασία.

Ομαδική Συμβουλευτική Ομοτίμων: το Παράδειγμα της Ομάδας Ομοτίμων Ψυχοθεραπευτών

Αγγελική Σουρλαντζή, Άννυ Μπενέτου
Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Συμβουλευτικής Ομηλίκων

Μια ομάδα ομοτίμων θεραπευτών αποτελείται από επαγγελματίες ψυχικής υγείας που συναντώνται τακτικά με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και την αλληλοϋποστήριξη. Τα μέλη ανταλλάσσουν συναισθήματα και σκέψεις για την δουλειά τους μέσα

σε ένα πλαίσιο αποδοχής, ζεστασίας και ενσυναίσθησης. Η συμμετοχή σε μια ομάδα ομοτίμων ενισχύει την αυτογνωσία, την εξέλιξη και μειώνει το ενδεχόμενο επαγγελματικής εξουθένωσης. Η παρουσίαση, θα καταδείξει το πλαίσιο λειτουργίας μίας τέτοιας ομάδας ομοτίμων που διοργανώθηκε υπό την αιγίδα της Ε.ΣΥ.ΟΜ. Συμμετείχαν πέντε θεραπεύτριες οι οποίες είχαν τουλάχιστον 10 χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας. Οι συμμετέχουσες, με την ολοκλήρωση της ομάδας, κατέγραψαν το βίωμα τους από την εμπειρία τους στην πορεία της ομάδας. Οι βιωματικές καταγραφές αναλύθηκαν ποιοτικά με τη μέθοδο της Ερμηνευτικής Φαινομενολογικής Ανάλυσης (IPA). Η ανάλυση του βιώματος με τη μέθοδο της IPA εστιάζει στην εις βάθος κατανόηση της υποκειμενικής εμπειρίας των ατόμων όπως αυτή καταγράφεται μέσα από προσωπικές αφηγήσεις. Με τη συστηματική μελέτη των γραπτών βιωματικών καταχωρήσεων, η IPA επιδιώκει να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες νοηματοδοτούν τα βιώματά τους, δίνοντας έμφαση όχι μόνο στο περιεχόμενο αλλά και στον τρόπο με τον οποίο το εκφράζουν. Θα παρουσιαστούν οι ενότητες που προέκυψαν από την ανάλυση, συσχετισμένες με τη βιβλιογραφία της Συμβουλευτικής Ομοτίμων καθώς και προτάσεις για πολλαπλασιασμό της παρούσας δράσης με ποικίλους τρόπους.

Ατομική Συμβουλευτική Ομοτίμων

Γιώργος Κουτσουραδής, Γιώργος Σύρακας, Αγγελική Σωτηρίου

Ελληνική Επιστημονική Εταιρία Συμβουλευτικής Ομηλίκων

Η Συμβουλευτική Ομοτίμων αποτελεί μια μορφή ενδυνάμωσης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, που παρέχεται από εκπαιδευμένους εθελοντές – συχνά μη επαγγελματίες – με δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης, συμβουλευτικής και αποτελεσματικής επικοινωνίας. Βασίζεται στην ανθρώπινη ανάγκη για σύνδεση με άτομα που βρίσκονται σε παρόμοια φάση ζωής ή έχουν κοινές εμπειρίες, ανησυχίες και προκλήσεις. Αν και η ομαδική συμβουλευτική αποτελεί βασικό άξονα της δράσης της Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας Συμβουλευτικής Ομηλίκων (Ε.ΣΥ.ΟΜ), τελευταία αναπτύσσεται δυναμικά και η ατομική συμβουλευτική ομηλίκων/ομοτίμων σε ενήλικα άτομα. Στην Ελλάδα, η ατομική συμβουλευτική ομοτίμων είχε ξεκινήσει να εφαρμόζεται από το 1995 στο Συμβουλευτικό Κέντρο Ομηλίκων του ΕΚΠΑ, όπου εκπαιδευμένοι φοιτητές προσέφεραν ατομική ή ομαδική συμβουλευτική σε συμφοιτητές τους. Η ανάγκη κάποιων συμβουλευόμενων για ατομική, πιο εστιασμένη υποστήριξη σε συνδυασμό με τη διάθεση των μελών της Ε.ΣΥ.ΟΜ να προσφέρουν υποστήριξη μέσα από τις προσωπικές τους εμπειρίες, οδήγησε στη θεσμοθέτηση της ατομικής πρακτικής. Στην παρουσίαση θα αναπτυχθούν ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται η δράση σε συγκεκριμένες θεματικές περιοχές (π.χ. χωρισμένοι γονείς, νέοι σε επαγγελματική μετάβαση, γονείς ενήλικων παιδιών κ.ά.), η διαδικασία συντονισμού της δράσης -από την υποβολή αιτημάτων μέσω της ιστοσελίδας της ΕΣΥΟΜ έως τη σύζευξη συμβουλευόμενου-συμβούλου-, το εγχειρίδιο Ατομικής Συμβουλευτικής Ομοτίμων, το οποίο δημιουργήθηκε βάσει διεθνούς βιβλιογραφίας και τέλος, η ομαδική εποπτεία και ο ρόλος της για την διασφάλιση της ποιότητας της υποστήριξης, της διαρκούς ανατροφοδότησης και βελτίωσης της πρακτικής. Η παρουσίαση στοχεύει να αναδείξει την αξία της ατομικής συμβουλευτικής μεταξύ ομοτίμων ως εργαλείο πρόληψης, ενδυνάμωσης και ανάπτυξης, σε ένα πλήρως δομημένο και εποπτευόμενο πλαίσιο.

Συνεδρία 12

Παράγοντες επίδρασης βίαιων συμπεριφορών έφηβων μαθητών στην ψυχοσωματική ανάπτυξη και τη σχολική τους επίδοση

Ελένη Χουλιάκη, Ιγνατία Φαρμακοπούλου, Βασιλική Μπαλτσιώτη
ΤΕΠΕΚΕ, Πανεπιστήμιο Πατρών

Η εκδήλωση επιθετικών συμπεριφορών από ανήλικους, τόσο στο σχολικό όσο και στο οικογενειακό πλαίσιο, έχει αναδειχθεί τα τελευταία χρόνια σε ένα ιδιαίτερα ανησυχητικό και σύνθετο κοινωνικό ζήτημα. Το φαινόμενο παρουσιάζει σταθερά αυξητική τάση, ενώ παρατηρείται συσχέτιση μεταξύ της βίαιης στάσης των εφήβων και της μειωμένης απόδοσής τους στο σχολείο. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση κοινωνικών και ψυχολογικών παραμέτρων που πυροδοτούν βίαιες συμπεριφορές έφηβων μαθητών. Τελικός στόχος της έρευνας είναι η κατάρτιση Καλών Πρακτικών για μια αποτελεσματική προσέγγιση στη διαχείριση βίαιων περιστατικών εντός της σχολικής κοινότητας. Η μεθοδολογική προσέγγιση βασίζεται σε ποσοτική ανάλυση, με τη χρήση δομημένων και σταθμισμένων ερωτηματολογίων. Το ερευνητικό δείγμα περιλαμβάνει μαθητές από τέσσερις Σχολικές Μονάδες (δύο Γυμνάσια και δύο Λύκεια) του Νομού Ηρακλείου, τους Γονείς τους, τους Εκπαιδευτικούς, Σχολικούς Ψυχολόγους, Κοινωνικούς Λειτουργούς και τους Διευθυντές των Σχολείων. Η εν εξελίξει έρευνα καταδεικνύει μια σύνδεση ανάμεσα στην εμπειρία βίας στο οικογενειακό περιβάλλον και την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς στο σχολείο, αλλά και με την πτώση της σχολικής επίδοσης. Συμπερασματικά, απαιτείται η υιοθέτηση προληπτικών στρατηγικών και η υλοποίηση εξειδικευμένων παρεμβάσεων στο οικογενειακό και το σχολικό περιβάλλον. Η αποτελεσματική διαχείριση της εφηβικής βίας επιβάλλει τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, με σκοπό τον περιορισμό αυτού του κοινωνικού φαινομένου που εγκυμονεί κινδύνους για την ψυχική υγεία και τη μαθησιακή εξέλιξη των έφηβων μαθητών.

Ολιστική Προσέγγιση στην Υποστήριξη Μαθητών: Διεπιστημονική Παρέμβαση και Συνεργασία Ε.Δ.Υ. στο Σχολείο.

Δήμητρα Χαριτίδου¹, Ιωάννα Παπανάνου²

¹2ο ΚΕΔΑΣΥ Β Αθήνας, Ελλάδα; ²2ο Δημοτικό Σχολείο Λυκόβρυσης

Η παρούσα εισήγηση διερευνά τη σημασία και την εφαρμογή μιας ολιστικής προσέγγισης για την υποστήριξη των μαθητών στο σύγχρονο σχολικό περιβάλλον. Αναγνωρίζοντας ότι οι μαθησιακές, συναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες των μαθητών είναι αλληλένδετες, το μοντέλο της ολιστικής υποστήριξης προτείνει τη μετάβαση από αποσπασματικές παρεμβάσεις σε ένα συνεκτικό πλαίσιο συνεργασίας. Κεντρικός άξονας της προσέγγισης αυτής είναι η διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ σχολικών ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, εκπαιδευτικών, ειδικών παιδαγωγών και γονέων, με στόχο τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου υποστήριξης για κάθε μαθητή, σύμφωνα και με το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Ε.Δ.Υ. στο δημόσιο σχολείο. Η εισήγηση αναλύει πώς η συνέργεια διαφορετικών ειδικοτήτων ενισχύει την έγκαιρη αναγνώριση των δυσκολιών, επιτρέπει τον σχεδιασμό εξατομικευμένων παρεμβάσεων και προάγει μια κουλτούρα συμπερίληψης και αποδοχής στη σχολική κοινότητα. Βασισμένη σε μελέτη πρακτικών παραδειγμάτων αλλά και σε μια τεκμηριωμένη καλή πρακτική που εφαρμόστηκε επιτυχώς σε σχολική μονάδα κατά το σχολικό έτος 2024-2025, η εισήγηση αναδεικνύει ότι η διεπιστημονική ομάδα μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα σύνθετα ζητήματα, όπως ο σχολικός εκφοβισμός, οι μαθησιακές δυσκολίες και οι προκλήσεις ψυχικής υγείας. Η υιοθέτηση ενός τέτοιου συνεργατικού μοντέλου δεν ωφελεί μόνο τους μαθητές, αλλά ενδυναμώνει και τους ίδιους τους επαγγελματίες, προωθώντας την ανταλλαγή γνώσεων και τη συνεχή επαγγελματική τους ανάπτυξη. Καταλήγοντας, η εισήγηση τονίζει την αναγκαιότητα ενσωμάτωσης της ολιστικής, διεπιστημονικής προσέγγισης στις δομές της εκπαίδευσης, ως μια σύγχρονη, ουσιαστική και αναγκαία απάντηση στις σύνθετες και διαρκώς εξελισσόμενες ανάγκες της μαθητικής κοινότητας.

Perceptions And Experiences Of School Bullying Among Adolescents: A Qualitative Study

Παρασκευή Νικηφόρου¹, Ioulia Papageorgi²

¹Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Ηρακλείου; ²Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Κύπρος

School bullying has become a global threat among adolescents. The aim of the present study, based on a qualitative methodology, is to investigate the perspectives and experiences of adolescents on school bullying in Crete and Cyprus. Individual semi-interviews were conducted with 10 adolescents aged 12-15 across urban and rural areas. The research team prepared a semi-structured interview form for data collection. Thematic analysis was used for data analysis. The analysis was facilitated by QSR-NVivo. The perceptions and experiences of adolescents on school bullying was categorized into four main categories based on qualitative content analysis. Emerged categories were the meaning of school bullying were forms, emotions, attitudes and seeking help. Moreover, the findings highlighted the need for educational actions (i.e., prevention and intervention strategies) on awareness, preventing, and coping with school bullying. This study is intended to assist all parties including adolescents, parents, teachers, and mental health professionals.

Αντιλαμβανόμενο Σχολικό Κλίμα, Προθυμία των Εκπαιδευτικών να Παρέμβουν και Συμπεριφορά των Παρευρισκόμενων σε Περιστατικά Σχολικού Εκφοβισμού σε ένα Αντιπροσωπευτικό Εθνικό Δείγμα Μαθητών/τριών

Θεόδωρος Γιοβαζολιάς¹, Έλλη Σπυροπούλου¹, Στέφανος Πλεξουσάκης¹, Παυλίνα Χαραλαμπίδου², Παναγιώτης Πήλιουρας²

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης; ²Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τη σχέση μεταξύ της αντίληψης για το σχολικό κλίμα, της προθυμίας των εκπαιδευτικών να παρέμβουν και της συμπεριφοράς των παρευρισκόμενων σε περιστατικά εκφοβισμού σε ένα μεγάλο, γεωγραφικά διαφοροποιημένο δείγμα μαθητών στην Ελλάδα. Χρησιμοποιώντας συγχρονικά δεδομένα, διερευνάται πώς η αντίληψη για το σχολικό κλίμα και η προθυμία των εκπαιδευτικών να παρέμβουν επηρεάζουν την υιοθέτηση διαφορετικών ρόλων από τους μαθητές που παρευρίσκονται σε περιστατικά εκφοβισμού (βοηθός, παθητικός παρευρισκόμενος, υπερασπιστής). Επιπλέον, οι ρόλοι των παρευρισκόμενων εξετάστηκαν σε σχέση με διάφορα ατομικά χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, η σχολική τάξη, το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, η οικογενειακή δομή και η χώρα γέννησης των μαθητών/τριών. Το δείγμα αποτελείτο από 16.639 μαθητές (Μηλικία = 12,52 έτη, SD = 1,38; 53,2% κορίτσια) από 1.674 σχολικές μονάδες σε όλες τις εκπαιδευτικές περιφέρειες της Ελλάδας. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση αυτοσυμπληρούμενων ερωτηματολογίων,

τα οποία μέτρησαν το αντιλαμβανόμενο σχολικό κλίμα, την προθυμία των εκπαιδευτικών να παρέμβουν σε περιστατικά εκφοβισμού, τους τύπους παρευρισκόμενων και άλλα ατομικά χαρακτηριστικά. Στα δεδομένα της μελέτης εφαρμόστηκαν περιγραφικές στατιστικές (συχνότητες, μέσοι όροι), το κριτήριο χ^2 για τη σύγκριση των μέσων όρων των ομάδων στις μεταβλητές που εξετάστηκαν, καθώς και διχοτομική και πολυωνυμική λογιστική παλινδρόμηση. Η ανάλυση αποκάλυψε ότι η χώρα γέννησης, το θετικό σχολικό κλίμα και η αντίληψη των μαθητών ότι έχουν έναν υποστηρικτικό και πρόθυμο εκπαιδευτικό συμβάλλουν στην ενεργό συμμετοχή τους αναλαμβάνοντας το ρόλο του υπερασπιστή σε περιστατικά εκφοβισμού. Από την άλλη πλευρά, το φύλο, η σχολική τάξη, το μορφωτικό επίπεδο των γονέων και η οικογενειακή δομή δεν προέβλεπαν τη συμπεριφορά των μαθητών ως παθητικών παρατηρητών. Η μελέτη επισημαίνει βασικούς τομείς ατομικών και συγκυριακών παραγόντων που επηρεάζουν τη συμπεριφορά των παρευρισκόμενων, και τα ευρήματά της συζητούνται στο πλαίσιο στρατηγικών πρόληψης που θα ενισχύσουν την ενεργό παρέμβαση σε περιπτώσεις εκφοβισμού.

Η Συμβολή της Ολιστικής Δι-Επιστημονικής Προσέγγισης στην Υγιά Ψυχοκοινωνική Ανάπτυξη και Αποφυγή Κρίσεων Μαθητών με Παιδοψυχιατρικές Διαταραχές

Βασιλική Μπαλτσιώτη, Ιγνατία Φαρμακοπούλου, Ελένη Χουλάκη

Πανεπιστήμιο Πατρών

Ο αριθμός των μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που παρουσιάζουν παιδοψυχιατρικές διαταραχές παγκοσμίως είναι αυξανόμενος με σοβαρές επιπτώσεις στη σωματική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη τους, όπου ενίοτε τέτοιες καταστάσεις οδηγούν σε σχολική κρίση. Η παρούσα εργασία βασίζεται σε μια μετα-διδασκαρική έρευνα που έχει ως σκοπό τη διερεύνηση της δι-επιστημονικής και δι-υπηρεσιακής συνεργασίας μεταξύ Μελών της ΕΔΥ, Γονέων και Φορέων της Κοινότητας στην ανίχνευση τέτοιων περιστατικών. Απώτερος στόχος της μελέτης είναι να συμβάλλει στην ολιστική διαχείριση και ψυχοκοινωνική υποστήριξη των συγκεκριμένων μαθητών από την ΕΔΥ μέσω της έγκαιρης και έγκυρης ανίχνευσης. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται είναι η ποιοτική με την αξιοποίηση της γενικότερης Μελέτης Περίπτωσης σε πέντε (5) Γενικά Σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης των Περιφερειακών Διευθύνσεων Αττικής και Στερεάς Ελλάδας. Διεξάγονται ημι-δομημένες συνεντεύξεις οι οποίες αναλύονται μέσω της Θεματικής Ανάλυσης. Συμμετέχοντες είναι οι Διευθυντές των Δημοτικών σχολείων, οι Σχολικοί Κοινωνικοί Λειτουργοί και Ψυχολόγοι και το υπόλοιπο εκπαιδευτικό προσωπικό, οι Γονείς των μαθητών που παρουσιάζουν παιδοψυχιατρικές διαταραχές, οι Εισαγγελίες Πρωτοδικών, οι Κοινωνικοί Ψυχίατροι παιδιών και οι Δημοτικοί Κοινωνικοί Λειτουργοί. Η εν εξελίξει έρευνα καταδεικνύει την σημασία και αναγκαιότητα των ολιστικών δι-επιστημονικών και δι-υπηρεσιακών συνεργατικών σχέσεων για τη προαγωγή της υγιούς ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών με παιδοψυχιατρικές διαταραχές και τη θεμελίωση της ψυχικής τους ανθεκτικότητας.

Η Φιλοσοφία του Ιμάνουελ Καντ και η Συμβουλευτική Κοινωνική Εργασία για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού

Θεοδώρα Μελίστα, Βασίλειος Χριστοδουλάκης

ΕΛΜΕΠΑ

Εισαγωγή. Η ηθική φιλοσοφία του Ιμάνουελ Καντ, με έμφαση στην αυτόνομη βούληση, την καθολικευσιμότητα και τον σεβασμό στην ανθρωπινή αξιοπρέπεια, παρέχει ένα γόνιμο θεωρητικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού μέσω της Συμβουλευτικής Κοινωνικής Εργασίας.

Μεθοδολογία. Η καντιανή κατηγορική προσαγωγή υπογραμμίζει την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τους άλλους πάντα ως σκοπούς και ποτέ μονάχα ως μέσα. Με αυτήν ως βάση προωθείται μια κουλτούρα σεβασμού και αμοιβαίας κατανόησης στο σχολικό περιβάλλον, με έμφαση στην εσωτερική ηθική υποχρέωση και όχι στην επιδίωξη της ευτυχίας, η οποία συχνά οδηγεί σε αδιέξοδα και αντιφάσεις. Επιπλέον, η καντιανή φιλοσοφία του δικαίου, όπως αναπτύχθηκε στη «Θεωρία του Δικαίου», θέτει περιορισμούς στην άσκηση της κυριαρχίας, προστατεύοντας την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα των ατόμων. Αυτή η προστασία είναι υψίστης σημασίας όταν εξετάζουμε καταστάσεις σχολικού εκφοβισμού, όπου οι ευάλωτοι μαθητές χρειάζονται υποστήριξη και προστασία από καταχρηστικές συμπεριφορές.

Συμπεράσματα- Πρακτική Εφαρμογή στο Πεδίο. Η κατανόηση και ενσωμάτωση της καντιανής ηθικής μπορεί να βοηθήσει τους Κοινωνικούς Λειτουργούς να αναπτύξουν παρεμβάσεις που ενθαρρύνουν την ενσυναίσθηση, την υπευθυνότητα και την ηθική συνείδηση στους μαθητές, τόσο στα θύματα όσο και στους θύτες. Η εφαρμογή της καντιανής ηθικής στην Κοινωνική Εργασία απαιτεί μια βαθιά κατανόηση των βασικών αρχών της, καθώς και των τρόπων με τους οποίους αυτές μπορούν να μεταφραστούν σε πρακτικές στρατηγικές και παρεμβάσεις. Η καντιανή προσέγγιση στην Κοινωνική Εργασία προτεραιοποιεί την αυτονομία και την αξιοπρέπεια κάθε ατόμου, οδηγώντας σε μια προσέγγιση που επικεντρώνεται στην ενδυνάμωση των ατόμων και στην προώθηση της αυτονομίας τους, παρά στην απλή παροχή βοήθειας ή στην επιβολή εξωτερικών λύσεων.

Συνεδρία 13

Πρόληψη και Έγκαιρη παρέμβαση της Παιδικής Κακοποίησης στο Σχολείο : ο Λόγος των Εκπαιδευτικών και των Μελών της Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.)

Νικολέτα Δούνα

Σχολική Ψυχολόγος

Η παρούσα ερευνητική εργασία με τίτλο « Πρόληψη και έγκαιρη Παρέμβαση της Παιδικής Κακοποίησης στο Σχολείο : ο λόγος των εκπαιδευτικών και των μελών της Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.)» μελετά το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης εστιάζοντας στα ζητήματα της ευαισθητοποίησης και της έγκαιρης παρέμβασης, στην πρόληψη του φαινομένου στο σχολείο, με τα προγράμματα πρόληψης υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων των παιδιών και της λειτουργίας της συστηματικής διεπιστημονικής συνεργασίας. Η έρευνα που υλοποιείται βασίζεται σε ποιοτική μεθοδολογία, αξιοποιεί την ημιδομημένη συνέντευξη και τη θεματική ανάλυση δεδομένων επιχειρώντας να αναδείξει το λόγο και την εμπειρία των εκπαιδευτικών, σχολικών κοινωνικών λειτουργών και σχολικών ψυχολόγων ως προς αυτά. Το δείγμα αποτέλεσαν 11 επαγγελματίες (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί) που εργάζονται στο χώρο της εκπαίδευσης υπό το πρίσμα της διεπιστημονικής ομάδας. Από την ανάλυση των συνεντεύξεων, παρουσιάστηκαν οι απόψεις των επαγγελματιών γύρω από τα σημάδια κακοποίησης, ενέργειες και προτάσεις πρόληψης καθώς και τρόπους παρέμβασης σε περιστατικά κακοποίησης στο σχολικό περιβάλλον. Αναδείχθηκε επίσης η εμπειρία των επαγγελματιών από τη συνεργασία τους με την διεπιστημονική ομάδα, καθώς και οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν στο υποστηρικτικό και εκπαιδευτικό τους έργο. Τέλος, συζητήθηκε η εμπειρία της πανδημίας και της τηλεεκπαίδευσης σημειώνοντας την επίδραση τους στην πρόληψη και την παρέμβαση του φαινομένου.

Ο ρόλος των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) στην παροχή ψυχολογικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών στο σχολικό περιβάλλον: Εμπειρική έρευνα

Ελένη Νικολάου, Κυριακή Τάσιου

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει ευρήματα μιας ποιοτικής εμπειρικής έρευνας που στόχο είχε τη διερεύνηση του ρόλου των Επιτροπών Διεπιστημονικής Υποστήριξης (ΕΔΥ) στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, με έμφαση τόσο στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών όσο και στην ενίσχυση και καθοδήγηση των εκπαιδευτικών, των γονέων και του ευρύτερου εκπαιδευτικού προσωπικού στο σχολικό περιβάλλον. Η μελέτη βασίστηκε σε ημιδομημένες συνεντεύξεις με δεκαπέντε (15) εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι περιέγραψαν την εμπειρία και την άποψή τους σχετικά με τη λειτουργία των ΕΔΥ στα σχολεία τους. Η παρουσίαση εστιάζει στον ρόλο των μελών της ΕΔΥ – του σχολικού ψυχολόγου, του κοινωνικού λειτουργού και του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής – και τη συμβολή τους στην κάλυψη των συχνότερων ψυχολογικών και μαθησιακών αναγκών των μαθητών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα προβλήματα που καλούνται να διαχειριστούν, όπως ψυχολογικής φύσης δυσκολίες, προβλήματα προσαρμογής, επιθετική συμπεριφορά, μαθησιακές δυσκολίες και ζητήματα διαπροσωπικών σχέσεων και ενδοοικογενειακής βίας. Η συνεργασία των εκπαιδευτικών με τα μέλη της ΕΔΥ αναδεικνύεται ως καθοριστικά παράγοντας για την αποτελεσματική υποστήριξη των μαθητών. Οι συμμετέχοντες αναφέρουν τόσο τα οφέλη της συνεργασίας όσο και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, επισημαίνοντας την ανάγκη για συχνότερη επικοινωνία, στελέχωση με μόνιμο, εξειδικευμένο και σταθερό προσωπικό, καλύτερο συντονισμό και επαρκέστερη στελέχωση των ομάδων. Τέλος, παρουσιάζονται προτάσεις βελτίωσης που διατυπώθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ΕΔΥ στη σχολική κοινότητα, ενισχύοντας έτσι τον υποστηρικτικό τους ρόλο, ιδιαίτερα σε θέματα ψυχοκοινωνικής προσαρμογής.

Θετική Ενίσχυση Συμπεριφοράς Μαθητών: Δεδομένα από την Εφαρμογή ενός Προγράμματος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και τη Συμβουλευτική Πλαισίωση Εκπαιδευτικών και Γονέων

Βασιλική Γεωργαντά, Ηλίας Κουρκούτας

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Το Σχολικό Σύστημα Προαγωγής Θετικής Συμπεριφοράς (ΣΣΠΘΣ) αποτελεί ένα πρόγραμμα εφαρμογής θετικών συμπεριφορικών παρεμβάσεων και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης όλων των μαθητών ιδιαίτερα εκείνων που παρουσιάζουν δυσλειτουργικές συμπεριφορές. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζονται δεδομένα από την επίδραση της εφαρμογής του προγράμματος ΣΣΠΘΣ στην συμπεριφορά και στην ψυχοκοινωνική λειτουργία των μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στόχος ήταν η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης στην βελτίωση της συμπεριφοράς και στη ρύθμιση της ψυχοκοινωνικής και συναισθηματικής ισορροπίας των μαθητών. Η έρευνα βασίστηκε σε ημι-πειραματικό σχεδιασμό με συμμετοχή δύο σχολείων: ενός πειραματικού και ενός σχολείου ελέγχου. Η παρέμβαση του ΣΣΠΘΣ που περιλαμβάνει κυρίως τεχνικές διδασκαλίας της συμπεριφοράς, καθώς και ενίσχυση και επιβράβευση των μαθητών, εφαρμόστηκε καθολικά στο πειραματικό σχολείο, ενώ το σχολείο ελέγχου συνέχισε με παραδοσιακές πρακτικές διαχείρισης της σχολικής τάξης. Τα εργαλεία αξιολόγησης ήταν το Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών (ΕΔΔ) και το «Έντυπο καταγραφής ήπιων-μέτριων συμπεριφορών». Η εφαρμογή του ΣΣΠΘΣ είχε θετική επίδραση σε όλες τις συνιστώσες του ΕΔΔ. Παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση της Θετικής Κοινωνικής συμπεριφοράς και στατιστικά σημαντική μείωση της Υπερκινητικότητας, των Διαταραχών Συναισθήματος, των Σχέσεων με Συνομηλίκους και των Διαταραχών Διανόησης. Η συμπεριφορά των μαθητών βελτιώθηκε μόνο στην πειραματική ομάδα και όχι στην ομάδα ελέγχου. Θα παρουσιαστούν επίσης δεδομένα από τη συμβουλευτική πλαισίωση εκπαιδευτικών και γονέων της πειραματικής ομάδας, η οποία κρίθηκε απαραίτητη για την επιτυχή εφαρμογή. Η μελέτη δείχνει ότι η εφαρμογή του ΣΣΠΘΣ μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στη σχολική κοινότητα, συμβάλλοντας στη βελτίωση της συμπεριφοράς, στη συναισθηματική ρύθμιση και στην ενίσχυση της ψυχοκοινωνικής ευημερίας των παιδιών, όταν συνοδεύεται από υποστήριξη γονέων και εκπαιδευτικών

Η Σύμπραξη Ψυχολόγου Και Κοινωνικού Λειτουργού Στο Σχολικό Πλαίσιο: Μια Μελέτη Περίπτωσης Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Χρυσούλα Σαρρή, Βασιλική Μπαλτσιώτη

Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Η παρούσα ανακοίνωση πραγματεύεται τη σύμπραξη ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού στο σχολικό πλαίσιο, μέσα από τη μελέτη περίπτωσης μαθητή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης με διάγνωση Αντικοινωνικής Διαταραχής Συμπεριφοράς και με το

χαρακτήρα της διαχείρισης κρίσεων. Σκοπός της είναι να αναδειχθεί η καθοριστική σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας στην αποτελεσματική διαχείριση και αντιμετώπιση σύνθετων και απαιτητικών περιστατικών που διαταράσσουν την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας και έχουν προεκτάσεις στην ευρύτερη κοινότητα. Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε περιλαμβάνει τη συστηματική παρακολούθηση και ανάλυση της πορείας του μαθητή στο σχολικό, οικογενειακό και κοινωνικό πλαίσιο, καθώς και το σχεδιασμό και την εφαρμογή κοινών παρεμβάσεων με έμφαση στην επικοινωνία με την οικογένεια, την ενίσχυση της ψυχοκοινωνικής λειτουργικότητας του παιδιού, καθώς και τη στήριξη των εκπαιδευτικών στη συνεργασία τους με το μαθητή και την οικογένεια. Τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων κατέδειξαν μείωση των επεισοδίων επιθετικότητας, βελτίωση στον τομέα των κοινωνικών δεξιοτήτων, αύξηση της σχολικής εμπλοκής όχι μόνο του μαθητή, αλλά και του οικογενειακού του συστήματος, καθώς και ενίσχυση της συνοχής της σχολικής κοινότητας, με υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης στους ενταξιακούς θεσμούς και μεγαλύτερο αίσθημα ασφάλειας. Ως προς τα συμπεράσματα που εξήχθησαν, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η σύμπλευση ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού, όπου με διακριτούς αλλά αλληλοσυμπληρούμενους ρόλους, μπορεί να μετασχηματίσει το πλαίσιο διαχείρισης κρίσεων, από αποσπασματικές ενέργειες μεμονωμένων περιστατικών, σε ουσιαστικές και στοχευμένες συστηματικές παρεμβάσεις, με κύριο πυλώνα την πρόληψη. Το προτεινόμενο μοντέλο συνεργασίας προσφέρεται ως εφαρμοστέο εργαλείο για επαγγελματίες που καλούνται να διαχειριστούν παρόμοιες προκλήσεις, οι οποίες καταγράφονται με αυξητική τάση στον ελλαδικό σχολικό χώρο, ήδη από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Ο Ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών στη Διαχείριση Κρίσεων στη Σχολική Κοινότητα

Νικολίτσα Βίτσου, Θεώνη Μαυρόγιαννη

Πανεπιστήμιο Πατρών

Οι κρίσεις στο σχολικό περιβάλλον συνιστούν πολυπαραγοντικά φαινόμενα που επηρεάζουν όχι μόνο το σύνολο των μαθητών/τριών, αλλά και το εκπαιδευτικό προσωπικό, τους γονείς και την ευρύτερη κοινότητα. Σκοπός της παρούσας ποιοτικής έρευνας ήταν η διερεύνηση του ρόλου των Κοινωνικών Λειτουργών στη διαχείριση κρίσεων στο σχολικό πλαίσιο, με έμφαση στις στρατηγικές που υιοθετούν και στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Στην έρευνα συμμετείχαν 20 Κοινωνικές/οί Λειτουργοί, των οποίων οι απαντήσεις σε ημιδομημένες συνεντεύξεις αναλύθηκαν μέσω θεματικής ανάλυσης.

Τα ευρήματα κατέδειξαν ότι οι Κοινωνικές/οί Λειτουργοί καλούνται συχνά να διαχειριστούν περιστατικά εκφοβισμού και βίας, συγκρούσεις μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών, ζητήματα σωματικής και ψυχικής υγείας, καθώς και περιπτώσεις θανάτου ή αυτοκτονίας. Οι στρατηγικές που εφαρμόζουν περιλαμβάνουν την παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης μέσω ατομικών και ομαδικών παρεμβάσεων, σε συνεργασία με ψυχολόγους, τόσο στο πλαίσιο της πρόληψης όσο και της διαχείρισης κρίσεων.

Ωστόσο, επισημάνθηκαν σημαντικές προκλήσεις, όπως η έλλειψη εξειδικευμένης εκπαίδευσης και η απουσία θεσμοθετημένων πρωτοκόλλων διαχείρισης κρίσεων. Αναδείχθηκε, συνεπώς, η ανάγκη για συνεχή επιμόρφωση των Κοινωνικών Λειτουργών και για την καθιέρωση ολοκληρωμένων πρωτοκόλλων που να περιλαμβάνουν: (α) σχεδιασμό, (β) επικοινωνιακές διαδικασίες, (γ) πρωτόκολλα άμεσης παρέμβασης και (δ) εξειδικευμένες κατευθυντήριες γραμμές για διαφορετικούς τύπους σχολικών κρίσεων.

Τέλος, από την ανάλυση των δεδομένων αναδύθηκε η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας και της συγκρότησης σχολικών ομάδων διαχείρισης κρίσεων, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην πρόληψη και την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών, ενισχύοντας τη συνοχή και την ευημερία της σχολικής κοινότητας προς όφελος όλων των μελών της.

Συμπόσιο 18

Από το Ατομικό στο Συλλογικό: Γονεϊκή Οδύνη και Ομαδικές Αναπαραστάσεις εντός Θεσμών

Προεδρείο/α: **Σεβαστή Γκίοκα** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Σεβαστή Γκίοκα** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Το παρόν συμπόσιο αποτελεί μία τριπλή ανάγνωση της επίδρασης των γονεϊκών, αδελφικών, και οικογενειακών αναπαραστάσεων όπως αυτές αναδύονται και μετασχηματίζονται εντός της θεσμικής πραγματικότητας. Στην πρώτη εργασία φωτίζεται η κοινωνία ως θεσμός που εμπεριέχει ή αποκλείει τις οικογένειες από μόνον με αναπηρία και την Μεγάλη Ομάδα ως ενδιάμεσο διαμεσολαβητικό χώρο. Το αμετάκλητο μιας κατάστασης τραύματος, όπως η αναπηρία, μέσα στο πρώτο σύστημα της οικογένειας, αποτελεί την έναρξη μιας σειράς εκδορατισμών εντός και εκτός θεσμού οικογένειας σε άλλα πλαίσια, θεσμούς και κοινωνία. Η θεραπεύτρια καλείται να αφουγκραστεί το ρυθμό της μεγάλης ομάδας των γονέων παιδιών με αναπηρία και να αποτελέσει ένα σημείο αναφοράς, ελπίδας, εμπιστοσύνης και γέφυρας μεταξύ γονέα και κοινωνίας. Η δεύτερη εργασία διερευνά την πολυεπίπεδη ψυχική και θεσμική θέση της θεραπεύτριας ως συμβολικής γονεϊκής μορφής στο πλαίσιο της θεραπευτικής ομάδας, όπου ενεργοποιούνται φανταστικές προβολές, μεταβιβατικές εκφορτίσεις, ψυχικά τραύματα και θεσμικές απαιτήσεις. Η θεραπεύτρια καθίσταται φορέας αντιφατικών ρόλων, ενώ η αναστοχαστική πρακτική και η θεσμική εμπειρία αναδεικνύονται ως κρίσιμοι μηχανισμοί ψυχικής ανθεκτικότητας και ερμηνευτικής παρουσίας. Η αποδοχή της μη ουδετερότητας μετατρέπεται σε πεδίο δυναμικής νοηματοδότησης εντός τραυματισμένων θεραπευτικών πλαισίων. Στην τρίτη εργασία εστιάζουμε στον εκπαιδευτικό και αναστοχαστικό χαρακτήρα της Μεγάλης Ομάδας ως χώρο ανάδειξης, εμπειρίας και επεξεργασίας των θεσμικών δυναμικών εντός ψυχοθεραπευτικών εκπαιδευτικών φορέων. Στόχος είναι μέσω βινιετών θεσμικών Μεγάλων Ομάδων να αποσαφηνιστεί ο τρόπος με τον οποίο οι μεταβιβάσεις και αντιμεταβιβάσεις που διαμεμβάνονται μεταξύ ειδικευμένων, εκπαιδευτών, αναλυτών και ψυχοθεραπευτών αναπαριστούν πτυχές του προσωπικού και κοινωνικού ασυνείδητου. Έτσι λοιπόν, μέσα από τις παρουσιάσεις θα εξηγήσουμε τον τρόπο που η σχεσιακή και θεσμική πραγματικότητα πυροδοτεί συμβολικά οικογενειακά δυναμικά και θα αναδείξουμε τεχνικές ώστε η ομάδα με τη βοήθεια των συντονιστών να παραμείνει σε επαφή με την θεσμική πραγματικότητα αξιοποιώντας τον διάλογο μεταξύ συμβολικού και πραγματικού.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Γένεση του Τραύματος και τα Δυναμικά της Μεγάλης Ομάδας σε Γονείς Παιδιών με Αναπηρία

Κατερίνα Παπαθανασίου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η πρώτη επαφή με τη πραγματικότητα της αναπηρίας για τον γονέα ενός παιδιού με αναπηρία, οδηγεί σε άρνηση. Η οικογένεια, πρέπει να αποδεχθεί το αμετάκλητο της κατάστασης και να «πενθήσει» είτε το υγιές παιδί που δεν μπόρεσε να φέρει στον κόσμο, είτε μια προηγούμενη πιο εύκολη ζωή, με ένα μέλος της οικογένειας υγιές και χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Πριν όμως κατορθώσει να φτάσει αυτό το στάδιο της αποδοχής, η γονεϊκότητα, περνά από τη φάση της άρνησης της αναπηρίας και επιδιέχεται σε έναν αγώνα «εξαφάνισής» της. Το θαύμα της γέννησης θα ανταμώσει το τραύμα της αναπηρίας και οι γονείς θα κληθούν να συνυπάρξουν και να ωριμάσουν μέσα από τη συνάντησή αυτή. Μέσω βινιετών από Μεγάλες Ομάδες υποστήριξης γονέων παιδιών με αναπηρία επιχειρούμε να συστήσουμε τη σημασία των ομάδων αυτών. Ο μεγάλος αριθμός γονέων παιδιών με αναπηρία που απαρτίζει μία τέτοια ομάδα σηματοδοτεί ένα πολυτραυματισμένο σύστημα όπου συναντούμε σημαντικά δυναμικά και διαφορές. Η κοινή εμπειρία απαλύνει την ένταση και ισχυροποιεί τη συνεκτικότητα της ομάδας. Το συνεπές, ισότιμο πλαίσιο αυτής αξιοποιείται ως δεξαμενή αυτοβοήθειας, επικοδομητικής σύγκρισης και έμπνευσης για τους συμμετέχοντες χωρίς την ανάγκη εξωτερικών ειδικών. Αυτό το δυναμικό, αποτελεί ισχυρό κίνητρο για την επαφή του συγκεκριμένου πληθυσμού με τους κοινωνικούς θεσμούς σε θεμελιώδη θέματα και δικαιώματα. Όπως θα αναλυθεί το «δούναι και λαβείν» σε κάθε επαφή μεταξύ κοινωνίας και ευάλωτου πληθυσμού έχει στις πλείστες των περιπτώσεων μόνο μία όψη, αυτή της στέρησης δικαιώματος. Αυτή η συνιστώσα επηρεάζει ποικιλοτρόπως τις μεγάλες ομάδες και άλλοτε αποτελεί ενωτική κινητήρια δύναμη, άλλοτε πάλι εσωτερικό καταφύγιο από μία καταδικαστική κοινωνία.

Θεσμικά Πλαίσια και το Ψυχικό Βάρος της Γονεϊκής Φροντίδας

Βασιλική Υψηλάντη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Στον μεταβατικό, πολυεπίπεδο χώρο της θεραπευτικής ομάδας, η ανάδυση της θεραπεύτριας ως συμβολικής γονεϊκής φιγούρας συνιστά μια σύνθετη ψυχική και θεσμική θέση, εμπλουτισμένη από δυναμικά ασυνείδητης μεταβίβασης, εσωτερικής ασάφειας και φαντασιακές επένδυσης. Η εργασία αυτή εστιάζει στο ψυχικό φορτίο της ενσάρκωσης αυτής της «γονεϊκής» θέσης, και διερευνά τον τρόπο με τον οποίο η συμβολική γονεϊκότητα επηρεάζει τις λειτουργίες φροντίδας, οριοθέτησης και κρατήματος στο πλαίσιο της θεραπευτικής ομάδας. Με προσέγγιση που συνδυάζει in vivo ακρόαση του θεραπευτικού πεδίου, ερμηνευτική διεργασία και αναστοχαστική εμπλοκή της θεραπεύτριας σε θεραπευτικές ομάδες, αναδεικνύεται πώς η υιοθέτηση της γονεϊκής θέσης ενεργοποιεί πρωτογενή βιώματα εξάρτησης, εγκατάλειψης και τραυματικής εμπλοκής, ενώ ταυτόχρονα ανατροφοδοτεί τα ατομικά αποτυπώματα της θεραπεύτριας ως παιδική, θεσμική και επαγγελματική ύπαρξη. Η εσωτερική δυναμική αυτής της θέσης καθορίζεται από την τομή ανάμεσα σε προσωπικές ενδοψυχικές εγγραφές και συλλογικές μεταβιβατικές εκφορτίσεις, όπως η ομαδική προβολή ενοχής, το άγχος αφοσίωσης, η επιθετική διεκδίκηση καθοδήγησης και η απογοήτευση από την ατελή γονική φροντίδα. Η θεραπεύτρια εγκαθίσταται ως ασυνείδητος αποδέκτης αντιθετικών φαντασιώσεων, φέρουσα ταυτόχρονα τις ιδιότητες του σωτήρα, του συννεύου και του αποτυχημένου γονέα. Η ταυτότητα του «συμβολικού γονιού» διατηρεί ρευστότητα και αστάθεια, όντας διαρκώς υπό διαπραγμάτευση μεταξύ προσωπικών αποθεμάτων ανθεκτικότητας και θεσμικών επιταγών, ενώ αντανάκλα το ασυνείδητο ιστορικό της ίδιας της θεραπεύτριας, ιδίως σε ότι αφορά τη βιωμένη εμπειρία γονεϊκότητας, ως παιδί, ως μέλος ομάδων και ως επαγγελματίας σε πλαίσια που φέρουν ίχνη άκαμπτων, παραβιαστικών ή παραμελητικών δομών. Σε αυτό το πλαίσιο, η αναστοχαστική πρακτική αποκτά χαρακτηρισμό όχι απλώς δεοντολογικής επιμέλειας, αλλά αναγκαίας εμπειρίας της ψυχικής έκθεσης και της θεσμικής ευαλωτότητας της θεραπεύτριας. Η αποδοχή της μη ουδετερότητας της θεραπευτικής θέσης και η αναγνώριση της μεταβλητότητάς της συνιστούν όχι σημεία ρήξης αλλά πεδία δυναμικής νοηματοδότησης. Εφόσον επεξεργαστούν εντός εποπτείας και θεσμικής φροντίδας, μπορούν να λειτουργήσουν ως ψυχικοί μηχανισμοί ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της θεραπεύτριας και ως καταλύτες για την ερμηνευτική παρουσία της μέσα σε τραυματισμένες θεραπευτικές ομάδες.

Η Οικογένεια στα Ινστιτούτα: Αναπαραστάσεις και Ενδοθεσμική Επεξεργασία στη Μεγάλη Ομάδα

Σεβαστή Γκιόκα

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Ενώ η εξοικείωση με την ομαδική ψυχοθεραπεία και η εφαρμογή της αυξάνονται στη χώρα μας, λίγες είναι οι αναφορές στη λειτουργία των Μεγάλων Ομάδων ως εμπειρίεκτες και εκφραστές θεσμικών και κοινωνικών, συνειδητών και ασυνειδητών, δυναμικών εντός οργανισμών. Σκοπός της παρούσας ομιλίας είναι η εξοικείωση με τη λειτουργία και τη χρησιμότητα της Μεγάλης Ομάδας εντός ψυχοθεραπευτικών εκπαιδευτικών φορέων ως εργαλείο εμπειρίας και αναστοχασμού του ίδιου του φορέα και των μελών του. Πιο συγκεκριμένα, μια θεσμική Μεγάλη Ομάδα αποτελείται από τουλάχιστον 40 μέλη, στην πλειοψηφία τους εκπαιδευόμενοι ψυχοθεραπευτές ή απόφοιτοι του φορέα, επόπτες, εκπαιδευτές, διοικητικά στελέχη, και 2 ή 3 συν-συντονιστές που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους για λιγότερο από 90 λεπτά, ακολουθούμενη από συζήτηση θεωρητικής τεκμηρίωσης όλων όσων συνέβησαν στη διάρκεια της. Στόχοι της θεσμικής Μεγάλης Ομάδας, μεταξύ άλλων, είναι η δημιουργία χώρου για την έκφραση συνειδητών και ασυνειδητών ενδοθεσμικών σχεσιακών δυναμικών (π.χ. ανάδειξη πιθανών συγκρουσιακών δυναμικών, ελλιπή συντονισμού και σύγχυσης ρόλων μεταξύ διαφόρων υποομάδων), η διερεύνηση και πιθανή επαναπροσέγγιση του αισθήματος συνοχής, αλλά και η βιωματική εκπαίδευση των ειδικευόμενων στα ομαδικά δυναμικά και την έκφραση του συλλογικού ασυνειδήτου. Ακολουθώντας περιγραφική, ερμηνευτική μεθοδολογία και μέσω κλινικών παραδειγμάτων από Μεγάλες Ομάδες που έχουν διεξαχθεί στο Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ) θα ασχοληθούμε με τους πολλαπλούς ρόλους που φέρουν τα μέλη του θεσμού (συνάδελφοι, εκπαιδευτές/εκπαιδευόμενοι, επόπτες/εποπτευόμενοι), τις “αδελφικές” και “γονεϊκές” σχέσεις μεταξύ τους και τους τρόπους που αυτές επηρεάζουν την αλληλεπίδραση της ομάδας-ως-όλον στο εδώ-και-τώρα της Μεγάλης Ομάδας. Επιπλέον, θα αναλύσουμε τους τρόπους με τους οποίους αναδιαμορφώνεται το θεσμικό ασυνείδητο και οι σχέσεις μεταξύ των μελών μέσω της επεξεργασίας των διαδραματίσεων (enactments) προσωπικών και συλλογικών οικογενειακών αναπαραστάσεων εντός της Μεγάλης Ομάδας.

Συμπόσιο 19

Σώμα και Ψυχή σε Κίνηση: Συμβουλευτική και Θεραπευτική Άσκηση για Ογκολογικούς Ασθενείς

Προεδρεία/α: **Φλώρα Πατίτση** (Sports Excellence), **Παναγιώτης Κουλουβάρης** (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Συζητητές/τριες: **Ιωάννης Ψαρέλης** (Sports Excellence)

Το παρόν συμπόσιο παρουσιάζει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα υποστήριξης ογκολογικών ασθενών, το οποίο υλοποιείται από το Sports Excellence - Τμήμα Αθλητικής Αριστείας της Α΄ Πανεπιστημιακής Ορθοπαιδικής Κλινικής, ΕΚΠΑ, το οποίο λειτουργεί με αποκλειστική δωρεά από το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ). Το πρόγραμμα συνδυάζει τη θεραπευτική άσκηση με τη συμβουλευτική ψυχολογική υποστήριξη ακολουθώντας μια βιοψυχοκοινωνική προσέγγιση που απαντά στις σύνθετες ανάγκες αυτής της ευάλωτης πληθυσμιακής ομάδας. Το συμπόσιο περιλαμβάνει τέσσερις προφορικές ανακοινώσεις που αποτυπώνουν τη φιλοσοφία και την εφαρμογή του προγράμματος. Η πρώτη εστιάζει στο προφίλ των συμμετεχόντων και στον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται και υλοποιείται η διαδικασία της ένταξης στο πρόγραμμα. Η δεύτερη επικεντρώνεται στον ρόλο της θεραπευτικής άσκησης, τη δομή των συνεδριών και τους στόχους που εξυπηρετούνται μέσα από τη σωματική δραστηριότητα. Η τρίτη ανακοίνωση αναδεικνύει τον ρόλο της συμβουλευτικής ψυχολογίας, καθώς και τα ψυχολογικά οφέλη της παροχής υποστήριξης μέσα από ατομικές συνεδρίες. Τέλος, παρουσιάζεται μία μελέτη περίπτωσης, που αποτυπώνει τον τρόπο με τον οποίο η παρέμβαση επηρεάζει τη συνολική πορεία και εμπειρία ενός θεραπευόμενου. Στόχος του συμποσίου είναι να αναδείξει τη δύναμη των ολιστικών παρεμβάσεων στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας, της αυτοεικόνας και της επανανοηματοδότησης της ζωής μετά τον καρκίνο, φέρνοντας στο προσκήνιο την αξία της διεπιστημονικής συνεργασίας στην πράξη.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Πρόγραμμα Θεραπευτική Άσκηση | Action for Cancer

Απόστολος Σκούρας

Sports Excellence

Η παρούσα εισήγηση περιγράφει το προφίλ των ατόμων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Θεραπευτική Άσκηση | Action for Cancer, το οποίο απευθύνεται σε ογκολογικούς ασθενείς και εστιάζει στην ενίσχυση της συνολικής λειτουργικότητας και ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης τους. Μέσα από την καταγραφή βασικών δημογραφικών, ιατρικών και ψυχοκοινωνικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων, αναδεικνύονται τα κυρίαρχα αιτήματα που εκφράζονται κατά την ένταξη τους στο πρόγραμμα. Η διαδικασία ένταξης περιλαμβάνει αξιολόγηση από διεπιστημονική ομάδα, διαμόρφωση εξατομικευμένου πλάνου παρέμβασης και ενίσχυσης της ενεργού συμμετοχής των ασθενών. Οι συμμετέχοντες είναι ενήλικες που συχνά βιώνουν κόπωση, μείωση φυσικής απόδοσης, άγχος και δυσκολίες προσαρμογής στην καθημερινότητα. Στόχος της εισήγησης είναι να παρουσιάσει πώς ένα πρόγραμμα ανοιχτό στην κοινότητα μπορεί να ανταποκριθεί με ευαισθησία και δομή στις σύνθετες ανάγκες μιας ιδιαίτερης πληθυσμιακής ομάδας, αναδεικνύοντας τη σημασία της εξατομικευμένης φροντίδας και της εμπιστοσύνης ανάμεσα σε επαγγελματίες και συμμετέχοντες.

Ο ρόλος της Θεραπευτικής Άσκησης στη Σωματική και Ψυχική Υγεία και Ενδυνάμωση των Ογκολογικών Ασθενών

Κωνσταντίνα Καρνάρου

Sports Excellence

Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει στο ρόλο της θεραπευτικής άσκησης ως βασικός πυλώνας παρέμβασης στο πρόγραμμα Θεραπευτική Άσκηση | Action for Cancer. Η άσκηση αξιοποιείται ως μέσο αποκατάστασης της φυσικής κατάστασης και ενίσχυσης της λειτουργικότητας, με ταυτόχρονα θετικές επιδράσεις στην ψυχολογία των ασθενών. Οι συνεδρίες σχεδιάζονται και υλοποιούνται από εξειδικευμένους καθηγητές φυσικής αγωγής και φυσικοθεραπευτές, προσαρμόζονται στις δυνατότητες και τους στόχους του κάθε συμμετέχοντα και υλοποιούνται είτε ατομικά είτε σε μικρές ομάδες. Εκτός από τη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και της κινητικότητας, παρατηρείται σημαντική ενίσχυση της ποιότητας ζωής, της αυτοεικόνας, της αυτοπεποίθησης και της αίσθησης ελέγχου που βιώνουν οι συμμετέχοντες. Η άσκηση προσεγγίζεται όχι ως υποχρέωση, αλλά ως τρόπος επανασύνδεσης με το σώμα και επανάκτησης της αίσθησης του εαυτού. Παράλληλα, οι συνεδρίες γίνονται αφορμή κοινωνικοποίησης και αλληλεπίδρασης με άλλους συμμετέχοντες που έχουν παρόμοιες εμπειρίες. Η ανακοίνωση παρουσιάζει τη δομή, τους στόχους και τα άμεσα αποτελέσματα της θεραπευτικής άσκησης, αναδεικνύοντας την προστιθέμενη αξία της ως αναπόσπαστου μέρους της ολιστικής προσέγγισης.

Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Αποκατάσταση των Ογκολογικών Ασθενών

Φλώρα Πατίτση

Sports Excellence

Η ανακοίνωση αυτή παρουσιάζει το ρόλο της συμβουλευτικής ψυχολογίας στο πλαίσιο του προγράμματος Θεραπευτική Άσκηση | Action for Cancer, όπου προσφέρονται εβδομαδιαίες ατομικές συνεδρίες. Η συμβουλευτική επικεντρώνεται στην υποστήριξη των ατόμων στην προσπάθειά τους να επαναπροσδιορίσουν τη ζωή τους μετά τη διάγνωση και κατά την θεραπεία, να διαχειριστούν συναισθήματα άγχους, απώλειας, φόβου και μοναξιάς και να επανακτήσουν την αίσθηση του εαυτού τους. Οι συνεδρίες βασίζονται στη σχέση εμπιστοσύνης και ακολουθούν προσωποκεντρικές και συμπεριφορικές αρχές. Ταυτόχρονα, χορηγούνται συγκεκριμένα τεστ αξιολόγησης στην αρχή της θεραπείας και ακολουθούνται συγκεκριμένες θεραπευτικές στρατηγικές που έχουν αναδειχθεί μέσα από τη βιβλιογραφία ως αποτελεσματικές για την θεραπευτική παρέμβαση σε παρόμοιες πληθυσμιακές ομάδες. Στόχος της παρέμβασης είναι να αναδειχθεί πώς η ψυχολογική υποστήριξη σε ένα τέτοιο πλαίσιο μπορεί να προσφέρει βαθιά και ουσιαστική φροντίδα.

Μελέτη Περίπτωσης – Σώμα, Ταυτότητα και Υπαρξιακά Ζητήματα στη Ζωή με τον Καρκίνο

Κωνσταντίνος Χέλιος

Deree - The American College of Greece

Η παρούσα μελέτη περίπτωσης αφορά μια 35χρονη γυναίκα, μητέρα ενός παιδιού η οποία συμμετέχει στο πρόγραμμα Θεραπευτική Άσκηση | Action for Cancer. Η θεραπευόμενη έχει ιστορικό διπολικής διαταραχής και ψυχωτικού επεισοδίου που

την οδήγησε σε νοσηλεία και προηγούμενη διάγνωση καρκίνου στον θυροειδή. Τα τελευταία χρόνια διαγνώστηκε με καρκίνο στην παρωτίδα – μια σπάνια και πολύπλοκη μορφή καρκίνου των σιελογόνων αδένων που απαιτεί επαναλαμβανόμενα και δύσκολα χειρουργεία. Οι συχνές χειρουργικές επεμβάσεις έχουν επηρεάσει τα νεύρα στο πρόσωπο της, δημιουργώντας μερική παραμόρφωση, και μια βαθιά αίσθηση απώλειας, ιδίως σε σχέση με την θηλυκότητα και την εικόνα του σώματος της. Η συμμετοχή της στο πρόγραμμα περιλαμβάνει τόσο σωματική θεραπευτική άσκηση όσο και ατομικές συνεδρίες συμβουλευτικής. Στην εισήγηση θα παρουσιαστεί το θεραπευτικό της ταξίδι το οποίο ξεκινά με την υπαρξιακή της αγωνία, την αμφιθυμία απέναντι στις ιατρικές παρεμβάσεις και το αίσθημα αποξένωσης από το σώμα της και την ίδια της την ύπαρξη. Θα τονιστεί ο σκοπός της συμβουλευτικής διαδικασίας, που περιλαμβάνει τη διερεύνηση των βιωμάτων απώλειας, την ενίσχυση της προσωπικής της ανθεκτικότητας, την δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου για έκφραση και την ενθάρρυνση για επανανοηματοδότηση. Θα παρουσιαστούν αποσπασματικά γραπτοί διάλογοι από τις συνεδρίες, οι δυσκολίες που προέκυψαν αλλά και οι θεραπευτικοί στόχοι που επιτεύχθηκαν. Η περίπτωση αυτή φωτίζει την ανάγκη για ολιστικές και προσωποκεντρικές παρεμβάσεις σε ογκολογικούς ασθενείς και την αξία της αποκατάστασης όχι μόνο της λειτουργικότητας αλλά και της ταυτότητας του ατόμου.

Συμπόσιο 20

Παιδιά, Έφηβοι Και Οικογένειες Σε Μετάβαση: Η Συμβουλευτική Συνάντηση Ως Πράξη Νοήματος και Συνύπαρξης

Προεδρείο/α: **Μαρίνα Βελώνια** (ΕΚΙΣΥΠ, Greece)

Συζητητές/τριες: **Μαρία Τσουρακάκη** (ΕΚΙΣΥΠ)

Από την στιγμή που κάποιος γίνεται γονιός, ξεκινά και το «ταξίδι» διερεύνησης του. Όλο και περισσότεροι γονείς δυστυχώς ζουν αμφιταλαντευόμενοι μεταξύ άγνοιας και ενοχής. Η σύγκρουση αξιών, ηθικής, πεποιθήσεων καθώς και οι αλλαγές που έχουν επέλθει στο θεσμό της οικογένειας δημιουργούν την ανάγκη της συνδρομής συμβουλευτικής, ώστε να βοηθηθούν οι γονείς να αντιμετωπίσουν τα αναπτυξιακά ορόσημα από την παιδική στην εφηβική ηλικία. Σε μια εποχή συνεχών κοινωνικών, συναισθηματικών και αναπτυξιακών μεταβάσεων, η συμβουλευτική συνάντηση αποκτά ιδιαίτερη σημασία ως χώρος δημιουργίας νοήματος και συνύπαρξης. Μέσα από μια συνθετική προσέγγιση που σέβεται τη νευροαναπτυξιακή διαφορετικότητα, ο θεραπευτής καλείται να οικοδομήσει μια σχέση κατανόησης, στην οποία η πολυπλοκότητα κάθε παιδιού και οικογένειας δεν αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα, αλλά ως δυναμικό πεδίο ανάπτυξης. Η θετική πειθαρχία επαναπροθετείται ως πράξη εσωτερικής οργάνωσης και όχι επιβολής, εκεί όπου τα όρια συναντούν την ενσυναίσθηση και γίνονται γέφυρες σχέσης. Ο δεσμός ανάμεσα σε παιδί, έφηβο και σύμβουλο διαμορφώνεται ως χώρος ασφαλούς συνάντησης, μέσα στον οποίο η απογοήτευση και η προσδοκία δεν αποκλείονται, αλλά συνυπάρχουν, ενισχύοντας μια σχέση που αντέχει στο χρόνο και στις ψυχοσυναισθηματικές εντάσεις. Η ψυχοεκπαίδευση, όχι ως μεταβίβαση γνώσης αλλά ως σχέση φροντίδας και πρόληψης, ενδυναμώνει την οικογένεια και τη συλλογική της ανθεκτικότητα. Ο Σύμβουλος δεν λειτουργεί ως αυθεντία, αλλά ως συνοδοιπόρος που συνδημιουργεί μαζί με την οικογένεια νέους τρόπους κατανόησης και προσαρμογής. Η συμβουλευτική συνάντηση γίνεται, έτσι, ένα πεδίο επανοηματοδότησης, όπου η ετερότητα γίνεται αποδεκτή και η συνύπαρξη αποκτά ριζώματα εντός της σχέσης. Η θεραπευτική πράξη θεωρείται όχι μόνο τεχνική παρέμβαση, αλλά ανθρώπινη πράξη βαθιάς σχέσης, εμπιστοσύνης και δημιουργικής συνύπαρξης, μέσα σε ένα μεταβαλλόμενο παιδικό και οικογενειακό τοπίο.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Συνθετική Προσέγγιση Ως Σχέση Κατανόησης: Νευροαναπτυξιακή Διαφορετικότητα Και Ο Ρόλος Του Θεραπευτή

Μαρία Τσουρακάκη
ΕΚΙΣΥΠ

Ο όρος Νευροαναπτυξιακή διαφορετικότητα περιγράφει το φάσμα των νευρογνωστικών ικανοτήτων που έχουν οι άνθρωποι, αναγνωρίζοντας ότι οι παραλλαγές του εγκεφάλου είναι φυσιολογικές και ότι ο τρόπος επεξεργασίας των πληροφοριών διαφέρει από άτομο σε άτομο. Αυτές οι διαφορές επηρεάζουν τη συμπεριφορά, τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και τις δεξιότητες, και αποτελούν μια κοινή πτυχή της κοινωνίας μας. «Η ποικιλομορφία στον εγκέφαλο είναι αναγκαία για την πολιτισμική σταθερότητα, όπως και η βιοποικιλότητα σε ένα οικοσύστημα». Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πως η νευροδιαφορετικότητα δεν συνδέεται απαραίτητα με αναπηρία, καθώς οι δυνατότητες των νευροδιαφορετικών ατόμων μεταβάλλονται ανάλογα με το περιβάλλον και τις συνθήκες. Τα άτομα με διάφορες νευροαναπτυξιακές καταστάσεις, όπως ο αυτισμός, η ΔΕΠΥ, η δυσλεξία κ.α., διαθέτουν μοναδικά χαρακτηριστικά που μπορούν να αποτελέσουν πηγή δημιουργικότητας και καινοτομίας, όταν λαμβάνονται οι κατάλληλες υποστηρίξεις. Η κοινωνική αποδοχή και η ενσωμάτωση των ιδιαιτεροτήτων τους είναι κρίσιμες για την αξιοποίηση αυτής της δυναμικής. Η συνθετική προσέγγιση ως σχέση κατανόησης αποτελεί μια ολιστική και ευέλικτη μέθοδο παρέμβασης, που εστιάζει στην βαθύτερη κατανόηση και αποδοχή της νευροαναπτυξιακής διαφορετικότητας. Ο ρόλος του Συμβούλου ειδικά στο πλαίσιο της οικογένειας, είναι καθοριστικός: Καλείται να λειτουργήσει ως διαμεσολαβητής μεταξύ των νευροαποκλινόντων παιδιών και γονέων, και δημιουργώντας ένα ασφαλές περιβάλλον συνεργασίας, να ενθαρρύνει την αποδοχή μέσω της κατανόησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των παιδιών ενισχύοντας την αυτοεκτίμηση και την συμπεριληπτική ανάπτυξη. Με την ευελξία, ευαισθησία, και το σεβασμό του Συμβούλου στην νευροδιαφορετικότητα ως φυσική ποικιλομορφία, η συνθετική προσέγγιση μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη μιας σχέσης κατανόησης και αποδοχής, προωθώντας την ενίσχυση της αυτονομίας και της κοινωνικής ενσωμάτωσης των ατόμων με νευροαναπτυξιακές διαφοροποιήσεις. Έτσι, με κατανόηση και αποδοχή, δημιουργείται ένα πλαίσιο όπου η διαφορετικότητα γίνεται πηγή πλούτου και καινοτομίας, συμβάλλοντας στην οικοδόμηση μιας πιο συμπεριληπτικής και πολυποικίλης κοινωνίας.

Εκεί Που Τα Όρια Συναντούν Την Ενσυναίσθηση: Η Θετική Πειθαρχία Ως Πράξη Σχέσης Και Εσωτερικής Οργάνωσης

Αναστασία Ευαγγελία Παλαιοδήμου
ΕΚΙΣΥΠ

Η θετική πειθαρχία συγκροτεί μια σύγχρονη παιδαγωγική προσέγγιση που εδράζεται σε θεμελιώδεις αρχές της παιδοψυχολογίας, της θεωρίας δεσμού Bowlby και της συναισθηματικής ρύθμισης. Δεν προτάσσει τη συμμόρφωση μέσω εξωτερικής επιβολής, αλλά εστιάζει στη δημιουργία ασφαλούς δεσμού και στην ενίσχυση της ενδογενούς παρακίνησης του παιδιού για συνεργασία και ηθική ανάπτυξη. Σε αυτό το πλαίσιο, η συμβουλευτική γονέων αναδεικνύεται ως πολύτιμο υποστηρικτικό εργαλείο. Μέσα από τη θεραπευτική και εκπαιδευτική διάσταση της συμβουλευτικής, οι γονείς μπορούν να επεξεργαστούν τις δικές τους δυσκολίες, να αναστοχαστούν τους ρόλους τους και να αποκτήσουν νέες δεξιότητες επικοινωνίας, οριοθέτησης και συναισθηματικής ανταπόκρισης. Η ενίσχυση της γονεϊκής ενσυναίσθησης και της συναισθηματικής διαθεσιμότητας ενδυναμώνει τη σχέση φροντίδας και καλλιεργεί ένα περιβάλλον ασφάλειας και αναγνώρισης. Η οριοθέτηση, όταν εφαρμόζεται με σαφήνεια, συνέπεια και αναπτυξιακή καταλληλότητα, συμβάλλει στην καλλιέργεια της γνωστικής πειθαρχίας και της συναισθηματικής σταθερότητας. Τα όρια λειτουργούν ως εξωτερικές δομές που υποστηρίζουν τη σταδιακή εσωτερικεύση των κοινωνικών κανόνων, διαμορφώνοντας έτσι το υπόβαθρο για την αυτονομία και την εσωτερική οργάνωση του παιδιού. Οριοθετώ σημαίνει προσφέρω σταθερότητα, σηματοδοτώ τη συνύπαρξη και καθιστώ δυνατή την κατανόηση του εαυτού και του άλλου. Παράλληλα, η ενσυναίσθηση του ενήλικα επιτελεί κρίσιμη ρυθμιστική λειτουργία· επιτρέπει τη διαμόρφωση ενός «συνρρυθμιστικού πλαισίου» μέσω του οποίου το παιδί μαθαίνει να αναγνωρίζει, να εκφράζει και να διαχειρίζεται τα συναισθήματά του. Η ενσυναίσθηση δεν αναιρεί την οριοθέτηση – την εμπλουτίζει με ανθρωπιά και σύνδεση. Η εναρμόνιση ανάμεσα σε

οριοθέτηση και ενσυναισθητική απόκριση ενισχύει την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης και της κοινωνικής επάρκειας. Η θετική πειθαρχία, λοιπόν, δεν αποτελεί εργαλείο συμπεριφορικού ελέγχου αλλά αναπτυξιακό μέσο διαπροσωπικής σύνδεσης και ενίσχυσης της αυτορρύθμισης. Η σχέση παιδιού–φροντιστή καθίσταται βασικό όχημα ψυχοσυναισθηματικής ωρίμανσης, καθώς προσφέρει ένα σταθερό υπόβαθρο εντός του οποίου δομείται η ταυτότητα και η ηθική αυτονομία του αναπτυσσόμενου υποκειμένου.

Όταν Ο Δεσμός Δημιουργεί Ασφάλεια: Η Θεραπευτική Εμπιστοσύνη Ως Σχέση Ανάπτυξης Με Παιδιά Και Εφήβους (Ανάμεσα Στην Προσδοκία Και Την Απογοήτευση, Η Σχέση Που Αντέχει)

Μαρία Μουρελάτου
ΕΚΙΣΥΠ

Λαμβάνοντας υπόψιν, μια από τις σημαντικότερες αρχές της συμβουλευτικής, θα μας ήταν εύκολο να αναφέρουμε, ότι ένα από τα πρώτα και βασικότερα μελήματα μας, ως ειδικοί ψυχικής υγείας είναι το χτίσιμο μιας ασφαλούς και σταθερής θεραπευτικής σχέσης με τους συμβουλευόμενους μας, η οποία στηρίζεται στην άνευ ορών αποδοχή, την αυθεντικότητα του συμβούλου και την ενσυναίσθηση. Η εδραίωση αλλά και η συνεχιζόμενη ενδυνάμωση της θεραπευτικής σχέσης, αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία μπορούν να δουλεύουν οι θεραπευτικοί στόχοι, αλλά και να επανορθωθούν μοτίβα σχέσεων από το παρελθόν. Όταν μιλάμε για παιδιά και εφήβους, καταλαβαίνουμε ότι η ανάγκη για αποδοχή, αυθεντικότητα και ενσυναίσθηση γίνεται μεγαλύτερη, καθώς ο Σύμβουλος αναλαμβάνει το ρόλο ενός συσθετικού κρίκου ανάμεσα σε παιδιά και ενήλικες. Πως ο σύμβουλος μπορεί να σταθεί αρωγός στην ανάπτυξη του παιδιού- εφήβου, ενώ ταυτόχρονα φροντίζει να πλαισιώνει την θεραπευτική σχέση; Η μελέτη των αναπτυξιακών σταδίων, των αναγκών και των προκλήσεων της κάθε ηλικιακής ομάδας θα βοηθούσε ώστε οι Σύμβουλοι να μπορούμε να είμαστε περισσότερο ευέλικτοι στον τρόπο προσέγγισής μας μέσα στην θεραπεία, εδραιώνοντας την σύνδεση, την ασφάλεια και την προβλεψιμότητα που χρειάζεται, ώστε να δημιουργηθεί μια θεραπευτική σύνδεση που θα προσφέρει σιγουριά και εμπιστοσύνη. Επιπλέον θα μας ωφελήσει στην καλύτερη ρύθμιση των προσδοκιών μας από την θεραπευτική σχέση και στην πιο αποτελεσματική διαχείριση των ματαιώσεων, των φόβων και των συγκρούσεων που ενδέχεται να δημιουργηθούν μέσα στο θεραπευτικό δωμάτιο. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η θεραπευτική σχέση καθρεπτίζει τον τρόπο με τον οποίο έχουμε μάθει να αλληλεπιδρούμε με τους σημαντικούς άλλους και να συνδεόμαστε μαζί τους. Όταν χτίσουμε σχέση ασφάλειας και εμπιστοσύνης μέσα στη θεραπεία το παιδί- έφηβος μπορεί να εκφράσει ελεύθερα αυτό που βιώνει και να θεραπευτεί σε βάθος, γνωρίζοντας ότι ο σύμβουλος θα είναι μια σταθερά για εκείνον.

Όταν Η Φροντίδα Προλαμβάνει: Η Ψυχοεκπαίδευση Ως Σχέση Και Ανθεκτικότητα Στον Οικογενειακό Ιστό

Μαργαρίτα Μαύρου
ΕΚΙΣΥΠ

Ο γονέας στη σύγχρονη εποχή καλείται να ανταποκριθεί σε έναν σύνθετο και διαρκώς εξελισσόμενο ρόλο, μέσα σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον με πολλαπλές και αυξανόμενες πιέσεις και απαιτήσεις. Η γονεϊκότητα φέρνει το άτομο αντιμέτωπο με πρωτόγνωρα συναισθήματα και προκλήσεις, επηρεάζοντας την προσωπική καθώς και την οικογενειακή του ομοιόσταση. Στο πλαίσιο αυτό, η σημασία της ψυχοεκπαίδευσης καθίσταται λαμπρή και η τελευταία αναδεικνύεται ως κρίσιμο εργαλείο πρόληψης και ενδυνάμωσης. Γιατί όμως; Τι είναι η ψυχοεκπαίδευση; Η ψυχοεκπαίδευση δεν αποτελεί θεραπεία, ανήκει όμως στην συμβουλευτική και θεραπευτική διαδικασία καθώς ενημερώνει για τη φύση δυσκολιών, συμβάλλει στην κατανόηση και την αποδοχή των διαφορετικών αναγκών, διδάσκει δεξιότητες αντιμετώπισης και διαχείρισης προβλημάτων, υποστηρίζει και ανακουφίζει. Η ψυχοεκπαίδευση πρόκειται για μια διαδικασία ενημέρωσης, κατανόησης, ενδυνάμωσης και ανάπτυξης συμβάλλοντας θετικά στην υποστήριξη του παιδιού, του γονέα και της οικογένειας. Αποτελεί μια διαδικασία πρώιμης παρέμβασης για παιδιά, εφήβους τυπικής και μη ανάπτυξης καθώς και για τους γονείς και τους φροντιστές τους. Η ψυχοεκπαίδευση καλλιεργεί την ευαισθησία, τη φροντίδα, την υπευθυνότητα και τη εγγύτητα δημιουργώντας ανθεκτικότητα και υποστηρικτικότητα στον οικογενειακό ιστό. Προς αυτή την κατεύθυνση, κινείται και η πρόληψη η οποία έγκειται στην προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι αιτίες που γεννούν και αναπαράγουν ένα πρόβλημα έτσι ώστε να μειωθεί η πιθανότητα εμφάνισής του. Η πρόληψη μπορεί να εφαρμοστεί σε πρώτο, δεύτερο και τρίτο βαθμό, προάγοντας την ψυχική υγεία είτε ενδυναμώνοντας προστατευτικούς παράγοντες είτε περιορίζοντας τους παράγοντες κινδύνου. Όπως τόνιζε μάλιστα και ο Ιπποκράτης «Κάλλιον του θεραπεύειν το προλαμβάνειν» αναδεικνύοντας τη σημασία της πρόληψης για την υγεία συνολικά. Συνδυαστικά λοιπόν, η ψυχοεκπαίδευση και η πρόληψη αποτελούν έναν ολιστικό και δυναμικό άξονα παρέμβασης που φροντίζει και οικοδομεί άτομα και σχέσεις που αντέχουν.

Συμπόσιο 21

Πρώιμες Τραυματικές Εμπειρίες, Τύπος Προσκόλλησης, Αμυντικό Ύψος Και Ανθεκτικότητα Σε Ενήλικο Πληθυσμό. Παρουσίαση Ερευνητικών Δεδομένων.

Προεδρείο/α: Πήλιος - Δημήτρης Σταύρου (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Συζητητές/τριες: Ηλίας Κουρκούτας (Πανεπιστήμιο Κρήτης)

Στο συμπόσιο αυτό επιχειρείται η θεωρητική και ερευνητική σύνδεση μεταξύ πρώιμων τραυματικών εμπειριών, τύπου προσκόλλησης, αμυντικού ύψους και ανθεκτικότητας σε ενήλικο πληθυσμό. Το συμπόσιο αποτελείται από τέσσερις εισηγήσεις. Η πρώτη εισήγηση στοχεύει στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των διαστάσεων προσκόλλησης στις ενήλικες σχέσεις (άγχος και αποφυγή) και της αντιλαμβανόμενης-ενθυμούμενης γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης στην παιδική ηλικία. Η κατανόηση της σύνδεσης μεταξύ των θεωρητικών μοντέλων δύναται να αξιοποιηθεί σε παρεμβάσεις σε παιδιά και εφήβους, στοχεύοντας στην ενίσχυση της συναισθηματικής ασφάλειας και στην πρόληψη ψυχοκοινωνικών δυσκολιών, μέσω υποστήριξης της γονικής λειτουργίας. Η δεύτερη εισήγηση αφορά στη μελέτη της σχέσης μεταξύ των αμυντικών μηχανισμών του Εγώ, του αμυντικού ύψους του υποκειμένου, και των οριακών χαρακτηριστικών της προσωπικότητας, όπως αυτή περιγράφεται θεωρητικά από την προσέγγιση των αντικειμενότροπων σχέσεων του Otto Kernberg. Η τρίτη εισήγηση αφορά σε ποιοτική μελέτη που διερευνά τις αυξημένες συναισθηματικές και επαγγελματικές απαιτήσεις που αντιμετωπίζουν οι ψυχολόγοι παιδιών, με σκοπό τη διερεύνηση των φαινομένων της Κόπωσης Συμπόνοιας και της Επαγγελματικής Εξουθένωσης. Οι πρακτικές εφαρμογές εστιάζουν στην ενίσχυση της ψυχολογικής ευημερίας των ειδικών, ως προϋπόθεση για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του επαγγέλματος και της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας στα παιδιά. Η τελευταία εισήγηση επιχειρεί να διερευνήσει τη σύνδεση μεταξύ των πρώιμων τραυματικών εμπειριών και των επιπέδων ψυχικής ανθεκτικότητας των ενηλίκων συμμετεχόντων. Σύμφωνα με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας τα πρώιμα τραύματα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο άτομο και δύνανται να επηρεάσουν την μετέπειτα ψυχική του ανθεκτικότητα. Τα ευρήματα της μελέτης δύνανται να αξιοποιηθούν στη συμβουλευτική και ψυχοεκπαίδευση ενηλίκων με ιστορικό πρώιμων τραυματικών εμπειριών, καθώς και στην επιμόρφωση επαγγελματιών ψυχικής υγείας για την καλύτερη υποστήριξη αυτών των πληθυσμών.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Συσχέτιση Των Διαστάσεων Προσκόλλησης Και Της Αντιλαμβανόμενης Γονικής Αποδοχής-Απόρριψης.

Χαράλαμπος Σφακιανάκης, Πήλιος - Δημήτρης Σταύρου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη σχέση μεταξύ των διαστάσεων προσκόλλησης στις ενήλικες σχέσεις (άγχος και αποφυγή) και της αντιλαμβανόμενης-ενθυμούμενης γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης στην παιδική ηλικία. Η επιλογή της προσκόλλησης ως ανεξάρτητης μεταβλητής και της ενθυμούμενης γονικής αποδοχής-απόρριψης ως εξαρτημένης, αντιστοίχως, τεκμηριώνεται μεθοδολογικά και βιβλιογραφικά, διαμέσου της επιλογής του συγχρονικού σχεδιασμού της έρευνας και της θεωρητικής θεμελίωσης των δύο εννοιών. Οι αριθμός των συμμετεχόντων κυμαινόταν στα 220 άτομα, από 18 έως 71 ετών. Τα μέσα συλλογής δεδομένων ήταν η Αναθεωρημένη Κλίμακα Βιωμάτων στις Κοντινές Σχέσεις (Experiences in Close Relationships-Revised, ECR-R) και το ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης (Adult Parental Acceptance – Rejection Questionnaire, PARQ). Η ανάλυση διακύμανσης έδειξε υψηλότερα επίπεδα άγχους προσκόλλησης και πατρικής αποδοχής για τις γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες. Επιπλέον, οι συσχετίσεις κατέδειξαν ότι όσο αυξάνεται το άγχος ή η αποφυγή προσκόλλησης, τόσο αυξάνεται και η αντίληψη απόρριψης από τους γονείς. Μάλιστα, η αποφυγή σχετίζεται σταθερά με χαμηλότερη «ζεστασιά» από τους γονείς. Βάσει του παλινδρομητικού μοντέλου, φαίνεται ότι όσο πιο ανασφαλής είναι η προσκόλληση, τόσο περισσότερο το άτομο αντιλαμβάνεται τη γονική συμπεριφορά ως απορριπτική. Τα ευρήματα ενισχύουν την θεωρία ότι οι πρώιμες σχέσεις με τους γονείς διαμορφώνουν τη συναισθηματική ρύθμιση και τις προσδοκίες στις διαπροσωπικές σχέσεις. Η κατανόηση της σύνδεσης μεταξύ των θεωρητικών μοντέλων δύναται να αξιοποιηθεί σε παρεμβάσεις σε παιδιά και εφήβους, στοχεύοντας στην ενίσχυση της συναισθηματικής ασφάλειας και στην πρόληψη ψυχοκοινωνικών δυσκολιών, μέσω υποστήριξης της γονικής λειτουργίας.

Η Σχέση Των Αμυντικών Μηχανισμών Του Εγώ Και Των Οριακών Χαρακτηριστικών Προσωπικότητας.

Ασπασία Ηλιοπούλου, Πήλιος - Δημήτρης Σταύρου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να διερευνήσει τη σχέση των αμυντικών μηχανισμών του Εγώ, του αμυντικού ύψους του υποκειμένου, και των οριακών χαρακτηριστικών της προσωπικότητας, όπως αυτή περιγράφεται θεωρητικά από την προσέγγιση των αντικειμενότροπων σχέσεων του Otto Kernberg, σε ένα δείγμα 252 ατόμων, μη κλινικού πληθυσμού. Για τη μέτρηση των αμυντικών μηχανισμών χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Αμυντικού Στύλ (Defense Style Questionnaire, DSQ-40), ενώ για τα οριακά χαρακτηριστικά, το Ερωτηματολόγιο Οργάνωσης της Προσωπικότητας (Inventory of Personality Organization, IPO-GR). Στόχος είναι και η εξέταση των δημογραφικών παραγόντων (φύλο, ηλικία) με τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας και τους αμυντικούς μηχανισμούς. Το μεγαλύτερο μέρος των αποτελεσμάτων συμφωνεί με τις αποδεκτές θεωρητικές υποθέσεις, δηλαδή ότι η χρήση πρωτόγονων αμυντικών μηχανισμών σχετίζεται με τα οριακά χαρακτηριστικά προσωπικότητας, αλλά και με ταυτόχρονη παρουσία χαμηλού δείκτη συσχέτισης σε πιο ώριμες αναπτυξιακά άμυνες. Ακόμη, επιχειρήθηκε η πρόβλεψη των οριακών χαρακτηριστικών με προβλεπτικό παράγοντα τους αμυντικούς μηχανισμούς του Εγώ, με τους ανώριμους αμυντικούς μηχανισμούς να παρουσιάζουν την πιο σημαντική συμβολή στην πρόβλεψη.

Η Κόπωση Συμπόνοιας Και Η Επαγγελματική Εξουθένωση Σε Ψυχολόγους Παιδιών. Μία ποιοτική μελέτη.

Στυλιανή Ερασμία Ντάλλα, Πήλιος - Δημήτρης Σταύρου

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα ποιοτική μελέτη διερευνά τις αυξημένες συναισθηματικές και επαγγελματικές απαιτήσεις που αντιμετωπίζουν οι ψυχολόγοι παιδιών, με σκοπό τη διερεύνηση των φαινομένων της Κόπωσης Συμπόνοιας (Compassion Fatigue) και της Επαγγελματικής Εξουθένωσης (Burnout). Μέσα από ημιδομημένες συνεντεύξεις με δέκα επαγγελματίες ψυχολόγους που εργάζονται σε ποικίλα πλαίσια ψυχικής υγείας παιδιών, αναδεικνύονται οι καθημερινές προκλήσεις, οι αιτίες της συναισθηματικής

επιβάρυνσης και οι στρατηγικές διαχείρισης αυτών. Η θεματική ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε επτά βασικά υπερθέματα, από την επαγγελματική πορεία και τα κίνητρα, μέχρι τη συναισθηματική φθορά, την εμπειρία της εξάντλησης, τις πρακτικές αυτοφροντίδας και το ρόλο του επαγγελματικού πλαισίου. Τα ευρήματα καταδεικνύουν μεταξύ άλλων, ότι η επαναλαμβανόμενη έκθεση σε τραυματικά περιστατικά, η έντονη συναισθηματική εμπλοκή, οι θεραπευτικές προκλήσεις και η απουσία οργανωμένης υποστήριξης συνιστούν σοβαρούς κινδύνους, επιβαρύνοντας σημαντικά την ψυχική υγεία των επαγγελματιών. Οι επιπτώσεις αυτές αντανακλώνται μάλιστα και στην ποιότητα της παρεχόμενης φροντίδας προς τους ανήλικους θεραπευομένους, αποδεικνύοντας και τη δυναμική του φαινομένου. Παράλληλα, οι συμμετέχοντες επισημάναν την ανάγκη ενίσχυσης της επαγγελματικής ανθεκτικότητας, μέσω των προστατευτικών μέτρων της εποπτείας, της ψυχοθεραπείας, των υποστηρικτικών σχέσεων και των πρακτικών αυτοφροντίδας. Συμπερασματικά, η μελέτη αναδεικνύει τις μεγάλες ελλείψεις στην υποστήριξη και τη φροντίδα των ψυχολόγων, βήμα προς τη συνειδητοποίηση της ανάγκης και κινητοποίηση θεσμικών παρεμβάσεων, όπως η δημιουργία υποστηρικτικών δομών, η συστηματική συνεργασία και η ενσωμάτωση επιμορφωτικών δράσεων πρόληψης. Οι πρακτικές εφαρμογές εστιάζουν στην ενίσχυση της ψυχολογικής τους ευημερίας ως προϋπόθεση για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του επαγγέλματος και της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας στα παιδιά.

Η Σχέση Των Πρώιμων Τραυματικών Εμπειριών Με Την Ανθεκτικότητα Σε Ενήλικο Πληθυσμό.

Μαρία- Ευφροσύνη Φλωροπούλου, Πήλιος - Δημήτρης Σταύρου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα μελέτη διερευνά τη σύνδεση μεταξύ των πρώιμων τραυματικών εμπειριών και των επιπέδων ψυχικής ανθεκτικότητας των ενηλίκων συμμετεχόντων. Σύμφωνα με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας τα πρώιμα τραύματα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο άτομο και μπορούν να επηρεάσουν την μετέπειτα ψυχική του ανθεκτικότητα. Η σχέση αυτή εξαρτάται από πλείστους δημογραφικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Στην παρούσα έρευνα το δείγμα αποτέλεσαν 205 ενήλικες, εκ των οποίων η πλειονότητα ήταν γυναίκες. Τα εργαλεία που χορηγήθηκαν στους συμμετέχοντες ήταν ένα αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων, το Ερωτηματολόγιο αυτό-αναφοράς Πρώιμου Τραύματος- σύντομη μορφή (Early Trauma Inventory-Self-Report-Sort Form, ETI-SR-SF) και η Κλίμακα για την Ψυχική Ανθεκτικότητα (CD- RISK-25, The Connor and Davidson Resilience Scale). Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι η εμπειρία πρώιμων τραυματικών εμπειριών στην παιδική ηλικία, και ιδίως η συναισθηματική κακοποίηση, σχετίζονται αρνητικά με τα επίπεδα ανθεκτικότητας στην ενήλικη ζωή. Επιπλέον, διαφάνηκε θετική συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας του ατόμου και της ψυχικής ανθεκτικότητας του, με τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα να παρουσιάζουν αυξημένη ψυχική ανθεκτικότητα σε σύγκριση με τα νεότερα. Τα αποτελέσματα αυτά επιβεβαιώθηκαν, εν μέρει, και από την ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης, η οποία κατέδειξε ότι οι πρώιμες τραυματικές εμπειρίες συνολικά, και ειδικότερα η συναισθηματική κακοποίηση, είχαν μέτρια αρνητική επίδραση στην ανθεκτικότητα. Αντιθέτως, η ηλικία αναδείχθηκε ως θετικός και στατιστικά σημαντικός προγνωστικός παράγοντας ψυχικής ανθεκτικότητας. Ακόμα, διαπιστώθηκε επίδραση του φύλου στην ψυχική ανθεκτικότητα, με το γυναικείο φύλο να παρουσιάζει μειωμένη ψυχική ανθεκτικότητα συγκριτικά με το ανδρικό. Η παρούσα έρευνα προσφέρει σημαντικές δυνατότητες για πρακτικές εφαρμογές στο πεδίο, όπως η ανάπτυξη προγραμμάτων ενίσχυσης της ψυχικής ανθεκτικότητας και η υλοποίηση παρεμβάσεων πρόληψης για ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Τέλος, τα ευρήματα μπορούν να αξιοποιηθούν στη συμβουλευτική και ψυχοεκπαίδευση ενηλίκων με ιστορικό πρώιμων τραυματικών εμπειριών, καθώς και στην επιμόρφωση επαγγελματιών ψυχικής υγείας για την καλύτερη υποστήριξη αυτών των πληθυσμών.

Συνεδρία 14

Οι Εμπειρίες Γυναικών Συμβούλων που Εργάζονται με Γυναίκες Θύματα Έμφυλης Βίας

Δήμητρα Λουίζα Φούμη, Λήδα Αναγνωστάκη
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σύμφωνα με την παγκόσμια βιβλιογραφία, οι σύμβουλοι οι οποίοι εργάζονται με γυναίκες που έχουν υποστεί έμφυλη βία εκτίθενται σε μία συνθήκη με πολλές δυσκολίες, η οποία τους/ις επηρεάζει με πολλούς, κυρίως αρνητικούς, τρόπους- ιδιαίτερα, δε, τις γυναίκες συμβούλους. Ελάχιστες είναι οι ελληνικές έρευνες που μελετούν αυτό το ζήτημα. Σκοπός της παρούσας ποιοτικής έρευνας ήταν να φωτιστεί η βιωμένη εμπειρία των γυναικών συμβούλων που εργάζονται με θύματα έμφυλης βίας στο ελληνικό πλαίσιο. Έγιναν ημι-δομημένες συνεντεύξεις με 13 γυναίκες συμβούλους που εργάζονται σε συμβουλευτικά κέντρα που εξειδικεύονται στην αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στην Αθήνα και στην Κρήτη. Οι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις αναλύθηκαν μέσω Αναστοχαστικής Θεματικής Ανάλυσης. Αναγνωρίστηκαν πέντε κύρια θέματα: δυσκολία της εργασίας στον τομέα της έμφυλης βίας, έμφυλα στερεότυπα, ενδυνάμωση, σχέσεις με άλλους και οπτική για τον κόσμο. Μέσα από την έρευνα αναδεικνύονται οι εμπειρίες των γυναικών – συμβούλων και η επίδραση αυτών στην εργασία και την καθημερινή ζωή τους. Η συζήτηση θα επικεντρωθεί στη σημασία των ευρημάτων για τη συμβουλευτική πράξη με γυναίκες θύματα έμφυλης βίας και την ανάγκη στήριξης των επαγγελματιών του χώρου αυτού.

Η ευαισθητοποίηση για τη διαφορετικότητα και η άρνηση της αποδοχής μέσα από έργα του Ευγένιου Τριβιζά

Ανδριανή Δρίβα

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Έβρου

Το θέμα της διαφορετικότητας το αναδεικνύει ο Ευγένιος Τριβιζάς πολύ συχνά. Τα πλάσματα που δεν μοιάζουν με κανένα και που αναζητούν την ταυτότητά τους κι ένα περιβάλλον περισσότερο φιλικό από αυτό στο οποίο ζουν, είναι παλιό ζητούμενο και των παραμυθιών. Τα έργα τα οποία αναλύονται είναι ένα θεατρικό και δύο εικονογραφημένα βιβλία. Γίνεται ποιοτική ανάλυση σε σύγκριση με κλασικά παραμύθια και θεωρίες της Ψυχολογίας. Ένας από τους τρόπους με τους οποίους ο συγγραφέας ανατρέπει τα καθιερωμένα σχήματα είναι αυτός που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε άρνηση της αποδοχής. Στο κλασικό παραμύθι Άσχημο Παπάκι το βασικό μήνυμα μπορεί να είναι η αποδοχή της ασχήμιας του παρόντος, με την ελπίδα της μελλοντικής μεταμόρφωσης. Η Ψυχολογία μπορεί να προτείνει την αυτοαποδοχή, χωρίς προσδοκίες. Στα Χρωματιστά Κοράκια τα πτηνά βάφονται πολύχρωμα, επειδή το μαύρο που τους έδωσε η φύση δεν τους αρέσει. Το παπάκι που δεν του άρεσαν τα ποδαράκια του φέρνει τον κόσμο ανάποδα, μέχρι που αποκτά κι άλλα χρώματα ποδιών, εκτός από το «παπιοπαράδοτο» κίτρινο. Στο Όνειρο του Σκιάχτρου, το σκιάχτρο αρνείται να δεχθεί τον προκαθορισμένο του ρόλο και ονειρεύεται να πετάξει. Είναι τέτοιο το πάθος του, που στο τέλος τα καταφέρνει. Το κοινό συμπέρασμα στα παραπάνω έργα είναι ότι το αδύνατο μπορεί να είναι εφικτό, αρκεί να είναι ισχυρή η επιθυμία του ατόμου και να είναι σε θέση να οραματιστεί εναλλακτικές λύσεις. Η ανάγνωση των έργων σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα μπορεί να βοηθήσει στην αποτελεσματικό σχεδιασμό διδασκαλιών για τον σεβασμό στη διαφορετικότητα του εαυτού και του άλλου, χωρίς τον μονόδρομο της αποδοχής και καθήλωσης ή της αφομοίωσης.

Λέξεις-κλειδιά: Διαφορετικότητα, Ευγένιος Τριβιζάς, Ψυχολογία, Εκπαίδευση

Μήπως φροντίζοντας εμένα, φροντίζω και το παιδί μου; Η σχέση ανάμεσα στην αυτοφροντίδα της μητέρας και τη ψυχική υγεία του παιδιού

Σταυρούλα Τσαγκαράκη, Αικατερίνη Κορνηλάκη

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Είναι γνωστές οι δυσκολίες που εμπεριέχει η γονεϊκότητα και ιδίως η μητρότητα, στην εξισορρόπηση ανάμεσα στην αυτοφροντίδα της μητέρας και την αυτοθυσία που καλείται να επιδεικνύει. Αν και τα εμπόδια για την μητρική αυτοφροντίδα είναι πολλαπλά, δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς τα οφέλη που μπορεί να έχει για την ίδια και το παιδί της. Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στην αυτοφροντίδα της μητέρας και την ψυχική υγεία του παιδιού, καθώς και του ρόλου του γονεϊκού στρες, του στυλ γονεϊκότητας και της ικανοποίησης από τη ζωή στην παραπάνω σχέση. Πενήντα-πέντε μητέρες παιδιών νηπιακής και σχολικής ηλικίας συμπλήρωσαν ένα δομημένο ερωτηματολόγιο που αξιολογούσε την αυτοφροντίδα της μητέρας με το Mindful Self-Care Scale (Cook-Cottone & Guyker, 2017), το γονικό στυλ με το Parenting Styles Questionnaire (Oliveira et al., 2018), το γονεϊκό στρες με το Parental Stress Scale (Berry & Jones, 1995) και την ικανοποίηση από τη ζωή με την κλίμακα Satisfaction With Life Scale (Diener et al., 1985), ενώ η ψυχική υγεία του παιδιού αξιολογήθηκε με το Ερωτηματολόγιο Δυνάμεων και Δυσκολιών (Goodman, 1997). Βρέθηκε σημαντική αρνητική συσχέτιση της αυτοφροντίδας με τα προβλήματα ψυχικής υγείας του παιδιού και θετική με την υποκλίμακα του γονεϊκού στρες για τις ανταμοιβές, την ικανοποίηση από τη ζωή και το δημοκρατικό γονεϊκό στυλ. Η σχέση μεταξύ αυτοφροντίδας και ψυχικής υγείας του παιδιού διαμεσολαβείται από την υποκλίμακα του γονεϊκού στρες που αναφέρεται στις ανταμοιβές και την ικανοποίηση από τη ζωή της μητέρας. Τα ευρήματα αναδεικνύουν το σημαντικό ρόλο της μητρικής αυτοφροντίδας στην ανάπτυξη του παιδιού.

Το Κοινωνικό Φαινόμενο της Γονικής Αποξένωσης: Επιπτώσεις στη Ψυχοσυναισθηματική Ανάπτυξη των Αποξενωμένων Παιδιών

Γιαννούλα Μπάκα, Ιγνατία Φαρμακοπούλου

Πανεπιστήμιο Πατρών

Η Γονική Αποξένωση (ΓΑ) είναι ένας σύγχρονος κοινωνικός φαινόμενο, το οποίο οφείλεται στην αύξηση των καταγεγραμμένων συγκρουσιακών διαζυγίων. Ο έχων την επιμέλεια γονέας (γονέας αποξενωτής) χρησιμοποιεί την άσκηση κακόβουλης κριτικής και συστηματικής δυσφήμισης του άλλου γονέα (αποξενωμένου γονέας) με σκοπό την απομάκρυνση του από το παιδί/παιδιά τους (αποξενωμένο/α παιδί/παιδιά). Εμφανίζεται κυρίως στο πλαίσιο διαζυγίου και την διεκδίκηση της επιμέλειας, με απώτερο στόχο την απόκτηση ή διατήρησή της, χωρίς τη συμμετοχή του άλλου γονέα, με αποτέλεσμα την κατάρρευση της σχέσης του παιδιού και του γονέα που αποξενώνεται. Σκοπός της παρούσας διδακτορικής διατριβής είναι η εστίαση στη καταγραφή των Προφίλ των εμπλεκόμενων προσώπων, η αποτύπωση των αντιλήψεων των συμμετεχόντων ειδικών, καθώς και η ενδελεχής διερεύνηση των επιπτώσεων στη σωματική και ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των αποξενωμένων παιδιών. Απώτερος στόχος της έρευνας είναι η σύνταξη Κατευθυντήριων Οδηγιών προς το Προσωπικό των εμπλεκόμενων Φορέων. Εφαρμόζεται μικτή

μεθοδολογική προσέγγιση, όπου στο πρώτο μέρος η ποσοτική έρευνα αξιοποιεί εξειδικευμένα ερωτηματολόγια σε αρμόδιους επαγγελματίες ψυχικής υγείας και δικαστικούς λειτουργούς, και στο δεύτερο μέρος της μελέτης η ποιοτική έρευνα επικεντρώνεται σε Μελέτες Περίπτωσης, μέσω της διεξαγωγής ημι-δομημένων συνεντεύξεων. Η έρευνα επιδιώκει να συμβάλει τόσο στην επιστημονική κατανόηση του φαινομένου όσο και στη διαμόρφωση Θεσμικών Παρεμβάσεων στην Παιδική Προστασία. Η εν εξελίξει έρευνα αναδεικνύει ότι η ΓΑενίότε προκαλεί σοβαρές επιπτώσεις στη ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, όπως αποδιοργάνωση ταυτότητας, διαταραχές δεσμού, και εσωτερικευση άγχους.

Προσωποκεντρική προσέγγιση και εξαρτήσεις: Επαναπροσδιορίζοντας τη σχέση με τον εαυτό μας

Παναγιώτης Μακρής

ICPS - Κολλέγιο Ανθρωπιστικών Επιστημών, PeepVip - Πανελλήνια Ένωση Επαγγελματιών Προσωποκεντρικής & Βιωματικής Προσέγγισης

Περίληψη:

Η προσωποκεντρική ψυχοθεραπεία, βασισμένη στη θεωρία του Carl Rogers, μπορεί να αποτελέσει μια ουσιαστική απάντηση στις διάφορες προκλήσεις που εμφανίζονται στον τομέα των εξαρτήσεων καθώς και γύρω από την υποστήριξη των ανθρώπων που βασανίζονται από αυτές. Αντί να επικεντρώνεται στο σύμπτωμα της εξάρτησης, δίνει έμφαση στον άνθρωπο, στον ψυχικό του πόνο, στις σχέσεις και στην ανάγκη του για αυθεντική επαφή και εν τω βάθει επικοινωνία. Μέσα από τη παρουσίαση αυτή θα αναλυθεί πώς οι βασικές αξίες της προσωποκεντρικής προσέγγισης – ενσυναίσθηση, αποδοχή άνευ όρων και αυθεντικότητα – συμβάλλουν στη δημιουργία ενός θεραπευτικού χώρου ασφάλειας και κατανόησης, που επιτρέπει στον άνθρωπο ο οποίος αντιμετωπίζει το συγκεκριμένο ζήτημα να συνδεθεί ξανά με τον εαυτό του και τις δυνατότητές του.

Μέσα από παραδείγματα και εμπειρίες από τη θεραπευτική διαδικασία, θα παρουσιαστεί και θα γίνει μια ανάλυση για πώς η προσωποκεντρική ψυχοθεραπεία μπορεί να ενδυναμώσει τα άτομα, να ενισχύσει την αυτοεκτίμηση και να λειτουργήσει ως «αντίδοτο» στην εσωτερική αποσύνδεση που οι άνθρωποι βιώνουν λόγω των ζητημάτων που τους απασχολούν και τους έχουν οδηγήσει στο σημείο να θεωρούν την οποιαδήποτε μορφή κατάχρησης διέξοδο. Εστιάζοντας στη σχέση και όχι στον έλεγχο, η προσέγγιση αυτή προτείνει μια διαφορετική, ανθρωποκεντρική οπτική αντιμετώπισης από την οποιαδήποτε μορφή εξάρτησης.

Διατροφικές Στάσεις, Αυτοεκτίμηση Και Αυτοαποτελεσματικότητα Σε Νέους Ενήλικες

Ειρήνη Στεφάνου

ΕΚΠΑ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία εξετάζεται η σχέση της αυτοεκτίμησης και της αυτοαποτελεσματικότητας με τις διατροφικές στάσεις των νέων ενηλίκων, καθώς και ο ρόλος του φύλου στις μεταβλητές αυτές. Στόχος της έρευνας ήταν η διερεύνηση του βαθμού συσχέτισης των παραγόντων αυτών με τις διατροφικές στάσεις, η ανίχνευση πιθανών διαφορών στις διατροφικές στάσεις μεταξύ των φύλων, καθώς και η εξέταση της σχέσης των μεταβλητών με το φύλο. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 412 άτομα, ηλικίας 18 έως 27 ετών, εκ των οποίων οι 316 ήταν γυναίκες, οι 91 άνδρες και 5 δήλωσαν μη δυαδικό φύλο. Στους συμμετέχοντες χορηγήθηκε η Κλίμακα Αυτοεκτίμησης του Rosenberg (1965), η Νέα Γενική Κλίμακα Αυτοαποτελεσματικότητας (Chen et al., 2001) και το Ερωτηματολόγιο Διατροφικών Στάσεων-26 Ερωτήσεων (Garner & Garfinkel, 1979· Garner et al., 1982), που αξιολογούν αντίστοιχα τη γενική αυτοεκτίμηση, την αυτοαποτελεσματικότητα και τα συμπτώματα που συνδέονται με διατροφικές διαταραχές. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υψηλότερες τιμές αυτοεκτίμησης και αυτοαποτελεσματικότητας σχετίζονται με χαμηλότερες τιμές στην κλίμακα διατροφικών στάσεων, ενώ στην τελευταία μεταβλητή δεν βρέθηκαν διαφορές μεταξύ των φύλων. Επιπλέον, η αυτοεκτίμηση εμφάνισε αρνητική μέτρια συσχέτιση με τις διατροφικές στάσεις και στα δύο φύλα, όπως αναμενόταν, με βάση την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, ενώ οι διαφορές μεταξύ τους δεν ήταν στατιστικά σημαντικές, επιβεβαιώνοντας την ερευνητική υπόθεση. Συνεπώς, διαπιστώθηκε πως η σχέση αυτοεκτίμησης και διατροφικών στάσεων είναι πλέον εξίσου έντονη και στους άνδρες, στη σύγχρονη κοινωνία. Τα ευρήματα συζητούνται σε συνάρτηση με τη σύγχρονη βιβλιογραφία για τον ρόλο ψυχολογικών παραγόντων στη διαμόρφωση των διατροφικών στάσεων στους νέους ενήλικες.

Συνεδρία 15

Η Υποβοηθούμενη από την Τεχνολογία Σεξουαλική Βία και οι Επιπτώσεις της στον Φοιτητικό Πληθυσμό

Ειρήνη Μολώνη, Γεωργία Γκαντώνια, Φώτιος Ντάγκας

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η Υποβοηθούμενη από την Τεχνολογία Σεξουαλική Βία (ΥΤΣΒ), είναι ένα σύγχρονο και ιδιαίτερα σοβαρό φαινόμενο, που παρουσιάζει ραγδαία εξάπλωση. Συνδέεται με ένα επίκαιρο θέμα, την ψηφιοποίηση του σύγχρονου τρόπου ζωής και τη συνεχώς διευρυνόμενη χρήση νέων τεχνολογιών. Η ΥΤΣΒ εδράζεται στην έμφυλη ανισότητα και ενισχύεται από τη διάχυτη χρήση των ψηφιακών μέσων στην καθημερινή ζωή. Οι έρευνες δείχνουν ότι οι επιπτώσεις της στα άτομα που την έχουν δεχτεί είναι συχνά πολύ σοβαρές, καθιστώντας αναγκαία την έρευνα για αυτό το κοινωνικό φαινόμενο. Η παρούσα μελέτη διερευνά την Υποβοηθούμενη από την Τεχνολογία Έμφυλη / Σεξουαλική Βία στον φοιτητικό πληθυσμό, εστιάζοντας στις μορφές εμφάνισής της και τη συχνότητα του φαινομένου, τις ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις στα θύματα, τα χαρακτηριστικά των δράστων, καθώς και τις διαφορές ως προς το φύλο και τη σχολή φοίτησης. Στην έρευνα συμμετείχαν 281 φοιτητές και φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, οι οποίοι συμπλήρωσαν τέσσερα ερωτηματολόγια. Χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικές στατιστικές αναλύσεις, έλεγχοι χ^2 , t-test και ANOVA για την ανάλυση των δεδομένων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 74% των φοιτητών έχει δεχτεί τουλάχιστον μία μορφή ΥΤΣΒ, με τις γυναίκες να εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά βιωμάτων ΥΤΣΒ και σοβαρότερες επιπτώσεις, επικυρώνοντας το συνεχές της έμφυλης βίας. Η σεξουαλική παρενόχληση και η αποστολή ανεπιθύμητων σεξουαλικών μηνυμάτων ήταν οι συχνότερες μορφές. Ως προς τις επιπτώσεις, οι γυναίκες ανέφεραν αυξημένα επίπεδα άγχους, κατάθλιψης και κοινωνικής απομόνωσης. Η σχολή φοίτησης σχετίζεται σε μικρότερο βαθμό με τις επιπτώσεις. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για θεσμική αναγνώριση της ΥΤΣΒ και για στοχευμένες, έμφυλα ευαίσθητες παρεμβάσεις πρόληψης και υποστήριξης στον φοιτητικό πληθυσμό.

Εμπειρίες και απόψεις των ΛΟΑΤΚ+ γονέων σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους

Ιορδάνια Αζιώτη, Λήδα Αναγνωστάκη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στοχος της μελέτης ήταν η διερεύνηση των εμπειριών και των απόψεων ΛΟΑΤΚ+ γονέων που μεγαλώνουν τα παιδιά τους σε οικογένειες με ομόφυλους γονείς σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους. Αν και η σεξουαλική ενημέρωση και διαπαιδαγώγηση των παιδιών που μεγαλώνουν σε μη ετεροκανονικές οικογένειες έχει αποτελέσει αντικείμενο δημόσιας αντιπαράθεσης, ελάχιστες σχετικές έρευνες έχουν διεξαχθεί διεθνώς, ενώ δεν υπάρχει σχετική έρευνα στην Ελλάδα. Το δείγμα αποτελείται από 19 γονείς που μεγαλώνουν τα παιδιά τους σε οικογένειες με ομόφυλους γονείς. Πραγματοποιήθηκαν ατομικές ημι-δομημένες συνεντεύξεις και τα δεδομένα αναλύθηκαν με Θεματική Ανάλυση. Όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες υποστήριξαν την σπουδαιότητα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, τόσο στο σπίτι όσο και από το εκπαιδευτικό σύστημα, από πολύ μικρή ηλικία των παιδιών, καθώς υποστηρίζουν ότι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μπορεί να λειτουργήσει προστατευτικά. Αν και έχουν κριτική στάση απέναντι στο χειρισμό της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στο σχολείο και στην πλειοψηφία τους έχουν αρνητικές εμπειρίες από το σχολικό πλαίσιο, τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν την επιθυμία και προσμονή αυτών των γονέων για περισσότερη και πιο έγκυρη ενημέρωση των σχολικών πλαισίων αναφορικά με την αποδοχή της διαφορετικότητας.

Η Χρήση της Νευροεπιβεβαιωτικής Θεραπευτικής Τεχνικής στον Κόσμο της «Χαμένης Γενιάς» Αυτιστικών Ενηλίκων

Ιωάννης Βοσκόπουλος

TNA Space

Η εργασία διερευνά τη συμβολή της Νευροεπιβεβαιωτικής (Neuroaffirming) θεραπευτικής προσέγγισης στην ψυχολογική υποστήριξη αυτιστικών ενηλίκων που ανήκουν στη λεγόμενη «χαμένη γενιά» – ατόμων που έλαβαν διάγνωση αυτισμού στην ενήλικη ζωή, συνήθως εξαιτίας μακρόχρονιου masking και ιστορική ασυμβατότητα με τα κυρίαρχα θεραπευτικά και εκπαιδευτικά πλαίσια. Το δείγμα αποτελείται από 23 αυτιστικά άτομα ηλικίας 19–44 ετών, εκ των οποίων η πλειονότητα είναι θυληκότητες. Η μελέτη εφαρμόζει ποιοτική μεθοδολογία βασισμένη σε αφηγήσεις θεραπευομένων από ατομικές και ομαδικές συνεδρίες που εστιάζουν στην αναγνώριση της ταυτότητας, την αποδόμηση του internalized ableism και τη χρήση γλώσσας που τιμά τη νευροδιαφορετικότητα.

Τα κύρια ευρήματα δείχνουν ότι η Neuroaffirming προσέγγιση ενισχύει τη συναισθηματική ασφάλεια, μειώνει το αίσθημα αποξένωσης και επιτρέπει την αποδοχή του αυτιστικού εαυτού. Το χρόνιο masking αναγνωρίζεται ως κεντρικό τραύμα, και η θεραπεία εστιάζει στην επανασύνδεση με αυθεντικές ανάγκες και τρόπους ύπαρξης. Η χρήση γλώσσας που ευθυγραμμίζεται με την αυτιστική ταυτότητα όσο και η αναγνώριση της αυτιστικής εμπειρίας ως έγκυρης και πολύτιμης γνώσης ενισχύουν την ψυχολογική ενδυνάμωση και την αυτοσυνήγορια.

Η μελέτη υπογραμμίζει την ανάγκη μετάβασης από ελλειμματολογικά μοντέλα σε πλαίσια που τιμούν τη νευροποικιλότητα, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ενήλικες που έζησαν επί δεκαετίες χωρίς κατάλληλη υποστήριξη. Η Νευροεπιβεβαιωτική θεραπεία αναδεικνύεται ως πρακτική αποκατάστασης και επανεγγραφής της αυτιστικής ταυτότητας με όρους ενδυνάμωσης και αυθεντικότητας.

Η Σχέση Της Τάσης Για Κοινωνικά Επιθυμητές Απαντήσεις Με Μετρήσεις Που Εκφράζουν Χαρακτηριστικά Του Γονεϊκού Ρόλου

Σοφία Παπάζογλου¹, Kaisa Aunola², Matilda Sorkkila³, Κωνσταντίνος Μυλωνάς¹, Αικατερίνη Γκαρή¹

¹Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών; ²Πανεπιστήμιο του Jyväskylä, Φινλανδία; ³Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι, Φινλανδία

Η τάση για κοινωνικά επιθυμητές απαντήσεις ορίζεται ως η τάση των συμμετεχόντων σε μία έρευνα να απαντούν με τέτοιο τρόπο ώστε να παρουσιάζουν μία υπερβολικά θετική εικόνα για τον εαυτό τους, ενώ οι απαντήσεις τους αυτές αναμένεται να επιδοκιμαστούν από σημαντικούς άλλους. Τα υπάρχοντα ερωτηματολόγια αξιολόγησης του ιδιότυπου αυτού τρόπου απόκρισης αφορούν στη θετική αυτοπαρουσίαση των συμμετεχόντων ως προς την κοινωνία γενικά. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η

δημιουργία και ο ψυχομετρικός έλεγχος νέων ερωτημάτων μέτρησης του κοινωνικώς επιθυμητού, οι οποίες να ελέγχουν την τάση των ερωτώμενων να προσπαθούν να ευχαριστήσουν συγκεκριμένες ομάδες σημαντικών άλλων. Επιπλέον στόχος είναι τα νέα ερωτήματα να μην γίνονται αντιληπτά από τους συμμετέχοντες ως ερωτήματα ελέγχου, αλλά να μοιάζουν ως προς το περιεχόμενο με ερωτήματα μέτρησης της προσωπικότητας. Στην παρούσα έρευνα γίνεται ψυχομετρικός έλεγχος 14 νέων ερωτημάτων που προέκυψαν από απαντήσεις ενός ελληνικού δείγματος ατόμων σε ανοικτή ερώτηση. Οι ερωτήσεις αυτές χορηγήθηκαν σε δείγμα γονέων στη Φινλανδία, ως μέρος μίας γενικότερης έρευνας στο πρόγραμμα International Investigation of Parental Burnout (IIPB), σε συνεργασία με το πανεπιστήμιο του Jyväskylä. Οι ψυχομετρικές ιδιότητες των νέων ερωτημάτων διερευνήθηκαν μέσω ανάλυσης παραγόντων. Προέκυψαν δύο παράγοντες που ονομάστηκαν «κοινωνικές δεξιότητες» και «εγωκεντρικά χαρακτηριστικά». Οι δύο παράγοντες είχαν θεωρητικά αναμενόμενες συσχετίσεις με μετρήσεις αξιολόγησης της γονικής εξουθένωσης και σχετιζόμενων εννοιών. Οι νέες ερωτήσεις αξιολόγησης της τάσης για κοινωνικά επιθυμητές απαντήσεις φαίνονται χρήσιμες σε πρώτη φάση. Ο έλεγχος της τάσης για κοινωνικά επιθυμητές απαντήσεις έχει πρακτικές εφαρμογές στην έρευνα στον τομέα της συμβουλευτικής της οικογένειας, της επαγγελματικής συμβουλευτικής, όπως και σε άλλα πεδία.

Συνεκπαίδευση ή Απλή Συνύπαρξη ; Συμβουλευτικές Προσεγγίσεις για τη Διαχείριση Κοινωνικού Αποκλεισμού στο Σχολικό περιβάλλον

Άννα Μαρίνα Στεργίου

mbassadors – Motivating Teachers for Europe, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Η εργασία διερευνά τη σχέση μεταξύ συνεκπαίδευσης και κοινωνικού αποκλεισμού στο σχολικό πλαίσιο, εστιάζοντας στις στάσεις μαθητών και εκπαιδευτικών απέναντι στη διαφορετικότητα, την αναπηρία και τη συμπερίληψη. Μέσω μεικτής μεθοδολογίας, συλλέχθηκαν δεδομένα από 124 μαθητές και 58 εκπαιδευτικούς σε σχολεία της Θεσσαλίας. Τα ευρήματα αναδεικνύουν θετικές στάσεις των μαθητών ως προς την κοινωνική αποδοχή και τις ίσες ευκαιρίες, αλλά ταυτόχρονα δείχνουν σημάδια σχολικής απομόνωσης και αμυντικής στάσης απέναντι στο «διαφορετικό». Οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν τη σημασία της συνεκπαίδευσης, αλλά δηλώνουν ανεπάρκεια σε επιμόρφωση, έλλειψη υποστήριξης και συχνά προβάλλουν τον δομικό αποκλεισμό (π.χ. υπερμεγέθη τμήματα, ανεπαρκείς πόροι) ως εμπόδιο εφαρμογής συμπεριληπτικών πρακτικών, ενώ παρουσιάζουν αρνητικότερη στάση από αυτή των μαθητών. Η ανάλυση εντάσσεται στο πλαίσιο της συμβουλευτικής ψυχολογίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, υποστηρίζοντας την ανάγκη ψυχοεκπαιδευτικών παρεμβάσεων, ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών και αναδιαμόρφωσης των σχολικών σχέσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο της συμβουλευτικής ως γέφυρας κατανόησης μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών και θεσμών, καθώς και στην προώθηση της κοινωνικής ενσυναίσθησης και της πρόληψης του αποκλεισμού.

Συνεδρία 16

Εφαρμογή της Γνωστικής-Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας σε Γυναίκες με Καρκίνο του Μαστού και Μετατραυματική Διαταραχή του Στρες

Αικατερίνη Κουτρούκη¹, Στέφανος Βασιλόπουλος²

¹Γενικό Νοσοκομείο Πατρών "Ο Άγιος Ανδρέας"; ²Πανεπιστήμιο Πατρών

Ο καρκίνος του μαστού αποτελεί τον συχνότερο καρκίνο στον γυναικείο πληθυσμό του δυτικού κόσμου, επιβαρύνει σημαντικά το σύστημα υγείας κάθε χώρας και αποτελεί μια απειλητική και στρεσογόνο κατάσταση που μπορεί να προκαλέσει μετατραυματική διαταραχή του στρες (ΜΔΤΣ). Στην παρούσα έρευνα εφαρμόζεται η Γνωστική Αναλυτική Ψυχοθεραπεία (ΓΑΨ) σε γυναίκες που έχουν διαγνωστεί με καρκίνο του μαστού και ΜΔΤΣ, και μελετάται η αποτελεσματικότητα της ως επιλογή θεραπείας μετά την διάγνωση και ως το πέρας της χημειοθεραπείας. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε 188 γυναίκες με καρκίνο του μαστού και ΜΔΤΣ στην Μονάδα Χημειοθεραπείας του Γενικού Νοσοκομείου Πατρών «Ο Άγιος Ανδρέας», οι οποίες χωρίστηκαν στην Ομάδα Α, που παρακολούθησε συνεδρίες ΓΑΨ, και στην Ομάδα Β, που δεν παρακολούθησε συνεδρίες ΓΑΨ. Οι συμμετέχουσες συμπλήρωσαν μια σειρά από ερωτηματολόγια: ένα κοινωνικο-δημογραφικό-ιατρικό ερωτηματολόγιο με στοιχεία σχετικά με την οικογενειακή τους κατάσταση, το μορφωτικό τους επίπεδο, το εισόδημά τους, το έτος διάγνωσης του καρκίνου και την ιατρική τους κατάσταση και τα ερωτηματολόγια Κλίμακας Μέτρησης Μετατραυματικού Στρες, Κλίμακας Κατάθλιψης Hamilton, Κλίμακας Αυτοεκτίμησης Rosenberg, Κλίμακας Μέτρησης της Ποιότητας Ζωής, Κλίμακας Μέτρησης Μετατραυματικής Ανάπτυξης και Κλίμακας Θεραπευτικής Σχέσης. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας επιβεβαιώνουν την αποτελεσματικότητα της ΓΑΨ σε γυναίκες με καρκίνο του μαστού και ΜΔΤΣ και την σημαντική σχέση των κοινωνικοεκπαιδευτικών παραμέτρων, των χαρακτηριστικών γυναικείων γνωρισμάτων (όπως η αυτοεκτίμηση, η αρνητική θεώρηση του εξωτερικού κόσμου και η ικανότητα προσαρμογής σε αυτόν) με την πιθανότητα να εκδηλώσει μια γυναίκα με καρκίνο του μαστού ΜΔΤΣ, δυσχεραίνοντας το επίπεδο της υγείας και την λειτουργικότητά της όσο και την δυνατότητά της να συστήσει μια δυνατή θεραπευτική σχέση με τον/την θεραπευτή/θεραπεύτρια.

Η Σχέση της Μετατραυματικής Ανάπτυξης με την Ελπίδα και την Αισιοδοξία σε Άτομα με Καρκίνο

Μαριλένα Αγγελτοπούλου, Αντωνία {Ντόνα} Παπαστυλιανού

Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην παρούσα μελέτη εξετάζεται η συσχέτιση της μετατραυματικής ανάπτυξης με τους κοινωνικούς περιορισμούς, την ελπίδα και την αισιοδοξία σε άτομα με καρκίνο. Με βάση την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, αναμενόταν ότι τα άτομα με χαμηλούς κοινωνικούς περιορισμούς και υψηλότερα επίπεδα ελπίδας και αισιοδοξίας θα εμφάνιζαν μεγαλύτερη μετατραυματική ανάπτυξη. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 269 ενήλικα άτομα, τα οποία είχαν διαγνωσθεί με καρκίνο. Για την μέτρηση των μεταβλητών χορηγήθηκε η Κλίμακα Κοινωνικών Περιορισμών, η Κλίμακα Μέτρησης του Χαρακτηριστικού της Ελπίδας, η Αναθεωρημένη Κλίμακα Αισιοδοξίας και η Κλίμακα Μέτρησης Μετατραυματικής Ανάπτυξης. Βρέθηκε θετική συνάφεια ανάμεσα στην μετατραυματική ανάπτυξη, την ελπίδα και την αισιοδοξία, ενώ εντοπίστηκε αρνητική συσχέτιση μεταξύ των κοινωνικών περιορισμών και της μετατραυματικής ανάπτυξης. Επίσης, πραγματοποιήθηκε έλεγχος της κατανομής της μετατραυματικής ωρίμανσης των συμμετεχόντων ως προς τον τύπο καρκίνου. Ακόμη, δεν βρέθηκαν διαφορές στη μετατραυματική ανάπτυξη ως προς το φύλο. Τέλος, πραγματοποιήθηκαν δύο αναλύσεις διαμεσολάβησης από τις οποίες προέκυψε πως τόσο η ελπίδα, όσο και η αισιοδοξία διαμεσολαβούν στην σχέση μεταξύ κοινωνικών περιορισμών και μετατραυματικής ανάπτυξης. Τα ευρήματα συζητούνται υπό το φως της επιστημονικής βιβλιογραφίας.

Ενίσχυση της γονικής ανθεκτικότητας και μείωση των συμπτωμάτων της γονικής εξουθένωσης, του στρες και της κατάθλιψης: Μία πιλοτική ψυχοεκπαιδευτική παρέμβαση για μητέρες

Ιωάννα Κολλάρα, Ανδρέας Μπρούζος, Βασιλική Ρομοσιού

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ενίσχυση της γονικής ανθεκτικότητας είναι ζωτικής σημασίας για την ευζωία των γονέων, των παιδιών και της συνολικής ψυχικής υγείας μιας κοινωνίας. Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, υλοποιήθηκε ένα διαδικτυακό ψυχοεκπαιδευτικό πρόγραμμα οχτώ συναντήσεων, το οποίο στόχευε στην ενίσχυση της γονικής ανθεκτικότητας και στη μείωση της γονικής συμπτωματολογίας άγχους, της γονικής εξουθένωσης και της καταθλιπτικής συμπτωματολογίας, σε δείγμα 24 μητέρων με παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Οι μετρήσεις πραγματοποιήθηκαν σε τρεις χρονικές στιγμές: πριν την έναρξη της παρέμβασης, αμέσως μετά την ολοκλήρωσή της, καθώς και δύο μήνες αργότερα. Η αποτελεσματικότητα του προγράμματος αξιολογήθηκε μέσω της χορήγησης τεσσάρων ερωτηματολογίων αυτοαναφοράς: του Connor & Davidson Resilience Scale (CD-RISC-25) για τη μέτρηση της γονικής ανθεκτικότητας, του Parental Stress Index – Short Form (PSI-SF) για την αξιολόγηση του γονικού άγχους, του Parental Burnout Assessment (PBA) για τη διερεύνηση της γονικής εξουθένωσης και του Beck Depression Inventory (BDI) για την καταγραφή της καταθλιπτικής συμπτωματολογίας. Η σύγκριση μεταξύ των τριών χρονικών περιόδων – πριν, μετά την υλοποίηση του προγράμματος και δύο μήνες μετά τη λήξη του – κατέδειξε σημαντικά μεγέθη επίδρασης και ανέδειξε τη βραχυπρόθεσμη αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, αναφορικά με την ενίσχυση της γονικής ανθεκτικότητας και τη μείωση των επιπέδων γονικού άγχους, γονικής εξουθένωσης και καταθλιπτικής συμπτωματολογίας. Παρά τον περιορισμένο αριθμό συμμετεχουσών, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης προσφέρουν ενθαρρυντικά στοιχεία, τα οποία πρόκειται να συζητηθούν στο πλαίσιο της συμβουλευτικής υποστήριξης για την ψυχική υγεία των γονέων.

«Εμείς και Εμείς μαζί»: Πολυοικογενειακή Ψυχοεκπαιδευτική Παρέμβαση σε Οικογένειες Παιδιών με Ογκολογική Νόσο

Κωνσταντίνος Κάτρης, Βασιλική Δασούλα

Αεί Φέρειν

Το πολυοικογενειακό μοντέλο (Multifamily Therapy) βασίζεται στην αρχή ότι η παρουσία και η διάδραση μεταξύ πολλών οικογενειών που βιώνουν κοινές δυσκολίες μπορεί να αποτελέσει ένα ιδιαίτερα ενισχυτικό και ενδυναμωτικό πλαίσιο. Οι πολυοικογενειακές παρεμβάσεις έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία σε ποικίλα πλαίσια ψυχικής και σωματικής υγείας, καθώς ενισχύουν την αλληλοϋποστήριξη, την κατανόηση, τη συλλογική μάθηση και τη δημιουργία κοινοτήτων ανθεκτικότητας. Η παρούσα ομιλία παρουσιάζει μια ψυχοεκπαιδευτική και βιωματική παρέμβαση βασισμένη στο πολυοικογενειακό μοντέλο, η

οποία υλοποιήθηκε από το Κέντρο «Αεί Φέρειν» στον Ξενώνα ΕΛΠΙΔΑ (Σύλλογος Φίλων Παιδιών με Καρκίνο) την περίοδο 2023–2024. Η παρέμβαση σχεδιάστηκε για παιδιά και τους φροντιστές τους και στόχευε στην ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας, της ενδοοικογενειακής σύνδεσης και της συναισθηματικής έκφρασης, σε ένα ασφαλές και δημιουργικό περιβάλλον. Περιλάμβανε 34 εβδομαδιαίες συναντήσεις διάρκειας 90 λεπτών, με τη συμμετοχή 2–6 οικογενειών ανά κύκλο. Η παρέμβαση είχε έντονα ενδυναμωτικό χαρακτήρα: τα μέλη των οικογενειών συνδέθηκαν, ανακούφισαν το βίωμά τους μέσα από το μοίρασμα, και απέκτησαν το αίσθημα του «ανήκειν» σε μια κοινότητα αποδοχής. Στο πέρας της παρέμβασης, διαμορφώθηκε πρόταση για μελλοντική έρευνα με χρήση σταθμισμένων εργαλείων, ώστε να τεκμηριωθούν επιστημονικά τα οφέλη του προγράμματος. Η παρούσα εισήγηση επιδιώκει να αναδείξει τον ρόλο των πολυοικογενειακών ομάδων ως μορφή παρέμβασης με σημαντική αξία για την υποστήριξη οικογενειών που βιώνουν την ασθένεια και την αβεβαιότητα.

Συμπόσιο 22

Στον Πραγματικό και Ψηφιακό Χώρο του Άλλου: Σταυροδρόμια Ευθύνης και Δεοντολογίας στη Θεραπευτική Πράξη

Προεδρείο/α: **Ελένη Δαούτου** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Συζητητές/τριες: **Ελένη Δαούτου** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Η ευθύνη και η δεοντολογία στη θεραπευτική πράξη δεν αποτελούν αμετάβλητες σταθερές· αντιθέτως, αναπλαισιώνονται και επαναπροσδιορίζονται διαρκώς, ανάλογα με το χωρικό, χρονικό και διαπροσωπικό πλαίσιο της κάθε συνάντησης. Στον πραγματικό και στον ψηφιακό χώρο του Άλλου, τα θεραπευτικά όρια καθίστανται συχνά ρευστά, προκαλώντας την ανάγκη για συνεχή επαγρύπνηση εκ μέρους του επαγγελματία. Σε αυτό το πλαίσιο, η δεοντολογία δεν περιορίζεται στην εφαρμογή τυπικών κανόνων, αλλά αναδεικνύεται ως δυναμική ηθική στάση που απαιτεί ενσυναίσθηση, ευελιξία, αυτογνωσία και υπαρξιακή εγρήγορση. Η θεραπευτική σχέση θεμελιώνεται στην εμπιστοσύνη, τη φροντίδα και το βίωμα της ασφάλειας, ενώ προϋποθέτει διαφάνεια, γνησιότητα και σταθερότητα από την πλευρά του θεραπευτή. Παρότι οι θεσμικοί κανόνες -όπως ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (GDPR) και ο Κώδικας Δεοντολογίας του ΣΕΨ- λειτουργούν ως βασικά εργαλεία οριοθέτησης και διασφάλισης της εχεμύθειας, δεν επαρκούν από μόνοι τους για τη διατήρηση μιας ασφαλούς και βιωματικά επαρκούς θεραπευτικής συνθήκης. Καθοριστική είναι η ηθική και υπαρξιακή παρουσία του συμβούλου, η οποία ενισχύει την αίσθηση ότι ο θεραπευόμενος δεν είναι μόνος στη διαδικασία και ότι η σχέση αποτελεί έναν ασφαλή, μετασχηματιστικό χώρο. Η μετάβαση στο ψηφιακό πεδίο εγείρει νέες δεοντολογικές προκλήσεις, όπως η ασφάλεια των δεδομένων, η αδιαφάνεια των τεχνολογικών μέσων, η αποστασιοποίηση, καθώς και οι κίνδυνοι αποπροσωποποίησης της θεραπευτικής επαφής. Ειδικά μνεία αξίζει στην ενσωμάτωση της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) στη συμβουλευτική και ψυχοθεραπευτική διαδικασία. Παρά τα λειτουργικά οφέλη της -όπως η αύξηση της διαγνωστικής ακρίβειας, η ταχύτερη αξιολόγηση και η ανάλυση μη λεκτικών δεικτών- η απουσία επαρκούς ρυθμιστικού πλαισίου, η μειωμένη εμπιστοσύνη των χρηστών και η απουσία ενημερωμένης συναίνεσης επιβάλλουν μια ηθικά στοχαστική, πολυεπίπεδη προσέγγιση. Η υπεύθυνη και κριτική ενσωμάτωσή της απαιτεί αναθεώρηση των υπαρχουσών αρχών και διατύπωση νέων δεοντολογικών εργαλείων που θα ενισχύουν τη διαφάνεια, την αυτονομία του θεραπευόμενου και τη διατήρηση της ανθρώπινης σύνδεσης στον πυρήνα της θεραπείας.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Ψηφιακές Συναντήσεις, Ανθρώπινοι Πόνοι: Σκέψεις για την Ενσωμάτωση της Τεχνητής Νοημοσύνης στη Θεραπευτική Σχέση

Ιωάννης Βαγγέλογλου

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (TN), ως τεχνολογική καινοτομία αιχμής, επιφέρει βαθιές μεταβολές στον τομέα της Ψυχικής Υγείας, με αυξανόμενη αναγνώριση της χρήσης της ως εργαλείο ενίσχυσης της διάγνωσης και της συμβουλευτικής διαδικασίας. Η αξιοποίησή της σε θεραπευτικά πλαίσια έχει συσχετιστεί με αύξηση της διαγνωστικής ακρίβειας και της θεραπευτικής αποτελεσματικότητας, μέσω της ανάλυσης πολυτροπικών δεδομένων που συχνά διαφεύγουν της παρατήρησης σε παραδοσιακές συνεδρίες. Συγκεκριμένα, συστήματα TN είναι ικανά να ανιχνεύσουν και να επεξεργαστούν παραμέτρους όπως η τονικότητα της φωνής, οι εκφράσεις του προσώπου, η κατεύθυνση του βλέμματος και η στάση του σώματος, στοιχεία που παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τη συναισθηματική κατάσταση και τις γνωστικές διεργασίες του συμβουλευόμενου. Αυτό επιτρέπει την πιο σύνθετη αποτύπωση των διαπροσωπικών δυναμικών εντός της θεραπευτικής σχέσης, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης και στην εδραίωση ισχυρότερης θεραπευτικής συμμαχίας. Παράλληλα, η αξιοποίηση αυτών των τεχνολογιών μπορεί να οδηγήσει σε εξοικονόμηση χρόνου και ανθρώπινων πόρων, επιτρέποντας στο Σύμβουλο Ψυχικής Υγείας να εστιάσει περισσότερο σε κρίσιμες πτυχές της παρέμβασης. Ωστόσο, η ενσωμάτωση της TN εγείρει σημαντικά δεοντολογικά ζητήματα. Ερευνητικά δεδομένα καταγράφουν ανησυχίες τόσο από συμβούλους όσο και από συμβουλευόμενους σχετικά με τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων, την έλλειψη διαφάνειας ως προς τη λειτουργία των αλγορίθμων και την ανάγκη για σαφή και ενημερωμένη συναίνεση. Σε μελέτη, μόνο το 14,10% των συμμετεχόντων δήλωσε εμπιστοσύνη στη χρήση TN για τη διαχείριση των δεδομένων του. Προβληματισμοί εντοπίζονται και στην απουσία καθολικά αποδεκτών ρυθμιστικών πλαισίων. Ζητήματα όπως η πιθανότητα κακής χρήσης, η εξάρτηση από την τεχνολογία, οι συνέπειες για τη θεραπευτική σχέση, η διατήρηση της ανθρώπινης διάστασης στον πόνο του συμβουλευόμενου αλλά και στη συμβουλευτική διαδικασία παραμένουν ενεργά πεδία ηθικής διερεύνησης. Η παρούσα ενότητα διερευνά τη δυνατότητα ενσωμάτωσης της TN με ασφάλεια και δεοντολογική ευθύνη στη θεραπευτική πρακτική καθώς και τη δυνητική άρση ή μετριασμό των κινδύνων μέσω κατάλληλων ρυθμιστικών μηχανισμών.

Από την Τεχνική Ακρίβεια στην Υπαρξιακή Ασάφεια: Ρόλοι, Όρια και Δεοντολογικές Τριβές στην Ενσώματη και Ψηφιακή Θεραπευτική Σχέση

Χρήστος Τσότρας

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η ψυχοθεραπευτική σχέση κινείται διαρκώς ανάμεσα σε δύο φαινομενικά αντιθετικές δυνάμεις: την τεχνική ακρίβεια, που βασίζεται στην επιστημονική τεκμηρίωση, τον εμπειρισμό και την ηθικοδεοντολογική ευθύνη και την υπαρξιακή ασάφεια, που αγκαλιάζει τη μοναδικότητα κάθε θεραπευόμενου, την αβεβαιότητα της ανθρώπινης συνάντησης και την ιδιαιτερότητα κάθε συνεδρίας. Στην παρούσα εργασία επιχειρείται μια εστιασμένη ματιά σε αυτό το φάσμα, με αφετηρία τη συνθετική συμβουλευτική, η οποία ως προσέγγιση προσφέρει την αναγκαία ευελιξία για να προσεγγιστούν τα σύνθετα και συχνά αντιφατικά αιτήματα της εποχής. Θα εξεταστούν οι ρόλοι και τα όρια του θεραπευτή, καθώς και οι ηθικές και δεοντολογικές προκλήσεις που προκύπτουν μέσα στο δυναμικό και διαπραγματεύσιμο πλαίσιο της θεραπευτικής πράξης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον τρόπο που η τεχνολογική μεσολάβηση, η οθόνη, το διαδίκτυο, η ψηφιακή απόσταση μεταμορφώνει τη φύση της θεραπευτικής σχέσης. Τι σημαίνει ενσυναίσθηση όταν δεν μοιραζόμαστε φυσικό χώρο; Πώς επανανοηματοδοτείται η ασφάλεια όταν η οικειότητα βασίζεται σε pixels και ήχο που διακόπτεται; Τι σημαίνει πλαίσιο όταν τα όρια μεταξύ προσωπικού και επαγγελματικού, ιδιωτικού και δημόσιου γίνονται ολοένα πιο διάχυτα; Μέσα από βιωματικά παραδείγματα και σύγχρονη βιβλιογραφική ανασκόπηση, αναδύονται τα διλήμματα που καλείται να αντιμετωπίσει ο σύγχρονος θεραπευτής, όπως οι ρευστές έννοιες της ταύτισης, της εγγύτητας, της αυθεντικότητας και η συνεχής επαναδιαπραγμάτευση ορίων και παρουσίας. Το ερώτημα του τι σημαίνει να είμαι εδώ όταν το εδώ είναι ένα ψηφιακό περιβάλλον. Η συνθετική προσέγγιση, με την περίπλοκη και πολυμορφική φύση, προσφέρει έναν τρόπο να κρατήσουμε δομή χωρίς να αποκλείσουμε ασάφεια, δηλαδή να είμαστε ακριβείς χωρίς να γίνουμε ψυχροί και να

τιμήσουμε κανόνες χωρίς να χάσουμε ανθρωπιά. Στόχος της εργασίας είναι να φωτίσει όχι μόνο τι πρέπει να γίνεται στη θεραπευτική πράξη, αλλά και το πώς βιώνεται ως ζωντανή, εύθραυστη και πολύτιμη συνάντηση. Γιατί η θεραπεία, ψηφιακή ή μη, δεν είναι μόνο τεχνική, είναι πρωτίστως σχέση.

Η Ηθική ως Χώρος Προστασίας του Άλλου: Ανάμεσα στον Κανόνα και την Ενσυναίσθηση στη Συμβουλευτική Πράξη

Ευστράτιος Πουτζούλογλου

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η ηθική στη συμβουλευτική πράξη δεν περιορίζεται σε έναν άκαμπτο κώδικα περίπλοκων κανόνων. Αποτελεί έναν δυναμικό χώρο που διαμορφώνεται από αρχές, αξίες και στάσεις, καθορίζοντας τη σχέση του/της συμβούλου τόσο με τον εαυτό του/της όσο και με τον/την συμβουλευόμενο/η. Ο σεβασμός, η εχεμύθεια, η εμπιστευτικότητα και η προστασία του απορρήτου συνιστούν βασικές ηθικές προϋποθέσεις στο συμβουλευτικό δωμάτιο. Η διασφάλιση της ανωνυμίας, η ύπαρξη ενυπόγραφης συγκατάθεσης, η αποτροπή διπλών σχέσεων και η σαφής οριοθέτηση του ρόλου του/της συμβούλου αποτελούν κρίσιμους άξονες του κώδικα δεοντολογίας. Ταυτόχρονα, η ηθική διάσταση της συμβουλευτικής δεν εξαντλείται μόνο στη συμμόρφωση με κανόνες. Η ενσυναίσθηση, ως ικανότητα βαθιάς κατανόησης του βιώματος του άλλου, εμπλουτίζει τη συμβουλευτική σχέση με ποιότητα, αυθεντικότητα και ασφάλεια. Ο/η σύμβουλος, μέσα από τη σύνδεση, προσφέρει έναν προστατευμένο χώρο αποδοχής, όπου το άτομο μπορεί να αναγνωρίσει τις ανάγκες του και να ενεργοποιήσει το δυναμικό του. Η επαγγελματική ευθύνη του/της συμβούλου περιλαμβάνει επίσης την ικανότητα αναγνώρισης των ορίων της ειδικότητας και της προσωπικής επάρκειας, καθώς και την κατάλληλη παραπομπή όταν αυτή απαιτείται. Ηθική είναι και η φροντίδα απέναντι σε πιθανή απειλή εαυτού ή τρίτων, ακόμα και όταν ο/η σύμβουλος έρθει αντιμέτωπος/η με τη δύσκολη απόφαση άρσης του απορρήτου. Η εσωτερική στάση του/της συμβούλου, η συνεχής εποπτεία, η προσωπική εργασία, η κατάρτιση και η συνεχιζόμενη εκπαίδευση, η ενσυνείδητη παρουσία στη συνεδρία και η συναισθηματική επαφή με τον Άλλο είναι στοιχεία που συνθέτουν τον ηθικό χώρο. Η ηθική γίνεται έτσι η βαθύτερη δέσμευση στη διασφάλιση ενός πλαισίου όπου ο άνθρωπος μπορεί να βιώσει, να εξελιχθεί και να θεραπευτεί. Στο σημείο αυτό η ηθική συναντά όχι μόνο την επαγγελματική υπευθυνότητα, αλλά και τη βαθύτερη ουσία της ανθρώπινης σχέσης και συνύπαρξης στο Συμβουλευτικό Δωμάτιο. Συνεπώς, η ηθική, δεν είναι απλώς ένα εργαλείο της συμβουλευτικής – είναι η ψυχή της. Εκεί όπου ο κανόνας συναντά την ενσυναίσθηση, γεννιέται ο αυθεντικός διάλογος.

Ανάμεσα στην Εγγύτητα και την Έκθεση: Η Προστασία του Απορρήτου ως Ηθικό και Ψυχικό Σύνορο στη Συνάντηση με τον Άλλο, Δια ζώσης και Διαδικτυακά

Βασίλειος Λιάτης

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η προστασία του απορρήτου αποτελεί κεντρικό πυλώνα της θεραπευτικής σχέσης. Δεν είναι απλώς νομική υποχρέωση, αλλά μια έμπρακτη στάση φροντίδας, που αντανάκλα σεβασμό στον ψυχικό χώρο του θεραπευόμενου. Στο φυσικό πλαίσιο μιας δια ζώσης συνεδρίας, αυτό μεταφράζεται σε συγκεκριμένες πρακτικές: αρχεία που φυλάσσονται με ασφάλεια, εξασφαλισμένος χώρος χωρίς παρεμβολές, ενημέρωση του θεραπευόμενου για τη συλλογή και χρήση των δεδομένων του και σαφείς όροι για την τυχόν εμπλοκή τρίτων (π.χ παρατηρητών). Στο ψηφιακό περιβάλλον, όμως, οι συνθήκες διαφοροποιούνται. Η επιλογή της πλατφόρμας (ασφαλής, κρυπτογραφημένη), η προστασία των ψηφιακών αρχείων, η ενημέρωση για κινδύνους (όπως η δυνατότητα παρακολούθησης ή ηχογράφησης), και η ρητή απαγόρευση καταγραφών χωρίς συναίνεση, γίνονται απαραίτητες προϋποθέσεις. Ταυτόχρονα, η διαδικτυακή συνθήκη απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή στον καθορισμό ορίων: η «εγγύτητα» που δημιουργεί η οθόνη μπορεί να είναι απατηλή και να θολώνει ρόλους ή όρια. Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (GDPR) στην Ευρώπη θέτει το πλαίσιο προστασίας προσωπικών και ευαίσθητων δεδομένων υγείας. Παράλληλα, οι Κώδικες Δεοντολογίας των ελληνικών φορέων ψυχοθεραπείας/συμβουλευτικής (ΣΕΨ, ΕΕΨΕ, ΕΕΣ) επισημαίνουν όλες την ανάγκη για αυστηρό σεβασμό στο απόρρητο, την αποφυγή διπλών σχέσεων, τη διαφάνεια ως προς τις μεθόδους, και τη συνεχή εποπτεία του επαγγελματία. Η ενότητα αυτή εξετάζει τις πρακτικές, ηθικές και τεχνολογικές πτυχές της προστασίας του απορρήτου, αναγνωρίζοντας ότι σε κάθε μορφή θεραπευτικής συνάντησης -είτε στο ίδιο δωμάτιο είτε πίσω από μια κάμερα- η ευθύνη του θεραπευτή είναι να κρατά τον χώρο ασφαλή, ξεκάθαρο και σταθερό. Όχι μόνο για να προστατεύσει τον Άλλο, αλλά και για να τιμήσει την ίδια τη σχέση που διαμορφώνεται μέσα από την εμπιστοσύνη. Συνεπώς, σ' έναν κόσμο που αλλάζει ραγδαία, η δέσμευση του συμβούλου στο απόρρητο των πληροφοριών είναι μια συνεχής ηθική επιλογή, θεμελιώδης για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τη θεραπευτική/συμβουλευτική σχέση.

Συμπόσιο 23

Ρευστές Ταυτότητες και Σταθεροί Άλλοι : Οικογένεια, Αναγνώριση και Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Εργασία με Τρανς και Non-Binary Άτομα

Προεδρείο/α: **Βασίλης Κομνηνός** (Ι.Σ.Ο.Ψ.)

Συζητητές/τριες: **Βασίλης Κομνηνός** (Ι.Σ.Ο.Ψ.)

Η εργασία αυτή προσεγγίζει τις πολυδιάστατες θεραπευτικές προκλήσεις που αναδύονται κατά τη συνάντηση με τρανς και non-binary άτομα, μέσα από το πρίσμα της σχεσιακής ψυχαναλυτικής θεωρίας και πράξης. Κεντρική θέση κατέχει η έννοια της συν-κατασκευής της ταυτότητας, η οποία αναδύεται στο διαπροσωπικό πεδίο της θεραπείας και διαμορφώνεται μέσα από τις εντάσεις, τις μεταβιβαστικές και αντιμεταβιβαστικές κινήσεις, και τη συναισθηματική συν-ρύθμιση. Η ρευστότητα και η αμφισημία των τρανς και non-binary ταυτοτήτων έρχονται συχνά σε σύγκρουση με τις εσωτερικές αναπαραστάσεις του Άλλου, δημιουργώντας σχεσιακές εντάσεις και αβεβαιότητα τόσο στο οικογενειακό όσο και στο θεραπευτικό πλαίσιο. Η αδυναμία της οικογένειας να πενήσει την απώλεια της φανταστικής ταυτότητας του παιδιού δυσχεραίνει την αναγνώριση και συχνά οδηγεί σε αποκλεισμό, σιωπή ή τραυματική ρήξη. Σε αυτό το συγκείμενο, η ανάδυση της υποκειμενικότητας του τρανς ή non-binary προσώπου συνδέεται με την ανάγκη για έναν μεταβατικό χώρο που θα επιτρέψει τη συμβολική επεξεργασία και τη συγκρότηση νέας νοηματοδότησης. Η αποκάλυψη της ταυτότητας (coming out) και το βλέμμα του Άλλου λειτουργούν ως δυναμικοί καθρέφτες, οι οποίοι μπορούν να ενισχύσουν ή να κατακερματίσουν τη συνοχή του υποκειμένου. Η αμοιβαία αναγνώριση της υποκειμενικότητας και η διαχείριση του κινδύνου σύμπτραξης ή της έντονης αντιμεταβιβαστικής αντίδρασης αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη δημιουργία ενός θεραπευτικού πεδίου που δεν θα αναπαράγει τις κοινωνικές αποκλειστικές δυναμικές, αλλά θα προάγει την ψυχική μετακίνηση, την αποδοχή και την ενσωμάτωση της ρευστής ταυτότητας.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Αποκάλυψη και το Βλέμμα: Coming-Out, Μητρική Αναγνώριση και το Τραύμα του Αποκλεισμού

Ηλέκτρα Βρυώνη

Ι.Σ.Ο.Ψ.

Η εισήγηση αυτή βασίζεται σε μία κλινική βινιέτα και εξετάζει τη διαδικασία αποκάλυψης της σεξουαλικής ταυτότητας (coming out) μιας νεαρής κοπέλας και την ψυχική διεργασία γύρω από το βλέμμα της μητέρας, βλέμμα που άλλοτε ζητείται ως επιβεβαίωση και άλλοτε αποφεύγεται ως απορριπτικό. Η αποκάλυψη δεν νοείται ως μια στιγμιαία πράξη αλλά αφορά μια εύθραυστη και κυκλική διαδικασία, μια διαρκή προσπάθεια για σχέση. Το πρόσωπο του θεραπευτή εμπλέκεται σχετικά και συχνά καλείται να υποστηρίξει αλλά και ταυτόχρονα να αντέξει τις μεταβιβάσεις μιας μητέρας που αδυνατεί να αναγνωρίσει τη σεξουαλικότητα της κόρης. Η θεραπευτική σχέση διαμορφώνεται μέσα από ταλαντεύσεις μεταξύ οικειότητας και απόσυρσης, με τον θεραπευόμενο να εκθέτει και να ανακαλεί διαρκώς το αφήγημά του, δοκιμάζοντας το ενδεχόμενο μιας άλλης ματιάς. Η διαδικασία του coming out στους γονείς και στην κοινωνία εγγράφεται στο σώμα ως επιθυμία να υπάρξει κανείς με αλήθεια και ασφάλεια. Η απουσία αναγνώρισης διαμορφώνει έναν βαθύ διχασμό που διαπερνά τον ψυχισμό. Στη σχεσιακή ψυχανάλυση, η ταυτότητα συγκροτείται εντός της σχέσης, και η μη αναγνώριση βιώνεται ως επιβίωση μέσα σε κενό καθρέφτη. Η θεραπευτική παρουσία φιλοδοξεί να προσφέρει έναν «αρκετά καλό καθρέφτη» που δεν απορρίπτει αλλά βλέπει, συν-κινείται, διαρκεί. Η ετεροφυλόφιλη, έγγαμη θεραπεύτρια καλείται να αναγνωρίσει τα τυφλά της σημεία, τις προκαταλήψεις της, αλλά και να αντέξει τον πόνο του Άλλου χωρίς να τον εξουδετερώνει με βεβαιότητες. Η θέση της είναι ενσώματη και πολιτική· οφείλει να γνωρίζει πότε ο τρόπος ύπαρξής της γίνεται ασυνείδητο μήνυμα προς το θεραπευόμενο και να διαμορφώνει έναν ασφαλή, ανοιχτό χώρο για το διαφορετικό.

Θεραπευτικές Προκλήσεις στην Συν-Κατασκευή Ταυτότητας με Non-Binary Άτομα: Μια Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Προσέγγιση

Βασίλης Κομνηνός

Ι.Σ.Ο.Ψ.

Η παρούσα εργασία εξετάζει τις θεραπευτικές προκλήσεις στη συνάντηση με non-binary άτομα, μέσα από το πρίσμα της σχεσιακής ψυχαναλυτικής προσέγγισης. Όπως θα δούμε μέσα από την παρουσίαση ενός κλινικού περιστατικού, κεντρικό άξονα αποτελεί η συν-κατασκευή της ταυτότητας εντός της θεραπευτικής σχέσης, ως δυναμική διεργασία που βασίζεται στην αλληλεπίδραση και αμοιβαία αναδιαμόρφωση υποκειμενικότητων. Η non-binary εμπειρία ενσαρκώνει τη ρευστότητα και την αμφισημία, στοιχεία που συχνά προκαλούν σχεσιακές εντάσεις, καθώς αμφισβητούν τις σταθερές εσωτερικές αναπαραστάσεις του Άλλου — και του θεραπευτή — για το φύλο, τη συνοχή και την ταυτότητα. Η μη κανονιστική ταυτοτική θέση του non-binary ατόμου μπορεί να βιωθεί ως πρόκληση για την ψυχική συνοχή και του ίδιου του θεραπευτή, κινητοποιώντας άγχη, ανάγκη για σταθεροποίηση ή υποσυνείδητη επιθυμία για «αποκατάσταση» μέσω της ερμηνείας. Παράλληλα, τα άτομα αυτά εισέρχονται στη θεραπεία φέροντας πολιτισμικές αφηγήσεις, κοινωνικές προσδοκίες και διαγενεαλογικά στερεότυπα που έχουν εντυπωθεί στον ψυχισμό τους και επηρεάζουν βαθιά τον τρόπο που αντιλαμβάνονται, προσδιορίζουν και διαπραγματεύονται την ταυτότητά τους. Οι πολιτισμικές νόρμες περί φύλου, κανονικότητας και κοινωνικής αποδοχής εγγράφονται διαχρονικά στο σώμα και στη φαντασίωση, συγκροτώντας ένα υπόβαθρο εσωτερικών αντιφάσεων και συγκρούσεων, που ενεργοποιούνται εντός της θεραπευτικής σχέσης. Η απώλεια συνοχής και η απώλεια κοινής νοηματοδοτούμενης αντίληψης στο εσωτερικό του θεραπευτικού δεσμού μπορεί να καταστούν γόνιμο πεδίο διερεύνησης, εφόσον υποστηριχθούν από έναν μεταβατικό χώρο που επιτρέπει την αναδυόμενη ψυχική διαμόρφωση χωρίς αναγκαστική κατηγοριοποίηση. Η αμοιβαία αναγνώριση της υποκειμενικότητας είναι αναγκαία αλλά εύθραυστη, ιδιαίτερα μπροστά στον κίνδυνο σύμπτραξης ή/και έντονης αντιμεταβιβαστικής αντίδρασης, όπου ο θεραπευτής μπορεί είτε να συμπορευτεί άκριτα είτε να αμυνθεί απέναντι στη ρευστότητα του Άλλου, περιορίζοντας τη δυνατότητα ψυχικής μετακίνησης. Η σχεσιακή ψυχανάλυση προσφέρει εργαλεία για τη διατήρηση ενός εσωτερικού χώρου σκέψης και διάλογου, όπου η μη-κανονικότητα δεν αποτελεί απειλή, αλλά πρόσκληση για συνάντηση με το Άλλο χωρίς ερμηνευτική απολυτότητα.

Η Άλλη ως Καθρέφτης και Όριο: Φυλομετάβαση και η Σύνθετη Γυναικεία Υποκειμενικότητα

Μαρία Φούντα

Ι.Σ.Ο.Ψ.

Η Μαρίνα, μια τρανς γυναίκα, ξεκίνησε το ταξίδι της φυλομετάβασης στα 36 της έτη, μια διαδρομή γεμάτη ασυνέχειες, εκρήξεις, μετακινήσεις και ρωγμές. Στην προσπάθειά της να υπάρξει ψυχικά και σωματικά ως «γυναίκα», συμπορευτήκαμε σε ένα κυνήγι χαμένου θησαυρού, με μοναδικό οδηγό έναν ψυχικό χάρτη μέσα στον οποίο η θηλυκότητα βρισκόταν διαρκώς υπό αμφισβήτηση, από τους άλλους, από τον εαυτό της, από το σώμα της. Ο εαυτός δεν είναι ενιαίος αλλά πολλαπλός, και αυτό που μεταβάλλεται είναι η ικανότητά μας να «στεκόμαστε στους ενδιάμεσους χώρους». Η θεραπεία μας έπρεπε να γίνει ακριβώς αυτός ο χώρος: ένα μεταβατικό πεδίο, όπου η επιθυμία, το τραύμα και η θηλυκότητα μπορούσαν να υπάρξουν όχι ως σταθερές, αλλά ως διαρκείς πράξεις αναγνώρισης. Η αρχική της ανάγκη για ερμηνείες και ταμπέλες υποχώρησε μπροστά σε μια βαθύτερη επιθυμία, την ανάγκη για εμπειρία. Την ανάγκη για τη δημιουργία ενός «διευκολυντικού περιβάλλοντος», αρκετά ασφαλούς ώστε να μπορέσει να φανεί, να ακουστεί και να αντέξει τον εαυτό της. Κάθε κρίση, κάθε αμφισβήτηση, κάθε υποτροπή, αναδείκνυε αντίρροπες μεταβιβάσεις, στις οποίες εγώ εμφανιζόμουν ως «γυναίκα-ιδεώδης» ή ως «γυναίκα-απειλή». Η ανάγκη για αμοιβαία αναγνώριση, και η θεώρηση του φύλου ως μιας «μαλακής, συναρμολογούμενης κατασκευής», με βοήθησαν – σε στιγμές έντονης απόσυρσης αλλά και βαθιάς σύνδεσης – να συναντήσω τον εαυτό μου όχι μόνο ως επαγγελματία, αλλά ως συν-δημιουργό ενός θεραπευτικού πεδίου, όπου η ταυτότητα συγκροτείται μέσω της σχέσης. Ωστόσο, η εμπλοκή μου δεν ήταν απαλλαγμένη από αντιστάσεις. Ο θεραπευτής ενδέχεται να επενδύει ασυνείδητα στην «μη-γνώση» της τρανς εμπειρίας, κρατώντας τον άλλον αμφίσημο, στο όνομα της ουδετερότητας ή της θεωρητικής συγκράτησης. Η επίγνωση αυτής της παγίδας υπήρξε καθοριστική καθώς με έφερε αντιμέτωπη με τις δικές μου φαντασιώσεις, προσδοκίες και αμυντικές συνθέσεις γύρω από το φύλο, το σώμα και τη θηλυκότητα.

Αφόρητη Μεταμόρφωση: Τρανς Ταυτότητες και η Αδυναμία της Οικογένειας να Πενθήσει

Ειρήνη Ηλικίδου

Ι.Σ.Ο.Ψ.

Εστιάζοντας στην ένταση που αναδύεται ανάμεσα στη συγκρότηση μιας τρανς ταυτότητας και στην αδυναμία της οικογένειας να πενήσει το φαντασιωσικό παιδί που “χάνει”, η παρούσα εισήγηση διερευνά πώς αυτή η ανεκπλήρωτη διεργασία πένθους μετασχηματίζεται σε ψυχικό φορτίο και για τα δύο μέρη. Η τρανς ταυτότητα βιώνεται συχνά ως προδοσία μιας προσδοκώμενης συνέχειας, καθιστώντας το πένθος ανομολόγητο και τον δεσμό εύθραυστο. Με άξονα τη σχεσιακή ψυχανάλυση η εισήγηση αυτή επιχειρεί μία θεωρητική διερεύνηση του δεσμού που καλείται να μεταμορφωθεί για να “χωρέσει” στο οικογενειακό ασυνείδητο. Παράλληλα, συνομιλώντας με την queer θεωρία, εξετάζονται έννοιες όπως η ρευστότητα του φύλου και το κατά πόσο τα ψυχαναλυτικά σχήματα μπορούν να υποστηρίξουν την τρανς εμπειρία χωρίς απαραίτητα να την αφομοιώνουν ιδεολογικά. Επιπλέον, εξετάζεται πώς το κοινωνικό ασυνείδητο και η εσωτερικευμένη ετεροκανονικότητα καθιστά δύσκολο ή αδύνατο το πένθος καθώς το παιδί που “χάνεται” δεν ήταν σωστό να “χαθεί”. Η θεωρητική αυτή σύνθεση φωτίζει τη δυσκολία της οικογένειας να αφήσει χώρο σε κάτι νέο να υπάρξει χωρίς να το καταστρέφει. Από την άλλη το τρανς άτομο καλείται αφενός να δομήσει τη νέα του ταυτότητα και αφετέρου να αντέξει την απόσυρση και την ψυχική ακαμψία του περιβάλλοντός του. Συμπερασματικά, η τρανς εμπειρία καταδεικνύει τις αδυναμίες της σχέσης να μεταμορφωθεί. Εάν καταστεί δυνατό, εάν δηλαδή υπάρξει χώρος για απώλεια από την πλευρά της οικογένειας, τότε μπορεί να δημιουργηθεί ένας δεσμός που βασίζεται στην πραγματική συνάντηση. Η Σχεσιακή Ψυχανάλυση καλείται να σταθεί σε αυτή τη μετάβαση χωρίς να παθολογικοποιεί αλλά να φιλοξενεί την πολυπλοκότητά της. Το θεραπευτικό δωμάτιο μπορεί να λειτουργήσει ως ένας χώρος μετάβασης και ο θεραπευτής να γίνει μάρτυρας αυτής της απώλειας και μέσο αναγνώρισης του Άλλου ως διαφορετικού αλλά συνδεδεμένου.

Συμπόσιο 24

Επαγγελματική Ανάπτυξη Εφήβων και Νέων: Διαστάσεις και Προκλήσεις για την Επαγγελματική Συμβουλευτική

Προεδρείο/α: **Καλλιόπη Κουνενού** (ΑΣΠΑΙΤΕ), **Ντίνα Κουρμούση** (ΑΣΠΑΙΤΕ)

Συζητητές/τριες: **Γεωργία Γκαντώνια** (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)

Η μετάβαση από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή αποτελεί μια κρίσιμη αναπτυξιακή φάση, κατά την οποία οι νέοι καλούνται να λάβουν σημαντικές αποφάσεις για την επαγγελματική τους πορεία και ταυτότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της **επαγγελματικής προσαρμοστικότητας** (career adaptability) αναδεικνύεται ως θεμελιώδης ψυχοκοινωνικός πόρος, που διευκολύνει την αντιμετώπιση προκλήσεων, αβεβαιότητας και μεταβατικών σταδίων. Παράλληλα, η διαμόρφωση της **επαγγελματικής ταυτότητας** και η ενίσχυση της **επαγγελματικής ανάπτυξης** σχετίζονται στενά με την αυτογνωσία, τις κοινωνικές προσδοκίες, την υποστήριξη από το περιβάλλον, την αποτελεσματική επικοινωνία και αξιοποίηση των πηγών στήριξης, και τις παραμέτρους αυτορρύθμισης. Το παρόν συμπόσιο αναδεικνύει την πολυπαραγοντική φύση της επαγγελματικής ανάπτυξης των νέων αξιοποιώντας τόσο την ποσοτική όσο και την ποιοτική ερευνητική μεθοδολογία. Οι δύο πρώτες ανακοινώσεις αφορούν στους παράγοντες που σχετίζονται με την επαγγελματική προσαρμοστικότητα των εφήβων, αναδεικνύοντας εκείνους τους οποίους πρέπει να λάβουν υπόψη τους οι ειδικοί της επαγγελματικής συμβουλευτικής. Η τρίτη ανακοίνωση αφορά στη συγκρότηση της επαγγελματικής ταυτότητας του Ψυχολόγου, αναδεικνύοντας τους παράγοντες εκείνους που συμβάλλουν στη συγκρότησή της. Η τέταρτη ανακοίνωση πραγματεύεται τους τρόπους με τους οποίους πρέπει να λαμβάνει χώρα η επικοινωνία εντός των υποστηρικτικών πλαισίων προκειμένου να συμβάλει θετικά στην επαγγελματική ανάπτυξη των νέων και προτείνει κατευθύνσεις για την ενδυνάμωση της επαγγελματικής συμβουλευτικής πρακτικής σε διαφορετικά πλαίσια.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Δημογραφικοί και Ψυχοκοινωνικοί Παράγοντες στην Επαγγελματική Προσαρμοστικότητα Εφήβων

Ντίνα Κουρμούση¹, Καλλιόπη Κουνενού¹, Αντώνης Καλαματιανός², Χρήστος Πεζirkανίδης³, Γεώργιος Χρούσος⁴

¹ΑΣΠΑΙΤΕ, ²Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, ³Πάντειο Πανεπιστήμιο, ⁴ΕΚΠΑ

Η παρούσα μελέτη διερεύνησε την επαγγελματική προσαρμοστικότητα (Career Adaptability) εφήβων μαθητών Λυκείου. Μελέτησε τη σχέση της με δημογραφικά χαρακτηριστικά και με ψυχοκοινωνικούς παράγοντες όπως η αντιλαμβανόμενη κοινωνική υποστήριξη, το αντιλαμβανόμενο στρες, το άγχος εξετάσεων και το στρες από σχολικές προσδοκίες. Μέθοδος: Το δείγμα αποτελείται από 999 μαθητές όλων των τύπων του Ελληνικού λυκείου. Η επαγγελματική προσαρμοστικότητα μετρήθηκε μέσω της συντομευμένης κλίμακας CAAS-SF, ενώ οι ψυχοκοινωνικοί παράγοντες εκτιμήθηκαν με την Κλίμακα Αντιλαμβανόμενου Στρες (PSS), την Κλίμακα Αντιλαμβανόμενης Κοινωνικής Υποστήριξης (MPSSS) την Κλίμακα Άγχους Σχολικών Εξετάσεων (AESI), και την Κλίμακα Στρες Σχολικών Προσδοκιών (WTAS). Διεξήχθη ιεραρχική γραμμική παλινδρόμηση και ανάλυση διαμεσολάβησης με τη διαδικασία PROCESS 4.2. Αποτελέσματα: Οι μαθητές ΕΠΑΛ παρουσίασαν σημαντικά υψηλότερες τιμές στις διαστάσεις "Concern" και "Control" συγκριτικά με μαθητές γενικού λυκείου. Η συχνή χρήση κοινωνικών δικτύων σχετίστηκε με χαμηλότερες τιμές στις διαστάσεις "Concern", "Curiosity" και "Confidence". Αντιθέτως, υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο γονέων και ενασχόληση με αθλητικές δραστηριότητες συσχετίστηκαν θετικά με τις διαστάσεις "Control", "Curiosity" και "Confidence". Αυξημένες σχολικές προσδοκίες και κοινωνική υποστήριξη από την οικογένεια και τον σημαντικό άλλο προβλέπουν υψηλότερη προσαρμοστικότητα. Το άγχος εξετάσεων και ο χαμηλός αντιλαμβανόμενος έλεγχος στρες σχετίστηκαν αρνητικά με όλες σχεδόν τις διαστάσεις της CAAS-SF. Συμπεράσματα: Οι δημογραφικοί και ψυχοκοινωνικοί παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά την επαγγελματική προσαρμοστικότητα των μαθητών. Η κοινωνική υποστήριξη λειτουργεί ως προστατευτικός μηχανισμός απέναντι στις αρνητικές επιδράσεις του στρες και του άγχους, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ενίσχυση του υποστηρικτικού περιβάλλοντος των εφήβων. Τα αποτελέσματα συζητούνται σε σχέση με τις προκλήσεις που συνιστούν για την επαγγελματική συμβουλευτική.

Ο Ρόλος της Αντιλαμβανόμενης Κοινωνικής Υποστήριξης στη Σχέση Στρες και Επαγγελματικής Προσαρμοστικότητας στους Εφήβους

Καλλιόπη Κουνενού¹, Ντίνα Κουρμούση¹, Αντώνης Καλαματιανός², Χρήστος Πεζirkανίδης³, Γεώργιος Χρούσος⁴

¹ΑΣΠΑΙΤΕ, ²Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, ³Πάντειο Πανεπιστήμιο, ⁴ΕΚΠΑ

Η μελέτη εξετάζει τον διαμεσολαβητικό ρόλο της αντιλαμβανόμενης κοινωνικής υποστήριξης στη σχέση μεταξύ σχολικού στρες (γενικευμένου και εξεταστικού) και των διαστάσεων της επαγγελματικής προσαρμοστικότητας στους μαθητές λυκείου. Μέθοδος: Στη μελέτη συμμετείχαν 999 μαθητές από διάφορους τύπους λυκείου. Η ανάλυση διαμεσολάβησης πραγματοποιήθηκε με τη διαδικασία PROCESS 4.2. Οι εξαρτημένες μεταβλητές ήταν οι τέσσερις διαστάσεις της κλίμακας Επαγγελματικής Προσαρμοστικότητας [CAAS-SF (Concern, Control, Curiosity, Confidence)] και η συνολική βαθμολογία. Εξετάστηκε η μερική ή πλήρης διαμεσολάβηση της κοινωνικής υποστήριξης στις σχέσεις μεταξύ του της Κλίμακας Αντιλαμβανόμενου Στρες (PSS), της Κλίμακας Άγχους Σχολικών Εξετάσεων (AESI) και της Κλίμακας Στρες Σχολικών Προσδοκιών (WTAS) με την επαγγελματική προσαρμοστικότητα. Αποτελέσματα: Η κοινωνική υποστήριξη δεν διαμεσολάβησε σημαντικά τη σχέση μεταξύ γενικευμένου στρες (PSS) και επαγγελματικής προσαρμοστικότητας. Αντιθέτως, φάνηκε να μεσολαβεί πλήρως μεταξύ του σχολικού στρες απόδοσης και της συνολικής προσαρμοστικότητας, ενώ μερικώς μεσολάβησε στη σχέση άγχους εξετάσεων και προσαρμοστικότητας. Η απουσία υποστήριξης συνδέθηκε με μεγαλύτερη αρνητική επίδραση του άγχους εξετάσεων στη διάσταση "Confidence". Συμπεράσματα: Η κοινωνική υποστήριξη μπορεί να λειτουργήσει ως προστατευτικός παράγοντας που αμβλύνει την αρνητική επίδραση του σχολικού στρες στην επαγγελματική προσαρμοστικότητα των εφήβων. Τα ευρήματα ενισχύουν τη σημασία παρεμβάσεων ενδυνάμωσης του κοινωνικού δικτύου μαθητών, ιδίως ενόψει εξετάσεων.

Κατανοώντας τους Παράγοντες Διαμόρφωσης της Επαγγελματικής Ταυτότητας των Ψυχολόγων στη Σύγχρονη Πραγματικότητα: Μία Ποιοτική Μελέτη

Ζωή Μωραΐτη¹, Σπυρίδων Κάμτσιος²

¹Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, ²Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η εργασία εξετάζει τη διαμόρφωση της επαγγελματικής ταυτότητας ενεργών και έμπειρων ψυχολόγων, με στόχο τη διερεύνηση των βασικών παραγόντων που συμβάλλουν στην ανάπτυξή της. Η μελέτη οργανώνεται γύρω από τρία βασικά ερευνητικά ερωτήματα: (α) ποιες αξίες και πεποιθήσεις θεωρούν οι ψυχολόγοι καθοριστικές για τη συγκρότηση της επαγγελματικής τους

ταυτότητας, (β) ποιοι είναι οι κύριοι παράγοντες που καθοδηγούν τους επαγγελματίες στην άσκηση του ρόλου τους, και (γ) πώς οι ίδιοι αντιλαμβάνονται τη σύνδεση ανάμεσα στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική τους ταυτότητα. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 12 επαγγελματίες ψυχολόγοι, οι οποίες μέσω των ημι-δομημένων συνεντεύξεων παρείχαν πληροφορίες σχετικές με τα ερωτήματα της μελέτης. Η επιλογή των συμμετεχόντων έγινε με τη μέθοδο της δειγματοληψίας τύπου χιονοστιβάδας (snowball sampling).

Η μελέτη ανέδειξε ότι η επαγγελματική ταυτότητα των ψυχολόγων συγκροτείται δυναμικά, μέσα από την αλληλεπίδραση οκτώ βασικών παραγόντων: αξίες και πεποιθήσεις, προσωπικά χαρακτηριστικά, επιλογή επαγγέλματος, εκπαιδευτικές εμπειρίες και μέντορες, εποπτεία, συστήματα επιρροής, προκλήσεις στην επαγγελματική πρακτική και προσωπική θεραπεία. Οι παράγοντες αυτοί βρίσκονται στο επίκεντρο της ταυτότητας και συνυφαίνονται σε μια πορεία συνεχούς εξέλιξης. Τα ευρήματα συνοψίζονται σε εννοιολογικό χάρτη και συζητούνται στο πλαίσιο της σύγχρονης βιβλιογραφίας.

Η Ενδοοικογενειακή Επικοινωνία ως Σημαντικός Παράγων Ανάπτυξης και Ενίσχυσης της Επαγγελματικής Προσαρμοστικότητας των Εφήβων

Σπυριδούλα Κωσταρά

Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθήνας

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην μελέτη της επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας εν σχέσει προς την ανάπτυξη και ενίσχυση της επαγγελματικής προσαρμοστικότητας των εφήβων. Ειδικότερα, τονίζεται η ανυπολόγιστη σημασία της οικογένειας για την πορεία του παιδιού μέσα στη ζωή, για το μέλλον του καθώς διαμορφώνονται αξίες και πεποιθήσεις, στάσεις και συμπεριφορές. Στο πλαίσιο της οικογένειας συντελείται η χαραυγή δημιουργικών δυνάμεων, τις οποίες καλούνται να κατευθύνουν οι γονείς και να τις γεωργήσουν επιδέξια και βαθειά αποβλέποντας στην μελλοντική επαγγελματική αποκατάσταση, την πνευματική συγκρότηση και την ηθική αρτίωση των παιδιών τους. Προς τούτοις, αναλύονται θεμελιώδεις αρχές της επικοινωνίας, μέθοδοι, τρόποι και τεχνικές διαλόγου. Η μελέτη φιλοδοξεί να αναδείξει την άποψη ότι η ποιοτική επικοινωνία συμβάλλει καθοριστικά στην εμφάνιση και ανάπτυξη των παραμέτρων και των διαστάσεων της επαγγελματικής προσαρμοστικότητας των εφήβων και να λειτουργήσει ως συμβουλευτική παρέμβαση ενίσχυσης του υποστηρικτικού περιβάλλοντος των εφήβων. Επιπροσθέτως να προκαλέσει περαιτέρω προβληματισμό και ερευνητικό ενδιαφέρον.

Συμπόσιο 25

Συμπεριληπτική Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση στο Σχολικό Περιβάλλον

Προεδρείο/α: Θάνος Τουλούπης (Πανεπιστήμιο Αιγαίου)

Συζητητές/τριες: Χριστίνα Αθανασιάδου (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)

Η διεθνής βιβλιογραφία αναδεικνύει πως η συμπεριληπτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αποτελούσε ανέκαθεν μια πρόκληση για την εκπαιδευτική κοινότητα, ειδικά σε χώρες με μια σχετικά συντηρητική οπτική επί του θέματος, όπως η Ελλάδα και η Κύπρος. Εντούτοις, είναι ερευνητικά τεκμηριωμένο πως τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα που προωθούν τη διαπαιδαγώγηση και τη συμπεριληπτική σεξουαλική φύσεως συμβάλλουν στην ομαλή ψυχοκοινωνική προσαρμογή και στα βέλτιστα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητευομένων. Οι εργασίες του συγκεκριμένου Συμποσίου, υιοθετώντας ποιοτικές και ποσοτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, αναδεικνύουν ποικίλες παραμέτρους που υποδεικνύουν την αναγκαιότητα καθιέρωσης τόσο της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης όσο και της σεξουαλικής συμπεριληπτικής στο εκπαιδευτικό περιβάλλον του σχολείου. Ειδικότερα, στην πρώτη εργασία, διερευνάται ποιοτικά, υπό τη φεμινιστική οπτική, ο τρόπος με τον οποίο η απουσία μιας έγκαιρα θεσμοθετημένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης μπορεί να οδηγήσει νεαρές γυναίκες στην παρακολούθηση πορνογραφικού υλικού ως κύριου μέσου σεξουαλικής μάθησης και κοινωνικοποίησης. Στη δεύτερη εργασία, διενεργείται επίσης μέσω της ποιοτικής μεθοδολογίας, μια ενδελεχής ερμηνευτική προσέγγιση των σχολικών εμπειριών ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και εκπαιδευτικών στην Κύπρο, σε σχέση με τον αντίκτυπο που έχουν οι ετεροκανονικές αντιλήψεις και τα έμφυλα στερεότυπα στη σχολική κοινότητα. Η τρίτη εργασία διερευνά ποσοτικά τις αντιλήψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με τις πρακτικές, τα εμπόδια και την ικανότητα εφαρμογής μιας σεξουαλικής συμπεριληπτικής εκπαίδευσης στα ελληνικά σχολεία. Τέλος, η τέταρτη εργασία συγκρίνει, ακολουθώντας την ποσοτική μεθοδολογία, τη σχολική προσαρμογή μεταξύ εφήβων ετεροφυλόφιλου και ομοφυλόφιλου σεξουαλικού προσανατολισμού, εξετάζοντας παράλληλα τον προβλεπτικό ρόλο των αντιλαμβανόμενων περιβαλλοντικών παραγόντων και της ψυχικής ανθεκτικότητας. Οι εργασίες του Συμποσίου υποδηλώνουν πως, παρά τη σταδιακή μέριμνα για το ζήτημα της συμπεριληπτικής σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, εξακολουθεί να καταγράφεται σημαντική αναγκαιότητα για σχετική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Παρακολούθηση Πορνογραφίας ως Υποκατάστατο της Σεξουαλικής Εκπαίδευσης

Μαρία Ζόππη, Μαρία Σαραμάντου, Χριστίνα Αθανασιάδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα εργασία εστιάζει στο έλλειμμα σεξουαλικής εκπαίδευσης στην οικογένεια και στο σχολείο, υιοθετώντας μια φεμινιστική προσέγγιση στην επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων. Στόχος της είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η απουσία μιας θεσμοθετημένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης μπορεί να οδηγήσει τις νεαρές γυναίκες στην παρακολούθηση πορνογραφικού υλικού ως κύριου μέσου σεξουαλικής μάθησης και κοινωνικοποίησης. Επιμέρους ερωτήματα αφορούν στις επιπτώσεις της πορνογραφίας στη σεξουαλικότητα των γυναικών, στις ερωτικές τους σχέσεις και στην εικόνα του σώματος. Στο πλαίσιο της έρευνας διεξήχθησαν οκτώ ημι-δομημένες ατομικές συνεντεύξεις με γυναίκες 18-25 ετών, οι οποίες αναλύθηκαν ποιοτικά με την μέθοδο της θεματικής ανάλυσης. Η ερευνητική διαδικασία ακολούθησε όλες τις δεοντολογικές αρχές και εγκρίθηκε από την Επιτροπή Ερευνητικής Δεοντολογίας του Τμήματος Ψυχολογίας του Α.Π.Θ.. Η ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε αφενός τον καθοριστικό ρόλο του κοινωνικού περιβάλλοντος στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και αφετέρου τα σχετικά κενά που καλύπτει η παρακολούθηση της πορνογραφίας. Σύμφωνα με τις αφηγήσεις των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα, η οικογένεια, το σχολείο και άλλοι θεσμοί, όπως η θρησκεία, απσιωπούν ζητήματα που αφορούν στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, ενισχύοντας την αντίληψη ότι η σεξουαλικότητα αποτελεί ένα μυστικό και ιδιωτικό ζήτημα. Η στάση αυτή οδηγεί τα νεαρά άτομα στην αναζήτηση πορνογραφικού υλικού, με στόχο να απαντηθούν ερωτήματα που αφορούν στη σεξουαλική πράξη και στο σεξουαλικό σχετίζεσθαι. Η απόδοση ενός «εκπαιδευτικού» ρόλου στην πορνογραφία ενέχει σημαντικές επιπτώσεις στη σεξουαλικότητα και στην αυτοεικόνα των γυναικών, καθώς και στις ερωτικές τους σχέσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η έλλειψη σεξουαλικής εκπαίδευσης ωθεί τις γυναίκες να διαμορφώνουν αντιλήψεις χωρίς μια επαρκή κατανόηση της έννοιας της συναίνεσης και των προσωπικών ορίων στις σεξουαλικές σχέσεις. Η αξιοποίηση των παραπάνω ευρημάτων μπορεί να συμβάλει στον σχεδιασμό προγραμμάτων ολιστικής και συμπεριληπτικής σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, τα οποία θα ενισχύουν τη γνώση, την αυτονομία και τον σεβασμό των νέων όσον αφορά στη σεξουαλικότητα και τη σεξουαλική συμπεριφορά.

«Δεν Χωράω στα Κουτάκια σας!»: Ετεροκανονικότητα και Έμφυλα Στερεότυπα στο Πλαίσιο της Ελληνοκυπριακής Εκπαίδευσης

Γεωργία Χαλαλάμπους

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Τα ευρήματα παλαιότερων αλλά κυρίως πρόσφατων ευρωπαϊκών και εθνικών ερευνών απεικονίζουν την κυπριακή πραγματικότητα που ισχύει για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, τόσο εντός όσο και εκτός του σχολικού πλαισίου. Οτιδήποτε απειλεί την ετεροκανονικότητα και τις έμφυλες στερεοτυπικές αντιλήψεις καταδικάζεται τις περισσότερες φορές σε αορατότητα, αποκλεισμό, διακρίσεις και βία. Η παρούσα ανακοίνωση εξετάζει πώς η ετεροκανονικότητα και τα έμφυλα στερεότυπα διαμορφώνουν συμπεριφορές αποκλεισμού και διακρίσεων στο σχολικό πλαίσιο της Κύπρου, διαβρώνοντας τις αρχές και διακηρύξεις του Υπουργείου Παιδείας για ένα συμπεριληπτικό σχολείο. Αποτελεί μια πολλαπλή μελέτη περίπτωσης, από δημόσια και ιδιωτικά σχολεία. Συνολικά, τα ευρήματα ανέδειξαν τη στενή σχέση μεταξύ των ετεροκανονικών αντιλήψεων και των έμφυλων στερεοτύπων που αναπαράγονται στο σχολικό περιβάλλον, από τη μια πλευρά, και της εκδήλωσης φαινομένων ομοφοβίας και τρανσφοβίας, από την άλλη. Παράλληλα, στην πλειονότητά τους οι εκπαιδευτικοί φαίνεται να διατηρούν αρνητική ή αδιάφορη στάση απέναντι στις εμπειρίες ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητών/τριών. Επιπλέον, η έρευνα αναδεικνύει κενά που παρατηρούνται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καθώς και στις πολιτικές του Υπουργείου Παιδείας σε σχέση με το θέμα. Η παρούσα έρευνα εμπλουτίζει την περιορισμένη σχετική διεθνή και ιδίως εθνική βιβλιογραφία ενισχύοντας την ΛΟΑΤΚΙ+ ορατότητα. Παράλληλα, η καταγραφή των σχολικών εμπειριών των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και εκπαιδευτικών υποδεικνύει

την αναγκαιότητα εντατικοποίησης/σχεδιασμού σχολικών δράσεων ευαισθητοποίησης απέναντι στην σεξουαλικά συμπεριληπτική εκπαίδευση.

Αντιλήψεις Εκπαιδευτικών ως προς την Σεξουαλικά Συμπεριληπτική Εκπαίδευση: Σχολικές Πρακτικές, Εμπόδια και Ικανότητα Εφαρμογής

Παρθένα Νικολαΐδου, Θάνος Τολουύπης

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρούσα έρευνα μελέτησε τις αντιλήψεις εν ενεργεία εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με τις πρακτικές, τα εμπόδια και την αντιλαμβανόμενη ικανότητα εφαρμογής μιας σεξουαλικά συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Συνολικά, 153 εκπαιδευτικοί (79.1% γυναίκες) από το νομό Δράμας και το νησί της Ρόδου, εργαζόμενοι/ες στην πρωτοβάθμια (66.7%) και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (33.3%), συμπλήρωσαν δια ζώσης ή ηλεκτρονικά κλίμακες αυτο-αναφοράς σχετικές με τις υπό μελέτη μεταβλητές (σχολικές πρακτικές, αντιλαμβανόμενα εμπόδια, αντιλαμβανόμενη ικανότητα). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί τείνουν να υιοθετούν σε έντονο βαθμό τόσο συμπεριληπτικές όσο και μη συμπεριληπτικές πρακτικές απέναντι σε μαθητές/τριες σεξουαλικών μειονοτήτων. Αντίστοιχα, σε βαθμό άνω του μέσου όρου εκφράστηκαν τα αντιλαμβανόμενα εμπόδια καθώς και η αντιλαμβανόμενη ικανότητα εφαρμογής μιας σεξουαλικά συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Οι υπό μελέτη αντιλήψεις δεν φάνηκε να διαφοροποιούνται στατιστικώς σημαντικά βάσει φύλου, ηλικίας, επαγγελματικής προϋπηρεσίας και επιπέδου σπουδών των εκπαιδευτικών. Τέλος, συγκριτικά με τους εκπαιδευτικούς Γυμνασίου και Λυκείου, οι εκπαιδευτικοί Δημοτικού φάνηκε να τάσσονται υπέρ των σεξουαλικά συμπεριληπτικών πρακτικών στο σχολείο σε χαμηλότερο βαθμό, αν και δηλώνουν λιγότερα εμπόδια εφαρμογής μιας σεξουαλικά συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Τα ευρήματα υποδηλώνουν την γενικότερη αναγκαιότητα εντατικοποίησης/σχεδιασμού δράσεων επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με την προώθηση μιας σεξουαλικά συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Μέσω των συγκεκριμένων δράσεων μπορεί να ενδυναμωθεί η εμπιστοσύνη που δείχνουν οι εκπαιδευτικοί στον εαυτό τους να διαχειριστούν το ζήτημα της σεξουαλικής συμπεριληψης και, συνεπώς, η πρόθεσή τους να εφαρμόσουν ανάλογες πρακτικές.

Σχέσεις Μεταξύ Αντιλαμβανόμενων Περιβαλλοντικών Παραγόντων, Ψυχικής Ανθεκτικότητας και Σχολικής Προσαρμογής: Μια Προκαταρκτική Συγκριτική Μελέτη Μεταξύ Εφήβων Ετεροφυλόφιλου και Ομοφυλόφιλου Σεξουαλικού Προσανατολισμού

Θάνος Τολουύπης

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρούσα έρευνα μελέτησε συγκριτικά την σχολική προσαρμογή μεταξύ εφήβων με ετεροφυλόφιλο και ομοφυλόφιλο σεξουαλικό προσανατολισμό. Παράλληλα, διερευνήσε μέσω ενός μοντέλου διαμεσολάβησης τον ρόλο της αντιλαμβανόμενης κοινωνικής υποστήριξης και του αισθήματος σχολικής συνδεσιμότητας (ως περιβαλλοντικών παραγόντων), καθώς και της ψυχικής ανθεκτικότητας, στη σχολική προσαρμογή και των δύο ομάδων εφήβων. Συνολικά, 198 μαθητές/τριες (63% κορίτσια) ετεροφυλόφιλου σεξουαλικού προσανατολισμού και 174 μαθητές/τριες (59% αγόρια) ομοφυλόφιλου σεξουαλικού προσανατολισμού από δημόσια Λύκεια της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας συμπλήρωσαν δια ζώσης κλίμακες αυτο-αναφοράς σχετικές με τις υπό μελέτη μεταβλητές (αντιλαμβανόμενη κοινωνική υποστήριξη, σχολική συνδεσιμότητα, ψυχική ανθεκτικότητα, σχολική προσαρμογή). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές/τριες ομοφυλόφιλου σεξουαλικού προσανατολισμού τείνουν να βιώνουν το σύνολο των εμπλεκόμενων μεταβλητών σε στατιστικώς σημαντικά χαμηλότερο βαθμό, συγκριτικά με τους/τις μαθητές/τριες ετεροφυλόφιλου σεξουαλικού προσανατολισμού. Το φύλο δεν βρέθηκε να αποτελεί στατιστικώς σημαντικό διαφοροποιητικό παράγοντα για την σχολική προσαρμογή και των δύο ομάδων εφήβων. Επιπροσθέτως, στη σχέση μεταξύ των αντιλαμβανόμενων περιβαλλοντικών παραγόντων (κοινωνική υποστήριξη, σχολική συνδεσιμότητα) και της σχολικής προσαρμογής φάνηκε πως η ψυχική ανθεκτικότητα διαμεσολαβεί μερικώς στην περίπτωση των μαθητών/ριών ομοφυλόφιλου σεξουαλικού προσανατολισμού και πλήρως στην περίπτωση των μαθητών/ριών ετεροφυλόφιλου σεξουαλικού προσανατολισμού. Τα συγκριτικά ευρήματα υποδηλώνουν την αναγκαιότητα ενίσχυσης της σχολικής προσαρμογής μαθητών/ριών σεξουαλικών μειονοτήτων. Παράλληλα, κρίνεται ουσιαστική η συμβολή του σχολικού και του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου στην ψυχική ανθεκτικότητα και στην σχολική προσαρμογή, ιδίως των μαθητών/ριών σεξουαλικών μειονοτήτων. Το τελευταίο υποδηλώνει πως η υιοθέτηση μιας σεξουαλικά συμπεριληπτικής κουλτούρας στο σχολικό και ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο θεωρείται σημαντική για τον συγκεκριμένο μαθητικό πληθυσμό.

Συμπόσιο 26

Σχέση ως Καθρέφτης: Συντροφικότητα, Ταυτότητα και Επαναδιαπραγμάτευση του Εαυτού στη σχεσιακή ψυχαναλυτική Διάδα και την Ομάδα (Irvin Yalom)

Προεδρείο/α: **Σεβαστή Γκίοκα** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Σεβαστή Γκίοκα** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Το παρόν συμπόσιο εστιάζει στους τρόπους με τους οποίους τρία διαφορετικά είδη θεραπείας (ατομική, ζεύγους, ομαδική) αξιοποιούν τη θεραπευτική σχέση ως ζωντανό υποκείμενο – φορέα μεταβιβάσεων, συγκρούσεων και δυνατοτήτων αλλαγής για τη συντροφική ζωή των θεραπευόμενων. Η πρώτη εργασία επικεντρώνεται στον τρόπο που η θεραπευτική σχέση μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την επεξεργασία και τη μετατόπιση των μοτίβων σύνδεσης, ενισχύοντας τη δυνατότητα δημιουργίας ασφαλούς δεσμού τόσο εντός της θεραπείας όσο και στις συντροφικές σχέσεις του ατόμου. Αναλύεται πώς η από κοινού συγκρότηση νοήματος μεταξύ θεραπευτή και θεραπευόμενου εντός ενός σταθερού θεραπευτικού πλαισίου επέτρεψαν να γίνει επεξεργασία των δυναμικών μεταξύ του διπλού "συγχώνευσης / εξάρτησης και απόσυρσης/ απομάκρυνσης". Στη δεύτερη εργασία η θεραπεύτρια διερωτάται "Πόσοι είμαστε τελικά μέσα στο θεραπευτικό δωμάτιο;" Μια ατομική θεραπεία μετατρέπεται σε συμβουλευτική ζεύγους, στο πλαίσιο της co-therapy, όπου δύο θεραπεύτριες συντονίζουν ισότιμα τη διαδικασία. Το επίκεντρο της συνθετικής θεραπείας μετατοπίζεται από το άτομο στη σχέση όπου ενεργοποιείται ένας ενδιάμεσος χώρος γεμάτος μνήμη, ταυτότητα και προσδοκία, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτισμικές διαφορές ως σημείο συνάντησης ή/και αποκλεισμού. Παραμένοντας στη συνθήκη της ψυχοθεραπείας ζεύγους, η τρίτη εργασία αναδεικνύει τη συμβολή της σχεσιακής ψυχαναλυτικής και ομαδο-θεραπευτικής θεώρησης στην αναγνώριση των πολλαπλών ταυτοτήτων και δυναμικών που αναπαράγονται μεταξύ των συντρόφων αλλά και εντός της θεραπευτικής τριάδας. Μέσω κλινικών παραδειγμάτων αποσαφηνίζεται ο τρόπος με τον οποίο αναγνωρίζονται και αξιοποιούνται οι πολλαπλές καταστάσεις-εαυτού των συντρόφων, οι ρόλοι, δικό τους ή "δανεικοί" διαγενεακά, αλλά και οι εναλλαγές στις αναπαραστάσεις του ζεύγους προς τη θεραπεύτρια οδηγώντας σε επαναδιαπραγμάτευση της ταυτότητας του εαυτού και της σχέσης. Τέλος, η τέταρτη εργασία καταπιάνεται με το θεραπευτικό πλαίσιο της ομάδας, αναδεικνύοντας πώς το ομαδικό πεδίο γίνεται ένας καθρέφτης, όχι μόνο του ατομικού ψυχισμού, αλλά των οικογενειακών μοτίβων, των διαγενεαλογικών και κοινωνικών αποτυπωμάτων, επιτρέποντας την εκδραμάτιση και τη μετουσίωση μέσα από τη θεραπευτική σχέση.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Ό,τι Ζήσαμε Μαζί, το Πήρα Μαζί μου»: Η Συντροφικότητα ως Βίωμα και Επεξεργασία στη Θεραπευτική Διάδα

Αννίτα Χατζημυχαλίδου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η θεραπευτική σχέση μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για την επεξεργασία και τη μετατόπιση των μοτίβων σύνδεσης, ενισχύοντας τη δυνατότητα δημιουργίας ασφαλούς δεσμού τόσο εντός της θεραπείας όσο και στις διαπροσωπικές σχέσεις του ατόμου. Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στη σχέση της θεραπευτικής διάδας μέσα από την οποία ο θεραπευόμενος δοκιμάζει τα όρια εγγύτητας του, διαπραγματεύεται τη ρήξη, την εξάρτηση, αλλά και την επιθυμία για απομόνωση. Αναλύεται πώς μέσα από τη σχεσιακή ψυχαναλυτική θεώρηση το θεραπευτικό ζευγάρι λειτουργεί ως προανάκρουσμα της συντροφικής σχέσης και της εδραίωσης ενός σταθερού εαυτού με θεραπευτικό εργαλείο την από κοινού συγκρότηση νοήματος για τις εμπειρίες και τα συναισθήματα και των δύο. Στο αναλυτικό πεδίο δοκιμάζεται η ικανότητά τους να σχετίζονται αυθεντικά μέσα από μία διαρκή προσπάθεια συγκράτησης των πολλαπλών ρόλων που προβάλλονται στην "γυναίκα θεραπεύτρια" και συνδιαμορφώνουν τη σχέση τους ως εμπειρίκτης πολλών αντικειμένων. Τόσο η διαπραγμάτευση των δυναμικών μεταξύ του διπλού "συγχώνευσης / εξάρτησης και απόσυρσης/ απομάκρυνσης", όσο και οι αντιμεταβιβαστικές δυσκολίες της θεραπεύτριας λειτουργούν ως καθρέφτης της συντροφικής σχέσης του θεραπευόμενου. Εκ εκ τούτου, αναδύεται η ανάγκη για μία "αμοιβαία επιβίωση της καταστrophικότητας" εντός του αναλυτικού ζεύγους όπου τα τραύματα του ενός διασταυρώνονται με τις ευαλωτότητες και ανείπωτες απώλειες του άλλου και πώς η συνάντηση αυτών μπορεί να γίνει πηγή δημιουργικότητας, πράξης και επιθυμίας. Η μεταβίβαση και η αντιμεταβίβαση αποκτούν χαρακτήρα αμφίδρομης επιρροής, καθώς η θεραπεύτρια καλείται να αντέξει την εμπλοκή της, χωρίς να αποσυρθεί. Ό,τι διαδραματίστηκε και μετακινήθηκε μέσα στο θεραπευτικό ζεύγος, λειτούργησε σαν εσωτερικό αποτύπωμα, μια ενσώματη εμπειρία του να είσαι "κρατημένος στο μυαλό του Άλλου", την οποία ο θεραπευόμενος άρχισε να αναγνωρίζει, να διεκδικεί και να μεταφέρει εκτός συντροφικής του σχέσης. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, οι εσωτερικές συγκρούσεις επανανοηματοδοτούνται ως δυναμικές σχέσεις και ενδοψυχικής επεξεργασίας, αναδεικνύοντας τη θεραπεία ως πεδίο συν-δημιουργίας και αυθεντικής σχέσης.

Συμμαχία ή Μάχη; Η Συμβουλευτική Ζεύγους ως Καθρέφτης Ταυτότητας, Μνήμης και Προσδοκίας

Μαρία Πεταλίδου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Τι συμβαίνει όταν μια ατομική θεραπεία μετατρέπεται σε συμβουλευτική ζεύγους, στο πλαίσιο της συν-θεραπείας, όπου δύο θεραπευτές συντονίζουν ισότιμα τη διαδικασία; Πόσοι πραγματικά βρίσκονται στο θεραπευτικό δωμάτιο; Οι δύο σύντροφοι και οι δύο θεραπευτές — ή μήπως όλοι όσοι κουβαλούν εντός τους; Η παρούσα εργασία εστιάζει στη διερεύνηση της πολυεπίπεδης αυτής συνάντησης, όπου ατομικά βιώματα, οικογενειακά σχήματα, ενδοβολές και πολιτισμικές καταβολές συνδιαμορφώνουν τη θεραπευτική δυναμική. Η μεθοδολογία βασίζεται σε μια συνθετική θεραπευτική προσέγγιση που ενσωματώνει στοιχεία συστημικής, βιωματικής και ψυχοδυναμικής θεωρίας, εργασία με μέρη του εαυτού, καθώς και πολιτισμικά ευαίσθητες παρεμβάσεις. Το κλινικό υλικό προέρχεται από τη θεραπευτική πορεία μιας Ελληνίδας και του Βέλγου συζύγου της, οι οποίοι εργάζονται με δύο Ελληνίδες θεραπεύτριες. Οι συνεδρίες πραγματοποιούνται στα αγγλικά, μια κοινή, αλλά μη μητρική γλώσσα, που αναδεικνύει τη σημασία της ενεργητικής ακρόασης, της επιβεβαίωσης του νοήματος και της διαχείρισης της σιωπής ως θεραπευτικού εργαλείου. Τα αποτελέσματα φωτίζουν μεταβιβαστικές και αντιμεταβιβαστικές διεργασίες, συνειδητές και ασυνειδητές συμμαχίες, αλλά και εντάσεις μεταξύ των μερών. Ιδιαίτερη πρόκληση αποτελεί η διατήρηση της θεραπευτικής ισορροπίας, ειδικά όταν οι πολιτισμικές αναγνωρίσεις φέρνουν κοντά, αλλά και απομακρύνουν. Η εργασία αναδεικνύει, ως βασικό συμπέρασμα, την συμβουλευτική ζεύγους ως ζωντανό πεδίο πολυφωνικής συνάντησης, απαιτητικής αλλά βαθιά μετασχηματιστικής για όλους τους συμμετέχοντες και καταλήγει στο ερώτημα: Είναι η συμβουλευτική ζεύγους υπόθεση δύο ατόμων ή ενός άτυπου "ομαδικού καθρέφτη", όπου παρόντες είναι και όσοι διαμόρφωσαν τον καθένα;

Η Ψυχοθεραπεία Ζεύγους ως «Θεραπεία Ομάδας»: Αναπαραστάσεις της Θεραπευτριάς και Δείκτες Σχεσιακής Μετακίνησης

Σεβαστή Γκιοκά

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η θεραπευτική εργασία με ζευγάρια συχνά νοείται από τους θεραπευτές ως μία διαδικασία όπου η ίδια η σχέση, παρά ο/η κάθε σύντροφος ξεχωριστά, βρίσκεται σε ρόλο θεραπευόμενου. Παρόλο που η σκέψη αυτή τονίζει ορθώς πως η ψυχοθεραπεία ζεύγους εστιάζει στη σχέση και όχι στη συμμαχία της θεραπευτριάς με έναν από τους/τις συντρόφους, μπορεί λανθασμένα να οδηγήσει σε παράβλεψη των πολλαπλών δυναμικών που κάθε σύντροφος εισάγει στη σχέση του ζευγαριού αλλά και στη σχέση της θεραπευτικής τριάδας. Σκοπός της παρούσας ομιλίας είναι να αναδειχθεί η σημασία της σχεσιακής ψυχαναλυτικής και διαπροσωπικής ομαδικής θεώρησης στην αναγνώριση της ψυχοθεραπείας ζεύγους ως “θεραπεία ομάδας”, με τη θεραπευτριά και τους/τις συντρόφους ως εκπροσώπους πολλαπλών αντικειμένων/υποκειμένων των υποομάδων στις οποίες ανήκουν. Πιο συγκεκριμένα, μέσω κλινικών παραδειγμάτων θα εστιάσουμε στις πολλαπλές και ταυτόχρονες προβολές των συντρόφων προς τη θεραπευτριά ως γονεϊκή ή αδελφική φιγούρα, ως εξιδανικευμένη “γιατρό”, ως υποτιμημένη άτεκνη γυναίκα ή ερωτική αντίζηλο και τον τρόπο που εναλλαγές των προβλεπόμενων αυτών ρόλων αντανakλούν σχεσιακά δυναμικά των διαφόρων υποομάδων στις οποίες ανήκουν. Η θεραπευτριά διερωτάται διαρκώς για τις καταστάσεις-εαυτού κάθε μέλους της θεραπευτικής τριάδας και τα πιθανά παρελθοντικά σχεσιακά δυναμικά μεταλαμπαδευμένα στους ίδιους διαγενεακά μέσω των οικογενειών τους. Κάθε αλλαγή στον τρόπο απεύθυνσης του ζεύγους προς την ίδια σηματοδοτεί μία αλλαγή στο θεραπευτικό υλικό, στην υποκειμενική ψυχική πραγματικότητα κάθε συντρόφου και στην ίδια τη σχέση. Ως αποτέλεσμα, το αρχικό θεραπευτικό αίτημα του ζευγαριού επαναπροσδιορίζεται ξανά και ξανά, φτάνοντας τελικά στην αναγνώριση του σκοπού της ίδιας της σχέσης, την αποεξιδανίκευσή της και την ανάληψη της ευθύνης αυτής.

Σχετίζομαι Άρα Υπάρχω: Η Ομάδα ως Καθρέφτης των Σχέσεών μας στην ομαδική Γαλομική ψυχοθεραπεία

Τζωρτζίνα Σπέντζου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η ομαδική διαπροσωπική ψυχοθεραπεία σύμφωνα με το μοντέλο του Irvin Yalom προσφέρει ένα μοναδικό πλαίσιο διερεύνησης των προσωπικών και διαπροσωπικών σχέσεων, όπου το «σχετίζομαι, άρα υπάρχω» αποκτά υπαρξιακή υπόσταση και νόημα. Στο θεραπευτικό πλαίσιο της ομάδας, τα μέλη λειτουργούν ως καθρέφτες, που μέσα από μεταβιβάσεις, προβολές, προβλητικές ταυτίσεις και εκδραματίσεις, ανασύρουν και αναβιώνουν πρότυπα σχέσεων, τραύματα και αμυντικούς μηχανισμούς που έχουν τις ρίζες τους στην ατομική ιστορία, τα διαγενεαλογικά μοτίβα, τις θεσμικές μεταβιβάσεις και τις συλλογικές εμπειρίες των μελών. Η θεωρία της προσκόλλησης προσφέρει ένα χρήσιμο πλαίσιο για την κατανόηση των δυναμικών που αναδύονται εντός της ομάδας. Μέσα από βινιέτες, παρουσιάζονται οι τέσσερις διαφορετικές μορφές προσκόλλησης (ασφαλής, αποφευκτική, αγχώδης και αποδιοργανωμένη) και η έκφρασή τους μέσα από τις σχέσεις μεταξύ των μελών και των θεραπευτριών. Τα μέλη με ασφαλή προσκόλληση λειτουργούν ως εμπειρικές γέφυρες μεταξύ άλλων μελών, προάγοντας τη συνοχή της ομάδας, και ενθαρρύνοντας τη σύνδεση και το μοίρασμα των μελών μεταξύ τους. Τα μέλη με αγχώδη προσκόλληση εκδηλώνουν την ανασφάλειά τους αναζητώντας επίμονα και απεγνωσμένα επιβεβαίωση και ανατροφοδότηση από τα άλλα μέλη. Τα μέλη με αποφευκτική προσκόλληση αρνούνται να μιλήσουν για τις σχέσεις τους στα άλλα μέλη και εμφανίζονται αποστασιοποιημένα, αδιάφορα και συναισθηματικά αποσυρμένα. Τα μέλη με αποδιοργανωμένη προσκόλληση την μια στιγμή αποζητούν με δραματικό τρόπο την εγγύτητα και την επόμενη αποσύρονται απότομα ή επιτίθενται στα άλλα μέλη. Η παρουσίαση αυτή αναδεικνύει πώς το ομαδικό πεδίο γίνεται ένας καθρέφτης, όχι μόνο του ατομικού ψυχισμού, αλλά των οικογενειακών μοτίβων, των διαγενεαλογικών και κοινωνικών αποτυπωμάτων, επιτρέποντας την εκδραμάτιση και τη μετουσίωση μέσα από τη θεραπευτική σχέση.

Συνεδρία 17

Το Σχεσιακό Ταξίδι στα Βάθη της Ψύχωσης: Η Ετερότητα και τα Μη-Ψυχωτικά Στοιχεία ως “Συν-θεραπευτές” μέσα από τη μελέτη περίπτωσης εφήβου με ψύχωση και νέου θεραπευτή με βαρηκοΐα

Αθανάσιος Χύμας

Οσελότος, Ειδική Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης

Η εργασία αυτή εξετάζει τη θεραπευτική δυναμική μεταξύ ενός θεραπευτή με βαρηκοΐα και του Οδυσσέα, ενός εφήβου με ψύχωση, εστιάζοντας στις προκλήσεις και ευκαιρίες για την εγκαθίδρυση ισοτιμίας στη θεραπευτική τους σχέση. Η βαρηκοΐα του θεραπευτή αναδεικνύεται ως μια ιδιαίτερη μορφή ετερότητας, που ενδέχεται να ενισχύσει στον Οδυσσέα την αίσθηση ισότητας. Παράλληλα, μέσα στο πλαίσιο της ψυχωτικής μεταβίβασης, όπου ο θεραπευτής συχνά γίνεται αντικείμενο παραληρητικών προβολών, αναδεικνύεται το δίπολο μεταξύ αυτιστικής απόσυρσης και συγχωνευτικής συμβίωσης. Η εργασία διερευνά το πώς η καλλιέργεια της ανοχής στο συναίσθημα μπορεί να περιορίσει την ανάγκη απόσυρσης και να ενδυναμώσει την επαφή με τον εαυτό και τον άλλον. Επιπλέον, η ψύχωση προσεγγίζεται ως απάντηση στην μοναξιά καθώς τα συμπτώματα λειτουργούν ως μηχανισμοί επιβίωσης και προσπάθειες επανασύνδεσης με τον κόσμο των αντικειμένων, ενώ οι ψευδαισθήσεις ως υποκατάστατα σχέσης. Σε αυτό το πλαίσιο, ο θεραπευτής αναλαμβάνει τον ρόλο «συμμετέχοντα-παρατηρητή», βιώνοντας τη δική του μοναξιά, καθώς αλληλεπιδρά με τον ψυχισμό του ασθενούς. Μπορεί ο θεραπευτής να σταθεί δίπλα στον ασθενή χωρίς να απορροφηθεί, διατηρώντας μια σχέση όπου καμία μοναξιά δεν είναι αθέατη; Ο θεραπευτής, αναγνωρίζοντας από νωρίς τις μη ψυχωτικές πτυχές του Οδυσσέα, μπορεί να ενισχύσει το παρατηρητικό εγώ και να δομήσει ουσιαστική θεραπευτική σχέση, παρά την αντίσταση στις παραληρητικές πεποιθήσεις. Η εργασία αναδεικνύει ότι αυτές οι στιγμές διαύγειας μπορούν να λειτούργησουν ως «συνθεραπευτές», ενισχύοντας τη συναισθηματική ανθεκτικότητα. Η ετερότητα του θεραπευτή δεν αποτελεί εμπόδιο αλλά προσφέρει χώρο για αυθεντική σχέση, ακόμα και με θεραπευόμενους με ψυχωτικά στοιχεία, ικανή να περιέχει τη μοναξιά χωρίς να την ακυρώνει.

Διαγενεακή Μεταβίβαση του Τραύματος: Μελέτη σε Ελληνοκύπριους και Ελλαδίτες Επιβιώσαντες της Τουρκικής Εισβολής του 1974

Άντρεα Εμμανουήλ, Ντόνα Παπαστυλιανού

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η έννοια του ψυχολογικού τραύματος έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία τις τελευταίες δεκαετίες, με την αναγνώρισή του ως διακριτή διαγνωστική κατηγορία στο DSM-5. Ο πόλεμος αποτελεί ένα από τα πιο έντονα τραυματικά γεγονότα, με σοβαρές επιπτώσεις τόσο στο άτομο όσο και στο κοινωνικό του περιβάλλον. Η παρούσα ποιοτική μελέτη εξετάζει τη διαγενεακή μετάδοση του τραύματος στους Ελληνοκύπριους και Ελλαδίτες επιζώντες και απογόνους της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο το 1974. Πραγματοποιήθηκαν 30 ημιδομημένες συνεντεύξεις με άτομα από τρεις γενιές: την πρώτη γενιά (άτομα που βίωσαν τον πόλεμο σε ηλικία 3–30 ετών), τη δεύτερη (παιδιά της πρώτης γενιάς) και την τρίτη (εγγόνια της πρώτης γενιάς). Οι αφηγήσεις ανέδειξαν έντονα βιώματα σωματικής, ψυχικής και ηθικής κακοποίησης, καθώς και επαναλαμβανόμενο τραυματισμό λόγω της διαρκούς τουρκικής στρατιωτικής παρουσίας και της απώλειας της πρόσβασης στις κατεχόμενες πατρίδες. Το μετατραυματικό στρες και το ανολοκλήρωτο πένθος διαπιστώθηκε πως εξακολουθούν να επηρεάζουν τις επόμενες γενιές. Η μετάδοση του τραύματος φάνηκε να διαμεσολαβείται από οικογενειακές αναπαραστάσεις, πρότυπα ανατροφής και τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των μελών. Οι απόγονοι συχνά εκφράζουν συναισθήματα απώλειας, αποξένωσης και νοερής σύνδεσης με τον τόπο καταγωγής τους, αποδεικνύοντας ότι το τραύμα του πολέμου διατηρεί τη δυναμική του στο παρόν.

Περιγραφή περίπτωσης ενήλικου πρόσφυγα με χαρακτηριστικά διαταραχής μετατροπής και κατάθλιψης

Παναγιώτης Τζουράκης, Γεώργιος Μανομενίδης

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Εισαγωγή: Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, τα άτομα τα οποία που ανήκουν στη φυλετική-θρησκευτική μειονότητα των Γιαζιντι, εμφανίζουν σε σημαντικό ποσοστό ψυχοσωματικά συμπτώματα όπως αϋπνία, πονοκέφαλο, ταχυπαλμία, δυσκολία στην αναπνοή, αίσθηση μούδιασματος, παράλυση, καθώς και εκδραματιστικές συμπεριφορές συγκριτικά με άλλες μειονοτικές ομάδες. Η φαρμακευτική αγωγή σε συνδυασμό με τη γνωστική- συμπεριφορική συμβουλευτική προσέγγιση είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική σε περιπτώσεις διαταραχών μετατροπής και κατάθλιψης. Η παρούσα μελέτη περίπτωσης αφορά μια γυναίκα 45 ετών η οποία διαμένει μαζί με τα επτά της παιδιά σε Δομή Φιλοξενίας Προσφύγων στην Ελλάδα. Η γυναίκα αυτή κατάγεται από το Ιράκ και το αίτημα για συμβουλευτική υποστήριξη προέκυψε κατόπιν παραπομπής από τη νομική σύμβουλο της δομής. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην αξιολόγηση της ψυχοκοινωνικής κατάστασης της ωφελούμενης καθώς και την πορεία της μέσα από τη συμβουλευτική διαδικασία. Μεθοδολογία: Η παρέμβαση βασίστηκε στη γνωστική-συμπεριφορική προσέγγιση και περιελάμβανε ψυχοεκπαίδευση, έλεγχο και αξιολόγηση των σκέψεων, διαφραγματική αναπνοή, νευρομυϊκή χαλάρωση, γνωστική αναδόμηση και συμπεριφορικά πειράματα, τεχνικές γείωσης, εκπαίδευση στη διεκδικητική συμπεριφορά και πρόληψη υποτροπής. Πραγματοποιήθηκαν 46 συνεδρίες. Αποτελέσματα: Βελτιώθηκε ο έλεγχος της έντασης των συναισθημάτων και των σωματικών εκδηλώσεων και ενισχύθηκε η αυτοεκτίμησή της. Συμπεράσματα/Πρακτικές εφαρμογές στο πεδίο: Υποδεικνύεται η χρησιμότητα τέτοιων παρεμβάσεων στο προσφυγικό πλαίσιο καθώς και η ανάγκη διαμόρφωσης νέων ολοκληρωμένων προγραμμάτων παροχής υπηρεσιών ψυχολογικής υγείας σε πρόσφυγες είτε αυτόνομα είτε σε συνδυασμό με φαρμακευτική αγωγή, με έμφαση σε γνωστικές συμπεριφορικές παρεμβάσεις.

Η πρόωρη διακοπή της θεραπείας στον προσφυγικό πληθυσμό: ο ρόλος του διερμηνέα, των πολιτισμικών αντιλήψεων και της θεραπευτικής σχέσης

Ελένη Σημαντήρη, Πανωραία Ανδριοπούλου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας στον προσφυγικό πληθυσμό αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ψυχική αποκατάσταση και την κοινωνική του ένταξη. Παρόλο που ο συγκεκριμένος πληθυσμός παρουσιάζει αυξημένη ψυχολογική επιβάρυνση, παρατηρείται συχνά πρόωρη διακοπή της συνεργασίας του με τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, χωρίς ωστόσο να έχουν διερευνηθεί πλήρως οι λόγοι που συμβάλλουν σε αυτό. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τους παράγοντες που σχετίζονται με αυτό το φαινόμενο, δίνοντας έμφαση στον ρόλο του διερμηνέα, στις πολιτισμικές αντιλήψεις και στη θεραπευτική σχέση.

Χρησιμοποιείται ποιοτική μεθοδολογία μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων διάρκειας 45- 60 λεπτών με 20 ψυχολόγους με εμπειρία στο προσφυγικό πεδίο, ενώ η ανάλυση βασίζεται στη θεματική ανάλυση. Τα προκαταρκτικά ευρήματα αναδεικνύουν ότι η πρόωρη διακοπή της θεραπείας σχετίζεται με την αστάθεια του πλαισίου, την κινητικότητα των προσφύγων και την απουσία σταθερών θεραπευτικών συνθηκών. Η παρουσία του διερμηνέα κρίνεται καθοριστική για την επικοινωνία και την αίσθηση ασφάλειας, ωστόσο η έλλειψη κατάρτισης, η εναλλαγή προσώπων και οι πολιτισμικές ή έμφυλες δυναμικές συχνά λειτουργούν αποσταθεροποιητικά. Παράλληλα, πολιτισμικές αναπαραστάσεις για τον ρόλο του ψυχολόγου και μη ρεαλιστικές προσδοκίες για τη θεραπεία οδηγούν σε χαμηλή δέσμευση. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας επισημαίνουν τη σημασία της δημιουργίας μιας σχέσης εμπιστοσύνης με σταθερότητα και διάρκεια ως προϋπόθεση για μια ομαλή θεραπευτική διαδικασία. Τα παραπάνω καταδεικνύουν την ανάγκη για ευέλικτες, πολιτισμικά ευαίσθητες παρεμβάσεις με έμφαση στην ψυχοεκπαίδευση, την εποπτεία και τη σταθερή συνεργασία με εξειδικευμένους διερμηνείς ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση και η συνέχεια της θεραπείας.

Μετανάστευση, Προσφυγοποίηση, Τρίτη Ηλικία και Συμβουλευτική Ψυχολογία: Διαγενεακές Δυναμικές και Ποιότητα Ζωής

Γιώργος Κολοκυθάς

Πανεπιστήμιο Πάτρας

Στην παρούσα μελέτη γίνεται προσέγγιση των βιωμάτων στη διάρκεια προσαρμογής των ηλικιωμένων προσφύγων και μεταναστών. Δίνεται έμφαση στη συνδρομή της συμβουλευτικής ψυχολογίας στην υποστήριξη της συγκεκριμένης ευάλωτης ηλικιακής ομάδας στο οικογενειακό πλαίσιο και στο νέο κοινωνικό περιβάλλον. Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση παραγόντων, όπως η πολιτισμική προσαρμογή, η κοινωνική υποστήριξη κι η ποιότητα ζωής, η σύνδεσή τους με την διαγενεακότητα και πως οι παραπάνω διεργασίες επηρεάζουν την ψυχολογική ευζωία των ατόμων τρίτης ηλικίας. Η μεθοδολογία στηρίχθηκε σε ποσοτική έρευνα με τη χρήση επικυρωμένων εργαλείων (Κλίμακα Πολιτισμικής Προσαρμογής, Πολυδιάστατη Κλίμακα Αντιληπτής Κοινωνικής Υποστήριξης, WHOQOL-OLD). Τα δεδομένα αναλύθηκαν με περιγραφικές και επαγωγικές στατιστικές μεθόδους. Τα ευρήματα κατέδειξαν, ότι η προσαρμογή δεν συμπίπτει με απόλυτη αφομοίωση, αλλά με μια διαδραστική ισορροπία ανάμεσα στη διαφύλαξη της πολιτισμικής ταυτότητας προέλευσης και την ένταξη στο καινούριο πλαίσιο. Καταγράφηκε, ότι οι διαγενεακές επαφές μπορούν να λειτουργήσουν ως μηχανισμοί ανθεκτικότητας, ενώ διαπιστώθηκε ότι η κοινωνική υποστήριξη ενδυναμώνει την ψυχική ευζωία και μειώνει τα συναισθήματα αποξένωσης. Η ποιότητα ζωής είναι ο καθοριστικός προβλεπτικός παράγοντας αποδοτικής προσαρμογής. Ως συμπέρασμα τεκμηριώνεται από την μελέτη η αναγκαιότητα εισαγωγής και καλλιέργειας συμβουλευτικών παρεμβάσεων σε πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, με στόχο την ευδοκίμηση της καθημερινής ζωής και την ισχυροποίηση της ψυχικής θωράκισης των ηλικιωμένων μεταναστών και προσφύγων. Οι εφαρμοστικές πρακτικές είναι ανάγκη να στοχεύουν στην ίδρυση συμβουλευτικών υπηρεσιών και κοινοτικών δράσεων, που θα ενισχύσουν την κοινωνική συνεκτικότητα και θα περιορίζουν έντονα το ενδεχόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού.

Συνεδρία 18

Καθρέπτες αλλαγής: Μεταμορφωτικές Στιγμές Στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία

Κωνσταντίνος Χέλιος, Ηλίας Βλάχος

American College of Greece

Η παρούσα ποιοτική έρευνα εξετάζει πώς βιώνονται οι μεταμορφωτικές εμπειρίες στο πλαίσιο της ομαδικής ψυχοθεραπείας και την επίδραση των 11 ψυχοθεραπευτικών παραγόντων του μοντέλου του Yalom, μέσα από τη ματιά τεσσάρων μελών ομάδας και τεσσάρων ομαδικών θεραπειών. Παρόλο που η ομαδική ψυχοθεραπεία είναι ευρέως αναγνωρισμένη ως αποτελεσματική, η βιβλιογραφία μέχρι σήμερα έχει εστιάσει ελάχιστα στο πώς βιώνεται η θεραπευτική αλλαγή, όπως την περιγράφουν οι ίδιοι οι συμμετέχοντες. Μέσα από τη θεματική ανάλυση των δεδομένων των συνεντεύξεων με τους συμμετέχοντες, αναδείχθηκαν έξι ξεχωριστές θεματικές: «Αυτή ήταν η στιγμή: σημείο καμπής», «Ένα μέρος που μπορούσε να με κρατήσει: η ομάδα ως συναισθηματικός χώρος συγκράτησης», «Ο ρόλος του θεραπευτή: κράτημα, καθοδήγηση και αφήμα», «Εμπόδια στο μονοπάτι της αλλαγής», «Δεν είμαι ο μόνος: Συνειδητοποιώντας κοινές δυσκολίες» και «Πέρα από το δωμάτιο θεραπείας: μόνιμη επίδραση». Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν τον καθοριστικό ρόλο των θεραπευτικών παραγόντων του Yalom, όπως η συνεκτικότητα, η οικουμενικότητα και η ενστάλαξη της ελπίδας ενώ παράλληλα αναδεικνύουν επιπρόσθετους παράγοντες πέρα από το μοντέλο του Yalom που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην ψυχοθεραπευτική μεταμόρφωση: «το συναισθηματικό κράτημα», «η εσωτερική της ομάδας», «η ανάληψη ρίσκου και κουράγιο», «η συναισθηματική παρουσία του θεραπευτή» και «η απελευθέρωση από την ντροπή». Η παρούσα μελέτη εμπλουτίζει την θεωρητική κατανόηση της υποκειμενικής αλλαγής μέσα στην ομάδα και επιβεβαιώνει την μοναδική ταυτότητα της ομαδικής ψυχοθεραπείας ως ένα σχεσιακό πεδίο, όπου η θεραπεία δεν συμβαίνει σε απομόνωση, αλλά σε συνοδεία με τους άλλους.

Η αξία της διεργασίας στην κατανόηση της ψυχοπαθολογίας: Μια φαινομενολογική και ανθρωπιστική θεώρηση

Ελευθερία Πετρακάκη^{1,2}

¹Κολλέγιο Ανθρωπιστικών Επιστημών - ICPS; ²Πανελλήνια Ένωση Επαγγελματιών Προσωποκεντρικής και Βιωματικής Προσέγγισης

Η σύγχρονη κατανόηση της ψυχοπαθολογίας καλείται να υπερβεί τα παραδοσιακά διαγνωστικά σχήματα και να στραφεί σε μια βαθύτερη προσέγγιση των ενδοπροσωπικών διεργασιών που συγκροτούν την υποκειμενική εμπειρία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ανθρωπιστική ψυχολογία και ειδικότερα η θεώρηση της Margaret Warner για τη «ρεαλιστική διεργασία» (process realism) προσφέρουν ένα δυναμικό και ευαίσθητο εννοιολογικό και θεραπευτικό υπόβαθρο. Η διάκριση της Warner ανάμεσα στη ρευστή, την εύθραυστη και την αποσυνδεδεμένη διεργασία μάς επιτρέπει να δούμε την ψυχοπαθολογία όχι ως παθολογία προς εξάλειψη, αλλά ως βαθιά νοσηματοδοτημένη και ενσώματη εμπειρία που διαμορφώνεται μέσα στο πλαίσιο των σχέσεων. Ιδιαίτερα η εύθραυστη διεργασία, η οποία συχνά βιώνεται ως ακατέργαστη, διάχυτη ή ασυντόνιστη, αναγνωρίζεται ως θεραπευτικός πυρήνας όταν προσεγγίζεται με ακρίβεια, ενσυναίσθηση και παρουσία. Μέσα από τη φαινομενολογική στάση του θεραπευτή και την αυθεντική συνάντηση με το υποκείμενο, δημιουργείται ένας χώρος αποδοχής και συν-κατανόησης, όπου η θεραπεία δεν επιδιώκει τη διόρθωση αλλά την αναγνώριση και την ενσώματη κατανόηση του βιώματος. Η παρουσίαση εστιάζει, μέσα από κλινικά παραδείγματα, στον τρόπο με τον οποίο η προσωποκεντρική και προσανατολισμένη στην εμπειρία θεραπεία μπορεί να στηρίξει την εσωτερική κίνηση του προσώπου προς μεγαλύτερη αυτογνωσία, λειτουργικότητα και ψυχική ενσωμάτωση. Υποστηρίζεται ότι η φαινομενολογική διερεύνηση της ψυχοπαθολογίας, σε συνδυασμό με τις βασικές αρχές της ανθρωπιστικής θεώρησης, συνιστά ένα γόνιμο έδαφος για την ανάπτυξη μιας θεραπευτικής σχέσης που διευκολύνει την αναδόμηση του νοήματος και τη σταδιακή ανάκτηση της ψυχικής συνοχής.

Εμπειρίες Εφήβων με Ψυχογενή Ανορεξία Περιοριστικού Τύπου

Κωνσταντίνος Αναστασόπουλος

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ψυχογενής ανορεξία αποτελεί μία από τις πιο θανατηφόρες ψυχιατρικές διαταραχές. Πλήττει, κατά κύριο λόγο, τον γυναικείο πληθυσμό ενώ όταν εκδηλώνεται στους άρρενες αποτελεί, ως επί το πλείστον, ένα σύμπτωμα που εντάσσεται σε μία ευρύτερη νοσολογική οντότητα όπως αυτή της ψύχωσης. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη των εμπειριών που αφηγούνται έφηβες και νεαρές ενήλικες ηλικίας 14-25 ετών που έχουν διαγνωσθεί με ψυχογενή ανορεξία περιοριστικού τύπου. Για την μελέτη της προαναφερθείσας προβληματικής υιοθετήθηκε η μικτού τύπου ερευνητική μεθοδολογία. Ειδικότερα, χορηγήθηκαν κλίμακες αναφορικά με την αναστοχαστική λειτουργία και τις διατροφικές στάσεις. Πραγματοποιήθηκαν ημι-δομημένες συνεντεύξεις και χορηγήθηκε η προβολική δοκιμασία του Ρόρσαχ. Το σύνολο των συνεντεύξεων μεταγράφηκε σύμφωνα με την Θεματική Ανάλυση και το υλικό προσεγγίσθηκε βάσει της Ερμηνευτικής Φαινομενολογικής Ανάλυσης. Τα ευρήματα που εντοπίστηκαν ερμηνεύθηκαν σύμφωνα με το Ψυχαναλυτικό μοντέλο. Από την επεξεργασία του υλικού προκύπτει μία σημαντική ονειρική δραστηριότητα η οποία νοσηματοδοτείται με έναν ιδιαίτερο τρόπο για κάθε υποκείμενο. Η εκδήλωση της ανορεκτικής συμπτωματολογίας σε ένα εύθραυστο πεδίο όπως αυτό της εφηβείας συνθέτει μία κατάσταση σε σωματικό και ψυχικό επίπεδο που παρεμποδίζει την λειτουργικότητα του υποκειμένου και ενέχει σοβαρές επιπλοκές για την συνέχεια της ανάπτυξής του. Στο προσκήνιο τίθεται η ψυχική διεργασία της εφηβείας όπως την εκλαμβάνει η ανορεκτική μέσα από το πρίσμα της αλλοιωμένης σχέσης με το φαγητό και τους σημαντικούς άλλους. Η παρούσα εισήγηση ενσκήπτει στον αποσπασματικό χαρακτήρα του αιτήματος θεραπείας των ανορεκτικών ασθενών καθώς όταν στην διεύρεση αποδίδεται ένας ρόλος φετίχ είναι επιτακτική η εύρεση μίας διόδου για την διατήρηση της ασθενούς στο θεραπευτικό πλαίσιο.

Θεραπεία Βασισμένη Στα Ιδιοσυγκρασιακά Χαρακτηριστικά Των Ασθενών Με Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής (ΔΠΤ) Με Την Εμπλοκή Των Υποστηρικτικών (Temperament Based Therapy With Supports; TBT-S): Ικανοποίηση Των Ασθενών Από Την Θεραπεία Και Η Σχέση Της Με Τα Βραχύχρονα Κλινικά Αποτελέσματα

Έλενα Διέτη, Μαρία Τσιάκα

Ελληνικό Κέντρο Διατροφικών Διαταραχών

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον για την ικανοποίηση των ασθενών από την θεραπεία. Προηγούμενη έρευνα σε ενήλικους ασθενείς με ΔΠΤ έδειξε ότι ακόμα και μετά από 36 μήνες οι δυσαρεστημένοι με την θεραπεία ασθενείς είχαν υψηλότερη τάση για λεπτό σώμα και βουλιμική συμπτωματολογία, αλλά και υψηλότερη κατάθλιψη και άγχος σε σύγκριση με τους πολύ ικανοποιημένους από την θεραπεία ασθενείς. Στην παρούσα μελέτη διερευνήθηκε η ικανοποίηση των ασθενών από την εντατική πολυοικογενειακή θεραπεία TBT-S και η σχέση της με τα βραχύχρονα κλινικά αποτελέσματα όσον αφορά στην συμπτωματολογία της ΔΠΤ και την ψυχολογική δυσφορία. Αφού παρείχαν έντυπο ενημερωμένης συγκατάθεσης, οι ασθενείς συμπλήρωσαν το Eating Disorders Examination Questionnaire και το Depression, Anxiety, Stress Scales-21 αμέσως πριν και μετά την συμμετοχή τους στην παρέμβαση TBT-S, και το Patient Satisfaction Questionnaire αμέσως μετά την συμμετοχή τους στην παρέμβαση. Όπως και σε προηγούμενες έρευνες που εφάρμοσαν το TBT-S, οι ασθενείς ανέφεραν υψηλή ικανοποίηση από την θεραπεία. Επιπλέον, φάνηκε ότι υψηλότερη ικανοποίηση από την θεραπεία σχετιζόταν με καλύτερα βραχύχρονα κλινικά αποτελέσματα όσον αφορά στην συμπτωματολογία των ΔΠΤ γενικότερα αλλά και πιο συγκεκριμένα την περιοριστική συμπτωματολογία, την ανησυχία για την τροφή, και την ανησυχία για το βάρος ή το σχήμα του σώματος. Ακόμα, υψηλότερη ικανοποίηση από την θεραπεία σχετιζόταν με καλύτερα βραχύχρονα κλινικά αποτελέσματα όσον αφορά στην κατάθλιψη, κάτι που όμως δεν ίσχυσε για το άγχος και το στρες. Η ικανοποίηση από την θεραπεία φαίνεται να σχετίζεται με καλύτερα κλινικά αποτελέσματα, κάτι που είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψιν κατά την εφαρμογή των ψυχοθεραπευτικών παρεμβάσεων.

Οι Επιπτώσεις του Άγχους και της Κόπωσης στα Επίπεδα Άγχους των Πιλότων:

Τζωρτζίνα Τσισμαλίδου

Hellenic American University

Η παρούσα μελέτη στοχεύει να προσφέρει μια ολοκληρωμένη κατανόηση της επίδρασης του στρες και της κόπωσης στην ευημερία των πιλότων, με έμφαση στο άγχος. Για τη συλλογή υποκειμενικών αναφορών χρησιμοποιήθηκε ποσοτική ερευνητική μεθοδολογία μέσω δομημένων ερωτηματολογίων, σε δείγμα εξήντα πιλότων της εμπορικής αεροπορίας. Οι στρεσογόνοι παράγοντες, όπως τα απαιτητικά προγράμματα πτήσεων και η επιχειρησιακή πίεση, φάνηκε να συμβάλλουν σημαντικά στην αύξηση των επιπέδων άγχους των πιλότων. Επιπλέον, η κόπωση που προκύπτει από τις ακανόνιστες ώρες εργασίας και τις μακρές πτήσεις αναδείχθηκε ως καθοριστικός παράγοντας επιρροής του άγχους. Τέλος, οργανωτικοί παράγοντες όπως η έλλειψη συστημάτων υποστήριξης και η περιορισμένη πρόσβαση σε πόρους ψυχικής υγείας εντοπίστηκαν ως επιπλέον συντελεστές που ενισχύουν τα επίπεδα άγχους στους πιλότους.

Κυριακή 9.11.2025

Συμπόσιο 27

Αποκαθιστώντας Τη Φωνή Σε Πληγωμένα Σώματα Και Κοινωνίες: Η Συμβουλευτική Ως Πράξη Ενδυνάμωσης Επαναπροσδιορισμού Ταυτότητας Και Κοινωνικής Δικαιοσύνης Σε Συνθήκες Τραύματος Και Ανθεκτικότητας.

Προεδρείο/α: Ασημίνα Χιώνη (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Συζητητές/τριες: Ασημίνα Χιώνη (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Η ψυχική υγεία δεν δύναται να νοηθεί, έξω από το κοινωνικό πλαίσιο και τις σχέσεις εξουσίας που το διαμορφώνουν. Σε έναν κόσμο όπου οι ανισότητες λειτουργούν ως κατασταλτικοί μηχανισμοί φωνής και ύπαρξης του ατόμου, η θεραπευτική διαδικασία καλείται να αναγνωρίσει και να επανορθώσει τις αόρατες πληγές που προκαλούνται από τις ανισότητες φύλου, ηλικίας, τον στιγματισμό και κάθε μορφή βίας – σιωπηλή, θεσμική, κρατική, ατομική ή συλλογική. Η συμβουλευτική, όταν ενσωματώνει τη διατομεακή οπτική και την κατανόηση του κοινωνικού πλαισίου και των πολλαπλών ευαλωτοτήτων, δεν περιορίζεται σε ατομική παρέμβαση, αλλά γίνεται πράξη κοινωνικής αποκατάστασης και ενδυνάμωσης. Η έμφυλη βία, φωτίζεται μέσα από το βλέμμα στους άνδρες που σιώπησαν στο παρελθόν, αλλά μπορούν πλέον να δουν, να νιώσουν και να σταθούν σύμμαχοι στον αγώνα για την εξάλειψή της. Ο θεραπευτικός χώρος έρχεται να γίνει ένας τόπος απελευθέρωσης από καταναγκαστικές μορφές αρρενωπότητας, απομυθοποιώντας συμπεριφορές και καλλιεργώντας την ενσυναίσθηση, τη συνείδηση και την ευθύνη. Το κοινωνικό στίγμα εσωτερικεύεται ως ένα αθέατο τραύμα που διαβρώνει τη ψυχική συνοχή, μετατρέποντας την κοινωνική απόρριψη σε αυτοαμφισβήτηση, στρεβλώνοντας τελικώς, την αντίληψη του εαυτού, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στη συγκρότηση ταυτότητας. Ο θεραπευτικός χώρος μετασχηματίζεται σε πεδίο αντίστασης απέναντι στο στίγμα, την εσωτερικευμένη ντροπή και τους επιβαλλόμενους ρόλους. Σε συνθήκες συλλογικού τραύματος – όπως ο πόλεμος, οι κοινωνικές καταστροφές ή ένα πολύνεκρο δυστύχημα – η νοηματοδότηση της απώλειας δεν είναι ατομική υπόθεση. Η θεραπεία αντλεί νόημα μέσα από την κοινότητα, την πολιτισμική ανθεκτικότητα και τη συλλογική αφήγηση. Η ψυχική υποστήριξη αποκτά τότε μορφές απροσδόκητες αλλά ουσιαστικές, επαναπροσδιορίζοντας τη θεραπεία όχι ως τεχνική, αλλά ως μία ζωντανή και πολιτισμικά ευαίσθητη διεργασία. Η συμβουλευτική λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ του ατομικού βιώματος και των συλλογικών αγώνων για αξιοπρέπεια, ισότητα και κοινωνική δικαιοσύνη. Εκεί όπου θεραπεύεται το άτομο, αναγνωρίζεται και το συλλογικό τραύμα· κι εκεί όπου ενδυναμώνεται η φωνή, αλλάζει και το κοινωνικό αφήγημα.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

«Αναζητώντας Την Αποδοχή: Από Το Στίγμα, Στη Συγκρότηση Της Προσωπικής Ταυτότητας – Ο Ρόλος Της Συμβουλευτικής Στην Ψυχοκοινωνική Ενδυνάμωση».

Αικατερίνη Παστροικού

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Με ποιον τρόπο το κοινωνικό στίγμα διαβρώνει την ψυχική συνοχή του ατόμου και πώς η συμβουλευτική μπορεί να αναδειχθεί ως πράξη ψυχοκοινωνικής ενδυνάμωσης; Επιχειρώντας να απαντήσουμε στο παραπάνω ερώτημα, τίθεται στο επίκεντρο, η ανομολόγητη συχνά ανάγκη του ατόμου για αποδοχή, ως συνέχεια της υπαρξιακής αναγνώρισης του δικαιώματός του να υπάρχει, να μιλά και να ορίζει τον εαυτό του. Το στίγμα, αποτελεί ένα αθέατο τραύμα που ξεκινά ως εξωτερική απόρριψη, αλλά σταδιακά γίνεται εσωτερικευμένη αμφισβήτηση της ίδιας της αξίας του ατόμου. Η κοινωνία παράγει το στίγμα, αλλά είναι το ίδιο το άτομο που αναγκάζεται – συχνά χωρίς επίγνωση – να το ενσωματώσει και να ξαναχτίσει τον εαυτό του μέσα από αυτό. Και κάπως έτσι, η κοινωνική κατασκευή του "άλλου" γίνεται ψυχική διάσπαση. Μέσα από την ιστορία της Ι., θα δούμε πώς η συμβουλευτική λειτουργεί ως αντισταθμιστικός χώρος για την ανάκτηση του δικαιώματος του ατόμου να αφηγηθεί τη δική του ιστορία – όχι όπως του την επέβαλαν, αλλά όπως τη βιώνει. Μέσα από τη συμμαχία θεραπευτή-θεραπευόμενου, αναδύεται η δυνατότητα επαναπροσδιορισμού της ταυτότητας, ως δυναμική διεργασία. Η συμβουλευτική δεν λειτουργεί στο κενό· δρα εντός συστημάτων που επιδρούν στην ψυχή και στο σώμα. Σε κάθε συνεδρία, σε κάθε σιωπή ή ρήξη, διακυβεύεται κάτι πολύ βαθύτερο από την ανακούφιση: διακυβεύεται η δυνατότητα να αποκατασταθεί μια εσωτερική ιστορία που κάποτε διαστρεβλώθηκε ή αποσιωπήθηκε. Ίσως η πιο ριζοσπαστική πράξη που μπορεί να κάνει ένας σύμβουλος, είναι να προσφέρει έναν χώρο όπου ο άνθρωπος δεν χρειάζεται να είναι «άλλος» για να είναι αποδεκτός. Όπου το τραύμα δεν είναι εμπόδιο, αλλά υλικό για κατανόηση. Όπου το στίγμα δεν κρύβεται, αλλά ξεγυμνώνεται ως κοινωνικό κατασκευάσμα. Γιατί, τελικά, η αποδοχή δεν είναι απλώς συνθήκη θεραπείας, είναι πράξη κοινωνικής δικαιοσύνης. Και η φωνή που ξαναβρίσκεται, δεν ανήκει μόνο στο άτομο. Είναι φωνή που επιστρέφει στον κόσμο, αλλάζοντας τον, έστω και λίγο.

«Πώς Να Μετρηθώ;» Ηλικία, Φύλο, Ευαλωτότητες Και η Αναζήτηση Της Αξιοπρέπειας: Η Θεραπευτική Πράξη Ως Πεδίο Αποκατάστασης Της Φωνής Και Της Αυτονομίας.

Βασιλική Αντωνοπούλου

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η ερώτηση «Πώς να μετρηθώ;» αναδεικνύει τη σιωπηλή πάλη πολλών γυναικών μεγαλύτερης ηλικίας να διατηρήσουν την αξιοπρέπεια και τη φωνή τους μέσα σε κοινωνικά πλαίσια που τις καθιστούν αόρατες. Στη διασταύρωση ηλικίας, φύλου και κοινωνικών ανισοτήτων, αναδύεται ένα πεδίο σιωπής και πολλαπλής ευαλωτότητας. Οι διακρίσεις λόγω ηλικίας και φύλου, που παραμένουν βαθιά εδραιωμένες σε κοινωνικές, θεσμικές και πολιτισμικές πρακτικές, λειτουργούν σωρευτικά, επιδρώντας αρνητικά στη σωματική και ψυχική υγεία, στην αυτοεικόνα και στη θέση των γυναικών στον κοινωνικό ιστό. Η εσωτερικευση στερεοτύπων οδηγεί σε έναν ψυχικό εγκλεισμό, όπου η υποτίμηση, η αδυναμία και η απουσία προσοχής παρουνισιάζονται ως φυσικά στάδια της ζωής ενώ οι κοινωνικές προσδοκίες γύρω από τη γήρανση, το φύλο, την εργασία και τη χρησιμότητα επηρεάζουν όχι μόνο την καθημερινότητα των γυναικών αλλά και τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζονται θεραπευτικά. Η κοινωνική απομόνωση, η οικονομική ανασφάλεια, η πολλαπλή επιβάρυνση ρόλων και οι σχέσεις εντός των οποίων απουσιάζει ο σεβασμός επιτείνουν περαιτέρω τον ψυχικό κίνδυνο. Ποιος ο ρόλος της συμβουλευτικής απέναντι στα εσωτερικά δεσμά αλλά και στις συστημικές προκλήσεις που συχνά τα δημιουργούν; Όταν ο σύμβουλος εστιάζει όχι μόνο στο άτομο αλλά και στις κοινωνικές δομές που το καθορίζουν, η θεραπεία μετατρέπεται σε πολιτική και ηθική πράξη βασισμένη στην κοινωνική δικαιοσύνη. Η θεραπευτική διαδικασία αναδεικνύεται ως κρίσιμο πεδίο αναγνώρισης αυτών των αλληλοεπικαλυπτόμενων ευαλωτοτήτων και μπορεί να γίνει χώρος επανανοηματοδότησης της εμπειρίας, ανάκτησης της φωνής και ενίσχυσης της

αυτονομίας. Όταν η ηλικία, το φύλο, η οικονομική αβεβαιότητα, τα προβλήματα υγείας και οι άνισες σχέσεις συντροφικότητας συνυφαίνονται, ο θεραπευτής καλείται να δει το άτομο όχι μόνο μέσα από την παθολογία, αλλά μέσα από το πρίσμα των διατομεακών επιρροών και της ιστορικότητάς του. Η ενσυναίσθηση, η αποδόμηση προκαταλήψεων και η κατανόηση των κοινωνικών προσδιοριστών της ψυχικής υγείας μετατρέπουν τη θεραπεία σε πεδίο αντίστασης, επανοικειοποίησης του εαυτού και ψυχικής αναγέννησης.

«Η Ματιά Της Θεραπεύτριας Στον Άνδρα Θεραπεύόμενο: Από Τη Σιωπή Στην Ευθύνη Για Την Αποδόμηση Της Έμφυλης Βίας»

Ειρήνη Βρεττού

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η έμφυλη βία δεν είναι «γυναικείο ζήτημα». Είναι μια βαθιά κοινωνική πληγή, ριζωμένη σε αντιλήψεις που καθορίζουν το πώς σχετιζόμαστε και αντιλαμβανόμαστε την εξουσία, τη φροντίδα και την ευθύνη και μας αφορά όλους. Δεν είναι μόνο ατομική υπόθεση, είναι ένα σύμπωμα μιας συλλογικής αδιαφορίας να προστατεύσουμε και να σεβαστούμε τη ζωή και την αξιοπρέπεια όλων. Η σιωπή των «παθητικών ανδρών» συντηρεί τη βία όσο και η πράξη του δράστη. Στη θεραπευτική σχέση, η ματιά της θεραπεύτριας προς τον θεραπευόμενο δεν είναι καχύποπτη ή τιμωρητική. Είναι προσκλητική: προς έναν άνδρα που μεγάλωσε σιωπώντας μπροστά στην κακοποίηση της μητέρας του, αλλά τώρα αρχίζει να βλέπει. Μέσα από τη θεραπεία, η σιωπή του μετατρέπεται σε ερώτηση και ευθύνη. Όχι μόνο για τον δικό του πόνο, αλλά και για τον πόνο γύρω του που ως τώρα αγνοούσε. Η θεραπεία προσφέρει χώρο για ερωτήματα που έμεναν άρρητα, για κατανόηση, και για μετασχηματισμό του πόνου σε δράση. Ο κοινωνικός ρόλος που επιβλήθηκε αρχίζει να καταρρέει. Ήταν ένας περιοριστικός ρόλος που τον αποξένωσε από τους άλλους και από τον εαυτό του. Στη θέση του, διαμορφώνεται μια νέα ανδρική ταυτότητα, ικανή να νιώθει, να συνδέεται και να συμμετέχει ενεργά. Μια ταυτότητα που δεν φοβάται τη συναισθηματική έκφραση και δεν χρειάζεται να κυριαρχεί για να νιώσει επαρκής. Ο χώρος της θεραπείας γίνεται τόπος επανεξέτασης του εαυτού, όχι με σκοπό την άρνηση του φύλου, αλλά την απελευθέρωση από τα στερεότυπά του. Δεν αφορά μόνο την επώδυνη ενός ατομικού τραύματος, αλλά ανοίγει τον δρόμο για συνειδητοποίηση της ευθύνης απέναντι στη βία. Δεν ζητείται από τον άνδρα να «σώσει» τις γυναίκες, του ζητείται να πάψει να μένει θεατής. Να σταθεί σύμμαχος, όχι κυρίαρχος. Να καταλάβει πως η πρόληψη της βίας δεν είναι ξένη υπόθεση, αλλά βαθιά δική του. Και έτσι, μέσα από την προσωπική του αφύπνιση, να γίνει μέρος μιας ευρύτερης αλλαγής.

«Συλλογικό Τραύμα Και Κοινωνική Δικαιοσύνη: Ο Ρόλος Της Συμβουλευτικής Σε Συνθήκες Πολέμου Και Στην Αντιμετώπιση Κοινωνικών Καταστροφών»

Φένια Διαμάντη

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η παρούσα ομιλία εξετάζει τον ρόλο της συμβουλευτικής ψυχικής υγείας στο πλαίσιο συλλογικού τραύματος, όπως αυτό διαμορφώνεται σε συνθήκες πολέμου, γενοκτονίας και κοινωνικών καταστροφών. Μέσα από πολυετή επαγγελματική εμπειρία στη Λωρίδα της Γάζας (2021–2025), αναδεικνύονται οι περιορισμοί εφαρμογής παραδοσιακών τεχνικών συμβουλευτικής λόγω της συνεχιζόμενης έκθεσης σε τραυματικά γεγονότα και της κοινωνικοπολιτισμικής συνθήκης. Τεχνικές όπως οι πρώτες βοήθειες ψυχικής υγείας ή η συμπονετική διερεύνηση καθίστανται μη εφαρμόσιμες, λόγω της έλλειψης συνθηκών ασφάλειας, ιδιωτικότητας και σταθερότητας. Επιπλέον, διαδικασίες όπως η εστίαση στο "εδώ και τώρα" ή η συναισθηματική αποφόρτιση, αποδεικνύονται συχνά μη λειτουργικές, καθώς ενισχύουν το αίσθημα ματαιώσης και την πίεση επίδοσης σε πλαίσιο συλλογικής ηρωικής αφήγησης. Η ανάγκη για αναδιάρθρωση οδηγεί στην ανάδειξη εναλλακτικών μορφών ενδυνάμωσης, όπως η συλλογική δράση, η θρησκευτική πίστη, ο αλtruισμός και η ενεργή συμμετοχή στην κοινότητα ως μέσα νοηματοδότησης της απώλειας και ενίσχυσης της ψυχικής ανθεκτικότητας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην πολιτισμική κατασκευή της ανθεκτικότητας και του ηρωισμού, που λειτουργεί ως διπλός μηχανισμός: αφενός κινητοποιεί το υποκείμενο προς το νόημα και την υπέρβαση, αφετέρου δυσχεραίνει την ελεύθερη έκφραση ευαλωτότητας. Επιπλέον, καταδεικνύεται ότι σε συνθήκες όπου η ατομική θεραπεία δεν είναι προσβάσιμη ή λειτουργική, η συλλογική αφήγηση του πένθους και η αίσθηση του ανήκουν προσφέρουν ουσιαστική ψυχική ανακούφιση. Σε αντιπαράβολή, εξετάζεται η περίπτωση του συλλογικού τραύματος από το σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών, με αναφορά στον ρόλο της του ακτιβισμού και της συμβουλευτικής ομάδας και του τρόπου με τον οποίο οι συλλογικές μορφές επεξεργασίας του πένθους διαμορφώνουν ένα πλαίσιο ουσιαστικής υποστήριξης και αποφόρτισης. Η συμβουλευτική προσεγγίζεται ως πράξη κοινωνικής δικαιοσύνης, η οποία αναπλαισιώνεται μέσα από την πολιτισμική και ιστορική εμπειρία, νοηματοδοτώντας το τραύμα. Η ομιλία προτείνει τη θεώρηση της συμβουλευτικής όχι ως σταθερού συστήματος τεχνικών, αλλά ως δυναμικής διεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ευελιξίας του/της συμβούλου να κατανοήσει και να ανταποκριθεί σε συνθήκες ιστορικής και κοινωνικής εκτροπής, συμβάλλοντας στην αποκατάσταση.

Συμπόσιο 28

Πέρα από το Ενδοψυχικό: Το Κοινωνικό Ασυνείδητο και η Μετάδοση του Τραύματος στη Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Πράξη

Προεδρείο/α: **Σταυρούλα Τσιώρου** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Σταυρούλα Τσιώρου** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Το πάνελ διερευνά τις πολλαπλές όψεις του κοινωνικού και διαγενεακού τραύματος μέσα από το πρίσμα της Σχεσιακής Ψυχαναλυτικής Θεραπείας, εστιάζοντας στην αλληλεπίδραση του ατομικού με το συλλογικό ασυνείδητο. Η ψυχαναλυτική θεωρία έχει μακρά ιστορία στη μελέτη της ενδοψυχικής ζωής, ωστόσο σύγχρονες προσεγγίσεις τονίζουν όλο και περισσότερο τη σημασία του κοινωνικού πλαισίου και της διαγενεακής εμπειρίας στη διαμόρφωση της ταυτότητας. Η έννοια του συλλογικού ασυνείδητου –όπως διαμορφώθηκε από τον Γιουνγκ και μεταγενέστερους στοχαστές– αναδεικνύεται ως εργαλείο κατανόησης των αόρατων δεσμών που ενώνουν άτομα, ομάδες και πολιτισμικά αφηγήματα, προσφέροντας νέους δρόμους κατανόησης της ψυχικής οδύνης στη θεραπευτική πράξη. Η κλινική παρουσίαση της θεραπείας μιας γυναίκας με ιστορικό σωματικού και διαγενεακού τραύματος φωτίζει τη σημασία της αναγνώρισης του άρρητου πένθους και της συμβολικής του μετατροπής. Μέσα από τη σχεσιακή ψυχαναλυτική διεργασία, ο ψυχικός πόνος βρίσκει χώρο να εκφραστεί και η ταυτότητα επαναδομείται πέρα από τις πληγές του παρελθόντος. Παράλληλα, η κινηματογραφική ανάλυση του *Μαύρου Κύκνου* αποκαλύπτει με συμβολικό τρόπο τους μηχανισμούς μετάδοσης του τραύματος, τον κατακερματισμό της ταυτότητας και την ψυχοπαθολογία που γεννιέται μέσα σε σχέσεις ασφυκτικού ελέγχου. Το πάνελ τονίζει τη σημασία ενσωμάτωσης του κοινωνικού και ιστορικού πλαισίου στην ψυχαναλυτική κατανόηση, αναγνωρίζοντας πως η ψυχική δυσφορία δεν εκφράζει μόνο ενδοψυχικές συγκρούσεις, αλλά και τις αφανείς επιδράσεις συλλογικών και διαγενεακών εμπειριών.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Πέρα από την Ορθόδοξη Ψυχανάλυση: Η έννοια του Κοινωνικού Ασυνείδητου και η δυναμική της ενσωμάτωσής του στη Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Θεραπεία

Φίλιππος Αλτανόπουλος

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η κλασική ψυχαναλυτική θεωρία έθεσε τις βάσεις για την εις βάθος διερεύνηση και κατανόηση του ανθρώπινου ψυχισμού. Το ασυνείδητο, οι πρώιμοι φροντιστές, τα όνειρα, τα συναισθήματα και η σεξουαλικότητα, τα τραύματα και οι τραυματικές εμπειρίες, απασχόλησαν διάσημους κλασικούς ψυχαναλυτές όπως ο Σ. Φρόιντ, ο Σ. Φερέντσι, η Μ. Κλάιν, Κ. Χόρνι. Καθώς όμως η ψυχανάλυση έβρισκε όλο και περισσότερους ένθερμους οπαδούς, ήταν επόμενο το θεωρητικό υπόβαθρο να εμπλουτίζεται όλο και περισσότερο, με τη γνώση να εξελίσσεται πέρα από την Ψυχολογία του ατόμου ως μονάδας και να έρχονται στο προσκήνιο ιδέες που ενέπλεκαν όλο και περισσότερο την κοινωνική επιρροή στον σχηματισμό και τη διαμόρφωση του ψυχισμού και τον σχηματισμό της ταυτότητας. Μία τέτοια ιδέα ήταν και η έννοια του συλλογικού ασυνείδητου, όπως αυτή εκφράστηκε πρωτίστως από τον Κ. Γιούνγκ μετέπειτα από τον Φουκς και μεταγενέστερα αυτή του κοινωνικού ασυνείδητου από τον Χόπερ. Τα αόρατα νήματα που κρατούν ομάδες και κοινωνίες ενωμένες ή αντιθέτως μπορεί και να λειτουργούν διασπαστικά, η ιστορικότητα, οι κοινόι μύθοι και δοξασίες, το κοινό παρελθόν, οι συλλογικές ψυχικές άμυνες και καταναγκασμοί αποτελούν εκφράσεις του κοινωνικού ασυνείδητου. Είναι εύλογο κανείς να συμπεράνει ότι η ατομικότητα δεν μπορεί να ιδωθεί ως αυτή καθ' αυτή έξω από τη συλλογική πραγματικότητα και ό,τι πραγματώνει αυτήν. Στη σχεσιακή ψυχανάλυση, όπου ο θεραπευτής καλείται να είναι ενήμερος και να σχετίζεται με όσο το δυνατόν περισσότερες πλευρές του θεραπευόμενου και να κατανοήσει σε βάθος στο εδώ και τώρα τη διαδρομή του, η ιδέα του κοινωνικού ασυνείδητου μπορεί να αποτελέσει ένα βοηθητικό εργαλείο ως προς την κατανόηση του σχηματισμού της ταυτότητας του θεραπευόμενου.

Απόηχοι του Τραύματος: Η Διαγενεακή Μεταβίβασή του και η Ψυχική Ανασυγκρότηση μέσα από τη Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Θεραπεία

Σταυρούλα Τσιώρου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η περίπτωση της Δ, μιας 45χρονης εικοноγράφου και ζωγράφου, φωτίζει πτυχές του σωματικού τραύματος, του χρόνιου πόνου, της απώλειας και της σύνδεσής τους με ψυχολογικές διεργασίες που αφορούν ιδιαίτερα τη διαγενεακή μεταβίβαση τραύματος και το περιπεπλεγμένο πένθος. Η ιστορία της ξεκινά με τον καρκίνο του τραχήλου της μήτρας και τη σωματική απώλεια που επέφερε η υστερεκτομή, αλλά σταδιακά φωτίζονται οι αθέατες πληγές που διαμορφώθηκαν από τις σχέσεις με τη μητέρα και τη γιαγιά της, οι οποίες επίσης έχασαν τη ζωή τους από καρκίνο. Η θεραπευτική της πορεία αναδεικνύει πως το τραύμα δεν περιορίζεται στο σώμα, αλλά εγγράφεται στην ψυχή, πλέονοντας φόβο, ενοχή και βαθιά θλίψη. Ο πόνος της Δ δεν ήταν μόνο φυσικός· αντανάκλασε τη δυσκολία της να αποχωριστεί τη μητέρα της και να διαχειριστεί το πένθος της, μια συναισθηματική αλυσίδα που την κράταγε δεμένη σε έναν κύκλο απώλειας. Μέσα από την σχεσιακή ψυχαναλυτική θεραπευτική προσέγγιση, η Δ βρήκε χώρο να δώσει φωνή στις αναμνήσεις της, να εκφράσει το βουβό της πένθος και να επανεφεύρει την ταυτότητά της εκρά από την ασθένεια. Η τέχνη της έγινε γέφυρα ανάμεσα στο άφαντο και το εκφρασμένο, τρόπος να πει όλα όσα δεν μπορούσαν να ειπωθούν με λόγια. Στην πορεία αυτή, η Δ κατάφερε να αντιμετωπίσει τον φόβο της εγκατάλειψης και να επαναδιαπραγματευτεί τον ρόλο της ως γυναίκας, συντρόφου και δημιουργού, μετασχηματίζοντας την απώλεια σε έναυσμα για προσωπική αναγέννηση. Η μελέτη της θεραπείας της δίνει ένα ιδιογραφικό στιγμιότυπο του πώς η αναγνώριση της διαγενεακής κληρονομιάς του τραύματος και η αποδοχή των σωματικών και ψυχικών ουλών μπορούν να γίνουν το πρώτο βήμα για την αποκατάσταση της εσωτερικής ισορροπίας και την ανεύρεση νέου νοήματος ζωής.

Τα φτερά του Άλλου: Η μετάδοση του διαγενεακού τραύματος στον Μαύρο Κύκνο του Ντάρντ Αρονόφσκι

Αλέξανδρος Κούμανης

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Το παρόν άρθρο εξετάζει την έννοια του διαγενεακού τραύματος και τους σχεσιακούς μηχανισμούς μετάδοσής του όπως εκφράζονται μέσα από το ψυχολογικό θρίλερ "Μαύρος Κύκνος" του Ντάρντ Αρονόφσκι. Για τη διερεύνηση τόσο του εσωτερικού κόσμου των χαρακτήρων όσο και των μηχανισμών που διαμεσολαβούν στην "ασυνείδητο-προς-ασυνείδητο" επικοινωνία τους, γίνεται αντιστοίχιση σημαντικών σκηνών και διαλόγων της ταινίας με ψυχαναλυτικές θεωρίες και έννοιες που νοηματοδοτούν με

κλινικά ωφέλιμο τρόπο τις επιπτώσεις που έχουν στην ψυχική υγεία των χαρακτήρων οι όροι της σχέσης τους. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο αντλεί από τις ψυχαναλυτικές σχολές της διυποκειμενικότητας, των αντικειμενότροπων σχέσεων αλλά και θεωρίες του τραύματος. Η ανάλυση εστιάζει στα δυναμικά της σχέσης της πρωταγωνίστριας, Νίνα, με τη μητέρα της, Έρικα και συγκεκριμένα στον τρόπο με τον οποίο το ναρκισσιστικό τραύμα των ανεκπλήρωτων φιλοδογιών της Έρικα, μιας πρώην μπαλαρίνας που εγκατέλειψε την καριέρα της, για να μεγαλώσει την κόρη της, μεταβιβάζεται στη Νίνα εν είδει ασφυκτικού ελέγχου και προσδοκιών για τελειότητα. Η Έρικα αντιμετωπίζει την κόρη της όχι ως αυτόνομο υποκείμενο, αλλά ως φορέα εκπλήρωσης των δικών της ματαιωμένων επιθυμιών, επιβάλλοντας στη Νίνα μια ταυτότητα που δεν της ανήκει. Η πίεση που της ασκείται είναι τόσο, ώστε τελικά ο ψευδής εαυτός της Νίνα, που συντηρεί τη συγχωνευτική τους σχέση, καταρρέει, η επαφή με την πραγματικότητα χάνεται και η συσσωρευμένη επιθετικότητα που έχει ενδοβάλει η Νίνα μετουσιώνεται σε ψυχωτική συμπτωματολογία. Κλινικά, το άρθρο συμβάλλει σε μια βαθύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο το διαγενεακό τραύμα μπορεί να εκδηλωθεί μέσω διασχιστικών καταστάσεων, τελειομανίας και κατακερματισμού της ταυτότητας. Τονίζεται η θεραπευτική σημασία της διαφοροποίησης των θεραπευόμενων από εσωτερικά γονεϊκά αντικείμενα και της ανάγκης τους να πενθήσουν τις ανεκπλήρωτες φαντασιώσεις τόσο των ίδιων όσο και των σημαντικών άλλων, επιτρέποντας έτσι την ανάδυση ενός πιο συνεκτικού, αυτόνομου και ανθεκτικού εαυτού. Το άρθρο, τέλος, ενθαρρύνει τους θεραπευτές να αντιλαμβάνονται τη συμπτωματολογία

Συμπόσιο 29

Κάνοντας Το Άγνωστο Γνωστό. Ο Ενδιάμεσος Χώρος Της Ψυχοεκπαίδευσης Στη Συμβουλευτική Και Την Σύγχρονη Πραγματικότητα

Προεδρείο/α: **Κατερίνα Παπαθανασίου** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Συζητητές/τριες: **Κατερίνα Παπαθανασίου** (Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης)

Ο όρος ψυχοεκπαίδευση παρουσιάζεται στη βιβλιογραφία ήδη από τη δεκαετία του 1970 και μας φέρνει από νωρίς αντιμέτωπους με το στοίχημα “η ενημέρωση να γίνει κατανόηση, η κατανόηση γνώση και η γνώση να οδηγήσει στην εκπαίδευση δεξιοτήτων και υποστήριξης του ατόμου”. Σύμφωνα με τους Lukens & McFarlane, η ψυχοεκπαίδευση ενσωματώνει τόσο την ειδική ενημέρωση σχετικά με την ασθένεια (σωματικής ή ψυχικής υγείας), όσο και τα εργαλεία για τη διαχείρισή της και βασίζεται στην υπόθεση ότι όταν οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν μεγάλες προκλήσεις, η λειτουργία και η συγκέντρωσή τους διαταράσσεται. Στη σύγχρονη πραγματικότητα η ψυχοεκπαίδευση αναδύεται ως αναγκαία διαδικασία σε όλες τις φάσεις της ζωής και απευθύνεται τόσο σε παιδιά όσο και σε ενήλικες. Η αναγκαιότητα αυτή παρατηρείται από τη μοναδική σχέση μητέρας-βρέφους, φτάνει στην εφηβεία και συνοδεύει το άτομο στην ενηλικίωσή του, σε δύσκολες καταστάσεις. Ως εκ τούτου αποτελεί εργαλείο εσωτερικής αυτορρύθμισης και ψυχικής ενίσχυσης. Άραγε όμως τότε και πώς ενσωματώνεται η ψυχοεκπαίδευση στο συμβουλευτικό δωμάτιο, ώστε το άγνωστο να γίνει γνωστό και να αποτελέσει κινητήριο δύναμη της συμβουλευτικής διαδικασίας; Οι στόχοι των παρεμβάσεων περιλαμβάνουν όχι μόνο τη διαχείριση δυσφορικών καταστάσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, αλλά και την αναγνώριση των θετικών συναισθημάτων και γνωρισμάτων. Η ψυχοεκπαίδευση αντικατοπτρίζει μια πιο ολιστική προσέγγιση που βασίζεται στις δεξιότητες και τα δυνατά σημεία του ανθρώπου, δίνοντας έμφαση στη συνεργασία, στην παρούσα αντιμετώπιση και την ενδυνάμωση (Lukens & McFarlane, 2004). Με γνώμονα τα παραπάνω, ο όρος ψυχοεκπαίδευση θα αναλυθεί μέσα από το πρίσμα τεσσάρων φακών: την περιγεννητική περίοδο, την ενδυνάμωση εφήβων και την πρόληψη ψυχικής βίας, την ψυχική υγεία σε στρεσογόνες καταστάσεις και την επιστήμη της Θετικής Ψυχολογίας. Η ψυχοεκπαίδευση αποτελεί ένα σημαντικό και απαραίτητο όπλο στη φαρέτρα του σύγχρονου ανθρώπου απέναντι στις προκλήσεις που έχει να διαχειριστεί, πάντα με γνώμονα την κατάκτηση της ποιότητας ζωής και της ουσιαστικής ευδαιμονίας.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Φωτίζοντας Το Μέσα Μου. Ο Ρόλος Της Θετικής Ψυχολογίας Στη Συμβουλευτική Διαδικασία

Μαρία Γκιώνη

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Ήδη από την αρχαιότητα πολλοί Έλληνες φιλόσοφοι καλλιέργησαν την έννοια της ευδαιμονίας και του «ευ ζην». Ο Αριστοτέλης στο ‘Ηθικά Νικομάχεια’ αναφέρει την ευζωία ως ύψιστο αγαθό και το τελικό σκοπό της ζωής του ανθρώπου. Στην σύγχρονη εποχή, όταν ο λόγος περνάει στο συναίσθημα, θα μπορούσαμε ίσως να μιλήσουμε και για τα κομμάτια εκείνα του εαυτού μας που προσπαθούμε να φωτίσουμε κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας; Η σχετική βιβλιογραφία κατακλύζεται από πλήθος θεωρητικών προσεγγίσεων και ερευνητικών αναφορών που μελέτησαν εις βάθος τα δυσφορικά συναισθήματα, τις αντίστοιχες συμπεριφορές και την ψυχική νόσο. Τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια ο κλάδος της Θετικής Ψυχολογίας με πληθώρα ερευνών έρχεται να κερδίσει έδαφος, να δώσει νέες οπτικές στις μέχρι τώρα προσεγγίσεις. Αποτελεί άραγε η Θετική Ψυχολογία μια μορφή ψυχοεκπαίδευσης και πώς θα μπορούσε να ενσωματωθεί ωφέλιμα στο θεραπευτικό δωμάτιο και τις διάφορες πτυχές της καθημερινότητας; Η Θετική Ψυχολογία έχει απώτερο σκοπό την βελτίωση της ζωής των ανθρώπων τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, θέτοντας στο επίκεντρο θετικές διαστάσεις της ανθρώπινης ύπαρξης όπως είναι η νοηματοδότηση της εμπειρίας, η ποιότητα ζωής και η αισιοδοξία. Όπως τονίζουν οι Gable & Haidt (2005) στόχος της είναι η αποκάλυψη, η κατανόηση και η ενίσχυση των παραγόντων που επιτρέπουν στους ανθρώπους να ευδοκιμήσουν και να λειτουργήσουν βέλτιστα ως άτομα, ομάδες και κοινότητες. Δεν αφορά μόνο στην αποκατάσταση των αδύναμων σημείων του υποκειμένου, αλλά και στην ενίσχυση των θετικών χαρακτηριστικών και αρετών του ατόμου. Σύμφωνα με τους Fitzpatrick & Stalikas, (2008a,b,) τα θετικά συναισθήματα δεν είναι μόνο δείκτες, αλλά και παράγοντες θεραπευτικής αλλαγής. Άραγε ο συμβουλευόμενος είναι εφικτό να ψυχοεκπαιδευτεί σε πρακτικές που προάγουν το ‘ευ ζην’ και να κτίσει την ψυχική του ανθεκτικότητα; Σε ένα ταξίδι όπου θεραπευτής και θεραπευόμενος καλούνται να συνταξιδέψουν, ο ρόλος της θετικής ψυχολογίας μπορεί να αποτελέσει ευεργετικό πυλώνα σταθερότητας και σθεναρού κρατήματος.

Η Ψυχική Υγεία Σε Στρεσογόνες Καταστάσεις. Η Ψυχοεκπαίδευση Ως Εργαλείο Προστασίας Και Σταθερότητας

Αλεξάνδρα Πανοσιάν

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Ο Μάρκος Αυρήλιος στο βιβλίο του Εις Εαυτόν γράφει: «Σήμερα ξέφυγα από όλες τις δύσκολες καταστάσεις. Μάλλον έδιωξα όλες τις δύσκολες καταστάσεις. Γιατί δεν βρίσκονται έξω από μένα, μα μέσα μου, στην ιδέα που σχηματίζω για τα πράγματα». Η ψυχική υγεία αποτελεί ένα ζητούμενο στην καθημερινή μας ζωή. Τι γίνεται όμως όταν ένας άνθρωπος βιώνει στρεσογόνες καταστάσεις που του δημιουργούν ποικίλα συναισθήματα και δυσκολίες προσαρμογής; Δηλαδή σε έκτακτες κοινωνικές καταστάσεις, όπως η πανδημία, ή οι προσωπικές δύσκολες στιγμές, όπως χωρισμός, διαζύγιο, ακόμα και η απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου; Πώς μπορούμε να θωρακίσουμε την ψυχική μας υγεία; Ένα άτομο βρίσκεται σε στρεσογόνο κατάσταση, όταν βιώνει ένα γεγονός ως ανυπέρβλητο και το οποίο του προκαλεί σημαντικές γνωστικές, συμπεριφορικές και ψυχικές δυσλειτουργίες. Η ψυχοεκπαίδευση μπορεί να αποτελέσει μια ευκαιρία να αντιληφθούμε τις καταστάσεις αυτές με διαφορετικό πρόσημο. Μέσω της ψυχοεκπαίδευσης αποκτάμε μεγαλύτερη επίγνωση του εαυτού μας και της κατάστασης που βρισκόμαστε στο εδώ και τώρα. Ως διαδικασία παρέχει συστηματικές και επικαιροποιημένες πληροφορίες για την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε, τον τρόπο που την βιώνουμε και τις επιπτώσεις που έχει στην καθημερινότητά μας. Μέσα από την δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος και με την εφαρμογή κατάλληλων γνώσεων και δεξιοτήτων, η ψυχοεκπαίδευση αποτελεί ένα εργαλείο σταθερότητας και προστασίας. Δίνει την δυνατότητα στα άτομα να επανεκπαιδευθούν τον εαυτό τους, ώστε να κατανοήσουν τί τους συμβαίνει, για να μην νιώθουν αβοήθητοι. Η αυτογνωσία που παρέχει η ψυχοεκπαίδευση, βοηθά το συμβουλευμένο να διερευνά εναλλακτικούς δρόμους μέσα από την δική του δύναμη. Καλλιεργείται έτσι η ψυχική του ανθεκτικότητα και οδηγείται σε νέους τρόπους σκέψης και συμπεριφοράς. Επίσης αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο προστασίας και σταθερότητας στη διαχείριση στρεσογόνων καταστάσεων με βελτιωμένο τρόπο. Οι συμβουλευμένοι, μέσω της ψυχοεκπαίδευσης, δεν αισθάνονται πλέον αποδιοργανωμένοι και αναστατωμένοι, αλλά αντίθετα μπορούν να αναπτύξουν νέες στρατηγικές αντιμετώπισης που στη συνέχεια θα τους βοηθήσουν σε όλες τις δύσκολες καταστάσεις.

Περιγεννητική Περίοδος. Αποκρυπτογράφηση Του Ψυχικού Αλφαβήτου Στη Σχέση Μητέρας-Βρέφους

Κατερίνα Χασάπη

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Η περιγεννητική περίοδος –του τρίτου τριμήνου της κύησης έως και του πρώτου χρόνου του βρέφους– αποτελεί θεμέλιο της ψυχοσωματικής ανάπτυξης του ανθρώπου. Τα μηνύματα που λαμβάνει το αγέννητο παιδί –από το περιβάλλον, τα συναισθήματα, τη γονεϊκή σχέση– διαμορφώνουν την ικανότητα του ατόμου να ρυθμίζει το άγχος και να δημιουργεί ασφαλείς σχέσεις. Οι «νέες μητέρες» επαναασυστήνονται στον εαυτό τους ως ταυτότητα κι αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει πολλές ψυχικές διεργασίες. Ωφέλιμο είναι οι γυναίκες να προετοιμάζονται ψυχολογικά, ώστε να είναι έτοιμες να στηρίξουν τον εαυτό τους και να διευκολύνουν τη σχέση με το βρέφος. Η εγκυμοσύνη δεν αποτελεί μόνο ένα βιολογικό–σωματικό γεγονός, αλλά μια πολύπλοκη διαδικασία, στην οποία εμπλέκονται ψυχικοί, κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες. Οι μητέρες επαναβιώνουν την ζωή που έζησαν ως βρέφη και αυτές ακριβώς τις εμπειρίες μεταδίδουν (ασυνείδητα). Γίνονται οι «γονείς τους» επανερχόμενες στα προσωπικά τους βιώματα. Εδώ εμφανίζονται και τα πρώτα στοιχεία ψυχοπαθολογίας (εφόσον υπάρχουν): η περιγεννητική περίοδος είναι η μοναδική, υπαρκτική εμπειρία της απόλυτης χρονικής ταύτισης παρελθόντος-παρόντος-μέλλοντος (Δρ. Μιχαέλλα Μερρόπη, Ψυχαναλύτρια Περιγεννητικής Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας). Αλλά και μία μοναδική ευκαιρία λύσης χρόνιων ψυχικών ζητημάτων που αναδύονται με το νέο ρόλο. Ο σύγχρονος κόσμος της ταχύτητας, της υπερπληροφόρησης, της τεχνολογίας και της πολιτικο-κοινωνικο-οικονομικής ανασφάλειας καθιστά την γονεϊκότητα απαιτητική. Το πλαίσιο στήριξης (ευρύτερη και πυρηνική οικογένεια) έχει διαρραγεί, τα μοντέλα οικογένειας έχουν αλλάξει και ταυτόχρονα εξελίσσονται. Η επιστήμη έχει δείξει πως η πρώιμη παρέμβαση μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο στην πρόληψη και την αποτροπή παθολογικών καταστάσεων, π.χ. μέσω μορφολογικής θεραπείας και θεραπευτικών ομάδων γυναικών. Η περιγεννητική περίοδος δεν είναι μόνο μία κρίσιμη φάση ανάπτυξης της γυναίκας, αλλά και ένα «παράθυρο» προσωπικής και διαγενεακής μεταμόρφωσης: η ψυχοεκπαίδευση διευκολύνει την ομαλή μετάβαση τον τοκετό, την φροντίδα του παιδιού της, όσο και στην δική της αυτοφροντίδα. Η στήριξη των μητέρων σε αυτό το στάδιο αποτελεί επένδυση στη μελλοντική ψυχική υγεία της κοινωνίας.

Πρόληψη Ψυχικής Βίας Και Ενδυνάμωση Στους Εφήβους. Προσεγγίζοντας Το Χάρτη Κατανόησης Του Εαυτού

Ιουλίττα Πασιά

Εκπαιδευτικό Ινστιτούτο Συνθετικής Προσέγγισης

Ζούμε στην εποχή όπου ταχύτητα και πληροφόρηση κυριαρχούν ενώ ο ποιοτικός χρόνος και η αυθεντική σύνδεση μεταξύ γονέων και εφήβων γίνονται όλο και πιο σπάνια αγαθά. Το χάσμα επικοινωνίας μεταξύ των γενεών διευρύνεται, καθώς οι σημαντικοί άλλοι των εφήβων δεν είναι πλέον τα πρόσωπα των γονέων ή συγγενών αλλά οι παρέες συνομηλίκων και τα κοινωνικά δίκτυα, που συχνά προβάλλουν πρότυπα επιφανειακής επιτυχίας και υλισμού, αφήνοντας στο παρασκήνιο τις βαθύτερες αξίες που ενώνουν τους ανθρώπους. Η εφηβεία, ως περίοδος έντονων ψυχοσυναισθηματικών μεταβολών και κοινωνικών προκλήσεων, απαιτεί νέες προσεγγίσεις για την ψυχική ενδυνάμωση των νέων και την πρόληψη όχι μόνο της σωματικής αλλά και της αδιόρατης, συναισθηματικής βίας. Η ψυχοεκπαίδευση αναδεικνύεται ως ουσιαστική και πρώιμη παρέμβαση που δεν περιορίζεται στην απλή μετάδοση γνώσης αλλά λειτουργεί ως βιωματική διαδικασία ενδυνάμωσης, πρόληψης και ψυχικής φροντίδας. Μέσω αυτής, οι έφηβοι μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους, τοποθετώντας λέξεις σε βιώματα που μέχρι τότε παρέμεναν αδιαμόρφωτα αλλά επηρεάζουν τη σκέψη και τη συμπεριφορά τους. Η ψυχοεκπαίδευση ενισχύει την αυτογνωσία, διδάσκοντας πώς να οριοθετούν και να προστατεύουν τον ψυχικό τους χώρο, οδηγώντας τους στη συναισθηματική ασφάλεια. Μέσα από την κατανόηση εννοιών όπως τοξικές συμπεριφορές, συναισθηματικές παραβιάσεις, σιωπηλή βία, οι νέοι εκπαιδεύονται να διακρίνουν το επιβλαβές από το φαινομενικά φυσιολογικό, χτίζοντας εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και μειώνοντας το άγχος. Η διεθνής έρευνα υπογραμμίζει τη σημασία ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης και της ψυχικής ανθεκτικότητας μέσω γνωσιακών-συμπεριφορικών και βιωματικών προγραμμάτων που προάγουν ενσυναίσθηση, συνεργασία και το αίσθημα του ανήκειν, μειώνοντας τα περιστατικά βίας. Η συστηματική ενσωμάτωση της ψυχοεκπαίδευσης στο σχολικό πρόγραμμα σε συνδυασμό με ενεργή συμμετοχή εκπαιδευτικών, γονέων και κοινότητας, μπορεί να δημιουργήσει θετικό σχολικό κλίμα, όπου η πρόληψη της ψυχικής βίας αποτελεί συλλογικό στόχο. Η ψυχοεκπαίδευση δεν είναι πολυτέλεια αλλά θεμελιώδης πράξη φροντίδας και πρόληψης που μετατρέπει τη γνώση σε θεραπευτική παρουσία και ενδυνάμωση των εφήβων.

Συμπόσιο 30

Θεραπευτική Σχέση και Εξουσία: Αποκλεισμός, Αναπλαισίωση και Το Ανείπωτο ως Τόπος Μετασχηματισμού

Προεδρεύο/α: **Δανάη Παπαδοπούλου Λιασή** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)
Συζητητές/τριες: **Δανάη Παπαδοπούλου Λιασή** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Στο παρόν πάνελ, τέσσερις διαφορετικές θεραπευτικές οπτικές ματιές συναντώνται σε έναν κοινό στοχασμό πάνω στη σχεσιακή ψυχανάλυση με σκοπό την ανάδειξη των δυνατοτήτων μιας ισχυρής και ισότιμης θεραπευτικής σχέσης. Στην πρώτη εργασία η αλληγορία του σπηλαίου του Πλάτωνα χρησιμοποιείται ως συμβολικό υπόβαθρο για να αναδειχθεί πώς η θεραπευόμενη παραμένει αιχμάλωτη των φαντασιώσεων της και των προβολών του οικογενειακού και κοινωνικού πλαισίου. Το ερώτημα «μπορώ να διακόψω τη θεραπεία;» εκφράζει υπαρξιακά διλήμματα που προκύπτουν μέσα σε μια σχέση που δοκιμάζεται αλλά ταυτόχρονα επιδιώκει να γίνει ισότιμη και δημοκρατική. Στην δεύτερη εργασία, στην περίπτωση της Άριας, 57 ετών, η οποία βίωσε έντονα την απώλεια του συντρόφου της, η θεραπεύτρια αξιοποιεί τη δική της εμπειρία πένθους για να συνδεθεί αυθεντικά με την ευαλωτότητα της θεραπευόμενης. Η συνύπαρξη στο θεραπευτικό δωμάτιο μετασχηματίζεται σε χώρο νοήματος και παρουσίας, όπου η ευαλωτότητα λειτουργεί ως εργαλείο. Η τρίτη εργασία διερευνά πώς ο φόβος της ελευθερίας και η εξουσία του ανείπωτου εκδηλώνονται στη θεραπευτική σχέση. Μέσα από την κλινική αφήγηση του Νίκου, αναδεικνύεται η δυναμική του τραύματος, της σιωπής και της εξάρτησης, καθώς και η δυνατότητα η θεραπευτική σχέση να μετασχηματιστεί σε χώρο αμοιβαίας αναγνώρισης, συναισθηματικής εμπλοκής και ευαλωτότητας. Τέλος, η τέταρτη παρουσίαση αναδεικνύει με τη σειρά της τη δυναμική διάσταση της σχεσιακής ψυχαναλυτικής θεραπείας. Μέσα από την ανάλυση μιας μελέτης περίπτωσης, σκοπός είναι να αναδειχθεί πώς το πένθος λειτουργεί ως ένας θεραπευτικός μηχανισμός μέσω του οποίου η αναλυτική διάδα διαπραγματεύεται τις εσωτερικές αναπαραστάσεις του πατέρα της ασθενούς μεταβαίνοντας από έναν απόντα σε έναν περισσότερο παρόντα πατέρα. Συμπερασματικά, το πάνελ αυτό αναδεικνύει τη θεραπευτική δύναμη της σχέσης, εμπλουτίζοντας τον διάλογο γύρω από την αμοιαιότητα και την υποκειμενικότητα.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Δέσμιοι στην Προβλητική Ταύτιση: Μπορεί η Ισότιμη Αναπλαισίωση να Αντισταθεί στον Αποκλεισμό;

Δανάη Παπαδοπούλου Λιασή

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Σύμφωνα με την αλληγορία του σπηλαίου που περιγράφει ο Πλάτωνας στο έργο του Πολιτεία, οι άνθρωποι, παγιδευμένοι μέσα σε ένα σπήλαιο, αντιλαμβάνονται ως πραγματικότητα μόνο τις σκιές που προβάλλονται στον τοίχο από αντικείμενα που περνούν μπροστά από μια φωτιά πίσω τους. Οι δεσμώτες δεν επιθυμούν να εγκαταλείψουν τη φυλακή-σπήλαιο τους, επειδή δεν γνωρίζουν ότι υπάρχει μια καλύτερη ζωή, και έτσι παραμένουν αιχμάλωτοι των δικών τους φαντασιώσεων και ερμηνειών. Πώς σχετίζεται όμως αυτή η αλληγορία με τη Σχεσιακή Ψυχανάλυση; Η παρούσα εισήγηση θα εστιάζει στην περίπτωση της Κατερίνας, μιας 28χρονης γυναίκας κοινωνικά αποκλεισμένης. Έχοντας μια δεσποτική-τυραννική μητέρα, η Κατερίνα έχει βιώσει το σπίτι της ως μια φυλακή-σπήλαιο, χωρίς να μπορεί να το εκφράσει. Σκοπός είναι να κατανοηθούν τα Υπερεγωτικά στοιχεία που εγκλωβίζουν την θεραπευόμενη μέσα από αναστοχασμό της θεραπεύτριας και βιβλιογραφική τεκμηρίωση. Το δύσκολο στην πορεία της θεραπείας ήταν να προστατεύσουμε τη σχέση που προσπαθούσαμε να χτίσουμε από φαινόμενα αποκλεισμού προερχόμενα και από το οικογενειακό – και ύστερα κοινωνικό – πλαίσιο, το οποίο κρατούσε την Κατερίνα αιχμάλωτη στις δικές του προσδοκίες και φαντασιώσεις, κατανοώντας παράλληλα τη δυαδική θεραπεία ως διαδικασία μεγάλης ομάδας. Συχνά, μέσα από τις δικές μου εκφράσεις θυμού προσπαθούσαμε – μαζί – να αναγνωρίσουμε, τόσο εκείνη όσο κι εγώ μέσα από μια παράλληλη προσωπική διεργασία, εσωτερικευμένα κακά αντικείμενα, ώστε να μπορέσει να τα αντιμετωπίσει και να τα εξαλείψει, προσπαθώντας παράλληλα να μην δημιουργήσουμε προβλητικά, με Κλινικούς όρους, εκ νέου αποκλεισμό ανάμεσά μας. Το ερώτημα «μπορώ να διακόψω τη θεραπεία;» εμφανιζόταν κατά καιρούς με διάφορους τρόπους, αλλά ποτέ τόσο άμεσα όσο σε αυτή τη φάση της θεραπείας. Καταφέραμε τελικά να βρεθούμε σε έναν κοινό, δημοκρατικό συνδιαμορφωμένο, ισότιμο χώρο ή παραμένουμε παγιδευμένες/αποκλεισμένες στη σπηλιά των προβολών μας;

Από την Απομόνωση στη Συνύπαρξη: Η Θεραπευτική Σχέση ως Αντίλογος στην Εξουσία και τον Κοινωνικό Αποκλεισμό

Ευρυδίκη Εύη Κουτσαμάνη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η Άρια, 57 ετών, ήρθε για θεραπεία την περίοδο που ένοιωθε, πως χρειάζεται να αντέξει τον πόνο της απώλειας του συντρόφου της, από ασθένεια. Είχε αποσυρθεί στη μοναξιά και είχε βυθιστεί στη σιωπή και την απώλεια. Ένοιωθε πως είχε χάσει την ταυτότητά της, βιώνοντας πως δεν «τη βλέπει» κανείς πια... Ήρθε, μεταφέροντας το πένθος της, αναζητώντας έναν μάρτυρα, κάποιον να σταθεί δίπλα της στη σιωπή της, κι όχι αναμένοντας απαντήσεις, αναλύσεις ή ερμηνείες. Φέρνει μέσα στο θεραπευτικό δωμάτιο, μια αναπαράσταση του εαυτού, ως μέλος μιας δυαδικής σχέσης, που χωρίς αυτήν νιώθει κενή και αόρατη. Ήταν σε μια σχέση αγαπημένη, χωρίς παιδιά, για τριάντα σχεδόν χρόνια. Ήταν αυτός που ήξερε τί με κάνει χαρούμενη, τί με ενοχλούσε και με τί θα χαλάρινα μετά από μια αγχωτική μέρα, χωρίς να χρειαστεί να πω κουβέντα, όπως χαρακτηριστικά έλεγε. Η θεραπεύτριά της, βιώνει και η ίδια το τραύμα της απώλειας, με αποτέλεσμα η θεραπεία να εμπλουτίζεται με τη δυναμική έντονων μεταβιβάσεων και αντιμεταβιβάσεων, οι οποίες αποτελούν και μέρος της μεθόδου ανάλυσης και θεραπείας. Η Άρια, προβάλλοντας το φάντασμα της απώλειας στη θεραπεύτριά της, αναζητά την επιβεβαίωση ότι μπορεί ακόμα, να είναι κάποια...για κάποιον. Μια βαθιά υπαρξιακή μεταβίβαση, η οποία ανακινεί τα συναισθήματα που βίωσε και η θεραπεύτρια, με την προσωπική της απώλεια. Σκοπός είναι να αναλυθεί, μέσω αναστοχασμού και βιβλιογραφικής τεκμηρίωσης, η αντιμεταβίβαση ως το ενσυναισθητικό μονοπάτι, όπου μπορούν οι δύο να συναντηθούν, με αποτέλεσμα, τη θεραπευτική αλλαγή. Έχοντας επίγνωση του δικού της τραύματος, η θεραπεύτρια, αποφεύγει τόσο τη συγχώνευση, όσο και την αποστασιοποίηση από την Άρια. Η αμοιβαία και εύθραυστη συνύπαρξη γίνεται πράξη, δημιουργώντας το «μαζί» δύο γυναικών, σε κοινή διαδρομή. Συμπερασματικά, η συνύπαρξη στο θεραπευτικό δωμάτιο, δίνει ξανά νόημα στην παρουσία, με την αξιοποίηση και επίγνωση της ευαλωτότητας της θεραπεύτριας ως εργαλείο.

Ο Φόβος της Ελευθερίας και η Εξουσία του Ανείπωτου: Παράδοξα και Οριακές Συνθήκες στη Θεραπευτική Σχέση

Μαριτίνα Παντολέοντος

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Ο φόβος της ελευθερίας έγκειται στο γεγονός ότι, ενώ προσφέρει στο άτομο την αίσθηση της αυτονομίας και τη δυνατότητα να ενεργεί κατά βούληση, ταυτόχρονα προκαλεί άγχος, απομόνωση και ανασφάλεια. Ως αποτέλεσμα, ο άνθρωπος συχνά αναζητά νέες μορφές εξουσίας και υποταγής, καταφεύγοντας σε μηχανισμούς διαφυγής, όπως ο ολοκληρωτισμός, ο αυτόματος κομφορμισμός και η καταστροφικότητα. Μπορεί, λοιπόν, η ελευθερία να μετατραπεί σε ένα δυσβάστακτο φορτίο για τους ανθρώπους, από το οποίο επιθυμούν ασυνείδητα να απαλλαγούν; Σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσει πώς οι έννοιες της ελευθερίας και της εξουσίας εκδηλώνονται όχι μόνο σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, αλλά και μέσα στη θεραπευτική σχέση. Η σχεσιακή ψυχανάλυση παρέχει ένα ισχυρό θεμέλιο για την κατανόηση αυτών των φαινομένων ενώ η διαπραγμάτευση του παραδόξου αποτελεί ένα βασικό εργαλείο της θεραπευτικής αλλαγής και της κατανόησης των ψυχικών μηχανισμών. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται είναι περιγραφική και εστιάζει στην παρουσίαση μιας κλινικής περίπτωσης μέσω αυτοανάλυσης και θεωρητικής τεκμηρίωσης. Θα παρουσιαστεί η περίπτωση του Νίκου, ενός ομοφυλόφιλου άνδρα με αίτημα τη διαχείριση κρίσεων πανικού και άγχους. Έχει μεγαλώσει σε ένα οικογενειακό περιβάλλον όπου η αυταρχικότητα του πατέρα και η καταθλιπτικότητα της μητέρας συνυπάρχουν με τη σιωπηρή άρνηση της σεξουαλικής του ταυτότητας. Διατηρεί κρυφή σχέση βιώνοντας έντονη εσωτερική σύγκρουση ανάμεσα στην ανάγκη για αυθεντικότητα και στην επιθυμία για αποδοχή. Η πρώτη κρίση πανικού εντός συνεδρίας και η αιφνίδια επίσκεψή του σε άλλη θεραπεύτρια κατά την απουσία μου αποτέλεσαν κομβικά σημεία. Αυτά τα γεγονότα ανέδειξαν υπαρξιακά και σχεσιακά ερωτήματα γύρω από τη φύση της θεραπευτικής σχέσης: Μπορεί η θεραπευτική σχέση να λειτουργήσει παράλληλα ως χώρος ανάδυσης τραυματικών αναπαραστάσεων αλλά και επιδιορθωτικής εμπειρίας; Πώς διαπραγματεύεται το θεραπευτικό ζεύγος την απόσταση και την εγγύτητα, την επιθυμία και τον φόβο, την ελευθερία και την εξάρτηση; Μπορεί τελικά η σιωπή να πάψει να λειτουργεί ως μηχανισμός ελέγχου και διατήρησης του status quo και να μετασχηματιστεί σε πεδίο αμοιβαίας αναγνώρισης και ευαλωτότητας;

Το Πένθος ως Διαπραγμάτευση: Εσωτερικές Αναπαραστάσεις του Πατέρα στη Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Θεραπεία

Χαρούλα Τσατσάνη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Στην παρούσα εργασία διερευνώνται τα ψυχικά φαινόμενα που λαμβάνουν χώρα στην αναλυτική σχέση με μια καταθλιπτική θεραπευόμενη και επιδιώκεται η κατανόηση των ψυχικών και σχεσιακών παραγόντων που συνέβαλαν στη συγχώνευση θεραπεύτριας και θεραπευόμενης. Μέσα από την κλινική περίπτωση της Αλίσσα, σκοπός είναι να παρουσιαστούν οι έννοιες του πένθους, της μεταβίβασης, της αντιμεταβίβασης και της προβλητικής ταύτισης, καθώς λαμβάνουν μέρος στη θεραπευτική διαδικασία και συνδιαμορφώνουν τη θεραπευτική σχέση. Η Αλίσσα προσήλθε στη θεραπεία με αίτημα το αίσθημα κενού και την ανηδονία που βιώνει στις σχέσεις και στην καθημερινότητά της. Η νεκρότητα ήταν διάχυτη στις συνεδρίες μας, γεγονός που με προετοίμαζε για το ψυχικό (ή και πραγματικό) της πένθος. Η οδυνηρή πραγματικότητα του ετοιμοθάνατου πατέρα σε συνδυασμό με τη φαινομενική της απάθεια για τον επερχόμενο θάνατό του, μου προκαλούσαν αμφιθυμικά συναισθήματα συμπόνιας και θυμού. Μέσα από τη διεργασία της προβλητικής ταύτισης, διαπίστωσα τη δική της αμφιθυμία προερχόμενη από την εσωτερικευμένη τυραννική αναπαραστάση του πατέρα που ερχόταν σε σύγκρουση με τον επερχόμενο θάνατό του. Η σθεναρή της αντίσταση στη θεραπεία μας ως προς τη σημαντικότητα του τραύματος της σχέσης της με τον πατέρα, στεκόταν εμπόδιο στη βίωση του πένθους μέσα στο θεραπευτικό δωμάτιο. Η σταδιακή αποδυνάμωσή του μας έδωσε τη δυνατότητα να διαπραγματευτούμε και άλλες διαστάσεις του εαυτού του πατέρα και να ανανοηματοδοτήσουμε το αντικείμενο του πένθους. Στο κείμενο κατανοείται πώς η δημιουργία ενός μοναδικού δι-υποκειμενικού συνόλου μέσα από τη διαπροσωπική διαδικασία της μεταβίβασης και της αντιμεταβίβασης, καθώς και η ταύτιση με τον αναλυόμενο είναι ο βασικός παράγοντας για τη βαθιά κατανόηση του ασθενή και ο κινητήριο μοχλός της θεραπείας. Διερευνάται αν η θεραπευτική σχέση μπορεί να λειτουργήσει επιδιορθωτικά στο καθηλωτικό τραύμα και εξετάζεται αν το αναλυτικό ζεύγος θα καταφέρει να πενήθει και να δημιουργήσει νέες εσωτερικές αναπαραστάσεις, προκειμένου να απεγκλωβιστεί από το κενό της νεκρότητας.

Συνεδρία 19

Έκθεση σε τραύμα και συμπτώματα μετατραυματικού στρες: Πώς επηρεάζεται το επίπεδο της αυτοσυμπόνιας σε δείγμα φοιτητικού πληθυσμού ελληνικών πανεπιστημίων.

Αθηνά Ζωγραφάκη, Γεωργία Κωνσταντοπούλου

Πανεπιστήμιο Πατρών

Η αυτοσυμπόνια θεωρείται σημαντικός παράγοντας στην ψυχική ανθεκτικότητα και τη θεραπεία τραύματος. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετηθεί η αλληλεπίδραση έκθεσης σε τραύμα (ανεξάρτητη μεταβλητή α) και παρουσίας συμπτωμάτων μετατραυματικού στρες (ανεξάρτητη μεταβλητή β) με το βαθμό αυτοσυμπόνιας (εξαρτημένη μεταβλητή) που έχουν οι φοιτητές ελληνικών πανεπιστημίων ηλικίας 18 ετών και άνω, ως ομάδα υψηλού κινδύνου, λόγω αυξημένης ψυχικής ευαλωτότητας. Με μη-πιθανοτική δειγματοληψία σκοπιμότητας, χορηγούνται συνδυαστικά οι εξής κλίμακες: Self - Compassion Scale-Short Form, PCL-5, LEC-5, και δημογραφικά στοιχεία. Οι απαιτούμενοι έλεγχοι αξιοπιστίας εσωτερικής συνοχής και διακύμανσης θα γίνουν με το SPSSv.29, ώστε να επιλεγεί το κατάλληλο κριτήριο για περαιτέρω στατιστική ανάλυση. Στον προέλεγχο έχουν συμμετάσχει 61 φοιτητές/τριες/ε. Η πλειονότητα του δείγματος, ενώ αναφέρει μια επώδυνη εμπειρία (85,4%), δεν λαμβάνει ψυχολογική υποστήριξη (75,9%) ή αγωγή οποιοδήποτε είδους (84,5%). Τα επίπεδα αυτοσυμπόνιας εμφανίζονται μέτρια, όπως και τα επίπεδα μετατραυματικού στρες. Ορισμένες έρευνες δείχνουν πως όσο υψηλότερη η αυτοσυμπόνια στα άτομα, τόσο λιγότερα συμπτώματα μετατραυματικού στρες εμφανίζουν. Όπως όμως διαπιστώνεται στη μελέτη των Creaser et. al. (2022), άτομα με αυξημένα επίπεδα μετατραυματικού στρες εμφανίζουν μείωση στα επίπεδα αυτοσυμπόνιας, ενώ η θεραπεία τραύματος με στοιχεία αυτοσυμπόνιας αυξάνει τις έντονες νευροφυσιολογικές τους αντιδράσεις. Για αυτό και η έρευνα αυτή καθίσταται σημαντική.

Αξιολόγηση Της Αποτελεσματικότητας Του Προγράμματος Παρέμβασης “Success Squad: Πίστεψε Τις Ικανότητές Σου Και Πέτυχε Τους Στόχους Σου” Σε Ενα Δείγμα Πρωτοετών Φοιτητών/τριών

Μαρίνα Κρητικού, Θεόδωρος Γιοβαζολιάς

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η έναρξη των ακαδημαϊκών σπουδών συμπίπτει με διάφορες μεταβάσεις στη ζωή του ατόμου, όπως τη μετάβαση από τη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τη μετάβαση από την όψιμη εφηβεία στην αναδυόμενη ενηλικίωση, αλλά και την αντιμετώπιση διαφόρων προκλήσεων, όπως η προσαρμογή στο νέο ακαδημαϊκό πλαίσιο. Η παρούσα μελέτη, στόχο είχε την εφαρμογή και την αξιολόγηση του προγράμματος παρέμβασης με τίτλο “Success Squad: Πίστεψε στις ικανότητές σου και πέτυχε τους στόχους σου”, το οποίο βασίστηκε σε μοντέλα πρόβλεψης της ακαδημαϊκής επιτυχίας σε τρεις χρονικές στιγμές (πριν την παρέμβαση, μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης και τρεις μήνες μετά με την ολοκλήρωση της εξεταστικής περιόδου). Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης έγινε με ANOVA επαναλαμβανόμενων μετρήσεων, από την οποία φάνηκε ότι οι συμμετέχοντες/ουσες της ομάδας παρέμβασης είχαν καλύτερη ακαδημαϊκή επιτυχία και ακαδημαϊκή προσαρμογή, μεγαλύτερη αυτο-αποτελεσματικότητα, μεγαλύτερη ικανοποίηση της ψυχολογικής ανάγκης για ικανότητα και καλύτερη ακαδημαϊκή ψυχική αντοχή συγκριτικά με τους/τις συμμετέχοντες/ουσες της ομάδας ελέγχου. Τα αποτελέσματα συζητούνται στο πλαίσιο της Θεωρίας Αυτοπροσδιορισμού και αποτελούν υλικό για τη δημιουργία αντίστοιχων προγραμμάτων παρέμβασης σε πρωτοετείς φοιτητές/τριες στα Κέντρα Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης των Πανεπιστημίων.

Ακαδημαϊκή εξουθένωση σε μαθητές/τριες Λυκείου: Ο ρόλος της επίδοσης και της ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας

Ιωάννα Μάντσα, Παναγιώτης Λιάνος

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τα τελευταία χρόνια, η ψυχική κόπωση που βιώνουν οι έφηβοι/-ες εξαιτίας των αυξανόμενων ακαδημαϊκών πιέσεων έχει αρχίσει να αναγνωρίζεται ως φαινόμενο παρόμοιο με την επαγγελματική εξουθένωση. Οι δυσκολίες προσοχής, η υπερκινητικότητα και η παρορμητικότητα που συνιστούν βασικά χαρακτηριστικά της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) ενδέχεται να ενισχύουν την επιρροή των εφήβων στην ψυχική εξάντληση που προκαλεί το απαιτητικό σχολικό περιβάλλον και το σύστημα των εισαγωγικών εξετάσεων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο να διερευνήσει τον βαθμό στον οποίο τα συμπτώματα ΔΕΠ-Υ σχετίζονται με την εμφάνιση ακαδημαϊκής εξουθένωσης σε μαθητές/-τριες ηλικίας 16 έως 18 ετών που φοιτούν σε Γενικά Λύκεια. Συνολικά συμμετείχαν 353 έφηβοι από σχολεία αστικών και ημιαστικών περιοχών. Χρησιμοποιήθηκαν δύο ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς: το «School Burnout Inventory» και η σύντομη έκδοχή της «Κλίμακας Αυτοαναφοράς Εφήβων Connors-Wells». Μέσα από αναλύσεις διαφορών και συσχετίσεων εξετάστηκε η συμβολή επιμέρους παραγόντων, όπως του φύλου, της ακαδημαϊκής επίδοσης, της τάξης φοίτησης και της συμμετοχής στις Πανελλαδικές εξετάσεις στην εμφάνιση της ακαδημαϊκής εξουθένωσης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές/τριες με υψηλότερα επίπεδα διάσπασης προσοχής ήταν πιο ευάλωτοι στην ακαδημαϊκή εξουθένωση. Επιπλέον, τα κορίτσια, οι μαθητές/-τριες της Γ' Λυκείου και όσοι/όσες παρουσίαζαν χαμηλή επίδοση φάνηκε να αναφέρουν υψηλότερα επίπεδα ακαδημαϊκής εξουθένωσης. Τέλος, η σχολική επίδοση αναδείχθηκε ως πιθανός διαμεσολαβητικός παράγοντας μεταξύ των συμπτωμάτων ΔΕΠ-Υ και της εξουθένωσης. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη πρόληψης και στοχευμένων υποστηρικτικών παρεμβάσεων στο σχολικό περιβάλλον για την μείωση της ακαδημαϊκής εξουθένωσης.

Ο ρόλος της εκπαιδευτικής ταινίας μικρού μήκους στην ενίσχυση των δεξιοτήτων του εκπαιδευτικού ως συμβούλου: η περίπτωση της ΑΣΠΑΙΤΕ Θεσσαλονίκης

Σοφία Τσάτσου-Νικολούλη

ΕΠΠΑΙΚ ΑΣΠΑΙΤΕ Θεσσαλονίκης

Η παρούσα εργασία αποπειράται να διερευνήσει τον ρόλο της εκπαιδευτικής ταινίας μικρού μήκους στην ενίσχυση των δεξιοτήτων του εκπαιδευτικού ως συμβούλου. Στην έρευνα συμμετείχαν 40 σπουδαστές και σπουδάστριες της ΕΠΠΑΙΚ

ΑΣΠΑΙΤΕ Θεσσαλονίκης, οι οποίοι/ες μετά τη θέαση προσεκτικά επιλεγμένων εκπαιδευτικών ταινιών μικρού μήκους στο πλαίσιο του μαθήματος της Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα δομημένο αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο αυτο-αξιολόγησης 15 ερωτήσεων που αναρτήθηκε στην πλατφόρμα e-class για δέκα μέρες περίπου. Ειδικότερα, οι πρώτες οχτώ ερωτήσεις μελετούν τον βαθμό ενίσχυσης των δεξιοτήτων διερεύνησης που χρειάζεται να κατέχει ο εκπαιδευτικός-σύμβουλος προκειμένου να δημιουργήσει μία σχέση κατανόησης κι εμπιστοσύνης με τους μαθητές και τις μαθήτρές του, οι επόμενες πέντε τη δεξιότητα της συνειδητοποίησης σε μία προσπάθεια αναζήτησης εκείνων των στοιχείων που εξηγούν τα κίνητρα των ανθρώπων, ενώ οι δύο τελευταίες αφορούν τις δεξιότητες διερεύνησης κι επιλογής εναλλακτικών λύσεων στο πλαίσιο παροχής συμβουλευτικής βοήθειας. Οι απαντήσεις δόθηκαν μέσω μιας τετράβαθμης κλίμακας τύπου Likert (καθόλου, λίγο, αρκετά, πολύ). Τα αποτελέσματα έδειξαν θετική συσχέτιση σε αρκετά μεγάλο βαθμό ανάμεσα στη θέαση των εκπαιδευτικών ταινιών και την ενίσχυση των δεξιοτήτων που πρέπει να κατέχει ο εκπαιδευτικός-σύμβουλος. Οι εκπαιδευτικές ταινίες μικρού μήκους μπορούν να αξιοποιηθούν σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, αλλά και στις σχετικές γύρω από τη συμβουλευτική ψυχολογία συζητήσεις, προκειμένου να συνδράμουν με τρόπο ελκυστικό κι ευφάνταστο στην ενίσχυση των δεξιοτήτων εκείνων που πρέπει να κατέχει ο εκπαιδευτικός που υιοθετεί τον ρόλο του συμβούλου απέναντι στους μαθητές και τις μαθήτρές του.

Καθοδήγηση σε πρότζεκτς έκφρασης ψυχισμού: 7 πτυχιακές

Βασίλειος Κάντας

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Στο πεδίο των εργαστηρίων expressive arts το παραχθέν έργο, εμποτισμένο με τα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες των συμμετεχόντων, μορφοποιείται και τίθεται προς αναστοχασμό και επανασυσχέτιση.

Αντίστοιχα, σε πτυχιακές εργασίες καλλιτεχνικών τμημάτων, όπου συνήθως το πρόσχημα της μελέτης ενός κοινωνικού θέματος σκιαάζει υποβόσκουσες προσωπικές αγωνίες των δημιουργών τους, λαμβάνει χώρα μια άτυπη, εκτός θεραπευτικού πλαισίου, συνδιαλλαγή με τα δύσκολα κομμάτια του εαυτού που ζητούν ανακούφιση. Η ανακοίνωση αυτή συγκρίνει τέτοια παραδείγματα υλοποίησης ενοτήτων εικόνων (6 αποφοίτων -Α.Σ., Ε.Ν., Γ.Θ, Κ.Π, Μ.Ο., Ε.Γ.- του τμήματος ΦΟΤ του ΠαΔΑ) «ελεύθερης απόκρισης σε ερεθίσματα», μη θεραπευτικά προσανατολισμένης και μη προκαθορισμένης δημιουργικής τακτικής, με μία ενότητα εικόνων (Α.Σ., ΦΟΤ) η οποία υλοποιήθηκε συνειδητά, με προσέγγιση cbt, με προκαθορισμένη μέθοδο λήψης.

Η ανακοίνωση αυτή λαμβάνει ως δεδομένα προς ανάλυση i. το παραχθέν φωτογραφικό έργο και ii. τον αναστοχασμό του από τους δημιουργούς του, κάνοντας χρήση τις ποιοτικές μεθόδους photographic composition's implicit logic και reflective practitioner αντίστοιχα.

Πρόκειται για μια μελέτη εργογραφίας, που προσπαθεί να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα του φωτογραφικού μέσου ως πλάγια τακτική έκφρασης του εαυτού -σε βαθμό συνειδητοποίησης και σε βαθμό μεταστροφής- στο πλαίσιο δημιουργίας ακαδημαϊκών πρότζεκτς, μια διαδικασία η οποία γεινιάζει ενίοτε με το ψυχοθεραπευτικό πλαίσιο ενός expressive arts προγράμματος.

Ως συμπέρασμα δίνεται η σκιαγράφηση της όποιας μεταβολής σε όρους ευζωίας -μέσω απαντήσεων των 7 δημιουργών σε ερωτηματολόγιο μέτρησης της επίδρασης της υλοποίησης της πτυχιακής τους εργασίας στην μετέπειτα φάση ζωής τους.

Ως πρακτική εφαρμογή στο πεδίο, συνιστάται η ώσμωση γνώσεων και ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ ψυχοθεραπευτικού και ακαδημαϊκού περιβάλλοντος.

Συνεδρία 20

Εγκυμοσύνη και ουσιοεξάρτηση από την σκοπιά της βιοηθικής: Ζητήματα επαγγελματικής και προσωπικής ηθικής και τα όρια της παρεχόμενης φροντίδας

Ιωάννης Ζαχαρόπουλος¹, Βασιλική Πετούση²

¹Μέλος Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας ΠΑΔΑ, ΑΠΘ, ΠΔΜ, ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος; ²Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η κατάχρηση ψυχοδραστικών ουσιών και αλκοόλ εξακολουθεί να αποτελεί στην σύγχρονη εποχή μία σημαντική πρόκληση για τους επιστήμονες που εργάζονται στο πεδίο της πρόληψης και της θεραπείας των εξαρτητικών συμπεριφορών σε παγκόσμιο επίπεδο. Παράλληλα, η φροντίδα των εγκύων γυναικών που κάνουν χρήση ουσιών και των κυοφορούμενών τους παρουσιάζει πολύπλοκα νομικά και ηθικά ζητήματα και είναι ακόμη σε εξέλιξη ο επιστημονικός διάλογος σχετικά με τα δικαιώματα και τις επιθυμίες των εγκύων γυναικών έναντι των συμφερόντων των κυοφορούμενών τους, με αποτέλεσμα αυτό να μεταφράζεται σε καθημερινά ηθικά διλήμματα και συγκρούσεις εντός του εργασιακού περιβάλλοντος του θεραπευτικού προσωπικού που απασχολείται σε φορείς απεξάρτησης. Η παρούσα ερευνητική εργασία μέσω της ποιοτικής ανάλυσης, στοχεύει να διερευνήσει την σύγκρουση προσωπικής ηθικής και επαγγελματικής δεοντολογίας στους κόλπους του προσωπικού θεραπείας και το πώς αυτή επηρεάζει την καθημερινή επαγγελματική πρακτική ενός/μίας επαγγελματία παροχής υπηρεσιών φροντίδας στο πεδίο της απεξάρτησης. Ακόμη, αποσκοπεί να αναδείξει την ύπαρξη ή μη ορίων στην παρεχόμενη θεραπεία μίας εγκύου εξαρτημένης γυναίκας και εν τέλει να καταλήξει σε μία δέσμη καλών πρακτικών και κατευθυντήριων οδηγιών, οι οποίες θα αφορούν την θεραπευτική διαχείριση γυναικών που κάνουν κατάχρηση ουσιών κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης τους.

Η νοητικοποίηση της χρήσης παράνομων ναρκωτικών ουσιών από ενεργούς και πρώην χρήστες/χρήστριες

Ιάσων Βουδάντας, Λήδα Αναγνωστάκη

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η νοητικοποίηση της χρήσης παράνομων ναρκωτικών ουσιών από ενεργούς και πρώην χρήστες/χρήστριες

Η μελέτη διεξήχθη στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας για το διδρυματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών «Συμβουλευτική» των Τμημάτων Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών), Ψυχολογίας (Πανεπιστήμιο Κρήτης) και Κοινωνικής Εργασίας (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης) και διερευνάται η ποιότητα της νοητικοποίησης (mentalizing capacity) πρώην και ενεργών συστηματικών χρηστών/τριών παράνομων ναρκωτικών ουσιών.

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι: α. Ποια είναι η ικανότητα νοητικοποίησης των/της πρώην και ενεργών χρηστών/χρήστριες αναφορικά με τη χρήση των παράνομων ναρκωτικών ουσιών, τον εαυτό τους και τους σημαντικούς άλλους; β. Ποια είναι τα νοήματα που αποδίδονται από τους/τη πρώην και ενεργούς χρήστες/χρήστρια στη συστηματική χρήση των παράνομων ναρκωτικών ουσιών; Οι αντίστοιχες ερευνητικές υποθέσεις που διαμορφώθηκαν ήταν πως: 1. οι/η πρώην χρήστες/χρήστρια θα μπορούν να συζητούν για τα βιώματα τους διαμέσου μίας πιο επαρκούς νοητικοποίησης σε αντίθεση με τους ενεργούς και 2. τα νοήματα που θα αποδίδονται από ενεργούς και πρώην χρήστες/χρήστρια θα συνδέονται κυρίως με το οικογενειακό περιβάλλον και τους συνομηλίκους.

Η έρευνα ακολούθησε τη ποιοτική μεθοδολογία. Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω της Υβριδικής Θεματικής Ανάλυσης και πιο συγκεκριμένα μέσω της Παραγωγικής (Deductive) και Απαγωγικής (Abductive) Ανάλυσης. Στα πλαίσια της ανάλυσης δημιουργήθηκε μία πρωτότυπη «Κλίμακα Νοητικοποίησης» για την πιο εξειδικευμένη μελέτη της νοητικής διαδικασίας. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι/η πρώην χρήστες/χρήστρια ναρκωτικών ουσιών τείνουν να νοητικοποιούν σε πιο έντονο, επαρκές ή και υψηλό βαθμό, σε αντίθεση με την ομάδα των ενεργών χρηστών που νοητικοποιούν λιγότερο ποιοτικά ή και με μεγαλύτερη δυσκολία.

Επαγγελματική Επανάταξη Πρώην Χρηστών Ναρκωτικών Ουσιών: Αντιλήψεις Εργοδοτών, Κοινωνικό Στίγμα και οι Κρίσιμοι Παράγοντες Επαγγελματικού Κύρους και Φύλου.

Ανοιτιά-Μαρία Σβάρνα, Αικατερίνη Φλωρά

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τις στάσεις των εργοδοτών/τριων σχετικά με την πρόσληψη πρώην χρηστών/τριων ναρκωτικών ουσιών, με σκοπό την ανάδειξη δυσλειτουργικών σημείων της επαγγελματικής επανένταξης που ενισχύουν τον επαγγελματικό αποκλεισμό. Ειδικότερα, τα εμπόδια που εμφανίζονται ενδέχεται να επηρεάσουν τη σταθερότητα της πορείας τους. Το κοινωνικό στίγμα, το ποινικού μητρώου, ο φόβος υποτροπής, το φύλο και το κύρος μίας θέσης εργασίας αποτελούν παράγοντες που επιδρούν τόσο στις προσωπικές αντιλήψεις των εργοδοτών/τριων όσο και στα εμπόδια που συναντούν οι πρώην χρήστες/τριες. Η παρούσα έρευνα αποτελεί μία ποιοτική μελέτη. Συμμετείχαν εννέα (9) εργοδότες/τριες από τη Θεσσαλονίκη και μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων εξέφρασαν τις προσωπικές τους στάσεις σχετικά με την πρόσληψη πρώην χρηστών/τριων στη δική τους επιχείρηση. Το δείγμα χωρίστηκε σε τρεις (3) ομάδες (χαμηλό, μεσαίο, υψηλό κοινωνικό κύρος), για να εξεταστεί ο επαγγελματικός αποκλεισμός και σε σχέση με το κοινωνικό κύρος της εκάστοτε θέσης εργασίας. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι η πλειονότητα εκφράζει αρνητική στάση στο ενδεχόμενο πρόσληψης και αισθήματα επιφυλακτικότητας και αναξιοπιστίας. Ωστόσο, σε πιθανή πρόσληψη δεν εμφάνισαν διαφοροποιήσεις σε σχέση με τους υπόλοιπους εργαζομένους. Παρατηρήθηκε έντονο στίγμα σε περιπτώσεις ποινικού μητρώου συσχετιζόμενο με τη χρήση. Σημαντικό εύρημα αποτελεί η ίση διαχείριση μεταξύ γυναικών και ανδρών. Τέλος, το επαγγελματικό κύρος φαίνεται να επηρεάζει την απόφαση των εργοδοτών/τριων σε συνδυασμό πάντα με τις προσωπικές πεποιθήσεις τους. Ωστόσο, διαπιστώθηκαν και αντιλήψεις που προάγουν συνθήκες ισότητας. Συνοπτικά, αναδείχθηκαν τόσο τα αρνητικά όσο και τα αισιόδοξα στοιχεία, τονίζοντας την ανάγκη για συνεχείς και στοχευμένες παρεμβάσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των εργοδοτών/τριων ώστε να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση στην εργασία.

Το θεραπευτικό έργο των εργαζομένων στα Κέντρα απεξάρτησης και η επίδραση στη ζωή και την ψυχική τους υγεία

Παναγιώτα Ζάρρα

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να διερευνήσει το θεραπευτικό έργο των εργαζομένων στα Κέντρα Απεξάρτησης και το πως επηρεάζει την καθημερινότητά τους και την ψυχική τους υγεία. Η χρήση ουσιών αλλά και οι άλλες εξαρτήσεις αποτελούν ένα σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα. Από νωρίς δημιουργήθηκαν διάφορα θεραπευτικά κέντρα (ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ, Κέντρα Ψυχικής Υγείας) που ακολουθώντας συγκεκριμένες μεθόδους έχουν ως σκοπό να βοηθήσουν όχι μόνο στη θεραπεία των εξαρτημένων ατόμων αλλά και στην επανένταξή τους καθώς και στην πρόληψη, στην ενημέρωση και στην ευαισθητοποίηση των πολιτών. Οι συμπεριφορές εξάρτησης δυσχεραίνουν σημαντικά τις ζωές των εξαρτημένων και των οικογενειών τους. Η υπόθεση ότι δυσχεραίνει και τη ζωή των εργαζομένων στις δομές αυτές και ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των εξαρτημένων ατόμων και των εργαζομένων ώστε να προκαλείται δευτερογενές τραύμα, καθώς και η προσπάθεια κατανόησης του φαινομένου επιχειρείται, μέσω της ποιοτικής συνέντευξης, σε άτομα που εργάζονται στο Πολυδύναμο Κέντρο Αποτοξίνωσης Ιωαννίνων (DE-TOX). Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι υπάρχουν επιπτώσεις στη συναισθηματική- ψυχική και προσωπική ζωή των εργαζομένων αλλά δεν τους δημιουργείται συχνά δευτερογενές τραύμα. Οι εργαζόμενοι/ες σε χώρους ψυχικής υγείας αισθάνονται κάποιες φορές ότι ο κοινωνικός τους περίγυρος δεν στηρίζει την απόφασή - επιλογή τους να εργαστούν σε αυτόν τον χώρο και ότι η Πολιτεία δεν συμβάλλει στην συναισθηματική αποφόρτισή τους .

Η συμβολή της Συμβουλευτικής στην ψυχική υγεία των συνοδών πολυτελείας: Ποιοτική ανάλυση μέσω της Ερμηνευτικής Φαινομενολογικής Ανάλυσης (IPA)

Αννίτα Μάισα

Πανεπιστημίου του Derby

Η εργασία με σεξουαλικό προσανατολισμό αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης ερευνητικής προσοχής, ειδικότερα όσον αφορά τη συνοδεία (escorting). Ιδιαίτερος προβληματισμός προκύπτει σχετικά με την ψυχική υγεία των εργαζομένων δεδομένου ότι το επαγγελματικό πλαίσιο της σεξουαλικής εργασίας είναι πολυδιάστατο και ετερογενές. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην εμπειρία του επαγγέλματος της συνοδείας και στις ενδεχόμενες επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των εργαζομένων. Βασισμένη στη μεθοδολογική προσέγγιση της Ερμηνευτικής Φαινομενολογικής Ανάλυσης (Interpretative Phenomenological Analysis - IPA) των εμπειριών τεσσάρων επαγγελματιών, η εργασία αναδεικνύει τρία βασικά θεματικά μοτίβα: τις φιλοδοξίες που ικανοποιούνται μέσω της συνοδείας, τους κινδύνους ως βίωμα, και την συνύπαρξη δύο διακριτών ταυτοτήτων. Το πρώτο θεματικό μοτίβο σχετίζεται με την αξιοποίηση του επαγγέλματος της συνοδείας ως οικονομικό μονοπάτι για την επίτευξη προσωπικών φιλοδοξιών και συναισθηματικής ικανοποίησης. Το δεύτερο θεματικό μοτίβο ανέδειξε τους κινδύνους στον χώρο της συνοδείας και τον τρόπο με τον οποίο οι εργαζόμενες τους βιώνουν. Το τρίτο θεματικό μοτίβο σχετίζεται με την συνύπαρξη δύο "ζώων", σύμφωνα με την οποία συνύπαρξη οι συνοδοί βιώνουν την δύο διακριτές ταυτότητες. Η παρούσα εργασία αναλύει τις μεθόδους προσέγγισης του συμβουλευτικού ψυχολόγου συζητώντας τα βασικά ευρήματα της μελέτης και τις επιπτώσεις τους, καθώς και προτείνει κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα με στόχο την ενίσχυση της επιστημονικής βιβλιογραφίας γύρω από το επάγγελμα της συνοδείας.

Εφαρμοσμένη Συμβουλευτική Ψυχολογία Στο Πλαίσιο Της Ποινικής Δικαιοσύνης Ανηλίκων Θυμάτων Βίας: Μια Μελέτη Περίπτωσης

Ευθυμία Μπούρα

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Η παρούσα ανακοίνωση στοχεύει στην παρουσίαση βασικών δεξιοτήτων συμβουλευτικής αλλά και εξειδικευμένων συμβουλευτικών τεχνικών του ψυχολόγου στο ποινικό πλαίσιο και συγκεκριμένα κατά τη δικανική εξέταση και υποστήριξη ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης και ενδοοικογενειακής βίας. Κατά το χρονικό διάστημα 2021-2025, με ευθύνη της συγγραφέως εξετάστηκαν στο "Σπίτι του Παιδιού" Πειραιά του Υπ. Δικαιοσύνης, επίσημου φορέα δικανικής εξέτασης ανηλίκων, πάνω από 200 ανήλικα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και ενδοοικογενειακής βίας. Ο ρόλος του συμβουλευτικού ψυχολόγου συνίσταται στην προετοιμασία του ανηλίκου, δηλαδή στη δημιουργία φιλικής επαφής και κλίματος εμπιστοσύνης με αυτόν, στην ελάττωση της αμηχανίας του έναντι της άγνωστης σε αυτόν δικαστικής διαδικασίας και στην εξακρίβωση της αληθείας περί των επίδικων γεγονότων, κατά την ώρα της κατάθεσης. Στην παρούσα εργασία, παρουσιάζονται οι εφαρμοσμένες τεχνικές του συμβουλευτικού ψυχολόγου στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και επιχειρείται μια διεξοδική παρουσίαση των τεχνικών κλινικής συνέντευξης που χρησιμοποιούνται στο εξειδικευμένο πλαίσιο εξέτασης ανηλίκων μαρτύρων κακοποίησης, με βάση τα διεθνή πρωτόκολλα. Τέλος παρουσιάζεται μια μελέτη περίπτωσης στην οποία αναλύονται οι συμβουλευτικές δεξιότητες που χρησιμοποιήθηκαν, προσαρμοσμένες τόσο στις ανάγκες των παιδιών-θυμάτων βίας, όσο και σε αυτές των οικογενειών τους.

Λέξεις κλειδιά: συμβουλευτικός ψυχολόγος, ποινικό πλαίσιο, ανήλικα θύματα βίας

Συμπόσιο 31

Παρεμβάσεις Συμβουλευτικής Ψυχολογίας σε διάφορες πληθυσμιακές ομάδες

Προεδρείο/α: **Ειρήνη Καρακασίδου** (Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Συζητητές/τριες: **Ειρήνη Καρακασίδου** (Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Οι παρεμβάσεις της συμβουλευτικής ψυχολογίας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και της συναισθηματικής ευημερίας, αξιοποιώντας βασικές έννοιες όπως η αυτοσυμπόνια και η ενσυνειδητότητα. Η στοχευμένη εφαρμογή τέτοιων παρεμβάσεων σε συγκεκριμένες ηλικιακές φάσεις επιτρέπει την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των ατόμων και την ενδυνάμωση τους σε κρίσιμες μεταβατικές περιόδους της ζωής. Το παρόν συμπόσιο παρουσιάζει τέσσερις παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν σε διαφορετικά ηλικιακά και πληθυσμιακά πλαίσια. Η πρώτη παρουσίαση αφορά την ενίσχυση της ψυχικής υγείας μέσω της αυτοσυμπόνιας και της ενσυνειδητότητας, μέσα από μια ομαδική συμβουλευτική παρέμβαση σε νέους ενήλικες. Η παρέμβαση στοχεύει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων αυτοφροντίδας και συναισθηματικής ρύθμισης. Η δεύτερη παρουσίαση εστιάζει σε ένα πρόγραμμα παρέμβασης αυτοσυμπόνιας σε αναδυόμενους ενήλικες, διερευνώντας την αποτελεσματικότητά του στην ικανοποίηση από τις ερωτικές σχέσεις, την ευγνωμοσύνη και την ικανότητα απόλαυσης της ζωής. Η τρίτη παρουσίαση αφορά την εφαρμογή προγράμματος αυτοσυμπόνιας σε γυναίκες αναδυόμενης ενηλικίωσης που ζουν με γυροειδή αλωπεκία, με στόχο τη μείωση ψυχικών δυσκολιών και την ενίσχυση της μετατραυματικής ανάπτυξης. Τέλος, η τέταρτη παρέμβαση εστιάζει σε άτομα τρίτης ηλικίας και περιλαμβάνει ατομικές και ομαδικές συναντήσεις σε Λέσχες Φιλίας, με στόχο την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και την προώθηση κοινωνικών δεσμών. Το συμπόσιο αναδεικνύει την αξία των στοχευμένων παρεμβάσεων στην πρόληψη και προαγωγή της ψυχικής υγείας και τη σημασία της αυτοσυμπόνιας ως εσωτερικού πόρου σε όλο το φάσμα της ζωής.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Ενίσχυση της Ψυχικής Υγείας μέσω της Αυτοσυμπόνιας και της Ενσυνειδητότητας: Μία Παρέμβαση Ομαδικής Συμβουλευτικής για Νέους Ενήλικες

Αθηνά Κομνηνού, Ειρήνη Καρακασίδου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η αναδυόμενη ενηλικίωση, που ορίζεται συνήθως ως η περίοδος από τα 18 και μέχρι το τέλος της δεκαετίας των 20 ετών, χαρακτηρίζεται από σημαντικές αλλαγές στη ζωή των ανθρώπων, οι οποίες συχνά οδηγούν σε αυξημένα επίπεδα άγχους, κατάθλιψης, και αυτοκριτικής. Η παρούσα μελέτη είχε ως στόχο να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα μίας ομαδικής συμβουλευτικής παρέμβασης διάρκειας 6 εβδομάδων, η οποία ενσωμάτωσε τις έννοιες της αυτοσυμπόνιας, της ενσυνειδητότητας καθώς και γνωσιακές-συμπεριφορικές τεχνικές με στόχο την βελτίωση της ψυχικής υγείας αναδυόμενων ενηλίκων. Ο σκοπός της παρέμβασης ήταν να ενισχύσει τα επίπεδα αυτοσυμπόνιας, ενσυνειδητότητας και αυτοεκτίμησης των συμμετεχόντων, ενώ παράλληλα να μειώσει τα επίπεδα κατάθλιψης, άγχους και στρες. Οι συμμετέχοντες (N = 70) επιλέχθηκαν από το Πάντειο Πανεπιστήμιο και κατανεμήθηκαν τυχαία είτε στην ομάδα παρέμβασης (n = 35) είτε στην ομάδα ελέγχου (n = 35). Οι αξιολογήσεις πραγματοποιήθηκαν σε τρία χρονικά σημεία: πριν την παρέμβαση, μετά την παρέμβαση καθώς και τρεις μήνες μετά από την λήξη της παρέμβασης. Χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια για τα δημογραφικά στοιχεία, η Κλίμακα Αυτοσυμπόνιας (SCS), η Κλίμακα Κατάθλιψης, Άγχους, Στρες (DASS-21) και η Κλίμακα Καταγραφής Συναισθημάτων (mDESscale). Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική βελτίωση στην αυτοσυμπόνια, μείωση της ψυχολογικής δυσφορίας και αύξηση των θετικών συναισθημάτων στην ομάδα παρέμβασης σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου ($p < .05$). Οι συμμετέχοντες στην ομάδα παρέμβασης παρουσίασαν επίσης σημαντική μείωση στα συμπτώματα κατάθλιψης, άγχους και στρες ($p < .05$), με τα αποτελέσματα να διατηρούνται έπειτα από 3 μήνες. Αυτή η μελέτη αναδεικνύει τα πιθανά οφέλη συμβουλευτικών παρεμβάσεων βασισμένων στην αυτοσυμπόνια και την ενσυνειδητότητα σε αναδυόμενους ενήλικες και ιδιαίτερα στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας των πανεπιστημίων. Τέτοια ομαδικά προγράμματα προσφέρουν μια οικονομικά αποδοτική λύση για την κάλυψη των αναγκών ψυχικής υγείας των νέων ενηλίκων. Η μελλοντική έρευνα θα πρέπει να διερευνήσει τις μακροπρόθεσμες επιδράσεις αυτών των παρεμβάσεων και να επεκτείνει το πρόγραμμα σε πιο ποικιλόμορφους φοιτητικούς πληθυσμούς.

Πρόγραμμα Παρέμβασης Αυτοσυμπόνιας σε Αναδυόμενους Ενήλικες και η αποτελεσματικότητα στην Ικανοποίηση από τις Ερωτικές Σχέσεις, την Ευγνωμοσύνη και το Απολαμβάνειν

Σοφία Λιθοξοίδου, Ειρήνη Καρακασίδου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η αναδυόμενη ενηλικίωση αποτελεί ένα αναπτυξιακό στάδιο που επεκτείνεται από την ηλικία των 18 ετών έως και τα 29 έτη και διακρίνεται από κομβικές αλλαγές και μεταβάσεις στη ζωή των ανθρώπων, οι οποίες οδηγούν σε επιπτώσεις στην ψυχική υγεία, όπως άγχος και στρες. Καθώς οι αναδυόμενοι ενήλικες αντιμετωπίζουν πλήθος προκλήσεων που σχετίζονται με τη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους και την ανάπτυξη στενών διαπροσωπικών σχέσεων, καθίσταται ολοένα και πιο σημαντική η ενίσχυση δεξιοτήτων που προάγουν την ψυχική ευημερία. Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην πιλοτική εφαρμογή μιας διαδικτυακής παρέμβασης εστιασμένης στην αυτοσυμπόνια και στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητάς της στην ικανοποίηση από τις ερωτικές σχέσεις, την ευγνωμοσύνη και το απολαμβάνειν. Συνολικά, 32 συμμετέχοντες έλαβαν μέρος στην έρευνα και κατανεμήθηκαν στις ομάδες παρέμβασης κι ελέγχου, αντίστοιχα. Οι 21 συμμετέχοντες της πειραματικής ομάδας παρακολούθησαν οκτώ εβδομαδιαίες συναντήσεις, ενώ οι 11 συμμετέχοντες της ομάδας ελέγχου δεν έλαβαν μέρος σε καμία είδους παρέμβαση. Όλοι οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια αυτο-αναφοράς (Ερωτηματολόγιο Αυτοσυμπόνιας, Κλίμακα Ικανοποίησης Ζευγαριών, Ερωτηματολόγιο Ευγνωμοσύνης, Ερωτηματολόγιο Απολαμβάνειν), τόσο πριν όσο και μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως η ομάδα παρέμβασης ανέφερε διαφορετικά επίπεδα αυτοσυμπόνιας, απολαμβάνειν, ευγνωμοσύνης και ικανοποίησης από τις ερωτικές σχέσεις, μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Συγκεκριμένα, σημειώθηκε αύξηση στα επίπεδα της αυτοσυμπόνιας, της ευγνωμοσύνης, του απολαμβάνειν και της ικανοποίησης από τις ερωτικές σχέσεις, ενώ στην ομάδα ελέγχου δεν σημειώθηκαν αντίστοιχες αλλαγές στα επίπεδα μεταξύ αρχικών και τελικών μετρήσεων. Συνοψίζοντας, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης αναδεικνύουν τη δυναμική των διαδικτυακών παρεμβάσεων αυτοσυμπόνιας στην ενίσχυση της ευγνωμοσύνης, του απολαμβάνειν και της ικανοποίησης από τις ερωτικές σχέσεις των αναδυόμενων ενηλίκων. Ωστόσο, μελλοντικές έρευνες είναι απαραίτητες, αφενός για να αξιολογηθεί η διαχρονική σταθερότητα των αποτελεσμάτων και αφετέρου για να διερευνηθεί η δυνατότητα γενίκευσης και εφαρμογής παρόμοιων παρεμβάσεων σε ευρύτερα και πιο ετερογενή δείγματα.

Εφαρμογή ενός προγράμματος αυτοσυμπόνιας σε γυναίκες αναδυόμενης ενηλικίωσης με γυροειδή αλωπεκία

Άννα Παπαδημητρίου, Ειρήνη Καρακασίδου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η γυροειδής αλωπεκία αποτελεί ένα αυτοάνοσο νόσημα δέρματος, το οποίο αφορά την απώλεια τριχών σε διάφορα μέρη ή στο σύνολο της κεφαλής και του σώματος. Αν και δεν αποτελεί μία απειλητική και επικίνδυνη για την υγεία ασθένεια, επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ψυχολογική κατάσταση των ατόμων. Δεν έχουν παρατηρηθεί διαφορές ως προς τη συχνότητα εμφάνισης γυροειδούς αλωπεκίας μεταξύ αντρών και γυναικών. Παρ' όλα αυτά, οι γυναίκες φαίνεται πως επηρεάζονται συναισθηματικά σε μεγαλύτερο βαθμό, καθώς η γυροειδής αλωπεκία προσβάλλει την περιοχή της κεφαλής και των μαλλιών, επομένως σε συνδυασμό με τα κοινωνικά πρότυπα που προβάλλονται για την τέλεια και ιδανική εμφάνιση, οι γυναίκες επηρεάζονται ψυχολογικά και υιοθετούν συμπεριφορές απόσυρσης. Σκοπός της παρούσας διαδικτυακής παρέμβασης είναι να μελετήσει εάν η ενίσχυση της αυτοσυμπόνιας σε γυναίκες που διανύουν την αναδυόμενη ενηλικίωση (18 έως 29 ετών) θα είναι αποτελεσματική στη διαχείριση των δυσκολιών που επιφέρει η γυροειδής αλωπεκία. Ειδικότερα, επιδιώκεται να μελετηθεί εάν η καλλιέργεια της συμπόνιας προς τον εαυτό θα συμβάλλει στη μείωση του άγχους, του στρες, της κατάθλιψης, της διαταραχής του μετα-τραυματικού στρες και της ντροπής, τα οποία είναι έντονα σε άτομα με διάγνωση γυροειδούς αλωπεκίας. Δεύτερος στόχος της έρευνας είναι να μελετήσει εάν η ενίσχυση της αυτοσυμπόνιας θα συμβάλλει στην ενίσχυση της μετα-τραυματικής ανάπτυξης και την υιοθέτηση πιο λειτουργικών στρατηγικών αντιμετώπισης του άγχους, όπως η θετική προσέγγιση, η δικαιοδικτική συμπεριφορά και η αναζήτηση κοινωνικής υποστήριξης. Θα αναγνωριστούν περιορισμοί της έρευνας στο πλαίσιο της εφαρμογής του προγράμματος αυτοσυμπόνιας. Αναμένεται και σύμφωνα με προηγούμενα ερευνητικά δεδομένα σχετικά με το ρόλο της αυτοσυμπόνιας, πως οι γυναίκες με γυροειδή αλωπεκία που θα καλλιεργήσουν τη συμπόνια προς τον εαυτό, πως θα επωφεληθούν καθώς μέσω της υιοθέτησης πιο λειτουργικών στρατηγικών αντιμετώπισης του άγχους, θα μειωθεί το άγχος, το στρες, η κατάθλιψη, η διαταραχή του μετα-τραυματικού στρες και η ντροπή και θα νοηματοδοτήσουν εκ νέου την εμπειρία της γυροειδούς αλωπεκίας.

Παρεμβάσεις συμβουλευτικής ψυχολογίας σε άτομα τρίτης ηλικίας

Γιώργος Κουτσουραδής, Ειρήνη Καρακασίδου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι παρεμβάσεις συμβουλευτικής ψυχολογίας σε άτομα τρίτης ηλικίας που υλοποιούνται σε Λέσχες Φιλίας εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο προαγωγής της ψυχικής υγείας και ενίσχυσης της ποιότητας ζωής. Ο σχεδιασμός τους βασίζεται σε σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις που αναγνωρίζουν τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες της γήρανσης, όπως η απώλεια σημαντικών προσώπων, η μεταβολή κοινωνικών ρόλων, η μοναξιά και η αναζήτηση νοήματος. Οι δράσεις αυτές έχουν πολυδιάστατο χαρακτήρα και αποσκοπούν στην ενδυνάμωση των συμμετεχόντων, την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Μέσω ατομικών και ομαδικών παρεμβάσεων, εφαρμόζονται τεχνικές ενεργητικής ακρόασης, ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης, διερεύνησης υπαρξιακών ζητημάτων και καλλιέργειας της αυτογνωσίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη δημιουργία ασφαλούς και υποστηρικτικού θεραπευτικού πλαισίου, όπου οι ηλικιωμένοι μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα, να επεξεργαστούν εμπειρίες ζωής και να ενισχύσουν την αίσθηση του ανήκειν. Η συμμετοχή στη διαδικασία ενθαρρύνει τη διατήρηση της προσωπικής ταυτότητας και τη διαμόρφωση θετικής στάσης απέναντι στη γήρανση. Η προσέγγιση είναι προσωποκεντρική, με επίκεντρο τις μοναδικές εμπειρίες, αξίες και ανάγκες κάθε ατόμου. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων βασίζεται κυρίως σε ποιοτικά δεδομένα, όπως αφηγήσεις ζωής, ημιδομημένες συνεντεύξεις και εστιασμένες ομάδες. Τα δεδομένα αυτά επιτρέπουν τη διερεύνηση των υποκειμενικών βιωμάτων και της επίδρασης της παρέμβασης στην ψυχοσυναισθηματική λειτουργικότητα. Οι εν λόγω παρεμβάσεις συμβάλλουν ουσιαστικά στην ενδυνάμωση του ηλικιωμένου ατόμου και στην προώθηση μιας ολιστικής, θετικής προσέγγισης της γήρανσης, ενισχύοντας παράλληλα τη διαγενεακή αλληλεγγύη και τη συνοχή της κοινότητας.

Συμπόσιο 32

Αυτοαποκάλυψη και Ενσώματη Παρουσία: Ο Θεραπευτής Ανάμεσα στον Ρόλο και την Υποκειμενικότητα στην Σχεσιακή Ψυχανalyτική Θεραπεία

Προεδρείο/α: **Μαριάνθη Μιχαλακοπούλου** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Συζητητές/τριες: **Μαριάνθη Μιχαλακοπούλου** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Αυτό το πάνελ εξετάζει την επίδραση της υποκειμενικότητας του θεραπευτή στο πεδίο του αναλυτικού τρίτου, εστιάζοντας στη δυναμική της ακούσιας ή αναπόφευκτης αυτοαποκάλυψης εντός και εκτός του θεραπευτικού πλαισίου. Μέσα από διαφορετικές κλινικές περιπτώσεις και θεωρητικές προσεγγίσεις, διερευνάται πώς τέτοιες αυτοαποκαλύψεις, όπως μια τυχαία δημόσια συνάντηση ή προσωπικές πληροφορίες που διαρρέουν ακούσια, μπορούν να λειτουργήσουν είτε ως ρήξεις που αποσταθεροποιούν τη θεραπευτική διαδικασία είτε ως καταλύτες αυθεντικής σύνδεσης και ψυχικής επεξεργασίας. Η σχεσιακή ψυχανάλυση αναγνωρίζει την υποκειμενικότητα του θεραπευτή ως αναπόφευκτη και δυναμική θεραπευτική. Όταν όμως η αυτοαποκάλυψη συμβαίνει απροσδόκητα, όπως σε ένα καλοκαιρινό προορισμό, μια κοινωνική συνθήκη ή μέσω της ίδιας της φυσικής κατάστασης του θεραπευτή (π.χ. εγκυμοσύνη), τότε προκύπτουν ισχυρές μεταβιβαστικές και αντιμεταβιβαστικές διεργασίες, οι οποίες επηρεάζουν καθοριστικά το θεραπευτικό πλαίσιο. Το πάνελ φέρνει στο προσκήνιο περιπτώσεις θεραπευόμενων που προέρχονται από ιδιαίτερα συγκείμενα, αναδεικνύοντας τις ασυνείδητες επαναλήψεις ιεραρχικών δομών μέσα στη θεραπευτική σχέση και τη λειτουργία της αυτοαποκάλυψης ως μηχανισμού επανεγγραφής του τραύματος. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο του αναλυτικού τρίτου ως πεδίο στο οποίο συμπλέκονται οι υποκειμενικότητες της θεραπευτικής дуάδας και μέσω του οποίου αναδύονται νέες δυνατότητες νοηματοδότησης, αναγνώρισης και επανόρθωσης. Οι εισηγήσεις αναδεικνύουν το πώς η ελκρινής και στοχαστική επεξεργασία της αυτοαποκάλυψης, όσο δύσκολη κι αν είναι, μπορεί να μετατραπεί από απειλή σε δημιουργική ευκαιρία. Στόχος του πάνελ είναι να εμβαθύνει στις ηθικές, θεωρητικές και συναισθηματικές διαστάσεις της αυτοαποκάλυψης του θεραπευτή και να προσφέρει ένα πλούσιο πεδίο διαλόγου γύρω από τα όρια, τις δυνατότητες και τις προκλήσεις της υποκειμενικότητας εντός της θεραπευτικής σχέσης.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Αυτοαποκάλυψη ως Ρήγμα: Ο Θεραπευτής, η Υποκειμενικότητα και το Τέλος μιας Θεραπευτικής Σχέσης

Ματίνα Σαράντη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η αυτοαποκάλυψη του θεραπευτή δεν είναι εγγενώς ούτε θεραπευτική ούτε επιβλαβής, αλλά εξαρτάται από το πλαίσιο, την πρόθεση και την ικανότητα του αναλυτή να επεξεργάζεται τις συνέπειές της, ενώ, ειδικά όταν συμβαίνει ακούσια, μπορεί να προκαλέσει ακόμα και ρήγμα στη θεραπευτική σχέση. Στην παρούσα εργασία αναλύεται, μέσα από ένα κλινικό παράδειγμα, η επίδραση μιας ισχυρής ακούσιας αυτοαποκάλυψης στην εξέλιξη μίας σχεσιακής ψυχανalyτικής θεραπείας και αναδεικνύεται η υποκειμενικότητα των μερών της θεραπευτικής дуάδας ως καθοριστικός παράγοντας αυτής. Οι θεραπευόμενοι συχνά φαντασιώνονται την προσωπική ζωή των θεραπευτών τους. Τί συμβαίνει όταν κάποιος από τις φαντασιώσεις επαληθεύονται μέσω ακούσιας αυτοαποκάλυψης; Πώς επηρεάζουν τη θεραπευτική διαδικασία όταν συγκρούονται με τα βαθύτερα τραύματα του θεραπευόμενου; Πώς διαχειρίζεται ο θεραπευτής τις συνέπειες όταν η αποκάλυψη αυτή οδηγεί στον τερματισμό της θεραπείας; Αυτά τα ερωτήματα διερευνώνται μέσα από την κλινική περίπτωση της Άννας, μίας 54χρονης γυναίκας με στοιχεία οριακότητας και επαναλαμβανόμενες σχεσιακές δυσκολίες. Η μελέτη εστιάζει στην αντίδρασή της μετά από μία τυχαία συνάντηση με τη θεραπεύτριά της σε κοινωνικό περιβάλλον, όπου έγινε μάρτυρας στοιχείων της προσωπικής της ζωής. Επιστρέφοντας μετά την καλοκαιρινή παύση, η Άννα ανακοινώνει την απόφασή της να διακόψει τη θεραπεία. Παρά τις προσπάθειες της θεραπεύτριας για επεξεργασία του συμβάντος, η θεραπευόμενη αντιστέκεται σθεναρά. Τα συναισθήματα φθόνου και μοναξιάς της Άννας παραμένουν ανεξερεύνητα, ενώ η θεραπεύτρια μένει μετέωρη με συναισθήματα ματαιώσης και ενοχής. Στην παρούσα εργασία η αυτοαποκάλυψη δεν ερμηνεύεται ως αποτυχή διαχείρισης του θεραπευτή, αλλά ως πιθανό όριο της θεραπευτικής που εγγράφεται από τις υποκειμενικότητες της дуάδας. Τέλος, εξετάζονται πιθανά οφέλη της ακούσιας αυτοαποκάλυψης ακόμη και σε περιπτώσεις τερματισμού της θεραπείας όπως είναι για παράδειγμα, η δημιουργία ψυχικού χώρου στον θεραπευόμενο για ανάδυση και μελλοντική επεξεργασία αποκρηγμένων συναισθημάτων. Η αναγνώριση αυτής της δυναμικής αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για θεραπευτές που διαχειρίζονται απροσδόκητα ρήγματα.

Αθέλητη Διαφάνεια: Τα Ρήγματα της Ουδετερότητας στο Θεραπευτικό και Κοινωνικό Χώρο

Αδελάντια Καζάνη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η εργασία αυτή εξετάζει την μετατόπιση του αναλυτικού τρίτου ύστερα από μια απρόσμενη συνάντηση με την υποκειμενικότητα του θεραπευτή. Η σχεσιακή ψυχανάλυση υποστηρίζει την ελευθερία ύπαρξης της υποκειμενικότητας του θεραπευτή εντός θεραπευτικού δωματίου, ωστόσο ορισμένες αυτοαποκαλύψεις εκτός του θεραπευτικού πλαισίου μπορεί να δημιουργήσουν σύγχυση ή ρήξη στη θεραπευτική σχέση. Ποιος πληγώνει ποιον; Είναι ο θεραπευτής που πληγώνει το θεραπευόμενο με την ανεξέλεγκτη υποκειμενικότητά του; Ή είναι ο θεραπευόμενος που πληγώνει το θεραπευτή με την ανορίστη αντίδραση στην υποκειμενικότητα αυτή; Όπως υποστηρίζεται, η μητέρα, αν και εξωτερική πραγματικότητα, σπάνια βιώνεται ως ξεχωριστό υποκείμενο. Παρομοίως, ο θεραπευτής συχνά δεν νοείται έξω από τον επαγγελματικό του ρόλο. Αν κάτι τέτοιο συμβεί απρόσμενα, μπορεί να βιωθεί ως βίαιο από τον ασθενή, του οποίου η αντίδραση μπορεί με τη σειρά της να είναι σκληρή για τον θεραπευτή. Σε αυτήν την εργασία παρουσιάζω έναν ομοφυλόφιλο άνδρα, του οποίου η δυσκολία στη ρύθμιση των συναισθημάτων και στον καθορισμό προσωπικών ορίων τον οδήγησε να ξεκινήσει διαδικτυακή θεραπεία. Σε πρώιμο στάδιο θεραπείας, συνάντησε τυχαία τη θεραπεύτριά του έξω από το θεραπευτικό δωμάτιο. Η συνάντηση με ένα θεραπευόμενο σε δημόσιο χώρο, όπως στο δρόμο, μπορεί να είναι απρόσμενη αλλά όχι ιδιαίτερα ανησυχητική. Τι γίνεται όμως όταν επιλέγουν τον ίδιο προορισμό για τις καλοκαιρινές τους διακοπές; Όπως αναμενόταν, αυτή η σπάνια σύμπτωση δημιούργησε μια ενδιαφέρουσα εκπαιδευτική μεταξύ τους, η οποία ανέδειξε μια σημαντική ενδοψυχική και διαπροσωπική σύγκρουση. Ήταν η θέληση αυτοαποκάλυψη του θεραπευτή του ανυπόφορη σε τόσο πρώιμο στάδιο θεραπείας; Ή μήπως η επιθυμία του για στενότερη γνωριμία ήταν μια υποσυνείδητη επίθεση στην υποκειμενικότητα του θεραπευτή; Το θεραπευτικό ζεύγος εμπλέκεται σε αμοιβαίες δυναμικές εξουσίας και απισσιώπησης. Μέσα από αυτή τη μελέτη περίπτωσης διερευνάται το ασυνείδητο περιεχόμενο του αναλυτικού τρίτου και πώς μια ρήξη μπορεί να επανρθωθεί με βάση την ελκρινή υποκειμενική τοποθέτηση του θεραπευτή οδηγώντας στην αμοιβαία αναγνώρισή τους ως ξεχωριστά υποκείμενα.

Η Έγκυος Θεραπεύτρια ως Τρίτος: Αυτοαποκάλυψη, Σώμα και Αναλυτική Τριπλότητα στη Σχεσιακή Ψυχαναλυτική Θεραπεία

Μαρία Αποστολοπούλου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας, Greece

Η εγκυμοσύνη μιας ψυχοθεραπεύτριας εισάγει τον παράγοντα του «τρίτου» στη θεραπευτική διαδικασία, προκαλώντας ενδοψυχικές συγκρούσεις και διαταράσσοντας την ισορροπία της αναλυτικής σχέσης. Η μελέτη αυτή εξετάζει πώς η αυτοαποκάλυψη και η φυσική κατάσταση της θεραπεύτριας επηρεάζουν τη δυναμική της θεραπείας, αναδεικνύοντας το σώμα της ως βασικό μέρος του αναλυτικού πλαισίου. Η μελέτη βασίζεται σε κλινική περίπτωση μιας πολυτραυματισμένης έφηβης ασθενούς. Πιο συγκεκριμένα, η ανάλυση της περίπτωσης επικεντρώνεται στις δυναμικές που προκύπτουν από την αποκάλυψη του σώματος που εγκυμονεί και τη χρήση του θεωρητικού πλαισίου του «αναλυτικού τρίτου» στη σχεσιακή ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία. Παράλληλα, αναδεικνύεται η νέα εποχή της σχεσιακής ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας, η οποία, βασισμένη στην στροφή της προς τον ομαδικό αναλυτικό τρόπο σκέψης, προσφέρει την ικανότητα να διευκολύνει βαθιές μεταμορφώσεις σε στιγμές ενδοψυχικών, διαπροσωπικών και συλλογικών ρήξεων και επιδιορθώσεων. Η παρουσία της εγκυμοσύνης και η αυτοαποκάλυψη της θεραπεύτριας προκάλεσαν έντονες αντιφάσεις και συναισθηματικές αντιδράσεις από την αναλυτική διάδα, όπως αισθήματα εγκατάλειψης, φθόνου και ενοχών. Ωστόσο, η εγκυμοσύνη λειτούργησε και ως απελευθερωτική δύναμη, επιτρέποντας την επεξεργασία ασυνείδητου υλικού και την αντιμετώπιση τραυμάτων. Στη συνέχεια, αναδείχθηκε η ανάγκη για αναπροσαρμογή του συμφωνηθέντος θεραπευτικού πλαισίου, και πραγματοποιήθηκε μετάβαση σε νέα θεραπεύτρια με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της θεραπείας. Η μελέτη αναδεικνύει τη σημασία της κατανόησης των δυναμικών του «τρίτου» μέσω της σωματικής κατάστασης του θεραπευτή, οι οποίες επηρεάζουν την αναλυτική διαδικασία. Αυτή η κατανόηση μπορεί να βοηθήσει τους θεραπευτές να διαχειριστούν πιο αποτελεσματικά τις συγκρούσεις και να ενισχύσουν τη θεραπευτική εμπειρία και σχέση.

Πίσω από τη Στολή: Η Αυτοαποκάλυψη του Θεραπευτή και τα Όρια της Συμμαχίας

Μαριάνθη Μιχαλακοπούλου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Αυτό το άρθρο διερευνά πώς η υποκειμενικότητα του θεραπευτή και η χρήση της αυτοαποκάλυψης διαμορφώνουν τη θεραπευτική σχέση με αξιωματικούς του στρατού, ιδιαίτερα μέσα στο πλαίσιο των ιεραρχικών δυναμικών. Σε τέτοιες συνθήκες, τόσο ο θεραπευτής όσο και ο θεραπευόμενος ενδέχεται να αναπαράγουν ασυνείδητα τις στρατιωτικές δομές βαθμίδας, εξουσίας και πειθαρχίας, με τον ρόλο του θεραπευτή να φορτίζεται συχνά με προβολές σχετικές με διοίκηση ή υποταγή. Αυτή η δυναμική θέτει υπό αμφισβήτηση το ιδεώδες της αναλυτικής ουδετερότητας και αναδεικνύει την υποκειμενικότητα του θεραπευτή ως κεντρική. Η αυτοαποκάλυψη, είτε σκόπιμη είτε μέσω της αντιμεταβίβασης, μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για την πλοήγηση στην ένταση μεταξύ εξουσίας και ευαλωτότητας. Οι θεραπευόμενοι σε αυτό το πλαίσιο συχνά δοκιμάζουν τη θεραπευτική σχέση μέσα από ταλαντεύσεις μεταξύ σεβασμού και αμφισβήτησης, αναπαριστώντας εσωτερικευμένες ιεραρχικές δομές. Σε αυτές τις στιγμές, η επιλεκτική αυτοαποκάλυψη ή η αναγνώριση της θέσης του θεραπευτή, πολιτισμικά, συναισθηματικά ή ιεραρχικά, μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία μιας αυθεντικής σύνδεσης και στην ενίσχυση της αμοιβαίας αναγνώρισης. Οι ενέργειες αυτές, που βασίζονται στην υποκειμενικότητα και στη διαφάνεια, βοηθούν στη διάσπαση άκαμπτων ρόλων και υποστηρίζουν τον θεραπευόμενο στην πορεία προς έναν ευρύτερο και πιο σύνθετο αυτοπροσδιορισμό πέρα από τη στρατιωτική του ταυτότητα. Είναι ουσιαστικό ο θεραπευτής να παραμένει ευαίσθητος στην περίπλοκη διαλεκτική συμμαχία και αντίθεση, καθώς αυτή αντανακλά βαθύτερους αγώνες σχετικά με την εμπιστοσύνη, την οικειότητα και την προσωπική ταυτότητα. Μέσα από τη συνειδητή συμμετοχή της υποκειμενικότητάς του και τη στοχαστική χρήση της αυτοαποκάλυψης, ο θεραπευτής μπορεί να ενισχύσει τη θεραπευτική σχέση και να διευκολύνει τον ασθενή στην επεξεργασία του τραύματος, στην ανάπτυξη ψυχικής ανθεκτικότητας και στην ανακατασκευή της ταυτότητάς του έξω από τα όρια της στρατιωτικής κουλτούρας.

Συμπόσιο 33

Το Συντονιστικό Ζεύγος υπό Τοπική και Συλλογική Θέαση: Από τη Μεταβίβαση στη Συμμετοχική Μάθηση

Προεδρείο/α: **Κωνσταντίνος Δ. Μούχαλος** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Συζητητές/τριες: **Κωνσταντίνος Δ. Μούχαλος** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας)

Το παρόν συμπόσιο εξερευνά τη συνθεραπευτική σχέση στο πλαίσιο της ομαδικής ψυχοθεραπείας, αναδεικνύοντας τις πολλαπλές διαστάσεις της μέσα από τη θεωρητική και πρακτική παρακαταθήκη του Irvin Yalom. Οι συνθεραπευτές δεν λειτουργούν απλώς ως συντονιστές της ομάδας, αλλά αποτελούν οι ίδιοι δυναμικά στοιχεία του θεραπευτικού πεδίου, φορείς μεταβιβατικών σχέσεων και αντικείμενα φαντασιωσικών προβολών. Το βλέμμα του άλλου, είτε ως θεραπευτή είτε ως μέλους της ομάδας, γίνεται πυρήνας διαμόρφωσης της επαγγελματικής ταυτότητας, αλλά και πεδίο προσωπικής έκθεσης, ετερότητας και ενίοτε ρήξης. Οι τέσσερις εισηγήσεις του συμποσίου επιχειρούν να φωτίσουν από διαφορετικές θέσεις τον βιωματικό και θεωρητικό πλούτο που παράγεται μέσα στη συνθεραπεία: η πρώτη, μέσα από τη ματιά μιας θεραπεύτριας σε πορεία διαμόρφωσης, αναδεικνύει την εμπειρία του να “γίνεσαι” θεραπεύτρια μέσω της σχέσης και της μαρτυρίας της ομάδας· η δεύτερη, αναλύει τις αναπαραστάσεις και τις δυναμικές που διαμορφώνονται γύρω από το συντονιστικό ζεύγος· η τρίτη, εστιάζει στις προβολικές ταυτίσεις και τις ομαδικές μεταβιβάσεις που επιδρούν στη σχέση μεταξύ των συνθεραπευτών· η τέταρτη, διερευνά την ετερότητα, την εγγύτητα και τη ρήξη ως υπαρξιακά σημεία συνάντησης και δοκιμασίας των θεραπειών στην από κοινού συνύπαρξη. Μέσα από θεωρητικά εργαλεία της σχεσιακής, ψυχαναλυτικής και γιολομικής σκέψης, το συμπόσιο στοχεύει να αναδείξει τη συνθεραπεία ως πεδίο βαθιάς συν-εμπλοκής και μαθητείας, όπου η θεραπευτική σχέση δεν προϋπάρχει, αλλά διαμορφώνεται, αποδομείται και επαναδομείται συνεχώς εντός της ομάδας και ανάμεσα στους ίδιους τους θεραπευτές.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Στα Μάτια της Ομάδας: Μαθαίνοντας να Γίνεσαι Θεραπεύτρια μέσα από τη Σχέση

Μαρίνα Σιπαρένιου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Το κείμενο αυτό φέρνει στο προσκήνιο την εμπειρία της συνθεραπείας όχι από τη θέση του έμπειρου θεραπευτή, αλλά από τη σκοπιά εκείνου που ακόμα διαμορφώνει την θεραπευτική του ταυτότητα. Μοιράζομαι τον τρόπο με τον οποίο η παρουσία μου δίπλα σε έναν πιο έμπειρο συντονιστή, και απέναντι σε μια ομάδα που έχει ήδη πορεία, ιστορικότητα και μνήμες, με έφερε αντιμέτωπη με την ανάγκη να υπάρξω μετέωρη, αβέβαιη, και παρούσα ταυτόχρονα. Τι σημαίνει να μη σε περιμένουν, να μη σε χρειάζονται (ακόμα), αλλά να είσαι εκεί; Πώς σχηματίζεται ο θεραπευτικός εαυτός μέσα στη σιωπή, στην παρατήρηση και στη φθορά της επιθυμίας για αναγνώριση; Η συνθεραπευτική σχέση, όχι πάντα ορατή στα μέλη, αλλά πάντα ενεργή, έγινε για μένα χώρος μαθητείας, συγκίνησης και εσωτερικής σύγκρουσης. Η ομάδα, με τον τρόπο της, μου έμαθε πώς με βλέπει, και μέσα από αυτό το βλέμμα, άρχισα να βλέπω κι εγώ αλλιώς. Όχι μόνο τους άλλους, αλλά και τον εαυτό μου: ως θεραπεύτρια που μαθαίνει, που δυσκολεύεται, που αντέχει. Σε αυτό το πλαίσιο, το να γίνεσαι ομαδική θεραπεύτρια μοιάζει με μια δεύτερη δική σου θεραπεία: έρχεσαι αντιμέτωπη με σημεία του εαυτού που δεν αναγνωρίστηκαν ποτέ στην ατομική διαδικασία. Ανασφάλεια, ντροπή, σιωπή, φθόνος, αδιέξοδο, όλα ζωντανεύουν στον ομαδικό χώρο και ζητούν νέα νοηματοδότηση. Αυτή η εισηγήση στοχάζεται πάνω στη διαδικασία του να “γίνεσαι”, και προσκαλεί σε μια πιο τρυφερή ματιά απέναντι στο χρόνο της μη-βεβαιότητας, όπου όλα διακυβεύονται αλλά και όλα είναι δυνατά.

Το Συντονιστικό Ζεύγος στην Ομάδα: Αναπαραστάσεις, Δυναμικές και Συσχετισμοί στην Θεραπευτική Διαδικασία

Βασίλης Κομνηνός

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η παρούσα εργασία εξετάζει το ρόλο του συντονιστικού ζεύγους στην ομαδική ψυχοθεραπεία, εστιάζοντας στις αναπαραστάσεις που διαμορφώνουν τα μέλη της ομάδας για τους θεραπευτές και στις δυναμικές που προκύπτουν από αυτές. Στο πλαίσιο της ομαδικής θεραπείας, το συντονιστικό ζεύγος δεν λειτουργεί απλώς ως φορέας εμπειρίας και νοηματοδότησης, αλλά αναδεικνύεται ως πεδίο προβολικών διαδικασιών, μεταβιβατικών σχέσεων και συσχετισμών ισχύος. Τα μέλη συχνά προβάλλουν στους θεραπευτές εσωτερικά αντικείμενα, γονεϊκές φιγούρες ή αυθεντίες, διαμορφώνοντας εσωτερικούς ρόλους που επηρεάζουν τη δυναμική της ομάδας. Οι οριζόντιες σχέσεις μεταξύ των μελών επηρεάζονται από τις αντιληπτές διαφοροποιήσεις στη στάση και το ύψος των θεραπειών, ενώ στον κάθετο άξονα, η σχέση μέλους-θεραπευτή φορτίζεται από φαντασιώσεις υποστήριξης ή αποδοκιμασίας. Ιδιαίτερη σημασία αποκτά η σχέση μεταξύ των δύο συντονιστών, όταν η μεταξύ τους επαγγελματική θέση διαμορφώνεται από διακριτές δυναμικές αρμοδιότητες ή διαφορές ευθυνών, όπως για παράδειγμα όταν ο ένας θεραπευτής φέρει ευθύνη διοικητικής εποπτείας στο θεραπευτικό πλαίσιο. Η ασυμμετρία αυτή, μπορεί να επηρεάσει τις αλληλεπιδράσεις μέσα στην ομάδα και να δημιουργήσει ενίοτε σχεσιακές προκλήσεις στο διαπροσωπικό ή/και στο ενδοπροσωπικό επίπεδο. Με αυτά τα δεδομένα, οι προβολές και οι προβολικές ταυτίσεις πολλαπλασιάζονται, μετατρέποντας κάποιες φορές τους θεραπευτές σε φορείς και εκφραστές ασυνείδητων συγκρούσεων και αναπαραστάσεων ισχύος, προνομίου ή μειονεξίας. Μια ανεπαρκώς αναστοχασμένη ψυχική εμπλοκή των συντονιστών σε αυτές τις δυναμικές μπορεί να περιορίσει προσωρινά την ανακλαστική τους ικανότητα για μια πιο ολιστική θεώρηση των πραγμάτων. Η σχεσιακή ψυχαναλυτική προσέγγιση, με την έμφαση στην αμοιβαία υποκειμενικότητα και την από κοινού διαμόρφωση του θεραπευτικού πεδίου, προσφέρει ένα αξιόπιστο πλαίσιο για την επεξεργασία αυτών των πολυεπίπεδων διεργασιών. Μέσα από τη διαρκή παρατήρηση, την τακτική εποπτεία και την ενσυναίσθηση, το συντονιστικό ζεύγος μπορεί να λειτουργήσει όχι ως σταθερός άξονας εξουσίας, αλλά ως ευέλικτος χώρος ψυχικής διεργασίας και δημιουργικής συνύπαρξης με τις ασυνείδητες πτυχές του ομαδικού δεσμού.

Η Συνθεραπεία ως Δοχείο Προβλητικών Ταυτίσεων και Ομαδικών Μεταβιβάσεων

Αλεξάνδρα Κορδόση

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Ένας από τους πλέον καθοριστικούς παράγοντες για την επιτυχή διεξαγωγή της ομαδικής ψυχοθεραπείας είναι η σχέση μεταξύ των συνθεραπευτών, όταν συμμετέχουν περισσότεροι του ενός. Κατά τον Yalom (2020), η ποιότητα αυτής της συνεργασίας επηρεάζει άμεσα τη δυναμική της ομάδας και τη θεραπευτική πρόοδο των μελών. Μια θετική σχέση μεταξύ των συνθεραπευτών προσφέρει στα μέλη της ομάδας πρότυπα συνεργασίας, επικοινωνίας και επίλυσης συγκρούσεων, ενώ ενισχύει το κλίμα

ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Η συνθεραπευτική σχέση όμως βάλλεται εξαιτίας διαφόρων παραγόντων. Συνειδητά και ασυνειδητά κίνητρα των μελών της ομάδας προβάλλονται στους θεραπευτές και επηρεάζουν τόσο την συνθεραπευτική σχέση όσο και την αλληλεπίδραση μεταξύ θεραπευτών και μελών της ομάδας. Οι προβληματικές ταυτίσεις και οι μεταβιβαστικές δυναμικές αποτελούν θεμελιώδεις έννοιες στην αντικειμενότροπη και σχεσιακή ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία, κατέχουν όμως σημαντική θέση και στη θεωρία και πρακτική της ομαδικής ψυχοθεραπείας του Yalom. Στο έργο του (2020), οι προβολικές ταυτίσεις περιγράφονται ως φαινόμενα όπου τα μέλη της ομάδας μεταφέρουν ασυνειδητά συναισθήματα, επιθυμίες ή εμπειρίες σε άλλους, συμπεριλαμβανομένων των θεραπευτών. Υπογραμμίζει την ανάγκη συνεχούς επίγνωσης αυτών των δυναμικών και κινδύνων καθώς και της τακτικής διερεύνησής τους μέσα στη θεραπευτική συνεργασία. Η διερεύνηση αυτή γίνεται κατά βάσει σε συζητήσεις 'μετα-ανάλυσης' της εκάστοτε συνεδρίας μεταξύ των δύο θεραπευτών, στην ομαδική εργασιακή εποπτεία, καθώς και στα επιστημονικά συνέδρια, όπου παρέχονται ευκαιρίες αναστοχασμού των ζητημάτων αυτών με την ακαδημαϊκή συνδρομή της βιβλιογραφίας. Αυτή η εργασία μεθοδολογικά αποτελεί μία ποιοτική 'μελέτη περίπτωσης' ομαδικής ψυχοθεραπείας. Η ομάδα που μελετάται διενεργείται διαδικτυακά μέσω λογισμικού, σε πλαίσιο ιδιωτικής πρακτικής, βρίσκεται στον έκτο χρόνο ζωής της, αποτελείται από επτά μέλη και συντονίζεται από δύο θεραπεύτριες. Η μελέτη των προβληματικών και ομαδικών δυναμικών στο συνθεραπευτικό ζευγάρι, στοχεύουν να αναδείξουν α. την ασυνειδήτη αλλά θεραπευτικά χρήσιμη επικοινωνία της ομάδας, β. τους κινδύνους που ελλοχεύουν όταν τα δυναμικά αυτά δεν αναλύονται επαρκώς ώστε οι θεραπευτές να προσαρμόσουν ανάλογα τις θεραπευτικές τους παρεμβάσεις.

Το Βλέμμα του Άλλου: Ετερότητα, Εγγύτητα, Ρήξη και Συνύπαρξη στη Συνθεραπευτική Σχέση

Κωνσταντίνος Δ. Μούχαλος

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας

Η εισήγηση αυτή διερευνά τη συνθεραπευτική σχέση ως πεδίο δυναμικής ενδοψυχικής και διαπροσωπικής επεξεργασίας. Το «βλέμμα» του Άλλου συνθεραπευτή λειτουργεί όχι μόνο ως καθρέφτης ή μάρτυρας, αλλά και ως φορέας νοηματοδότησης, πρόκλησης και, πολλές φορές, διακινδύνευσης της εσωτερικής μας συνοχής ως θεραπευτών. Η συνθεραπεία απαιτεί την ταυτόχρονη παρουσία πολλών στρωμάτων: της προσωπικής ψυχικής εμπλοκής, της από κοινού ευθύνης, της επαγγελματικής ασυμμετρίας, και της συναισθηματικής έκθεσης στον Άλλον, τόσο στον χώρο της θεραπείας όσο και στον ενδιάμεσο χώρο της συντονιστικής σχέσης. Πώς συμβιώνουν η ετερότητα και η εγγύτητα χωρίς να μετατραπούν σε αποστασιοποίηση ή σύμπλεξη; Τι σημαίνει να παραμένεις σε επαφή με τον εαυτό σου εντός μιας σχέσης που δοκιμάζεται από τις ρωγμές της, αλλά και ενισχύεται από αυτές; Μέσα από κλινικά παραδείγματα και αναστοχασμούς από την εμπειρία της ομαδικής συντονιστικής πρακτικής, επιχειρείται η χαρτογράφηση των σημείων όπου η ετερότητα γίνεται γόνιμη, η ρήξη ανεκτή και η συνύπαρξη αυθεντική. Το βλέμμα του Άλλου δεν λειτουργεί μόνο ως εξωτερικό σχήμα αξιολόγησης, αλλά ως ενεργό στοιχείο διαμόρφωσης της ταυτότητας του θεραπευτή, προσφέροντας ταυτόχρονα έναν ηθικό και συναισθηματικό άξονα μέσα στη θεραπευτική διεργασία.

Συμπόσιο 34

Κρίσιμες Μεταβάσεις σε Κρίσιμους Καιρούς: Πρόσφατα Ερευνητικά Δεδομένα και Προτεινόμενες Εφαρμογές για την Πρόληψη της Ψυχικής Υγείας και Ευεξίας των Φοιτητών και Φοιτητριών

Προεδρείο/α: Άννα Καλτσούδα (Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας)

Συζητητές/τριες: Άντζυ -Μ. Παλαιολόγου (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), Μαίρη Γκούβα (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)

Η μετάβαση στο πανεπιστήμιο συνοδεύεται συνήθως από πλήθος αλλαγών και προκλήσεων για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες (π.χ. νέο περιβάλλον μάθησης, απομάκρυνση από την οικογένεια και αυτόνομη διαβίωση, ανάπτυξη και διατήρηση νέων διαπροσωπικών σχέσεων, ακαδημαϊκές και οικονομικές πιέσεις, κ.α.). Συντελείται δε σε μια αναπτυξιακά μεταβατική περίοδο της ζωής, εκείνη της αναδυόμενης ενηλικιότητας, η οποία επίσης συνοδεύεται από συγκεκριμένες προκλήσεις και πιέσεις. Σύμφωνα με τη θεωρία του Arnett, η αναδυόμενη ενηλικιότητα χαρακτηρίζεται από την εστίαση στον εαυτό, την εσωτερική αναζήτηση της προσωπικής ταυτότητας, καθώς και από αστάθεια στις σχέσεις, τις σπουδές και την εργασία, τα οποία λαμβάνουν χώρα σε ένα πλαίσιο πολυάριθμων δυνατοτήτων αλλά κυρίως σε ένα πλαίσιο ενδιάμεσο, όπου το άτομο δεν μπορεί να αυτοπροσδιοριστεί ως έφηβο αλλά ούτε ως ενήλικο. Οι πολλαπλές και μοναδικές προκλήσεις που οι φοιτητές και οι φοιτήτριες καλούνται να αντιμετωπίσουν κατά τη διάρκεια των σπουδών συχνά δοκιμάζουν τις προσαρμοστικές ικανότητές τους, καθιστώντας αυτή την περίοδο της ζωής ιδιαίτερα στρεσογόνα και επηρεάζοντας δυσμενώς την ψυχική υγεία και ευεξία τους. Κατά την τελευταία δεκαετία περίπου, οι πιέσεις αυτής της διττής μεταβατικής περιόδου πλαισιώνονται από εναλλασσόμενες και/ή παράλληλες καταστάσεις κρίσης τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς, οι οποίες έχουν επηρεάσει σημαντικά την οικονομική δυνατότητα (π.χ. απώλεια εισοδήματος), την κοινωνική ζωή (π.χ. εκρήξεις βίας) αλλά και την υγεία (πανδημία COVID-19), επιφέροντας πρόσθετη επιβάρυνση. Σύμφωνα με την Αμερικανική Ένωση Υγείας στα Πανεπιστήμια, περίπου τρεις στους/στις τέσσερις φοιτητές/-τριες εμφανίζουν μέτρια έως σοβαρά επίπεδα ψυχικής δυσφορίας, ενώ ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας αναφέρει ότι ένας στους/στις τρεις φοιτητές/-τριες πληροί τα διαγνωστικά κριτήρια ψυχικής διαταραχής. Συνεπώς, κρίνεται σημαντικό η διερεύνηση πιθανών προγνωστικών παραγόντων για την ψυχική υγεία και ευεξία των φοιτητών και φοιτητριών με στόχο τον σχεδιασμό εστιασμένων παρεμβάσεων πρόληψης. Στο πλαίσιο του συμποσίου, θα συζητηθούν τα ευρήματα τεσσάρων σχετικών ερευνών, οι οποίες υλοποιήθηκαν πρόσφατα στο πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Όταν τα πράγματα δυσκολεύουν, οι «δυνατοί» ευημερούν: Ο Ρόλος του Στρες και των Στρατηγικών Αντιμετώπισης στην Ποιότητα Ζωής των Φοιτητών και Φοιτητριών

Παναγιώτα Βαζάκα¹, Άννα Καλτσούδα²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Το στρες αποτελεί αναγνωρισμένο παράγοντα κινδύνου για την ψυχική υγεία των φοιτητών και φοιτητριών. Σύμφωνα με το συναλλακτικό μοντέλο του στρες, οι τρόποι που επιλέγονται για την αντιμετώπισή του αποτελούν καθοριστικό παράγοντα πρόληψης. Η παρούσα συγχρονική έρευνα εξέτασε την ποιότητα της ζωής ως δηλωτική της ψυχικής, σωματικής και κοινωνικής ευεξίας σε σχέση με το αντιληπτό στρες και τους τρόπους αντιμετώπισής του. Το δείγμα αποτέλεσαν 211 φοιτητές και φοιτήτριες διαφόρων τμημάτων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (62,1% γυναίκες) με μέση ηλικία τα 20,2 (±1,0) έτη. Κατόπιν ενήμερης συγκατάθεσης, χορηγήθηκαν η σύντομη έκδοση του Ερωτηματολογίου Ποιότητας Ζωής του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHOQOL-BREF), η Κλίμακα Αντιληπτού Στρες 14 σημείων (Perceived Stress Scale -14) και η σύντομη Κλίμακα Εκτίμησης Τρόπων Αντιμετώπισης Προβλημάτων (Brief COPE). Παράλληλα συλλέχθηκαν πληροφορίες για τα δημογραφικά και ακαδημαϊκά χαρακτηριστικά του δείγματος. Διενεργήθηκαν αναλύσεις συσχέτισης και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης. Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση του αντιληπτού στρες με όλους τους τομείς της ποιότητας ζωής, ανεξάρτητα από δημογραφικούς και ακαδημαϊκούς παράγοντες. Επίσης, όσο υψηλότερα ήταν τα επίπεδα της αποφυγής / άρνησης τόσο χαμηλότερες ήταν οι τιμές στους τομείς της σωματικής υγείας, της ψυχικής υγείας και των κοινωνικών σχέσεων. Στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση διαπιστώθηκε ανάμεσα στην αξιολόγηση του προβλήματος και τους τομείς της σωματικής και ψυχικής υγείας, καθώς επίσης ανάμεσα στην αναζήτηση συναισθηματικής υποστήριξης και τους τομείς της ψυχικής υγείας, των κοινωνικών σχέσεων και του περιβάλλοντος. Ο προσανατολισμός στην επίλυση του προβλήματος παρουσίασε επίσης στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση με τους τομείς των κοινωνικών σχέσεων και του περιβάλλοντος. Η παρούσα μελέτη εισέφερε στην υπάρχουσα βιβλιογραφία δεδομένα που λαμβάνουν υπόψη την πολυδιάστατη φύση της υγείας και υποδεικνύουν συγκεκριμένους προγνωστικούς παράγοντες, αναδεικνύοντας τη σημασία των στρατηγικών αντιμετώπισης του στρες για την υγεία και την ευημερία των φοιτητών και φοιτητριών.

Η Ψυχική Υγεία των Φοιτητών και Φοιτητριών μέσα από το Πρίσμα των Αρνητικών Γεγονότων Ζωής. Μια Συγχρονική Μελέτη

Ελπίδα Μήση¹, Άννα Καλτσούδα²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξημένη συχνότητα εκδήλωσης ψυχοπνευμονικών καταστάσεων (π.χ. απώλεια εισοδήματος, εκδηλώσεις βίας, πανδημία COVID-19, κ.α.), οι οποίες έχουν συσχετιστεί με αυξημένα επίπεδα ψυχικής δυσφορίας. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να καταγράψει την έκθεση των φοιτητών και φοιτητριών σε αρνητικά γεγονότα ζωής και να διερευνήσει τη σχέση αυτών με κοινές ψυχικές διαταραχές. Η έρευνα ήταν συγχρονική και είχε σχεδιασμό συνάφειας. Το δείγμα αποτέλεσαν 741 άτομα που φοιτούσαν σε διάφορα τμήματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (69,5% γυναίκες) με μέση ηλικία τα 22,3 (±4,9) έτη. Μετά την ενήμερη συγκατάθεσή τους, κλήθηκαν να καταγράψουν βασικά δημογραφικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικές με τις σπουδές, καθώς και να συμπληρώσουν την Κλίμακα Καταγραφής Γεγονότων Ζωής σύμφωνα με το DSM-5 (LEC-5), την Κλίμακα Γενικευμένης Αγχώδους Διαταραχής 7 σημείων (GAD-7) και το Ερωτηματολόγιο Υγείας Ασθενούς 9 σημείων (PHQ-9). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, ανιχνεύθηκαν συμπτώματα κλινικού άγχους στο 55% των φοιτητών/-τριών και συμπτώματα κλινικής κατάθλιψης στο 55,4%. Το 41,6% των φοιτητών/-τριών ανέφερε την προσωπική έκθεση σε περισσότερα από τρία αρνητικά γεγονότα κατά τη διάρκεια της ζωής. Τουλάχιστον ένα από αυτά σχετιζόταν με ατύχημα ή τραυματισμό για το 32,2% των ατόμων που απάντησαν θετικά, με επίθεση ή θυματοποίηση για το 31,5% και με απειλή θανάτου για το 25,5%. Στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση διαπιστώθηκε ανάμεσα στο σύνολο των αρνητικών γεγονότων και τα επίπεδα άγχους και κατάθλιψης, ανεξάρτητα από δημογραφικούς και σχετικούς με τις σπουδές παράγοντες. Όσο μεγαλύτερος ήταν μάλιστα ο αριθμός των αρνητικών γεγονότων που αναφέρθηκαν τόσο πιο πιθανή ήταν η ανίχνευση συμπτωμάτων κλινικού άγχους και κλινικής κατάθλιψης. Τα γεγονότα που αφορούσαν ατύχημα ή τραυματισμό συσχετίστηκαν με υψηλότερα επίπεδα

άγχους και κατάθλιψης, ενώ τα γεγονότα που αφορούσαν επίθεση ή θυματοποίηση συσχετίστηκαν με υψηλότερα επίπεδα κατάθλιψης. Τα ευρήματα της παρούσας μελέτης θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη δράσεων ευαισθητοποίησης της πανεπιστημιακής κοινότητας και προαγωγής της ψυχικής υγείας.

Το Φαγητό ως Μέσο Συναισθηματικής Ρύθμισης: Διερευνώντας τη Διατροφική Συμπεριφορά Φοιτητών και Φοιτητριών μέσα από την Οπτική της Θεωρίας Δεσμού

Ανταΐα Ρεμούνδου¹, Άννα Καλτσούδα²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Πολλές μελέτες έχουν προσεγγίσει τις διαταραχές πρόσληψης τροφής μέσα από την οπτική της θεωρίας δεσμού. Εντούτοις, η μελέτη των διατροφικών συμπεριφορών μέσα από το ίδιο θεωρητικό πρίσμα είναι ιδιαίτερος περιορισμένη. Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας ήταν να διερευνήσει τη σχέση του δεσμού με συγκεκριμένες διατροφικές συμπεριφορές των φοιτητών και φοιτητριών, και ειδικότερα την περιοριστική διατροφή, την ανεξέλεγκτη υπερφαγία και την συναισθηματική υπερφαγία. Η έρευνα συνέλεξε ποσοτικά δεδομένα, ήταν συγχρονική και είχε σχεδιασμό συνάφειας. Το δείγμα αποτέλεσαν φοιτητές και φοιτήτριες διαφόρων τμημάτων του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (N=189) με μέση ηλικία τα 20,6 (±1,6) έτη, η πλειονότητα των οποίων ήταν γυναίκες (78,8%). Η συλλογή των δεδομένων έγινε ηλεκτρονικά και περιλάμβανε ένα αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο δημογραφικών και ανθρωπομετρικών στοιχείων, την αναθεωρημένη έκδοση 18 σημείων του Ερωτηματολογίου Τριών Παραγόντων για την Διατροφική Συμπεριφορά (Three-Factor Eating Questionnaire-R18) και την αναθεωρημένη Κλίμακα Βιωμάτων στις Κοντινές Σχέσεις (Experiences in Close Relationships Revised). Διενεργήθηκαν έλεγχοι μέσων και αναλύσεις συσχέτισης και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τα άτομα με ανασφαλή δεσμό ανέφεραν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα επίπεδα περιοριστικής διατροφικής συμπεριφοράς συγκριτικά με τα άτομα με ασφαλή δεσμό. Επιπλέον, διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση ανάμεσα στην αποφυγή δεσμού και την περιοριστική διατροφική συμπεριφορά, καθώς και ανάμεσα στο άγχος δεσμού και την ανεξέλεγκτη υπερφαγία, ανεξάρτητα από δημογραφικούς και ανθρωπομετρικούς παράγοντες. Σε αντίθεση, ωστόσο, με προηγούμενα ευρήματα, δεν διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση του δεσμού στη συναισθηματική υπερφαγία. Τα ευρήματα συζητούνται στο πλαίσιο της θεωρίας δεσμού, προηγούμενων ερευνών, συγκεκριμένων περιορισμών αλλά και κλινικών εφαρμογών για την προαγωγή υγιών διατροφικών συμπεριφορών στην πανεπιστημιακή κοινότητα.

«Τρώγοντας» Λέξεις και Συναισθήματα: Διαταραχές Πρόσληψης Τροφής σε Φοιτητές/-τριες και ο Ρόλος της Νοητικοποίησης

Παναγιώτα Μαριέττα Στέφου¹, Ανταΐα Ρεμούνδου¹, Άννα Καλτσούδα²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι διαταραχές πρόσληψης τροφής παρουσιάζουν αυξημένη επίπτωση ιδιαίτερα κατά την εφηβεία με κορύφωση στις ηλικίες των 20 έως 24 ετών. Η αναγνώριση πιθανών προγνωστικών παραγόντων κρίνεται σημαντική με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των διαταραχών πρόσληψης τροφής αλλά και τον σχεδιασμό κατάλληλων παρεμβάσεων πρόληψης. Η παρούσα μελέτη εξέτασε τις διαταραχές πρόσληψης τροφής υπό το πρίσμα της θεωρίας του Fonagy για τη νοητικοποίηση, δηλαδή την ικανότητα νοηματοδότησης της συμπεριφοράς μέσα από την αναγνώριση και ερμηνεία της ψυχικής κατάστασης του εαυτού και των άλλων (π.χ. ανάγκες, επιθυμίες, συναισθήματα, πεποιθήσεις και προθέσεις). Συγκεκριμένα, διερεύνησε τις διατροφικές συμπεριφορές που είναι ενδεικτικές των διαταραχών πρόσληψης τροφής σε φοιτητές και φοιτήτριες, και εξέτασε τη σχέση τους με τη νοητικοποίηση. Το δείγμα αποτέλεσαν 364 άτομα που φοιτούσαν σε διάφορα τμήματα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (75,3% γυναίκες) με μέση ηλικία τα 21,9 (±4,3) έτη. Κατόπιν ενήμερης συγκατάθεσης, κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικές με τις σπουδές, τα δημογραφικά και ανθρωπομετρικά στοιχεία τους, καθώς και να συμπληρώσουν τα ακόλουθα ερωτηματολόγια: την Κλίμακα Στάσεων Διατροφής 26 σημείων (Eating Attitudes Test, EAT-26) για την ανίχνευση πιθανής διαταραχής πρόσληψης τροφής και το Ερωτηματολόγιο Αναστοχαστικής Λειτουργικότητας (Reflective Functioning Questionnaire, RFQ) για την εκτίμηση της νοητικοποίησης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, περίπου ένας στους/στις πέντε φοιτητές/-τριες βρέθηκε να διατρέχει αυξημένο κίνδυνο διαταραχής πρόσληψης τροφής. Επιπλέον, όσο μεγαλύτερη ήταν η αβεβαιότητα για την ψυχική κατάσταση του εαυτού και των άλλων, δηλαδή όσο περισσότερα ήταν τα ελλείμματα στην ικανότητα νοητικοποίησης, τόσο υψηλότερη ήταν η συνολική βαθμολογία στην κλίμακα στάσεων διατροφής και στις υποκλίμακες της δίαιτας και της βουλιμίας. Οι συσχετίσεις που παρατηρήθηκαν ήταν ανεξάρτητες από δημογραφικούς, ανθρωπομετρικούς και σχετικούς με τις σπουδές παράγοντες. Τα ευρήματα επιβεβαίωσαν τις ενδείξεις της βιβλιογραφίας και θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για τον σχεδιασμό δράσεων πρόληψης των διαταραχών πρόσληψης τροφής στην πανεπιστημιακή κοινότητα, βασισμένων ενδεχομένως στη νοητικοποίηση.

Συνεδρία 21

Η Αποτελεσματικότητα της CBT στην Αντιμετώπιση της Δ.Ε.Π.Υ. στον Ενήλικο Πληθυσμό

Βασίλειος-Εμμανουήλ Λίγκος

Πανεπιστήμιο Πατρών

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ενημερώσει τον αναγνώστη ως προς την λειτουργικότητα της CBT (Cognitive Behavioral Therapy) στην αντιμετώπιση της ΔΕΠΥ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής) των ενηλίκων. Η παρουσίαση οικοδομείται με βάση τις ακόλουθες ενότητες: Α) Εννοιολογική προσέγγιση της CBT ως προς την Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής του ενήλικου πληθυσμού, Β) την έννοια της ΔΕΠΥ. Γ) Την λειτουργικότητα της για την αντιμετώπιση της διαταραχής. Επίσης, Δ) την συνεισφορά της CBT στον εντοπισμό των δυσλειτουργικών σκέψεων των ατόμων με ΔΕΠΥ. Παράλληλα, Ε) μια συγκριτική προσέγγιση της CBT με άλλες θεραπευτικές στρατηγικές για την λειτουργικότητα της ως προς τον χειρισμό της προαναφερόμενης διαταραχής. Ε) Μια μεταγενέστερη εκδοχή της CBT, την DBT (Dialectic Behavioral Therapy) για την αντιμετώπιση της ΔΕΠΥ στον ενήλικο πληθυσμό. Ζ) Τα πλεονεκτήματα της λειτουργικότητας της DBT και CBT. Μέσα από την παρουσίαση του κύριου μέρους θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι κάποια από τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι τα ακόλουθα: Η παρούσα βιβλιογραφία δίνει πολύ μεγάλη βαρύτητα στην CBT για τον καλύτερο χειρισμό της ΔΕΠΥ στον ενήλικο πληθυσμό. Επιπροσθέτως, η ίδια μπορεί να αξιοποιηθεί ως μια μέθοδος ανίχνευσης των δυσλειτουργικών σκέψεων στα ενήλικα άτομα.

Χαρισματικοί και Θετική [Απο]δόμηση Ταυτότητας: Εμπειρικά Εφαρμοσμένη Θεραπευτική Προσέγγιση Βασισμένη στην Θεωρία Positive Disintegration (TPD) του Kazimierz Dąbrowski

Βάσω Ανδρούτσου^{1,2}, Στέφανος Βασιλόπουλος³

¹Gifted Hellas; ²Ανήκειν ΚοινΣΕΠ; ³Πανεπιστήμιο Πατρών

Η εμπειρικά εφαρμοσμένη θεραπευτική προσέγγιση της Θετικής [Απο]δόμησης Ταυτότητας αξιοποιεί τις αρχές της θεωρίας Θετικής Αποδόμησης Ταυτότητας (TPD – Theory of Positive Disintegration) του Kazimierz Dąbrowski, με στόχο την ουσιαστική υποστήριξη των χαρισματικών στην κατανόηση και διαχείριση των ψυχοσυναισθηματικών προκλήσεων που βιώνουν, την αποδοχή της διαφοροποίησής τους, και την επαναανομηματοδότηση της ύπαρξής τους.

Η TPD προτείνει ότι η ψυχική ρευστότητα, οι έντονες εσωτερικές συγκρούσεις και η φαινομενικά αποδιοργανωμένη συγκρότηση των χαρισματικών δεν συνιστούν ενδείξεις διαταραχής ή ψυχοπαθολογίας, αλλά χαρακτηριστικά της αυθεντικής προσωπικής τους ανάπτυξης και της δυναμικής επανασυγκρότησης της ταυτότητάς τους.

Το προτεινόμενο μοντέλο θεραπευτικής παρέμβασης, που ακολουθεί ποιοτική πολυμεθοδολογική προσέγγιση ως μεταθεωρητικό πλαίσιο, βασίζεται σε πολυετή κλινική εμπειρία με χαρισματικά παιδιά, εφήβους και ενήλικες και τις οικογένειές τους, στο Σωματείο Gifted Hellas και την Ανήκειν ΚοινΣΕΠ, ενσωματώνοντας στοιχεία από γνωσιακές-συμπεριφορικές, ψυχοδυναμικές, συστημικές και υπαρξιακές προσεγγίσεις ενώ καταγράφει σημαντική βελτίωση στην αντίληψη εαυτού σε 6 έως 12 συνεδρίες.

Σε πλαίσιο «ασφαλούς αποδόμησης», οι χαρισματικοί καλούνται να διαπραγματευτούν το υπαρξιακό δίπολο: «αν είμαι ο εαυτός μου, δεν ανήκω» αν ανήκω, δεν είμαι ο εαυτός μου», και υποστηρίζονται στις διεργασίες αποδόμησης και επαναδόμησης των εννοιών ταυτότητα, υπερεναισθησία, μοναχικότητα και μοναδικότητα, με στόχο την μετατόπιση από το τραύμα του 'διαφέρειν' στην συμφιλίωση με την πολλαπλότητα του χαρισματικού εαυτού, και την επίτευξη 'ανήκειν' χωρίς 'απώλεια' της αυθεντικότητας.

Εφαρμόζονται τεχνικές απο-ετικετοποίησης, επαναπλαισίωσης και νορμαλοποίησης πυρηνικών χαρακτηριστικών, και ενδυνάμωσης της ταυτοτικής επεξεργασίας και επανασυγκρότησης, συμβάλλοντας στην αποδοχή της χαρισματικότητας ως δυναμικής, σύνθετης και βαθιά ενδοψυχικής ταυτότητας, ενώ πρώιμες υποστηρικτικές παρεμβάσεις συμβάλλουν καθοριστικά σε 'υγιή' [απο]δόμηση.

Η Συμβολή του Focusing στην Προσωπική και Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευόμενων Θεραπευτών στη Θεραπεία Εστιασμένη στο Συναισθήμα

Αγάθη Λακιώτη¹, Ελένη Παπαχριστοδούλου¹, Emma Smith², Marielle Sutter², Robert Elliott^{3,4}

¹Ελληνικό Ινστιτούτο Θεραπείας Εστιασμένης στο Συναισθήμα; ²Swiss Institute for Emotion-Focused Therapy, Bern, Switzerland; ³University of Strathclyde, Glasgow, UK; ⁴Scottish Institute for Emotion-Focused Therapy, Glasgow, UK

Οι εκπαιδευόμενοι θεραπευτές στη Θεραπεία Εστιασμένη στο Συναισθήμα (ΘΕΣ) συχνά αντιμετωπίζουν προκλήσεις στη διατήρηση της ενσυναίσθησης, στην ενθάρρυνση της συναισθηματικής εμβάθυνσης των πελατών και στην εμπιστοσύνη προς τη θεραπευτική διαδικασία — δεξιότητες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα των θεραπευτών να παραμένουν συνδεδεμένοι με τη δική τους εσωτερική, βιωματική διαδικασία. Η παρούσα ποιοτική μελέτη διερευνά κατά πόσο η εκπαίδευση στη βιωματική διαδικασία του Focusing μπορεί να υποστηρίξει την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευόμενων θεραπευτών ΘΕΣ, ενισχύοντας δεξιότητες θεμελιώδεις για την πρακτική της προσέγγισης. Στην έρευνα συμμετείχαν 12 εκπαιδευόμενοι θεραπευτές του Ελβετικού Ινστιτούτου EFT, οι οποίοι παρακολούθησαν παράλληλη εκπαίδευση στο Focusing. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, ενώ η ανάλυση ακολούθησε μια περιγραφική-ερμηνευτική προσέγγιση. Τα ευρήματα ανέδειξαν σημαντικές αλλαγές τόσο σε προσωπικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο: οι συμμετέχοντες ανέφεραν ενίσχυση της σχέσης με τον εαυτό τους και μεγαλύτερη αυτοσυμπόνια, αυξημένη αυτοπεποίθηση στον θεραπευτικό ρόλο, βαθύτερη κατανόηση της βιωματικής διαδικασίας και ενισχυμένη εμπιστοσύνη στη θεραπευτική διαδικασία. Επιπλέον, δήλωσαν ότι μπορούσαν να προσεγγίζουν ευκολότερα και αποτελεσματικότερα τα συναισθήματα των πελατών, να μετακινηθούν από μια γνωστική σε μια περισσότερο συναισθηματική εμπλοκή και να ενισχύσουν τη θεραπευτική τους παρουσία και ενσυναίσθηση. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η ενσωμάτωση της εκπαίδευσης Focusing στα προγράμματα ΘΕΣ μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ολιστική ανάπτυξη των θεραπευτών.

Ο/η Θεραπευτής/τρια Αποτελεί Μέρος του Θεραπευτικού Συστήματος: Η Επίτευξη Μιας Συστημικής Ιδέας Στην Εποπτική Συνομιλία

Δήμητρα Γιβροπούλου¹, Ελευθερία Τσέλιου¹, Γεώργιος Αμπακούμιν¹, Ευγενία Γεωργάκα²

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας; ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στο πεδίο της συστημικής θεραπείας, υπό την επιρροή των ιδεών του κονστρουκτιβισμού και του κοινωνικού κονστρουξιονισμού, υποστηρίζεται ότι ο/η θεραπευτής/τρια δεν είναι ουδέτερος/η παρατηρητής/τρια, αλλά διαμορφώνει και παράλληλα διαμορφώνεται από τα συστήματα στα οποία εμπλέκεται. Συνεπώς, ένας κεντρικός στόχος της συστημικής εποπτείας είναι να ενισχύσει την ικανότητα των εκπαιδευόμενων θεραπευτών/τριών να ενσωματώνουν τον δικό τους ρόλο, τις υποκειμενικές τους αντιλήψεις και τις αλληλεπιδράσεις τους, ως αναπόσπαστο μέρος της κατανόησης και διαχείρισης των θεραπευτικών περιπτώσεων. Η παρούσα ανακοίνωση στοχεύει να αναδείξει πώς αυτή η ιδέα υλοποιείται στην εποπτική συνομιλία, αντλώντας από μια ευρύτερη έρευνα που εξετάζει την εποπτική σχέση, όπως διαμορφώνεται εντός του πλαισίου της έμμεσης ομαδικής εποπτείας στη συστημική ψυχοθεραπευτική εκπαίδευση. Η εν λόγω έρευνα ακολουθεί τις αρχές της ανάλυσης συνομιλίας, μιας ποιοτικής ερευνητικής προσέγγισης που εξετάζει μικροαναλυτικά πώς οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν για να επιτελέσουν κοινωνικές δραστηριότητες μέσω του λόγου, είτε σε καθημερινό, είτε σε θεσμικό επίπεδο. Τα δεδομένα προέρχονται από βιντεοσκοπημένες συναντήσεις έμμεσης ομαδικής εποπτείας στο πλαίσιο ενός τετραετούς προγράμματος συστημικής ψυχοθεραπευτικής εκπαίδευσης. Τα ευρήματα φωτίζουν πώς συν-διαμορφώνονται τα έργα που αναλαμβάνουν οι συμμετέχοντες/ουσες στην εποπτεία και οι μεταξύ τους σχέσεις. Στην παρούσα ανακοίνωση εστιάζουμε στον τρόπο με τον οποίο η αυτοαναφορικότητα του/της θεραπευτή/τριας κατά την παρουσίαση μιας περίπτωσης φαίνεται να συνδέεται με την ανταπόκριση της εποπτικής ομάδας στην αφήγησή του/της. Αυτή η γνώση μπορεί να βοηθήσει τους/τις εποπτεύοντες/ουσες να αναγνωρίζουν τις σχετικές διεργασίες και να τις προσεγγίζουν με αναστοχαστικό τρόπο.

Ο Διάλογος Των Ψυχοθεραπευτικών Σχολών Με Την Πίστη Στον Θεό Και Το Υπερβατικό : Προεκτάσεις Στην Ψυχοπαιδαγωγική Πράξη

Γεώργιος Κωσταντινίδης

Πανεπιστήμιο Πατρών

Σκοπός της παρούσας μελέτης αποτελεί μία ευσύνοπτη καταγραφή του πώς συνδιαλέγονται ορισμένες ψυχοθεραπευτικές σχολές με την ύπαρξη του Θεού και με το υπερβατικό, εν γένει. Αρχικά γίνεται μία αναφορά στον διάλογο της ψυχαναλυτικής σχολής και του ίδιου του Freud με το υπερβατικό, ενώ εντός της ίδιας σχολής, αναφερόμαστε και στον Jung. Έπειτα καταγράφουμε πώς συνδιαλέγονται με το θείο οι υπαρξιστές, ενώ ακολουθεί μία αναφορά στην ανθρωπιστική σχολή και ειδικότερα στην προσωποκεντρική σχολή του Carl Rogers και στον Maslow. Τέλος, αναφερόμαστε στη συνθετική ψυχοθεραπευτική σχολή. Επ' αφορμή του διαλόγου των θεραπευτικών σχολών με το υπερβατικό, κατατίθεται μία πρόταση για την ένταξη του διαλόγου/προβληματισμού αυτού στις αντίστοιχες ψυχοπαιδαγωγικές προτάσεις των σχολών αυτών.

Συμπόσιο 35

Ταυτότητα εν Συνθέσει: Αδελφικές Σχέσεις, Θεραπευτικά Βιώματα και η Πορεία προς τη Θεραπευτική Θέση Στο Πλαίσιο της Γιαλομικής Ομαδικής Θεραπείας

Προεδρείο/α: **Σταματίνα Μπαρμπαγιάννη** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Σταματίνα Μπαρμπαγιάννη** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Στο πλαίσιο του πάνελ αυτού, τέσσερις εισηγήσεις διαλέγουν ως κοινό τους τόπο την ομαδική ψυχοθεραπεία κατά Yalom, αναδεικνύοντας το ρόλο των μεταβιβάσεων, της ομαδικής δυναμικής, των αδελφικών ή έμφυλων εντάσεων και την κατασκευή της θεραπευτικής ταυτότητας. Η πρώτη εισήγηση θα αναφερθεί στη βιωματική εμπειρία της θεραπεύτριας σε προσωπική ομαδική θεραπεία που λειτουργεί ως καθρέπτης και εργαλείο εκπαίδευσης στην ψυχοθεραπευτική της ταυτότητα. Η δυσκολία εγγύτητας, οι ρήξεις και οι επιδιορθώσεις καθώς και η ενσώματη εμπειρία της ομάδας ως θεραπευόμενη, συμβάλλουν στον εμπλουτισμό του ψυχοθεραπευτικού έργου και στην ανάπτυξη ταυτότητας ως ατομική σχεσιακή ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεύτρια. Η δεύτερη εισήγηση εστιάζει στη φεμινιστική διάσταση της θεραπευτικής ταυτότητας και στις έμφυλες μεταβιβάσεις στην ομάδα. Ένας άντρας μέλος ανακινεί μνήμες και θέματα γύρω από την πατριαρχία, αναδεικνύει την αντιμεταβίβαση της θεραπεύτριας, την εσωτερικευμένη μισανδρία και την πρόκληση της ταυτότητας πρωτίστως ως θεραπεύτρια και αφετέρου ως γυναίκα ώστε να εξυπηρετούνται οι θεραπευτικοί στόχοι και όχι οι ιδεολογικοί. Η τρίτη εισήγηση διερευνά το ρόλο της αδελφικής μεταβίβασης καθώς και την ανάγκη της διαφοροποίησης ως μηχανισμό ταυτότητας. Αναδεικνύεται η λειτουργία των αδελφικών σχέσεων ως ενδοψυχικής "ομάδας ως όλον", στην οποία ο θεραπευτής βιώνεται ταυτόχρονα ως γονεϊκή και αδελφική αναπαράσταση. Υπογραμμίζεται η σημασία του θεραπευτή να αναγνωρίζει τις αδελφικές συγκρούσεις που υποβάσκουν πίσω από τις θεραπευτικές σχέσεις. Η τελευταία εισήγηση του πάνελ, εστιάζει στη βιωματική εμπειρία του μοναχοπαιδιού στην ομαδική θεραπεία, όπου προβάλλονται, αναπαρίστανται και επεξεργάζονται οι πρώιμες σχέσεις. Οι φόβοι και οι προσδοκίες ανακινούνται μέσα από την ανάγκη για ψυχική "συγκατοίκηση" με τους Άλλους στην ομάδα. Η αναζήτηση των συμβολικών αδελφών, ανοίγει το πεδίο για νέες σχέσεις ώστε να εσωτερικευθούν ως νέα αντικείμενα. Μέσα από τις τέσσερις φωνές, η ταυτότητα του/της θεραπευτή/τριας δεν προκύπτει μόνο μέσω της θεωρίας και της εκπαίδευσης αλλά και μέσω του προσωπικού βιώματος και τη δυνατότητα του "σχετίζεσθαι".

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

“Από τη Στάχτη στην Ταυτότητα: Η Ομαδική Εμπειρία κατά Irvin Yalom ως Θεμέλιο για τον Ρόλο μου ως Θεραπεύτρια”

Αναστασία Στόκου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Πώς μια ομάδα μπορεί να διαμορφώσει μια ατομική θεραπεύτρια; Τι μπορεί να συμβαίνει μέσα σε ένα θεραπευτικό δωμάτιο; Τα παραπάνω ερωτήματα προέκυψαν όταν ξεκινούσα την εκπαίδευσή μου ως σχεσιακή ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεύτρια. Αυτή η ομιλία είναι αυτοβιογραφική και αναδεικνύει το μετασχηματιστικό ρόλο που είχε η βιωματική μου συμμετοχή ως θεραπευόμενη σε μια ομαδική ψυχοθεραπεία κατά Irvin Yalom, στο πλαίσιο διαμόρφωσης της ταυτότητάς μου ως ψυχοθεραπεύτρια. Μέσα από την εμπλοκή μου στο “εδώ και τώρα” της ομάδας, άρχισα να αντιλαμβάνομαι τα ομαδικά δυναμικά, τους τρόπους σύνδεσης και, όπως αναφέρουν οι Safran & Muran, τη ρήξη και την επιδιόρθωση των σχέσεων. Η ομάδα λειτουργήσε ως “καθρέπτης”, κατά Racker, με τα δικά μου μεταβιβάσιμα στοιχεία. Η πρόσκληση και πρόκληση της ομάδας ήταν να βιωθεί η αβεβαιότητα, η αστάθεια, η δυσκολία εγγύτητας αλλά παράλληλα και η οικειότητα, βοηθώντας με να μπορέσω να γίνω πιο ενσυναισθητική, πιο παρούσα και να κατανοώ τα ομαδικά δυναμικά ακόμη και σε μια ατομική συνεδρία ως ψυχοθεραπεύτρια. Κατά αυτόν τον τρόπο προσπάθησα να ανοίξω παραπάνω ψυχικό χώρο για ό,τι δεν λέγεται και δεν αντέχεται να ειπωθεί σε μια ατομική θεραπεία με θεραπευόμενα άτομα. Ταυτόχρονα, η θεωρητική συμβολή της Jessica Benjamin σχετικά με την αμοιβαιότητα και τη διαλεκτική του υποκειμένου ενίσχυσε την κατανόησή μου για τη συγκατασκευή του θεραπευτικού χώρου. Μέσα από αυτή την εργασία σκοπός είναι να κατανοώ τα βιώματά μου, τη δυσκολία να διαχωρίσω το θεραπευτικό μου ρόλο και κατ’ επέκταση τους πολλαπλούς μου ρόλους ταυτοχρόνως ως θεραπευόμενη και ατομική θεραπεύτρια σε μια ομαδική θεραπεία. Η ομαδική εμπειρία ανέδειξε ένα χώρο γόνιμου συν-στοχασμού πάνω στον εαυτό ως υποκείμενο του “σχετίζεσθαι”, στην κατανόηση των μεταβιβάσεων και των αντιμεταβιβάσεων, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο δημιουργήθηκε και εμπλουτίζεται το ψυχοθεραπευτικό μου έργο.

Ανάμεσα στη Θεραπεύτρια και τη Γυναίκα: Ο Φεμινισμός, η Μισανδρία και η Διαμόρφωση Επαγγελματικής Ταυτότητας στην Ομαδική Θεραπεία

Σταματίνα Μπαρμπαγιάννη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

“Πρώτα θεραπεύτρια και μετά γυναίκα”, προσπαθεί να μην ξεχνάει μια νέα ειδικευόμενη ομαδική θεραπεύτρια σε διαδικτυακή ομάδα. Ξεκίνησε ως θεραπεύτρια σε ομάδα, το Σεπτέμβριο του 2024 στα πλαίσια πρακτικής άσκησης στο Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας με υπάρχουσα συνθεραπεύτρια. Το χειμώνα, προστέθηκε νέο μέλος— ταυτοφυλικός άντρας— με το αίτημα να βρει το θάρρος να “πλησιάσει” ερωτικά γυναίκες, ενώ είναι παντρεμένος με γυναίκα. Στη μέχρι τώρα πορεία της θεραπείας, “προκαλεί” κυρίως γυναίκες-μέλη με τις απόψεις του και έχει “σοκάρει” την ομάδα με το παρελθόν του ως προς το συναινετικό ή μη σεξ. Τα μέλη της ομάδας φαίνονται να συστειρώνονται, εκφράζοντας έντονα συναισθήματα, όπου κατά Agazarian, αυτή η κίνηση μπορεί να κατανοηθεί ως μια «λειτουργική υποομάδα» — μια ασυνείδητη προσπάθεια διατήρησης συνοχής. Στο «εδώ και τώρα» κατά Yalom, υπάρχουν αντιδράσεις των μελών που ίσως μερικώς να αντανακλούν τις ενσώματες αντιμεταβιβάσεις της νέας ειδικευόμενης ομαδικής θεραπεύτριας. Ανοίχτηκε το πεδίο για τις γυναίκες να εκφράζουν τα βιώματά τους, το πώς νιώθουν και να μιλήσουν για την πατριαρχία. Το υπογκρούπι των αντρών έφερε ότι ταυτίστηκε με παλιούς τους εαυτούς σε σχέση με το νέο μέλος, ενώ αναδύονται φωνές διαφωνίας μεταξύ τους. Οι φεμινιστικές πλευρές της υποκειμενικότητας της νέας ομαδικής θεραπεύτριας, έρχονται μαζί με την κατανόηση κατά Felton, πως είναι αδύνατον οι «έμφυλες διαφορές» να μην επηρεάσουν τις θεραπευτικές σχέσεις. Για το λόγο αυτό, αναμένεται ασυνείδητα, εσωτερικευμένα αισθήματα μισανδρίας της νέας θεραπεύτριας, να επηρεάσουν αντιμεταβιβάσιμα εντός ομάδας. Πώς η θεραπεύτρια θα επιτρέψει ενδοψυχικά το θεραπευτικό ζευγάρι να παραμείνει ενωμένο, χωρίς το μέλος να γίνει «αποδιοπομπαίος τράγος» της ομάδας; Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να καταδείξει τη θεμελιώδη ανάγκη να εξυπηρετούνται πρωτίστως οι θεραπευτικοί στόχοι και όχι οι κοινωνικοί ή ιδεολογικοί σκοποί, κάτι το οποίο είναι αδύνατον χωρίς μια «αρκετά καλή» συνθεραπευτική, εποπτική και εκπαιδευτική σχέση ως «κράτημα».

Ανάγκη για Μοναδικότητα και Αδελφική Διαφοροποίηση: Η Οριζόντια Δυναμική στην Ψυχική Ζωή της Ομάδας ως Όλον

Θανάσης Χύμας

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η εργασία αυτή εστιάζει στη συμβολή της αδελφικής δυναμικής στην ψυχική ανάπτυξη και στον τρόπο με τον οποίο η ανάγκη για μοναδικότητα, η διαφοροποίηση από τα αδέρφια και η διαχείριση του φθόνου συνδιαμορφώνουν την ταυτότητα του υποκειμένου που εκδηλώνεται μέσα στη θεραπευτική σχέση. Ενώ η παραδοσιακή ψυχαναλυτική θεωρία έχει επικεντρωθεί κυρίως στις κάθετες σχέσεις με τους γονείς, αναδεικνύεται η σημασία της οριζόντιας (αδελφικής) διάστασης της ψυχικής ζωής, η οποία συχνά παραμένει σκιάδης στη θεωρητική και κλινική σκέψη. Αναδεικνύεται η λειτουργία της αδελφικής σχέσης ως ενδοψυχική "ομάδα ως όλον" στην οποία εντάσσεται το υποκείμενο. Αυτές οι αδελφικές δυναμικές μπορούν να αποτελούν όχι μόνο ένα πεδίο αντιπαλότητας αλλά και ένα πρώιμο πλέγμα σχέσεων, ταύτισεων και διαφοροποιήσεων που λειτουργεί ως πρότυπο για μετέπειτα εμπειρίες ένταξης, θέσης και αξίας μέσα σε ομαδικά πλαίσια. Βασιζόμενος στη σχεσιακή ψυχαναλυτική σκέψη και στις θεωρήσεις των Mitchell, Britton & Cohen, επιχειρώ να φωτίσω το ρόλο της αδελφικής μεταβίβασης και της αμυντικής διαφοροποίησης στην κατασκευή της ταυτότητας. Μέσα από θεωρητική ανάλυση και παρουσίαση κλινικού υλικού, εξετάζεται πώς η ψυχική ανάγκη για μοναδικότητα οδηγεί συχνά σε μια ασυνείδητη διαφοροποίηση από τα αδέρφια, της οποίας λειτουργεί ως τρόπος διαχείρισης της αδελφικής αντιπαλότητας, και ως μηχανισμός κατασκευής ταυτότητας. Παρουσιάζεται η περίπτωση του Ιορδάνη, ενός θεραπευόμενου που βιώνει εντάσεις με τον μεγαλύτερο αδελφό του, ενώ βρίσκεται αντιμέτωπος με μια εξιδανικευμένη μικρότερη αδελφή. Η θεραπευτική σχέση λειτουργεί ως πεδίο αδελφικής μεταβίβασης, με τον θεραπευτή να κρατά διπλή αντικειμενότητα αναπαράσταση (γονεϊκή και αδελφική) για τον Ιορδάνη. Η εργασία τονίζει την ανάγκη του θεραπευτή να αναγνωρίζει τις αδελφικές δυναμικές του θεραπευόμενου που θεμελιώνουν την ψυχική διαφοροποίηση και διαμόρφωση της ταυτότητας. Στη σχεσιακή ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία, η μελέτη των αδελφικών μεταβιβάσεων και των ενδοψυχικών ομαδικών σχέσεων αναδεικνύεται ως σημαντικό κλινικό εργαλείο, που καθίσταται εφικτό μόνο μέσα από τη βιωματική ομαδική εμπειρία και την εκπαιδευτική διαδρομή του θεραπευτή.

Η Ομάδα ως Μήτρα Αδελφικότητας: Μοναχοπαίδια και Συμβολικές Σχέσεις στη Γιαλομική Θεραπευτική Διαδικασία

Άννα Καμαριωτάκη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Η εισήγησή μου εξετάζει τις δυναμικές που αναδύονται όταν ένα μοναχοπαίδι εντάσσεται για πρώτη φορά σε πλαίσιο γιαλομικής ομαδικής ψυχοθεραπείας. Μέσα από το σχεσιακό πρίσμα, έρχεται η αναπάντεχη συνάντηση των «αδερφικών σχέσεων» χωρίς κοινή μήτρα. Θα αναλυθούν οι σχέσεις που δομούνται φαντασιωτικά, μεταβιβαστικά, αλλά και βιωματικά μέσα στο εδώ-και-τώρα της ομάδας. Η ομάδα, ως μικρογραφία του αρχικού δεσμού, σύμφωνα με τον Yalom, συχνά πυροδοτεί δευτερογενείς φαντασιώσεις οικογενειακής δομής, δηλαδή λειτουργεί ως χώρος υποκατάστατης οικογενειακής αναπαράστασης και ο θεραπευτής ως "γονεϊκή φιγούρα". Το μοναχοπαίδι καλείται να συγκατοικήσει ψυχικά με Άλλους, να ανταγωνιστεί, να ζηλέψει, να επιθυμήσει και να ανήκει. Θα αναφερθούν περιπτώσεις από το πεδίο της ομαδικής θεραπείας στη σχεσιακή ψυχανάλυση, εστιάζοντας στη φαντασιακή και συμβολική λειτουργία της ομάδας ως υποκατάστατο οικογενειακού συστήματος. Θα διερευνηθεί πώς η θεραπευτική ομάδα επιτρέπει την ψυχική συγκρότηση νέων εσωτερικών αντικειμένων και σχέσεων. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ανάπτυξη ταυτότητας μέσα από την εμπειρία του "ανήκειν" και του "σχετίζεσθαι" με τους Άλλους, εστιάζοντας στη βιωματική μου εμπειρία ως μοναχοπαίδι και θεραπευόμενη σε ομαδικό πλαίσιο. Συχνά, όταν αναφέρεται κανείς σε ένα μοναχοπαίδι, ενεργοποιούνται στερεοτυπικές φαντασιώσεις: το κακομαθημένο παιδί, το απαιτητικό, εκείνο που αποζητά όλη την προσοχή. Σπανίως αναγνωρίζεται η υπόγεια, ανυπόκριτη μοναξιά που συνοδεύει την έλλειψη μιας αδερφικής σχέσης και του «μαζί» που δεν υπήρξε έως σήμερα. Συγκεφαλαιώνοντας, η εργασία στοχεύει στην ανάδυση μιας πολυδιάστατης, αυθεντικής υποκειμενικότητας μέσω της ομαδικής ψυχοθεραπείας που κατά Benjamin η ομάδα δεν είναι απλώς καταφύγιο, αλλά πεδίο συν-δημιουργίας.

Συμπόσιο 36

Από Πολλούς Τόπους: Ψυχή, Γλώσσα και Καταγωγή στον Σχεσιακό Ψυχαναλυτικό Χώρο

Προεδρείο/α: **Μαρίνα Σιταρένιου** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Συζητητές/τριες: **Μαρίνα Σιταρένιου** (Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ))

Σκοπός του πάνελ είναι να διερευνήσει τις ψυχικές και πολιτισμικές διαστάσεις της ταυτότητας, καθώς ξεδιπλώνονται μέσα από πολλαπλά σημεία προέλευσης — γλωσσικά, ψυχοπολιτικά και εσωτερικά. Στον πυρήνα του αναδύεται το ερώτημα: πώς μπορεί η θεραπευτική σχέση να λειτουργήσει ως «τρίτος χώρος» — ένα μεταβατικό, δυναμικό πεδίο — όπου το άρρητο, το τραυματικό και το άμορφο αρχίζουν να αποκτούν συμβολική μορφή. Η πρώτη παρουσίαση εστιάζει στη δυναμική της Μεγάλης Ομάδας και προτείνει ότι η έννοια της μη-απαρτίωσης μπορεί να νοηματοδοτηθεί εκ νέου ως ενσώματη ψυχική αντοχή: μια στάση που επιτρέπει στις αντιφατικές ταυτίσεις να συνυπάρχουν χωρίς να αφομοιώνονται βίαια από την πίεση μίας πρόωρης ενοποίησης. Στη δεύτερη εργασία, η θεραπεία διαμορφώνεται ως ευάλωτος τρίτος χώρος — εκεί όπου η γλώσσα δεν επαρκεί, οι κουλτούρες αποκλίνουν και η σιωπή αποκτά φωνή — ώστε να συμβολοποιηθούν ο αιφνίδιος αποχωρισμός, η απώλεια και η μετατόπιση. Στην επόμενη παρουσίαση η πολυγλωσσία συνθέτει ένα ψυχικό τοπίο όπου κάθε γλώσσα ενσαρκώνει μία διαφορετική πτυχή του εαυτού και έναν ιδιαίτερο ρυθμό σχέσης. Στη τελευταία εργασία μέσα από τη μητρική ματιά και τις πολιτισμικές αναμνήσεις, η θεραπεύτρια αναδύεται ως φορέας ενός χώρου κοινής κατοίκησης, όπου οι εσωτερικές ομάδες αποκτούν φωνή — καθοδηγώντας μια ρευστή, σχεσιακή πολλαπλότητα. Διαφορετικές θεωρητικές οπτικές επιστρατεύονται για να φωτίσουν την πολυπολιτισμικότητα ως συμβολική και σχεσιακή διαδικασία. Έμφαση δίνεται στην σχεσιακή ψυχαναλυτική σκέψη, η οποία μέσα από τις διαπολιτισμικές και ομαδικές εμπειρίες των θεραπευτριών, ενισχύει την ικανότητά τους να αφογκράζονται το κοινωνικό ασυνείδητο και να εμπλέκονται δημιουργικά στις πολλαπλές μεταβιβάσεις και αναπαραστάσεις. Αντί της επίλυσης προτείνεται η αποδοχή της αντίφασης ως δυναμική δυνατότητα. Το πάνελ μας προσκαλεί να σκεφτούμε τόσο την έννοια του ανήκειν όσο και τι σημαίνει να βιώνουμε ψυχικά την πολλαπλότητα. Η θεραπεία δύναται να προσφέρει έναν τόπο όπου τα θραύσματα του εαυτού όχι μόνο ανακαλούνται αλλά ενσωματώνονται — αργά, συμβολικά και επιδιορθωτικά, σε έναν διαρκή διάλογο ανάμεσα σε παλιές και νέες πατρίδες.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η Μεγάλη Ομάδα και το Ζήτημα της Απαρτίωσης: Ψυχοπολιτικές Διαστάσεις της Πολυεθνικής Ταυτότητας

Τζέσσικα Σπηλιώτη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Το άρθρο διερευνά τη δυναμική της Μεγάλης Ομάδας ως θεραπευτικού καταλύτη για την ενσώματη συνύπαρξη ψυχοπολιτικών αντιφάσεων στην ταυτότητα πολυεθνικών ατόμων. Αντλώντας από σχεσιακές ψυχαναλυτικές και ομαδικο-αναλυτικές θεωρίες, υποστηρίζει την έννοια της δυναμικής συνοχής έναντι της απαρτίωσης. Προτείνει ένα πρίσμα που εμπεριέχει την αντίφαση, την πολλαπλότητα και τη σχεσιακή πολυπλοκότητα, αναγνωρίζοντας την ταυτότητα ως ένα «γίνεσθαι» που συντελείται εντός ομαδικών μητρών. Η συγγραφέας στοχεύει να εμψυχήσει ελπίδα σε άτομα που φέρουν πολυεθνικές ταυτότητες και να ευαισθητοποιήσει ειδικούς ψυχικής υγείας, στη δυναμική της Μεγάλης Ομάδας, ώστε να αφογκραστούν τις θεραπευτικές και κοινωνικές δυνατότητες της στον σημερινό πλουραλιστικό μας κόσμο. Μέσα από το προσωπικό της βίωμα ως ατόμου με πολλαπλές πολιτισμικές αναφορές (Ελληνίδα-Ιρλανδή με ανατροφή στο Βέλγιο), η συγγραφέας φωτίζει την ψυχική ετοιμότητα που αφύπνισαν οι Μεγάλες Ομάδες ανασύροντας λανθάνουσες ανάγκες για κοινή συμβολική επεξεργασία. Της επιτράπη η αναβίωση και ο «μετα-στοχασμός» της μη-απαρτιωμένης πολυεθνικής ταυτότητας ως ενδοψυχική, διαπροσωπική και συλλογική διεργασία. Η εμπειρία των αντιφάσεων στη Μεγάλη Ομάδα χωρίς κατάρρευση, ευνόησε μια αντίστοιχη ψυχική μετατόπιση. Η συγγραφέας αναθεώρησε τη μη-απαρτίωση ως ψυχική διαβίωση με την ασάφεια, όπου το ασυνείδητο διατηρεί βιώματα εν αναμονή μεταβατικού χώρου ενεργοποίησης και συμβολοποίησης. Οι πολυεθνικές ταυτότητες πραγματεύονται ένα πολυσύνθετο κοινωνικό ασυνείδητο, πολλαπλές πολιτισμικές επιρροές και άρρητα συλλογικά τραύματα, τα οποία συνυφαίνονται στην παράλληλη αλληλεπίδραση των ενδοψυχικών, βιωματικών και σχεσιακών διαστάσεων της εθνικής ταυτότητας. Ως ψυχοπολιτικά φαινόμενα, δε δύναται να κατανοηθούν επαρκώς στερούμενες μιας ομαδικής εστίασης, καθώς οι συλλογικές δυναμικές ενδέχεται να περιοριστούν ερμηνευτικά σε προσωπικές ψυχικές δυσκολίες, η ψυχική πολλαπλότητα να αγνοηθεί και τα διαγενεακά τραύματα να αποσιωπηθούν. Η αρχή της δυναμικής συνοχής σε Μεγάλες Ομάδες εμπεριέχει τη μη-απαρτίωση, μεταβολίζοντας αντιφάσεις σε συμβολικά επεξεργάσιμες εμπειρίες. Οι Μεγάλες Ομάδες ενισχύουν την ικανότητα θεραπευτών να αφογκράζονται το κοινωνικό ασυνείδητο, ανοίγοντας δυνατότητες συμβολοποίησης, ψυχικής μετακίνησης και επιδιόρθωσης — σε προσωπικό, διαπροσωπικό και συλλογικό επίπεδο.

Κατοικώντας το Κενό: Η Ιθάκη, ο Τρίτος Χώρος και οι Αδύνατες Συναντήσεις

Μαρίνα Σιταρένιου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Αυτή η εργασία επιχειρεί να διερευνήσει τι συμβαίνει όταν η ψυχοθεραπευτική σχέση προσπαθεί να δημιουργηθεί ανάμεσα σε τόπους και γλώσσες που δε συναντιούνται και πώς η ψυχοθεραπεία μπορεί να λειτουργήσει ως ενδιάμεσος, «τρίτος χώρος» συνάντησης σε περιπτώσεις ακραίας πολιτισμικής, γλωσσικής και ψυχικής ετερότητας. Μέσα από το κλινικό παράδειγμα της Μαΐα (ψευδώνυμο), μιας 42χρονης γυναίκας από ένα μακρινό νησί του Ειρηνικού Ωκεανού, τίθεται το ερώτημα του πώς συναντιούνται, ή δε συναντιούνται, ψυχικά δυο άνθρωποι που δε μοιράζονται τόπο, γλώσσα ή κουλτούρα. Η Μαΐα κουβαλούσε μαζί της ένα βαρύ παρελθόν: παιδικά τραύματα, οικογενειακή βία, απουσίες, διπολική διάγνωση, αλλά και μια ιδιαίτερη πνευματικότητα συνδεδεμένη με τον τόπο της. Μιλούσε συχνά για τα πνεύματα που προστάτευαν το σπίτι της, για όνειρα με νερό, για μια γλώσσα που της έλειπε και για έναν χορό που δεν είχε πού να τον χορέψει πια. Η θεραπεία έγινε σε γλώσσα μη μητρική και για τις δύο (αγγλικά) και συνοδεύτηκε από σιωπές, αποστροφές και αμοιβαία απορία. Αν και υπήρξαν στιγμές σύνδεσης και αναγνώρισης, στιγμές όπου ο πόνος πήρε λέξεις και ο ξένος τόπος απέκτησε προσωρινά ζεστασιά, η θεραπεία τελείωσε χωρίς λήξη, χωρίς αποχαιρετισμό. Η σχέση μας αναπτύχθηκε μέσα από μεταφράσεις, ελλείψεις και ματαιώσεις. Κι όμως, μέσα σε αυτό το ατελές, φάνηκε για λίγο η δυνατότητα της συνάντησης. Ίσως κάθε θεραπευτική σχέση να αναζητά τη δική της Ιθάκη, έναν τόπο όχι απαραίτητα για επιστροφή, αλλά για να υπάρξει. Η εργασία στοχάζεται πάνω στο πένθος της μη-συνέχειας, στην απώλεια της πατρίδας και στη ριζική ξενότητα που διαποτίζει κάποιες ψυχικές πραγματικότητες. Τι σημαίνει να εγκαθίσταται ψυχικά μια θεραπεία σε ξένη γη; Ποια κενά δε μπορούν να κατοικηθούν και γιατί; Και ποιο είναι το τίμημα όταν ο τρίτος χώρος μένει μισοχτισμένος;

Πολυγλωσσία και Εαυτός: Η Ψυχική Μορφογένεση Μέσα από Τρεις Λεκτικές Πατρίδες

Δάφνη Βενετσάνου

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Το παρόν άρθρο διερευνά τον τρόπο με τον οποίο η πολυγλωσσία επηρεάζει τη διαμόρφωση και την εμπειρία του εαυτού. Μέσα από την κλινική μελέτη ενός θεραπευόμενου που χρησιμοποιεί τρεις γλώσσες, τουρκικά, ελληνικά και αγγλικά, εξετάζεται πώς κάθε γλώσσα συνδέεται με διαφορετικές πτυχές της ταυτότητας και τρόπους σχετίζεσθαι. Συγκεκριμένα, ο θεραπευόμενος βιώνει τον εαυτό του διαφορετικό ανάλογα με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί. Αυτές οι εσωτερικές διαφοροποιήσεις επιβεβαιώνονται και από την ανατροφοδότηση του περιβάλλοντός του, γεγονός που τον οδηγεί στη διερώτηση του «ποιος πραγματικά είμαι;». Στόχος της θεραπευτικής διαδικασίας είναι το άτομο να μπορέσει να κατανοήσει τους λόγους που τον οδηγούν να φέρνει μια διαφορετική πλευρά του εαυτού του ανάλογα με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί. Το παραπάνω θα επιτευχθεί μέσω της κατανόησης ότι κάθε γλώσσα συνδέεται με διαφορετικά βιώματα, τρόπους συσχέτισης και πολιτισμικές νόρμες και ως εκ τούτου διαφορετικές ψυχικές πλευρές. Κατά τη διάρκεια της θεραπείας διερευνάται αν η απαίτηση του θεραπευόμενου να διαλέξει μόνο μια πλευρά του, για χάρη μιας φαινομενικής σταθερότητας απέναντι στον εαυτό και τους άλλους, τον ωφελεί πραγματικά. Παράλληλα, η εργασία εξετάζει τους προβληματισμούς της θεραπεύτριας για το πώς η ταυτότητά της ως Ελληνίδας και Χριστιανής επηρεάζει τη θεραπεία με έναν τουρκόφωνο Μουσουλμάνο θεραπευόμενο. Η εργασία επεξεργάζεται πώς η πολυπλοκότητα αυτή μπορεί να νοηματοδοτηθεί στη θεραπευτική σχέση μέσα από τη σχεσιακή ψυχαναλυτική οπτική, όπου ο αναστοχασμός και η συνδιαμόρφωση επιτρέπουν την ενοποίηση των κατακερματισμένων γλωσσικών πλευρών του εαυτού. Έτσι, το θεραπευτικό δωμάτιο θα αποτελέσει έναν χώρο που να επιτρέπει τη συνάντηση των τριών γλωσσών και μαζί την ειρηνική συνύπαρξη των τριών ασύμβατων, κατά τη γνώμη του θεραπευόμενου, πλευρών του.

Σμιλεύοντας τον Θεραπευτή: Σχεσιακές και Διαπολιτισμικές Συντεταγμένες της Κλινικής Ταυτότητας

Σταυρούλα Βασιλειάδη

Ινστιτούτο Σχεσιακής και Ομαδικής Ψυχοθεραπείας (ΙΣΟΨ)

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει πώς το βιωματικό ταξίδι της συγγραφέως από τη θέση της θεραπευόμενης σε εκείνη της θεραπεύτριας, φωτίζει τη βαθιά σύνδεση ανάμεσα στην προσωπική εμπειρία και την επαγγελματική της συγκρότηση. Πρόκειται για ένα ταξίδι που ξεκίνησε ως μια ανάγκη να διερευνήσει περαιτέρω τον νέο της μητρικό ρόλο και έφερε στο προσκήνιο τη σχέση με τη δική της μητέρα καθώς και τις διαγενεακές εμπειρίες των γυναικών της οικογένειάς της, εντός του ευρύτερου ελληνικού πλαισίου. Έχοντας ζήσει και σε μια άλλη μαμά πατρίδα, η θεραπευτική της ταυτότητα έχει διαμορφωθεί και από την εμπειρία της σε διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Στην προσπάθειά της να εντοπίσει ένα διαπολιτισμικό πλαίσιο και στον δικό της τόπο, ο ρόλος της ως ψυχοθεραπεύτριας εμπλουτίζεται από εκείνον της εκπαιδευτικού σε διαπολιτισμικό σχολείο. Καθημερινά καλείται να συνεργαστεί με άτομα από διαφορετικές κουλτούρες και να συνομιλήσει μαζί τους όχι μόνο σε άλλη γλώσσα, αλλά και σε διαφορετικό συναισθηματικό επίπεδο. Ενστερνιζόμενη την καινοτόμα θεώρηση του κ. Χαραλαμπίδη, ο οποίος προσεγγίζει την ατομική θεραπεία ως μια «Μεγάλη Ομάδα» με δύο εκπροσώπους, προσκαλεί τον θεραπευόμενο να φέρει μαζί του όλες τις ομάδες που ασυνείδητα τον διαμορφώνουν, την οικογένεια, τους συνομηλίκους, τη γενιά του, τις κοινωνικές ομάδες του, τη χώρα του στο εδώ και τώρα αλλά και στο εκεί και τότε. Μαζί αναζητούν τη γλώσσα που μιλάει η κάθε ομάδα, πώς ο θεραπευόμενος την εκφράζει και πώς τελικά την εμπεριέχει στην ολότητα του ψυχισμού του. Η μακρόχρονη συμμετοχή της συγγραφέως σε ομαδική θεραπεία, της έχει επιτρέψει να κατανοήσει σε βαθύτερο επίπεδο την ομαδική στροφή στη σχεσιακή ψυχαναλυτική θεωρία. Μέσα από τις πολλαπλές αναπαραστάσεις που αναπτύσσονται, της δίνεται η δυνατότητα να διερευνήσει τους δικούς τις πολλαπλούς ρόλους και να αναγνωρίσει την επιρροή του κοινωνικού ασυνείδητου στις θεραπευτικές διεργασίες. Η εργασία αυτή διερευνά πώς ερωτήματα γύρω από τη μητρότητα, τη γλώσσα και την πολιτισμική πολυφωνία λειτουργούν ως εσωτερικές πυξίδες που κατευθύνουν τη συνεχή αναζήτηση για αυθεντικότητα, ενσυναίσθηση και συμπερίληψη στη θεραπευτική πράξη.

Συμπόσιο 37

Συμβουλευτικό Κέντρο Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος: Το προφίλ των ληπτών υπηρεσιών συμβουλευτικής και ο ρόλος της εποπτείας μέσα από ανάλυση περιστατικών

Προεδρεία/α: **Νικόλαος Τάκης** (Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος)

Συζητητές/τριες: **Ελιάνα Μιχαλοπούλου** (Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος)

Οι τρεις παρουσιάσεις που ακολουθούν αποσκοπούν στην παρουσίαση της λειτουργίας του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος, καθώς και της συνδρομής του στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων επαγγελματικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Η πρώτη ομιλία εστιάζει στην παρουσίαση του κέντρου ως σημαντικό φορέα παροχής ψυχολογικής στήριξης στην ακαδημαϊκή κοινότητα, και, παράλληλα, συστηματικής εκπαίδευσης στους φοιτητές του μεταπτυχιακού προγράμματος Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας μέσω της ολοκλήρωσης της πρακτικής τους εξάσκησης υπό την εποπτεία έμπειρων ψυχολόγων. Επιπροσθέτως, αναλύει τη λειτουργία του κέντρου, η οποία επικεντρώνεται στη βραχυχρόνια ψυχοθεραπεία μέσω ατομικών και ομαδικών συνεδριών, με στόχο την ψυχική ενδυνάμωση και προσωπική ανάπτυξη των θεραπευόμενων. Η δεύτερη ομιλία αφορά στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω στατιστικών αναλύσεων, οι οποίες εστιάζουν στην βελτίωση των συμπτωμάτων, την ικανοποίηση των φοιτητών, και τη ποιοτική σύγκριση των πρακτικών του με εκείνες άλλων διεθνών πανεπιστημιακών κέντρων. Η θεραπευτική προσέγγιση είναι πολυδιάστατη, συνδυάζοντας ψυχαναλυτικά, υπαρξιακά, γνωστικά-συμπεριφοριστικά και συστημικά μοντέλα, με την εποπτεία να διασφαλίζει τη ορθή διαχείριση δεοντολογικών και ηθικών προκλήσεων. Στο συμπόσιο παρουσιάζονται δύο μελέτες περίπτωσης που αναδεικνύουν τη διαδικασία αξιολόγησης, την ανάπτυξη εξατομικευμένων σχεδίων θεραπείας και τη συμβολή της εποπτείας στη διαχείριση σύνθετων περιστατικών. Μέσα από τη συζήτηση αυτών των περιπτώσεων, ενισχύεται η συλλογική γνώση για τις προκλήσεις των νέων θεραπευτών, προτείνονται καινοτόμες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση και αναδεικνύεται ο ρόλος του κέντρου ως πρότυπο στην υποστήριξη της ψυχικής υγείας και την επαγγελματική ανάπτυξη των μελλοντικών συμβούλων.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Η δομή, η λειτουργία, και το θεραπευτικό έργο του Συμβουλευτικού Κέντρου του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος

Ελιάνα Μιχαλοπούλου, Έλενα Ίβρου

Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος

Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος ιδρύθηκε με σκοπό την παροχή δωρεάν ψυχολογικής στήριξης στην κοινότητα του Κολλεγίου και παράλληλα την κατάρτιση, μέσω της πρακτικής άσκησης, των φοιτητών του μεταπτυχιακού της Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας. Στα σχεδόν 10 χρόνια λειτουργίας του, το κέντρο έχει αναλάβει τη στήριξη πολυάριθμων θεραπευόμενων, προσφέροντας βραχυχρόνια συμβουλευτική μέσω ατομικών και ομαδικών συνεδριών. Πρωταρχικός στόχος του Συμβουλευτικού Κέντρου είναι η βελτίωση της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής, η προσωπική ανάπτυξη και ψυχική ενδυνάμωση των ωφελούμενων του Κολλεγίου. Επιπροσθέτως το κέντρο αποτελεί τον κύριο φορέα εκπαίδευσης των μεταπτυχιακών φοιτητών για την εξάσκηση της συμβουλευτικής, υπό την εποπτεία επαγγελματιών. Η παρούσα ανακοίνωση έχει σκοπό να παρουσιάσει το Συμβουλευτικό Κέντρο του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος, τη λειτουργία και το έργο του, το υποστηρικτικό πλαίσιο της εποπτείας, και επιλεγμένες περιπτώσεις θεραπευόμενων προς συζήτηση και ανάλυση.

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών του Συμβουλευτικού Κέντρου του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος και η σύγκρισή τους με πανεπιστημιακούς φορείς παγκοσμίως

Ηρώ Καλομοίρη, Μαρίνα Κρέστα

Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος

Οι προκλήσεις που αφορούν τη ψυχική υγεία επηρεάζουν σημαντικά την προσαρμογή και την ακαδημαϊκή επιτυχία των φοιτητών παγκοσμίως, καθιστώντας τα κέντρα συμβουλευτικής φοιτητών κεντρικό πυλώνα για την ψυχική υγεία των φοιτητών, μέσα από την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης. Η παρούσα μελέτη αξιολογεί και παρουσιάζει την αποτελεσματικότητα του Συμβουλευτικού Κέντρου του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος, το οποίο προσφέρει δωρεάν υπηρεσίες ψυχικής υγείας στους φοιτητές, μέσω εκπαιδευόμενων συμβούλων του μεταπτυχιακού προγράμματος στην Συμβουλευτική και Ψυχοθεραπεία. Μέσω αναδρομικής ανάλυσης των αρχείων των πελατών, η μελέτη εξετάζει βασικές μεταβλητές, όπως τη βελτίωση των συμπτωμάτων, τα ποσοστά εγκατάλειψης, τα μοτίβα αξιοποίησης των υπηρεσιών, και τις προτιμήσεις των φοιτητών για τις θεραπευτικές μεθόδους. Τα ευρήματα παρέχουν πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά των φοιτητών που αναζητούν συμβουλευτική, τις προτιμήσεις τους για τις υπηρεσίες και τη συνολική ικανοποίησή τους από αυτές. Παράλληλα, πραγματοποιείται συγκριτική ανάλυση για να εξεταστεί πώς οι πρακτικές του Συμβουλευτικού Κέντρου ευθυγραμμίζονται με εκείνες άλλων διεθνών κέντρων συμβουλευτικής σε πανεπιστήμια. Αναγνωρίζοντας τα δυνατά σημεία, τις προκλήσεις και τα πεδία βελτίωσης, η μελέτη συμβάλλει στην ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών και πολιτισμικά ευαίσθητων υπηρεσιών ψυχικής υγείας, διασφαλίζοντας ότι τα κέντρα συμβουλευτικής των πανεπιστημίων θα συνεχίσουν να ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες ανάγκες του φοιτητικού πληθυσμού.

Εκπαίδευση συμβούλων ψυχικής υγείας στο Συμβουλευτικό Κέντρο του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος: Προκλήσεις, εποπτεία, και θεραπευτικές προσεγγίσεις

Χριστίνα Λεπίδα, Ιππολύτη Χατζή, Κωνσταντίνος Χέλιος, Michael Huber

Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος

Οι εκπαιδευόμενοι σύμβουλοι ψυχικής υγείας στο Συμβουλευτικό Κέντρο του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος προσφέρουν υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης και ενδυνάμωσης στην ακαδημαϊκή κοινότητα, καθώς και σε ωφελούμενους εκτός του Κολλεγίου, μέσω ατομικής ή/και ομαδικής συμβουλευτικής. Η θεραπευτική προσέγγιση του Κέντρου βασίζεται σε μια σύνθετη θεραπευτικών μοντέλων, όπως η Ψυχαναλυτική-Ψυχοδυναμική, η Ανθρωπιστική-Υπαρξιακή, η Γνωστική-Συμπεριφοριστική και η Συστημική-Οικογενειακή προσέγγιση. Ταυτόχρονα, για τη διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης θεραπείας, την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των συμβούλων, καθώς και την καθοδήγησή τους στη διαχείριση των συναισθηματικών, δεοντολογικών και ηθικών προκλήσεων εντός θεραπευτικού πλαισίου, εκπονείται τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο, εβδομαδιαίως, εποπτεία από έμπειρους ψυχολόγους. Στο πλαίσιο αυτού του συμποσίου, παρουσιάζονται δύο μελέτες περίπτωσης, καθώς και η συμβολή της ατομικής και ομαδικής εποπτείας στη διαχείριση και αντιμετώπιση των περιστατικών.

Ειδικότερα, αναδεικνύεται η διαδικασία που ακολουθείται για την αξιολόγηση των θεραπευόμενων και την ανάπτυξη εξατομικευμένων σχεδίων θεραπείας που καθορίζουν τους θεραπευτικούς στόχους και τις παρεμβάσεις. Η πρώτη μελέτη περίπτωσης αφορά σε έναν θεραπευόμενο από το Συμβουλευτικό Κέντρο του Κολλεγίου, ενώ η δεύτερη σε ωφελούμενο ενός εξωτερικού φορέα συνεργασίας. Μέσα από αυτές τις περιπτώσεις, εξετάζεται πώς η ατομική και ομαδική εποπτεία προσφέρει στους συμβούλους τη δυνατότητα να συζητούν περίπλοκα περιστατικά, να ανταλλάσσουν γνώσεις και να λαμβάνουν καθοδήγηση σε ένα συνεργατικό περιβάλλον. Η εποπτεία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευόμενων, αποτελώντας αναπόσπαστο μέρος της εκπαίδευσης των συμβούλων στο Κολλέγιο. Μέσω της παρουσίασης των προαναφερθέντων περιστατικών, επιδιώκεται η ενίσχυση της συλλογικής γνώσης σχετικά με τα βιώματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι θεραπευτές και, παράλληλα, η ενημέρωση σχετικά με τις καινοτόμες προσεγγίσεις που εφαρμόζονται στην εκπαίδευση και στην ενδυνάμωση των μελλοντικών συμβούλων.

Συμπόσιο 38

Τα Ψυχομετρικά εργαλεία Συμβουλευτικής Ψυχολογίας

Προεδρείο/α: **Ειρήνη Καρακασίδου** (Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Συζητητές/τριες: **Ειρήνη Καρακασίδου** (Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Το παρόν συμπόσιο αποσκοπεί στην παρουσίαση ερευνητικών δεδομένων που αφορούν τη στάθμιση ψυχομετρικών εργαλείων συμβουλευτικής ψυχολογίας στην ελληνική γλώσσα. Η στάθμιση αποτελεί κρίσιμο ζήτημα στην ψυχολογική έρευνα, καθώς ενισχύει την εγκυρότητα και αξιοπιστία των αποτελεσμάτων, ιδίως όταν τα εργαλεία χρησιμοποιούνται στον γλωσσικό και πολιτισμικό χώρο των συμμετεχόντων. Η ανάγκη για έγκυρες μεταφράσεις και πολιτισμικές προσαρμογές είναι επιτακτική, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ακριβής αποτύπωση των ψυχολογικών φαινομένων.

Στο συμπόσιο παρουσιάζονται τέσσερις έρευνες σχετικές με τη στάθμιση τεσσάρων εργαλείων που δεν είχαν έως τώρα σταθμιστεί στην ελληνική γλώσσα. Η πρώτη παρουσίαση αφορά τη στάθμιση της **State Self-Compassion Scale (SSCS)**, η οποία αξιολογεί την κατάσταση αυτοσυμπόνιας. Η μελέτη περιλάμβανε μετάφραση και ψυχομετρική ανάλυση της ελληνικής έκδοχής, με θετικά ευρήματα ως προς την αξιοπιστία και εγκυρότητά της. Η δεύτερη παρουσίαση εξετάζει τη στάθμιση της **κλίμακας Κατάθλιψης, Άγχους και Στρες – Youth Version (DASS-Y)** στον ελληνικό εφηβικό πληθυσμό, αναδεικνύοντας τη σημασία της έγκαιρης διάγνωσης και παρέμβασης σε νέους με αυξημένη ψυχολογική επιβάρυνση.

Η τρίτη παρουσίαση αφορά τη δημιουργία και στάθμιση της **κλίμακας Positive Education Practices Scale (PEPS)**, που αποτιμά τις πρακτικές θετικής εκπαίδευσης από τους εκπαιδευτικούς, με υψηλά επίπεδα αξιοπιστίας. Τέλος, η τέταρτη παρουσίαση μελετά τη στάθμιση της **κλίμακας Stressors in Breast Cancer Patients Scale (SBSCS)** σε γυναίκες με καρκίνο του μαστού, επιτρέποντας την ανάπτυξη αποτελεσματικών ψυχολογικών παρεμβάσεων με στόχο τη μείωση του στρες και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Παρουσιάσεις του Συμποσίου

Στάθμιση της Κλίμακας Κατάστασης Αυτοσυμπόνιας στον ελληνικό πληθυσμό

Γεωργία Ραυτοπούλου, Ειρήνη Καρακασίδου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα μελέτη αποσκοπούσε στην ψυχομετρική επικύρωση της Κλίμακας Κατάστασης Αυτοσυμπόνιας (State Self-Compassion Scale – SSCS) στο ελληνικό πλαίσιο, εστιάζοντας στη δομή παραγόντων, την αξιοπιστία και την εγκυρότητά της. Η αυτοσυμπόνια συνδέεται θετικά με την ψυχική ευημερία και την ανθεκτικότητα, ωστόσο οι πολιτισμικές διαφορές ενδέχεται να επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή και εκφράζεται. Παρά την επικύρωση της SSCS σε δυτικούς πληθυσμούς, δεν είχε προηγουμένως προσαρμοστεί στο ελληνικό πολιτισμικό περιβάλλον, όπου χαρακτηριστικά όπως οι ισχυροί οικογενειακοί δεσμοί και οι κοινωνικοοικονομικές πιέσεις ενδέχεται να επηρεάζουν την έκφραση της αυτοσυμπόνιας.

Η μελέτη περιλάμβανε τη μετάφραση και πολιτισμική προσαρμογή της SSCS, καθώς και εκτενείς ψυχομετρικές αναλύσεις. Το δείγμα αποτέλεσαν 1.528 ελληνοφώνοι ενήλικες, με ποικιλία ως προς το φύλο, την ηλικία και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση. Για την αξιολόγηση της συγκλίνουσας και διακριτής εγκυρότητας χρησιμοποιήθηκαν οι κλίμακες PANAS, DASS-21 και SWLS. Διενεργήθηκαν επιβεβαιωτική ανάλυση παραγόντων, δοκιμές εσωτερικής συνέπειας και αξιολόγηση χρονικής σταθερότητας.

Τα αποτελέσματα έδειξαν υψηλή εσωτερική αξιοπιστία, καλή χρονική σταθερότητα και ισχυρές θετικές συσχετίσεις με δείκτες θετικής ψυχικής υγείας. Παρατηρήθηκαν επίσης αρνητικές συσχετίσεις με καταθλιπτικά και αγχώδη συμπτώματα. Η παραγοντική ανάλυση επιβεβαίωσε την εξά παραγοντική δομή της αρχικής SSCS, υποστηρίζοντας τη θεωρητική της βάση. Συνολικά, η ελληνική έκδοση της SSCS αποδείχθηκε ψυχομετρικά αξιόπιστη και πολιτισμικά κατάλληλη, αποτελώντας χρήσιμο εργαλείο για την αξιολόγηση και καλλιέργεια της αυτοσυμπόνιας σε ερευνητικά και κλινικά πλαίσια.

Στάθμιση της Κλίμακας Κατάθλιψης, Άγχους, Στρες – Youth Version (DASS-Y) στον ελληνικό εφηβικό πληθυσμό

Ευαγγελία Αλεξίου, Ειρήνη Καρακασίδου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η κατάθλιψη, το άγχος και το στρες αποτελούν τις επικρατέστερες ψυχικές δυσκολίες στον εφηβικό πληθυσμό, με τη συχνότητα εμφάνισής τους να παρουσιάζει αξιοσημείωτη αύξηση τα τελευταία χρόνια. Τα συμπτώματα αυτά έχουν συνδεθεί με σημαντικές αρνητικές συνέπειες στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή, τη σχολική επίδοση, τις οικογενειακές σχέσεις και τη σωματική υγεία, και εάν δεν διαγνωστούν και δεν αντιμετωπιστούν, συχνά συνεχίζονται ή/και επιδεινώνονται και στην ενήλικη ζωή. Στο πλαίσιο της συμβουλευτικής ψυχολογίας, η ύπαρξη αξιόπιστων και έγκυρων ψυχομετρικών εργαλείων που ανταποκρίνονται στις πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες κάθε πληθυσμού, κρίνεται απαραίτητη για την έγκαιρη ανίχνευση ψυχικών δυσκολιών και την εφαρμογή κατάλληλων παρεμβάσεων, συμβάλλοντας τόσο στην πρόληψη της επιδείνωσης των συμπτωμάτων, όσο και στη συνολική προαγωγή της ψυχικής υγείας. Η παρούσα μελέτη στοχεύει στη στάθμιση της Κλίμακας Κατάθλιψης, Άγχους, Στρες – Youth Version (DASS-Y) σε ελληνικό εφηβικό πληθυσμό, ηλικίας 12 έως 18 ετών. Το εργαλείο αυτό έχει σχεδιαστεί για την αποτίμηση των επιπέδων ψυχολογικής δυσφορίας σε εφήβους μέσω 21 συνολικά προτάσεων που καλύπτουν τρεις διαστάσεις: κατάθλιψη, άγχος, και στρες. Η διαδικασία περιλαμβάνει τη μεταφραστική προσαρμογή της κλίμακας, την πιλοτική εφαρμογή της σε αντιπροσωπευτικό δείγμα, καθώς και την ψυχομετρική ανάλυση των δεδομένων, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη. Θα ακολουθήσει η παρουσίαση των ευρημάτων σχετικά με τους δείκτες εσωτερικής αξιοπιστίας (Cronbach's α), παραγοντικής δομής (μέσω διερευνητικής και επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης – EFA & CFA), καθώς και εγκυρότητας συγκλίνοντος και αποκλίνοντος τύπου. Η επικείμενη προσαρμογή της κλίμακας DASS-Y στο ελληνικό πολιτισμικό πλαίσιο αποσκοπεί στην παροχή ενός επιστημονικά τεκμηριωμένου εργαλείου για την ακριβή αξιολόγηση της ψυχικής υγείας των εφήβων. Η χρήση της δύναται να διευκολύνει ουσιαστικά τον εντοπισμό μαθητών με αυξημένο κίνδυνο ψυχολογικής επιβάρυνσης, να υποστηρίξει την ανάπτυξη στοχευμένων και εξατομικευμένων παρεμβάσεων συμβουλευτικής, και να συμβάλει στη συνολική βελτίωση των πρακτικών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στο σχολικό πλαίσιο.

Πρακτικές Ευημερίας στην Εκπαίδευση: Το Ερωτηματολόγιο PEPS στην Ελλάδα

Ειρήνη Καρακασίδου, Γεωργία Ραυτοπούλου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Το Positive Education Practices Scale (PEPS) είναι ένα ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε για να αξιολογήσει τον βαθμό στον οποίο οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν πρακτικές θετικής εκπαίδευσης στο σχολικό τους περιβάλλον. Η δημιουργία του εργαλείου βασίστηκε στο θεωρητικό υπόβαθρο της θετικής ψυχολογίας, και συγκεκριμένα στις αρχές του μοντέλου PERMA του Seligman (2011), καθώς και στη θεωρία των Noble και McGrath (2008) για τη θετική παιδαγωγική. Η ελληνική έκδοσή του ερωτηματολογίου αναπτύχθηκε και σταθμίστηκε από τους Καρακασίδου και συνεργάτες (2025), με σκοπό την προσαρμογή του στις ιδιαιτερότητες του ελληνικού σχολικού πλαισίου.

Η κλίμακα περιλαμβάνει 16 δηλώσεις, οι οποίες βαθμολογούνται από τους εκπαιδευτικούς σε 5βάθμια κλίμακα Likert (1 = Ποτέ έως 5 = Πάντα). Οι δηλώσεις αυτές καλύπτουν κρίσιμες διαστάσεις της θετικής εκπαίδευσης, όπως η προώθηση θετικών συναισθημάτων, η ανάπτυξη συναισθηματικής ανθεκτικότητας, η ενεργός εμπλοκή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία και η διδασκαλία που βασίζεται στα ατομικά δυνατά σημεία των μαθητών. Ενδεικτικό ερώτημα της κλίμακας είναι: «Ενσωματώνω πρακτικές ευγνωμοσύνης στη διδασκαλία μου».

Η στάθμιση του εργαλείου πραγματοποιήθηκε σε δείγμα Ελλήνων εκπαιδευτικών και τα αποτελέσματα ανέδειξαν πολύ υψηλή εσωτερική συνοχή (Cronbach's $\alpha = 0.95$), υποδεικνύοντας εξαιρετική αξιοπιστία. Το PEPS συνιστά ένα έγκυρο και επιστημονικά τεκμηριωμένο εργαλείο, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί τόσο σε ερευνητικά πλαίσια όσο και σε προγράμματα επιμόρφωσης, προωθώντας τη θετική αλλαγή στην εκπαιδευτική πράξη.

Στάθμιση της κλίμακας Στρες σε γυναίκες με καρκίνο μαστού σε ελληνικό πληθυσμό

Κατερίνα Χοτζόγλου, Ειρήνη Καρακασίδου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η διάγνωση του καρκίνου του μαστού αλλά και θεραπείες που ακολουθούν ανάλογα με τον τύπο και το στάδιο της νόσου, είναι εξαιρετικά επιβαρυντικές τόσο σωματικά όσο και συναισθηματικά. Οι γυναίκες συχνά παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα άγχους, κακή ποιότητα ζωής, υψηλά ποσοστά κατάθλιψης, μετατραυματικού στρες. Η ασθενής βιώνει την νόσο ως απειλητική, νιώθει θυμό, απόγνωση, ενοχές αλλά και δυσφορικά συναισθήματα. Η παρούσα μελέτη είχε ως στόχο να μεταφράσει, να προσαρμόσει και να επικυρώσει τις ψυχομετρικές ιδιότητες της κλίμακας Stressors in Breast Cancer Patients Scale (SBCS) που δημιουργήθηκε από τους Cerezo et al. (2023) για χρήση στον ελληνικό πληθυσμό, να αξιολογήσει τα επίπεδα άγχους των ασθενών με καρκίνο του μαστού στην Ελλάδα και στην συνέχεια να λειτουργήσει ως βάση για την ανάπτυξη αποτελεσματικών παρεμβάσεων, με στόχο τη μείωση του στρες και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Το εργαλείο καλύπτει πέντε βασικές διαστάσεις του στρες σε ασθενείς με καρκίνο του μαστού (εμφάνιση και σεξουαλικότητα, προβλήματα υγείας και καθημερινής ζωής, διαπροσωπικά ζητήματα, άγχος που σχετίζεται με το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, ανησυχίες για το μέλλον). Η τυποποίηση πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 215 Ελλήνων ασθενών με καρκίνο μαστού τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό νοσοκομείο της περιοχής της Αττικής.